

JOH. HELFRICI JUNGKENII M.D.

CHYMIA EXPERIMENTALIS CURIOSA,

SIVE

MEDICUS PRÆSENTI SECULO ACCOMMODANDUS

per

VERAM PHILOSOPHIAM SPAGIRICAM,

Rerum naturalium veris Fundamentis exornandus, & faciliori omnis generis morbos curandi methodo illuſtrandus

continet

MEDICAMINUM ESSENTIALIA

Fabricandi fundamina, ſcitu admodum neceſſariæ, Practicis recentiorum principiis inſtructis

vel inſtruendis ſtimuli loco

conſcripta.

QVO VIRORVM CLARISSIMORVM

HELMONTIS, SYLVII, TACKENII; VOLCKAMERI ETTMULLERI, LUDOVICI WEDELII,

Aliorumq; conſcientioſorum Medicorum ductu ipſam Medicaminum generoſiorum fabricationem, ſibi commendatam habeant, ut veri fiant Hippocratis Filii, & proximo ſuo Meliori cum conſcientia inſerviant.

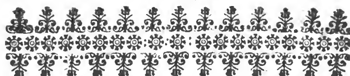
Editio poſtrema cum Indicibus & prio[illegible]

FRANCOFURTI

Apud HERMANNUM à SANDE,

Typis BALT. CHRISTOPHORI WUSTII, Jun.

M DC LXXXIV.

SERENISSIMO
CELSISSIMOQUE
PRINCIPI
AC
DOMINO, DOMINO
CAROLO I.
HASSIÆ LANDGRAVIO, PRINCIPI HERSFELDIÆ, COMITI CATTIMELIBOCI, DECIÆ, ZIEGENHAINÆ, NIDDÆ, &c. SCHAUMBURGI, &c.

PRINCIPI AC DOMINO MEO CLEMENTISSIMO.

SERENISSIME PRINCEPS, CLEMENTISSIME DOMINE.

Rimitias Deo ſacras, poſt Judæos, ſapientiſſimi etiam Gentiles crediderunt: His quippe debitam gratitudinem, devotionem ac humilitatem illis offerri, & exhiberi, non male arbitrabantur. Manet hodieque inter Chriſtianos ea, non ſine ratione, recepta conſuetudo, quâ noſtris etiam Diis Tutelaribus primitias noſtras, veluti gratitudinis ac ſubmiſſæ devotionis teſſeras, piè conſecramus. Non alienus ſum ab eo more Sereniſſ. Princeps, & dum Chymicas meorum ſtudiorum primitias in lucem emitto, non potui eas ulli alii devovere, quam Sereniſſimo Nomini Tuo, ſub cujus Auſpiciis, & in cujus fundo eas olim plantatas & natas grato animo recordor. Quicquid poſſident boni ſubditi, illud omne, jure meritoque, piis Principibus, veluti Diis Tutelaribus cœlitus conceſſis, in gratam feliciſſimi Regiminis memoriam humili devotione adſcribunt: Unde nec debui has experimentales rerum Chymicarum operationes ulli alii conſecrare, quam Serenitati Tuæ, quæ ſicuti Deum T. O. M. ſic etiam admiranda illius Architecti documenta ac ſpecimina in natura

tura

tura pie veneratur. Fecerunt hoc omni ævo pii Reges & Principes, qui ſtupendas rerum naturalium præparationes, in iisque optimi Conditoris ſapientiã ac potentiam, inde veluti ad oculũ coram apparentem, obſtupuere.

Ex eorum etiam numero olim fuerunt Avi Tui Sereniſſime Princeps, qui vacuum, à publicis negotiis & curis regnandi otium nulli rei honeſtius impendi poſſe crediderunt, quam admirandis hiſce ſpeculationibus, & rerum naturalium operoſę analyſi, ex qua non ſolum pulcherrimæ & ſalutares obſervationes, ſed præprimis etiam ſupremi Numinis ſtupenda in hoc orbe œconomia illuſtribus documentis clariſſime eluceſcit.

Nec alienus es ab inſtituto Majorum Tuorum Sereniſſ. Princeps, quorum ſicuti veſtigiis laudatiſſimo ad memoriam poſteritatis exemplo glorioſe inſiſtis, ſic etiam amœniſſimi hujus Studii voluptatem Viris Principibus dignã non omnino tibi rejiciendã eſſe arbitraris.

Hæc cauſæ ſunt, cur Tibi, Sereniſſime Princeps, Clementiſſime Domine, hanc Chymiam experimentalem, Veluti Studiorum meorum primitias, ad conteſtandam humillimam meam obſervantiam conſecrare ac dedicare auſus fuerim.

Nullus mihi alius ſcopus eſt, Sereniſſime

ceps, nisi ut Tibi & Patriæ humillima mea obsequia, ea qua par est subjectione, suppliciter velim contestari. Hâc lege nascitur bonus subditus, ut Deo præcipue, deinde ejus Vicario justissimo, & clementissimo Principi venerabundus assurgat.

Bona ingenia non raro latent in obscuro, quæ favore Magnorum Principum sæpe emergunt, & utilem interdum operam præstant afflictis. Hoc unum humillima devotione rogo atq; obtestor, ut hoc meum exiguum, magnæ tamen observantiæ monumentum, benignâ fronte accipere, & Tibi meas Musas commendatas esse patiaris.

Principibus placuisse Viris non ultima laus est.

Deus Te Serenissime Princeps, salvum & incolumem diutissime sospitat, & actiones Tuas ac Consilia omnia ita regat ac dirigat, ut cum amplissimo Familiæ Serenissimæ incremento prosperrimos semper sortiantur successus. Quod sicut ardentibus suspiriis ex animo opto, sic me, & paratissima mea servitia Serenitati Tuæ humillime consecro; mansurus

Serenitatis Tuæ

Dabam Francofurti
1684.

Humillimus
subjectissimus
Servus
JOH. HELFRICUS JÜNCKEN,
M. L. Marpurgo Hassus.

Can-

Candide ac benevole Lector.

CHymiam præstantissimam ac præcipuam fere Medicinæ partem esse, ac indivulso nexu illi conjungendam, omnes mecum quibus de meliore luto finxit præcordia Titan, absque omni contradictionis studio tacitè agnoscunt. Sed idem Fatum quod nobilissimas & pretiosissimas res premit, hoc etiam divinam Chymiam tàm spissa caligine involvit, ut haud secus ac Pallas Minerva apud Homerum, sub densa nube delitescat, & non nisi ab iis quos benignior Iupiter amavit, videatur. Sicut metalla quæ tanto desiderio mortalium expetit avaritia, & sacra fames, in secretissimis terræ visceribus occultantur, & non nisi summo labore ac studio eruuntur; ita pariter Chymia, quæ perfectissimam ex omnibus rebus quasi vim & essentiam extrahit, tantis tenebris premitur, & tanta cura ac solicitudine ex penitissimis rerum naturaliũ intestinis eruenda est, ut continua laboris magnitudo huic studio nocte dieq; impendenda, plerosq; Medicinæ Candidatos absterreat. aliis quidem, qui in eo negotio nobiliores progressus & illustria specimina fecerunt, mysteria artis suæ plusquam silentio Pythagorico ex invidia posteritatis penitus occultantibus; aliis autem qui liberaliores & generosiores videri volunt, secretiora Chymiæ suæ documenta tam obscuris nominibus, & veluti ænigmasi involventibus, ut ad ea explanatius intelligenda non Oedipo, sed divina prorsus animi sagacitate, quæ in hominem non cadit, opus esse videatur. Hinc multi quidem hactenus optarunt castissimam illam Penelopen remoto velo

nudam complecti & exosculari, sed illa elisis ac elusis [illegible] corum suorum desideriis, soli ac uni suo Ul[illegible] subster nitur. Loquar pressius: dudum optarunt curiosi rerum naturæ [illegible]um [illegible]matores, ut Chymia discussâ qua latebat [illegible]be, [illegible] pulchritudine conspicua prodiret in lu- [illegible] & [illegible] ac apertam cupidis amplexantium ul- nis ultro se [illegible]ererer, sed illa, veluti altera Daphne, in[illegible] quentium amores aversata, in solitudines, & montium latebras se subducit, & solis illis, qui cum Ulysse H[illegible] [illegible] [illegible]s plurimorum annorum laboribus.

[illegible] ps casus, per tot discrimina rerum jactantur, [illegible] corporis copiam facit, illisq; secretissima natura sua penetralia manifestat. Eò jam ventum est Nobilissimi rerum Chymicarum æstimatores hoc nostro seculo, ut debeamus ipsi cum Jasone periculosam sæpe navigationem versus Colchos instituere, ut a[illegible] [illegible]ellere, [illegible] [illegible] [illegible]ssimis naturæ intimioris secretis, superato [illegible] [illegible] [illegible] omo Dracone, ac molestiis omnibus plus quam Herculea patientia exhaustis, cum laude & gloria poti amur. In quem finem, cum nullus extaret Autor publicè, qui meo desiderio satisfaceret, & quasi nucleum nobilissimorum ac certissimorum Exprimentorum brevi compendio traderet, eò necessitatis me adductum sensi, ut propria ingenii vires mihi excutiendæ, ac manus [illegible] operi admovendæ essent. Quod dum ago, & diurnis nocturnis- [illegible] laboribus huic negotio non infeliciter incumbe, Chy[illegible] [illegible] quandam experimentalem meis usibus privatis, [illegible] propria experientia ado[illegible], ut hab[illegible] em cert[illegible] [illegible] [illegible] enta, quibus [illegible] [illegible] [illegible] ibus [illegible] [illegible] ampliorem rerum Chymic[illegible] [illegible]gnitionem, veluti futuræ felicitatis humanæ [illegible] [illegible] super- [illegible] [illegible]m.

struerem. Sed quem usum habent gemmæ & adamantes intra penitissima telluris viscera reconditi? Cui commodo serviunt pretiosissima metalla sub itestinis magnæ matris, veluti Cimmeriis tenebris delitescentia? Quem fructum ferent nobilissima rerum Chymicarum arcana, nisi literato orbi & proximo, cujus saluti promovendæ omnes præprimis nascimur, innotescant, & in cerebro tantum morosi alicujus & μισανθρώπυ Timonis, veluti fœtus immaturus in utero prægnantis fœminæ, in lucem nunquam proditurus, ingloriè delitescant? Alia mihi mens est, benevole Lector, ea Experimenta, quæ mihi ipsi in meos usus co[illegible]gessi, nec aliis invideo, sed libens, lubentis ad salutem Reipublicæ Chymicæ promovendam posteritati communico, quæ, ut spero, mihi aliqualem saltem refert gratiam, quod me indice, ea quæ hactenus apud curiosos rerum Chymicarum scrutatores curiosè tecta & occultata, tandem aliquando lucem publicam adspiciant, & veluti Plutus apud Aristophanem, ruptis feliciter, quibus tenebatur claustris, liberaliori manu excipiantur, & tractentur. Paucis do tibi multa, benigne Lector, & veluti in parvo compendio fœcundissima rerum nobilissimarum inventa ad oculum demonstro. Et quamvis forte non omnibus æquè mei conatus arrisuri sint, illud tamen pro ea, qua sum animi mansuetudine, parum curo. Idem Fatum quod magnos Reges, illud etiam Chymicorum filios manet. Regium est benefacere & male audire. Et magni pectoris argumentum esse arbitror, Mom[illegible] à virtutis tramite quem semel cœpisti [illegible] deflectere. [illegible] opus est de [illegible] bene [illegible] eri, indi[illegible]entiam [illegible] imi sublevare, [illegible] stimulum adjicere ho-
dier[illegible]is Medicinæ Studiosis, [illegible] nobilissima [illegible] car-

 tem

tem impenſius colant, *& Herculeis medicamentis, iisq; nobilioribus, Herculeos etiā morbos promptius profligare diſcant*, ne, quod dolendum, tam Artis Medicæ, quam ipſorum Medicorum authoritas, totalem patiatur eclipſin. Eò enim jam ventum eſt in pluribus Germaniæ ſuperioris civitatibus, ut Pharmacopœis, Chirurgis, Empiricis, imò ipſis Carnificibus ac vetulis edentulis, plus fidei promiſcue habeatur, quam Medico cordato, & rerum ſuarum optimè perito, qui naturam integram ſcrutatus, per multa & varia experimenta ſibi ſolidam ſcientiam nocturnis diurnisq; vigiliis comparavit. *Huc enim rem hodie veniſſe cernimus, quod* nonnulli Chirurgi, *interdum* ſæpè naſuti, *ſibi majorem tribuant in curandis etiam morbis internis notitiam, quam Medici ipſi, multiplici annorum experientia ſuffulti. Sed quo eventu id ſæpè fiat, ſubſecuta ægrotantium pernicies ex medicamentis à Chirurgis ſiniſtre & imperite applicatis, clariſſimè evincit. Videmus quotidie quod in reſtinguendis inflammationibus etiam ſimplicioribus, illi etiam qui ſibi videntur habere naſum Rhinocerotis, adeò inſulſi ſint, ut ex parvo ejusmodi malo ſub ipſis principiis imperite tractato complura graviora incommoda, puto gangranam ipſamq; denique mortem decumbentibus inferant, cujus rei exempla ipſe αὐτόπτης non ſemel nec ſine indignatione obſervavi.* Sed non mirum eſt, quia nobiliſſimam eam artem haud ſecus ac artem mechanicam, non habita vel ægrotantium vel aliarum circumſtantiarum ratione, ubiq; imperite & eodem malo applicare conſueverunt, magiſtrorum ſuorum, qui eadem interdum cœcitate afficiuntur, ductum ſine ulteriori inquiſitione unicè ſecuti. Qua itaque arrogantia ſibi in

non-

nonnullis locis Principis titulum adſumſerint? revera me latet. Si Achillem, ſi Chirona, ſi Melampum, Podalirium, & Machaona, ac illorum in Chirurgia peritiam objicere nobis vellent, ſciant quæſo quod enumerati ex fundamento Chirurgiam intellexerint: quod an de Chirurgis vulgo hodie ſic dictis ſemper dici poſſit? dubito, hinc illis non raro carnifices, opiliones in medendo præferuntur, ideò nil minus ſunt quam Principes, & illorum principatus eſt in Utopia; vel Morpionopoli! ut graphicè de illis Ammannus, & in illos ex juſta indignatione, in ſua ad diſcentes parænesi p. m. 340. invehitur.

Hujus autem rei unicum adhuc ſupereſſe remedium arbitror, ſi Naturæ Filii ipſum Hippocratem, aliosq; generoſiores Medicos imitati, præſtantiora ſua Chymica artis ſpecimina faciant ipſi, & externis operationibus gravioribus propriam admoveant manum, ſic enim futurum eſſe nemo non videt, ut ſaluti proximi, ejusq; commodis multò ſecurius, & meliori cum conſcientia inſervituri ſint, quam ſi morbo afflictum, adhibita male aliquando, & præter ſuam ſpem elaboratorum medicamentorum farragine, de quorum nec præparatione, nec effectu, nec bonitate quicquam ipſis ſatis evidenter conſtat, magis afflictum ac perturbatum reddant. Unde enim de infallibili & ſalutari medicamenti effectu certus eſſe poteris, & legitimâ ejus præparatione, & conſequenter bonitate inde redundante te latente? Oportet ut

lubrica

lubricæ aliorum fidei & opinionibus incertis fidem adscribas, quod quam periculosum sit Medico & quantum ipsis ægris adferat detrimentum, me etiam tacente nemo est qui non agnoscat. Qui facile credit, facile decipitur; non minus tritum quam verum est & indubitatum Proverbium, præprimis Medico, cui ægroti salus committitur, observandum.

Desiste igitur ô turba Medicorum similis esse ancillæ Senecæ, quæ cæca reddita, de sua tamen cæcitate persuaderi non poterat. Aperi oculos, & sapere tandem aliquando discas ut tibi honorem & laudem, proximo autem uberiorem fructum & solatium comparare & adferre possis. Præterea ars Medica est res ardua, intricata & non raro Stochastica, adeoque incertitudini sæpius subjecta, cum Deus T. O. M. supremus omnium Judex, judicium hoc magnum de vita & morte sibi soli reservaverit, & Medicina nihil aliud sit, quam instrumentum ad sanitatem tunc demum recuperandum, quando homo legitimam præstitit obedientiam, & Medicum propter necessitatem debite honoravit. Perinde enim esse arbitror supremo illi Judici, num homo sanus vel æger dictatum finem, & extremam moriendi necessitatem velit expectare. Sunt qui decem, viginti, imo triginta annos lecto suo affixi decumbunt, nec dubium est, si summum Archiatrum ardentibus precibus invocassent, ejusque mandato se obedientes præbuissent, illos generosioribus & cum ratione adhibitis medicamentis restitutos indictũ à Deo finem præstolari potuisse. Ut autem legitimè cum ratione & judicio medicamenta possint adhiberi, requiritur in Medico sufficiens & multiplex experientia solidis fundamentis inixa, imo lyncei oculi, iique præcipue

tres:

tres: Unus, quo perspiciat & deprehendat morborum ac symptomatum causas intimas, easque sæpe latentes. Alter quo nobiliora remedia secundum certas circumstantias debite applicanda excutiat. Tertius quo Chirurgorum etiam operationes in partes interdum vocatus dextre metiatur. Ut vero tres illi oculi suo munere recte defungantur, & nullo objecto glaucomate inficiantur, summa profecto requirit necessitas, ut ipsi Medici tam in operationibus chirurgicis, quam pharmaceuticis ac chymicis manum admoveant ipsi, sine qua revera nec sibi nec aliis eorum ope indigentibus apte & sufficienter consulere unquam poterunt. Quomodo enim Medicus in modo operandi informabit Chirurgum, quomodo Pharmacopœum in conficiendis & præparandis nobilioribus remediis, si ipse harum rerum rudis & ignaris manum nunquam adhibuit ipse? Crede mihi magnum est discrimen ex libero sapere, aut ex propria experientia pravia manuum operatione aliquid certo cognovisse. Ut brevis sim, immota veritatis illud vulgare esse arbitror, Vis una fortior; *nullis arietibus unquam labefactandum. Quis enim sana mentis negaverit eum, qui tres partes experimentaliter sibi probe cognitas habet, plus præstare eo, qui tantum unius pauperis agelli Dominus & custos est?*

Agedum itaque, capite animos, laborate more Hippocratis, qui simul Medicum, Pharmacopœum, & Chirurgum agere non dubitavit, his artibus sibi eleganter subordinato & indivulso nexu cohærentibus.

Non permittite ut alii præmiū vestro honori ac virtutiunice debitum, mutato rerum ordine consequantur, & vobis ingloriis sine laude senescendum sit: sic enim vos modo re-

do rerum Domini mox servi eritis, & ut est apud Homerum Medicina.

καὶ ἐλέγχε ἀχαιίδες, ὐκ ἔτ' ἀχαιοί.

& servi vicissim Domini, ut quodam in Saturnalibus, vestris jugulis superbè imperitabunt; *nisi tempestivè huic temeritati latius cum tempore grassaturæ obicem ponere volueritis. Multi Pharmacopœi* (moderatiores excipio) *eò insolentiæ processerunt, ut penitus immemores, qui sint, & qui fuerint suæ scientiæ autores, defendere, plane non erubescant, si sibi solis licitum esse qualibet Medicamenta, nulla habita doctiorum Medicorum ratione, promiscue præparare. Verum ego hoc extra omnem dubitationis aleam pono*, nullam omnino Medicum bonâ cum conscientia medicamentum aliquod chymicum tutò ordinare ac præscribere posse, quod ipse non elaboraverit, nec cujus præparationi interfuerit ipse, & propriam admoverit manum: *adeo enim variant passim medicamentorum diversæ præparationes, ut vix credas, aliis alio modo & methodo pro ut diversa sunt hominum ingenia & sensus, in rebus chymicis procedentibus, variantibus etiam quotidie ipsis materialibus, ex quibus Medicamina desperatis sæpe morborum generibus adhibenda, confici consueverunt.*

Hoc etiam addo, quod medicamentum de novo elaboratum, ut plurimum variare soleat non solum, ut dixi, ratione materialium, sed ipsius etiam elaborationis, in qua magnam sæpe Autorum discrepantiam invenies: & hoe in negotio multos experientissimos Chymicos mihi adstipulatores esse confido.

Hoc quoque subodoratum esse magnum illum Helmontium, Paracelsum, Sylvium, D. Michaelem,

Rol-

Rolfincium, Wedelium, aliosque Medicos cordatos & pios, facile possum induci ut credam, quia medicamenta sua generosiora, quibus gravissimos & desperatos morbos profligarunt, elaborarunt ipsi, ut illis eo tutius & securius ad salutem ægrotorum uterentur. *Quibus profecto hoc vitio verti non potest, cum quilibet ex lege Naturæ sibi ipsi sit proximus,* & plus Medico ipsi situm sit in salute suorum ægrotorum, quam Pharmacopœo, *sæpe imperito & rerum ignaro.*

Quoniam igitur ingens in his rebus est momentum, & magna diversitas in conficiendis medicamentis chymicis ubique deprehenditur, nec semper, sicut descripta extant elaborentur, quod ipse cum meo damno non semel expertus sum, optimis etiam præparationibus vel studio occultatis, vel obscure descriptis; ecce in salutem Reipublicæ chymicæ Tibi benevole Lector communico experimenta nobiliora, ex multis recentioribus & aliis Autoribus collecta, quæ ipse & alii per experientiam vera esse deprehendimus.

Si autem forte ut errare humanum est, in explicandis principiis hæsitavero, facile mihi veniam ab humanitate tua benigne Lector polliceor, nec mihi vitio vertes, quod interdum diversus sim ab aliorum Medicorum opinionibus: nam sicut illis liberum relinquo judicandi de rebus medicis judicium, ita illi pariter, ut spero, mihi eandem non denegabunt, quam ipsi habent sentiendi ac argumentandi libertatem. In Republica libera, libera lingua, liberæ mentes, nos veluti Pygmæi Antiquitatis humeris insistimus, ac proinde mirum videri non debet, quod Veterum scientia suffulti, interdum plura videamus, quam ipsi suo seculo, ex multiplici organorum defe-

ctu

ctu videre potuerunt. Veritati primas deferri volui meumque benevolum affectum meâ operâ usuris saltem contestari. Invito utique nil obtruditur Hoc unum rogo, ut tenue hoc munusculum, quod offero, eo animo & tam hilari fronte excipiantur, quâ dedi. Nec vitio mihi verti velim, quod in rebus chymicis explicandis & tractandis populari ac vulgari admodum dicendi genere uti voluerim; hoc requirit ipsius Chymiæ genius, quem nudo & simplici stylo potius adumbrare, quam involuta & obscura verborum nube occultare allaboravi. Hinc non mirum est, quod potius intentus ipsis rebus quam verbis, vernaculam etiam linguam interdum ad exprimendum commodius sensum interspergere voluerim.

Si Chymiæ amatoribus placere sensero meos exiguos conatus, inposterum alia adhuc nobiliora experimenta, quæ hactenus mihi soli meisque usibus privatis reservo, me communicaturum & simul ea quæ brevi levique calamo jam perstrinxi, mox fusius & clarius expositurum promitto. Vale benevole Lector.

— — et si quid novisti rectius illis
Candidus imperti, si non, his utere mecum.

INDEX

INDEX

MATERIARUM QUÆ IN PRIMA PARTE CONTINENTUR.

SECTIO I.

SECTIO II.

SECTIO III.

SECTIO IV.

SECTIO V.

SECUNDA PARS.

SECTIO I.

Cap. XII.

SECTIO II.

SECTIO

CHYMIA EXPERIMENT. CURIOS.

Sive

Medicus Præsent. Secul. Accommodand.

SECTIO PRIMA

Naturalis Philosophiæ vera Fundamenta & requisita continet, quibus Medicus præsenti Seculo accommodatus, certiora superstruit suæ Praxeos experimenta.

CAPUT I.

Intrinseca & Extrinseca Rerum Naturalium indigitat Principia.

PRimordia Rerum Naturalium diversimodè à variis trutinari solent, dum extrinsecè alii, alii verò & meritò quoque intrinsecè ea considerant, ex Sacris edocti, *Omnium Creaturarum Authenticum Principium & Authorem ipsum esse verum Deum.* Et cum omne Finitum sit Imperfectum, Intellectus requies in eo non moratur, sed ad infinitum, ipsum nimirum Deum, ceu ad suum regreditur centrum, in quo verè quiescit. Res enim sensi-

biles pro Essentia quid invisibilis habent, cùm de hoc initium duxerint: Invisibile namque Divinum Verbum FIAT ptoduxit, perque visibile jam operatur, ceu Anima nostra per corpus. Sicuti pluribus de his Jacob Böhm in *suo Mysterio Magno* pergit, scil. Wir sollen von GOtt nicht anders dencken/ als daß Er der inwendigste Grund aller Wesen sey/ und doch also / daß Er von keinem Ding mag ergriffen werden / ausser deß Dings eigener Gewalt: Sondern wie sich die Sonne mit ihrem Licht und Krafft in die empfindliche lebhaffte Dinge einführt / und mit allen Dingen würcket/ und sich darinn mit in ein Wesen einführet; also auch vom Göttlichen Wort zu verstehen ist / mit dem Leben der Creaturen.

Cum nunc Opificium Opificem monstret, ita videmus universum hoc fuisse omnis scientię causam, quod verò non nisi in Indumento, seu in externis consideramus. Manus enim Domini formaverunt & sustinent, ut sibi ipsis se monstrent.

Nos hic in Naturalibus saltem Externa rerum Constitutiva potissimum trutinamus, inque eis ob oculos ponendis solliciti sumus.

Sic concipimus Numerum ex suis partibus. Pondus ex suâ profunditate & summitate. Mensuram autem *ex determinata extensione.*

Et

Et his stupescimus Concordiam Superioris & Inferioris Spiritus & Corporis, Finiti & Infiniti.

Cum ideò constet, Extremitatem non esse sine medio; nec sine partibus utrumque, hinc Mundum Corporeum esse apparet; absque hoc enim non potuissent uniri partes.

Omnes verò partes binario colligimus Numero:

FORMA & MATERIA.

Formâ vel *Extrinsecâ*, vel *Intrinsecâ*.

Intrinseca rerum Forma in semine cujusque rei Naturalis specifico, ex particulis Divinitus inditis per Verbum Divinum FIAT; & in actum deductis, per generale Divinum mandatum, CRESCITE ET MULTIPLICAMINI; consistit. Sic omne creatum ex triplici Regno propria & specifica facultate pollet, & reproductionis ratione in suo acquiescit centro, quotque corporum genera; tot specificæ proprietates, ope seminis invisibilis, & specifici, captum nostrum exsuperantis, emergunt: Particulas enim corporeas, etiam millies mille variatas & figuratas, magnam & multivariam hanc differentiam producere posse, minimè est credibile; cùm omnia corpora naturalia in sua ultima resolutione in pauca redigantur residua, à multis propterea

pro Principiis proximioribus constitutivis credita, v.g. in *Sal, Sulfur, Mercurium, Terram*; &c. hæc verò omnia ultimò in unicam *Aquam*, cum tamen infinitæ corporum Formæ à primo rerum conditore creatæ extent. Hinc veritate niti assertum, scil. *Rerum omnium Formam Intrinsecam, Divini quid redolere*: præter alios, assentientem habemus *Helmontem* de ortu formarum, ubi inquit: *Deus est vera, perfecta, & actualiter omnis omnium Essentia, & Terra licet potestatem germinandi & fœcundandi semina receperit, extra cœli, seminis, aut alterius causæ interventum; non tamen est productiva sive effectiva Formarum. Sed Deus ad generationem Entis concurrit ut causa universalis, independens, totalis, Essentialis, & efficienter efficiens. Hinc Forma, sicuti est rei quoddam velut lumen, & istius luminis apex: ita nemo Formas rerum patrat, nisi Pater Luminum, qui omnia dat omnibus, nec longè abest ab unoquoque creato. Est & hodie rerum immediatum principium, ubique præsens, operans omnem omnium perfectionem. Ideoque quicquid est usquiam Essentialiter, id totum, quantum est, potest, scit, atque habet, Deo debet.*

Externa verò rerum omnium *Forma & Facies*, constat ex *variè figuratis & variatis particulis*, Lucis & Tenebrarum, f. Spiritus & Corporis, hoc est, *Acidi & Alkali*, motore & rectore,

rectore, principio & extremo, per aquam combinatis & unitis.

Materia verò *universalis & prima*, sola & unica est *Aqua*, subtili suo terreo impraegnata, ut clarè patet ex Sacris, ubi legimus, ipsum Deum Firmamentum in harum medio locasse.

Omnis verò Essentia, quae mediantibus his ab Esse Universali prodit, in Unitate consistit.

Non datur verò Esse sine proprietatibus Essentialibus, ut nec agens sine organo & medio: Et quoniam causa Efficiens est interna, & de Essentia causati, ideò unum & idem non potest constitui à causis specie diversis: multo minus toto Praedicamento diversis: hinc calor producit calorem: *juxta Helmontem de ortu Formarum.*

Sensibilitas ex particularum activarum motu & dispositione dignoscitur, quarũ vita dependet à Forma, progressus verò à virtute specificâ, Divinitus concessâ, sive motu innato. Tempus verò dependet ab inviolabili & constante revolutione naturali, quâ exsolutâ, in sua principia redit, quia fuit finitum.

Principia itaque haec suam unitatem subeunt, unde etiam Universalia vocantur, vel lapis Sisyphi. Veluti enim punctum multiplicatum producunt lineam, & ista utroque extremo

tremo sibi unita circulum, & quod insequitur: Ex linea vero superficies, profunditas, & summitas scaturit, quæ tria sunt indivisibilia, quibus si adjeceris centrum, producitur Triangulum, sive tres lineæ æquidistantes. Sed hæ figuræ non patent nisi ratione accidentis externi.

Unitas hæc, si extrorsum protendatur, se multiplicat, & assumit pro sociis, paritatem, & imparitatem. Primo est Unitas & Binitas, hæc combinata parturiunt Quaternionem: secundo est Trinitas, Quinitatis nutrix, hæc si combinabis, vides Denarium, quibus accidentaliter omnis rei innititur perfectio.

Cubus producitur à puncto indivisibili, per extensionem suiipsius ut seipsum extendat, & divisibilem reddat in longum & latum, scilicet in lineam & superficiem. Punctum enim semper existit interius, & crescit versus exterius, vel per lineas diagonales, vel perpendiculares &c. utpote extremum quid sui motus. Interius hoc, & Extremum, pariter monstrant, ascensum esse lentum, sed descensum subitum, & eo magis, quo magis à suo centro recedit corpus.

Cubus item iste, qui ex unitate procedit, imitatur circulum in immensitate, sed saltem angulis eum tangit, quia medius est inter immen-

mensum & simplex, & quo magis ab istis recedit, eo imensior & major evadit, perpetuo tamen consistit inter limites inconstantiæ, nimirum ratione Quadrati, utpote finiti in sua quantitate, quæ tamen sequitur propensa unio, quo apte redeant ad punctum, & id subeant, ex quo iverant.

Ita videmus progressum naturâ, ab initio scil. per medium, ad extremum circuli: Convenit enim Enti, cum suo Esse, ut aliquid agat, & operetur, in sui propagationem.

Quoniam itaque corpus suam originem debet unitati creatæ, mediante tamen distinctione naturali in plus & minus, vel secundum rarum & compactum, & alia accidentia sensibilia, & hinc se iterum resolvit in suam unitatem: Et cum hujus gratia sensibile factum fuerit, multiplicat se extrorsum, per seipsum, seque iterum destruit, cum id quod fuit, desinit esse. Ut vero sensilis evadat eadem unitas, per gradus tendit à simplici ad compositum corpus: Cum vero hoc compositum corpus à seipso parum virtutis obtineret, creatum fuit à Deo semen specificum & interna cujusque rei Essentia sive Forma. Et hinc patet, creaturā ad generationem nihil tribuere ex se, cum animal non generet animal, sed saltem semen ad animal, proptereaque etiam

non generet ejus formam. Et cum nihil ſemetipſum diſponat aut moveat, niſi adſit ſemen: hinc neceſſe eſt, quicquid generetur, id habere intus diſpoſitorum, qui in aurâ molli, ſalſa, lutoſa &c. ſedeat. Et quia Creatio reſpicit & dicit habitudinem ad rem exiſtentem in perfectione, rei verò perfectio ſit ſua cujuſque Interna & Eſſentialis Forma, ergo ejus immediata origo non aliunde quam ex creatione eſſe poteſt: atque ideo ex unico rerum Creatore ineffabili, ut pluribus *Helmont. de ortu Formarum* perbellè diſſerit.

Unitis vero Principiis prodit Eſſentia, quæ ſi induta fuerit ſuâ quantitate, evadit Exiſtentia ſive ſenſibilitas accidentium: Et in his duobus Eſſentia & Exiſtentia unitis habes Formam ſpecificam.

Omne jam Axioma eſt, *vel de Eſſe, vel de non Eſſe.*

Eſſe, vel creatum eſt, vel increatum. Creatum eſſe, eſt fluxus à non Eſſe, ad Eſſe, per increatum tendens ad ſimplicem motum, vel ſenſibilitatem, hoc eſt, vel ſpiritualem, vel corporalem, & ex his vel ſurſum, vel deorſum.

Primum haud laſſatur: Alterum requiem amat. Primum etiam non impeditum ſemper durat; Alterum vero accidentibus gravatum, cum ipſis aliquandiu diſgregatur.

Pri-

Primum comitatur Essentia, vel simplicitas infiniti: Secundum verò Existentia, & sensibilitas.

Primum habet extensionem totius in toto: secundum vero solùm per successionem suarum partium.

Primum sibiipsi in seipso apparuit, absq; distinctione: secundum vero per gradualem additionem accidentium.

Primum omnia facit & operatur absque sensuum organis, atque quodvis connovit, nec nisi sibi placet: Contrarium huic est alterum, quod sensibile est, secus quam primum, quod non apparet, nisi ductoris voluntate.

Et hoc modo increatum dicitur, ac demonstratur, per non Esse, ad Esse: non vero naturâ suâ, sed solùm per suam creaturam, & gradus corporeos, vel spirituales. Ut enim Deus ipse cognosceretur, effecit quendam motum, qui tamen cum non sufficeret, ab eodem adjicitur substantia Angelica, quæ omnes res intelligit, & sic Authorem connotat. Unde Homo unitus cum Angelo, novit sensibiliter Deum; & cum Angelus propius sit infinito, nihil habet de corpore.

Anima vero non agit, nisi per sensus, & reliqua organa corporis, hinc corpus sequitur, quo si ex solvitur, ferè Angelis se confert.

Sed quoniam ad particulas, ſive Principia, utpote partes contrariantes concretum conſtituentes, planius explicanda, terminis opus eſſe videmus, paucis eos percurramus.

In Genere horũ ſunt duo, *Forma* & *Materia.* Ortum Formarum audivimus. Reſtat Materiale Principium, ex quo omne concretum primordium ac incrementum duxit. Hoc varium à multis creditur, v.g. *Sal*, *Salfur*, *Mercurius*, *Aqua*, *Terra*, &c. quatenus compoſitum conſtituunt. Sed hæc tam ante, quam poſt ſeparationem conſiderari merentur, & vel remotè vel proximè.

SAL ante ſeparationem conſideratum, dat ſubſtantiam ſolidam, & compactam, ac efficit omnes varietates, regitur humiditate, & frigore denſatur.

SVLFVR regitur à particulis acidis, ramoſis& hamatis, ſed flexilibus, hinc corpus reddit fluxile, & extenſile.

MERCVRIVS proprie ſic dictus, ob particularum ſibi preſſius incumbentium lævitatẽ, & celerrimum, in ſe tamen debiliorem motum, humiditatemque metallinam, ſemper eſt in fluore, unde nequit comburi: à poſteriori celeritatem oſtendit volubilitas, debiliorem motum ponderoſitas, humiditatem metallinam incombuſtibilitas.

AQVA

AQVA nutrit.

TERRA augmentat.

Itaque videmus effectum unionis Formæ, & Materiæ, ex quibus conjunctis Esentia constat.

Existentia vero est ultima eorundem unio, pro sensibus facta, hoc est, ratione accidentium, quæ sunt effluxus externi, producti à formis substantialibus, ut folia à plantis, & (ut volunt Aristotelici) qualitates ab Elementis. Varietas externa, oritur solum à particulis passivis, diversè compositis, & figura extrinseca.

Individuum existentiam corporis demonstrat: Forma vero particularis detegit Esentiam internam, & virtus pluribus communis indicat genus, velut actus potentiam, quę Chaos dicitur, seu universum absque distinctione. Chaos enim nihil aliud quam Esentia universalis, sibi ubique similis.

Substantiæ vero corporeæ, non nisi ratione accidentium sensibiles sunt, subtiles nimirum per activarum, solidæ vero per passivarum particularum variatas dispositiones.

Sensibiles vero fiunt istæ particulæ ex combinatione bina, nimirum ex τῷ plus, vel minus; τῷ sursum, & deorsum; τῷ intus, & extus &c.

Sic

Sic ex *particulis acidis* mentaliter figura plus rotundis, & sensualiter mole magis exilibus, celeriter motis, ex mente Gassendi fit Ignis: Sed hæc ex effectu tantùm dignoscibilia sunt, quia à priori demonstrari nequeunt.

Ex particulis vero minus acidis extensis, & in circumferentia leniter motis, constat aër; Si vero hæ plus acutæ à circumferentia ad centrum contendant, oritur frigus, & contra calidum, si eædem à centro sursum, plus, vel minus, exsiliunt & dilatantur.

Non vero percipiuntur particularum harum actiones, nisi ex subjecto earum tacto, sunt enim quasi spirituales, effectrices, motrices.

Passivæ vero ut magis materiales, omnibus sensibus communes sunt, propter activas & formales, quæ in ipsis resident, sunt enim illæ veluti matrices & nutrices.

Activarum particularum effectus, à Galenicis nomine Qualitatum insigniri solent, falsè persuasis, has esse veras constitutivas morborum causas: sed longè eos errare, leges apud *VVilhelmum ten Rhyne*, *ubi ex Helmontis mente in Meditationibus de Veteri Medicina* p. 75. 76. Quaternaria, inquit, cantilena Elementorum, & quatuor complexionum, quatuor humorum, quatuor primarum qualitatum

tum positiones, *& conjugationes*, tanquam infaustum sidus post se trahit, & Medicinæ, & pluribus rebus Mechanicis sterilitatem adferens. Hæ quippe à rebus abstractæ modales qualitates, principiis constitutivis adveniunt, ab objecti appropriatione tantum ortæ, & tum Qualia, non Qualitates nuncupandę sunt; Qualitates enim, quas enucleare Metaphysici, non Physici est, in natura nunquam causarum vices supplent. Et si de Qualibus quæstio sit; non calidum, non frigidum in substantia habendum censet Anaximenes apud Plutarchum. Sed nos Hippocrati, amarum, salsum, acidum &c. pervestiganti, potius adstipulamur. Hæc verò nota in effectu, ignota verò in causa sunt, nisi per schematismos sive figuras explicentur. En Rhodus, hic salta! Distinguant semel Scholæ amarum in opio, ab illo in mandragora, in hyosciamo, in vitriolo: quæ cum anodyna sint, frigida appellant, cum tamen amara ipsis notabiliter caleant: ut id inter Scholasticos confitetur Matthiolus; Qui quamvis, inquit, opium quarto excessu frigidum statuatur, tamen, si ex sapore, & effectu, rerum temperamenta & Qualitates cognoscuntur, opium nostri usus, non modò gustu amarum percipitur, sed etiam acre, adeo ut paulum in ore detentum, lin-

guam

guam & palatum exulceret, unde haud dubie colligi posse putarim, calidissimas illi inesse qualitates. Cujus rei fidem augere potest ea,quæ inde prodit,odoris gravitas. Odorem enim cum gustu maximum habere consortium jam diximus. Atque ita calidum,frigidum ; &c. ex efficientium causarum classe proscribimus ; omnemque eorum præstantiam in eo collocamus, quod à συμπαγεῖναι dicantur. Nam à solo calido homines non febricitant;sed idem & calidum est & amarum: Hâc viâ nervosius Quaterniones proflixit Magnus Hippocrates ; quam ut Tractatui de Veteri Medicina ; Hippocraticum genium vere sapienti,vel jota adderemus:Ibi enim docemur exactam certitudinem ex corporis sensu desumere ; quoniam ille artem efficit. *Hæc ille.* Ex quibus clare patet,sensibilitatem corporum non in fictis qualitatibus ; sed in particularum variata dispositione ; & motu consistere.

Sed hæc ante separationem considerata sunto.

Quoniam vero Chymia in corporalibus rerum principiis, sive particulis ab invicem separandis, potius occupata est, ad ea faciamus progressum. Sunt vero hæc, ut jam dictum ante, Sal,Sulfur,Mercurius,Aqua,Terra.

Prin-

Principium sive *PARTICVLAE SALINAE duplices sunt*, *ACIDAE* & *ALCALINAE*, & ambo vel *fixa* vel *volatiles*. *Alcalina fixa* sunt solidæ, ponderosæ, oblongæ & rectæ, inflexiles tamen & rigidæ, varios hinc poros efficientes, qui tum facile rursus, ceu vacui acidum quodvis recipiunt, & cum eo mediante humido, varias & innumeras species, imo omnia corpora naturalia, ex variè variata mixtione constituunt: nec etiam lucem utpote acidum subtilissimum veluti in Phosphoris conspicuum, excludentes.

Fiunt verò, & separantur particulæ hæ Alcalinæ, ex triplici regno; Fixæ vero ex Vegetabili, & etiam Minerali; Volatiles verò ex Animali potissimum.

Mechanica earundem separatio & elaboratio fit combustione, sive calcinatione, & ex mente *Cartesii* in hunc modum se habet:

Præsupponatur corpus angulosum ; sive poris angulosis præditum : Ignis hujus poros subiens, & particulas circumrotans ; angulos illos mutua attritione abradit ; quicquid in hâc mutua confricatione abraditur ; illud est angulosum minutissimorum ramentorum instar ; & specie fumi ascendit, & coagulatur, vel in corpus siccum vel in aquam , seu spiritum acidum. Ita abrasis angulis corpora fiunt globosa, glabra & lævia, quæ din-

diutius igne fortiori circumacta Oleum constituunt. Videmus enim corpora plana & lævia, continuo motu magis magisque complanari & Lævigari, quicquid igitur in illo motu abraditur læve, molle, glabrum, id est Oleum: Idque tam diu durat, donec globuli ita sint abrasi, ut ex figura globulosa in cylindricam, teretem, & oblongam, vel etiam cubicam pyramidalem, aut aliam irregularem transeant figuram, tum enim amplius ita rotari non possunt, sed ob longitudinem suam, & irregularitatem mutuo sibi incumbunt, ac Alcalia fixa sive cineres constituunt: quæ tandem fortissimo igne, acido ex flamma seu igne vel arena, aut silice reattracto vitrificantur, hincque ob subtilissimum illud, & ex luce enatum acidum, fiunt pellucida, & quo purius est Alcali, hoc ex luce enatum acidum apprehendens, eò pellucidiora fiunt corpora vitrea.

Hoc experimento constare videmus, salia, corporibus saltem potentia passiva inesse, & per artem, ignis saltem ope ab invicē separari? cui assertioni *assentientem videmus Helmontem,* in tractatu Blas humanum, ubi inquit: Alcali non generatur in cinere ab igne efficienter, quanquā effectivè inde procedat, nam officium ignis est quidem accendere, consumere, & separare, non tamen quippiam producere.

cere. Cum non sit dives semine, ipse destructor seminum ignis. Dum ergò Alcali fixum sit ex sale antea volatili, non est productio rei nova, sed rei alteratio saltem. Alcali enim materialiter quidem erat in concreto ante cremationem, veruntamen, dum ignis tollit Mercurium, & sulfur, sal tanquam principium magis subsistens in liquidatione concremationis, arripit sibi vicinam sulfuris, sive pinguedinis partem, eamque, dum ab ignis tortura non sat valet tueri, partim sub larvâ Gas simul avolat, atque empyreumatis odorem acquirit, partimque apprehenso sulfuri colliquando incorporatur, ut fiat verus carbo. Patet hinc, nullum Vegetabile largiri sal fixum cujuscunque sit generis, nisi comburatur actuali igne, & à contrariis, sive adhærentibus particulis separetur. Unde postea varios nanciscitur poros, & vacuum fit corpus virtutibus per se destitutum, sicuti ingeniosissimus *VVilhelmus ten Rhyne de salium figuris verè* differit p. 315. Innumera inquit, & fermè ausim dicere, singula in hanc veritatem (solis acidis acumen competere,) conspirant experimenta; quæ quoque ex contrariorum juxtapositione magis elucescunt; ubi omnia calcinata (vera Alcalia) figuris notabilibus carere docet ἐμπειρία.

Alcalium etenim non est agere, sed pati, seu recipere.

Non lubet hic Belgico indulgere lusui, Alcali quasi totum vacuum, al Kael vocitando; Tartarum omnia absorbenti inferno comparando, sufficit Alkali per se virtute destitui conspicuis figuris privum, nec agere quatenus corpus, sed quatenus figuratum ab acido, sicuti idem ingeniose plus explicat p.79. ubi saporum causas & differentias ita describit: Sed quomodo, inquit, ad fibrillas linguæ nerveas penetrant corporum salia? Primo cibus (nam potus sponte quæ habet salia, dimittit,) masticatur ut convenienti menstruo, saliva, sal eliciatur; ac cum acida tantum exserant figuratas scheses, illæ lingualis serici interstitia intrant, ut nerveas papillas vellicent. Quæ vero Alcalina sunt, à subacida saliva acuuntur, ut dictas fimbrias expeditius feriant. Si enim aromata in natali solo ardentiore Sole adusta & Alcalino sale scatentia saliva dissolvantur, linguam ardoris sensu mordent, quod celerior ipsis à Sole adfricatus sit motus: Solis enim in saporibus tanta est energia, ut hos plane quandoque immutet, ut ex fructuum maturatione abunde colligitur. Jam depravatur gustus vel variorum Qualium in saliva vitio, vel sapidorum corporum vitio; Sal enim

enim vel majori minorive ſui cum aqua aut terra, combinatione, vel ſui ipſius exaſperatione, deliquiove, exceſſu, vel defectu, agilitate, aut tarditate guſtum variat.

Ex his fere liquet, Plantarum Alcalia, nec ſpecie differre, nec diverſas operationes obtinere, ſed omnia tanquam vacua, acidis delectari vel contrariari, ut tertium quid producatur. Cui item aſſentientem habemus Boylæum in Paradox. Chymic. p. 154. ut & Helmontem.

Si vero in Minerali Regno particularum ab invicem ſeparatio inſtitui debeat, curioſe obſervandum, ut circulatio ignis ſine impedimento fiat, ubi ſedulo cavendum, ne corpora confluant, quamprimum enim fluxu conjunguntur, non poſſunt abradi mutua attritione anguli, & conſequenter non ſeparari acidum & Alcali, quia cohæſio partium impedit abraſionem. Hinc aliquid heterogenei vel influxilis addi debet, ad prohibendum confluxum, & promovendam abraſionem.

Hiſce conſtat, omne *Alcali* in genere *eſſe particulas*, mediante calcinatione ultimo productas; alias autem & vel *occultas*, vel *manifeſtas*, vel *odoriferas*, ut volatiles, vel *inodoras*, ut *fixiores*, vel *lixivioſas*, vel *urinoſas*, vel *benignas*, ut omnia medicamina, tam fixis

quam volatilibus particulis constantia, vel *malignas* ut Venena.

Omnium tamen generalis proprietas consistit in effervescentia cum acidis, vel aperte vel occulte.

Acida particula sunt corpuscula luminosa, è Sole pronata, subtilissima, hinc penetrantissima, Alcalia fermentantia, & moventia, vel excitantia: Est itaque Acidum motor & agens, Alcali vero, ut dictum, patiens vel fœmina omnibus se fideliter accommodans, ut confirmat supra citatus *VVilhelmus ten Rhyne.* Hæc ambo mediante humido juncta fœcunditatem omnibus rebus vivificam largiuntur: Ex harum etenim particularum figura & variata textura, *præsupposito tamen universali movente, quia corpora mathematica non agunt per se, sicuti nec mechanica*, omnes exsurgunt diversæ magnitudines, & corpora composita, mediante tamen aqua, cujus pori tales sunt, ut acidum & Alcali, ex texturæ & figuræ proportione, certo modo sibi adhærere, & mutuo amplexu se apprehendere facile queant. Hujus enim particulæ flexiles semper in motu, eorum in se actionem facile promovent, ut unum in alterum impingat, nam hoc agit in illud, & illud vicissim, hoc trudit, illud trahit, idque tamdiu, donec diuturna actione & passione

ſione unita, ſibi firmiſſime adhæreant, & ita figuræ & texturæ mutatione, in corpus varie variatum, ratione aliarum item particularum una varie concurrentium, abeant, quæ tandem denuo rurſus ſeparata, mortis auctores exiſtunt.

Eſt vero *Acidum triplex, Minerale, Vegetabile, & Animale*, & vel fixum, vel volatile. Fixiſſimum omnium in Metallis, minus vero fixum in Mineralibus, & reliquis.

Volatile ex omnibus fit, efficacius tamen ex Mineralibus.

Eſt item Acidum vel manifeſtum, vel occultum, & differt vel ratione ætatis, alimenti, ſexus, & vel ſanorum, vel ægrotorum, ſicuti etiam diverſam obtinet naturam ratione gradus, in ventriculo, in liene; in hoc vel illo ſubjecto, &c.

Hæc de ſalibus in ſpecie conſideratis.

In genere vero conſideratur ſal, quatenus eſt compoſitum, ut ſal culinarium, marinum, &c. quæ ex acido vel Alcali combinata ſunt, & ſaltem differunt ratione plus vel minus, & hoc ratione particularum varie figuratarum; ut aliquoties ſupra citatus ingenioſiſſimus *Wilhelmus ten Rhyne*, acute confirmat, quando p.294. narrat, ſe in ſalinarum figurarum exiſtentiam inquirendo, recepiſſe aquæ commu-

munis uncias quatuor, & ſalis communis unciis binis ſaturaſſe, deinde adjeciſſe dimidium aluminis, tantundem nitri, idemque ſalis ammoniaci pondus, nec à juſta diſſolutorũ menſura auctum fuiſſe aquæ volumen. Tum cogitavi, inquit, & aquæ ingentia, ex cylindrorum incumbentia, eſſe interſtitia, in quibus per aquæ lubricitatem, ita minutim defricatæ ſalium laminæ abſconduntur, ut non niſi aquæ evaporatione, vel ſalium præcipitatione iterum prodeant. Cogitavi & ſalibus diverſis diverſas eſſe particulas, non magnitudine ſolum, ſed etiam figura differentes. Video enim vel baſin unius priſmate alterius eſſe latiorem, vel priſma iſtius baſi alterius eſſe acutius, & viciſſim. Conjiciebam quidem alterum altero plus vel minus Alcali fæcumve obtinere; ſed dum ipſa arripio ſalia, in ſingulis dummodo integris ſalis communis granis cubum ſeu quadrangulare ſchema contueor, cujus baſis priſmate quadruplo circiter latior eſt. Cæterum ſal cibarium eſſe non poſſet, ſed ne guſtus organon nimis altè perforet, prohibet id cubica ſchefis, cujus latera, & ab obtuſiore priſmate in latiorem baſin proxima terminatio, facilem renuunt introitum. Nam quo Poloni &c. pro cibario utuntur ſale, ſal gemmæ linguam nimiopere pungit.

Vi-

Videmus hinc perquam clare, Salium ac eorundem ſpirituum effectus, non à fictis Qualitatibus, utpote calore, vel frigore dependere; ſed figuris eorum plus vel minus acutis adſcribi debere: ubi tamen illibatæ acidorum ſcheſes activorum operationes ſolum perficere, facile demonſtrari poteſt; non modo in ſimplicibus, ut ſi ſpiritum Nitri, Salis, Vitrioli &c. tanquam acidum, ſali Tartari &c. utpote Alcali, affundamus, videmus cujuslibet acidi nativa reſurgere ſpicula: ſed etiam in compoſitis eædem figuræ, earumque vires emicant.

Vulgo notum eſt aquam fortem ſolvere Lunam, Regiam vero Solem; ratio ex ſchematiſmis patet. Si enim prioris ſolutionis menſtruum per Alcalia in ſua ſiſtatur ſchemata, emergunt ſeorſim & Vitrioli & Nitri figuræ: Si poſterioris, armoniaci quoque ſalis ſcheſes elucent, quod quia acutioribus cuſpidibus inſtruitur, ſolidiſſimam Solis maſſam facile ſolvit. Sic etiam Nitri pyramides maximam aquæforti impertiunt vim, ut etiam hujus ſpiritus validas calculi radices, & fera ferri corpora diſſolvere queat, ubi aliis ſpiritibus acidis via præcluditur.

Videmus porro Alcalia notabilibus carere figuris, neç ea inter ſe multum diſtare, niſi

fixitate, vel volatilitate: Si enim acidus commisceatur spiritus, non sua, sed spiritus prodeunt schemata, & ut dictum, sola in Alcalinis diversitas est, ratione fixitatis, & copiæ, quæ enim volatilia, cito avolant, quæ vero fixa, urgentiori igne uri debent, antequam salia ex iis emergant, & mera fiant Alcalia.

Docemur item, ex acido & Alcali omne sal compositum, enasci, vel purum vel impurum, prout alterum altero plus vel minus, alcali, acidi vel fæcum adjunctum habet. Sic sal gemmæ, utpote plus defæcatum, figuras magis aculeatas obtinet, secus quam reliqua, quæ fęcibus onerata, multo debiliora existunt. Sequiturque inde, quod quo purius Acidum, Alcali apprehendens, itidem fæcibus destitutum, eo purius emergere exinde compositum sal, ut conspicuum nobis præbet exemplum Tartarus Vitriolatus, & reliqua, quæ enixa ab aliis vocantur salia.

SVLPHVR constat ex particulis ramosis, hamatis, flexilibus tamen, ac lamellulatis, hincq; tenaciter admodum sibi adhærentibus, quoniam à salibus continuato Solis æstu rectificatis, & ita intime cum corporibus combinatis, sulphur ortum traxisse videtur.

Acido enim sulphur imbui, docet ejus resolutio, si enim sub campana comburatur, adest

adest Acidum. Hoc Acidum sulphuri κατ' ἐξοχὴν nomen conciliavit, quoniam pestis alexipharmacum certum est: ex qua etiam causa Hippocrates loca pestifero contagio inquinata, sulfure suffiri jussit, & hinc sylvas etiã combussit, ut Acido ex lignorum oleis pullulascente, pestem abigeret. Hoc experimur in pulvere pyrio, quod pestis tempore cum levamine iterato incenditur: cum acres spiritus malignitatis invectores, Acido domentur, & figantur, ut observatum fuit in Legione Neapolitana, quæ integra peste periisse perhibetur, excepta una Germanorum cohorte, quæ indusia ad fugandos pediculos hoc pulvere tinxerat. Sed hæc de sulfure nostro communi in specie dicta sunt, licet in genere principium sulfureum per hoc explicari possit, cum particulæ sulfureæ ferè nil aliud sint, quam salinæ, longiori Solis æstu perfectæ, & digestæ, ut in Metallis & Mineralibus principaliter observandum, ubi salinæ particulæ plane immutatæ deprehenduntur in sulfur, quod de facili postea salinis menstruis ceu similibus & amicis paret. Solare tamen sulfur reliquis Metallorũ sulfuribus elaboratius est, ut patet ex resolutione, ubi subtilissimis particulis menstruũ constare debet, ad ejus compagem resolvendum: reliquorum vero Metallorum

ſulfur magis indigeſtum eſt, atque rudioribus hamis congeſtum,unde eorum particulæ tam arćte ſibi non incumbunt,etiamque hinc minus ponderant: Minus vero omnium perfectæ,& elaboratæ,ac hamatæ depræhenduntur Oleorum particulæ ſulfureæ, quæ ob id nondum coagulari potuerunt, licet ob ramoſas particulas ſe mutuo implicantes, leviſſime congelentur, ut conſpicuum eſt in Oleo aniſi, ſi paulum frigori exponatur.

Quod *putredinis* ſit *domitor ſulfur*, unice *principio ſalino adſcribendum* duco,quod concentrat ſpiritus ſive particulas ab invicem ſeceſſum facientes: quod vero facillime omnia flammam concipiant ſulfurea, acido item tribuendum judico in flamma ſeu igne contento, quod per modum effervelcentiæ ſulfur, Alcali ſuo combinatum accendit, & cum eo citam init copulationem, utpote cum amico, à quo aćtivo Solis motu fere erat avulſum, & in aliud ens quaſi converſum: Hoc videmus, ſi vulgare ſulfur incendatur, tunc enim ſubtiliſſimam flammam concomitari odorem aquæ forti vix cedentem perſentiſcimus, quem ſi campana receperimus, acidum Spiritum habemus,qui valdè attenuatus,flammam fovet, & partibus combuſtis acidum imprimit.

Co-

Colores item & tincturas sulfuri primario damus, cum iisdem mutandis maxime sit appropriatum, non tamen alia corpora à colorum productione arcentes. Hujus etenim particulæ diversis extensionum, contractionumque formis subjacent, quibus interveniens luminis ictus, pro partium positura colores variat: quo vero sulfur est compactius, eo color rubicundior, in flavum, subflavum, albidum &c. declinans. Accurate vero colorum differentias metiri, æque ac in odoribus difficile, nisi per figuratorum schematum situm determinemus, ubi tenuia & acuminatiora defricata ad odoratum, crassiora vero & condensatiora obtusiora ad gustum referuntur. Sulfur enim à sale non nisi particularum tenuitate, & crassitie, rarefactione, & condensatione, acumine, & obliteratione, adfricatione, defricatione differt. Sic alia particularum positura compinguntur delectabiles, quam qui non delectant colores. Et sic de cæteris.

MERCURII nomen vel generale est, vel speciale: in genere analogice ita vocatur, ob convenientiam quam habet cum Planeta cœlesti, ratione mutabilitatis. Et ex hac causa omnes particulæ inconstantes, leves, mobiles, fugitivæ, & spirituosæ, Mercuriales

vo-

vocantur, omnibus ſe aſſociantes corporibus.

In ſpecie Mercurii nomen obtinuit argentum vivum, tanquam minerale, conſtans particulis lubricis, ſemper mobilibus, acidis tamen, ſiccis, & intenſe volatilibus, ſimul corroſivis, duriſſima etiam permeantibus.

AQVA conſtat ex particulis cylindricè rotundis, hinc lucidis, lubricis, fluidis, flexilibus, volubilibus, unde etiam in hac, quam in Oleo, facilior partium diffluxus; & quia Oleum ramoſis complicatum eſt particulis, magis opacum eſt.

Anguillares non poſſunt eſſe figuræ aqueæ, quia tum ſe aliis implicarent, ac tenaciter adhærerent, nec ita fluidæ forent, ac difficilimè in vapores migrarent, ut in oleoſis conſpicuum.

TERRA ex particulis rigidis, & fibroſis conſtat.

Atque hæc ſunt rerum naturalium Principia conſtitutiva, ex quibus in operationibus chymicis ſequentia emergunt, utpote:

ESSENTIÆ ſive Tincturæ, quæ ſunt liquores ſulfurei, maxime ſubtiles.

OLEVM eſt liquor aqueus ſulfureus, minus attenuatus, ex particulis ramoſis, mollioribus tamen, ac flexilibus, ſphæricisque combinatus.

SPI-

SPIRITUS volatilis eſt humiditas aërea ſive mercurialis incombuſtibilis.

EXTRACTUM eſt corpus ex ſubtilioribus terræ particulis mediante humido, non excluſis tamen ſalinis, ſulfureis &c. conflatum.

FLORES ſunt corpuſcula ſicca, volatilia, in partes diviſibiles elevata, leviter tamen rurſus uniendas.

MAGISTERIUM eſt calx ſubtiliſſima, per acidum corroſa, & per contrarium præcipitata, &c.

Hæc eſt generalis Principiorum naturaliũ dinumeratio, tam ratione Formæ, quam & Materiæ, & compoſitionis, & conſervationis.

Quod vero ex his pro primo & primordiali ac materiali rerum naturalium principio habendum ſit, diſſentiunt authores: aliis cum Paracelſo tria, aliis unicum, ſal: aliis plura credentibus: ſed cum omnia hæc partes potius concretorum ſint quam principia, nos cum Helmonte Boylæo, Schyrlæo, ten Rhyne & aliis de certioribus cogitamus Principiis, notioribus, & ſimplicioribus, nec ſolum mente, ſed & manu dignoſcibilibus. Diſtinguimus vero in *Activa*, & *Paſſiva*, illa ad unicum ſal, ut figuratum ab Acido, referendo; per hæc cum Thale Mileſio, aquam, ex qua nata ſunt omnia credendo. Probant id non tantum ſa-

cræ literæ, ubi eæ primo creatæ leguntur: sed & tam aquarum in germinatione & nutritione necessitas, quam & per ignem corporum omnium in aquam reductibilitas.

Quod Aqua omniseminaria sit, sive omnia per omnia nutriat, hoc probant salix, mentha, quæ solius aquæ alitura in ipsis lapidibus & arena, in summam altitudinem excrescunt, ut jam terræ pondus excedant: Hinc in petram cadens semen, quia humorem non habebat, exaruit, nec virgultum, nec herba oriebatur, antequam pluerat. Votis igitur vocandus imber fertili agro apud Virgilium.

Sic mense Martio betulam perforamus, & exstillat aqua, quæ spacio quatuordecim dierum præponderabit arbori cum ramis, & radicibus, ut inde videantur arbores ex sola fere fieri aqua. Et si mortuorum cadavera in cœmeteriis, non in aquam sed cineres, & terram migrarent, in immensum cœmeteria concrescerent, quod vero experientiæ repugnat. Sal ideoque inhumata cadavera devorans aqua dissolutum in terræ cuniculis se abscondit, sicque vetat ejus turgescentiam. Si vero, ut Sacra memorant, cadavera in cinerem vertuntur, ergo in Sal lixivum, quod aquæ paritionem præstat.

Cum ita corpora omnia materialiter ex so-

la

la aqua prodeant,ita & in eam per artem reduci rursus possunt: pro unico & solo sufficienti exemplo nobis sint Olea,quæ difficulter alias aquæ commiscentur. Hæc tam ex Vegetabilibus,quam Animalibus,adjecto pauco Sale Alcali,saponis naturam assumunt,& inde in aquam reduci possunt,vel addito alcali volatili, cum Spiritu vini citius in aquam redeunt: nec ipsa etiam Terra, Helmonte teste, à reductione immunis,ut nec lapides, quæ ipsa aquæ fructus existunt.

Clarissime ex hisce patet, rerum omnium naturalium materiale principium, & incrementum, ex sola & unica constare aqua, mediante semine specifico, seu Forma intrinseca, & universali motore, diversimodè modificata, & varie figurata, & salificata; ex quatum symmetria perpetuus rerum naturalium oritur consensus. *Aqua itaque nutrit, Sal informat, Terra vero conformat*, atque ita servata legitima pabuli portione, procedit æquis passibus germinatio? sicuti limaces domicilium sibi formantes, æquali dimensione cum isto accrescunt. Aqua in vegetatione terræ salia solvit, ut quæ in seminum incunabulis latent, iisdem foveantur, & si nimis indigesta hæc sint, multis cuniculorum in terra, fibrarumque in planta mæandris rectificentur:

quod

quod vero in terra non perfecit, in aëre præstat, in qua salis hujus perpetua quasi est Minera circularis, nam quæ ex terra exhalant salia, volitant in aere, & si eis terra indiget, ex ea recuperat, concurrente semper, ut dictum, universali motore. Hunc primarium sublunarium motorem Hippocrates jam subtilem aerem, jam terræ & alimenti vehiculum, jam calidum appellat. Plato animam Mundi vocavit, hujusque motus sursum, non deorsum inclinat, ac Sol est.

Ut vero producantur fructus, loca aeri patula sint, non quod aer solo motu hæc absolvat, sed ut tanquam concausa, salem solvat, nec humidum denegetur, tanquam verum, primordiale, corporũ nutrimentum & principium materiale. Ut brevibus rem expediamus, & præmissa demonstremus, lubet processum quasi mechanice per exemplum deducere. Sumamus Vegetabilis cujusdam semen, hoc terræ immissum, vel item extra terram sæpius, aqua humectatum, disponitur ex unitate ad extrinsecam suam formam, mediante universali motore Sole, producendam: Alcali enim in semine latens, cum Acido, veluti ex puncto resuscitatum, extrorsum protenditur, & per lineam quasi ex unitate, per binitatem, & trinitatem, ad compositum

cor-

corpus, per varias ex contrariantibus salibus emergentes figuras cubicas tendit, tandem circulum formando: In tanta namque circulatione, Salia, ex variis quadraturarum figuris abeunt in olea, circularis figuræ; sicuti omnia corpora perfecta fere circulum imitantur, non tantum in Vegetabili, sed & Animali, ac Minerali Regno: tales vero esse in minimis scheses, quales in majoribus cernimus, facile concludendum. Hic aquam ceu primam, & principalissimam concretorum materiam, in & per quam crescere omnia nata sunt, consideramus: deficiente enim ea, sterilia esse cuncta, ex Sacris legimus: in hac tamen fit mixtio per motum *à Sole, sive Luce,* subtilissimis nimirũ Acidi particulis dependentem, absque quibus non agit Alcali, cum illis solis & acumen, & subtilitatem, debeat: cum enim nulla res corporea sua vi sursum fertur, impulsore Sole opus est, antequam vertex adeatur: & tunc, quando Salia per varias fibrillarum torturas hanc compulerunt, arctissimè unita facessunt in oleum. Hæc in Vegetabilibus, si nacta sunt solum natali Sole calentius, minima exserunt spicula, ut in aromatibus conspicuum, quæ ob id sensu adustioni analogo, linguam mordent, cum eis à Sole celerior affricatus sit motus, & quoniam æquali, sicut empyreuma inæquali,

igne adusta sunt, fragrantiam, loco fœtoris, spirant; quia in his salium figuræ mixtæ sunt intimius, & defricatæ minutius, hincque facilius exhalantes. Causa item in Odoratis perficiendis concurrens, est pororum summa coarctatio, per quam aquæ superfluæ præcluditur aditus; quæ si irruat abundantius, sibi magis patulas facit vias, ac salia nimium dissolvendo, plantarum debilitat vires; sicuti in spongiosarum & laxarum plantarum analysi experimur, utpote quæ aquam abundanter, nostram communem efficaciâ vix prævalentem, promunt. Hoc ideoque legitimum rerum naturalium pabulum, diversimodè corpora alterat, quod vides, si diversas intuearis plantas, ubi quæ ejusdem nimia obruuntur copia, in proprium luxuriant interitum, quia plus aquæ suppeditatur quam sal elaborando est; mixtio enim intimior, & per aquam nimia dilutio, figuratæ conspicuitatis hostes sunt. Pabulum itaque justè commensuratum esto, quo salia plantam variatis suis propriis à Deo concessis figuris justè exornent ac virtutibus legitimè imbuant. Luculentius hęc capies, si diversa intuearis plantarum vel florum folia, quorum hæc hirsuta, illa glabra, alia lanuginosa, alia tandem pungentibus prædita cuspidibus ut urtica &c.

Si

Si vero arctioribus claustris irretiantur hæc plantarum constitutiva, perennes sunt, sicuti flos gnaphalii, qui quum nec nimia aquâ dilui potuerit, nec nimio scateat sale, longum tempus superstes est. *Unicum igitur Acidum viribus manifestum est, & spiculis conspicuum, & tam gustu quam visu & odore, juxta figuras dignoscibile.* Non enim oleum linguam mordet nisi salinæ in eo obriguerint particulæ. Hoc videmus in gummatibus, item aromatibus, quæ quia plus Olei, minus salis habent, & contra.

Si enim aromata in ore madescant, percipimus confestim salium in iis latentium vires, salinæ enim particulæ salivâ solutæ, lubricis oleorum hamusculis sese extricant, quarum minimæ odoratus potius, quam gustus objectum sunt, & in externis pro varia particularum figuratarum positura, interveniente lumine, visum magis vel minus delectant. Atque ita conspicimus ex Unitate omnia, & omnia tandem rursus ad Unitatem regredi, cum id quod fuerunt, desinunt esse.

CAPUT II.

Necessaria enucleat requisita, quibus dicta primordialia corporum constitutiva, quoad possibile dissociantur, & experimentorum supra citatorum fides illustratur.

MEdia quæ hic primas tenent, & quibus naturalium sagax ruspator indiget, bina sunt; *INSTRUMENTA* & *OPERATIONES*.

Illa in *Activa* dispescimus, & *Passiva*; ubi *Activa*, *Ignis* varium motum: *Passiva* vero, *Furnos & Vasa*, pro objectis habent.

Antequam vero ad operationes transcendatur, præsto sint dicta Instrumenta, inter quæ Passiva primario describenda extant, ubi primum sibi vendicant locum Furni.

Furnus est locus ad concentrandum ignem, & hunc rectè regendum excogitatus, quo inclusus ignis artifici obediat, & pro voluntate operationes promoveat.

Communis furnorum materia lateres sunt, & argilla tenax, remixta cum pilis, arena, fimo equi-

equino,limatura ferri, capite mortuo Vitrioli &c. cumque aqua falfa fubacta.

Figura eorum maxime variat, & quilibet fibi ftruit tales, quos fibi commodiores fore deprehendit: pauci tamen fufficiunt, & duobus, vel tribus, omnes operationes chymicæ, quæ obveniunt,perfici queunt.

Primus mihi univerfalis eft, in quo, modo aperto, modo fuppreffo igne,v.g. in arena, cineribus, Balneo Maris, Vaporis &c. deftillationes inftituo. Struitur vero hoc modo;

Erigatur furnus altitudine fpitamarum fex, latitudine duarum,foramen cinereum,ad craticulam ferream ufque altitudinem fpitamæ non excedat,ficuti à craticula ad foramen,per quod carbones injicimus, altitudo, fpitamam non tranfcurrat, reliqua altitudo ulterius ad dictas fpitamas fex extendatur, vel ultra, quo enim altiores furni, eo attractio ignis fortior. Craticula ferrea fupra cinereum ita aptetur,ut extrahi & imponi pro lubitu poffit. Superior furni pars interior,rotunda fit,pro rotunditate & magnitudine capellę arenariæ,vel aheni,ad arenam,vel Balneum immittendum. Supra craticulam vero ferream, altitudine duarum fpitamarum, per foramina parva, imponatur per medietatem furni baculus ferreus, craffitie pollicis, pro retortis, capellis,vel ahenis fuperponendis.

In hôc ita parato furno instituimus destillationem, vel, impositâ craticulâ carbonibus, vel in horum defectu, si craticulam extraxerimus, lignis, foramini cinereo impositis, & incensis. Ignem verò tunc regimus, vel parcè apponendo ligna, vel retrahendo paulum ignem, donec fortiori opus habeamus, ubi tum augeri pro lubitu rursus poterit. Hunc furnum aliis commodiorem inveni semper, quoniam deficientibus carbonibus, si saltem ligna suppetant, ubique destillationes instituere potuimus. In superiori tamen parte relinquenda sunt foraminula quædam, ad ignem regendum, quæ pro igne minuendo claudi, pro augendo vero aperiri rursus possunt.

Si magis compendiosiorem velimus furnum, inprimis ubi lateres desunt, accipimus ollam magnam, spitamas quatuor vel quinque longam, in hâc fundum perforamus, cautè tamen, inque mediâ ollæ parte foramen ordinamus carbonarium, & supra hoc, ut in superiori, per parva foramina, baculum ferreum imponimus, ad imponendam capellam. Tunc lutamus ollam intus optimo luto, pollicis crassitie, vel aliquot digitorum. Hanc ita exsiccatam ollam imponimus craticulæ ferreæ, lateribus aliquot superpositæ, & habemus furnum in casu necessitatis sat commodum, & opportunum.

Si

Si operationes *digestionis furnum* requirunt, in quo dierum multorum spatio, ignis continuatim, fovendus, structura fiat modo insequenti: Erigatur turris rotunda, vel quadrata, longitudine spitamarum octo, vel decem, latitudine duarum, in superiori vero turris parte angustior, in inferiore vero versus craticulam latior. Supra cinerarium spitamæ altitudinem non exsuperans, ponatur craticula, & immediate supra hanc, in hoc vel illo furni latere, fiat foramen, per quod ignis calor, in furnos laterales apponendos, & peculiaribus suis cinerariis, pyreteriis, craticulis, ac foraminibus, ad regendum ignem, capellisque arenariis instructos, transferatur.

Turris longior piger vocatur Henricus, carbonibus repleatur, & desuper operculo rotundo, arenæ in circulum impositæ, impresso, firmiter orificium occludatur, ne aëre attracto omnes carbones, qui alias in inferiori furni parte supra craticulam ardere debent, accendantur, & solum calor per foramen laterale in appositos furnos transferatur.

Hæc de furnis magis necessariis: sequuntur *vasa*, quæ adhibitionis ratione multum variant: *Quædam* enim *mediatè*, *quædam immediatè*, igni apponuntur, & *sunt vel terrea,*

vel vitrea, vel metallica, diversarum figurarum, pro diverso artificis scopo.

Ex terra fiunt capellæ arenariæ, sæpius etiam retortæ, & cucurbitæ cum alembicis, hæ vero ex vitro, multo fiunt præstantiores, sicuti etiam circulatoria, phiolæ, receptacula, &c.

Si retortæ vel aliud vitrum igni immediatè debeat apponi, prius luto circundatur; Si vero non lutatum igni apponere placeat, supponatur operculum inversum, arenæ manipulo impletum, ut à ruptionis periculo immune fiat, tum furni orificium claudatur patinâ terrea foraminata, quæ pro regendo igne inserviet, si excepto unico foraminulo, omnes reliquæ claudantur rimæ.

Si tamen retortæ diuturniorem fortissimum ignem sustinere debeant, fiant ex ferro fuso, quæ inserviunt optimè in destillandis Mineralium spiritibus, C.C. Cranio, Viperis, &c.

Vel sumatur olla ferrea: huic operculum ex terra figulina ita aptetur, ut alembicum si lubet vitreum, vel terreum, imponere possis: hæc tibi inserviet olla pro spiritu salis armoniaci martiato, aliisque Mineralium spiritibus destillandis.

Reliqua vasa metallica, ex cupro, ut plurimum constant, ut vesicæ, & ahenum, tam

tam Balneo Maris, quam Vaporis inservientia.

Balneum Maris, ubi per aquam ebullientem, vitrum materiam continens calefit, maxime variat: omnibus tamen præfertur methodus, per arenam humidam, tum ratione securitatis, tum ratione graduum caloris, quos semper æquales ministrat. Ahenum sit oblongum, & pro lubitu sat capax, ut aliquot cucurbitæ imponi queant, circa medietatem internam circulum habeat, in quo baculi ferrei requiescant, ut eis laminam ferream vel cupream, multis foraminibus perviam superponere, huic vero foraminulatæ laminæ, pannum forte cannabinum, vel stupeum extensum, superinducere, & tandem hanc cavitatem arenâ replere, huic vero cucurbitas imponere possimus: Tum inferiori aheni cavitati aqua indatur, cujus bullientis vapor arenam humectando calefacit, & hinc impositas cucurbitas, æquali semper calore, absque ruptionis periculo ferit.

Si Balneum Vaporis desideres, aheno oblongo impone operimentum ligneum, foraminibus rotundis, pro magnitudine cucurbitarum imponendarum, præditum: his foraminibus sacculi ex forti stupa alligantur, & his sacculis cucurbitæ imponuntur, nec tamen

aquam attingant, sed bullientis saltem aquæ vapor eas afficiat.

Observandum vero hic, ut semper reaffundatur aqua calida, ne affusâ frigidâ interrumpatur caloris æqualitas, vel vitra admissa frigidâ rumpantur, semper namque debet adesse sufficiens aquæ quantitas, ne aquâ decoctâ, ahenum detrimentum patiatur, & sacculi adurantur.

Vesicæ cupreæ optima forma hæc est: Altitudo sit duorum pedum, inferior angustior, superius vero latior sensim, ut capiat sedecim aquæ mensuras, ad collum usque, quod non sit amplius, quam ut manus immitti possit. Alembicus ex puro stanno Anglico paratus sit, cujus collum, vesicæ immittendum, dimidium pedem longum esto: Alembicus hic refrigeratorio cupreo artificiose impositum, & ferruminatum sit, ut rostrum & collum prodeant: Refrigeratorium satis amplum sit, ut aqua Alembicum transcendat dimidium pedem, & circumcirca tres latos digitos: nec epistomium desit, quo aqua calefacta depromi, & frigida reaffundi rursus possit.

Tigilla ad fundenda & liquanda Mineralia & Metalla, fiant ex optima & tenaci terrâ figulinâ; quæ an ad hoc opus conveniat, ita experieris: Sume terræ manipulum, manu compres-

pressam igni fortissimo injice, & si maneat compressa, licet multas acquirat rimas, bona terra est; si vero violentiâ ignis in pulverem vertatur, huc inconveniens erit.

Hujus terræ optimæ pulverisatæ & cribratæ sume partem unam, adde duas partes terræ in furno figulino crematæ,& pulverisatæ,& laterum pulverisatorum partem unam, has commixtas terras aqua humectato, & cum humectata per diem & noctem quieverint, optimè subigantur pedibus, tandem etiam manibus,& terra parata est.

Si tunc in defectu figuli tibi ipsi tigilla fingenda veniant, typum seu formam è ligno duriori tornare curato, quam dividere in partes possis, & annulis ferreis circumjectis conjungere rursus: hanc inunge intus lardo, & tunc impositæ terræ, pistillum ligneum, pro formandâ internâ crucibuli figurâ, aptatũ, malleo ligneo concutiendo imprime, prima tamen vice leniter, postea verò si exemptum fuerit & leniter exsiccatum, denuoque typo inditum, aliquoties fortiter pistillo cudendo, tigillum efforma. Si testę ex hac terra sint conficiendæ,ea fere exsiccari poterit antequam typo imprimatur, non enim profunde his pistillum propter formam fere planam, nec profundam,imprimi necesse habet.

Si

Si Salia forti igne sustinere debeat crucibulum, fortissimo igne ustum sit, sicuti Hassiacum: & si mixturam ingrediantur pulverisati lateres, tum quo diutius igni committuntur, eo fortiores fiunt.

Si catilli cinerei, quos vulgo Capellen vocamus, expetantur, sumito cineres de levi ligno fagino, ceu meliores, cribro inditis superfunde aquam, & carbones cum crassamentis reliquis in cribro relinquentur, subtilioribus cineribus in vas suppositum descendentibus: subtilioribus his cineribus superfunde recentem aquam ad eminentiam, quiete per duas horas concessâ, decanta aquam, & recentem reaffunde, hocque repete tam diu, decantando reaffundendoque aquam, donec omne sal extractum, & aqua clara decantetur: Tunc restitans in fundo cinis subsiccus comprimatur in globulos, qui ad aërem satis exsiccati in fornace figulinâ iterum urantur, ut omne impurum abscedat: his pulverisatis cineribus superfundatur aqua fontana, & relinquatur ad quatuordecim vel octo dies, tunc decantetur aqua. Quo facto huic elixiviato & purificato cineri affunde denovo aquam, & baculo agitato ut turbetur, hanc turbidam cinere aquam subito decanta in aliud suppositum vas, ut crassiores cineres remaneant, quos remove, cine-

res vero cum aquâ decantatos, quando subsiderunt, exime, semel adhuc recentem superfunde, & ut prius procedito, aquam turbatam decantando, crassiori relicto, & subsidentia factâ, subtiles exsiccando cineres, & servando.

Si possunt haberi cineres sarmentorum vitis, ad hoc opus eligantur.

Tum recipe ossa vitulina, vel ovilla, medullâ carentia, hæc ad albedinem calcinata & pulverisata, perque cribrum transmissa, in porphyrio redigantur in pulverem, sequenti usui inservientem. v. g.

Rec. Cinerum purgatorum partes duas.
Cinerum ex ossibus partem unam.

Vel. Rec. Cineris purgati ℔ *j. pond. civil.*
Ossium calcinator. & praeparat. ℥ *vj*
Argillæ puræ subcæruleæ ℥ *ij.* ʒ *ij.*

Hæc mixtura aquâ fontanâ irroretur, ut saltem cohæreat, hâcque impleatur mortariolum, manibus quodammodo imprimendo, supereminentem vero removendo, & tribus vel quatuor pulsibus pistillum in id cudendo: tunc insperso per cribrum polline osseo, uno atque altero pulsu superaddito, abstersum pistillum apponatur, catillus vero cum mortariolo cineribus impositum exprimatur, & ad exsiccationem reponatur.

M..l

Multi loco aquę mixturam irrorant cerevisia pingui, albumine ovi &c. sed tum facile laxiores pori relinquuntur (cum pingues & crassiores cerevisiæ & albuminis particulæ combustæ fuerunt:) qui tunc facile prædantur Metallum purum.

Testæ ex solis fiunt cineribus purgatis, circulo ferreo majori inclusis, & globulo lapideo hinc inde versato cavitatem imprimendo. In his vero tantillum argenti à testis una sorberi, non tacendum, quod tamen in majori excoctione non magnifaciendum.

Si catilli conficiuntur ex solis cineribus osseis, solutione nitri humectatis, & pollini osseo aspersis, tardius, subtilius, & absque periculo Metallum purificatur, nec quicquam de Metallo puro prædatur. Et si ad hoc opus possint haberi ossa, & spinæ piscium, omnibus præferendi essent.

Nobilissimos omnium fieri ex spatho solutione Vitrioli irrorato, D. Cardilucio lubenter credimus.

Pollen osseum vulgo Clår vocatum, Sine quibus boni catilli non conficiuntur, fit ex ossibus cranii vitulini anterioribus, per coctionem à pinguedine depuratis, & ad albedinem calcinatis, inque porphyrio subtilissimè tritis: tum vero aqua de novo humectatis, inque

inque tigillo clauso per horas quatuor adhuc semel calcinatis, tunc refrigeratis, & tandem subtilissime tritis: hoc insternitur catillis, ne rimas acquirant, & massa exploranda eo melius decumbat.

Modus purificandi argenti hic est: Prius tegula furnicata cum catillo furno immittatur, tum sensim ignis admoveatur, ut sensim omnia candeant, hoc viso, immitte plumbum granulatum chartæ involutum, forcipe desuper tenendo, ut ita sensim liquescat, & in catillum decidat: tunc quando hoc immissum plumbum argenti vivi instar apparet, immittitur per vices argentum purificandum, & invicem funduntur tamdiu, donec non amplius movetur & circumrotatur Metallum, sed immotum quasi argentum vivum repræsentatur, quo facto aquæ tantillo affuso, omnia refrigescant & forcipe eximantur. Plumbi admiscendi pondus noveris, si constet admixta argento æris quantitas, si enim argentea massa tertiam partem æris vehat, suboctuplum plumbi requiritur, si aliquantum minus, subsextuplum. Non tamen una vice plumbum testæ ingerendum, sed ubi languidius fluctuat massa de novo affuso plumbo excitetur, ut cursum suum alacrius continuet.

Tegula furnicata est vas terreum, oblon-

gum

gum, oſtiis pervium, & in lateribus foraminulis præditum, tegendis catillis aptum, ne favillę incidant, & calor temperatius catillum feriat: alii connectunt cum fundo dimidiũ digitum craſſo, alii vero ab illo ſeparatum, & ſaltem illi ſuperpoſitum pro lubitu adhibent.

Si vero tegula furnicata deſit, ſumatur triangulare crucibulum magnum, hoc in lateribus perforetur, & lateri impoſito catillus imponatur.

Sequitur *LVTVM*

quod curioſus deſtillationum obſervator maximè obſervet, cum alias levis in hoc error ab artifice, rem perfunctorie adminiſtrante commiſſus, totum ſæpius fruſtretur laborem.

Eſt tamen varium, vel pro furnis, vel vitris &c.

Si expetatur ad furnorum ſtructuram, lutum fiat ex argillæ ſiccæ vel limi partibus quatuor, arenæ craſſioris contritæ & tomenti ana. partibus tribus, ſquamarum ferri parte, unâ ſemis, & fimi equini parte dimidia. Hæc ſubigantur additâ aquâ, in quâ fimus equinus maceratus ſit, donec evadat maſſa juſtæ conſiſtentiæ, & lutum erit paratum, pro furnis, focis fuſoriis, & retortis loricandis, & ſanguine bubulo humectandis, inprimis ſi retortæ col-

collum recipienti jungendum sit, ubi caput mortuum Vitrioli optime additur.

Si rupturæ Vitri claudendæ, expertum fiat lutum ex caseo recenti & molliori, farina frumenti, & calce viva. Vel calx viva cum salis comm. ana. & albumine ovi subigatur, & cum vesicis bubulis applicetur, vel etiam ipsæ vesicæ absque luto, solo ovi albumine humectatæ imponantur.

Sic canales alembici affusâ pice doliis junguntur, vel hâc mixtura picantur. v. g. Rec. resinæ ℔ j. terebint. ℥ iiij. ceræ ℥ ij. vitri Veneti pulv. farinæ lateritiæ, calcis vivæ, squamæ ferriana. ℥ j. ms. qua etiam mixtura fontes picantur.

Pertinet huc

SIGILLUM HERMETICUM

quo phiolarum collum liquatione occludendum venit: hoc ita fit: Sume ollam terream, in cujus fundo fac foramen rotundum, tali magnitudine, ut phiolæ solum collum transeat, hoc facto carbonibus quibus ollam replevisti, sensim ignem adhibe, ut collum tandem vitri candeat, & quasi liquescere velle videatur, quo observato, collum forcipe comprime, vel forfice abscinde. Si vero non accurate adhuc sentiatur clausum phiolæ collum, sume vitri Veneti pulv. Borracis Venet. ana. p. æq. Suc-

cini pulv. parum, cum ſpir. vini fac pulticulam, quam phiolæ collo circumlitam, & per fiſtulam modo aurifabris uſitato fundendo ferrumina.

CAPUT III.

De Igne & Gradibus ejus.

SEquitur Inſtrumentum ſeparatoriæ artis alterum, Activum Ignis, cujus tanta eſt non tantum hic, ſed & in omnibus ferme naturalium mutationibus neceſſitas, ut etiam ipſe Hippocrates, cum aliis ex Antiquis, ipſum pro Anima quaſi & Vitæ Principio non in plantis ſolum, ſed & Animalibus & reliquis habuerit, & pro ſolo fere naturali Principio conſtitutivo mediante aqua crediderit ubi inquit: Conſtituuntur tum animantia alia omnia, tum ipſe homo, ex duobus, differentibus quidem facultate, concordibus vero uſu, Igne nimirum & Aqua.

Ignem vero originis ratione, *Solaris Lucis*, eſſe veram ſobolem, multa docebunt experimenta: *Hujus etenim particulæ lucidæ, in concretis ſucceſſu temporis plus vel minus concentratæ, calorem & ignem conſtituunt*, facile poſtmodum accedente motu emergentes, & ignem nobis artificialiter exhibentes.

Has

Has æthereas particulas omnia per omnia movere cum aliis ſtatuimus, adeo, ut, ubi de figuratorum ſchematum actionibus ſermo inſtituitur, ſemper hunc ſubintelligamus ignem omnia pervadentem.

Sed cum inſtitu noſtri ratio hic non ſit, luxurioſum inſtituere diſcurſum, de variis inde dependentibus ignis originibus, ſufficiat nobis ejuſdem ſaltem uſum artificialem hic breviter indicaſſe, quatenus ſcilicet ad ſeparationes rerum concurrit.

Hic enim particulis ſuis minimis acutiſſimis, ſubtiliſſimis, & penetrantiſſimis, poros corporum intrat, angulos & latera movet, exagitat, craſſa attenuat, dilatat, rarefacit, ſeſe cum materia permiſcet, eamque in particulas minimas dividit.

Hic nobis ignis vel mediatus eſt, vel immediatus. Immediatus eſt, cum ignis undique vaſculum lambit, & vocatur Reverberatorius. Si vero fundum ſaltem ignis vaſis ambiat, & collum liberum ſit, Semireverberatorius audit.

Mediatus eſt, ubi ignis vaſculum non attingit, propter aliquod medium, & eſt vel ſiccus, cum arena, cinis, &c. vel humidus, cum aqua intercedit.

Si hæc, dicitur Balneum Maris, si illud, vocatur capella cinerum, arenæ &c.

Si vapor solum exhalans vasculum tangat destillatorium, Balneum dicitur Vaporis.

Cum vero periculosa fere sint Balnea, & præterea incommoditates plurimas conjunctas habeant, tam ratione vitrorum, quæ difficulter sub aqua retinentur, quam ratione aquæ, quæ semper calida refundenda: excogitata est alia methodus, quæ vocatur per arenam humidam destillatio, hæc omnibus aliis præfertur modis, hunc vide supra, ubi de vasis mentio facta.

Jam ad ignis gradus, quorum artifices vario modo commensurare solent limites, hi maximè variant, & destillationum accuratus observator, ad hos distinguendos Archimedis Circino opus haberet. Primum tamen cognoscimus gradum, quando manus calorem mediante aquâ, cinere, vel arenâ, patitur; Si diu minimè ferat, secundus est: Et si aduratur, tertius; Si vero candeant omnia, quartus adest ignis gradus.

CA-

CAPUT IV.

De Operationibus Separatoriæ arti necessariis.

LUstratis necessariis Instrumentis, suscipiemus ruspari alterum ad separanda Principia Mediũ, *Operationes*, quæ incompositis absconditas variatas particulas sensui conspicuas reddunt. *Consistunt* vero *in* duobus, *SOLVTIONE* & *COAGVLATIONE*.

Solutio est compositi in particulas divisio, quæ alias mixtione, & suâ temperie externis sensibus distinctum denegant examen, & in compositis abscondita, nulla ferè virium dant indicia; à cęteris verò secreta ad mentis lumen deferuntur, & suis aculeis corpus afficiendo, ipsum feriunt intellectum.

Sed cum occlusa hæc sint naturæ arcana, & repagulis quasi firmata, clave opus est, ut ad Regis Palatium introitus concedatur & nuda sine veste Diana conspiciatur. Clavis hæc Menstruum vocatur, vel solvens liquor, conveniens pro extractione, & solutione artificiosâ mixtorum.

Est vero vel *Vniversalis*, vel *Particularis* talis liquor. Universalis est, qui solvit compositum

secundum omnes suas partes simul: Tale solvens vocatur ab Helmonte Alcahest, quasi al-gaist/vel Alcali est, & ex mente ejusdem est Mercurialis liquor, in quo sulfur internum extraversum, & humidum Metallicum attenuatum, adeo, ut fiat liquor immutabilis, immortalis, indivisibilis, agens absque repassione, omnia consumens excepto suo compari, à quo solo permutatur & subjugatur, nec est corrosivus, & consumit morbos ut ignis.

An vero tale detur Universale Solvens, multum dubios nos reliquit Helmont, cum, si omne compositum solvere debeat, nullum ab hoc intactum relinqueretur vitrum, quin ipsum paucis horis in Magisterium fatiscat.

Non itaque absolutè, sed respectivè hoc nomen obtinuisse cũ aliis credimus, cum dentur Menstrua polychresta, & plurimis solutionibus apta, quæ etiam blande, suaviter, & sine ullo stridore, adeoque non violenta, sed amica solutione, corpora solvant.

Particularis hinc liquor solvens, hîc locúm utplurimum habeat, qui uni certæ rei solvendæ, & extrahendæ, par sit.

Hic inest vel *aqueus*, vel *sulfureus* vel *salinus*, & ratione originis vel *Vegetabilis*, vel *Animalis*, vel *Mineralis*.

Menstrua aquea, utpote puriora & simpliciora, fundamentale quasi Menstruum constistuunt,

tuunt, quia de ſpiritu univerſali plus vel minus participant, & ex univerſali fonte emanarunt.

Talia ſunt principaliter aqua pluvia deſtillata, in ſpecie circa æquinoctia, & potiſſimum Vernale, collecta; quam Mercurium eſſe Hermetis, & in ejuſdem tabula intelligendum, nonnulli cum Dienheim latius explicant.

Item Ros Majalis, ſimplex, & deſtillatus. Aqua item vitis, è vite primo Vere deſtillans, & ad extractum croci contra Melancholiam adhibita: Succusque betulæ, ad cereviſiæ lithontripticæ coctionem, optimè additus. Item Phlegma aceti deſtillati, à ſale Tartari in arcani Tartari præparatione abſtractum, ab Excellentiſſimo VVedelio, ad quamplurimas tincturas, extracta, & Eſſentias commodiſſimè in uſum vocatum.

Ex Animalibus ſerum lactis inprimis caprini, eximias extrahendi virtutes obtinens.

Ex Mineralibus ſe ſiſtit ros Vitrioli, & liquores acidiuſculi alii, ex terris, Marcaſitis, & aliis ſimilibus edeſtillati, qui inſtar aliarum aquarum, brevi tempore mucilaginoſam ſubſidentiam conſequuntur.

Hæc itaque *aquea ſolvunt mucilaginoſa*; ut ſemen cynodiorum, altheæ, &c. *Gummita*, ut tragacanthum & alia rariora; *Gelatinas*, ut ex C.C. &c.

Gummata item Resinosa, *& succos condensatos*, ut Aloen, opium &c. quæ hisce menstruis ritè præparata, longè felicius operationes perficiunt, quam si cum spirituosis vel sulfureis extracta essent menstruis: hinc excellentiss. Wedelius, Elaterium optimè solvit aqua Majoranæ, pro insigni errhino, in expurgandis naribus, in odoratu ablato, fœtore, catharris &c. item salia omnia, ut sal, nitrum, Vitriolum, alumen &c. huic aquoso, ceu proprio, & specifico Menstruo facile obtemperant.

Menstrua sulfurea spiritum & olea comprehendunt. Spiritus omnes ardentes huc pertinent; usitatissimus omnium est spiritus Vini Tartarisatus simplex, quo aptius & melius Menstruum ad extracta non datur, & si cum floribus salis armoniaci cohabatus sit, constituit Menstruum Kerckringii ad Tincturam Antimonii. Pro extrahendis Cephalicis, optimè adhibetur spir. rorismarini, salviæ, &c. pro Bezoardicis, spir. theriacalis, sambuci &c.

Hi spiritus sunt appropriatum, & genuinum resinosorum Menstruũ, alia tamen debilius, alia vero fortius vel penitus solvẽtes, prout vel puri sunt, vel phlegmate commixti. Sic pro tinctura succini requiritur spir. Vini rectificatissimus, uti & pro gum̃i lacca, cãphora &c.

Resinæ vero quia medium locum tenent, &

& aqueis & sulfureis obsecundant: hinc ad ea non requiritur spir. Vini rectificatissimus, sed quovis simplici potest fieri extractio: unde fit Essentia, seu Tinctura Rhabarbari, Galappæ, Colocynthidis, Scammonii, quæ facile in formâ liquida asservantur: Abstractione vero resinas exhibent.

Spiritus hi solum ratione particularum salino-sulfurearum agunt, quæ quo superfluitatibus liberatæ magis existunt, eo fortius penetrant.

Cum vero salinæ corporum particulæ in oleosas, sulfureas, fixiores obriguerunt, fortiori item & magis appropriato solvente habent opus, qualia sunt olea ipsa. Hæc felicius & intimius solvunt sulfura, resinas, bitumina, pinguedinem & his affinia, quam spiritus; quia in illis particulæ salinæ sunt concentratæ magis, in his vero nimio humido debilitatæ. Exemplum nobis præbet inter alia resina Galappæ, Scammonii &c. quæ promptius vires exserunt, si oleositas quædam accedat. In genere hi dependent effectus à statu fixitatis per spirituosa salina in statum volatilitatis verso, & contra.

Salina Menstrua præ reliquis omnibus activitatem obtinent; in sale enim & Sole omnia consistere, Philosophis perfacile concedimus. *Sunt* vero *vel acida*, vel *lixiviosa*.

Acida ratione particularum figuratarum vel *sunt mitiora*, vel *fortiora*, vel *fortissima.*

Mitiora & blandiora sunt vinosa, succus cydoniorum, acetosæ, &c. quæ sensu non ita manifesto lædunt.

Ad *fortiora* vero pertinent aceta, varii generis, phlegma vitrioli, succi acidi, nativi, citri, limonum &c.

Inter *Fortissima* vero numerantur spiritus acidi Minerales, ut, ☉is, Nitri, Vitrioli, Aquæfortes, Regiæ, &c. quorum spicula adeo sunt acuta, ut Metalla quævis penetrent. Cum vero metallicorum corporum textura variet, non minori opera salina varientur spicula, ut penetrent; inter Activorum enim spicula, & passivorum poros, æqualis debet esse proportio.

LIXIVIOSA sunt vel fixa, ut Alcalia omnia forti igne cremata, *vel Volatilia* quæ levi calore ascendunt, ut spir. salis armoniaci, sanguinis cervini, C. C. &c.

Non tamen agunt nisi ab acidis excitata, & figurata, mitius tamen ab acido alterantur fixa, potentius vero volatilia, poris plus apertis prædita.

In genere solvens particulare tantundem in se recipit corporis homogenei, quantum pori

pori ejus continere, ve particulæ solvere possunt: Et quia in solvente diversi sunt pori, hinc poris unius corporis impletis, vacui possunt manere pori alterius figuræ, qui aliud sibi proportionatum corpus recipere possunt.

Omne itaque menstruum in genere ratione spiritus & salis agit, adjutum à suâ humiditate, quæ emollit: & calore, qui attenuat, & penetrat.

Requiritur vero ad Menstruum chymicum 1. Liquor conveniens. Cum enim non omnia omnibus solvantur nec extrahantur, necesse est ut liquor sit appropriatus, & conveniens. Alia enim requirunt Vegetabilia, alia Animalia, alia Mineralia, & Metalla, aliud item huic, aliud illi debetur Metallo menstruum.

2. Debito item opus est calore, modo fortiori, modo mitiori, pro rei exigentia. Volatilia enim mitiori calore; quam fixiora tractanda, ne eorum particulæ volatiliores, nimio calore exhalent.

3. Requiritur in menstruis ad solvendum & extrahendum proportio: Omne enim dissolvens, ceu agens, pondere debet excellere, & superare dissolvendum. Non enim minimum est artificium determinare justum pondus, tum solventis, tum extracti ratione. Non tamen

tamen ſemper adeo accurate ſolet attendi proportio, quando ex æquo & bono affundimus liquorem ſolventem, ut in Decoctis, in Emulſionibus &c. vel cum ad digitorum aliquot eminentiam, ut in Eſſentiis, Tincturis &c. ſuperfundimus Menſtruum.

Magis vero accuratè pondus & proportio attenditur, ut cum libræ uni ſpecierum, ſex vel octo affundi ſolent aquæ libræ. Sic ex Galappæ ℔ j. cum ℔ vj. vel viij. ſpiritus Vini, extrahi poſſunt reſinæ ℥ iiij. una vice.

Sic in Amalgamatione Auri ad ʒ j. requiritur ☿ ii. vivi purgati ℥ß. &c.

4. Tempus ſolutionis attendendum, quod tamen pro majori vel minori fixitate ſubjecti variet. Spirituoſiora vero, ſi diutius ſtent infuſa, facilime exhalant, hinc decantari maturius debent, quam minus ſpirituoſa.

Terminus tamen generalis, perfecta eſt ſolutio, & perfecta rei extractio.

Succurrunt Solutioni *Fermentatio*, *Deſtillatio*, *Digeſtio*, *Putrefactio*, *Calcinatio. Liquefactio &c.*

Fermentatio in corporum Solutione facilè primas tenet, pro fundamento Acidum & Alcali ſubſtrata habens, ex quibus perpetuæ in Macrocoſmo generatinnes ortum ducunt; oriuntur inde venti, fulmina, tempeſtates. No-

Nostraque in his consistit sanitas; hujus fermentationis enim ope ægrotamus, vel bene valemus: in summa, hujus ope, tam in Macro- quam Microcosmo fiunt omnes & generationes, & destructiones, vel resolutiones. Hic enim pugiles Acidum, & Alcali, tamdiu inter se congrediuntur pugnantes, donec ferociâ sepositâ, removendis remotis conjungendis vero conjunctis, in pacem & mutuum abeant complexum, vel resoluta pereant rursus: quod tamen perire aliud ferè nihil est, quam secerni; & generari nil, quam commisceri; sic universum horum ope innovatur semper, ubi hęc senescunt, illa virescunt; hinc Vegetabilia æterna vocat Aristoteles, quia species individuorum generatione perpetuantur! Sic fluvii se vertunt in plantas, hæ in pecorum pabula, pecora in corpora nostra, & de his quando feris alitibusque jacent, augescunt corpora pennipotentium ferarumque.

Revocari huc possent plurima in naturalibus artificia, cum vel furni vel fimi igne, vel menstruo commixto, instituitur in Vegetabilibus fermentatio? Ubi si secedentes spiritus constitutivas particulas ad sui secretionem spontaneo successu disponunt, putrefactio audit.

Si

Si vero cum evidenti motu perficitur, Effervescentia est, ubi spiritus subtiliores avolant; ut, ni alicubi rimâ pertusum sit vas, dissiliat. Interim crassiores ipsæ, à subtiliorum expansione & ferocia subiguntur, & attenuantur plurimum, donec singu æ ad exaltationes suas deductæ, alterationes & mutationes à Natura destinatas compleant.

Destillatio est varia, in genere tamen est particularum humidarum in sublime devolutio, & à frigidis alembici vel receptaculi lateribus, in humorem condensatio. Aliàs sæpius quoque instituitur destillatio sicca, quæ sublimatio vocatur.

Differt multum ratione vasorum, alia enim est per retortam, alia per vesicam vel cucurbitam destillatio. Sic & differt subjecti ratione v. g.

Vegetabilia & Animalia in destillatione spirant primo subtiliores salium cum humido particulas, ultimo vero oleum, cum sale volatili, sed fortiori igne, hinc aquæ destillatæ simplices, quæ leniori igne prodierunt, continent saltem quasdam salis particulas volatiliores, oleo & sale fixo apud caput mortuum remanente, & forti igne empyreumaticum odorem iis imprimente.

In Mineralium vero & Acidorum destillatio-

tione primò phlegma non insipidum recipi solet, postea vero fortiori igne spiritus: in aceti enim & *M*ineralium confectione quidam exhalârunt spiritus, & qui remansere, sese fixis acidi particulis intimius insinuarunt, & non nisi in totali resolutione volatiles, alias fixis acidorum cancellis quàm firmissimè inclusi prodeunt.

In Destillatione itaque Fermentationis effectus maximè redditur conspicuus: hinc *si fermentatorum & infermentatorum differentiam velis: sume vinosum uvarum succum, musti nomine notum, ab hoc destillato merum transit phlegma, quia spiritus, obfirmum illud, quod ex diuturno sodalitio aqua cum sale volatili pepigit, devortium recusant.:* Sicuti hinc fit in omnibus recenter expressis fructuum succis; qui tamen omnes fermentati subtiliores prius spirant cum humido salis particulas, sive spiritus, antequam viribus orbatum phlegma relinquunt. *Sic & homo ipse pro experimento tibi erit, quo fermentationis effectum luculenter admodum demonstrare poteris;* Hic enim pro majori, vel minori ejusdem effectu, majori vel minori mobilitate viget. Sic *considera binos ejusdem temperamenti homines, quorum alter generoso se ingurgitet vino, alter vero alimento aquè spirituoso, sed non fermen-*

tato

tato se repleat. - *Prioris, si nimio peccarit excessu, & manus & pedes officii vix erunt memores. Posterior vero ad omnia promptior, paulo post evadet.* Quoniam enim ex fermentato vin. spiritus se facile expediunt, cerebrum levissimi tentant, nervosumque genus oppugnant. Ubi infermentatus cibus & potus, variis in corpore digestionibus elaborari necesse habet, ordine tunc suos spiritus ad cerebrum dimittens, unde tunc spiritus animales, totumque hominem vegetiores reddunt, vinum vero torpidiores. Si huic experimento fidem facile adhibere haud queas, adeas Alsatos, adeas Hungaros, conspicies ibi Febres ardentiores, videbis Arthriticos, Podagricos, Colicos, convulsionibus tentatos, majori certe in copia, quam in Helvetia Alpina, quibus lac, ceu infermentatum, certe, ratione & potus & cibi propinatum, talia deploranda mala minime adducit: uti nec terrarum incolis, qui vinum potius pro Medicina, quam pro ordinario ingurgitant potu. His leviter persuasus, inducerer defendere, Vinum, Anno 1678. tantas veloci Solis motu acquisivisse vires, & subtilissimas igneasque salis particulas, quæ non minimam subministraverint occasionem, incipienti brevi post Pesti Viennensi, ejusque fermento contagioso, & horribili-

biliter maligno: acres enim ejusdem & quasi ignei spiritus, prostrationes potius virium, quam refectiones induxere, naturalibus spiritibus devastandis inhiantes, hinc lipothymiam inducentes & delirium ex spirituum furibundo motu inferentes, externasque partes bubonibus & anthracibus, per acutissima sua spicula exurentes.

Sequitur *Digestio* Fermentationi sæpè succurrens; quæ in operationibus chymicis maximi item est momenti, & magnum obtinet usum, in plurimorum medicamentorum elaboratione, quæ alias absque hac confici non possunt. Sic multa hactenus inter non Entia relata fuere, quæ hujus ope verè & realiter existunt: sicuti Sal Tartari Volatile, Tinct. Corallorum &c. Huic vero operationi ancillatur interdum etiam *Putrefactio* quæ *Fermentationis quidem est effectus, sed vix sensu perceptibilis*, quia lenissimo calore (& ut plurimum fimi) particulæ constitutivæ ad sui secretionem, tacite quasi disponuntur. Fit vero utplurimum in Vegetabili, & Animali Regno, quæ motu abolito facilius putrescunt cum particularum remittit congruentia, & adversaria fit pugna, dum discordes rebellant & pugnant, atque inter se diffident. Facilius vero putrefactioni subjacent corpora, superfluo

humido constantia, hincque particulis salinis multû dilatatis saltem impraegnata: unde etiam fit, quod pinguia & oleosa, ob paucitatem humidi, & concentratum in illis acidum, non facile putredini obnoxia & subjecta sint.

Pertinet ulterius ad solutiones particulares *Liquefactio*, quae tamen ut plurimum & potius Mineralibus, & Metallis competit, & aliud nil est quam particularû metallicarum, mediante ignis motu dilatatio, hae enim ob interfluentem, & magnâ vi saepius traseuntem ignem saeparantur, dum ignis Metalli poros undique implet: Hoc verò ex corporum poris rursus evanescente, corpus coagulatum relinquitur. Usus itaque liquefactionis non est alius, quam qui inservit variae metallicorum corporum commixtioni, non verò solutioni, quae acutiora requirit spicula, & in metallicis solutionibus *Calcinationis* nomine venit, & vel *humida* est, vel *sicca*; *quae ambo acidis perfici spiritibus verum est: omnem tamen eorum solutionem ferè menstruis acceptam ferentes.*

Arctissima etenim est atomorum, seu particularum in Metallis coälitio; quae fortissimo sanè limatore indigent, & nî ars naturam superet hoc vinculum sat firmum durabit. *Consideremus primò humidam Metallorum Calcinationem*, seu solutionem, *à Sole Principium*

cap-

capientes, cujus compactissimam solvit massam Aqua Regia, sed cur? *Salium hanc ingredientium indicant scheses.*

Eadem namque Aquæ Regiæ, quæ fortis, sunt constitutiva, nisi quod Regiæ commisceatur, vel commune vel armoniacum Sal. Hujus itaque spiculatæ tricuspides, expeditissimè Solare corpus transeunt, quia ex figurarum tereti æqualitate volatilitatem, ex frigido verò acumine, & lævore, facillimam penetrationem obtinuerunt, *atque ubi una cuspis ingressum renuit, in promptu statim est altera.* Fortissima sæpè tamen æquè difficulter solvunt metalla quam debilissima menstrua, & compertum est efficacissima menstrua contrarium sæpè inducere effectum, solutionis nimirum loco, indurationem & contra: quod videmus in calculi confectione & destructione, ubi medicamentosa volatilia Acida, spiculis suis non exactè fermento illi morboso correspondentia, pro generatione destructionem calculi intendunt: inter activorum ideoque spicula, & passivorum poros æqualis proportio, solutionis potissima causa est.

Hæc de humida, sequitur *sicca* metallicorum corporum *Calcinatio*, quando ex. gr. argentum cum sulfure calcinamus ad tincturam Lunæ obtinendam, ubi sulfur aci-

dissimum eructat spiritum, metallis corrodendis aptum: *cum humida* itaque calcinatione atque solutione *in eo tertio convenit, quod singula acidis perficiantur. Sive igitur fundantur, sive calcinentur, sive solvantur Metalla, per acida hæc fieri debent.* Sed cum cæterorum metallorum sulfur magis indigestum sit, atque rudioribus hamis congestum, ut eorum particulæ tam arctè sibi non incumbant, hinc debilioribus salium cuspidibus parent. Sic ferrum, plumbum, aceto etiam, ceu debilioribus acidi spiculis superatur.

Quo vero Nobilius Metallum & magis perfectionis obtinuit, eo fortioribus salium cuspidibus subjacet, ut aurum, cum quo convenit Antimonium, quod aqua Regia facilius solvitur quam alia forti. Quo itaque plus de perfecto, vel imperfectiori Metallo compositum seu Minerale participat, eo facilius vel ab imperfectioris, vel perfectioris Metalli proprio Solvente, subigitur. Sic ☿ & per aquam Regiam, & aquam Fortem solvitur, quia de Auro & Argento participat.

Dividunt multi pernitiosè luxuriantes metallorum calcinationem ulterius ratione humidæ in vaporosam, & immersivam? Ratione siccæ in Amalgamatoriam, cæmentatoriam, Reverberatoriam &c. cum vero termi-

minis his corporum solutiones plus obvolvantur, superfluas istas subdiversiones mittamus, solum contenti Humida & sicca corporum solutione in genere.

Humidæ corporum solutioni bina occurrunt accidentaria consequentia, Evaporatio & Præcipitatio.

Evaporatio fit cum menstruum vilioris pretii adhibito igne decoquitur, ut, quod extractum fuit, sicca forma linquatur. Principaliter vero evaporatione opus habent solutiones menstruis aqueis factæ, alias mucescit compositum, uti accidit extracto Croci, cum Aqua Vitis parato, & aliis. Si vero spirituoso quodam menstruo, solutio facta est, & animus, concentrare quodammodo solutionem, ut saturatior conspiciatur color, seu ut media, vel spissiori forma prostet, spiritus destillatione abstrahitur, & recipitur, ut eidem scopo de novo inservire possit.

Præcipitatio vero fit, cum solutum contrario quodam adjecto separatur à suo menstruo, & fundum petit. Vel cum particulæ salinæ concentratæ, dilatantur, sicque debiliores redduntur, ut solutum tenere amplius non possint. v. g. Quando Tincturæ Gialappæ cum spir. Vini extractæ, affundimus aquam communem, tum particulæ salino-sulfureæ

in spir. Vini contentæ, mediantibus quibus solutio seu Tinctura ut plurimum erat facta, dilatantur quasi, & debilitantur, & demittere solutum coguntur: vel quando forte acidum, per salsum, ceu debilius acidum adjunctum, solutum relinquere jubetur. &c.

Per contraria verò dicitur præcipitatio, quādo acida præcipitantur per lixiviosa, & vicissim, quæ tamen præcipitatio potius amica copula est, quam inimica: Acidum enim, quod admissum corpus devoravit, adjuncto sali lixivo subito se jungit, & in hac suâ quasi matrice, corpus figuratum reassumit, solutum verò dimittit. Ex hac Acidorum spirituum per Alcalia præcipitatione, propullulat adaptatum virtutibus, ad mechanices cynosuram, delineandis artificium, quo Acida sola & vera actionum symbola, Alcalibus affusa, semper proprias figuras prodere conspicimus.

Sæpe etiam fit præcipitatio propter contrarietatem pororum, quando rotundi quadratos, propter angulos non recipiunt. &c.

Experimentis hisce persuasi Medici, simile quid in corporibus nostris, maximè cum ægrotant observari, per experientiam confirmati, crediderunt. Cum v.g. pro ardore ventriculi compescendo, & ab acido oriundo, cretam pulverisatam, margaritas,

garitas , item Corallia &c. utpote Alcalica , obcerunt : vel cum bilem exsuperantem , Alcalinæ prosapiæ , per acidas deprimunt particulas salinas, &c.

In Mechanico chymica, præcipitantibus rebus tam diu utimur , quamdiu quid restat, quod separari & figi desiderat.

In Medica verò præcipitatione, præter materiam , hujus sunt spectandi termini motus, ne materiam morbificam præter necessitatem figendo, plus obsimus, quam prosimus. Sicuti sæpius accidit, ut à propinatis ejusmodi præcipitantibus, mitescant quidem paroxysmi febriles, & Epileptici motus sistantur: sed postea quo præcipitatum fuit , circa nobiliores partes sedem figens , circulationem sanguinis figit, vel sistit, & mortẽ inopinatam infert.

Studiose ideò observandum erit, ne indifferenter in morbis utaris præcipitantibus ; sed tunc demum, cum

1. Materia præcipitanda non in magna copia adest.

2. Cum turgnt, vel cocta, & benigna, non maligna existit.

3. Non stagnans in locis nobilioribus.

4. Absentibus magnis obstructionibus.

5. Viribus nondum prostratis.

6. Nec in morbis incurabilibus.

7. Ut materia præcipitata tempestivè expellatur, ne putredinem concipiat, suaque postmodum putredine, pejora excitet symptomata, & ita à febre seu morbo salubriori, in deteriorem æger præcipitetur.

Sequitur altera Chymicarum operationum pars *Coagulatio*.

Hæc ut hic considerata, *vel calida est, vel frigida*.

Calida, rei liquidæ ad solidam massam per humiditatis privationem est reductio: sicuti in Extractis conspicuum.

Frigida verò, quando res in calido resolutæ in frigido coagulantur rursus: ut quando salium lixivorum instituitur crystallisatio.

Alias in hac operatione eleganter Acidi & Alcali actus & motus fit conspicuus: cum v. g. ex pinguedine & alcalisato lixivio, mediante justa coagulatione fit sapo. Hic enim duo heterogenea, inæqualium virium, sese mutuo superant, & fortius id, quod est debilius, in suam naturam transmutat.

Pertinet huc Vitrificatio, ubi acidum & alcali coagulatione fortissima fixantur ferè; Alcali enim cinerum, absorbet & figurat acidum arenæ vel silicis, & quod acido saturatum est, supernatat, & fel vitri audit, quod in sal-

sum

ſum mutatum eſt, unde pecoribus ad lingendum projicitur: Hoc in loco humido, & tempore tali, facilè in liquorem abit, in quo ſilicum pulvis ſubſidet, qui juxta Tackenium præbet eximium in urinæ difficultatibus medicamen.

Arena vero reliqua acido ut plurimum ſpoliata, cum alcali in vitrum abiit, & in hoc quaſi occulta eſt: reducitur enim facile cum Nitri fixi liquore, ceu fortiori Alcali in liquorem, qui exhibet in calculo reſolvendo experimentum non contemnendum.

Sic ex oleo cinamomi, ratione acidarum particularum, quæ in hoc obriguerunt, cum ſale Tartari fit coagulatio, in ſal volatile &c.

Atque hæc ſunt quæ in rerum naturalium tam deſtructionem quam generationem conſpirant, *Solutio & coagulatio*, quæ corpora naturalia perpetuare contendunt.

Sed quam neceſſarii ſunt & utiles, in rebus naturalibus, horum legitimè introducti effectus; tam pernicioſi hi ſunt quando præter naturam concreta adoriuntur. Deplorandum illius in corpore humano nobis exhibet exemplum Hydropis, hujus vero calculi humani fabricatio. Sed cum hæc non huc pertineant; Principiis & fundamentis, requiſitisque ſeparatoriæ artis breviter luſtratis, pergi-

 mus

mus ad ipsa in triplici Regno constituta corpora naturalia, Ubi, Quæ, Quomodo, & Quando, ex eis per artem separanda veniunt, fideliter communicabimus.

SECTIO II.

Regnum Animale Pyrotechniæ examini subjicit.

CAPUT I.

Sanguinis in sua constitutiva resolutionem docet.

TRia sunt apud Basilium Valentinum inter Mundi creata, quæ Regiam sibi dignitatem vendicant: In Animantium genere homo, qui Orbis est compendium. Inter Mineralia, Aurum. In Vegetabilibus verò Regius ille Vini spiritus.

Sed cum, quæ ad Animale pertinent Regnum hîc primo explicare, nostrum sit institutum, pergamus incipiendo à principali nobilique vitæ & corporis vinculo sanguine, qui est substantia omnium purissima, à quâ tota cor-

corporis compages alimentum suum petit, eò quod à corde limpidissimo videlicet fonte scaturiat, unde universæ naturæ est tutor, in quo Animantia omnia vivere nata sunt.

Et cum homo inter Animalia omnino sit Princeps, de ejus sanguine ceu habili animæ cum corpore vinculo, pro exemplo nobis sit sermo.

Hic per varios venarum & arteriarum anfractus rectificatus circulando plus activarum obtinuit particularum, quam lac, unde est quod aëris subtiliori motui maximè subjaceat.

In ejus resolutione prodit Aqua, Spiritus, Sal volatile, Oleum & Sal fixum.

Aqua plus inest quam reliquorum, cum pro nutrimento plus humidi requirebatur : confirmat hoc facto experimento, *Boyle in suo Chymista sceptico, prop. 3. p. 3.* Sanguis humanus inquit, ipse utut spiritibus turgens, & va de elaboratus existimetur liquor, adeò abundat phlegmate, ut nuper aliquam ejus portionem de industria ad faciendum experimentum, destillantes, ex unciis septem circiter, puri ferè phlegmatis uncias sex proliceremus, priusquam ullum ex Principiis magis activis ascendere inciperet, nosque ad mutandum excipulum invitaret.

Hoc

Hoc phlegma ceu fluidum, in corpore omnia quæ modo imbibendo eſt, ſecum vehit ſalia, quorum mixtio à Vitali dependet effervefcentia, hæc ſi per depravata oriatur qualia, vel per exſuperantia quanta, tum excitat ſudorem fœtidum, prurientem vel mordentem. Et ſi hæc exſuperante acido concentretur effervefcentia, à particulis videlicet ad centrum motis, tum ſerum, aliis ſe implicando ineptius ſupernatat, & corporis ſuperficiei propinquius, in ſudorem vertitur ſed frigidiorem, ut in Melancholicis conſpicuum, & morientibus.

Quo verò tum Qualia tum Quanta ſenſui conſpicuâ reddantur & ab invicem ſeparata ſeorſim extent, ita procedito. Pro exemplo.

Sume ſanguinem hominis ſani, vel decollati vel poſt Venæ ſectionem, balſamico inſtitutam tempore, collectum, ſubſideat in umbra, & quo citius eo melius ſeparetur phlegma ſeu ſerum, particulis acido-ſalinis imprægnatum, à rudioribus, Animalibus ſpiritibus acuatis. Decantato hoc, ſupra ignem dephlegmetur ulterius leniter donec grumeſcat reliquum ſpatula ſemper movendo. Et ſic abſque prævia digeſtione, ſine ſpiritu Vini retortæ immitte, & recipiente maximo adhibito, ac

ac bene clausis juncturis, igne gradatim adhibito destillationem institue.

Prodit primo phlegma, deinde liquor spirituosus, sale volatili, & subtili oleo turgidus, tertio oleum egreditur fœtidum, cum sale volatili ubique recipienti adhærente, at extremâ cum ignis violentia. Destillatione peracta, in recipiente juncta habebis liquorem, & oleum, sale volatili impraegnata. Hæc abstracto recipiente, agitando, commixta effunde, ac per chartam emporeticam filtra, ut remaneat crassius & fœtidum oleum, liquore sale impraegnato, in suppositam phiolam descendente: quæ capitello adhibito & recipiente apposito ponatur in Balneo M. lenissimo, & sal volatile ascendens partim phiolæ collo, partim ejus capitello inhærebit, spiritu cum subtilissimis salis volatis spiculis in recipulum transgresso, quæ omnia seorsim probe clausa serventur ad usum.

Alii omne quod edestillatum est, absque unius ab altero separatione, phiolæ immittunt, & ut supra procedunt: sicque oleum fœtidum in fundo relictum separant: uterque modus procedit.

Constat hinc sanguinis basin esse aquam sive humidum, hoc quia magis liberum est, insipidum elicitur. Secundo ascendunt particulæ sali-

salinæ, magis liberæ, & volatiliores cum phlegmate, quæ spiritum constituunt.

Tandem velocitate ignis resolvitur Oleum tenacius, & ramosæ particulæ in rigidas vertuntur, & quia in Oleis ruderosi latitant aculei, per ignem enucleantur, & fiunt conspicua, ut gustum afficiant, & odorem fætore inquinent. Conspicitur hoc sæpius in aquarum destillatione, quando fortiori igne empyreumate contracto, aquam amaricantem efficimus, videlicet cum particulæ oleosæ, quæ alias moderato ignis gradu, naturali suo sapore & odore ascendissent, in salinas merè obrigue- nt, & superficiei olei crassioris adinstar, inru tant.

Differunt ideoque Olea & Salia solum ratione perfectionis, Olea enim ex Salibus, & hæc ex illis rursus confici queunt, mutatâ saltem particularum texturâ, & inductâ, continuò motu, variatâ figurâ.

Hæc quando debilitato, vel vario modo impedito motu, inepta redduntur in suis operationibus accidentalibus, tum lassata suum centrum, & locum proprium requirunt; qui est unitas.

Usus separatarum partium sanguinis varius est: *spiritus, sal volatile subtilius continens,* ut & reliquum *volatile sal, ab Helmonte &*

& Boylæo maximè extolluntur, principaliter *in Epilepsia, Tabe, Asthmate, Apoplexia*, & aliis obstinatis morbis, qui, ut potissimum solent, ab Acido variè inquinato ortum duxerunt, ubi hæ alcalinæ volatiles particulæ efficaciter acidum imbibunt, & corrigunt.

Nobis ex his combinatæ placent formulæ, v.g.

In Epilepsia.

℞. *Aq. flor. thiliæ.*
ceras. nigr. ana. ℥ ij.
Epilept. Lang. ℥ j.
spir. & salis. vol. S. H. ʒ ij.
salis Succini. Vol. ℈ j.
spir. vitrioli volat. ʒ ß.
theriac. cœlestis gr. iij.
syr. stœchad. cephal. Mynsicht. q. s.
ad gratiam.

Ms. S. Mixtur, davon offt drey Löffel voll.

Spiritum vitrioli volatilem addo ut paret viam, modo sit justè paratus ne acredine peccet.

In Tabe & Hectica

Quæ humorum viscedinem ferè comitem habent, ab acido coagulatum, maximè conducunt hæc salia volatilia, humectantibus commixta. v.g.

℞. *Pinear. mundat.*
pistac. decort. ana. ℥ j ß.

Contusa emulgeantur cum seri lactis caprini ℔ iij. depuratis & clarificatis, in quo limacum num. vj. probe purgatæ parum ebullierint, & f.s.a. Emulsio, cui colatæ adde *syr. è tussilaginis succo* ℥ ij. *Spir. S. H.* cum *sale volatili* ʒ ij. ms. Hæc sæpius exhibita emulsio per tempus, viscidita tem acidam egregiè temperabit.

In Asthmate ab adstringente Acido.

Rec. Aq. carminat. Dorner.
veronic. essentif. ana. ℥ iß.
asthmatic. ℥ j.
Ess. hyperic. cum spir. proprio. ʒ j.
salis. volat. sang. hum. ʒ ß.
salis volat. rutæ. ʒ j.
theriac. cœlest. gr. iij.
conf. alkerm. c. ʒ ß.
syr. papav. err. q. s. ad gratiam.

Ms. S. Lufft. *Mixtur* offt etliche Löffel voll davon zu geben.

Oleum fœtidum quia ob ingratum fœtorem cephalagiam excitat, & spiritibus hostile, & ventricullo abominabile existit, raro in usum veniat.

Non immediatè nec inepta hic oritur Quæstio, *An sal volatile S. H. differat specifice ab aliis salibus volatilibus*, vel, an omnia ejusdem sint speciei? Optimè hoc *Helmont. decidisse videtur* in tractatu Aura Vitalis. §. 16. Ubi inquit: Cruor

Cruor Humanus destillatus dat spiritum salsum plane volatilem, ac ne quicquam à spiritu urinæ distinguibilem. In eo tamen Essentiali ambos proprietate differre consideravi, quod spiritus salis cruoris curet Epilepsiam etiam adultorum, non item spiritus salis urinæ. Hocque verissimum esse & teste experientia infinities probatum, nisi curam interdum obstreperi animi impediverint, F. Hoffmannus sancte confirmat.

Et licet spiritus salis armoniaci, urinæ soboles, in motibus con vulsivis & sedandis & præcavendis, non adeo spernendus sit, dum effluvia acida liquorem nervosum infestantia infringit, id quod in genere omnia salia volatilia urinosa Acidum imbibendo præstant. At ubi specifica in morbis adsunt fermenta venenata, & peculiariter figuratæ Acidorum particulæ, ut in Epilepsia, specificis etiam & his contrariis, vel potius idoneis figuratis poris salia volatilia debent esse prædita: quo Acidum legitime imbibendo quasi alterent.

Differentiam item hanc arguit, salium volatilium ratione figurarum quædam diversitas. Sal enim volatile C. C. & cruoris cervi, parallelopipedi figuram referre, in Peste & Febribus malignis specificum; Sal volatile Sang. Humani rhomboidem &c. *Hoffmannus*

 nus

nus asserit : Nullum hinc dubium quin hujus diversitatis causa particularum seu pororum diversitati accepta sit referenda. Modus enim operandi, sequitur modum essendi. *Atque ideo figurarum hæc diversitas docet , ipsa etiam salia volatilia urinosa specificam quandam à se invicem obtinere differentiam , ratione effectus in morbis attendendam.* In hoc enim potissima alterantium consistit diversitas, & effectus, ut correspondeant peculiaribus particularum figuris, poris, & meatibus, humorum alterandorum.

Dantur qui salia volatilia ob odorem multis ingratum ex medicamentorum classe libenter exterminata viderent, at errant multum. Et cur non potius castoreum, asam fœtidam, galbanum &c. ejiciunt , quæ sane odorem plus nauseabundum obtinent.

Quod vero non omnes æque juvent , & huic vel illi sæpe nocua videantur , contrariis particularum figuris tribuendum videtur , dum humores in corpore sæpius contrariantes irritando afficiunt , utpote Olea non rectificata fœtida , vel. C. C. Tartari, S. Hum.&c. *quæ ob adustionem , acidum secum vehunt , spiritibus nostris vitalibus volatilibus , hinc maxime infestum.* Distinguenda ideoque sunt fœtida hæc , naturæ inimica , ab iis quæ talia videntur & non sunt,

ſunt, ſicuti noſtra Salia Volatilia quæ ob diuturnam copulam, impreſſionem ſaltem aliquam retinuerunt, ab oleis fœtidis rectificatione abſtractis. Et ſi tum adhuc nares delicatulas offendat horum odor, in Salia Volatilia oleoſa aniſata, citrata, cinamomea &c. redigantur. Vel acidi cujuſdam conjunctione in ſal tertium Diaphoreticum & Diureticum transformentur: at tunc non ſunt tantæ ſpecificæ in imbibendis acidis energiæ, quia hoc modo ſaturata extant.

Hæc eſt ſimplex particularum ſanguinis ab invicem ſeparatio. Alii vero, ut Medicamen concinnarent majoris efficaciæ, has rurſus conjungentes, arbitrabantur imitari naturam, ſi has ab invicem ſeparatas & purificatas, quæ alias naturaliter multis hæterogeneitatibus inquinata eſſent, rurſus circulando & artificiali calore fovendo unirent. Hunc in finem ita procedunt:

Colligatur ſanguis humanus ex adoleſcentibus ſanis, florido, vividoque colore præditis, & robuſtæ naturæ hominibus, intra menſes Majum & Auguſtum, in maxima quantitate, in vaſis argenteis aut vitreis, ac cuſtodiatur in umbra coopertus, ne pulvere ſordido, & feſtucis contaminetur, donec concreſcat & ſe-

 rolum

roſum humorem omnem per ſe evomuerit, quem per inclinationem ſepares.

Hujus ſanguinis concreti & à ſeroſo humore ſeparati ℔. v. quas cito permiſcebis cum ℔. x. optimi ſpir. Vini à phlegmate puri, in phiola vitrea fortiſſima, movendo & agitando materiam ut diluatur ſanguis, & quam optime miſceatur ſpiritui Vini. Hanc materiam optimè clauſam in B.M. aut cineribus tepidis digere per 4. aut 6. dies & noctes, donec ſpiritus peroptimè tingatur, & ſanguis ſit omni ex parte ſolutus. Caveto verò indigeſtione, ne calor incaleſcat ſupra naturalem calorem, quia tunc ſanguis coqueretur, & concreſceret magis, nec diſſolveretur.

Dum diſſolutus eſt ſanguis, ſuperpone phiolæ capitellum, & deſtilla leniſſimo igne & ſepata ſpir. Vini, donec guttæ ſtillantes incipiant lacteſcere, tunc temporis recipulum mutando ignem augebis pedetentim, donec deſtillatio ceſſet, qua ceſſatâ, ignem iterum multiplicabis, ut ſal ad capitellum volatile aſcendat, hoc ſal cuſtodies, & aquæ lacteſcenti prius egreſſæ conjunges.

Deinde fœces comburas fortiſſimo igne, tam diu donec albeſcere videantur. Ex his elicies ſal cum vini phlegmate puro ter aut quater deſtillato. v.g.

Su-

Sume feces calcinatas albefactas, superfunde phlegmatis Vini, quantitatem maximam, & in catino argenteo vel ſtanneo bulliant (cave ne cupreo) per horam: Bullitione peractâ & aquâ frigefacta, phiolæ immitte ut feces decidant ad fundum omnes. Deinde quod clarum eſt per inclinationem. effunde in cucurbitam, & ad ſiccitatem deſtilla. Salem relictum rurſus violentiſſimo igne calcina, & ſolve ut prius & congela, & opus ſimile reitera, donec ſummoperè niteſcat ſal, & purum ſit valdè. Hoc ſal phiolæ optimè clauſæ immiſſum, reverbera in fundo reverberii per 15. dies aut plus, donec colorem acquiſiverit rubrum: Hoc ſal coloratum & tinctum ſolve in ſpiritu Vini, quem ſeparaſti primo à tuo ſanguine dum eo ſanguis digerebatur, & ponantur ſimul in digeſtione leniſſima, donec peroptimè tingatur ſpir. Vini: Tinctum ſpir. Vini per inclinationem effunde in cucurbitam, & in B. leniſſimo igne deſtilla donec ceſſet deſtillare. Remanentiæ in fundo adde ſal volatile, quod conjunxiſti cum aquâ lacteſcente ſeptimâ deſtillatione purificatâ, antequam conjungantur.

Tunc hæc omnia conjuncta circulentur lenissimo igne, & singulis octo diebus supposito: alembico vasi circulatorio separetur quicquid aquosum extrahi potest, quod ratione salis summe volatilis servetur pro magna Medicina, interne & externe in oculorum affectibus & aliis maximæ virtutis. Cum vero aquosum id est separatum, tunc quod in fundo remansit, servetur pro summo sanguinis arcano, sive sale volatili oleoso summarum virium in affectibus supr adictis.

Oleum in hoc opere nullum ferè prodit, quia ope spir. Vini ejus particulæ in salinas volatiles mutatæ fuerunt.

Tali methodo ex sanguine Ciconiæ, Cervi &c. elaboratur arcana Medicina, ubi illa deprædicatur summe in venenis imbibitis, cum Ciconia à serpentibus, bufonibus, & aliis venenatis animalculis alimentum petat.

Ex hoc item Fundamento enata videtur *LAMPAS VITAE ET MORTIS* Burggraffi, qua ille & prosperum & adversum Sanitatis statum, imo mortem ipsam metiri posse, certo refert in singulari suo de hac materia tractatulo Biolychnium s. Lampas Vitæ intitulato. Compositionem vero obscuro satis tradidit, quam hic aperte ponimus:

Sume Sanguinem Humanum calentem, ut è

ut è vena emittitur Basilica sinistri brachii: salientem in tantundem alcoolis Vini optimi per infundibulum recipias, sigillatum deinceps probe, pelicanoque inditum, Balneo impone & lenissime ab initio digere, quoad tertia vitri circulatorii pars (in quod ab initio sanguis & spir. vin. æquis ponderibus ad tertiam usque partem infusi erant) totum compleat circulatorium. Hæc autem digestio dierum plus minus quadraginta spatio perficitur, quo pretiosum à vili seorsum abit, manifesto enim cernitur phlegmatica quædam superficiei innatare materia, in fundo vero aurea quædam substantia residere,

Cum huc perventum erit applicato alembico, & recipiente ex M.B. destilla, ut separetur phlegma: residuum in fundo inde retortæ & ex cineribus, juncturis optime clausis destilla per gradus, sed cave ne nimio igne fæces comburas inque carbonem redigas, hinc ad siccitatem saltem semper destilles: destillatum reaffunde fæcibus sive capiti mortuo, & cohoba nona vice, commodis semper adhibitis retortis, pro quantitate materiæ, & sigillo semper hermetico junctis recipienti. Atque sic tandem Essentia sanguinis humani summè exaltata prodit nona exaltatione.

Ex hac exaltata sanguinis Essentia oleosa

in hunc modum conſtruxit Lampada: Recipiebat, v. g. vas vel vitreum vel argenteum ad hoc opus artificiosè paratum : huic artificiosè factum ellychnium, exque asbeſto, curiosè adaptavit, & igne ſolari, per ſpeculum concavum coacto accendit. Cujus tum flamma vel tranquilla luculenta & immota, vel nubiloſa, depreſſa ſcintillans, aut proſperum aut adverſum hominis ſtatum, è cujus ſanguine lampas parata eſt, ſignificare dictus Burggraffius certò aſſerit. Fides ſtat penes experimentum.

Interim tamen hinc inde apud Authores leguntur hiſtoriæ & deſcriptiones urnarum ardentium, qualis fuit Patavii Maximi Olibii vaſculum, item Oliverii, aquâ ſive liquore limpidiſſimo plenum, quod Arto ſuo fratri reliquerat, ut exinde pro commutatione aquæ varia, certum ſui ſtatus caperet indicium. Ipſe memini relationis certiſſimæ mihi factæ, ab artificioſo pariter ac curioſo Bernenſe Helveto, nomine du Prez, qui ipſe tale vaſculum vitreum prope Grenoblam in Patria ſua cum eſſet juvenis miles, ſe inveniſſe in ſepulchro antiquo, referebat, quod per menſes aliquot ex ſepulchro extractum & in domum affinis translatum arſerit, donec ex incuria Monachus accurrens manu non benè prehen-

henſum, ad terram projectum fregerit vaſculum.

An verò hæc ejuſdem ſint materiæ cum ſupra deſcriptâ lampade vitæ, aliis dijudicandum relinquo.

Ex hoc item fundo educere volunt alii occultum illud vinculum, quo deſidentium conglutinant animos, & mares ad fœminas, & viciſſim fœminas ad mares cogunt. Creduntur que uti hoc illi, qui applicato quodam medicamento ad arteriæ pulſum Virgines & mulieris in amorem ſollicitant, ut non ſint reſiſtendo, ſimulatque unguenti iſtius vires & ſpiritus per arterias, ad partes corporis nobiliores perveniant, ac virtus magnetica in cor, ſpiritus vitalis officinam diffundatur.

Tenzelius in ſua Medicina Diaſtatica ad reconciliandos diſſidentium animos hunc nobis recommendat modum:

Sume ſanguinem hominis è Baſilica ſiniſtri brachii ſalientem in tantundem alcoolis Vini optimi, per infundibulum recipe, digere benè clauſo vaſe per pluſculos dies, poſtea deſtilla ex M.B. per alembicum ad ſiccitatem, phlegma ſepara, & ultimò egreſſum ſpiritum oleoſum ſerva: De hoc exhibe ʒj. ad ʒij.

jejuno ventriculo in vini hauſtu alteri perſonę quæ odium alit, aliquoties repetendo.

Georgius Phædro de perfecta Epilepſiæ curatione præſcribit proportionem:

Sume ſanguinis adhuc calentis ℥ vj. & alcoodis vini ℥ j. macerentur in cucurbita ampla quadraginta diebus, poſt ex M.B. deſtilla, & ſingulari opera ſeparetur candidus à flavo liquor. Liquoris flavi ſumatur ſcrupulus unus ab ipſo Novilunii tempore, prima aggreſſione datus facit ut agitatione ſedata deferveſcat comitialis ille furor, neque ulla in omnes annos conſequentes Epileptica concuſſio deprehendetur.

Libavius maxime extollit ſuum Oleum cœleſte quo reſtitui poſſe in agone conſtitutos, niſi moriendi advenerit terminus, refert. Elaborat vero hoc ſuum Oleum cœleſte plane & omni ex parte, ut nos ſupra lampadis vitæ Eſſentiam, ſed omiſſo ſpiritu vini, ut oleum nanciſcatur. Quod ſpiritu vini addito non prodit, ſed in ſal volatile oleoſum mutatur.

Oriri porro ex hoc ſecretioris naturæ fundo volunt magneticam vim, & arcanum, quo ruſtici ac venatores pecora & feras ſibi conciliant, ut ad alios non divertant, & facilius irretiri queant. Hanc autem Mumiam ita parant: Sumunt ſanguinem ex Mediana vel Baſilica

ex-

extractum, hoc implent ovorum aliquot putamina, tùm optimo luto & veſicis claudunt, & paulifper ſeponunt, uſque dum ſanguis concreſcat, & quaſi coagulatus ſit, tunc gallinæ alias ovis incubanti ſupponunt, per duas vel tres ſeptimanas, vel tam diu, quam gallina ſuis incubat ovis, tunc ſumunt hæc ova ſanguine putrefacto repleta, & in furno piſtoris, tamdiu quam ſolent coqui panes, ponendo exſiccant. De hoc pulvere propinato deprædicant, quod qui ſumſerit, ad eum à quo ſanguis fuit prolectus, trahatur ut ferrum ad magnetem.

Paracelſus hoc modo paravit ſanguinem Hydropicorum, Podagricorum, Scorbuticorum &c. poſt putrefactionem vero, à Gallina factam, non exſiccat, ſed per diem ſepoſitum ovum ſeponit, & tunc maſſam contentam cani vel porco, per tres vel quatuor dies non cibato, ut hinc eo avidius devoret, projicit. Et hoc modo magnetica methodo morbum hominis migrare in beſtiam vere aſſerit. Beſtiam tamen per tempus incluſam ſervare ne noceat, & poſtea globo trajicere ac occidere præcipit.

De hiſce experimentis Paracelſus, Tenzelius & alii mira deprædicant, verum cum rara hæc ſint experimenta, liberum cuique linquo

quo judicium. Interim tamen his fides non planè deroganda, cum maximè conſtet admirandus rerum naturalium Magnetiſmus principaliter etiam in Animali Regno.

Reſtat ut quid moneamus de ſanguinis recentis & calidi potu, quem multi maximè commendarunt in Epilepſia debellanda. Sed cum in hunc finem meliora & generoſiora proſtent remedia, & ſanguinis crudi adhibitio, beſtialis quid obtineat, etiam maximè incerta ſint ab aliis relata experimenta, meritò cum aliis maximis Medicis rejicimus, principaliter cum ſufficienter notum ſit, quantum detrimentum afferat ſanguis extra vaſa grumeſcens, quod maximè hic timendum, ne hoc modo epotus in ventriculo concreſcat, & majora inferat mala.

Si tamen quis experimentum facere velit, ſuadetur illi, ut ſubitò poſt ſanguinem epotum motus ac curſus concitatior inſtituatur ad ſudoris elicium, ut ſanguinis in ventriculo concretio impediatur quoad poſſibile.

Ante omnia tamen videtur ſanguis beſtiarum, cum notum ſit, quantam metamorphoſin hic inſtituat, quale exemplum habemus de puella cui felis cruor ad Epilepſiam curandam propinatus, totalem fere naturæ mutationem inſtituerat, ut in ædibus illa imitata fuerit

felem,

felem, voce, saltu, mures venando &c. ut testatur Weinrichius de monstris cap. 15. Consultus ideoque erit cruorem humanum in spiritum, sal volatile &c. redactum propinare, ceu Medicamina ab Helmonte, Boylæo & aliis maxime recommendatam.

CAPUT II.

De Lacte.

QUam certum est quod lac fit, tam incertam esse ejus materiam, variæ Authorum docent opiniones, aliis pro materia sanguinem aliis chylum, aliis vero sanguinis serum credentibus. Quoniam verò autopsia ipsa in hoc opere nos deserit, (quis enim vidit naturam lactificantem,) hinc dubium permanet, quam probabiliter hinc etiam opiniones proferantur, sicuti bene sentit Cl. *Ammannus in suâ ad discentes Parænesi.*

Sylviani, pro defendenda sua assertione lac generari ex sanguine, hoc suum producunt experimentum, quo ostendere volunt chylum qui est lactei coloris, beneficio Alcali mutari in sanguinem; & sanguinem beneficio Acidi iterum abire in lac. v.g.

Lac

Lac in sanguinem.

℞. Lactis recentis ℔ ß. salis Tartari reverberati, ℥i. misce, & in olla capaci coque, horæ fere quadrantis spatio, quo lac abit in liquorem rubicundum sanguineum, innatantibus in superficie quasi fibris cremore conflatis.

Sanginem in Lac

℞. Sanguinis præcedentis ex Lacte generati q.v. instilla guttatim acetum, & videbis statim sanguinem mutari in Lac.

In Experimento primo dicunt, sulfur crudum. In secundo exaltans alcali deprimi per acidum, unde sulfur, pristinum suum colorem nempe album, in lacte recuperet.

Verum Experimentum hoc tam dubiam reddit rem, ac supra indigitatæ opiniones diversæ. Quomodo enim sulfur crudum chyli ut vocant, tam brevi tempore, & debili naturali calore, beneficio alcali ceu contrario, mutari queat in sanguinem; Et sanguis rursus, crebris circulationibus exaltatus ope acidi abire in lac, durum videtur creditu. Tempus enim requiritur quo chylus in perfectum sanguinem, & sanguis rursus abeat exaltatus in lac; cum tamen videamus nutrices deficiente lacte, post pastum subito lac sentire in mammis.

mis. Videtur hinc experimentum hoc etiam alias ob causas nimium insufficiens, ut demonstret veram Lactificationem. Acidum enim est in lacte, quod adveniente alcali deprimitur, nec vero perficitur; & addito rursus acido fortificatur, ut naturalem recuperet colorem. An ideoque sanguis ex lacte adeo leviter & intra tam breve tempus, nimirum ex chylo sanguis, & ex sanguine Lac generari possit, maximum me manet dubium, inprimis etiam cum Lac plus phlegmatis obtineat quam sanguis, quod tamen si ex hoc factum esset, rationabiliter minus contineret, nec etiam Lac Sal volatile largitur, quod tamen si ex sangine generatio facta esset, in copia obtinere deberet. *Verosimilius hinc est, chylum lactis immediatam esse materiam, qui ex spirituosis & variis circulationum rectificationibus dulcificatis, ac inde perfectis alimenti particulis dulcedinem hausit, quod ex quadrupedibus vaccas confirmare comperimur, si diversi pabuli consideramus effectus, æstate enim, perfectis herbis ac plus spirituosis nutritæ, dulce magis ac perfectum præbent lac, quam hyeme, stramine repletæ.*

Destillatio Lactis ad demonstrandas particulas constituentes, instituitur per cucurbitam vitream præaltam, lenissimo tamen igne, ne oleum empyreumaticum egressum inquinet

net liquorem , medietas ideò ſaltem abſtrahatur.

Ratione virium quæ ex deſtillatione ſperandæ ſunt, ſuperſedere poſſemus huic labori, principaliter ſi internè adhiberi deberet edeſtillatus liquor, qui quidem pro antiphthiſico recommendatur , ſed in effectu nos deſerit valdè.

Si vero externè in oculorum inflammationibus exhiberi lubeat, adjiciantur eſſentiæ ſaturni quædam guttulæ. Vel ſume Lactis & Vitrioli ana. p. æq. & deſtilla donec incipiat egredi phlegma ſubacidum, quod mirè in dictis oculorum inflammationibus, item rubore mammillarum, conducere prohibetur.

In ſubſtantia vero lac maximoperè Phtiſicis prodeſſe, ceu naturæ noſtræ familiare inprimis humanum, ex ipſis ſuctum uberibus obſervarunt Crato, Schenkius Riverius & alii.

Obſervari tamen volunt in ejus exhibitione tres ſequentes conditiones: primò: Ne adſit capitis dolor ac debilitas: ſecundo nec Febris: tertiò viſcera flatibus non diſtenta. Duplex verò hujus exhibitionis eſt intentio , ut ulcus abſtergatur & conſolidetur, cui intentioni tamen plus facere videtur ſeroſum , ut aſininum vel caprillum; Si verò nutritionem

ſolùm

ſolùm ſpectes, muliebre ex ipſis uberibus ſuctum.

Hic verò eligendum ſemper eſt lac mulieris, ſanæ, bonæ conſtitutionis, candidum, globoſum, ſuavis ſaporis, cujus guttula ungui ſuperfuſa non facilè diffluit, ſed inſtar unionis & cryſtallinæ guttæ integra ſubſiſtit. Mulier verò non conturbetur mariti congreſſu, nutrixque optimis nutriatur alimentis, & a vini potu arceatur; quod & in elegendis nutricibus obſervandum venit.

Magnifaciunt, egregii Medici, lactis curam in curanda Podagra: an verò in omni conveniat Podagra maximum eſt dubium: inprimis ſi ex conſtringentibus particulis acidis materia Podagrica conflata eſt, quæ ſemper ferè frigida videtur. Ubi verò particulæ volatiles acredine pollentes, ut ferè ſunt bilioſæ, eam conſtituunt; tum ratione Acidi quo abundè refertum eſt lac, convenire magis videtur. *Singularem verò tradunt methodum in perficiendâ hac curâ, qualem ex Ephemeridibus Medic. German. p. 315. huc referamus.*

1. Lac quod aſſumendum, ſit de rubra vel nigra vaccâ, nec prægnante, nec ſeniore, & ſi haberi poteſt, de vaccâ, à quo vitulus jam ſublatus eſt, & quæ taurum nondum admiſit.

2. Lac unicuique bibendum ſecnndum

complexionem & constitutionem ventriculi parum vel multum: Si ventriculus debilis, quater vel quinquies per diem lac bibendum. Si quinquies, ita tempus dividendum, ut per trihorium ab ejus usu ventriculus quiescat: Si quater, singulis quaternis horis potus lactis repetendus erit.

Vel ter tantum bibatur, nimirum mane circa 6. à meridie, circa 12. & vesperi, circa 7. singulis vicibus 2. quartarios, sive ℔. v.ß. ad minimum, aliàs per diem 7. vel 8. quartarii bibendi sunt.

3. Antequam lactis suscipiatur cura, bis vel ter corpus evacuandum est, quod intra 10. vel 14. dies peragendum: Purgationes secundum ægri complexionem dirigendæ.

4. Inde lacte bibendo fit initium, & consultius, ut calidè hauriatur, prout à vacca est emulctum.

5. Ne concrescat lac, de saccharo si lubet, poterit injici quantum placet.

6. Si alvus constipata, mane sumantur grana 2. rhab. pulv. in primo haustu lactis, superbibendo reliquum lac, aut circa vesperam sumantur 8. vel 10. grana Essent. rhabarb. cum lacte, & hoc toties repetendum, quoties requirit necessitas.

7. Quidam, præcipuè intra primas 10. vel

12. ſeptimanas,ſingulis menſibus lenem interponunt purgationem, ſi videatur neceſſarium eſſe: Si etenim alvus quotidie aperta,nec lac in ventre moretur,ſufficere poterit rhabarbarum.

8. Si lac aliquam excitat diarrhœam, antequam bibatur, parum ebulliat addendo aliquid ſalis, & ſic hauriatur calidum,ſi prima vice non ſuccedat,repetatur altera vel tertia.

9. Si aliquis calor accedat ex uſu lactis, tertia pars decocti hordei cum paſſulis lacti affundatur.

10. Si ſitis extra eas horas, in quibus lac bibitur,decoctum hordei cum paſſulis ſumatur, aut in ejus defectu hauſtus aquæ frigidæ fontanæ.

11. Durante hoc lactis potu, nulli alii cibi aſſumendi ſunt,præſertim à principio.

12. Poſtea ſi lubeat, circa meridiem panis ſimilaginei ℥j. vel ij. ſed ſaltem de medulla aſſumantur, quæ lacti immergantur & ſimul comedantur. Si lac jam per aliquod ſeptimanas hauſtum, bis per ſeptimanam ovum ſorbile, ſed abſque ſale, cum pane ſimilagineo conceditur, à pane fermento ſubacto penitus abſtinendum, ne lac in ventriculo concreſcat.

13. Si lac per 14. ſeptimanas adhibitum fuerit,

rit, tunc ſecurius de ſequentibus cibis aſſui poterit, ita tamen, ne ventriculus obruatur & de lacte ſubtrahatur.

14. Ex cibis itaque concedantur oryza in lacte cocta, ova ſorbilia, aut in butyro non ſalito frixa, inſulſum item butyrum cum pane ſimilagineo, pultes lacteæ & alia lacticinia, ita tamen ut in omnibus ſal abſit.

15. Vaccæ quæ lac ſuppeditant, per æſtatem, in optimis paſcuis, & ſiccioribus locis, non paludoſis, alendæ; per hyemem ex fœno, ſtramine tritici, & furfuribus triticeis.

16. Tempus quamdiu lac exhibendum, exactè definiri nequit, quod diutius hauritur, eo perfectior cura; ſunt quia Podagra valdè afflicti, ne malum redeat, continuò alii per annum, & ultra lac hauſerunt.

Quidam per dimidium annum curam lacteam adhibentes, cum ad priſtinum redierint victum, & in eo miſcellâ ciborum excederent, rurſus Podagra fuerunt correpti: redeuntes verò ad curam lacteam, Podagram rurſus expulerunt,

Atque hæc eſt cura lactea, quæ verò an omnibus Podagricis conveniat, ut paulo ſupra monuimus, pro negativa ſtamus, ſaltem cum

Fon-

Lacte item optimo cum effectu utimur in aurium affectibus. e. g. Si dolor adsit.

℞. *Lactis muliebr.* ℥ iij.
medull. castorei ℈ ij.
opii thebaic. ℈ j.

Ms. dissolvantur, percolentur, & hujus liquoris guttulæ aliquod tepidè instillentur auribus.

Si inflammatio concurrat.

℞. *Medulla panis in lacte muliebr. infus.* ℥ iiij.
lenticula palustr. m. ij,

Ms. fiat cataplasma auri applicandum.

In Tinnitu.

℞. *Lactis muliebr.* ℈ ij.
succi. capar. ℈ ß
Ol. amygd. amar. ʒ j.

Ms. instilletur tepide guttatim auribus.

In Phthisicorum calore temperando.

℞. *Lactis muliebr.* ℥ j.
butyri ex eodem lacte facti & aq. frag. loti.
unguenti rosati.
mucilag. semin. psillii.
cydonior.
Ol. amygd. d. rec.
violar. ana. ℥ ß.
ceræ albæ parum. ms.

Hoc Linimento Renum regio & dorsi spina mane & vesperi diligentissime inungatur.

rit, tunc securius de sequentibus cibis assui poterit, ita tamen, ne ventriculus obruatur & de lacte subtrahatur.

14. Ex cibis itaque concedantur oryza in lacte cocta, ova sorbilia, aut in butyro non salito frixa, insulsum item butyrum cum pane similagineo, pultes lacteæ & alia lacticinia, ita tamen ut in omnibus sal absit.

15. Vaccæ quæ lac suppeditant, per æstatem, in optimis pascuis, & siccioribus locis, non paludosis, alendæ; per hyemem ex fœno, stramine tritici, & furfuribus triticeis.

16. Tempus quamdiu lac exhibendum, exactè definiri nequit, quod diutius hauritur, eo perfectior cura; sunt quia Podagra valdè afflicti, ne malum redeat, continuò alii per annum, & ultra lac hauserunt.

Quidam per dimidium annum curam lacteam adhibentes, cum ad pristinum redierint victum, & in eo miscellâ ciborum excederent, rursus Podagra fuerunt correpti: redeuntes verò ad curam lacteam, Podagram rursus expulerunt.

Atque hac est cura lactea, quæ verò an omnibus Podagricis conveniat, ut paulo supra monuimus, pro negativa stamus, saltem cum

Fon-

Lacte item optimo cum effectu utimur in aurium affectibus. e. g. Si dolor adsit.

℞. *Lactis muliebr.* ℥ iij.
medull. castorei ℈ ij.
opii thebaic. ℈ j.

Ms. dissolvantur, percolentur, & hujus liquoris guttulæ aliquod tepide instillentur auribus.

Si inflammatio concurrat.

℞. *Medulla panis in lacte muliebr. infus.* ℥ iiij.
lenticula palustr. m. ij,

Ms. fiat cataplasma auri applicandum.

In Tinnitu.

℞. *Lactis muliebr.* ℈ ij.
succi. capar. ℈ ß
Ol. amygd. amar. ℥ j.

Ms. instilletur tepide guttatim auribus.

In Phthisicorum calore temperando.

℞. *Lactis muliebr.* ℥ j.
butyri ex eodem lacte facti & aq. frag. loti.
unguenti rosati.
mucilag. semin. psillii.
cydonior.
Ol. amygd. d. rec.
violar. ana. ℥ ß.
ceræ albæ parum. ms.

Hoc Linimento Renum regio & dorsi spina mane & vesperi diligentissime inungatur.

rit, tunc securius de sequentibus cibis assui poterit, ita tamen, ne ventriculus obruatur & de lacte subtrahatur.

14. Ex cibis itaque concedantur oryza in lacte cocta, ova sorbilia, aut in butyro non salito frixa, insulsum item butyrum cum pane similagineo, pultes lacteæ & alia lacticinia, ita tamen ut in omnibus sal absit.

15. Vaccæ quæ lac suppeditant, per æstatem, in optimis pascuis, & siccioribus locis, non paludosis, alendæ; per hyemem ex fœno, stramine tritici, & furfuribus triticeis.

16. Tempus quamdiu lac exhibendum, exactè definiri nequit, quod diutius hauritur, eo perfectior cura; sunt quia Podagra valdè afflicti, ne malum redeat, continuò alii per annum, & ultra lac hauserunt.

Quidam per dimidium annum curam lacteam adhibentes, cum ad pristinum redierint victum, & in eo miscellâ ciborum excederent, rursus Podagra fuerunt correpti: redeuntes verò ad curam lacteam, Podagram rursus expulerunt.

Atque hac est cura lactea, quæ verò an omnibus Podagricis conveniat, ut paulo supra monuimus, pro negativa stamus, saltem cum

Fon-

Lacte item optimo cum effectu utimur in aurium affectibus. e. g. Si dolor adsit.

℞. *Lactis muliebr.* ℥ iij.
medull. castorei ℈ ij.
opii thebaic. ℈ j.

Ms. dissolvantur, percolentur, & hujus liquoris guttulæ aliquod tepidè instillentur auribus.

Si inflammatio concurrat.

℞. *Medulla panis in lacte muliebr. infus.* ℥ iiij.
lenticula palustr. m. ij.

Ms. fiat cataplasma auri applicandum.

In Tinnitu.

℞. *Lactis muliebr.* ℈ ij.
succi. capar. ℈ ß
Ol. amygd. amar. ℥ j.

Ms. instilletur tepide guttatim auribus.

In Phthisicorum calore temperando.

℞. *Lactis muliebr.* ℥ j.
butyri ex eodem lacte facti & aq. frag. loti.
unguenti rosati.
mucilag. semin. psyllii.
cydonior.
Ol. amygd. d. rec.
violar. ana. ℥ ß.
cera alba parum. ms.

Hoc Linimento Renum regio & dorsi spina mane & vesperi diligentissime inungatur.

rit, tunc securius de sequentibus cibis assui poterit, ita tamen, ne ventriculus obruatur & de lacte subtrahatur.

14. Ex cibis itaque concedantur oryza in lacte cocta, ova sorbilia, aut in butyro non salito frixa, insulsum item butyrum cum pane similagineo, pultes lacteæ & alia lacticinia, ita tamen ut in omnibus sal absit.

15. Vaccæ quæ lac suppeditant, per æstatem, in optimis pascuis, & sicci oribus locis, non paludosis, alendæ; per hyemem ex fœno, stramine tritici, & furfuribus triticeis.

16. Tempus quamdiu lac exhibendum, exactè definiri nequit, quod diutius hauritur, eo perfectior cura; sunt quia Podagra valdè afflicti, ne malum redeat, continuò alii per annum, & ultra lac hauserunt.

Quidam per dimidium annum curam lacteam adhibentes, cum ad pristinum redierint victum, & in eo miscellâ ciborum excederent, rursus Podagra fuerunt correpti: redeuntes verò ad curam lacteam, Podagram rursus expulerunt.

Atque hæc est cura lactea, quæ verò an omnibus Podagricis conveniat, ut paulo supra monuimus, pro negativa stamus, saltem cum

Fon-

Lacte item optimo cum effectu utimur in aurium affectibus. e. g. Si dolor adsit.

℞. *Lactis muliebr.* ℥ iij.
medull. castorei ℈ ij.
opii thebaic. ℈ j.

Ms. dissolvantur, percolentur, & hujus liquoris guttulæ aliquod tepidè instillentur auribus.

Si inflammatio concurrat.

℞. *Medulla panis in lacte muliebr. infus.* ℥ iiij.
lenticula palustr. m. ij,

Ms. fiat cataplasma auri applicandum.

In Tinnitu.

℞. *Lactis muliebr.* ℈ ij.
succi. capar. ℈ ß
Ol. amygd. amar. ʒ j.

Ms. instilletur tepide guttatim auribus.

In Phthisicorum calore temperando.

℞. *Lactis muliebr.* ℥ j.
butyri ex eodem lacte facti & aq. frag. loti.
unguenti rosati.
mucilag. semin. psillii.
cydonior.
Ol. amygd. d. rec.
violar. ana. ℥ ß.
ceræ albæ parum. ms.

Hoc Linimento Renum regio & dorsi spina mane & vesperi diligentissime inungatut.

Lacte item òptimo cum effectu utimur in aurium affectibus. e. g. Si dolor adsit.

℞. *Lactis muliebr.* ℥ iij.
medull. castorei ℈ ij.
opii thebaic. ℈ j.

Ms. dissolvantur, percolentur, & hujus liquoris guttulæ aliquod tepidè instillentur auribus.

Si inflammatio concurrat.

℞. *Medulla panis in lacte muliebr. infus.* ℥ iiij.
lenticula palustr. m. ij,

Ms. fiat cataplasma auri applicandum.

In Tinnitu.

℞. *Lactis muliebr.* ℈ ij.
succi. capar. ℈ ß
Ol. amygd. amar. ʒ j.

Ms. instilletur tepide guttatim auribus.

In Phthisicorum calore temperando.

℞. *Lactis muliebr.* ℥ j.
butyri ex eodem lacte facti & aq. frag. loti.
unguenti rosati.
mucilag. semin. psillii.
cydonior.
Ol. amygd. d. rec.
violar. ana. ℥ ß.
ceræ albæ parum. ms.

Hoc Linimento Renum regio & dorsi spina mane & vesperi diligentissime inungatur.

CAPUT III.

Pinguedinum & Medullarum resolutio.

UNctuosa tenacitas rerum harũ, dependet à flexilibus sibi implicatis ramis, diversæ tamen materiæ copia, Acidi & Alcali videlicet: Hæc vero, sua spicula non adeo exserunt, nisi secessum facere cogantur, utque plus manifesto imbuantur sapore, & linguam manifestè vellicent, acuata esse debent. Instituitur verò acuatio hæc, unius ab invicem, scil. Acidarum & Alcalinarum separatione, hæcque fit additis intermediatisque Alcalinis, quæ suum simile sibi associant, & acidas particulas relinquunt, igne pellendas.

Hunc in finem adjicimus Unctuosis destillandis cineres clavellatos, calcem vivam, &c. v.g.

Si butyrum à particulis suis Alcalinis, ut acuatæ particulæ seorsim existant, liberare velimus, addimus liquefacto cinerum clavellat. q. s. pro imbibendo butyro, tum frigefactam massam indimus retortæ, & ex arena secundum gradus destillamus, & primo prodit oleum tenuius, sequente crassiori, præsertim aucto plus debitò igne, odore tamen fœtido em-

empyreumatico maximè imbuto, quia unguinosa hæc nimium citò assantur.

Fœtidum hunc & empyreumaticum olei odorem artifices liberare student dum aliquoties supra cineres alcalisatos rectificant leniter destillando, sed tum multo enervius recipiunt oleum: Salini enim aculei quibus olea energiam debent, hac repetita miscellâ obtunduntur nimium.

Hoc observandum maximè in oleo Tartari, succini, fœtidis &c. ne eis hac methodo aculeos obtundamus & in viribus debilitemus. *Præstat itaque hæc spicula lævigasse per spiritum vini, & sic gratam servare odoris vim, & majores vires.* v.g. Si oleo Tartari fœtido spiritus vini affundatur, fœtori succedet odor roremarinum æmulans &c.

Sic alii trutinantes olea Alcalinis sæpius remixta, ut dictum abstrahi, virtutibus nobilioribus priva, excogitarunt aliam ad separandas particulas methodum, adjecto scil. intermedio, quod Unctuositatem sive particulas plus flexiles & ramosas igne mediocri exureret, & insuper subtile suum volatile impertiretur Acidum. v.g. & pro exemplo sit.

Pinguedinis humanæ oleum.

℞. Axung. Human. ℔ j. liquefactæ in ollâ vitreatâ injice ossium humanorũ fragmenta in tigillo prius ignita ℔ ij. post injectionem

nem ſubito claude cum convenienti operculo ollam, ne cenceſſo libero aëre oleum accendatur. Stent aliquandiu donec oſſa axungiam liquatam abſorbſerint: Hæc ita pinguedine imprægnata oſſa retortæ immitte, & per gradus deſtilla, donec prodierit oleum, particulis acidis abunde, in oſſibus contentis, fortificatum: Hoc ſi ſemel adhuc cum calce viva rectificetur, ad ſuperandas particulas alcalinas, & quaſi ſegregandas, adeo ſubtile & penetrans efficitur oleum, ut ſi guttulæ aliquot manibus immittantur, ſubito penetrent, ne veſtigia quidem inunctionis remaneant.

Ad deſtillandas & perficiendas aliorum animalium pinguedines, ſumuntur pro imbibendâ & deſtillanda, propria animalis oſſa.

Olea hæc ita rectificata & fortificata maxime à multis extolluntur, in contracturis, tumoribus & tophis reſolvendis, ubi particulæ alcalinæ cauſam concretionis ſuppeditarunt, quæ exſuperantes Acidum ubi ubi reperiant impugnant: *projicienda ideoque hiſce veniunt, alia ſubtiliora Acida, ut debilius fortificetur Acidum, quo inducta æqualitate remittat efferveſcentis & exſuperantis ferocitas.*

Si vero dicta mala ab exſuperante & præva-

Fonſeca Innocentis Decimi Papæ Archiatro, admittentes illis Podagricis hanc curam, ubi cauſa eſt Bilis ſumma pollens acredine & volatilitate Alcalina, Acidum apprehendens & cum eo ſummam inducens effervefcentiam: hujus enim particulæ acutæ pungentes infringuntur levibus & rotundis lactis dulcis poris ſive particulis, quarum conſtantior eſt natura, cunctantior actus, pigriores latices, quam aliorum dulcium; In his enim omnis materiæ copia hæret magis inter ſe; ſi verò leviter ſolvantur, ſenſus potius titillant quam lædunt, ſiquidem angulis paulum proſtantibus conſtant.

Verum ſi totalem patiantur ſolutionnm manifeſtiores exerunt aculeos. *Commonſtrat hoc, Tartarorum potus, quem ex lacte equino ita parare norunt, ut inſtar vini ebrietatem inducat*, procedunt verò hoc modo:

Poſtquam equa peperit, permittunt pullum lactere per menſem, poſtmodum applicant naſo pulli ligni acuminati fruſtula, eum in finem, ut cum pullus ſugere velit, equa compuncta eum admittere nequeat. Interea ipſi colligunt lac, eoque vas replent, in quo vinum aliàs fuerit per tempus ſervatum, ſi modo haberi poſſit, immittunt vero vaſi per philtrum linteum, & tunc vas

exactissimè obturant; Injiciunt etiam simul 20. vel 30. grana hordei, cum cochleari oxygalæ vaccinæ, seu lactis acidi ebutyrati, aut paulum saltem fermenti. Tunc collocant vas illud vel propè ignem, vel radiis solaribus exponunt, ut lac quasi bulliat & clarescat, id quod fit spatio 2. vel 3. septimanarum, & si tantillum vini fuerit additum potus gratior multò erit.

Lac ita benè depuratum, trajicitur per linteum purum antequam bibatur. Præparatus hic potus tempore vernali melior est omni eo qui reliquis anni temporibus perficitur, & durat longo tempore: Tantum verò semper lactis novi reaffundendum est, quantum depromitur. Observandum item hoc, quod si lac per se ipsum satis acidum fuerit, non opus erit oxygalam vel fermentum addere, sed sufficiunt grana hordei, utque magis tutò procedatur, in distinctis vasculis instituenda est præparatio. Infundi etiam quibusdam potest nodulus ex radic. violarum aut foliorum vel semin. coriandri. Decies quotidie Equæ emulgetur lac, dum ea interim optimis herbis nutrienda est.

Hoc experimento sufficienter constat, Acidum sub levibus dulcis particulis latere, quod secessu partium facto per se existit, præmissa fermentatione,

tione, & tunc hominem lædit, præprimis, si in corpore talis fit separatio.

Videant hinc illi quam longè aberrent, qui lac Podagricis exhibent, ut acidas salinas acres particulas obtundant; quas hoc modò potius intendunt.

Externus lactis crudi usus plus existit commendandus, præprimis in oculorum affectibus, ubi vel per se calidè instillatum, vel cum aliis remediis commistum, adhibetur. v.g.

℞. *Lactis muliebr.* ℥v.
mucilag. sem. psyllii.
cydon. cum aq. rosarum fact.
tragacanth. ana. ʒiij.
album ovi conquassat. ʒij. *ms.*

pro collyrio, in dolore & rubedine instillando, vel cum panno sericeo applicando.

Vel ℞. *Mucilag. sem. cydon. aq. rosar. & plantag. fact.*
lactis muliebr. ana. ℥iij
camphor.
croci ana ʒß. *ms.*

Applicetur tepidè, singulis verò diebus recenter præparetur, ne acescat, & tunc majorem inferat inflammationem & dolorem.

In Visu clarificando.

℞. *Fellis perdicum.*
hircin. ana. ℥ß.
mellis virgin.
lactis muliebr. ana. ʒij. *ms.*

valente oriantur Acido, cave ne dictis adhibitis oleis, majorem inducas ardorem, & notabilem nonnunquam inflammationem, & ipsam ad Gangrænam disponas.

Acidum eo copiosius inest oleo, quo velocius flammam concipit : cum enim particulæ alcalinæ quædam minus arcte complicatæ discordantes rebelliose exagitantur, ignis motu impetuosius effervescunt: Ubi tamen acida corpuscula, quæ celeriori subjacent motui, micationis primariæ causæ dissipantur, Alcalina vero fumi constitutiva fiunt, hæc si oculos feriant lachrymas eliciunt, cum hæ subacidæ Alcalinis obviæ quasi effervescant, & sensibilem titillationem inferant, sæpius etiam inflammationem.

Pertinet huc oleum Philosophorum vocatum sive laterinum, quod ubi cum calce viva destillatum fuerit, egregia præsto est energia penetrandi. Laudatur vero maxime à multis in doloribus catarrhosis, utpote tumoribus frigidis, aurium affectibus à flatibus, ortum trahentes &c.

Caveto vero hæc & similia adhibere in iisdem affectibus ubi suspicium est, eos à superfluis & resolutis. Acidi particulis ortum traxisse.

Con-

Concludimus etiam hinc, malè & inconsideratè multos laudare in Phthisi, & Hectica, pinguedinem canis, hominis, principaliter si scorbutica sive salina sanguinis concurrat dispositio, cui tum robur additurae essent pinguedines praefatae, *propter Acidum copiose implicatum, quod ulceri plus promovendo, quam consolidando inservit*, ut conspicimus, si ad aperta retinenda vulnuscula V. Sect. facta &c. butyrum, vel pinguedinem aliam, sive oleum imponimus, quia tum unctuosum Acidum remoratur consolidationem.

CAPUT IV.

De Carne.

CAro ex diversae materiae particulis concreta est, *plus tamen Alcalinis & dulcibus, quam Acidis constans, unde & putredini obnoxia maximè subsistit, ut, ne à vitali Acido, & aura volatili, dulci tamen, continuò perfumetur, subitò corruptioni subjecta extet*, quam maximè promovet humidum, vel copiose implicatum, vel ab aëre transmissum.

In separatione prodit phlegma copiosum, sal volatile, oleum, & sal fixum, quod in fundo remanet, ex iisdem namque particulis ex qui-

bus

bus ſanguis conſtat, ductoris voluntate combinatus eſt; reſolvitur hinc in id ex quo conſtat.

Phlegma copioſius ineſt quam reliqua, & hoc in cauſa eſt quod minus durabilia exiſtant corpora noſtra, aura vitali, naturali movente ſublato, hoc enim ſalia connexionis fundamina diluit, & quæ in rebus ſunt extricat, atque ita lubricitate putredinem ſubitò accerſit.

Eò maximopere laborabant olim Ægyptii & Perſæ, ut impedimento hoc, videlicet humido ſuperato, corpora longę vitati donarent: longè verò alium obſervabant methodum eorum ſallitores, quam hodierno tempore noſtri Medici in ſuis, ut ineptè fere vocant balſamationibus; Hanc ita deſcribit *Herodotus in Thalia.*

Primò per nares incurvis inſtrumentis ferreis cerebrum extrahebant, & medicaminibus quibusdam cavitatem replebant. Poſt, lapide acuto incidebant & aperiebant ventrem, ut viſcera extraherent, cavitatem vero eluebant vino Phœniceo, & conſpergebant pulveriſatis odoramentis, ſeu fumali pulvere, & tunc cavitatem porro impletam pulvere myrrhæ, cinnamomi & ſimilibus, excepto thure, conſuebant. Hoc facto totum hoc corpus imponebant ſali per ſeptuaginta dies,

&

& non ultra, tum effluxis hisce diebus abluebant corpus & fasciis sericis involvebant, & illinebant fascias resinâ quadam, quâ loco glutinis Ægyptii utebantur.

Corpus ita paratum e camera balsamatoria, ad suos remittebant, fallitores, qui in feretrum corpori adaptatum reconditum, cryptæ immittebant, observatis debitis sepulturæ ritibus.

Qui hasce impensas non sustinebant, visceribus saltem exemptis corpus sali imponebant, per dictos septuaginta dies, tum feretro impositum seponebant.

Videmus hinc sal omnis rei conservatorem, hujus balsamationis fuisse principale ingrediens: hic enim ita carnem depascebat, ut saltem cutis cum ossibus relinquebatur.

Videmus item hinc, quam longe differat hodiernus balsamandi modus, ubi sal plane exulat, unde non mirum quod minime durabiliora existant. Sic & destituimur Balsamo incomparabili in Ægypto & Syria proveniente, ac aliis manuductionibus circa corporum balsamationem maxime necessariis. Balsamo tamen hoc vero solùm Reges & alii Heroes utebantur, adjunctis myrrha, cinamomo, croco ac aliis. Pauperiores vero sale & asphalto,

croco

croco, cera, melle & aliis vilioris pretii ingredientibus contenti erant.

Multi item corporum balſamatorum durabi'itatem aeri partim adſcriptam volunt, cum in Ægypto plus purus ſiccus & calidus ac ſalinus, non verò humidus exiſtat aer, ſicuti in his noſtris terris. *Principaliorem omnium cauſam ſali adſcribo*, hic ſi exulat, omnia alia erunt irrita.

Qui itaque conſervatoria exquirit balſama, inquirat in illa, quæ ſua volatilitate penetrationem, ſuo ſale conſervationem, & ſuo oleo aëris humidi ſeclusionem ſecum ferunt: obſervetur carnium infumatio quæ ſoli ferè ſali balſamico conſervationem debet. Plurimam hic laudem meretur Theodori Kerckringii artificium ſolvendi ſuccinum ſolo ignis miniſterio, nec ullâ aliâ re addita.

Hic oſtendebat cadavera infantum ſuccino obducta, ut omnia membra tranſparerent, monſtrabatque phiolam vitream tali ſuccino ſoluto, iterumque congelato impletam. Hoc, ſi ſuppeteret, ſplendidè cadavera à putredine conſervare poſſemus, ſed cum ſufficiens nobis deſit ejus copia, in alia nobis inquirendum erit balſama, & balſamandi methodum, in quâ, ut dictum ſupra, Ægyptii excellebant, hi enim corpora ſuis odoramentis ceu oleoſis

H vo-

volatilibus, & sale ita temperabant, ut gummosam quasi induerent naturam, quæ ultimo fasciis circumvoluta oleis perfundebant, ad aeris humidi seclusionem.

Balsamandi itaque methodus verior & magis legitima talis esse poterit:

Primo. Postquam homo ultimum moriendi terminum nunc transgressus obiit, loco sicco reponatur, ac statim horis aliquod inprimis æstate prætetlapsis, Balsamator corpore convenienter aperto, viscera extrahat cum intestinis, & sanguinē quoad possibile venis majoribus incisis exprimat, cerebrum vero artificiose ne faciem lædat, instrumentis extrahat. Cavitas diligenter & peroptimè eluantur aqua salsa, forti vel vino ardenti, spongiis adhibitis. His ita diligenter peractis aspergantur omnes cavitates therebintinâ coctâ, & mastivita vel succini pulvere, tuncpro replendis cachis tibus præsto sit hic pulvis?

℞. *Aloes.*
Myrrhæ.
Colophon. ana.p.unam.
Benzoi.
Asphalti.
Succini.
Cinamomi.
Garyophyll.
Croci, ana. p. semis.
Salis optimi. partem unam semis.

Hisce

Hiſce pulveriſatis impleatur tota corporis cavitas, & conſuatur rurſus artificialiter, hoc peracto, more AEgyptiis uſitato imponatur corpus vaſi aptato & ſale condiatur per dies ſeptuaginta, tum abluatur cadaver aceto acerrimo & ſpiritu vini, in quo camphora ſoluta fuerit, atque tum totum cadaver inungatur ſequenti linimento peroptimè.

℞. *Olei thereb.* ℔ ij.
lavendul. ℥ v.
ſuccini. ℔ ß.
ſpicæ. ℥ ij.
cariophyll. ℥ ß.

Ms. Superfunde ſulfuri cum ſale Tartari cocto, ut extrahatur Tinctura & fiat balſamum nobile quod illinatur fortiter univerſæ cuti, ut penetret. Tunc totum corpus ſervatis artuum figuris obducatur faſciis involvendo, quæ ſequenti liquori balſamico oleoſo intinctæ ſint.

℞. *Reſinæ pini ſiccæ.* ℔ iij.
colophon. ℔ j ß.
maſtich.
ſuccini. ana. ℔ ß.
ſtorac. liquid.
gummi animæ.
therebintinæ. ana. ℔. ß. ℥ iij.
Olei laurini.
juniperi.
ſpicæ. ana. ℥ viij.

 petro-

petrolei. ℥ iiij.
lavendul. ℥ ij.
ceræ. q. s.

Mista liquefiant igne moderato, & huic fasciæ intingantur corpori obducendæ, quo legitimè peracto, telâ si lubet certatâ circumdatur corpus, & feretro imponatur variis aromaticis consperso, & servetur in loco quoad possibile sicco, atque hoc modo durabit corpus diutissimè in multa secula.

Apud AEgypticos liquor ex balsamatis effluens corporibus Mumia vocabatur, adversus innumeros morbos, cum verò pauciora & saltem Regum & Heroum corpora naturali Balsamo Syriaco & AEgyptiaco balsamata essent, rarus erat hic Mumiarum Balsamus seu vera Mumia.

Tandem hominum avaritia (cum enim viderent AEgyptii corpora hæc balsamata magno vendi posse pretio:) corpora alia viliori modo balsamata substituit, hinc ipsa corpora arenâ suffocata, & calore Solis exsiccata, unguentis perfusa, & linteis vel fasciis obducta, pro veris Mumiis magno vendiderunt pretio AEgypti Incolæ.

Cum itaque Mumiæ tanta sit diversitas, & vix credendum, veram ad nos deferri Mumiam, melius & securius adhibemus ex sangui-

guine vel carne præparatum ſal volatile , & alia inde reſultantia Medicamina generoſiora.

*S*i tamen quis hac teneatur opinione, in ipſa carne humana latitare Medicinam non contemnendæ virtutis , is ex Paracelſi mente ſibi ita præparet Mumiam Philoſophicam v. g.

Eligatur cadaver hominis ſani , qui nullo mumiali morbo detentus , annorum circiter 25. recens ſuſpenſus, vel rotâ contritus, vel haſtatus, per diem & noctem in aere relictus fuerit, & tempore ſi potuerit, ſereno collectus ſit. Hujus carnem muſculoſam, brachiorum, femorum &c. à duobus luminaribus illuminatam, ac conſtellatam, fruſtulatim conſcinde, & pulvere myrrhæ aſperge , ac tantillo ſaltem aloes : poſtea macerare permittito diebus aliquot in ſpiritu vini , tum ſuſpendatur per horas ſex vel decem , ac iterum eodem ſpiritu vini imbibatur, tandem in aere ſicciori loco, tamen umbroſo, ſuſpenſa ſicceſcat, ut aſſimiletur carni fumatæ ſine fœtore.

Ex hac Mumia Paracelſi Philoſophica paratur cum ſpir. vini ſambuci Tinctura, & abſtracto rurſus liquore Extractum mellitæ conſiſtentiæ, tunc.

℞. *Extracti hujus.* ℔ ß.
theriac. Androm. ℥ ij.
salis. volat. sang. human. ℥ ß.
perlar. præpar. ʒ ij.
terræ sigillat. ℥ i ß.
moschi. ʒ ß.

Ms. & vase optime clauso, per mensem fermententur, & acquires Medicinam nobilem in Peste, Febrib. malignis, Venenis, à ℈ ß. ad ʒ ß. cum aq. theriacali, card. benedict. ulmariæ &c. exhibitam, maximi usus & effectus.

Veteres maxima laude extollebant Mumiæ usum in resolvendo sanguine coagulato & grumescente, vel per se vel aliis adjuvantibus remixtum v.g. in casu ab alto.

℞. *Mumiæ.* ʒ ß.
sperm. ceti. ʒ ij.
sang. hirci. pulv. ʒ j.
ocul. cancri. ʒ iij.
liquirit.
cinamomi.
tormentill. ana. ʒ ß.

Misce de hoc pulvere, exhibe mane & vesperi. ʒ j.

CAPUT V.

Ossium, Cornuum, Pilorum, & Pennarum Anatome.

Co-

COpiosum his rebus inest sal & utplurimum volatile, hujus verò volatilitatis gradus possidet pro rectificationis modulo, à transitu per fibras dependente, cui comes est aquæ sufficiens copia: adeò ut quibus compactior fibrarum subtilitas, sal copiosior, aqua verò indigentior sit; illa præmissa fermentatione in spiritum eveliuntur volatilem, omnem à sale volatili energiam nactum, & pro phlegmatis mensurâ efficacem. *Spiritus hi volatiles spirituum restaurationi convenientissimi sunt, & multorum morborum tuti depulsatores & præservatores: nec aptiores humoribus dulcificandis possunt inveniri particulæ quam hæ volatiles impetum facientes, hæ enim ab unctuosa cerebri substantia post tantam circulationem derivatæ, in sensilissimis nervis nulla postmodum aculeorum rudimenta produnt.*

Pro particularum abinvicem separatione, destillationem instituimus hunc in modum:

Sume C.C. in frustula rotunda conscissi q. l. inde retortæ vitreæ vel ferreæ, pone in furno reverberii, recipiente capaci adhibito, juncturis optime clausis, incipe destillationem primo leni, ut sensim incalescat retorta, post fortiori quodammodo igne ad phlegma guttatim proliciendum, quo cessante auge ignem, & prodit spiritus albicans sale plus vo-

latili impraegnatus, tandem continuato igne, oleum cum maximâ salis volatilis parte ubique recipientis lateribus adhaerente prolicietur. Destillatione finita refrigescant omnia, & juncturis apertis, remove receptaculum & agitato optimè, ut sal volatile lateribus adhaerescens solvatur, haec omnia effunde in phiolam oblongi colli, quam capitello supposito pone in arenam & leni igne destilla, & sublimabitur sal partim in capitellum, partim in phiolae superiorem partem. spiritus verò in appositum vas parvum recipiens: Oleum verò cum phlegmate remanebunt in fundo phiolae. Vel si desit phiola, sume integrum destillatum, impraegna eo C. C. usti frustula, & destilla leniter ex cucurbita, ita enim remanebit optime oleum cum C. C. usto, & sal volatile prodibit minus foetidum.

Spiritus cum sale volatili hoc modo rectificatus, penetrantissimum est remedium polychrestum, alexipharmacum, in Epilepsia, Vertigine, Lethargo, praeprimis suffocatione hysterica & hypochondriaca, tam intus quam extus singulare prabet experimentum, etiam odoretenus haustus.

Paratur ex hoc spiritu liquor C. C. succinatus, citratus, &c.

Et

Et si cum arcano Tartari nuptum sit sal volatile, maximum præbet medicamen in malo hypochondriaco, Arthritide vaga, & fixa, scorbuto, & suppressione mensium &c.

Dosis salis volatilis est à gr. v. ad ℈ j. imò in Peste ubi singulare præbet specificum ad ʒ ß. v.g.

℞. *Aq. card bened.* ℥ ij.
theriacal. ℥ ij.
salis. C.C. vol. ℈ j.
syr. acetos. citri. ℥ j.
Ms. Pro dosi.

Vel ℞. *Aq. è typhis. C.C.* ℥ j ß.
cinamom. ℥ ij.
salis. C. C. vol. ℈ j.
lachrym. cervi. ℈ ß.
syr. acetos. citri. ℥ j.
Ms. Pro dosi singulis 6. horis reiteranda.

Vel hoc Sorbaithi in nuperâ Peste Viennensi.

℞. *Decocti radic. Carlin. & vincetox. cum. m. j. fol. galeg. fact.* ℥ j ß.
theriac. mediæ ætat.
elect. diascord. ana. ʒ ij.
elixir. antipestil. Croll.
pulv. pannon. rubr. ana. ℈ j.
salis. C. C. volat. ʒ ß.
aceti bezoardic.
syr. de scord. ana. ℥ ij.

Ms. Fiat potio singulis 4. vel 5. horis reiteranda : hac potiuncula innumeros restitutos esse dictus D. Sorbaith asserit, dummodo benè sudarint.

Paratur porro ex tenellis C.C. Typhis Aqua insignis efficaciæ hoc modo:

Sume tenellas adhuc, molles, lanuginosas, & sanguine turgidas typhas, unà cùm cruenta illa massa, ex quâ enascuntur, has detractâ pelle lanuginosa, frustulatim conscissas, inde cucurbitæ vitreæ, & lento B. calore aquam elice, prolectam tamen aquam bis vel ter cohobando. Tandem materiam relictam rubescentem exsiccatam, si ex typhis admodum tenellis, & sanguine turgidis, albicantem verò si ex iisdem adultioribus parata fuerit, in pulverem subtilem redige & serva, omni & usto & philosophicè parato C.C. anteponendum.

Addunt nonnulli in destillatione spiritum vini.

Aqua prolecta in Febribus ardentibus, malignis, maximi est usus, ob vim balsamicam & moderatè refrigerantem, loco vehiculi potest exhiberi cum aliis efficacioribus ad ℥ ß. ℥ j. & ultra,

Lachrymas item cervinas, contra venenatos morbos & alia venena antidotū esse, pretio-

tiosis Regum thesauris anteponendum *Zacutus Lusitanus* asserit.

Cranium humanum, viperæ &c. modo supra dicto destillantur in spiritum, sal volatile, oleum &c.

Ex Pennis etiam per retortam prodit phlegma, spiritus, sal volatile & oleum, & quò magis se ad sidera sublevat volucris, eò plus salis volatilis obtinet; unde volatilis causa.

Constat ex hoc humorum viscíditatem & fixitatem motui maximè adversari : videmus hoc in arthritide ubi viscíditas congelata contracturam infert.

Salis verò fixi rebus hisce tantum inest, quantum ad soliditatem sufficit.

CAPUT VI.

De Ovo, Conchiliis &c.

OVum universi quasi orbis typum refert, analogicè enim Elementorum quaternarium quasi repræsentat numerum : Adest enim cavitas aëre plena, album aquam, vitellum ignem, cortex verò terram repræsentat.

Cortices merè Alcalina non sunt, cum sine Acido nulla fiat concretio, plus tamen Alcali fixi, quam Acidi continentes, verosimile est silicis rege-

regenerati esse sobolem, cum enim gallinæ, si eis in esca non datur arena, pariant ova sine cortice, sequitur hinc earum originem ducendam. Philosophi occultantes regeneratum silicem has vocarunt cortices corpus album & clarum de duobus monticulis.

Ex his crematur calx urentis naturæ, ut quæ antea plus erant Alcalinæ, jam per calcinationem Acidum ex igne acquirunt, ut fiant Acido-Alcalinæ naturæ. Si cum hac calce sæpius destilletur albumen ovi extrahet hoc Acidum in ea contentum, & fiet dulce corrosivũ, quia Mercurium per aq. fort. præcipitatum & rubificatum dulcificare perhibent Philosophi, tam ad usum Medicum quam chymicum: magnarum etiam virium in figendis mineralium spiritibus.

Alias testarum, sicut & conchyliorum calx vim obtinet lithontripticam, Acidum enim constringens imbibendo alterant, inprimis si simpliciter saltem pulveratæ propinentur.

Referre huc poteris osteocollam, quæ erodens in vulneribus Acidum absorbet, & fractis ossibus callum ingenerat, ut cavendum sit ne ultra quam par est juxta Sennertum procreetur. Albumen lentore suo & viscididitate refrigerat, conglutinat, hinc in rubedine & inflammatione oculorum convenit.

Vi-

Vitellum uti plus perfectum, digerit, maturat, laxat, vim anodynam obtinet, ex hoc oleum exprimitur insignis usus in vulneribus consolidandis, ac rimis, & maturandis tumoribus, *propter sal volatile quo locupletiori abundat, ut etiam putredini subitò hinc subjecta extent ova.*

Oleum verò non prius exprimitur, quam cum leni calore privatum fuerit vitellum, externâ leviter implicata humiditate viscosa.

Fit verò oleum ovorum simplex:

Si recipias ovorum q. l. bulliant in aqua ad duritiem, separatis corticibus cum albumine, vitellum manibus confricatum pone in sartagine, & coque vertendo & revertendo paulatim cochleari, donec incipiant ita liquescere, ut jam in chylum quasi æquabilem instar pultis vertantur, manente tamen adhuc materia flavi coloris, cumque ita apparuerit, infunde in linteum, idq; circumvolvendo optimè extorque, & habebis liquorem sive oleum flavum cujus usus varius est.

Emendat cutis vitia, cicatricibus præprimis eis ab adustione relictis decorem addit, rhagadibus manuum & pedum fissuris conducit, nervorum vulneratorum dolores lenit, & ambusta sanat.

Pa-

Patet hinc, ovorum vitellum, humorem saltem semicoctum continere, junctum plurimo sale volatili Alcalino, quem comitatur multum phlegmatis viscosi terrestris.

Si ova condiuntur sale, limo vel cretâ mixto, & hac mixtura ova illinuntur, longo durant tempore, & salubrem præbent cibum; hoc enim modo imbibunt Acidum, quod non facerent si muriæ ipsæ immitterentur.

CAPUT VII.

Urinæ Analysis.

URina ex diversis sæpè activorum particulis humido solutis, & vel tenacius vel leviter sibi implicatis constat, *plus tamen Alcalinæ volatiles, quam Acidæ Dominium obtinent; nisi Acidum copiosè obvium secum educendo, muriaticum æmulentur, principaliter in hypochondriacis, nephriticis, &c.* Plus ideoque salis volatilis solet inesse huic, quam alteri urinæ, tam diætę quam aliarum circumstantiarum ratione. Plus enim in sanorum quam ægrotorum; plus in juvenum quam senum; plus in vinipotorum quam hydropotorum inest salis Alcalini volatilis, Acido vel minus vel magis saturati, unde vel constantia, vel subita urinæ corruptio trahit ortum.

Ad

Ad hasce ab invicem separandas particulas cultro chymico opus, igne nimirum vel calore, cujus interveniente motu, particulæ ab invicem secedere disponuntur, vel levissimo vel fortiori v. g. Si

Spiritus vel sal urinæ volatile

Levi adhibito igne ascendere debeat: Collige urinam hominis sani, juvenis annorum circiter 30. qui vinum pro ordinario assumat potu. Hujus mensuras 40. vel. 50. infunde in vas ligneum, inferius angustius ut illuc fæces subsidant. Vas illud claudatur & stet per 4. aut 5. menses in cella vel loco frigidiori, quo urina putrescat, nec tamen isto fermentante motu volatilius sal perdat: quo majorem verò concepit putredinem urina collecta, eo major spirituum vel salis volatilis quantitas postmodùm elicietur. Hoc peracto, urinam destilla ex cucurbita satis magna & alta, adhibito capitello, & recipiente magno præposito; primo egredietur spiritus, post phlegma, quod seorsim collige; spiritum primo egressum reaffunde capiti mortuo, & ex arena vicissim destilla, sic ascendet sal crystallinus in alembicum, quem rursus cum remanentia conjunge & exinde evoca, idque repete 4. aut 5. vicibus: Ultimo fortiorem suppeditato ignem ma-

Patet hinc, ovorum vitellum, humorem saltem semicoctum continere, junctum plurimo sale volatili Alcalino, quem comitatur multum phlegmatis viscosi terrestris.

Si ova condiuntur sale, limo vel cretâ mixto, & hac mixtura ova illinuntur, longo durant tempore, & salubrem præbent cibum; hoc enim modo imbibunt Acidum, quod non facerent si muriæ ipsæ immitterentur.

CAPUT VII.

Vrinæ Analysis.

URina ex diversis sæpè activorum particulis humido solutis, & vel tenacius vel leviter sibi implicatis constat, *plus tamen Alcalinæ volatiles, quam Acidæ Dominium obtinent; nisi Acidum copiose obvium secum educendo, muriaticum æmulentur, principaliter in hypochondriacis, nephriticis, &c.* Plus ideoque salis volatilis solet inesse huic, quam alteri urinæ, tam diætę quam aliarum circumstantiarum ratione. Plus enim in sanorum quam ægrotorum; plus in juvenum quam senum; plus in vinipotorum quam hydropotorum inest salis Alcalini volatilis, Acido vel minus vel magis saturati, unde vel constantia, vel subita urinæ corruptio trahit ortum.

Ad

Ad haſce ab invicem ſeparandas particulas cultro chymico opus, igne nimirum vel calore, cujus interveniente motu, particulæ ab invicem ſecedere diſponuntur, vel leviſſimo vel fortiori v. g. Si

Spiritus vel ſal urinæ volatile

Levi adhibito igne aſcendere debeat: Collige urinam hominis ſani, juvenis annorum circiter 30. qui vinum pro ordinario aſſumat potu. Hujus menſuras 40. vel. 50. infunde in vas ligneum, inferius anguſtius ut illuc fęces ſubſidant. Vas illud claudatur & ſtet per 4. aut 5. menſes in cella vel loco frigidiori, quo urina putreſcat, nec tamen iſto fermentante motu volatilius ſal perdat: quo majorem verò concepit putredinem urina collecta, eo major ſpirituum vel ſalis volatilis quantitas poſtmodum elicietur. Hoc peracto, urinam deſtilla ex cucurbita ſatis magna & alta, adhibito capitello, & recipiente magno præpoſito; primo egredietur ſpiritus, poſt phlegma, quod ſeorſim collige; ſpiritum primo egreſſum reaffunde capiti mortuo, & ex arena viciſſim deſtilla, ſic aſcendet ſal cryſtallinus in alembicum, quem rurſus cum remanentia conjunge & exinde evoca, idque repete 4. aut 5. vicibus: Ultimo fortiorem ſuppeditato ignem ma-

materiamque reverbera incandescat, exque hac calcinata remanentia cum phlegmate seorsim servato extrahe sal fixum, quod repetitis solutionibus, filtraturis, &c. pro lubitu optimè purificetur. Atque ita habebis duplex Alcali, volatile & fixum.

Si in hoc acquirendo sale volatili tantum temporis non insumere lubeat:

Sume urinam recentem q.v. coque ad dimidias, vel tertiæ saltem partis consumptionem, inde tunc phiolæ oblongæ, & capitello superposito ac adhibito recipiente amplo ex arena destilla, ac brevi tempore nactus eris spiritum & sal volatile. Sal fixum ex calcinata remanentia extrahes.

Colligimus quantus sit putrefactionis vel fermentationis effectus, per hanc etenim constituentes particulæ solutæ, ab invicem facile sejunguntur, & volatiliores à reliquis sese expedientes, admoto etiam levi calore avolant, secus ac in urina recente quæ nisi fortiori igne moveatur, difficulter constitutiva deserit.

Vires spiritus & salis volatilis in genere sunt insignes, in corrigendo & destruendo superfluo Acido, per totam sanguinis massam. Hinc optimo cum effectu propinatur Scorbuticis, Hypochondriacis, Arthriticis, item

in

in suffocatione hysterica, Epilepsia, spasmo, apoplexia, febribus tam malignis quam benignis prehensis, quæ omnia Acido variè corrupto & resoluto ortum debent.

Externe verò cum spir. vini comphorato inunctus notabile affert levamen Podagricis, Arthriticis &c. Naribus attractus mirè confert. Convulsionibus tentatis, suffocationibus & hypochondriacis & uterinis, co flictatis, ac catarrhis sæpius incommodatis.

Si spiritus urinæ deest, locum ejus supplet sal armoniacum; Si enim hujus, & salis Tartari ana. p. æq. conjungas, ex tempore emergent spicula salina volatilia, ejusdem cum sale urinæ volatili, effectus & naturæ; cum enim Acidum salis armoniac cum Alcali Tartari pugnam instituit, volatiliores hoc actu liberatæ avolant, naribus recipiendæ.

Optimo item cum emolumento *suffimentum hoc applicamus auribus* in tinnitu, dolore, & debilitate auditus, inprimis *si spiritum urinæ vel salis armoniaci, & oleum Tartari per deliq.* guttatim *aquæ liliorum convallium* instillando conjungimus, in exiguo angusti colli vitro, & auri applicamus.

Ex sale hoc urinæ volatili & spir. vitrioli acido, Hartmannus destillat spiritum suum Epilepticum, quem in Epilepsia, Mania &c.

admirandæ virtutis eſſe deprædicat; ſucceſſus vero ſpe ſæpiſſime nos fruſtramur, cum hoc modo particulæ volatiles Alcalinæ in muriaticas traſmutatæ deprehendantur, in affectibus dictis exiguæ efficaciæ.

Ingenioſius alii Alcali urinæ commiſcent ſpir. vini rectificatiſſimum, poſt concretionem enim in volatilitate perſtat Alcali urinæ inſignium vitium. Aſſentientem hiſce habemus Boyleum hiſtor. fluid. & firm. ſect. 32. Si capias, inquit, Alcohol vini, & Tartar. urinæ exquiſitè dephlegmatum, eoſque in juſta miſceas proportione, poteris ad horæ circiter minutam, duos hoſce fluidos liquores in ſtabile corpus commutare: & fateor non ſine delectatione me conſpexiſſe hos duos liquores agitatos, quam primum in ſimilitudinem nivis coaleſcere, & talem acquirere conſiſtentiam, ut ſine miſturæ effuſione vas eos continens ſusque deque vertere potuerim. Verum non auſim expectare, ut huic experimento fides adhibeatur, ni ſpiritus exactiſſimè rectificati ſint.

Sunt etiam qui ſpiritum, ſal volatile, & fixum urinæ conjungunt, & vaſe clauſo ad putrefaciendum vel digerendum ponunt in B. Vaporoſo per menſes aliquot, tunc aperto vitro affundunt ſpiritum vini rectificatiſſimum, ut

ut solvatur massa, fæcesque separentur, ac crystallinum nanciscantur sal adhuc volatile.

Alii paulo aliter in dicto hoc urinæ spiritu vel sale crystallisando procedunt. v.g.

℞. Urinæ puerorum vinum bibentium partes ij. spiritus vini partem unam, inde phiolæ magnæ, ita ut septima vitri pars repleatur, sigillatum hermetice in fimum colloca, ut per 4. septimanas putrescat, tunc affunde modicum aceti, (melius si nullum,) & repone in loco frigido, sterque per 4. dies; & crystallisabitur magna pars salis volatilis contenti; liquorē supernatantēm decanta, & crystallos remanentes exsicca levi calore. Exsiccatis affunde spir. vini rectificatissimi q. s. & solventur crystalli ad levem candelæ calorem, ubi refrixerint congelabuntur glaciei instar, saporē spiritus vini æmulantes. Vires sunt Diaphoreticæ & Diureticæ insignes.

Alii urinæ spiritum à silicibus nigris calcinatis ter vel quater cohobando destillant, & acquirunt Tincturam cæruleam Saphyri instar, spiculis Acido-Alcalinis silicis imprægnatam, in urinæ suppressio, calculo & aliis renum & vesicæ vitiis non contemnendam.

CAPUT VIII.

Mellis Resolutio.

ANtiquis loco sacchari multo erat in usu mel, quo, cum balsamicam vim & tenuitatem tanquam optimorum florum Essentiam obtineat, ut in multos perstent annos, medicamina plurima conservabant: præsenti verò seculo cum saccharum vili veniat pretio, in Medicina non adeò magni est usus. In Lithuania enim, ubi maximus ejus proventus, & aliis regionibus septentrionalibus, copiose eo utuntur in conficiendo Hydromelle, potu non ingrato nec insalubri, vinum ferè generosum æmulante.

Constat mel, ut & alia vulgaria dulcia, veluti saccharum, ex particulis quadratis lamellulatis, blando dulcoris sensu linguam titillantibus, quia uno lamellularum angulo, nec limatis spiculis tam altum penetrant, & linguæ poris sese insinuant, hinc etiam figuratæ schesi maximè adversaria sunt dulcia, inprimis etiam cum variæ materiæ copia inter se mixta extet, unde & constantior eorum natura, si particulas hasce mechanicè demonstrare animus sit, & ab invicem separare placeat.

Sume mellis v. g. ℔ j. silicum contusorum vel arenæ mundæ ℥ iij. & ultra, destilla per retor-

tortam gradatim magno recipiente adhibito, & primo exit aqua alba, dein flava cum spiritu & oleo, quæ omnia separari, & pro usu rectificari possunt.

Silices vel arena ad præcavendam effervescentiam, ad quam maximè inclinat mel, adjicitur.

Phlegma, spiritus, & oleum, acidæ sunt naturæ, hinc spiritus solvit corallia, oculos cancri &c. ac calculo ideò mederi perhibetur.

Constat hinc quantum errent delicatuli, qui saccharatis sæpius delectantur, cum talium usu minimè dulcem reddant sanguinem, sed eum potius acuando, scorbuticum augeant sal, & pulmones exasperent.

Porro ex Acido constare dulcia hæc, probat exactè, aceti, ex melle cum aqua simplici confectio, ut & oleum antimonii saccharatum triduana & leni destillatione extractum, quæ certè absque Acidi spiculis minimè fabricarentur. Hæc itaque documento esse certo possunt, male applicari in pulmonum vitiis vulgaria dulcia, cum ea in corpore pugnam excitent naturæ inimicam, & corrosionem pro lenitivo aut consolidatione intendant, profundiusq; pulmones exedant, si accedente fermentatione acida separentur spicula &

 per

CAPUT VIII.
Mellis Resolutio.

ANtiquis loco sacchari multo erat in usu mel, quo, cum balsamicam vim & tenuitatem tanquam optimorum florum Essentiam obtineat, ut in multos perstent annos, medicamina plurima conservabant: præsenti verò seculo cum saccharum vili veniat pretio, in Medicina non adeò magni est usus. In Lithuania enim, ubi maximus ejus proventus, & aliis regionibus septentrionalibus, copiose eo utuntur in conficiendo Hydromelle, potu non ingrato nec insalubri, vinum ferè generosum æmulante.

Constat mel, ut & alia vulgaria dulcia, veluti saccharum, ex particulis quadratis lamellulatis, blando dulcoris sensu linguam titillantibus, quia uno lamellularum angulo, nec limatis spiculis tam altum penetrant, & linguæ poris sese insinuant, hinc etiam figuratæ schesi maximè adversaria sunt dulcia, inprimis etiam cum variæ materiæ copia inter se mixta extet, unde & constantior eorum natura, si particulas hasce mechanicè demonstrare animus sit, & ab invicem separare placeat.

Sume mellis v. g. ℔ j. silicum contusorum vel arenæ mundæ ℥ iij. & ultra, destilla per retor-

tortam gradatim magno recipiente adhibito, & primo exit aqua alba, dein flava cum spiritu & oleo, quæ omnia separari, & pro usu rectificari possunt.

Silices vel arena ad præcavendam efferve-scentiam, ad quam maximè inclinat mel, adjicitur.

Phlegma, spiritus, & oleum, acidæ sunt naturæ, hinc spiritus solvit corallia, oculos cancri &c. ac calculo ideò mederi perhibetur.

Constat hinc quantum errent delicatuli, qui saccharatis sæpius delectantur, cum talium usu minimè dulcem reddant sanguinem, sed eum potius acuando, scorbuticum augeant sal, & pulmones exasperent.

Porro ex Acido constare dulcia hæc, probat exactè, aceti, ex melle cum aqua simplici confectio, ut & oleum antimonii saccharatum triduana & leni destillatione extractum, quæ certè absque Acidi spiculis minimè fabricarentur. Hæc itaque documento esse certo possunt, male applicari in pulmonum vitiis vulgaria dulcia, cum ea in corpore pugnam excitent naturæ inimicam, & corrosionem pro lenitivo aut consolidatione intendant, profundiusq; pulmones exedant, si accedente fermentatione acida separentur spicula &

per se existant, quæ segregatio facilis ex jam enarratis patet.

Oleum quod aquæ vitæ adinstar ardet, vires insignes acquirere perhibetur, si per dies aliquot cum spir. vini circuletur, hocque rursus separato oleũ dulce remanere credunt, grati saporis, vulneribus & ulceribus phagædænicis conducens, maculasque faciei cum oleo camphoræ discutiens.

Facile hic persuademur mel esse substantiam sulfuream, aëream, extensam per arborum folia, flores, fructus, imprimis cum maturescunt, tunc enim ab intimâ particularum pugnâ & celeriori inde enato motu aculei deteruntur & hebetescunt, ac suâ subtilitate per subtilissimas vegetabilium cavernulas perterebrando nutritionem adimplent. Sunt ideoque hæ dulcedinis particulæ ultimi alimenti subtilissima & perfecta ac summè exaltata spicula, uti conspicuum nobis præbet exemplum vini spiritus, qui quo rectificatior, si modo nimiis flammis no adustus sit, eo majori dulcedine palato abblanditur, & odoratui fragrantia placet. *Videmus hinc intensissimæ subtilitatis proprium esse summam dulcedinem licet à salino oriantur principio.* Ex his ultimò perfectis particulis mel per apes collectum constat, quod verò cum ex diversis vegetabilium subjectis diver-

ſæ naturæ & temperiei ortum ducat, maximè ſæpè differt, optimum putatur à roſetis & lilie-collectum, ac quod anno ſereno ac ſalubri æſtate confectum eſt. Apum ratione omnibus præfertur Virgineum dictum, quod novellæ apes collegerunt, ex flavo albicans, quo tamen flavum calidius exiſtit.

Vires mellis in genere ſunt calefacientes, exſiccantes, abſtergentes, nutrientes ac putredini reſiſtentes, tanquam ſubtiliſſimæ ultimò elaboratæ Acidi ſive ſulfuris particulæ.

Apud Cyrinos Corſicæ incolas in maxima erat exiſtimatione, & aſſiduo uſu, unde Athæneus eos longævos credebat: Et interrogatus Democritus, quo pacto quis diu ſanus vivere poſſet? reſpondit: Si interiora melle rigaris exteriora oleo. Mel enim cum ſit à particulis perfectiſſimis dulcis, ſuccum gignit tenuiſſimum, hinc in ſenibus ſanguinem optimum, niſi Acidum in corpore ſuperfluum offendat, hocque ſubtilitate ſua informet, & nutritionem plus deſtruat. *Conſtat etiam hinc dulcia ſola nutrire, non vero vulgaria de quo hic nobis pro exemplo mel eſt, ſed per tot vaſorum gyros circulantes ſpiritus, qui ſuâ mixtione dulcificationem perficiunt, nutrientes partes penitiſſimè tingunt. In his ſubtiliſſimis ſpiritibus ſumma conſiſtit dulcedo, quæ ſubtili ſanguine*

vecta carnis penetralia subit, & tenuissimis fibrillarum latebris sese insinuat, nec aculeis celeriori motu detritis carnem depascitur. Humores enim spiritibus orbos, hominem potius fatigare quam nutrire, constat. Hinc ergò ipsi humores nullum aptius acquirere possunt dulcificandi instrumentum, quam dictos subtilissimos spiritus à cerebro post tantam circulationem derivatos, qui in sensilissimis nervis nulla aculeorum rudimenta amplius produnt, *Ex hac causa Acidum venis hostile pronunciavit Helmont. cum nutritionis destructor infinita secum ducat mala. Nutrimentum itaque omnium rerum dulce sit, hoc est, ex subtilissimis & perfectissimis particulis, crebra circulatione, & motu dulcificatis, constet.*

Depuratio mellis à sua cera non instituatur per decoctionem cum aqua, quia tunc partes subtiliores in auras abeunt relictis crassioribus, sed simplici ac leni saltem liquefactione, cum favis ollæ inclusum, & in locum moderatè calidum positum , quo mel à favis per saccum linteum colari possit, depuretur. Cavendum autem ne calore nimio cera unà liquescat, sed tantum mel purum transeat, quod sine omni despumatio ne aut ulteriori coctioni satis purum, & genuinis viribus non orbatum asservetur, cera verò à reliquo melle affusa aqua separetur.

Ut supra indigitavimus conficiunt Lithuani, & alii, ex melle, potionis genus Hydromel vocatum, quod illis loco vini in multo est usu, hocque sæpissimè antecellit. Paratur autem sequenti modo:

℞. Mellis optimi, Virginei si haberi possit, mens. unam, aquæ fontan. puriss. mens. octo, aquæ in aheno stanno obducto calefactæ addemel, & leni igne ad tertiæ partis consumtionem coquantur, semper spumam auferendo, vel tam diu donec ovum injectum non demergatur, sed supernatet. Potissimam artem in concoctione consistere deprehendes, ne aut nimium quam par est, aut minus quam debebat coquatur. Quo diutius tamen asservari debet, eo melius coqui necesse habet, si verò statim in usum cedere debet, non opus habet nimia coctione, sed tum flatus facile generat.

Decoctione convenienti peracta mediocriter calidè per manicam coletur, ut secernantur crassiores contentæ fæces, atque tunc inde doliolis, quæ vinum vel malvaticum, vel aliud generosum continuerint: tum si æstas, radiis solaribus expone, vel hyeme, hypocausto calido impone per mensem vel ultra, ut fermentetur & fæces segregentur, quo peracto, dolia in cellam reconde: sed usus non sit

ante trimeſtre, intra quod tempus ſimile redditur vino malvatico.

Si ad fermentationem promovendam ad ſingulas 25. menſuras addas fermenti eodem hydromelite, q.ſ. prius ſoluti, & Tincturæ Tartari uncias aliquot, fit hydromel plane vinoſum, quod nullum amplius mellis refert ſaporem, & quo diutius aſſervatur, eo generoſius fit.

Ex hoc vinoſo hydromelite poſtmodum fit aqua vitæ, item acetum, ad extrahendas quarundam rerum eſſentias plus præſtans, quam ſpiritus vini ipſe, cum à ſubtiliſſimis ſalinis particulis enata hæc ſint, magis fere quam vini ſoboles.

Alii ut hydromel conficiant morbo alicui aut parti magis ſpecificum, ſpecificas ita vocatas incoquunt herbas, radices, flores &c. v. g. ad conficiendum

Hydromel Pectorale.

℞. Herb. hyſopi.
ungul. caballin.
veronic. ana. m. j.
liquirit. ℥ *iij.*
rad. fœniculi.
farfaræ.
heleni. ana. ℥ *j.*
ſem. aniſi, fœniculi. ana. ℥ ß.

Groſsè

Grofsè incifa includantur nodulo, & hydromeliti immittantur, cum ferè decoctio & defpumatio peracta eft, & tum porro ad juftam decoque confiftentiam, donec ut dictum, non demergatur ovum, tumque coletur & doliolis aptatis immittatur.

Si placeat hydromel aromaticum, tum poft tres dies cum nodulo immitte, cinamomi, caryophyll, galang. &c. q 1. & maneant cum eo in fermentatione debito tempore, poftmodum tamen doliolum rurfus repleas cum alio remanente hydromelle ac juftè claude relicto fimul nodulo, tunc poft tres menfes generofum obtinebis hydromel fatis efficax, in incidenda pituita, calefaciendis vifceribus, roborandis viribus; & aliis fimilibus corporis infirmitatibus, ubi activæ defiderantur particulæ.

CAPUT IX.

Ceram refolvit.

CEra ex iifdem cum melle conftat particulis, fed flexilibus ramis tenacius fibi implicatis, ac multo craffioribus, unde fua non exferit fpicula, nifi feparatæ fuerint particulæ. Odor

Odor ejus gratus à subtilissimis mellis particulis, ac diuturniori earum sodalitio & motu adfricatis dependet, qui accedente caloris motu, facile rursus perit, ut cera insolata docet.

Si particulas ceræ tenacius implicatas separare animus sit, intermedium requiritur ut particulæ cohærentes facilius à calore sejungibiles existant, nec adustionem patiantur v. g.

℞. Ceræ flavæ odoratæ ℔ iij. in olla vitreata liquatæ admisce argillæ siccatæ & pulverisatæ ℔ vj. vel quantum sufficit ad conficiendam pastam, ut possint formati globuli, hos inde retortæ vitreæ optimè lutatæ, ut tertia pars maneat vacua, tum pone in furno reverberii magno recipiente adhibito, lutatisque optimè juncturis, à principio adhibe ignem lentum & prodibit phlegma cum spiritu, tunc auge paulisper ignē & egredietur liquor, qui in recipiente instar butyri coagulatur, quando aucto igne nil egreditur amplius tum reclusis juncturis, spiritum cum phlegmate separa à cera butyri instar coagulata.

Spiritus conducere perhibetur nephriticis cum aqua raphani ad 20. 30. guttas.

Si verò butyrum hoc cereum, quod tamen tumoribus resolvendis plus prodesse creditur,

tur, in oleum redigere desideres, rursus cum argilla recenti ut prius commisce, ut possis formare globulos, quos ex arena per retortam destilla, & primo egredietur phlegma cum spiritu, postea aucto paulum igne prodit oleum flavum & clarum, & cum hujus unciæ quatuor sunt egressæ, muta vas recipiens, ad excipiendum ut prius butyrum cereum, quod repetitis vicibus omne cum bolo in oleum destillare pro lubitu poteris, spiritu cum phlegmate semper separato ab oleo, quod pro lubitu rectificare poteris cum vino albo ut fiat purum. Velut odorem gratum & mellis dulcedinem recuperet, poterit rectificari super recentes ceræ particulas, si paulisper prius invicem digestæ fuerint.

Alii ceram liquefactam, & à lateribus ignitis imbibitam destillant, & facilius egrediens recipiunt oleum.

Vires olei sunt resolutivæ, anodynæ, vulnerariæ &c.

Ex difficili hac ceræ in suas partes resolutione videmus quantus sit amor formæ & materiæ, & quam difficile ab invicem separentur, præprimis cum tenaces ramusculi ut hic concretionem instituerunt.

Flavedine sua spoliatur cera, vel solaribus exponendo radiis, vel cum vini spiritu ebul-

ebulliendo, in usu verò medico tunc viribus debilitata existit, quia fragrantiores & subtiliores particulæ Solis motu detractæ denuò sunt.

Boyle de coloribus, Experim. 7. p. 171. hoc producit Experimentum:

℞. Ceræ flavæ parum rasæ, vel tenuius sectæ, inque cucurbitam vel aliud vas idoneum immissæ q. v. huic satis magnam spir. vini copiam affunde, & vase in arenam calidam posito calorem gradatim auge, donec spiritus vini trepidare, paululumque bullire incipiat, atque isto ignis gradu continuato, mox dummodo satis adsit liquoris, ceram videbis solutam, tum eam ab igne remotam refrigerari sine, quantocius citra vitri fracturam fieri poterit, vel dum adhuc calet; filtro chartaceo infunde, & vel in vitro in quo refrigescit, vel in filtro mox reperies ceram & menstruum in substantiam albam butyro ferè similem simul redacta, quæ spiritu exhalari permisso in molem multò minorem se contrahet, suæ tamen albedinis tenacem, flavedo verò neque in spir. vini, neque in butyro conspicienda amplius.

Poloni, Veneti, aliique, qui in magna dealbare solent copia, ita procedunt:

Sumunt ceræ flavæ q. v. tenuius sectam ce-

ram

tam solvunt in aheno cupreo inferius angusto ac stanno probè obducto, cum parva aquæ quantitate saltem ne in fundo adhæreat, ac aduratur: Ceram, quamprimùm liquefacta est, remoto igne per 6. horas vel ultra in quiete relinquunt ut subsidant fæces. Sed antequam planè refrigescat massa, per instrumentum transfundant, quod molam vocant; ut per hoc in aquam suppositam decidat; ac si cultro in tenuissima folia scissa essent. Hanc ita sectam ceram eximunt, & in tabulis panno albo lineo obductis dilatant, crassitie digiti, & radiis solaribus exponunt per 30. dies, die & nocte non tectam, tunc repetunt laborem, fundendo ut prius, omnique ex parte procedunt ut à principio, hocque repetunt tam diu, donec dealbata satis deprehendatur cera.

CAPUT X.

Saponem considerandum sistit.

SUbjectum hoc Saponariis relinquendum esset; nisi Acidi & Alcali in eo considerari mereretur actus, ex cineribus etenim & oleo constans, suo usu maculas vestium delet, quas famosa pinguia laneæ implicarant texturæ, postquam lixivum saponis sal, cum pinguium

Aci-

Acido concertavit, ac Alcalina pars, suo simili, quod etiam in oleo est, se associavit, concors enim concordi adhæret. Confectio in hunc modum se habet:

℞. *Cinerum fagi vel quod lubet, partes iij.*
Calcis vivæ partem. j.

Cineres alcalisatas paulum humecta, atque eis calcem vivam cooperi, atque ita relinque donec calx dehiscat, tum hæc misce, & affunde aquam, ut massa fiat humidior, juxta Regulam: salia non agunt nisi soluta: facto hoc massam dolio amplo (in eine Bütte/) impone comprimendo eam, & virgulis superpositis perge affundendo calcem cum cineribus mixtam, & ut prius humecta, ita verò continua, stratum faciendo super stratum cum calce, cineribus, mediantibus virgulis, donec sufficientem pro lubitu ad conficiendum saponem habeas copiam, & calx viva mortificata sufficienter extet. Tunc massam ex dolio effunde in terram, & comminue, optimeque commisce, & ad conficiendum lixivium labro rursus immitte, stramine cum urticæ foliis in fundo substrato.

Hisque superfunde aquam ferventem, & cum per horas aliquot steterint, per epistomium deprome lixivium, quod si ovum in eo non demergatur magistra vocatur, & tanto

Al-

Alcali saturatum est lixivium hoc, ut igneam quasi obtineat vim, in momento enim hoc bulliens lixivium hominem ebrium casu illapsum consumsisse refert *Tackenius in suo Hippocrate Chymico.*

Relictæ massæ superfunde aliam aquam ferventem, ut fiat secundarium lixivium, minus saturatum quod ovum non sustinet; cum ultimo hoc oleum vel pinguedinem Acidum continens, primo commisce, & lento igne coque, donec albescant, tunc adjice magistram in tripla olei vel pinguedinis proportione; & bulliendo oleum coagulabit Alcali, donec in unum coëant corpus, quando verò massa ahenum transcendere vult, affunde aliquid lixivii ut subsidat: linguâ tamen sæpius explora, si sapor dulcis, adde magistram; si verò mordax coque donec oleum absorptum, sin verò mordacior, sensim adde oleum ad discretionem. Cum verò incipit massa fila ducere & pellucida à spatula defluit, tum per trium horarum spatium coquatur; in fine verò sal adjice ut separetur à sapone superfluum lixivium. Ultimò cum ad justam deventum est consistentiam, formis ad id convenienter paratis infunde, & donec refrixerit relinque.

Ingredientium proportio hæc est:

℞. *Cinerum* ℔ *x.v. iij.*
calcis vivæ. ℔ *vj.*

Præbebunt lixivii menſuras xviij. quæ requirunt.

ſævi. ℔ v.
reſinæ. ℥ iiij.
ſalis. ℔ j.
amyli. ℔ ß.
glutinis. ℔ ß.

Alii ad lixivii ℔ j. ß. addunt ſævi ℔ j. gluten & reſina adduntur in medio operis, ſal verò & amylum in fine.

Hæc ſaponis eſt confectio, unde reſolutio rurſus emergit, omne enim corpus reſolvitur in id ex quo conſtat. Si itaque conſtitutiva ſaponis ſeparare rurſus animus ſit.

Sume ſaponis optimi ℔ j. calcis vivæ ℔ ij. mixta retortæ immitte optimè lutatæ, & ex arena ſ. a. deſtilla, oleum quod prodit quia empyreumaticum obtinet fœtorem, ſuperfuſo ſpir. vini rectificato corrige, vel ex alia retorta cineribus commixtum rectifica.

Vel ſuperfunde ſaponi vini ſpiritum, & digeſtione diebus aliquot peracta, inſtitue deſtillationem, relictæ maſſæ recentem ſpir. vini ſuperfunde, & rurſus abſtrahe, hocq; aliquoties repete. Tandem rurſus ſuperfunde ſpiritum abſtractum, & ita ſtent pes dies 6. tunc filtra ſpiritum per chartam, & in balneo eum abſtrahe, ut remaneat oleũ ſaponis rubicundum.

dum. Vires à *Zuvelfero*, *Hoffmanno* & aliis deprædicantur, si in doloribus arthriticis, ac dissipandis tumoribus cum oleo lumbricorum mane & vesperi illinatur.

Verum maximè illis contrariatur Tackenius in suo Hippocrate Chymico his verbis: Zvvelferus, inquit, si Alcalium fixorum habuisset notitiam, Podagricis oleum saponis Veneti, non promisisset (in appendice ad animadversiones fol. 84.) nam quicquid olei à sapone stillat est laterino simile & nil de Alcali continet. Sic & qui, quocunque etiam modo sit saponis corpus, dissolvunt, ajuntque Podagricis conferre, in maximo sunt errore, fructum enim quem percipere sperant, docet sapor, qui planè falsus deprehenditur.

In destillando aliàs saponis oleo alii addunt præter calcem vivam oleum hyosciami expressum, & tum per retortam destillant in balsamum, pro spe insignium virium in doloribus Arthriticis, contracturis &c. Si modo à superfluo Acido mala ista non traxerint ortum.

Ut hic delicatulorum benevolentiam captemus, communicabimus eis methodum quâ saponem conficiunt ad cutem exluceam maculosam, ac crustosam, ut amœnam suavitatem recuperet. v.g.

℞. *Amygd. el. excortic.* cum aliqua aqua odorata ad pultis consistentiam redact. ℥ viij.
vitell. ovor. num. ij.
aq. rosar. odorat. ℥ iij.

Coque hæc in vase æneo vel argenteo ad consistentiam crassam pulticulæ adinstar, vasi non adhærentem cum diligenti agitatione, tunc adde saponis albissimi subtiliss. rasi, & cum aliquâ aqua odorata aliquoties loti & perfumati ℔ ij. contunde omnia optimè in mortario semper admiscendo olei Tartari per deliq. v.g. ℥ ß. tandem inspergantur sequentes pulveres vel ingredientia:

Magister. marcasit. ℥ j. ß.
Camphoræ ap. fort. solutæ & rursus aqua præcip. ℥ ß.
amyli. ℥ j. ß.

Quibus optimè subactis porro adde:
Ol. ligni rhod.
jasmini.
moschi, ambræ ana. pro lubitu.

Vel ex calce viva & sale Tartari ana. calcinatis fac lixivium omnino igneum; cum hoc lixivio & sævo cervino addito spermate ceti, fiet sapo omnibus aliis anteponendus cosmeticis, præprimis si camphoram aq. forti solutam, & aq. rursus præcipitatam artificialiter conjungas.

Si

Si desideretur sapo communis odoratus,

℞. *Saponis Venet. albiss.* ℔ j.
biacca Hispanic. ℥ iij.
radic. ireos flor. pulv. ℥ j. ß.
amyli albissimi. m. j.
magister. marcasit.
sperm. ceti. ana. ʒ vj.
salis Tartari. ℥ ij.

Misceantur optimè & subigantur in mortario lapideo cum aqua odorata, uti Naphæ vel Angelicæ, aut flor. rosar. arant. &c. ultimo adde ol. ligni rhod. jasmini ana. ℈ j. ambræ, moschi ana pro lubitu.

Si ad vestium maculas saponem velis,

℞. *Saponis Veneti subtiliss. ras.* ℔ ß.
olei spicæ ℥ ß.
fellis tauri cochlear. iiij.
succi citri. q. s. ad humectandam massam, ut addito pauco amyli possint formari globuli, sapo verò prius siccus optimè esse debet.

Si vestium maculas delere velis, laventur eædem aquâ calida, tum illinantur hoc sapone, & recenti aqua diligenter eluantur, ac disparebunt maculæ.

Hoc item sapone, optimo cum successu, alii utuntur in scabie maligna, si cum

lixivio ex cineribus hæderæ terrestris facto solvatur aliquid saponis, & hac mixtura scabies abluatur aliquoties & repetitis vicibus.

SECTIO III.

REGNUM VEGETABILE PERCURRIT.

CUm Omnipotens Benedictus Naturæ Parens, Summus & Maximus omnis universi motor, omniumque Creaturarum verum principium, ita providisset, ut interna vis & efficacia, quam verbo FIAT impresserat, visibili & comprehensibili corpore includeretur, in quo & per quod exereret vires, & quo mediante operationes perficeret; ex unione verò ista intrinseca & amicâ concordantiâ vires rerum principaliores Quales sint; hinc unumquemq; verum & naturalem Philosophum eo adactum sentio, ut in veras rerum causas inquirat, & non chimæricis vel fictis incubet, veluti magna Galenicorum caterva in plantarum indagandis viribus aberrans egit, quæ harum vires, caloris & frigoris gradibus dimensa est, in magnum certè sanitatis humanæ nocumentum, ignorans Qualitates

tates has à rebus abstractas constitutivis advenire principiis, ab objecti tantum appropriatione, neque hæc Qualia esse Qualitates, utpote quæ nunquam causarum vices suppleant: Nec frigidum, calidum pro substantiis habenda esse, sed juxta Hippocratem Acidum, amarum, salsum, acerbum, austerum &c. Atque ita non generari morbos à frigido, calido. &c. sed à Qualibus vario modo depravatè dispositis, neque plantas ab iisdem dependere Qualitatibus, sed à dictis Hippocraticis acido, salso, amaro, &c. tales esse constat.

Sic quæ inter plantas illis primo gradu frigida audiunt, deprehendimus acida esse, ut acetosa, acetosella, ribes, berberes &c. Hæc cum copiosiori aquâ defricata obtineant Acidorum spicula, ut linguæ fimbrias adeò punctim non intrent, debiliora existunt, ab illis primo hinc frigiditatis gradu insignita.

Quæ verò secundo gradu frigida ab eis pronunciantur, austera sunt, & adstringentia, ut tormentilla, bistorta, &c. Hæc ob terræ copiam, sal volatile plantæ coarctantem talia sunt, & non à frigore secundo gradu concentrato. Observamus hoc in fructibus immaturis, ubi particulæ salinæ viscosis, & terrestribus detinētur heterogeneitatibus, quæ verò Solis

æſtu & motu ita exaltantur, ut terreis particulis ſubactis, ſaporem auſterum mutent, & dulcia reddantur. Auſteræ itaque, mediantibus aliis, particulæ ſalinæ redditæ, ſunt, quæ papillas linguæ adſtringunt, humores inſpiſſant, & non frigus.

Quæ illis ſunt Quarto gradu frigida, hæc Acerba ſunt à terrearum particularum exceſſu, & ſtyptici ſalis amaritudine, veluti inter Vegetabilia quercus, hypociſtis, acacia: inter terras, ſigillatæ variæ, bolus &c. inter Mineralia vitriolum. Hæc papillas vehementius conſtringunt, ac concentrant, ſpiritus ſtupefaciunt, fauces ſtrangulant, niſi aculei aliis oblinantur vel deterantur. Patet hinc non frigore dimenſuratos gradus, ſed particulas ſalinas eſſe, variè commixtas, alteratas & figuratas, quæ hos producunt effectus, dum à circumferentia ad centrum tendere, vel contrari coguntur, ab aliis impeditæ, irretitæ, vel vario modo alteratæ.

In calidis majus Dominium cepit Volatile, & ſubtilius ſal, quod heterogeneitatibus non adeò obtutum, necaquâ dilutum, à centro ſemper ſurſum exilire intendit. Et cum particulæ ſalinæ non adeò acuatæ ſunt, ac papillas linguæ jucundè feriunt, concomitante pro-

propter agilitatem ſenſu calidi, ab eis primo caliditatis gradui adnumerantur.

Sed cum ſubjectum flagrantiori Solis motu ſalinas particulas plus acutas, & volatiles obtineat, ab aliis impedimentis liberas; linguæ fibrillas paulo potentius vellicant, hinc magis reſolvunt, abſtergent, Diaphoretica, Diuretica & Errhina ſunt, ut quæ amaricant, & ex amaro dulceſcunt veluti aromata, & aromatica omnia, ut gentiana, Angelica, abſynthium, card. benedict. &c. Quæ tamen in locis Meridionalibus intenſius & fortius linguam afficiunt, quam quæ in his noſtris enata fuere, ac ideò tanquam plus excocta & perfecta multum ſpiritus & olei ſtillant è ſale pronata. Ecce! hæc ſecundo & tertio caliditatis gradui adnumerarunt. Cum autem ſal adeò exaſperatum ſit, ut quaſi erodat, veſicasque excitet, uti Euphorbium, Helleborus &c. hæc ultimo caliditatis gradu concreta eſſe ſibi fuere perſuaſi. Videmus ex his multum aberrare Galenicorum catervam, dum Qualitates pro ſubſtantiis, & effectus pro cauſis ſubſtituerunt; unde etiam non mirum, ſi veras ſimplicium medicaminum vires adhuc dum maximam partem ignoremus, cum adeo ruditer in eis verè indagandis progreſſum ſit, ut

centesima vix planta eundem præstet effectum, qui à Dioscoride insignitus deprehenditur.

Cum ideò eo videmur adacti, ut in simplicium vel Vegetabilium indagandis Qualibus plus navemus operam, ignis Analysi subjicienda erunt, quæ verè, ex quot & quibus ea constent, docebit.

CAPUT I.

Aromata resolvit & ex his primò Cinnamomum.

Hoc cum ardentiori sale acuatum sit, eique celerior à Sole adfricatus motus, minima exserit spicula, & sensu adustioni analogo linguam titillat, oleo subtilissimo utplurimum constans: Si enim ex retorta destillemus, copiosum extillat phlegma, spiritus acidiusculus, & duplex oleum: hinc constat, quantum salinæ in eo obriguerint particulæ.

Ut verò has summè exaltatas & perfectas particulas ita separemus quo aptè corpori humano applicari queant, variè destillamus v. g. pro acquirenda.

Aqua

Aqua Cinnamomi.

℞. Cinnamomi electi ℔ j. crassiusculè contusum excipiatur Aq. rosar. fragr. & vini generosi ana. ℔ iiij. maceratione factâ in vase benè clauso 14. dierum spatio, destilletur ex vesica stanno probè obducta, cum capitello stanneo, & refrigeratorio optimè munito.

Aqua quæ primo exstillat sublactei coloris, quia melior, seorsim excipiatur, ut & altera quæ prodit clara: tertia vero quia vilior est, asservetur pro novâ cinnamomi infusione.

Si loco aquæ rosarum addimus Aq. borraginis, buglossæ, vel vinum cydoniorum, tum vocatur Aqua Cinnamomi borraginata, buglossata, vel cydoniata. Et si loco vini simplicioris, Malvaticum, Moschatellinum, substituimus, Cinnamomi Aqua efficacior evadit. Si vero horum loco ipsum addamus spir. vini, spirituosa admodum edestillat.

Vires hujus omnium aquarum nobilissimæ, non satis deprædicari ferè possunt, in omnibus corporis humani infirmitatibus, propter subtilissimas summè dulces particulas spiritui nostro Animali maximè similes, & convenientes, unde addunt robur, confortant stomachum, & omnes functiones naturales. Usus vero insignis est in virium diminu-

tione,

tione, animi deliquiis, cerebri, cordis, ventriculi, & uteri frigidis affectibus; ubi tum particulis nobilioribus irretitis, & aliis heterogeneitatibus obrutis, succurrunt, ut fortificati vincant & subigant impedimenta & obstacula Acidum crudius foventia.

Dosis est à cochleari ß. ad j. vel ij. prout vel debilis vel fortior existit.

Gravidis cautè propinatur, cum facilè effervescens, & sanguinem nimium movens, partum acceleret ante tempus, tempore verò debito propinata percelebres exertura sit effectus.

Quæ si ex professo in hunc scopum dirigi debeat, præparetur, addendo libræ uni Cinnamomi, corticum citri, angelic. imperator, Zedoar, flor. arant. fol. melissæ, pulegii ana. ℥j. hæc debitâ maceratione peractâ destillentur, & prodit aqua admirandarum virium, in partu accelerando, menstruis suppressis, &c.

Paramus etiam ex Cinnamomi cortice elixir jucundum, ex contusis grossè, optimi corticis fragmentis, cucurbitæ inditis, affuso ad trium digitorum eminentiam spiritu vini non rectificato, in balneo leni, quod coloratum est separatur, postea novus affunditur spiritus, repetiturque labor donec color omnis sufficienter

ter est extractus. Postmodum verò liquore in eodem balneo ad dimidias abstracto, in fine additur Essentia moschi, & ambræ; cumque julepo sacchari dulcoratur; ut fiat Heroum nectar.

Vel ex aquâ ipsâ Cinnamomi auxilio Tincturæ santali croceati; & sacchari, adjecta aliquâ Alkermes particula, paratur Elixir visu jucundissimum, & usu excellentissimum.

Si ipsas olei particulas ex nobili Cinnamomo concentratas desideremus, quæ in aquâ; spiritibus vectæ non apparent; hoc procedas modo:

℞. Cinnamomi optimi odoratissimi & acrioris ℔ iiij. crassiusculè fractum hinc inde consperge cum vini albi generosi ℔ j. tum vesicæ immitte cum 8. vel 10. mensuris aquæ fontanæ; & subitò non interjectâ morâ destillare incipe; donec duæ præterpropter mensuræ egressæ sunt, quæ lactei erunt coloris, cui supernatat oleum Cinnamomi clarum, ad flavedinem verò inclinans; partim aquæ commixtum in fundo residebit his edestillatis mutato vase recipiẽte, & alio adhibito destillare perge tam diu, quam diu aliquid olei egredi sentias; quod tamen intra paucas finitur horas. Hac ultimo egressa aqua agitando peroptime recipulũ elue, & priori adde, in capaci vitro, tunc agita; sed leniter vitrum; quo supernatans oleum

tione, animi deliquiis, cerebri, cordis, ventriculi, & uteri frigidis affectibus, ubi tum particulis nobilioribus irretitis, & aliis heterogeneitatibus obrutis, succurrunt, ut fortificati vincant & subigant impedimenta & obstacula Acidum crudius foventia.

Dosis est à cochleari ß. ad j. vel ij. prout vel debilis vel fortior existit.

Gravidis cautè propinatur, cum facilè effervescens, & sanguinem nimium movens, partum acceleret ante tempus, tempore verò debito propinata percelebres exertura sit effectus.

Quæ si ex professo in hunc scopum dirigi debeat, præparetur, addendo libræ uni Cinnamomi, corticum citri, angelic. imperator, Zedoar, flor. arant. fol. melissæ, pulegii ana. ℥j. hæc debitâ maceratione peractâ destillentur, & prodit aqua admirandarum virium, in partu accelerando, menstruis suppressis, &c.

Paramus etiam ex Cinnamomi cortice elixir jucundum, ex contusis grossè, optimi corticis fragmentis, cucurbitæ inditis, affuso ad trium digitorum eminentiam spiritu vini non rectificato, in balneo leni, quod coloratum est separatur, postea novus affunditur spiritus, repetiturque labor donec color omnis sufficien-

ter

ter est extractus. Postmodum verò liquore in eodem balneo ad dimidias abstracto, in fine additur Essentia moschi, & ambræ; cumque julepo sacchari dulcoratur; ut fiat Heroum nectar.

Vel ex aquâ ipsâ Cinnamomi auxilio Tincturæ santali croceati, & sacchari, adjecta aliquâ Alkermes particula, paratur Elixir visu jucundissimum, & usu excellentissimum.

Si ipsas olei particulas ex nobili Cinnamomo concentratas desideremus, quæ in aquâ, spiritibus vectæ non apparent; hoc procedas modo:

℞. Cinnamomi optimi odoratissimi & acrioris ℔ iiij. crassiusculè fractum hinc inde conspergé cum vini albi generosi ℔ j. tum vesicæ immitte cum 8. vel 10. mensuris aquæ fontanæ; & subitò non interjectâ morâ destillare incipe; donec duæ præterpropter mensuræ egressæ sunt, quæ lactei erunt coloris; cui supernatat oleum Cinnamomi clarum, ad flavedinem verò inclinans; partim aquæ commixtum in fundo residebit his edestillatis mutato vase recipiẽte, & alio adhibito destillare perge tam diu, quam diu aliquid olei egredi sentias; quod tamen intra paucas finitur horas. Hac ultimo egressa aqua agitando peroptime recipulũ elue, & priori adde, in capaci vitro, tunc agita; sed leniter vitrum; quo supernatans oleum

tione, animi deliquiis, cerebri, cordis, ventriculi, & uteri frigidis affectibus; ubi tum particulis nobilioribus irretitis, & aliis heterogeneitatibus obrutis, succurrunt, ut fortificati vincant & subigant impedimenta & obstacula Acidum crudius foventia.

Dosis est à cochleari ß. ad j. vel ij. prout vel debilis vel fortior existit.

Gravidis cautè propinatur, cum facilè effervescens, & sanguinem nimium movens, partum acceleret ante tempus, tempore verò debito propinata percelebres exertura sit effectus.

Quæ si ex professo in hunc scopum dirigi debeat, præparetur, addendo libræ uni Cinnamomi, corticum citri, angelic. imperator, Zedoar, flor. arant. fol. melissæ, pulegii ana. ℥j. hæc debitâ maceratione peracta destillentur, & prodit aqua admirandarum virium, in partu accelerando, menstruis suppressis, &c.

Paramus etiam ex Cinnamomi cortice elixir jucundum, ex contusis grossè, optimi corticis fragmentis, cucurbitæ inditis, affuso ad trium digitorum eminentiam spiritu vini non rectificato, in balneo leni, quod coloratum est separatur, postea novus affunditur spiritus, repetiturque labor donec color omnis sufficien-

ter est extractus. Postmodum verò liquore in eodem balneo ad dimidias abstracto, in fine additur Essentia moschi; & ambræ; cumque julepo sacchari dulcoratur; ut fiat Heroum nectar.

Vel ex aquâ ipsâ Cinnamomi auxilio Tincturæ santali croceati; & sacchari, adjecta aliquâ Alkermes particula, paratur Elixir visu jucundissimum, & usu excellentissimum.

Si ipsas olei particulas ex nobili Cinnamomo concentratas desideremus, quæ in aquâ; spiritibus vectæ non apparent; hoc procedas modo:

℞. Cinnamomi optimi odoratissimi & acrioris ℔ iiij. crassiusculè fractum hinc inde consperge cum vini albi generosi ℔ j, tum vesicæ immitte cum 8. vel 10. mensuris aquæ fontanæ; & subitò non interjectâ morâ destillare incipe; donec duæ præterpropter mensuræ egressæ sunt, quæ lactei erunt coloris, cui supernatat oleum Cinnamomi clarum, ad flavedinem verò inclinans; partim aquæ commixtum in fundo residebit his edestillatis mutato vase recipiēte, & alio adhibito destillare perge tam diu, quam diu aliquid olei egredi sentias; quod tamen intra paucas finitur horas. Hac ultimo egressa aqua agitando peroptime recipulū elue, & priori adde, in capaci vitro, tunc agita; sed leniter vitrum; quo supernatans oleum:

tione, animi deliquiis, cerebri, cordis, ventriculi, & uteri frigidis affectibus, ubi tum particulis nobilioribus irretitis, & aliis heterogeneitatibus obrutis, succurrunt, ut fortificati vincant & subigant impedimenta & obstacula Acidum crudius foventia.

Dosis est à cochleari ß. ad j. vel ij. prout vel debilis vel fortior existit.

Gravidis cautè propinatur, cum facilè effervescens, & sanguinem nimium movens, partum acceleret ante tempus, tempore verò debito propinata percelebres exertura sit effectus.

Quæ si ex professo in hunc scopum dirigi debeat, præparetur, addendo libræ uni Cinnamomi, corticum citri, angelic. imperator, Zedoar, flor. arant. fol. melissæ, pulegii ana. ℥j. hæc debitâ maceratione peracta destillentur, & prodit aqua admirandarum virium, in partu accelerando, menstruis suppressis, &c.

Paramus etiam ex Cinnamomi cortice elixir jucundum, ex contusis grossè, optimi corticis fragmentis, cucurbitæ inditis, affuso ad trium digitorum eminentiam spiritu vini non rectificato, in balneo leni, quod coloratum est separatur, postea novus affunditur spiritus, repetiturque labor donec color omnis sufficienter

ter est extractus. Postmodum verò liquore in eodem balneo ad dimidias abstracto, in fine additur Essentia moschi, & ambræ, cumque julepo sacchari dulcoratur; ut fiat Heroum nectar.

Vel ex aquâ ipsâ Cinnamomi auxilio Tincturæ santali croceati, & sacchari, adjecta aliquâ Alkermes particula, paratur Elixir visu jucundissimum, & usu excellentissimum.

Si ipsas olei particulas ex nobili Cinnamomo concentratas desideremus, quæ in aquâ, spiritibus vectæ non apparent; hoc procedas modo:

℞. Cinnamomi optimi odoratissimi & acrioris ℔ iiij. crassiusculè fractum hinc indè conspergè cum vini albi generosi ℔ j, tum vesicæ immitte cum 8. vel 10. mensuris aquæ fontanæ; & subitò non interjectâ morâ destillare incipe; donec duæ præterpropter mensuræ egressæ sunt, quæ lactei erunt coloris, cui supernatat oleum Cinnamomi clarum, ad flavedinem verò inclinans; partim aquæ commixtum in fundo residebit his edestillatis mutato vase recipiēte, & alio adhibito destillare perge tam diu, quam diu aliquid olei egredi sentias, quod tamen intra paucas finitur horas. Hac ultimo egressa aqua agitando peroptime recipulū elue, & priori adde, in capaci vitro, tunc agita; sed leniter vitrum; quo supernatans oleum:

tione, animi deliquiis, cerebri, cordis, ventriculi, & uteri frigidis affectibus, ubi tum particulis nobilioribus irretitis, & aliis heterogeneitatibus obrutis, succurrunt, ut fortificati vincant & subigant impedimenta & obstacula Acidum crudius foventia.

Dosis est à cochleari ß. ad j. vel ij. prout vel debilis vel fortior existit.

Gravidis cautè propinatur, cum facilè effervescens, & sanguinem nimium movens, partum acceleret ante tempus, tempore verò debito propinata percelebres exertura sit effectus.

Quæ si ex professo in hunc scopum dirigi debeat, præparetur, addendo libræ uni Cinnamomi, corticum citri, angelic. imperator, Zedoar, flor. arant. fol. melissæ, pulegii ana. ℥ j. hæc debitâ maceratione peracta destillentur, & prodit aqua admirandarum virium, in partu accelerando, menstruis suppressis, &c.

Paramus etiam ex Cinnamomi cortice elixir jucundum, ex contusis grosè, optimi corticis fragmentis, cucurbitæ inditis, affuso ad trium digitorum eminentiam spiritu vini non rectificato, in balneo leni, quod coloratum est separatur, postea novus affunditur spiritus, repetitur que labor donec color omnis sufficien-

ter est extractus. Postmodum verò liquore in eodem balneo ad dimidias abstracto, in fine additur Essentia moschi, & ambræ, cumque julepo sacchari dulcoratur; ut fiat Heroum nectar.

Vel ex aquâ ipsâ Cinnamomi auxilio Tincturæ santali croceati, & sacchari, adjecta aliquâ Alkermes particula, paratur Elixir visu jucundissimum, & usu excellentissimum.

Si ipsas olei particulas ex nobili Cinnamomo concentratas desideremus, quæ in aquâ, spiritibus vectæ non apparent; hoc procedas modo:

℞. Cinnamomi optimi odoratissimi & acrioris ℔ iiij. crassiusculè fractum hinc inde consperge cum vini albi generosi ℔ j. tum vesicæ immitte cum 8. vel 10. mensuris aquæ fontanæ; & subitò non interjectâ morâ destillare incipe; donec duæ præterpropter mensuræ egressæ sunt, quæ lactei erunt coloris, cui supernatat oleum Cinnamomi clarum, ad flavedinem verò inclinans, partim aquæ commixtum in fundo residebit his edestillatis mutato vase recipiẽte, & alio adhibito destillare perge tam diu, quam diu aliquid olei egredi sentias, quod tamen intra paucas finitur horas. Hac ultimo egressa aqua agitando peroptime recipulũ elue, & priori adde, in capaci vitro, tunc agita; sed leniter vitrum; quo supernatans

oleum descendat ad fundum, post benè clausum vitrum in loco frigido repone, per dies aliquot, intra quod aqua fit clarior, & plus olei descendit. Hoc facto aquam leniter decanta, donec oleum cum aliquot cochlearibus aquæ præter propter remaneat, cui adde aquæ fontanæ sale sufficienter imprægnatæ, & per chartam fitratæ ℔ j. tunc supernatabit oleum, ut ad modum aliorum oleorum facile separari possit.

Maxima hîc opus est diligentia, ut omne oleum colligatur, nec vitro plurimum adhærescat & perdatur.

Hac methodo ex ℔ iiij. optimi Cinnamomi acquires olei purissimi ℥ v. Si vero quid hæreat in vitro, poterit misceri cum saccharo Candi, & inde fieri Elæosaccharum pretiosum.

Aquam vero residuam cujus præterpropter tres erunt mensuræ vel ultra, vesicæ parvæ immitte, & mensuram unam abstrahe, ac aquam cinnamomi optimam nactus eris, hanc serva, reliquam vero quæ sequitur, serva pro vehiculis generosiorum propinandorum.

Hac etiam methodo genuinè reliqua destillantur aromata, videlicet caryophyllor. quorum ℔ *j*. plus dabit olei, quam Cinnamomi ℔. xi*j*.

Alii prægressa prius maceratione, dierum aliquot spatio facta, oleum hoc destillant, qualem modum reliquit *I. F. Hoffmannus*, v. g.

℞. Cinnamomi optimi ℔ j. crassiuscule confracto adde aquæ mensuras iij. in quibus aliquid sacchari solutum est, hæc per dies aliquot in digestione relicta, destilla, destillatam aquam reaffunde recentis cinnamomi ℔ *j*. relinque cum brodio primæ destillationis relicto rursus in digestione, destilla, & nancisceris non solum aquam Cinnamomi elegantissimam, sed oleum item copiosissimum. Labor hic continuandus est decem vel duodecim libris cinnamomi, destillatio verò per vesicam instituatur cum suo alembico stanneo probè munito. Ex fæcibus in cineres redactis s.a. sal eliciatur.

Magisterium fit extractione cum spir. vini rectificato, quæ cum aquâ fontanâ præcipitatione parata Medicinam suppeditat pretiosam, cujus locum Elæosaccharum supplet, quod semper recens paratum esto, cum aliàs ab aere alteretur quam diligenter etiam asservetur.

Vires olei aquâ fortiores existunt, ut magis concentratis constantis particulis, eundem

verò

vero cum aqua effectum obtinens; at dosi unius vel alterius guttulæ saltem.

Sic guttulam unam vel alteram ore parturientis detentam; partum accelerare *Poppius* affirmat.

Oris item fœtorem efficaciter emendare, in ore detentam ejus unam sæpius guttulam, *Platerus* in praxi habet.

Cum oleo myrrhæ mixtum, & partibus genitalibus applicatum; fœtum pellere dicitur.

Hoc porro oleum ad guttulas iij. cum aqua Cinnamomi propinatum tremoribus; convulsionibusque singulariter convenire *Kunrath* observavit: propter enim particulas celerioriSolis motu exaltatas & dulcificatas Acidum optime infringit, cui tales nervorum insultus ortum sæpius debent. Sic in linguæ tremore & ejus paralysi; una vel altera guttula plumaceolo applicatur.

Dosis est à guttulis j. ij. ad v.

Ut vero aromatica talia olea rigiditate sua liberentur, & subitæ sint acCitissimæ penetrationis, monuit van Helmont, ut in sal volatile redigantur; ubi de Febribus cap. 15. n. 7. inquit: Si oleum Cinnamomi; garyophyllorum; lavendulæ &c. noveris transmutare in sal volatile; nactus eris medicamen temperatum

tum efficiens quantum de iſtis ſimplicibus ſperari poteſt, in veteri Vertigine, Palpitatione, Apoplexia & ſimilibus, modum vero reticuit van *Helmont* quem Alcali abſolvendum communicamus. v.g.

℞. *Spiritus vini rectificatiſſ.* ℔ ij.
Salis Tartari puriſſimi. ℥ iiij.

Ms. & deſtilla, ſpiritui edeſtillato tantum admiſce *olei Cinnamomi*, vel alius aromatici, quantum haurire poterit, tunc *ſpiritum ſalis armoniaci* rectificatum cum temperamento addemiſce & ſerva curioſè.

In Epilepſia, Apoplexia, Convulſionibus Acido rectificando venis hoſtili, & ſpiritibus dulcificandis ac confortandis admirandæ virtutis.

Doſis eſt gutt. x. xx. & ultra cum julepo Cinnamomi, ex aquâ ejuſdem cum ſaccharo ad ignem leniter coctis parato, convenienter adhibita.

Sunt qui in nobili hoc deſtillando oleo amygdalas vel alia adjiciunt oleoſa ſubjecta, ut inde majorem olei acquirant copiam, at fraudem committunt, quæ detegitur, ſi una vel altera guttula vino immiſſa fundum non petit, nam quod verum eſt deorſum tendit, quamprimum infunditur vino.

Sequitur pretioſum alterum Aroma.

Nux Moschata.

Hæc vera Nucis Indicæ medulla, inclusa est cortici duro, qui cortex iterum tenuiori obductus est in volucro, eoq; flavescente rubeo, seu floribus macis, quæ omnia contenta exterius carnoso sed crasso obteguntur putamine, quod maturum dehiscit, ut in juglandibus nostris conspicimus. Eligenda verò est recens, pinguis, gravis, quæ acu compuncta oleum emittit.

Constat ex particulis salinis, oleosis, multò crassioribus in genere quam Cinnamomum, quibus copiose particulæ terreæ continuò Solis motu implicatæ & combinatæ deprehenduntur, unde adstringit, & spirituum diffluxum restinguit, eisque robur addit, & archæum pacat.

In hunc finem ex ea paramus aquam, separamus oleum & pro lubitu sal. v.g.

Si aquam velimus nobilem.

℞. *Nucis moschat.* ℔ *j.* grosse contusis adde
Succi vel vini cydonior. ℔ *iiij.* vel v. cum
Medulla panis albi, q. s. misce,
& ex M.B. destilla.

Vel ℞. *Nucis moschat.* crasse confract. ℔ j.
Aquæ cydonior.
plantag. ana. ℔ *iiij.*

De-

Destilla per vesicam artificialiter, & oleum separetur ab aqua, quæ, si lubet, rectificetur.

Vires insignes sunt in vomitu, alvi profluviis, stomachi debilitate, obscuratione visus, nimio mensium fluxu, &c.

Dosis est à cochl. ß. ad j. mane & vesperi.

Si oleum arrideat:

Sume N. M. optimè ponderos. quantum placuerit, grossè contusa simplici & sola aqua s. q. addita destilla ex vesica, & ex ℔ j. olei clari albi, spiritus therebintinæ instar aquæ innatantis ℥ vj. habebis: remanente in vesica crassiori, quod expressione vulgò aliàs parari consuevit, innatante, hoc refrigeratis omnibus cochleari auferatur, & si quid de nucis moschatæ fragmentis commixtum sit, liquefiat rursus in olla vitreata vel cacabo, & coletur per pannum. Vel cum adhuc omnia calent, filtro infunde, ut crassiores relinquantur contentæ partes, & liquida transeant, ubi post refrigerationem oleum innatans purum auferre poteris.

In hunc modum ex pipere cardamomis, cubebis, macis, & aliis aromaticis quæ subtilius secum vehunt oleum, destillatur.

Vires olei destillati, ceu subtilissimarum par-

tium à terreis magis liberatarum magnæ ſunt, in Apoplexia, ſpasmis &c. Si enim in aquâ Cinnamomi aut alia Apoplectica diſſolvatur, & ori, naribus & auribus Apoplectici inſtilletur, eum revocat, quem eundem effectum expreſſum etiam oleum ſpir. vini ſolutum tanquam ſingulare ſecretum præſtare Mercatus profitetur.

Aliàs expreſſum convenit in omni alvi fluxu, ex ſtomachi debilitate, torminibus infantum, internè & externè, in ſtranguria cum ſpir. vini eſt infallibile ſecretum, ut & in abortu præcavendo cum melle ſæpius propinatum, ut habet Mœbius in Inſtit. de Diæta gravidarum, ſic & in omni menſium fluxu &c.

Externè inſignes obtinere vires, experientia comprobatum habemus, ut in conciliando ſomno, confortanda memoria, ſi deraſis capillis, vertici & temporibus illinatur: In torminibus item ventris, umbilico illitum.

Eſt inſuper balſamorum principaliſſima baſis expreſſum oleum, cui reliqua addunt ſymbolum, v. g. in præcavenda Apoplexia, abſumendis catarrhis, vertigine &c. tale combinetur balſamum:

℞. Olei

℞. *Olei N. M. destillati.*
macis dest. ana, ℈j.
ligni rhod. ℈j. ß.
garyophyll. gutt. v.
succini,
rutæ,
citri. ana ℈ ß,
moschi. gr. viij.
N. M. express. q. s. pro balsami consistentia.

Parant etiam alii ex oleo N. M. expresso Magisteriũ v. g. superfundunt spir. vini rectificatiss., & repetitis vicibus omnem extrahunt colorem, ita ut oleum fixum, & instar nivis album, restet, quod ne rubescat, lenissimo calore exsiccant. Usus potissimus est ut suppeditet nobile balsamorum corpus, inprimis ubi cum spir. vini Tartarisato, extractio facta est.

Jam ad ea quæ Aromaticis adnumerari meritò debent pergimus v. g. Citri, Arantiarum &c. cortices, qui ex Acido, Solis æstu, & inde celeriori motu enato, oleum nacti sunt admodum pretiosum; quod ita separabis, v. g.

℞. Pomorum citri recent. optimè odorat. & integror. ac maturor. numer. 100. flavos rescinde cortices & minutim concissos, vesicæ inde, cum s. q. aquæ fontanæ, juncturisque benè clausis, & observato re-

refrigeratorio, ac apposito recipiente, destillationem instituе, absque prævia maceratione, & intra 4. vel 5. horas omne egredietur oleum, clarum & crystallinum, quod separamus. Ex centum citri pomis mediæ magnitudinis, sæpius habemus ℥ x. vel xij. puri olei, quod in vitris angusti colli probè obturatis servetur in loco frigido, & durabit viribus integrum, aliquot annis.

Nonnulli ex fermentatis, vel leviter putrefactis oleum destillant corticibus, sed acquirunt oleum ingratum, & à citro naturali planè alienum, quod temporis tractu olei therebintinæ adinstar olet. Præstat ideò unica, ex recentissimis corticibus, & legitimè destillati olei guttula, plus & magis efficit, tum in odore, tum operatione, quam decem guttæ olei ex corticibus fermentatis destillatione extracti.

Oleum, cum ex Acido concretum fit, & hinc particulas obtinuerit vi concentrandi imbutas, reficit spiritus vitales dissipatos, concentrat flatus, hinc in colica flatulenta, stomacho vaporibus infestato optimè conducit.

Pomum integrum comestum, maximam obtinet vim alexipharmacam, in viperarum morsu, aliisque venenis imbibitis.

Pulpa acida, in febribus malignis, & aliis, à spi-

ſpiritibus ſolutis & efferatis, ortum trahentibus, efficaciter exhibetur, acrimoniam enim ſalis effervescentis volatilis, reſtinguit, & ſpiritibus ſolutis concentrandis ſuccurrit.

Semen in Emulſionibus propinatur pueris verminantibus, febribus item malignis &c.

Doſis olei utplurimum eſt ad gutt. vj. & ultra, prout vel fortius vel vilius exiſtit. Potiſſimum tamen in Elæoſaccharo propinatur, ubi ad ſacchari ℥ j. olei ℈ j. vel ʒ ß. ſumimus. De hoc datur tantum, quantum cultelli cuſpis capit pro doſi, cum juſculo vel alio intentioni accommodato vehiculo.

Si vinum citratum expetis, vitro vini pleno immitte Elæoſacchari hujus ʒ ß. vel donec palato arrideat.

CAPUT II.

Radices reſolvit.

QUamprimum terræ concreditum eſt ſemen, ejus fores pulſant radii Solares, & contrariæ indolis particulas ſecernunt ut pugnatim edant certamina, & diſſidiis exerceantur crebris, quò quæ brevibus nexantur ſpatiis, ab ictu Solis reſultent. Sed cum omnis ſcaturigo aliunde foveri debeat, nutritivas,

quas ipsum non habet, è terrâ elicit semens, quod cœlestem nactum sodalem, cum comitibus particulis colluctatur, ac terræ operculum submovet, ut Solis propinquiore contactu, & aeris vegetante fruatur sale, pro quorum copia & robore maturius, aut serius, plantæ augescunt: hunc in finem sæpius delicatiores plantas, tentoriolis vitreis, radios Solis reflectentes, obtegimus, ne eorum laxiores pori frigore constipentur.

Primò radicem fingunt activa, & fibris arctioribus connectunt, quo plantæ sal se intimius irretiat, aquâ tunc minus diluēdus, hinc crassiores nutritii succi, & diversæ materiæ partes semper insunt, subtilioribus particulis fastigia petentibus, ubi per compactissimas fibras magis tectificantur: hinc semen efficacissimâ plantæ energia dotatum, oleo, ex salibus per longissimam commixtionem & circulationem solarium radiorum, abundat, magis quam radix.

Jam si particulas, accretionis authores, dignoscere cupiamus, ignis anatomiæ subjiciamus singulas plantæ partes.

Ex radicibus semper efficaciorem, quam ex trunco substantiā ignis ope elicimus, ex cortice vero & fastigiis subtiliorē. In radicibus considerādæ nobis veniunt diversæ materiæ partes utpote aqua, oleū, sal, extractū, resinæ &c.

Si

Si aquas radicum velimus genuinas, imprimis si succulentæ sint, succum expressum destillationi subjicimus, & si sit ex refrigerantibus, per arenam humidam aquam extrahimus, quæ enim refrigerare debent aquæ, moderato calore destillari necesse habent.

Si verò radices sicciores sint, nec succo abundantes, vel odoratæ, vel non, his incisis superfunditur aqua fervens, quantum sufficit pro humectatione, ut pultem referant, tum stent in olla donec refrigescant, post, expressus succus per vesicam destillatur. Si verò tantum non lubeat impendere laborum, herba saltem concisa vesicæ immittitur, & tantum aquę superfunditur, ut herba ebulliẽdo non aduratur, ac s. a. destillatio instituitur, donec aqua odorem & saporẽ herbę non amplius secum ferat. Si verò aqua egressa, viribus magnis haud imbuta suspicetur, recẽti superfundatur herbæ incisæ, & repetatur opus, donec aquam viribus volatilioribus, vel radicis, vel herbæ, imbutam deprehendas satis.

Non autem pro more Pharmacopœis usitato simpliciter destillandæ sunt aquæ; Hi in genere herbis magnam superaffundunt aquæ fontanæ copiam, & destillant donec magnam aquæ copiam nanciscuntur, quas tum simplices vocant, sed reverà sunt simplices: quia præter aquam fontanam

nil secum vehunt, unde non mirum sæpiuscule homines defraudari, non tantum de pecunia, sed & thesauro omnium pretiosissimo, sanitate ipsa.

Si oleum ex radice separandum veniat; sume radicem siccatam, contusam grosse inde vesicæ cum sufficienti aquæ quantitate, & destillationem persequere tam diu, perque dies aliquot, donec omne oleum sentias prolectum: Aquam decedentem semper resarcias vel recenti vel prius egressa, oleo separato, aquâ. Ita fit oleum Angelicæ, Carlinæ, Gentianæ, Imperatoriæ & similium, quæ ob arctiores fibrillas, denegato hinc superfluo & nimio humido, olei sufficientem copiam implicatam obtinent.

Si Extracta ut vocamus Radicum expetimus, quæ ex diversæ materiæ, terræ, salis, olei, scil. particulis constant, accipimus Radicem vel Angelicæ, Valerianæ, calam. aromat. Carlinæ &c. Incisam radicem minutim, immittimus cucurbitę, & ad uncias duas radicis addimus duodecim, aquæ, vel fontanæ vel ex ipsa radice destillatæ, uncias, cum spiritus vini unciis quatuor. Atque in cucurbitâ probè clausa maceramus, spatio viginti quatuor horarum, balneo impositâ, postea expressum succum ad siccitatem radicum per substantiam

de-

depuramus, ut tum filtrari probè possit: liquorem hunc filtratum destillamus ex M. B. donec tres liquoris partes egressæ sunt, quem ad alias radices extrahendas, vel alii usui asservamus, quia quasdam radicis vires vehit. Tunc succum remanentem exime, vitro vaporatorio immitte, & lento igne ad justam inspissa consistentiam.

Hac methodo ex omnibus radicibus, ac aliis subjectis aromaticis, fiunt Extracta. Quæ verò ut legitimè fiant, sequentia veniunt observanda:

1. Ut M. Balnei calor in abstrahenda aqua, seu humiditate, sit temperatus quò vitrum sine adustione tangi possit, principaliter cum succus crassescit, ne tunc calore fortiori adhibito, adustionem empyreumaticam contrahat Extractum.

2. Quando succus crassescere incipit, ac cuticulam nanciscitur, per quam humiditas evaporanda impeditur, spatula lignea crebrò agitetur, & quod parietibus vitri adhærescit, cum reliqua commisceatur massa. Quæ, cum ad consistentiam debitam redacta est, vitris siccis indatur, & loco sicco cautè servetur.

Spiritus vini additur aquæ, ut tam salinæ quam resinosæ extrahantur partes, & prout subjectum vel plus vel minus resinosum, spiritus

ritus vini dosis, vel augenda vel minuenda erit.

3. Cum præcavere haud possimus, quin subtilissimæ & volatiliores avolent particulæ salinæ, hinc illæ restitui debent v.g. Si ex Cinnamomo, citri corticibus, roremarino, majorana, sassafras &c. Extractum extet, accipe sacchari candi tantum, quantum est duodecima Extracti pars, huic adde olei ex eadem radice destillati q.s. pro Elæosaccharo, & hoc Extracto commisce, ac restituetur ablatum.

Vires cum radicibus concordant, nisi quod hîc concentratæ, & ℈ j. plus earum obtineat, quam radicis uncia una, vel binæ sæpius.

Exhibentur convenientissimè in rotulis, & Morsellis v. g.

℞. *Sacchari albi* ℥ vj. *aquâ Angelic.* vel *Melissæ* soluto & ad consistentiam manus Christi inspissato, adde

Extracti Angelicæ subtil. pulv. ℥ j. ß.
Carlinæ. ℥ ij.

Olei eorundem ana. gutt. v.

Ms. f. Morselli qui sunt bezoardici, alexipharmaci, & ab aëre maligno insigniter præservant.

Præter hæc ex radicibus parari solet farinaceus pulvis fæcularum nomine insignitus, cum

cum fæcum instar ad fundum descendat: Hæ ob censuram *Zvvelfferi* severam, vilius habitæ hactenus fuere, tanquam pulvis viribus orbatus, sunt verò alii qui non penitus è foro Medicó eliminandas censent, cum nil sint aliud quam subtilissimus pulvis, à crassioribus separatus particulis, ex hac causâ inventæ, ut palato magis arrideant, nec tanta copia, vel majori dosi offerri necesse habeant, parantur hunc in modum:

Primo statim vere, uti Martio, Aprili, quamprimum folia egrediuntur, ut cognosci saltem queant, collige fodiendo radicum sufficientem quantitatem, quæ à terra mundentur, & ab exteriore cortice separentur.

Post in mortario lapideo contusis tantum affundatur aquę, ut pulticulam quasi referant. hæc lineo immissa sacculo fortiter exprimatur ut exeat lacti similis liquor: qui in olla tectâ reponatur per dies aliquot, donec fæcula ad fundum sedeat, tunc decantatâ aquâ, fæcula cum spatula lignea exempta, in loco sicco, sed umbroso extendatur ut siccescat.

Alii absque aqua addita, contundunt radices, & ex succo expresso, per subsidentiam fæculas colligunt.

Con-

Conducunt in affectibus, ad quos radix ipsa laudatur.

Dosis est à ℈j. ad ʒß. & ultra.

CAPUT III.

De Trunco sive Arbore.

RAdicem truncus sequitur, hic densioribus, sed laxioribus, patentioribusq; constat poris, unde tam potens minimè obtinet sal quam cortex, cui ceu spongiosiori copiosius communicatur, & utplurimum volatile, trunco verò firmitatis causa fixius; huic verò in specie trunco plus, alteri minus virium ductoris voluntate concessum est. Cum verò particulæ omnes ferè in oleum & sal obriguerint, ignis ope ea separanda erunt. Sic ex trunco destillamus spiritum, oleum, sal, &c. v.g.

℞. Ligni vel Quajaci, Buxi, Aloes, Ebeni, Santali vel quodcunque libuerit, minutim conscissum retortæ immitte, ad collum replendo, ne vacuo concesso, materiaque calore extensa, vitrum patiatur naufragium, repletam ligno retortam cupellæ impone arenariæ, & recipiente adhibito, igneq; gradatim admoto, destilla leniter donec phlegmate egres-

egresso, spiritus cum plus liberiori prodire incipiat oleo, quo viso ignem intendere poteris, donec nil amplius exeat. Tunc refrigeratis omnibus separa spiritum cum phlegmate, & oleum, quod si à fœtore empyreumatico liberare cupias, misce cum sabulo puro, & de novo ex retorta per arenam, lenissimo semper igne, rectificato, donec leni calore subtilius oleum edestillatum sentias, crassiori cum sabulo relicto, quod remove.

Vel si subtilius adhuc expetis oleum, sume ejus partem unam, aquæ fontanæ partes duodecim, & ex cucurbita per Balneum destilla, ut cum aqua subtilius saltem ascendat oleum, relicto crassiori in fundo.

Vel ex vesica cum refrigeratorio destilla, ac citius rem perficies, præprimis si majorem olei copiam rectificare animus sit.

Remanentes in retorta carbones, in cineres redigi possunt, & ex eis sal separari.

Jam dantur ligna, quæ præter oleum, volatili sale infarciuntur, ut optimè odorata, Lignum Rhodium, Cypressum, Sassafras, &c. hæc aliter tractanda: pro exemplo.

℞. Ligni Rhodii ℔ x. vel xx. prout libuerit, divide per medium, & inodoram albam partem ligni separa, flavam vero optime odoratam minutim scobinatam vesicæ immitte

cum

cum sufficienti aquæ quantitate, additis salis tribus vel quatuor manipulis, ac subitò destillationem institue, & prodibit oleum subtile & clarum quod semper separa; aquam verò reaffunde rursus & destilla tam diu, semper reaffundendo aquam egressam separato oleo, donec nil olei amplius exeat, quod intra tres vel quatuor sæpè dies cessat; oleum verò primo die egressum subtilissimum, ut & odore suavissimum deprehenditur: reliquum etsi in copia majori egrediatur, vilius tamen est, & admodum tenax ac inodorum, quod lucri causa, subtiliori miscent destillatores, unde est, quod rarò purum inveniatur hoc oleum. Quod si suavitatem perdat, ei restituitur guttulis aliquot vel cinnamomi vel garyophyllorum.

In destillatione sassafras, & cypressi, multi non adjiciunt sal.

In destillatione Ligni per retortam, Liquor egreditur; qui ex cucurbita per arenam lenissimè rectificetur, & exit primò phlegma, postea spiritus acidus, quem seorsim excipe, in Febribus malignis, insignium viriũ, propterque acidas volatiles particulas, Diaphoreticum eximium suppeditans. Dos. ʒß. ad ℥j. cum aq. card. bened. vel alia.

Porrò ex quibusdam paramus Lignis duplicem

Essen-

Essentiam, sive Extractum, Resinosum, & salinum, v. g.

Si ex Quajaco *resinosum velimus*, sume hujus ligni nigri resinosi raspati q. v. affunde spir. vini Tartarisati, q. s. macerentur in B, donec spiritus sit probè tinctus, & Essentia saturatus, tunc ad mellaginem abstrahe, & remanet Extractum sapore & odore ligni satis imprægnatum.

Si salinum desideres, ℞. Ligni raspati ℔ iij. coque in vesica cum aquæ fontanæ mensuris vj. clausa tamen vesicâ cum suo alembico, & refrigeratorio munitâ, recipuloque apposito, horis 24. liquorem egredientem semper reaffundendo. Hoc decoctum ovi albumine clarificatum ad mellis formam inspissa.

Hæc Essentia liquore aquoso solvitur facilius, quam resinosa, unde optimè cum jusculis, cerevisia, destillatis aquis, pro intentione Medici exhibetur; sed dosi optimè mensuratâ, propter salinas acriores particulas.

Si spirituosum simul & aquosum affundas menstruum, utrumque & resinosum, & salinum nactus eris Extractum.

CAPUT IV.

Foliorum & herbarum constitutiva docet.

HÆc pro fibrarum, & in fibris pororum coarctatione, vel dilatatione, vires vel fortes, vel dissolutas magis obtinent, unde & in quibusdam plantis salia & copia & robore antecellunt, è contra in aliis. Sic quæ poris præditæ sunt arctioribus, aquę copiosiori præcludunt aditum, quæ si abundantior irruat, salia nimium solvendo, plantarum debilitat vires: conspicimus hoc in eis quæ frigidæ vulgo vocantur, hæ copiosam aquam, rorem efficaciâ vix prævalentem, promunt, per aquam igitur nimia dilutio, salinæ conspicuitatis hostis est: quo plures itaque ac subtiliores plantarum fibrillæ, eo copiosiora ac volatiliora salia obtinent, unde pro horum quantitate, vel plus vel minus calida existit herba.

Virtutibus hisce delineandis non aptior datur via ac per ignem, hic nobis constitutiva plantarum primordia, ut phlegma, spiritum, sal, oleum &c. ob oculos ponit, inter quæ unicum sal pro copia & robore viribus conspicuum est: nec enim oleum afficit linguam nisi salinæ in eo obriguerint particulæ, cũ hoc ex illis

illis oriatur. Sed hic ad ignotum specificæ virtutis asylum tamdiu confugiendum erit, donec conspicuæ reddantur harum particularũ, variatæ figuræ & compositiones: insudandum itaque sedulò hîc esset, ut omne herbarum sal ad genuinum redigeretur schema, quod tamen in uno, quam alio facilius perficietur; siquidem quæ sale turgent, facilemque spirituum secessum, & accessum patiuntur, figuris magis conspicuis donantur.

Primò separanda adstat aqua, hæc si ex vulgo frigidis, utpote postea salis quantitate constantibus separari debeat, procedimus hoc modo: pro exẽplo sit Endivia, nasturt. aquat. cichoreum &c. Ex his contusis succus exprimatur, & depuretur vel per subsidentiam, vel filtratione, si verò viscosus fuerit succus, ut borraginis, buglossæ &c. calefiat: atque tum cucurbitis stãneis immissus, ex arenâ humidâ destilletur, vel leniori, vel fortiori calore, prout vel refrigerare, aut magis, aut minus aqua debet, si enim fortiori pellatur igne, ascendũt magis particulæ activæ, caloris sensu prædità.

Si verò herbæ sint calidiores, & aqua plus activis impꝛægnata expetatur particulis, nec verò herba succo abundet, ut majorana, rosmarinus, lavendula, &c. tum ollæ immissa, fer-

vente humectetur aqua pulticulæ instar, tumque reponatur olla, donec refrigescant, ac post exprimatur succus, ut remaneat herba exsucca; hunc succum per vesicam destilla primo leni post fortiori igne: donec succus leniter bulliat, & aqua ad filum spiritus vini instar egrediatur, continuando hunc caloris gradum, donec dimidia succi pars egressa judicetur, non verò fortior ignis adhibendus, quam qui requiritur ut succus bulliat, observato exacte refrigerio ultimò verò caute ignem regendo, ne aqua adustionem empyreumaticam sapiat.

Vel si tantum laboris impendere haud velis, exprimendo succum, saltem herbam conscissam vesicæ immitto, & superfusa aqua fontanâ destillationem institue, & tantum aquæ abstrahe, quantum sentias sapore & odore plantæ impraegnatum, primò enim semper melior exit, viliori sequente.

Si aquam desideres magis essentificatam, & particulis salinis volatilioribus impraegnatam, hoc procedas modo: pro exemplo sit

Aqua Veronicæ Essentificata.

℞. Herbæ Veronic. bonam quantitatem, concisam vesicæ immitte ad dimidias, superfusaq; aqua s.q. herbam coque, post exprime, ac expresso succo rursus recentem infunde her-

herbam, coque, & exprime, hocque reitera ter vel quater, quo plus eo melius: hunc ita paratum ſuccum deſtilla ex cucurbita vitrea in arenam humidam poſita, ac primo exit aqua vilior, quam remove, & cum flaveſcentes incipiunt egredi guttæ, recipulum mutato, & alio appoſito, ac firmiter adlutato, deſtillare perge, donec meliorem Eſſentificatæ aquæ aquæ partem egreſſam ſentias, tunc ceſſa ac Eſſentiam ſerva.

Vires ob particulas ſalinas alcaliſatas volatiliores inſignes ſunt, purificat enim ſanguinem, acidum infringit, urinam pellit, ſudorē movet, obſtructiones aperit, ac putredini reſiſtit &c.

Hinc conducit in Febribus cum ſale abſynthii, conchis præparatis &c. ad ℥ ij. & ultra propinata.

In Phthiſi, vel ab ulcere, vel ab acida pituita maximè conducit expectorat, conſolidat.

Hepatis & Lienis obſtructiones reſerat, icterum ſanat.

Renum obſtructiones aufert, diſpoſitionem calculoſam deſtruit, & expellit.

Sanguinis ſcorbutici acres particulas oblinit, deterit, ac ideo in eryſipelate convenit.

Obſtructiones uteri reſerat.

Anginam ſanat pro gargariſmo adhibita.

Vulneraria est internè propinata, & externè pro collutione applicata &c.

Si olea plantarum parari debeant v. g.

Si Menthæ, Melissæ, Salviæ, Ruthæ, Absynthii, Majoranæ, Lavendulæ, Rorismarini, Thymi, Basiliconis, &c. Oleum desideretur:

℞. Herbæ unius vel alterius bonam quantitatem, cum semine, grossè concisam vesicæ immitte, & affusa aquæ sufficiente quantitate, ut continuo bulliat, sed leniter, destilla, & repetitis vicibus, semper recenti herba destillationi commissa, colliges faciliter duas vel tres olei lotones, plus ex hac quam ex illa, sic ex foliis rorismarini siccatis, duæ vel tres possunt haberi olei drachmæ, ex aliis minus, prout vel arctiores ac subtiliores, vel magis patentes, à naturâ vel specificâ ac intrinsecâ formâ obtinuerunt fibrarum poros, & inde vel copiosiori vel pauciori sale impraegnata extant.

Si fixum sal expetis:

Sume herbæ bonam quantitatem, crassiori caule præditā, hanc combure loco aperto in cineres, ac in aheno ferreo, aqua sufficienti coquendo elixivia repetitis vicibus, donec omne sal ex cineribus extractum sentias. Hoc facto omne lixivium celeri igne decoque ut re-

remaneat ſal, quod repetitis ſolutionibus & filtraturis aliquoties purifica, & habebis verum & genuinum plantæ fixum ſal, at in multo minori doſi quam ſi cum ſulfure calcinatio facta ſit, quo conjuncto elegantiores & abundantiores nanciſceris cryſtallos, at multò à priori & genuino differentes, hac enim additione convertitur Alcali in muriaticum, viribus genuinis hac alteratione orbatum, & acido ſaturatum, quod ceu Alcalinum, imminuere in corpore debebat acidum errans, jam verò hoc ſaturatum genuinis facultatibus orbatum reſtat. Vacuum igitur eſſe debet, ſi pro intentione acidum ſuperfluum & errans ſibi aſſociare debet.

Ex hoc eſt quod omnia Alcalia unius ſint ſpeciei, nec differant niſi vel volatilitate vel fixitate, vel copiæ ratione, in hoc vel illo ſubjecto: ſic arbores qui per hyemem viridantes gerunt comas, quia volatilem hoſpitem arctioribus poris conſtiparunt, copioſius & efficacius promunt ſal, inprimis ſi virides calcinentur; ſic videmus lotrices lignorum viridium cineres areſactorum cineribus anteponere, cum fortius ex illis lixivium patent. Prout jam inter viridia compactiſſima, ita inter arida, quæ à putredine longius diſtant, plurimum largiuntur ſalis; per putrefactionem

etenim exhalant sponte, quæ aliàs fortioribus flammis quantisper fixari potuerint volatiliores particulæ.

Non igitur sibi persuadeant Medici, Alcalia plantarum viribus ad amussim esse æmula, dum sal absynthii in ventriculi affectibus, euphrasiæ vero &c. in imbecillitate visus, stipiti fabarum in nephritide præscribũt, sed omnes hoc diversæ concretorum crassi, vel volatilitati vel fixitati adscribant, & hinc pro majori, vel minori volatilitate, vel fixitate, variantibus pororum dispositionibus: Alcalia etenim volatilia longe fixis præstant, cum & Acido absorbendo, & ejus spiculis obtundendis, plus conveniant, sicuti nobis volatilium effectus sufficienter commonstrant. Hinc tanto levamine arthriticis, Hypochondriacis &c. sal volatile C.C. viperar. spir. salis armoniaci &c. propinantur, quia cum his expeditius, intimiusque, acutiores Acidi copulantur particulæ, quam cum fixioribus, quæ semper terrestreitatis quid, etsi sæpius calcinata & purificata sint, combinata continent, nec appropriatos etiam obtinent poros propter Acidum ex igne jam haustum.

Cum itaque volatilia majoris sint fixioribus efficaciæ, & energiæ, hinc laudem merentur illi, qui loco salis fixi, volatile ex plantis

per

per fermentationem parare docuerunt, quo major salinarum particularum copia, soluto nexu, disponatur, ut loco salis fixi, olei &c. volatile nobis reddant sal. Excellit in hoc Nobiliss. Wedelius, qui singularem de his edidit tractatulum, ex quo methodum huc transferamus, & quomodo eliciatur.

Jam ex plantis sal volatile videbimus.

Æstatis medio, seu calidiori tempore, bonam plantæ quantitatem, quam volueris recipe, separa inde folia, & seorsim caules, stipitesque abjice. Hinc eadem vasi firmo indas, bene claude, & repone donec omnimodè fermententur, & putrefiant, atque in pultis formam redigantur, quod in quibusdam tardius, in aliis citius fit. Hoc facto massam destilla, igne primum mediocri, & exit aqua, qualis ex plantis elicitur ordinariè, hinc spiritus, & sal volatile succedunt, & circa finem oleum crassum, nigrum, & fœtidum exit, quod eum sale volatili jungendum, sæpiusque ab eo rectificandum, quo olei major pars in sal volatile facessat.

Circa hanc fermentationem, vel putrefactionem notandum venit.

1. Dum hæc inchoatur, valdè incalescit herba, præprimis circa medietatem seu centrum, hicque calor tam fortis est, ut impositam manum lædere soleat.

2. Posthæc corruptio incipit, vel putrefactio, omnes plantarum naturales qualitates immutans, non solum sensibiles, sed & specificas: adeò ut

3. Planta bonum gratumque odorem exhalans, fœtida, corruptaque evadat, æque ac alia, cui hæ qualitates, vel qualia non insunt, atque fœteat, ut odor æque intolerabilis vix alius detur. Sed fœtor hic non multum durat, sed omninò disparet, simul ac planta destillationi subjicitur.

4. Plantæ humiditate & pinguedine pollentes, duplo citius quam magis siccæ, aromaticæ, & teneræ putrefiunt.

5. Putrefactione durante, interdum in medio vasis, licet nullus eo patuerit aditus ab extra, magna vermium, muscarum, aliorumque insectorum quantitas fuit reperta, quæ verè ex putrefactione orta sunt,

6. Vermes hi sal volatile non largiebantur, verum alium ab hoc diversum liquorem.

7. In hac plantarum destillatione primò apparet aqua ascendens, sub guttarum satis grossarum forma, quæ congregatur, in recipiens

piens cadunt:secundò, ascendentibus spiritibus, sub nubium seu nubecularum specie illos evehi cernes, qui difficulter colliquantur, & strias habēt diversificatas, ac intortas, quemadmodum in destillatione spiritus C.C. accidit: tertiò denique oleum apparet fœtidissimum, quod, cum volatiliores particulæ in sal volatile mutatæ sint, violentissimo, & summè aucto igne exit

8. Nunquam aliud præter hoc oleum obtinui, peracta putrefactione, quæ si perfecta non sit, exit oleum Essentiale, plantæ odorem adhuc referens.

9. Plantæ quæ olei Essentialis multum dant, plus olei fœtidi emittunt, quam aliæ, & contra.

10. Inter spiritus & olea hæc, quædam sæpius ter, vel quater rectificari amant.

11. Hoc sal volatile rectificatum, omnes salis urinosi qualitates habet, adeò ut inter ipsum, & sal volatile C.C. urinæ, vel salis armoniaci, nulla sit differentia; Omnes etiam effectus producens, quos hoc, ac Diaphoreticum, Diureticumq; fit, Acidum sibi jungendo, cumque hoc muriaticum vel armoniacale æmulando.

12. Quod magis est, hæc salia volatilia à se invi-

invicem neque quoad qualitates ſenſibiles, neque quoad effectus differunt.

13. Nullam deſtillavi plantam, quæ omnes has partes, de quibus modo dixi, non reddiderit.

Poſt deſtillationem in vaſe ſe offert odor moſchum ferè redolens, qui nullo modo tolli poteſt, licet per annos aliquot aëri expoſitum fuerit vas.

16. Caput mortuum nullum largitur ſal fixum.

Hæc VVedelius. Ex quibus luculenter noſtra defenditur aſſertio, ſalia in genere Alcalia præſertim vegetabilium non differre à ſe invicem, niſi vel fixitate, vel volatilitate, hancque plantam, aliâ vel volatilius, vel fixius, ex diverſa concretione obtinere Alcali: quippe quod in levi tilia undique diffuſum ſit ſal volatilius, indicat ejus ex celeri motu proceritas; & quid ni volatiſius ſal in chelidonia, ophthalmicum magis eſt, quod calcinatione non perit. Non enim calcinatio totalis eſt virium deſtructio, ut erroneè nonnulli volunt.

Porrò parant alii ex plantis, inprimis acidis, ſubſtantiam, quam ſal Eſſentiale vocant. Nil vero eſt aliud quam diverſæ ſalis, & tam Acidi, quam Alcali particulæ, aqua nimia dilutæ,

lutæ, nec firmiter hinc ſibi implicatæ, quæ contuſa herba, & ſucco ſeparato, facile fundum petit, hæc ita paratur:

Sume herbæ acetoſæ vel acetoſellæ ſucculentæ viridis q. l. ſereno cœlo collectam contunde in mortario lapideo, & ſuccum exprime, huic adde albuminis ovorum q.ſ. tum coque, donec fęces ope albuminis ſeparatæ conſpiciantur, & ſpuma ſeparata ſit, ubi tunc coletur ſuccus per manicam ut clareſcat, hunc clarificatum ſuccum evapora ad dimidias & ad cryſtalliſandum loco frigido committe, vel ad conſiſtentiam melleam inſpiſſa, & in Eſſentiam redige quod melius eſt.

Hæc ob acidas ſalinas particulas facilem bilis efferveſcentiam refrænat, ac hinc hepatis calidiori diſpoſitioni conducere videtur.

CAPUT V.

Florum Anatome.

HI ultimum ferè plantę, & perfectum productũ, ex ſubtiliſſimis olei in ſulfur concretis particulis conſtant, ubi latior earundẽ, per tẽuiores lamellas, expãſio, flores colorat; &

& quę compactiores eædē sulfureæ largiuntur particulæ, eo colorem implicāt rubicundiorem, in flavum, subflavum, & albidum declinantem, pro particularum variata textura, & mixtura: Quò enim particulæ hæ sulfureæ in minores distrahuntur partes, tantò magis evanescit, & extinguitur color ejus, & contra, quando impetuosior sulfureorum agitatio & intimior mixtio colores intendit; velocissimus enim & adustioni similis motus nigredinem, imbecillior flavedinem, ex rubedine emergentes infert. Sulfuris itaque appropriatæ particulæ sunt, quæ diversimodis extensionum, & contractionum formis subjacent, quibus interveniens luminis ictus, pro partium positura, colores variat. Horum verò colorum differentias accuratè dimetiri, difficile est nisi per figuratorum schematum situm demonstretur, utpotè maximè variantem; Non enim simili particularum positura componuntur delectabiles, quam qui non delectant colores.

Subtiliores florum particulæ salinæ in sulfur transmutatæ; variè ab artificibus separari consueverunt; vel absque prævia, & nulla prægressâ fermentatione, verùm fermentatione liberatæ, majori & copia & subtilitate prædita exeunt. Simpliciorem prius dabimus

me-

methodum : pro exemplo nobis ſint Roſæ, quæ duplicem nobis præbent aquam, vel refrigerantem, vel calefacientem. Si refrigerans plus expetatur.

Aqua Roſarum.

Deſtillatio inſtituatur per B. arenæ humidum, moderato calore, cui intentioni Roſæ albæ melius adhibentur, ceu ſulfure minus perfecto præditæ, minusque ideò calidi ſenſum inducentes, inprimis ſi leni admodum Balnei calore deſtillatæ fuerint, ubi ros ſaltem vegetabilis, activis particulis minus ſaturatus prodierit.

Si vero Roſarum aqua maximè deſideretur odorata, & activis particulis maximè impregnata ac ſpirituoſior, deſtillatio per veſicam inſtituitur, adjectâ tamen aquâ, ne hic adurantur flores, cum fortior in his requiratur calor, ac in eis per M. B. deſtillandis, ut activæ expeditius liberentur particulæ, quæ ſi leni calore pellantur, vel ægrè aſcendunt, vel aquâ decedente ultimo empyreumaticum imprimunt odorem. Deſtillatio itaque hunc in modum fiat:

Recipe roſarum optimè odoratar. vel recentum vel ſalitarum, menſuras quatuor, veſicæ inditis ſuperaffunde aquæ fontanæ menſuras

ſuras ſex, & deſtilla, refrigeratorio optimè obſervato, ut quarta ſaltem liquoris pars excipiatur ſeorſim, reliqua verò quæ ſequitur, ceu vilior, recentibus roſis reaffundi poteſt, atque ita exaltari in nobiliorem roſarum aquã, ſemper tamen primò egredientem quartam excipiendo partem, quam ſi ultrò ſuper recentes rectifices roſas, efficaciſſima, & maximè ſpirituoſa evadet.

Cum ſæpè major roſarum ſuppetat quantitas, quam commodè, eo quo proveniunt tempore, deſtillari poteſt, inventus eſt modus quo quo diutius aſſervantur roſæ, ut poſtea tempore plus convenienti in aquam deſtillari queant: hoc verò ita fit: Sumitur roſarum ſufficiens quantitas, roſæ ſale inſperguntur, miſcentur & doliolo vel ollæ induntur magnæ vitreatæ, vel cucurbitis vitreis, & fortiter comprimuntur, atque hoc modo vaſculum repletur, quod tum loco frigido aſſervatur, ſalis tantum additur quantum pro conſervatione ſufficere videtur.

Hæc de aquis absque prægreſſa fermentatione deſtillandis: ſequitur earum deſtillatio, prægreſſa levi digeſtione paulò aliter inſtituenda. v.g. pro exemplo nobis ſit.

Aqua florum ſambuci ſpirituoſa,

℞. Florum ſambuci recenter à caulibus mun-

mundat. q. l. imple eis cucurbitas aliquot vitreas, fortiter eosdē, & quoad possibile, comprimendo; tum cucurbitas claude alembicis cæcis, ne quid respiret (hoc item opus in stanneis potest institui cucurbitis:) Hæ ita repletæ floribus cucurbitæ, balneo impositæ; mediocriter calidæ, ut manum ferat, per tres dies semper æquali digerantur calore, donec flores sua propria humiditate resoluti conspiciuntur, & in pultem quasi abierunt: tum exprime ex eis succum, & destilla per vesicam, donec tertia pars egressa judicetur, & nactus eris aquam admodum nobilem, in Hydrope, Erysipelate; Febribus malignis, Variolis & aliis per diaphoresin discutiendis, maximę efficaciæ & virtutis.

Sic ex floribus caryophylli hortensis; tali modo elegans destillatur aqua odorata; ex. exempl. gr.

℞. Florum caryophyllorum suavissimi odoris recent. ℔ iij. concisa minutim immitte cucurbitæ vel vitreæ, vel stanneæ, & superaffunde aquæ rosatum refrig. & per balneum destillatæ ℔ iij. clauso vase; cum superposito alembico cæco, digerantur ut supra per 40. horas; tum digestam hanc massam ex vesica s. a. destilla, primam tertiam saltem excipiendo aquæ egredientis partem, refrigerio cu-

riosè observato, & aquam nactus eris admodum pretiosam, cordialem, cephalicam, in Apoplexia, Epilepsia, Convulsionibus, &c. insignioris usus.

Si omnino spirituosa desideretur florum aqua fermentatio compellanda, quæ particulas ita disponit, & suo dissolvit nexu, ut in spiritum volatilem, pro phlegmatis mensura efficacem evehantur, omnem à volatili sale energiam nactum: exemplum nobis præbet.

Spiritus rosarum ardens.

Qui ita fit. Recipe rosarum optimè odoratarum, sufficientem quantitatem, in lapideo mortario contusas, doliolo quercino immitte, ad sedecim circiter mensuras, tum in aq. rosar. mensurâ solve fermenti magnitudine nucis juglandis, & ferventem infunde, atque doliolum diligentissimè claudè ne aër penetret, inque loco calido repone, per 14. dies, tunc reclude vas; atque rosas in pulticulam conversas vesicæ immitte, & leni destilla igne, donec duæ circiter egressæ sint mensuræ; quas cucurbitæ vitreæ inditas ex M.B. rectifica; ut quarta saltem excipiatur pars seorsim.

Aliis, addito rosis saccharo, fermentatio insititu-

stitata placet. v. g. ℞. Rosarum fragrantiss. tempore sicco collectarum, ac nondum penitus apertarum ℔ xxx. contunde minutim, & cum ℔ iiij. sacchari candi f. s. a. s. s. s. in olla vitreata obturata probè, atque ita stent in fermentatione per dictos 14. dies præter propter, in loco calido, vel ad Solem, atque cum Acidum spirant aut vinosum quid, affusa aqua rosata ex vesica destilla, egressamq; aquam ut supra per vitrum ex M. B. rectifica, ut nanciscaris spiritum rosarum ardentem.

Citius fermentatio inchoatur, si aqua rosarum calefacta, ut in priori præparatione, ab initio in debita quantitate adjicitur.

Vires magnæ sunt, ubi spirituum vitalium refectione opus habemus, ut in animi deliquiis, virium diminutione, &c. ubi etiam externè pulsibus applicatus præstat.

Porrò spiritus vini ope volatiles activæ eliciuntur particulæ ex floribus, hoc modo:

℞. Liliorum convallium recent. à caule mundat. ℔ xij. cucurbitæ inditis superaffunde mensuram unam & semis vini generosi Malvatici, vel aliud Moschatellin & generosioris genus, tumq; compressa fortiter, stent per tres dies in hoc frigido, tum immitte vesicæ, cum quinq; cantharis aquæ fontanæ, & destilla, ac unum & primò egredientem so-

solum aquæ cantharum seorsim recipe, reli quamque viliorem alii usui asservans.

Vires sunt in specie cephalicæ, unde in Apoplexia, Paralysi, Epilepsia, & similibus cerebri affectibus maximo cum effectu propinatur hic nobilis spiritus.

Heic curiositas artificum adinvenit modum, quo hos & similes spiritus mediante spiritu vini per descensum destillant: pro exemplo:

℞. Lilior. convall. q.l. linteo mundo subtili indita, impone collo cucurbitæ vitreæ, substrato in fundo cucurbitæ spiritu vini, tum alembico superposito, ex arena leviter destilla, atque ascendens spiritus, floribus in superiori colli parte positis adhæret, ibique recolligitur, ad fundum rursus descendens guttatim, atque ita quasi circulando, Essentiam efficiens, modo noto.

De aquarum insolatione nota, eam non omnibus in genere convenire aquis, sed eis solùm, quibus activæ non in magna copia insunt particulæ, ut hinc corruptioni maximè subjectæ extent, nisi solaribus adjuventur radiis: Si verò turbida ac mucilaginosa existat aqua, filtretur per arenam mundam, vel vitrum pulverisatum, atque tum solaribus exponatur radiis per æstatem ut servetur.

Hæc de aquis: *sequuntur olea*, quæ itidem *vel cum*, *vel sine fermentatione*, & infusione

alia,

alia, ab artificibus parari consueverunt, processus *absq; fermentatione* in hunc instituatur modum:

Sumitur bona florum vel liliorum convallium, vel arantiarum, vel citri, jasmini &c. quantitas, quæ vino generoso inspergitur, sicque mixta manet per noctem, postmodum additur aquæ sufficiens quantitas, quo in ea natét flores, ac ita destillatur per vesicam leni & æquali semper calore, ut aqua continuatim leniter bulliat, & cum quarta fere pars aquæ egressa est, cessa, atq; hanc per tres dies in loco frigido repone, ut supernatet oleũ separandũ.

Atq; hoc modo omnes flores suaviter odorati destillantur ut oleum genuinum præbeant; non vero opus est & necessarium, vinum addere, nisi aquam simul efficaciorẽ expetas.

Si qui verò sint flores qui tenaciter oleum nobis exhibeant, illi mediante fermentatione eò disponendi sunt, ut hoc leviter fundant. v.g.

Recipe liliorum convallium bonam quantitatem, in mortario lapideo contusa cucurbitæ immitte comprimendo fortiter, & in cellam repone per quatuor menses, quo putrescant probè, tunc alembico superposito juncturis optimè clausis, ab initio leniter destilla, atque ascendit spiritus adinstar spiritus vini; post phlegma prodit, quod seorsim colligendum, ultimo remanet massa crassior,

solum aquæ cantharum seorsim recipe ; reliquamque viliorem alii usui asservans.

Vires sunt in specie cephalicæ , unde in Apoplexia,Paralysi, Epilepsia,& similibus cerebri affectibus maximo cum effectu propinatur hic nobilis spiritus.

*Heic curiositas artificum adinvenit modum,quo hos & similes spiritus mediante spiritu vini per descensum destillant:*pro exemplo:

℞. Liliot. convall. q.l. linteo mundo subtili indita, impone collo cucurbitæ vitreæ, substrato in fundo cucurbitæ spiritu vini , tum alembico superposito, ex arena leviter destilla, atque ascendens spiritus , floribus in superiori colli parte positis adhæret,ibique recolligitur,ad fundum rursus descendens guttatim, atque ita quasi circulando , Essentiam efficiens,modo noto.

De aquarum insolatione nota, eam non omnibus in genere convenire aquis, sed eis solùm,quibus activæ non in magna copia insunt particulæ,ut hinc corruptioni maximè subjectæ extent ; nisi solaribus adjuventur radiis : Si verò turbida ac mucilaginosa existat aqua , filtretur per arenam mundam , vel vitrum pulverisatum , atque tum solaribus exponatur radiis per æstatem ut servetur.

Hæc de aquis: *sequuntur olea*, quæ itidem *vel cum*, *vel sine fermentatione* , & infusione

alia,

alia, ab artificibus parari consueverunt, processus *absq; fermentatione* in hunc instituatur modum:

Sumitur bona florum vel liliorum convallium, vel arantiarum, vel citri, jasmini &c. quantitas, quæ vino generoso inspergitur, sicque mixta manet per noctem, postmodum additur aquæ sufficiens quantitas, quo in ea natēt flores, ac ita destillatur per vesicam leni & æquali semper calore, ut aqua continuatim leniter bulliat, & cum quarta fere pars aquæ egressa est, cessa, atq; hanc per tres dies in loco frigido repone, ut supernatet oleū separandū.

Atq; hoc modo omnes flores suaviter odorati destillantur ut oleum genuinum præbeant; non vero opus est & necessarium, vinum addere, nisi aquam simul efficaciorē expetas.

Si qui verò sint flores qui tenaciter oleum nobis exhibeant, illi mediante fermentatione eò disponendi sunt, ut hoc leviter fundant. v.g.

Recipe liliorum convallium bonam quantitatem, in mortario lapideo contusa cucurbitæ immitte comprimendo fortiter, & in cellam repone per quatuor menses, quo putrescant probè, tunc alembico superposito juncturis optimè clausis, ab initio leniter destilla, atque ascendit spiritus adinstar spiritus vini; post phlegma prodit, quod seorsim colligendum, ultimo remanet massa crassior,

cui ſpiritum primò egreſſum reaffunde, atq; clauſa digerantur per aliquot dies, tum rurſus abſtrahe, rurſusque reaffunde, huncque laborem tam diu reitera, donec oleum cum ſpiritu clarum, quod plerumque in quinta deſtillatione fit, exeat, atque nactus eris oleum fragrantiſſimum. Hoc verò modo duplo plus acquiris olei, quam per veſicam, ſicque optimè deſtillantur rotismarini, caryophyllorum hortenſium, jasmini, flor. citri, arant. &c. oleum, ut Agricola habet.

Datur item modus, quo, addito oleo, ex floribus ſimiles & æquales eliciuntur olei particulæ, pro exemplo habemus.

Chamomillæ cœruleum oleum.

Quod ita fit. ℞. Florum Chamomillæ à ſtipitibus mundat. quantum dimidia capit veſicæ pars, affunde aquam, ut tamen adhuc tertia veſicæ pars vacua remaneat, tum calefiant, atque affunde olei petræ albi q. ſ. (ſcil. ſi veſica capiat viginti liquoris menſuras, tunc ℔ ß. olei, & ultra additur;) probè mixta ac alembico tecta, ita ſtent in digeſtione per tres dies absque tamen igne, poſtea adhibito igne deſtilla, adhibito refrigeratorio, ſed leniter, donec oleum exeat jucundè cœruleum, quod ab aquâ ſeparandum & aſſervandum: ſi verò co-

colore cœruleo non ſat imprægnatum ſit, recentibus ſuperaffunde floribus , & laborem reitera, donec arrideat color.

Nonnulli loco olei petræ, therebintinæ ſpiritum ſubſtituunt , ſed hic perdit colorem, quem illud tenacius ſervat , cum odore genuino.

Vires inſignes ſunt: emollit penetrat, aperit, dolores lenit, confortat, calefacit: hinc catarrhos abſumit, dolores artuum pacat, odontalgiam curat, aurium dolorem ſedat externè adhibitum. Internè nephriticum eſt & diureticum eximium.

Eſt hic alius modus Italis uſitatus , quo mediante infuſione olea ſua odorifera parare ſolent. v. g.

℞. Florum Jasmini recent. ſuaviter odorat. q. l. Amygd. dulc. excorticat. ac nonnihil ſiccat. ac confract. q. ſ.

Cum his fiat in cribro ligneo, aut alio puro vaſe S. S. S. ultimò orbiculo ligneo ſuperimpoſito paulum gravando.

Poſtero die ab amygdalis ſegregentur flores , novisque & recentibus floribus eædem ſtratificentur amygdalæ, aliquo ut prius pondere nonnihil gravando ; hic labor frequentius ſemper cum recentibus floribus reiteratus, tibi frangrantiſſimum largitur oleũ, ſim-

plici saltem & absque igne, expressione eliciendum.

Simili modo suavis odor elicietur ex Arantiarum, citri, anthos, rosarum floribus, item ex thymo & similibus odore frangrantibus plantis aliis.

Præfertur hic amygdalis oleum Been officinarum, si hoc gossipio exceptum cum prædictis sæpius stratificetur floribus, sufficienterque tum frangrantissimo impraegnatum odore è gossipio exprimatur, qui modus durabiliora efficit olea, ut non facile rancorem contrahant, atque hic modus multis in secretis habetur.

Sic etiam flores sua exhibent salia, si datur illorum copia; volatilia vero cum fixis præstent, atq; flores magis volatilibus, quam fixis constent particulis salinis in sulfur exaltatis, saltem ponamus modum qui volatilia separat disposita.

Sic ℞. Florum anthos, jasmin, lilior. convall. &c. rore majali imbutorum pro lubitu, vitro imposita putrefiant in cella, aliquot mensium spatio, & resolventur in liquorem acutissimi & fragrantissimi odoris, qui ex retortâ destillatus urinosum volatilem salinum fundet spiritum.

Si florum Tinctura & colores separata desiderentur, & à substantia reliqua extracta expectan-

tantur, ut pictoriæ arti inserviant, & aliis rebus colorandis:

Fiat ex soda vitriariorum, vel sale Alcali, & calce viva lixivium mediocriter potens, in hoc lixivio ad lentum ignem recentes coque flores, ut lixivium omnem florum extrahat colorem, cujus signum est, si flores extracti albicantes & decolores, & è contra lixivium instar elegantis tincturæ appareat: tunc exemptis floribus, foco ad bulliendum appone, eique tantum aluminis rochæ superadde, quantum dissolvi ab igne poterit. Deinde ablatum ab igne lixivium, in vas aqua limpida impletum effunde, & color fundum petet, quo facto quiescat aqua & decantetur, atque alia recens affundatur, & cum tinctura resederit, decantetur, idque reiteretur, donec sal lixivii & alumen omne à tinctura ablatum sit, notando tantò magis pulchrum & elegantem fore colorem, quantò tincturam à sale lixivioso & alumine magis aquâ purgaveris: Aquam autẽ intelligo communem, cujus beneficio sal lixivii & alumen aufertur, subinde autem antequam decantetur aqua, subsidere aquam permitte, idque tam diu repete, donec aqua sine salsedine & non mutata exeat: id enim ablati salis & aluminis signum est, & tinctura in fundo remanebit elegans atque pura, quam aqua decantatâ super segmentis lini candidi extendes,

des, & lateribus recens coctis in umbra ſiccabis, & habebis laccam quæ Pictoribus ſimul & ad Balſama coloranda inſervire poterit.

Multum curæ impenſum eſt in hoc menſtruum; Id quod ex calce viva & ſoda fit, ut dictum ſupra, optimum eſt, cineres tamen ollares ut vocant & alumen idem præſtant.

Sunt qui omne colorum genus pro plantis, mediantibus his ſibi comparant, & flores cujuscunq; generis maxime conſpicuos, videlicet geniſtæ, papaveris, caryophyllorum, & innumeros alios, propriis ſuis atque genuinis coloribus in ingenti volumine ad vivum adumbrant.

Colores perſpicui ſolutionem aluminis tantum requirunt, à ſale enim acriore deſtruuntur, ut in arte tinctoria & cineribus ſmegmaticis apparet.

CAPUT VI.

Seminum Analyſis.

SEmen Vegetabilium à principio duo emittit folia, per quæ liquorem ex terra attrahit, & hoc tam diu, donec confectæ ſint radices, ut ipſarum poſtmodum ope terræ ſuccum ebibant.

Mi-

Minori vero aqua imbuuntur semina reliquis, si enim illa, ad altissima plantarum fastigia salia provexit, iis tunc arcetur, quia in tanta circulatione salia abierunt in olea, quæ aquam sua lubricitate mixtioni ineptam, subtilissimis seminum poris præcludunt.

Olea verò ex eis magna copia eliciuntur, partes enim crassiores nutrientes, porosiores fibras radicis, trunci, ramorum infarciunt, subtiliora verò salia per capillarium fibrillarum anfractus rectificantur in semine, ac in oleum convertuntur, quod subtiliori Solis motu exagitatum expanditur in tenuissimas subdivisorum oleorum lamellulas. *In Sole itaque & sale omnia.* Cum enim nulla res corporea suavi sursum feratur, impulsore opus est, antequam vertex adeatur, quem quando salinæ particulæ per varias fibrillarum torturas compulerunt, arctissimè unita facessunt in olea.

Modus separandi hic est, pro exemplo:

℞. Sem. anisi ℔ iiij. immitte integrum vesicæ, suo refrigerio optimè munitæ, ac superfunde aquæ fontanæ mensuras sex, atque juncturis justè clausis, recipuloque adhibito, destilla ut leniter aqua bulliat, idque continua donec nullum amplius egredi sentias oleum: summa verò opus est diligentia, in hisce oleis colligendis, nec nimis festinandum, nec tardan-

dandum nimium, si enim calorem adhibeas fortiorem aduritur oleum, si verò leniorem nil ascendit. Quædam vero leniori, quædam fortiori igne pellenda: sic oleum anisi facilius ascendit quam aliud, ac primis id funditur destillationis horis, secus quam fœniculi aut petroselini semen, quæ, si per biduum destilles, semper aliquid exit olei. Cautè hinc observandum, ut aquam egressam, vel recenti, vel semper egressa (oleo separato,) resarcias, ne adustionem semina patiantur. Tria igitur hic veniunt cautè advertenda, ut ignis justè mensuretur, aqua refundatur, & refrigerium sæpius mutetur, quod, quo sæpius alteratur, eò purius olea ascendunt.

Jam ad sal deveniendum, quod plus volatile, quam fixum, pro fibrillarum vel densitate vel porositate semen obtinuit; ac ita separatur.

℞. Seminis rutæ, cochleariæ &c. ℔ j. siccatum & mundatum retortæ vitreæ immite ac lento igne destilla, primò exit phlegma, post cum spiritu sal volatile, pulcherrimis rhombis recipientis lateribus se affigit, sequente oleo eleganti & copioso.

Paucis horis re feliciter peractâ, separetur oleum à liquore volatili urinoso, vel mediante filtro, vel tritorio minori, conquassato tamen

men leniter recipulo, ut sal volatile lateribus adhærescens, liquori immergatur, in quem finem etiam modicum spiritus vini, pro majori ablutione recipulo infundi potest, & tunc servari ad usum.

Vires cum aliis salibus volatilibus communes habet; oleum potest rectificari cum aquâ copiosâ, vel Alcalinis sordes attrahentibus.

Notabile est, quod impetuosâ vi secessum faciente sale volatili ab oleo, sub finem vel in medio destillationis facile rumpi soleat retortæ corpus, præsertim, si paulo major destillationi fuerit commissa quantitas, licet ignis non adeò fortis adhibitus egressum urgeat, experimento *Cl. VVedelii.*

Paucis hic expediendi veniunt fructus, in quorum maturatione, Qualium gradus accuratè observantur, acerbum enim in austerum, austerum in acidum, & hoc in dulcem rursus mutatur succum: gradibus igitur hæc differunt, ubi diuturnior solarium radiorum influxus dulcedinem adfricuit, unde & hæc spirituum elaborationi apta præstò sunt, ut cerasa, juniperi baccæ &c. quæ mediante fermentatione ardentem nobilem fundunt spiritum.

CA-

CAPUT VII.

Gummitum resolutionem habet.

GUmmita superflui alimenti particulæ sunt, ad cortices propulsæ, hinc sale minus elaborato, terrestreisque particulis maximè impraegnato constant, hincque minus subtilisatæ salinæ particulæ concretionem induxerunt, ramositatibus sibi invicem implicatis admodum, unde tenacius oleum retinent, subtilius verò debito adhibito igne reddunt, quæ verò levissimè concreta extant, fluiditati proximiora sunt, ut therebintina.

Modus separandi olea levis est, instituitur optimè simplici saltem cum aquâ destillatione, ad ℔ j. gummi v. g. Ammoniaci, vel galbani &c. assumendo aquæ mensuras duas, & ex vesica s. a. destillando, prodit verò subtilius oleum, crassiori remanente, quod aquâ exhalari permissâ, pristinam recuperans concretionis gummosæ formam, alii inserviet usui.

Quæ verò multum subtilis continent olei, ut therebintina, tacamahac. gumm. animæ & similia, hæc plus aquæ requirunt pro vehiculo.

Si verò gummosa concretio plus activis par-

particulis condensata, ac firmissimè sibi implicatis indurata extet, ut mastix &c. Destillatio per retortam adhibetur, soluto prius gummi in aceto destillato, post filtrato; liquorem filtratum cum argilla impastando, conglobando, siccando, atque tum retortæ inditos globulos igni committendo, egressum vero oleum cum aquâ purâ per vesicam rectificando, atque hoc modo galbanum, storax, bdellium & similia etiam destillantur.

CAPUT VIII.

Vini analysin exhibet.

SUmmus hic vegetabilis succus, mobili socio stipatus, eundo vires acquisivit, aqua etenim arctissimũ cum volatili sale iniit connubium, quo per lentam vitis medullam moveri queant velocissime, constrictiori inclusa ligno, per quod tamen spiritus volatiles, altiori donanda volatilitate subtilissima vibrãt spicula, quæ, si ex uvis eliciantur, vinosus illico succus profluit, qui tamen destillatus merum phlegma reddit, volatilibus spiculis sive spiritu remanente, ob nimium firmum aquæ & salis sodalitium, quod ex diuturnâ circulatione pepigerunt.

Qua-

Quare mediante fermentatione demum ex musto vinum proliciendum ; quò indigestum copiosius sal segregetur, ac spicula emergant penetrantiora, quæ tamen in his nostris Rhenanis, ac aliis, frigidiori sub Jove productis, non adeò turgent, ut per saporem & vires luculenter patet ; sæpius enim conspicimus Bacchi filios pro grato aciditatis gustu, arthritidis pœnas luere.

Et quis huc morborum transferet seriem, quam Paracelsus à Tartaro deducit ; in quo acidum sua coagulatione omne tulit punctū.

Jam si vini illud volatile sal expetatur, spirituum destillationibus & rectificationibus insudandum, communiori verò methodo, sed probè ita separatur à vino. v.g.

Vesicam suo refrigeratorio debitè instructam, vino ad dimidias reple, appositoque capitello stanneo, juncturis probè clausis, ac recipulo adlutato, igni appone & l. g. destilla, donec striæ disppareant & spiritus separatus sit. Quem si rectificatū velis ex cucurbita vitrea per M. B. rectifica, orificio cucurbitæ (panno laneo, oleo impragnato) obturato, ut phlegmati transgressus denegetur, & purus solùm transferatur spiritus : ubi tamen primò egressum solum seorsim servare poteris ceu fortiorem & subtiliorem.

Alii

Alii solâ salis Tartari, in spiritum vini etiam non dephlegmatum, adjectione id præstant, ubi phlegma sali se jungit subsidens, subtilissimus vero spiritus dulce spirans supernatat: cui alcoholisato ita spiritu Helmontius denovo commiscet sal Tartari, ut summè subtilem nanciscatur salino-sulfureum spiritum. Boyle, de inf. Experim. suc. p. 88. 89. 90. ex hoc fundamento, hanc tradit spir. vini alcoholisationem, v. g.

℞. Tart. ad albed. calcinat. (nam ut in sal redigatur, necessarium non comperio,) & probe siccatum cucurbitæ prolixæ, & gracilis fundo, ad pollicis unius eminentiam immitte: huic spir. vini semel duntaxat rectificati tantum affunde, ut Tart. ad unius digiti latitudinem supernatet, dein capitello & recipulo probe affixis, blando calore abstrahe, mutato si libet cum dimidium exstillaverit recipiẽte, tandem si opus fuerit liquor destillatus super siccam Tart. calcem denuo ut antea rectificetur. Hinc modo mox descripto procedens exstillantis, prima super sal rectificatione, liquoris aliquantum in cochleari argenteo accensum, ne guttulam quidem phlegmatis aut minimum madoris vestigium post se relinquere observabis: imo examen magis exquisitum sustinuit, quod ipsum curio-

riositatis gratia ulterius explorare placeat: Et destillatione demum rite peractâ, totum spiritum, mutatis subinde recipulis, experimenti causa exceptum æqualiter purum esse comperies, nam quod ultimò exstillabit, cum calx superiori vasis parti adhærescens, inchoatæ siccitatis indicium faceret, totus conflagratione absumptus est perinde ac qui primus ascenderat. Tandem exemptus Tart. calcinatus & igne mediocri destillatus, insipidi & graveolentis liquoris aliquantũ præbuit, qui ex gustu & quod nullo modo inflammari potuit, merum phlegma videbatur. Eadem Tart. calx in vase terreo igni vehementi, donec bene siccescat imposita, ad hoc negotium rursus usurpari potest. Non abs re vasa alta & gracilia imperamus, nam in latis & humilibus experimentum non successisse, inquit, animadvertimus, & multo minus in retortis. Hunc spiritum ita exaltatum, potentissimum esse remedium contra Gangrænam. Experim. ejus Philos. p.25. part.2. lege.

Alii ut volatile illud sal vini minori in volumine obtineant, hoc procedunt modo:

Recipiunt vini generosioris vel Hispanici, vel Bacheracensis Rhenani, vel simplicioris etiam, pro lubitu, digerunt per 14. dies vel tres aut quatuor septimanas in fimo, vel M.B.

Post-

Postea per phiolam spiritum extollunt, eundemque aliquoties per eandem rectificant phiolam, donec ad summam pervenerit subtilitatem. Hujus spiritus ℔ ij. cum ejusdem recentis vini ℔ vj. miscent & per phiolam denuo eandem solum quantitatem duarum nimirum librarum, nec plus nec minus eliciunt. Hunc verò laborem septima repetunt vice semper, libras duas affusas sex libris vini recentis, saltem abstrahendo, atque hâc methodo, fugacem adeò obtinent spiritum, qui non nisi in vitro Hermeticè sigillato servari potest. Usus est in extrahenda Auri Tincturâ & conficiendâ Lampadis vitæ Essentiâ *Burgraffii.*

Glauberus paulò aliter processit, ut in cœlestem quasi Essentiam hoc volatile vini sal redigeret, ac salis Tartari volatilioribus spiculis exacuaret, exempl. gr.

℞. *Tartari crudi pulv* ℔ *j.*
salis Tartari fixi. ℔ ß.

Mista bene cucurbitæ inde, ut quarta vacua remaneat pars, superfunde his spiritus vini rectificatioris ℔ iij. & subitò capitello superposito orificium & juncturas claude exactissimè; atq; in hâc pugnâ subtiliores spiritus vini particulæ sibi similes è sale Tartari furabuntur & secum evehent, ut simul facessent in sal volatile omni Acido destitutum, atque

maximi effectus in Podagra, calculo, confortandis & dulcificandis spiritibus, ac omnibus infirmitatibus ab Acido vel superfluo vel vario modo alterato & acuato oriundis, quo enim rectificatior vini spiritus, eo dulcior, atque ita intensissimæ subtilitatis proprium summam esse dulcedinem, ex hac deprehendimus mechanicâ spiritus vini operatione.

Assimilatur huic spirituum in corpore humano, fabricatio, qui per tot vasorum gyros circulātes sua mixtione dulcificationem perficiunt dulcissimi, ne aculeis suis depascantur carnem, & pro nutrimento, atrophiæ causam suppeditent. Infinito vero modo spirituum impeditur dulcificatio; modo animi contemplemur pathemata, ubi à mærore dissipatur & interrumpitur dulcificandi operatio, ut tum relinquantur corrodentes humores in Acidum proniores: ab ira vero ferox excitetur Alcalinum ut præcordia exæstuent. De externis ac aliis causis non hic datur dicendi occasio, sufficit hîc quod dulcia nutrire, & spirituum nobile esse Quale constet.

CAPUT IX.

Aceti Analysis.

Vi-

VInum quod in ſui primordio, progreſſu & ſtatu fuimus contemplati, porro jam in decremento examinemus; Idem enim hic tornator cœleſtis Sol vinum acuit, & aceſcere facit, quem aliàs ſpiritus fabricare vidimus, ubi uvæ ſucci cruditate auſteræ, tum acidæ, ſolarium radiorum indefeſſo motu, ſpiculis aculeatis defricatis, dulcefactæ fuerunt. Jam ſi vino repletum vas ſub dio exponitur, in ſuperiori parte tantillum apertum, tunc quę ſua implicatione dulcificationis, nunc ſua ſecretione acoris cauſę evadunt; dum auſtero-viſcidus ſuccus, ſpirituum aliàs elaboratiorum retinaculum, iiſdem celeri Solis motu extractis, ſeorſim exiſtit. Obſervamus hoc ſæpius in aceti confectione, ubi eoſdem ſpiritus, ex ſolarium radiorum ceu primi fontis deſiderio, per aerem diſperſos, jucundo odore ſubolfacimus. Hinc cellas profundiores excogitavit ars, quę ſpiritus, aliàs excedente calore ad exitum pronos, ſolaribus arceant radiis, ubi ſpiritus verberio frigoris, vini quærunt penetrale, ut ſic vinoſitatem retineant. Atque tunc in centro vaſis vinum ſemper efficaciſſimum eſt, aqueum verò magis in ſuperficie, quia in hanc proximius Sol incumbit. Ex hoc fundamento œnopolæ ſæpius ex eodem vaſe duplex depromunt Vinum.

In aceti destillatione & resolutione, primis ignis gradibus recipitur phlegma non insipidum, & pro aceti efficacia multum vel parum exsuperans; In acidis enim semper phlegma transit prius, quia in his subtiliores spiritus exhalarunt, remanentes verò fixis sese intimius implicarunt, unde non nisi in totali resolutione, fixis acidorum cancellis firmissimè inclusi, evehuntur. Deinde acidus prodit spiritus pro Tartari in vino copia multus, aceti basis.

Ex massa verò relicta per affusionem aquæ Tartarus elici, exque eo postmodum sal & oleum parari potest. Patet hinc humores per solos dulcificari spiritus, iisdem verò destitutos & acuatos, ad sua prima redire. In destillatione aceti probè observes ne igne nimium fortificato empyreumaticum imprimas fœtorem, hinc in tempore ab opere desistas.

Destillatur item ex quercino ligno & aliis per retortam acetum, quod separato oleo, salis Tartari pauxillo junctum & destillatum insignes obtinet virtutes in alvi fluxibus, confortandis gingivis sanguinolentis, in hæmorrhagia, fronti applicatum & naribus attractum, menstruum etiam præbet non infimum in extrahenda antimonii Tinctura, tam ex regulo quam vitro, quæ tinctura sua ita spoliat, ut cineri simillima judices.

Sic

Sic & ex melle non ſpernendum fabricatur acetum, ſi tribus mellis libris aquæ menſuræ præter propter additæ quindecim, una coquuntur ad dimidias ferè, tunc vero vaſi indita, & impoſito pauxillo pulvere ſinapi albi, calori apponuntur, donec fermenta acetum forte exhibent, in ſolvendis lapidibus non contemnendæ virtutis, ſi legitimè à ſuo liberatur phlegmate.

Vires Acidorum in genere hæc ſunt, attenuant ſed non diſſolvunt, quia in fixis particularum motus eſt à circumferentia ad centrum, unde paſſivorum applicatione frigida ſunt; attenuant viſcoſa incidendo, penetrando: morſum inducunt aculeis maximè prominentibus, unde ſi corpora noſtra laceſſant, ſpinæ inſtar pungunt.

CAPUT X.

Tartarum reſolvit.

TArtarus omnem efficaciã Acido debet, & vel ab inconcocto Solo, vel ferventiori Sole, vino imbuitur; illius nobis exhibent exemplum, noſtra Vina Germanica, Solo, ſalium ditioribus mineris referto, nata: hujus,

ubi in Italicis & aliis ardentiori ſub Sole natis Tartarum ad duorum digitorum altitudinem, vaſis lateribus adhæreſcere conſpicimus. Si enim ſpirituum, ut in noſtratibus, ex minori copia imbecillius ſit robur, ſpicula ſtatim exſiliunt, quia ſuperficiem atomorum, tanto impetu ſpiritus non circumrotant, ſed exaſperari permittunt, quæ poſt pugnam cum particulis Alcalinis ceu plus corporeis, in Tartarum concreſcunt, fæce fundum petente.

Si verò radii Solares vaſis corticem feriunt, ut ſpiritus exulent, acidæ vaſi undique adhæreſcunt, quibus tunc concretis, diſſipationi præſtò ſunt novæ ſpirituum turmæ, quæ Acida cæteris aſſociari permittunt: eodem modo, quo dimicantes in prælio cohortes per diſtinctos ordines ſclopeta explodunt, ut qui erant primi poſteriores fiant. Hoc verò modò ſpiritibus exhauſtis, acidæ particulæ vaſi applicitæ, per aqueas ſolutæ, intro reſiliunt ut vinum aceſcat: videmus hinc acetum ferè nil eſſe aliud niſi liquidum Tartarum, quæ omnia per ſolum Acidum activa ſunt; quo orbato & igne preſſius fugato, enervius Alcali remanet, cui tamen ſi vis aliqua acceſſit, à velociſſimo & diuturno ignis motu, ſubtiliſſima adfricante ſpicula habet.

Artifices circa hoc ſubjectum occupati, multis

tis & variis id subjecerunt ignis torturis, ut inde concinn :ent medicamina doloris, & fulcimenta san tatis.

Cum enim fæcibus ac terrestreitatibus sæpius junctum cernerent, deputationem variis instituerunt modis, & vel simplici lotione, dum Tartarum grosso modo contusum, aquâ frigidâ sæpius affusâ lavabant & abluebant, quã Henricus ab Heer, in suis observationibus magni fecit; Vel solutione, ubi hanc recommendamus deputationis methodũ nimirum:

℞ Tartari albi integri grossè contusi, non verò pulverisati q.v. sæpius aquâ abluatur frigidâ, non calidâ, donec affusa aqua clara exeat & sordes separatæ conspiciantur. Tunc lotum hunc Tartarum sufficienti aquæ quantitate in vesica per horam fortiter coque, sub coctionis finẽ adjiciendo albumina ovorũ aliquot cum aqua simplici conquassata, ut junctas concretione impuritas in se recipiant. Hinc per linteum calidè coletur, & si quid remanserit Tartari nondũ soluti, repetatur decoctio, donec omnis Tartarus solutus sit. Tum verò omnes colaturas confunde & refrigerari ac crystallisati permitte, & reperies Tartarum partim vasis lateribus adhærentem, partim in fundo subsidentem, multis adhuc fæcibus permixtum, & aquâ sæpius denuo affusâ, abluendum

dum & purificandum : qui etsi non albicans admodum & crystallinus fuerit, sæpius tamen soluto præstat, utpote cui particulę acidæ, quę hic ab heterogeneitatibus saltem liberari, non vero debilitari debebant, maximam partem ignis calore extractæ deprehenduntur.

Vires cum reliquis acidis communes habet, attenuat viscosa incidendo, unde purgantibus optimo cum successu sæpè additur. In hypochondriacis vero affectibus ab eâ superante Acido, perperam propinatur, ubi suo accedens analogo, malum adauget. Multo efficacius adhibetur in Bile nimia volatilitate præditâ, & turgente, quæ per modum effervescentiæ cum hoc pugnans, ex suis prorepere latibulis cogitur, vel in suo centro detinetur.

Destillatio Tartari spiritum, oleum & sal volatile nobis exhibet, in quibus tamen separandis Artifices multum discrepant, dum hic mox acidum, mox alcalisatum, & nescio quid exquirit: meliorem nobis constitutivorum Tartareorum separand. methodum reliquisse videtur Nobiliss. Fridericus Hoffmannus, in suâ clave Schrödefianâ ubi docet, destillandum Tartarum spiritu vini impraegnare, ut ita latitantes in Tartaro spiritus alacrius ascensuros incitet; cum præcipit:

℞. Tar-

℞. Tartari crudi solutione unicâ depurati pro lubitu, pulverisatum spiritu vini imprægna rectificato, q.s. tum ex retorta destilla in recipiens amplissimum, lutatis probè juncturis, & quidem igne gradatim adhibito. Atque primo extillat phlegma, deinde spiritus, & tertio oleum, ac si ignis regimen juxta ignis gradus benè rexeris, sal volatile etiam obtinebis. Quæ omnia peractâ destillatione ab invicem separanda, & spiritus ex oblonga phiola per B.M. vel cineres rectificandus.

Spiritus hic particulis acido-salinis volatilioribus saturatus, maximis virtutibus præditus extat, propter enim acido-sulfureas, Pestis & Febrium malignarum nobile est alexipharmacum, cum acidus simul & sudorificus sit, atque ita corrosivas veneni particulas & acres, diaphoresi expellat, & enervem roboret sanguinis massam, ut efferatæ bili resistere queat: dulcificantes enim ejus particulæ penetralia sanguinis percutiunt, ut quæ acria sunt & venenata salia, solvant, & cum sero foras protrudant. Atque hæc sunt specificæ & propriæ hujus spiritus virtutes. An verò in innumeris aliis quibus adscribitur affectibus conducat v.g. in arthritide vaga, affectibus hypochondriacis & aliis ab exsuperante Acido sæpius ortis, contrarius reluctatur effectus.

Ut

Ut vero ſpiritus hujus acido-ſulfureæ intenderentur particulæ, Mixturam ſimplicem Paracelſus excogitavit, quam Fridericus Hoffmannus compendioſè hoc modo parare jubet.

℞. Tartari albi unica ſolutione deputati, vitrioli opt. ana. p. æq. deſtilla per retortam, & ſuper caput mortuum ter cohoba, quouſque liquor apparet clarus, huic adde ſpir. vini rectif. partem dimidiam & denuo ſuper vitriolum deſtilla, & Tartarum calcinatum q. ſ. quouſque ſpiritus omnis purus & ſubtiliſſimus prodiit. Qui tum per ſe, vel cum Eſſentia Theriacali per menſem & ultra circulatus leni calore, in dictis affectibus ubi acido-ſulfureæ deſiderantur particulæ magnarum eſt virium.

Doſis guttularum xx. ad xxx. & ultra, ubi ſpiritus Tartari ſimplex ad ℈j. & duos propinatur.

Oleum fœtidum magna ex parte particulis ſalinis volatilioribus impprægnatum cum ſpiritu vini circulabis, ut corrigas ingratam odoris vim, nec (ſi Alcalina adderes) ſpicula hæc fœtida liberando enervius oleum recipias, dum iſto opere volatiles, fixis Alcali particulis abſorptæ oleum relinquunt viribus potiſſimis o rbatum.

Hoc oleum uſum utplurimum habet in ex-

externis artuum doloribus à frigido ortis, item tumoribus, contracturis & similibus.

Jam ut Acidi cum Alcalino congressus dilucidior fiat, sal Tartari ruminare, quod pro mutata particularum textura, vel fixum fit vel volatile.

Fixum simplici fit calcinatione in furno figuli, quod tum repetita solutione, filtratione & coagulatione purgatur, donec purũ existat.

Hoc cum hactenus vili veste suam luserit scenam, Helmontius ansam dedit, & præcipit (ut hâc spoliatum, in nuda compareat & simplici forma,) volatilisare, ubi inquit: Si quis est qui medendo charitatem proximi cordi habet, discat dissolvens aliquod, quod sit homogeneum, immutabile, dissolvens sua objecta in materiam primam liquidam: Quod si verò ad istud ignis arcanum non pertingat, discat saltem sal Tartari reddere volatile, ut hujus medio suas perficiat solutiones.

Hoc enim informe accipit formam ejus, cui unitur, unde non imeritò inferno omnia absorbendi comparatur, si enim calci vivæ nubas, simulque comburas forti igne, extrahit calcis simile Alcali, & potens adeò efficitur, ut in igneam ferè naturam convertatur, è quo si mediante spir. vini rectificato Tincturam extrahe, potentem ad calculum nancisceris medicinam.

In

In genere fixum Tartari sal universale exhibet absorbens, particularum acidarum, ubi reperiat, & si in liquida compareat forma, humido solutum sal, impropriè oleum audit, quod omnes cutis sordities Acido ortas eluit, ac internè etiam Acidum quodvis exsuperans infringit & absorbet.

Accedimus ad volatilisandum Tartari sal, hoc, cum *Helmont* reticuerit methodum, variè ab artificibus solet elaborari: Ex omnibus veriorem volatilisationem, mediante fermentatione, se edocere nobis persuadere conatur *Ioel Langelot*, ubi hanc communicat methodum:

Calcinentur primò Tartari crudi ℔ ij. vel iij. prout multum Tartari fermẽtare animus est, leviter saltem, & ad aliquã tantũ nigredinẽ ut habeas quo maximè opus, fermẽ rum; Tartari fermentandi. Huic ollæ capacissimæ immisso affunde tantum aquæ, ut ad digiti latitudinem emineat, ignemque primò lentum admove, ut tantum intepescat, postea, dimidium manipulum Tartari subtiliter pulverisati insperge. & brevi videbis bullulas quasdam surgere, & accrescere magis magisque. Hòc viso perge veluti cœpisti, partitis nempe vicibus Tartari pulverem inspergendo, & sic major fermẽtatio excitabitur, bullis ex-

exinde tam concinno ordine surgentibus, ac si ipsas uvas naturales, excepto colore conspiceres. Verum accurato hic ignis regimine opus est, moderato nempe, quale omnis fermentatio requirit. Cavendum quoque ne copiosiori inspersione nimia excitetur ebullitio, & fermentatum, quod solet, olla elabatur. Cessante fermentatione mitte omne quod inest ollæ in cucurbitam ferream, nam de vitrea periculum est, ne rumpatur, cum ei sæpiusculè lintea frigida madefacta, oporteat applicare, quo nimia Tartari fermentati ebullitio prohibeatur, qui aliàs nimii caloris impatiens rapido cursu sursum ferri, & ipsum quoque recipiens vas ingredi solet. Atque eâ de causâ ignis cautissimè regendus, lentoque gradu augendus est, in fine tamen satis forti ut sal omne sursum pellatur.

Et comperies quoque, si ritè recteque processeris, crassum illum fæculentumq; Tartarum, fermentatione dicta adeò subtilem volatilemque reddi, ut ne tantillum salis fixi in capite mortuo remaneat. Liquorem egressum, quoniam multa aqua fermentationis causa addita refertus est, multum quoque rectificare oportet, & quidem eo usque, donec subalbido colore appareat, quod indicat, debitam ei quantitatem salis volatilis inesse.

Quan-

Quanti hoc æstimandum sit, vel solius Helmontii testimonium respicere jubet, idque non solum in affectibus corporis internis, sed & externis, adeoque in ipsâ gangræna mirabile deprehendisse, imo & ejus beneficio Essentias quasdam parasse, quas frustra aliis menstruis tentasset, asserit.

Alii ex fixo sale, volatile conficere student volatilium additione, sed modum, quo fixa redduntur apta ut à volatilibus pati possint, omittunt Acido absolvendum;

Aceto enim intra tres horas id posse peragi, polite ingeniosus *VVilh. ten Rhyne* contendit, quod ab aliis vix intra tres hebdomadas. Redditur inquit volatile, postquam volatiles & acidas particulas amisit, aceto (spiritibus non planè privo, sed eos intimis particularum visceribus includente,) saturandum, ut etiam intra tres horas (ubi tres septimanas alias consumunt alii,) Acidum manifestè spiret, tum spiritu vini aliquoties cohobandum, ut transeat in volatilisatum Tartari sal.

Ex hoc fundo terram Tartari foliatam ortum traxisse quis non videt, dummodò ejusdem ruminetur confectio quæ ita se habet.

℞. Salis Tartari albissimi ℔ j. ab hoc abstrahe aceti q. s. & insipidum elevetur, postea novum aceti spiritum affunde, & destilla, huncque

que reiterato laborem, donec spiritus affusus rursus exstillare incipiat acidus, qualis fuit affusus, atque tunc sal fixum spiritibus acidis volatilibus est animatum, quod nigrum in fundo spir. vini solvendum, per chartam filtrandum, & lenissimo arenæ calore in vasis terreis siccandum, exsiccata materia, iterum spir. vini solvenda, filtranda & exsiccanda toties, donec massa appareat alba, & foliorum instar concrescat.

Vel si compendiosius velis hoc volatile sal terræ foliatæ nomine insignitum:

Acetum à sale Tartari evapora tam diu, donec Acidum spiret, postmodum coagula, & cum spir. vini edulcora sæpius cohobando. Ingeniosius *Cnæfelium* processisse duco, qui propriis spiritibus animationem instituit, tali modo:

℞. *Salis Tartari albiss.* ℔ ß.
spiritus Tartari bis per cineres rectif.
spiritus vini ana. q. s. ut quatuor emineat digitos.

Digerantur aliquandiu in loco calido, postea spiritum abstrahe ad siccitatem: affunde novum spir. Tartari & spir. vini, & iterum destilla, idq; toties repete, scil. sexies vel septies, & ultimò quidem per phiolam altam, donec sal Tartari in lateribus vitri, camphoræ ad-

instar appareat, quod vitro probè clauso serva.

Si hoc augmentare velis arcanum, adjice illi spir. vini opt. rectificati & alcoholisati, ad duorum vel trium digitorum eminentiam in vase optimè clauso, tum misceantur & digerantur tam diu, donec cuncta benè unita sint, & de massa nil appareat amplius: hac solutione facta repone vitrum in locum frigidum, & crystallisentur rursus, atque ita augetur Tartari Arcanum vel volatilisatum sal in infinitum.

Vires salium horum volatilisatorum maximæ sunt, nec satis deprædicandæ in omni corrigendo Acido, ut affectibus Hypochondriacis, Arthritide, Podagra, Calculo, Febribus & similibus, inprimis sale volatili C. C. viperarum &c. fortificatum & exaltatum: si verò Elixire proprietatis absque Acido jungatur, exhibet Tincturam Spleneticam, Nephriticam, Arthriticam, &c.

Similem inter alia volatilisationis salis fixi methodum nobis comunicavit *Ioh. Otto Helbius* in sua, ex India Orientali in Europam ad Academiam Naturæ Curiosorum, missa Epistola, his verbis *in suo, in veram atque inauditam Physicam introitu.* Amore, inquit, proximi apponamus incognitum de sale arcanum: il-

lam

lam videlicet omnibus Chymiæ & Medicinæ cultoribus, desideratissimam, veram & placidam gravium ac calcinatorum salium volatilisationem. Ubi breviter notandum, nullum in natura sal esse naturaliter fixum sed omne, certo gradu volatile, & quod fixum possidemus, ignis calcinatione nimium exsiccatum, combustum & mortificatum est. Reddatur itaq; amissum, & corruptum restituatur per aërem (& inibi volitantia acidi spicula,) sequenti universali methodo.

℞. Sal aut calcinatum, aut naturâ grave, solve in aquâ, lixivio tenui ollam novam non vitreatam intus ad satietatem imbue, & super ignem evaporando, aquam sali associatam separa, sic sal fixum ollæ poros ingreditur, & olla aëri exposita per aërem corrigitur, ut domo exeat, & volatilisatum ac spiritibus rursus animatum, lanæ instar, ollæ parietibus extra adhæreat, quod abrasum paucis manipulationibus sublimatur.

Vel per Acidum particulari modo.

℞. Salis Tartari calcinati q. v. superfunde acetū vini destillatum, pone in digestionem, usque dum totum sal in aceto sit solutum: demum acetum cum soluto sale per 40. dies digere, post digestionē abstrahe acetū, & tunc in fundo sal crystallinus relinquetur ferè

 dia-

diaphanus, hoc peracto edulcora, solve aquâ pluviali destillata & semel atque iterum filtrando à fæcibus purga, ut sal accipias clarum & albissimum, à quo per reiteratam cohobationem in B. Vap. destilla spir. vini phlegmatis expertem: digere rursus per mensem cum spir. vini: tandem igne arenæ vehementiore, detracto prius spir. vini sublimatur, & vitri lateribus sal Tartari volatile adhærescere, jucundis conspicies oculis.

Aut faciliore via.

℞. *Sulfuris comm. flavi* ℔ *j.*
salis Tartari ℔ ß.

Prius leni igne in tigillo fluat, & posterius ad finissimum redactum pulverem addatur, semper spatulâ lignea in sulfure fluente moveatur & super carbonibus sinatur, usque dum massa aut hepar picis tenacitatem acquirat. Massam in ligneum atque paulisper madidum effunde orbem, calidum adhuc in mortario calido contunde, & sufficientem spiritus vini quantitatem ad latitudinem duorum digitorum affunde, qui mox moxque tincturam sulfuris extrahit: hanc separa, & ex tinctura & fæcibus forti igne tractatis sal Tartari sulfuris sale correctum, & volatile paucis horis depromes.

Paulò aliter proceduntalii, dum fixum ſal in proprio oleo occultato Acido, animatum, volatiliſare ſtudent. Recipiunt enim olei Tartari fœtidi part. j. ſalis Tartari ex capite mortuo poſt ſpiritus extractionem relicti partes ij. rerunt peroptimè in porphyrio calefacto paulum, per aliquot horas, ut mellis formam vel conſiſtentiam referat. Non verò nimium nec plus olei admiſcendum, quam requiritur, quoq enim ſupernatat ſuperfluum eſt nec ab Alcali melioratur: mixturam hanc cucurbitulæ immitte optimè clauſæ, ac lentè aliquot menſium ſpatio digere, hyeme ſupra fornacem, ne oleum aſcendat, ſed in ſal omnia vertantur indurata, quod tum fortiori ignis pulſu ſal volatile copioſe transmittit.

Leviter alii procedunt dum vini fæces à quibus ſpiritum abſtrahunt, putreſcere loco aperto ſinunt, ac tum, per retortam deſtillant in ſal copioſum volatile, denuò per phiolam rectificandum.

Sic & hiſce volatiliſatis ſalibus non abſimilis eſt Balſamus Samech Paracelſi, qui fit ſæpiſſimè reiteratâ ſpiritus vini rectificatiſſ. à ſale Tartari abſtractione, donec videlicet ſal fixum Tartari volatili ſpiritu vini impragnatum, liquorem ſive ſpir. vini adeò efficacem deſtillari ſinat, ut erat affuſus. Tum verò

ſaturatum ſal cum terra figulina mixtum, deſtillatur ex retorta in ſpiritum ſalino-volatilem Balſamicum magnarum virium.

Degeneravit ab hiſce ſalis fixi volatiliſandi modis medicamen, multo ab imperitis in uſu, nomine Tartari vitriolati inſignitum: hoc acido planè immutatum nec verò exaltatum eſt: en compoſitionem.

℞. Salis Tartari, pulcherrimi pro lubitu, ſuperfunde guttatim ſpiritum vitrioli rectificatum tamdiu donec ebullitio & pugna ceſſet, tum ſupernatantem abſtrahe liquorem lento calore ad ſalis vitriolati ſiccitatem.

Hoc vitriolatum ſal mirum quantum recommendant Galenici, dum omnibus ſuis ferè purgantibus admiſcent, ac pro univerſali recommendant digeſtivo, præprimis in Hypochondriorum, lienis & aliorum obſtructionibus; ſed quam malè, contraria ſæpè & mala exinde demonſtrant introducta ſymptomata, ut cardialgia, vomitus ac plus rebelles redditæ obſtructiones, quæ, quando ab Acido variè vel exſuperante, vel alterato ortum ducunt, maximum hoc, & valentiorem nanciſcuntur adjutorem. Majori verò cum ſucceſſu propinatur in bilis exſuperantis variis alterationibus, ubi particulis ſuis acidis earundem bilioſarum particularum levem efferve-

ſcen-

ſcentiam refrænat, vel alteratas & diſpoſitas purganti expellendas tradit.

Conſideratius elaborarunt alii ſuum Tartarum ſolubilem, ubi ſal fixum Tartari particulis quidem propriis acidis alteratur quodammodo, ſed tamen non immutatur, quin plus ad volatilitatis ſtatum diſponatur, majores tum exerturus effectus, in dictis ab Acido oriundis affectibus, & alterando ſuperfluo Acido. Elaboratur verò duplici modo, vel fixo vel volatili alcaliſato ſale addito. Si fixo:

℞. Olei Tartari vel ſalis Tartari reſoluti quantumlibet, in capaci ollâ calefacto injice per vices ſemper pauxillum Tartari purificati & ſubtiliſſimè pulveriſati, injectionem tamdiu reiterando, donec lenis pugna non conſpiciatur amplius, tunc deſiſte, & refrigeratum liquorem filtra & ſerva.

Si volatili addito ſale expetas ſolubilem Tartarum:

Cremori Tartari ſubtiliſſimè pulveriſato, in cucurbita ſuperfunde ſpiritum ſalis armoniaci urinoſum ad eminentiam duorum digitorum, & cum hæc miſta ſteterint in cella 24. horis, poſtea adde aq. fontanæ q. ſ. & per 6. vel 8. horas coque, ſemper aquam decoctam refundendo, poſt filtra, & in arena evapora.

Nonnulli addito vitro antimonii pulverisato, ac unà coctò, Tartarum concinnant solubilem emeticum, eximii usus & effectus.

Si verò cum hoc solubili Tartaro limaturam martis per mensem fermentant vel digerunt, tum fabricant martis tincturam in hepaticis debilitatibus & variis ejusdem infirmitatibus non spernendam.

CAPUT XI.

Succorum quorundam pertractat anatomen.

OPIUM papaveris succus est, qui è viridi papavere certò tempore vulnerato, vase circumjecto excipitur, ubi tunc ad vasis formam in casei rotunditatem concrescit, atque magis pellucidus pro optimo habetur.

Quod somno lethale sit opium inde est; quoniam in hoc oleosæ cum acerbis à Solari Igne partes convolvuntur, ubi pro mixtione inducitur cum acrimonia conspicuitas, & cũ hac læsio, concludimus hæc, quoniam humo pingui papaver, hyosciamus & similia delectantur, ut etiam oleum avidius devorando campum enervent, & sterilescere faciant, quod

quod tum sufficienter exprimitur, narcotico suo sulfure cerebrum feriens; hinc non immeritò opium corrigendum igni exponitur, ut sulfurea exhalent miasmata. In quibus ulterius perficiendis & corrigendis alii varios excogitarunt modos, dum alii ista miasmata figendo, alii vel plus exaltando opium corrigere insudant. Ubi tamen aliqualis fixatio mediantibus Acidis facta omnibus præfertur correctionum modis, nec infima est Excell. Wedelii correctio quæ hæc est:

Recipit opium, in tenues lamellas scissum, lento calore exsiccat, tum pulverisati opii unciæ uni phlegmatis aceti destillati ab arcano Tartari resultantis uncias sex vel octo superfundit, tunc vitrum calenti arenæ imponit, ut agitatione cum spatula facta solvatur opium; ubi pars impurior spumosa, vitri summa lambit, pars vero terrestrior fundum petit. Colatura per linteum facta ad mellaginem abstrahit vel in Extracti formam redigit. Tunc si in liquida rursus expetit forma:

Huic in consistentiam melleam redacto opii Extracto, affundit spir. vini plus vel minus, prout vel saturatiorem vel dilutiorem Tincturam expetit, ac ita suam parat Tincturam anodynam maximi usus & effectus. Dosi gutt. x. ad xx.

Alii, omnibus correctionum modis posthabitis, præferendam volunt *Ioelis Langelotti* methodum, mediante fermentatione noxia opii miasmata alterantem, & moderatè acidas imprimentem particulas, quæque hunc in modum se habet:

℞. Opii Thebaic. in particulas conscissi ℔ j. affunde ei in cucurbita humili succi cydoniorum bene maturorum recentissimi ℔ x. adde salis Tartari puri albiss. & siccati ℥ j. expone leni calori per diem unum aut alterum, usque dum bullæ quædam appareant, tunc adde istius promovendæ causa sacchari pulverisati ℥ iiij. porro eum caloris gradum observa, quem fermentatio requirit, sic videbis opium vehementer attolli & resolvi per minima, (cave verò à sulfure narcotico graveolenti, quod tunc solet exspirare:) Tum videbis partem impuriorem volatilem spumosam superiora petere, partem vero magis terrestrem in fundo subsidere, tandem in medio consistet purior pars, nimirum liquor rubini instar pellucidus, quem cautè separabis, & debitâ destillatione ad mellaginem inspissabis, quam denuo spir. vini alcoholisato dissolvas & filtres, ac per mensem digeras, ut quicquid adhuc crudi inest, cœlesti illo igne maturetur. Atque tum spiritu ad debitam consistentiam abstra-

abſtracto, nactus eris eſſentiam tantæ virtutis, ut etiam dimidia grani pars, appropriato propinata vehiculo, mirandos præbeat effectus. *Particulæ namque volatiliores hac methodo quodammodo fixatæ, ac nonnunquam aromaticis temperatæ, incenſivos ſpirituum motus refrenant, atque apto vehiculo hæc provecta opiata* (quia oleoſa & terreſtria obtundunt,) *ſpirituum clauſtra obſerant, ut fortificati poſtmodum repullulent, nam nullo corporis exercitio diſſipantur, quam diu ſomnus imperat; adeò ut à moderatiſſimâ anodynorum doſi introductam quietem, dulci ſomno peractam, ſequatur corporis vigor, mentis valor, acrium dulcificatio & laudabilior nutritio ut politè ac ingenioſè ſentit VVilhelmus ten Rhyne in ſuis meditationibus de veteri Medicina pag.249.* Maximo ideoque cum emolumento datur in Colica, Arthritide vaga & fixa, febribus ardentibus, & aliis variis doloribus, à ſpirituum exorbitante motu & acredine ortis, cum ſale Tartari volatili, C. C. ſpir. ſalis armon. &c. Doſi gr. j. ad iij. & iiij. ſæpius etiam ultra exhibitum.

Nota hic, fortiora acida volatiles & reſinoſas opii particulas obtundere nimium; ſpirituoſa vero, ut vini ſpiritus & ſimilia exaltare, hinc cautè procedendum. His cauſis permoti alii opium ſimplici ſaltem toſtione correctū,

ceu

ceu venenosioribus miasmatibus tunc privum, reliquis vero viribus nondum orbatum præferunt, & dosi unius grani propinatum extollunt.

ALOES particulis alcalinis volatilibus, asperioribus tamen, & hamatim inter se nexis constat, unde duplici paret menstruo, vel aquoso vel spirituoso, indeque patet solvendum cum solvente ejusdem esse indolis.

Socotrina dicitur, cum ex Insula Socotra, ubi copiose colligitur, advehitur, alii vero à succo denominationem derivant, cum ex succo concreta extet; optima est flavescens & pellucida.

Cum vero particulis suis acutissimis sed plus alcalisatis, sanguinem fervidiorem reddat, hincque caloris sensum inducat, artifices hæc hebetare intendunt spicula, varia correctione; Inter quas hic Pharmacopœorum Francofurtensium ab aliis creditus modus, fere optimus censetur, dum levioribus seri lactis aciculis, volatiliores Aloes particulas aliqualiter obtundunt, aliis vero additis purgantem vim fortificant. Modus talis est:

Solvatur Aloes cum seri lactis s. q. moderato tamen calore, facta solutione requiescant, ut crassiores subsidant fæces, quo viso quod clarum est decantetur, & legitime rursus inspissetur.

℞. Hu-

℞. *Hujus extracti* ℔ v.
Extracti violarum ℔ j.
colocynth. ℥ v.
Fiat massa.

Si vero tantum laboris non impendunt Pharmacopœi, hinc Aloen simplici saltem violarum infuso solvunt, filtrant, & inspissando debitam Extracti colocynthidis dosin addunt, & ad consistentiam justè inspissant.

Violarum Extractum, sæpius repetitâ infusione cum recentibus semper floribus, ac expressionibus, ac ultimo cum albuminis ovi clarificatione, ac justa decoctione tandem, paratur.

Vires Pillurarum Aloeticarum leviter purgantes sunt, & frigidis ventriculis magis quam calidis conveniunt, non vero tam propter vim quam habet penetrandi ac calefaciendi, quam propter cruditates acidas, quas amara, alcalisatis volatilioribus particulis referta, maximè infringunt.

Distinguunt nonnulli inter partes Aloes resinosas spir. vini extrahendas, atque ad Elixir proprietatis proprius assumendas: Et inter salinas plus aquosis educendas ac magis purgante vi præditas, unde conficiunt non contemnendum Elixir purgans, additis spir. vini ac arcano tartari. Vel Aloen succo violarũ solutam,

coquo

eoque sæpius nutritam, ac coagulatam, cum essentia absinth. alcalisata in minutissimas efformant pillulas: Quæ ob singularem abstersivam & laxativam vim dosi minimâ scil. ad 4. 7. vel 9. decubitus tempore sumtæ, mira præstare Fridericus Hoffmannus asserit.

SCAMMONIUM plantæ lactescentis, sed radicis succus, particulis maximè volatilibus sed acrioribus constat, unde non facilè incorrectum propinatur, nisi acriora spicula, sulfuris acido fumo alterata sint, ac oleoso quodam addito, veluti amygdalis dulcibus eo disponatur, ut tanquam resinosum facilius solvatur nec adhærescat, vel humores acrius reddendo tormina excitet. Hinc alii libentius hujus usu abstinent, & ejus loco recommendant.

Jalappæ Tincturam, quam parant cum spiri u vini sed rectificato, ad unam partem Jalappæ grosso modo contusæ sex spir. vini partes affundendo, additisque corticibus citri, in loco tepido locando, donec tinctura legitimè extracta deprehendatur: quam tum pro lubitu Syrupo Cinamomi; vel saccharo edulcoratam, ad cochlear. semis vel unum optimo propinant cum effectu. Et si fortiorem volunt, paulum addunt infuso scammonii correcti, vel aliud purgantis genus.

CAM-

CAMPHORA arboris cujusdam lachrymat esinosa, particulis Alcalinis volatilissimis, propria balsamica pinguedine resinosa saturatis, constat, hinc delectatur maximopere fortioribus ac subtilissimis Acidi spiculis, cum spiritu enim nitri, vel aqua forti, olei formam ludit, non vero cum acido leviori, ut aceto, vel reliquis succis acidis, hinc maximo cum effectu in febribus malignis ac ipsa peste propinatur, dum malignum & venenosum suffocans acidum, in sanguine hinc inde fluctuans, & patientes sine intermissione exanimans absorbet, unde & Tincturā Bezoardicā efficienter ingreditur, ac ab Avicenna olim Theriaca contra Venena calida appellata & celebrata fuit, quod ut inquit, spiritus vitalis ab ea subtilitatem acquirat & luminositatem vehementem, propterea q; lætificet, & confortet: causa effectus, poris appropriatis videtur adscribenda, quibus, subtilissima acidi spicula imbibendo operatur, eis namq; aqua debilitatis acidi particulis, pristinam reassumit formam Camphora, eundem præstitura de novo effectum, nec viribus orbata.

Excell. D. Joh. Conradus Beodbeck Tubingensis Professores, secretis suis adnumerabat Camphoram, quam spir. vini tartarisato, vel liliorum convallium, vel granorum actes

solu-

ſolutam, externè optimo cum effectu adhibebat, in tumoribus durioribus emolliendis, inflammationibus compeſcendis, & artuum doloribus ſedandis &c. Internè eam propinabat, ſpiritu meliſſæ & ſpir. vini Tartariſati ana. p. æq. reſolutam, & additis ſæpius aliquot guttulis olei caſtorei ſtill. vel meliſſ. in ſuffocationibus uterinis exhibebat maximo cum levamine. Vel detur in hujusmodi affectibus oleum ſuccini camphoratum, ex olei ſuccini p. ij & camphoræ p. j. paratum, quod mira præſtabit.

Sic & in Colica furioſa, *unicam drachmam camphoræ cum olei cortic. arant. deſt.* ℥j. diſſolutam calore leni, & *Extracto abſynth.* liquido addito, ſæpius exhibitam doſi aliquot granorum, Acidum corroſivum abſorbendo, infandum tollere dolorem, Frider. Hoffmannus habet.

Ut in oleum abeat camphora, artifices varios excogitarunt modos, quos hic recenſere omnes, pro ſupervacaneo reputo, ſi quis vero hoc absq; additione expectet oleum, miſceat cum bolo vel terra ſigillata camphoram, & in arena per retortam deſtillet, ac aſcendit inſtar butyri camphora, quàm cum ſalis Tartari p. ij. addito ſpir. vini ad trium digitorum eminentiam, ex balneo per alembicum deſtilla. Atque tum vini ſpiritum camphorâ impraegnatum,

tum, cum aqua misce, & separabitur de eâ Oleum, quod supernatat; quodque si rubescat, super talcum calcinatum rectificetur.

Olei hujus usus maxime à Paracelso commendatur in Mania ad ℨj. datum, quod furibundos spirituum motus glaciei instar coagulet. Ubi Riverius sequens laudat epithema camphoratum, quod ex *Aquâ Nymph.* ℔j. *salis prunellæ* ℨj. *camphoræ* ℈j. paratum, linteis duplicatis tepide syncipiti admovet.

Porro Paracellus miris extollit laudibus camphoram in sedandis insultibus Epilepticis, & extinguendis pungentibus acidi spiculis nervos vellicantibus.

Sic etiam in variis capitis doloribus ab acido ortis, miram præstat efficaciam, modo non adsint vigiliæ, ubi tum optimè combinatur cum Opio, & externe sæpius fronti adhibetur: testatur hoc Mindererus, quod camphoram extrinsecus fronti adhibitam in cephalalgia plurimum prodesse observarit. Ac in hâc, Khunrath *solvit camphoram in spiritu Vini* rectificato, addit *albumen ovi*, & *aceti rosacei* cochlearia aliquot, & fronti applicat.

Externè ad calidas oculorum lippitudines collyriis utilissimè additur camphora, ut & aliis

aliis variis ophthalmicis v. g. ℞. *Album. ovi* q. v. benè agitato cum *Aluminis frusto*, donec in linimentum album abire videas: tum adde *camphora* q. s. ac paulum *Aquæ rosarum*, & cum cannabe applica.

In dentium dolore cum Oleo caryophill. & opio mixta omnibus odontalgicis facile palmam præripit.

Denique inter cosmetica non infimum tenet locum, cutim enim aridam maculisque fœdis squalidam, grato vigori donat, lacteamque reddit, præprimis si aqua forti soluta & aqua reducta, cumque spermate ceti & aliis juncta applicetur, postmodum verò aquâ quadam appropriata rursus abluatur.

Paucis omnia contraham: conducit & peroptime adhibetur ad omnes Affectus, ubi exsuperantia, vel vario modo alterata deprehenduntur miasmata acida, omnis doloris causa; furias etenim hasce doloris, spiritus exagitantes nervosque excruciantes, sibi associat camphora, eos verò pristinam in libertatem vindicat.

Exulet verò ea, ubi bilem nimia volatilitate in morbis dominari suspicamur.

FULIGINEM paucis perpendamus. Hanc vero ex fumo, fumum ex combusto rum adusto Oleo provenire comperimus:

ſi in papyreaceo cono ad extremum conflegrato, fumum in empyreumaticum concreſcere oleum conſpicimus, Odontalgiæ conducens. Primordia ideoque ejus in flamma, continuationem in fumo; vigorem in camino, ceu in aperta deſtillatione; Perfectionem verò in retorta acquirit. Deſtillatio per retortam fictilem, aperto igne ſucceſſivis gradibus inſtituta, exhibet primo phlegma cum ſpiritu albicante, poſtea Oleum flavum, & ultimo rubeum cum ſale volatili, quod ſæpiſſimè etiam in prima deſtillatione impetratur, ſed non ſemper, atque interdum non niſi in tertia rectificatione aſcendit, ſi vero recte paratum, fuerit leni calore promptè ad ſummum aſcendit phiolæ.

Spiritus rectificatus ex ſale ſuo volatili impрægnatus Syncopizantes reſtaurat, ſuffocationes uterinas reſtinguit, &c.

Sal volatile, ut aliorum volatilium ſal, inſtar camphoræ granulatæ rectificatum, facile, excepto unico tartari ſale volatili, omnibus aliis in tota rerum naturâ palmam præripit: de hoc enim *Cl. Hartmannus* deprædicat, quod ſi æger aſſumpto hoc animam agens non convaleſcat, eum certò eſſe moriturum, ſi autem hujus uſum inſequatur levamen, ad valetudinem rediturum: atque hoc eſſe ve-

rum à se non semel probatum F. Hoffmannus in sua Clave Schroderiana confirmat.

Inter Olea hoc altero magis adustum prodit. Quod magis adustum est levi aspergine illitum combustionum dolores mitigat: minus combustum acria temperat, & cancrosa ulcera sanat, præprimis si ex capite mortuo ulterius calcin. extractum Sal fixum, volatile acuerit, tum enim carnis luxuriei occurrit; ubi oleosæ partes escharam juvant.

Externè ipsa fuligo, arcendis febribus intermittentibus, affectionique hystericæ, à mulierculis laudabili cum successu carpis imponitur; & ab Hippocrate inter ipsa fœtum pellentia refertur.

Mirabile ex Fuligine Oleum communicat F. Hoffmannus in suâ Clave, ac ita parare præcipit:

Recipe Fuliginis succini instar splendentis nigri, ex ligno potius quercino collecti; Succini albi ana. p. æq. destilla lento ignis gradu per retortam ex arena, ut primò phlegma, deinde spiritus albicans, & ultimò Oleum album & rubeum cum sale volatili prodeant, postmodum liquorem ab oleis separatum, per M. B. rectifica, & acquires sal volatile; Oleis denique affunde Spir. Vini, digere aliquantisper, postea destilla & nançisceris Oleum cam-

camphoræ odorem æmulans. Cujus Dosis. gutt. iij. sunt, in omnibus ferè affectibus, præprimis in pleuritide. Imò agonizantibus exhibitum edit miracula, & si sudor post ejus usum sequatur, infallibile reconvalescentiæ erit signum.

Cum ideoque tanta nobis exhibeat *Medi*camina Fuligo, non immeritò nonnulli hoc ei tribuunt encomium, quod, si in ejus vires inquiramus curiosius, facile ab Indis & Garamantis allatis pretiosioribus carere possimus.

SECTIO IV.

MINERALOGIAM IN GENERE PERCURRIT.

SApientissimo sanè consilio Divinum Numen, rerum Naturalium nexum, catenulis quasi constrinxisse hariolamur, dum tria Regna, commensuratis & certis gradibus combinata, conspicimus, & Sal Universalem horum Directorem consideramus. Hoc cum in Animalibus & Vegetabilibus per constrictiores fibrillarum poros subtilissima sua spicula vibrare necesse habeat, volatile

magis exiſtit, quam in Mineralibus, quæ ob rudiores terræ mæandros, tam intimè non implicatas obtinent ſalinas particulas, ſed indigeſtas eas plus habent, copioſiori aquâ involutas, unde varia plerumque inter ſe ſalium & ſulfurum corpuſcula in mineris deprehenduntur, ex quibus poſtmodum, (quando elaboratiores particulæ eò prorepunt, ut jam magis unitæ vehementius in ſe inſurgant,) poſt pugnam duriſſima concreſcunt Metalla. In genere igitur *Mineralium originem à Sale petimus*, in quibus tamen volatile intenſior ignis acuit, ut difficulter hebeteſcat, quodque adeò Univerſale merito vocarunt *Paracelſus*, *Fratres Roſeæ crucis*, & alii innumeri Philoſophi, cum Solis calore ſubtilitate ejus particulæ in athmoſphæram provehantur, ut tum pro varia cujusque rei matrice inſervire queant, & nutrimentum de novo refundant. Variè igitur operatur hoc Naturæ Architectonicæ Inſtrumentum SAL, pro varia corporum miſtione, & acidi figurantis aptitudine, ubi tum ex variis intermixtis particulis ſalia poſt pugnam indurata, & alia *M*ineralia & Metalla reſultant. Sufficienter id demonſtrant *M*ineralia, quando ea ignis anatomiæ tradita omnia acidos fundunt ſpiritus. Aci-
dum

dum ergò solum est, quod elaboratiores Mineralium partes suâ colaturâ constituit,& Metalla compaginat ac concentrat, prout universali Motore arctius acidorum spicula sibi implicantur invicem,ut tum ex attenuatis & longo Solis motu circulatis salinis spiculis sulfur Metallorum perficiatur.

Longè hinc superare *M*ineralia & *M*etalla medendo Vegetabilia & Animalia, cum Paracelso & Helmonte multi credunt, cum hæc in alimentum non abeant, sed suas vires integras ad habitum corporis diffundant,& quasi per radios operationes exerant. Commonstrare hoc *Helmont* intendit exemplo ab Argento vivo desumpto, ubi in Tractatu suo: *In Verbis Herbis, & Lapidibus, &c.* ita pergit: *Unica Argenti vivi uncia millies mensuram aquæ inficere poterit, attamen permanere in pondere & proprietate pristina, agens enim in aquam sui saltem characterem imprimit, non verò vicissim quicquam ab aqua repatitur. Manifestum itaque est quod vis quædam Medica transferatur, mutetque suum subjectum naturale, & abeat in objectum peregrinum, solo velut radio vel aspectu sui, ita tamen, ut licet objectum peregrinum acquirat exoticam sibi vim, agens tamen inspiransque initium, nequicquam de suo pristino robore*

magis existit, quam in Mineralibus, quæ ob rudiores terræ mæandros, tam intimè non implicatas obtinent salinas particulas, sed indigestas eas plus habent, copiosiori aquâ involutas, unde varia plerumque inter se salium & sulfurum corpuscula in mineris deprehenduntur, ex quibus postmodum, (quando elaboratiores particulæ eò prorepunt, ut jam magis unitæ vehementius in se insurgant,) post pugnam durissima concrescunt Metalla. In genere igitur *Mineralium originem à Sale petimus*, in quibus tamen volatile intensior ignis acuit, ut difficulter hebetescat, quodque adeò Universale merito vocarunt *Paracelsus*, *Fratres Roseæ crucis*, & alii innumeri Philosophi, cum Solis calore subtilitate ejus particulæ in athmosphæram provehantur, ut tum pro varia cujusque rei matrice inservire queant, & nutrimentum de novo refundant. Variè igitur operatur hoc Naturæ Architectonicæ Instrumentum SAL, pro varia corporum mistione, & acidi figurantis aptitudine, ubi tum ex variis intermixtis particulis salia post pugnam indurata, & alia *M*ineralia & Metalla resultant. Sufficienter id demonstrant *M*ineralia, quando ea ignis anatomiæ tradita omnia acidos fundunt spiritus. Acidum

dum ergò ſolum eſt, quod elaboratiores Mineralium partes ſuâ colaturâ conſtituit,& Metalla compaginat ac concentrat, prout univerſali Motore arctius acidorum ſpicula ſibi implicantur invicem,ut tum ex attenuatis & longo Solis motu circulatis ſalinis ſpiculis ſulfur Metallorum perficiatur.

Longè hinc ſuperare Mineralia & Metalla medendo Vegetabilia & Animalia, cum Paracelſo & Helmonte multi credunt, cum hæc in alimentum non abeant, ſed ſuas vires integras ad habitum corporis diffundant,& quaſi per radios operationes exerant. Commonſtrare hoc *Helmont* intendit exemplò ab Argento vivo deſumpto, ubi in Tractatu ſuo: *In Verbis Herbis, & Lapidibus, &c.* ita pergit: *Unica Argenti vivi uncia millies menſuram aquæ inficere poterit, attamen permanere in pondere & proprietate priſtina, agens enim in aquam ſui ſaltem characterem imprimit; non verò viciſſim quicquam ab aqua repatitur. Manifeſtum itaque eſt quod vis quædam Medica transferatur, mutetque ſuum ſubjectum naturale, & abeat in objectum peregrinum, ſolo velut radio vel aſpectu ſui, ita tamen, ut licet objectum peregrinum acquirat exoticam ſibi vim, agens tamen inſpiransque initium, nequicquam de ſuo priſtino robore*

aut pondore amittat, remittatque; fit nempe id absque ullâ argenti vivi passione, diminutione, debilitate aut alteritate. Hæc res postquam in Mineralibus sæpè ac diversimodè subter experientiam tracta fuisset, me edocuit tandem, quod antehâc nemo mortalium fortassis adhuc opticè atque intus perspexisset, qualiter remedia abstrusiora operarentur, quodque nimirum citra sui dissolutionem, aut interitum, citra sui penetrationem intrò admissa, liberè agant in sopitum vel succensum Archæum, solo quasi sui aspectu, irradiatione vel ejaculatione suarum virium, in medio productarum, retentis adhuc pristinis, & non mutatis pondere & proprietatibus; Adeoque testantur ejusmodi arcana, se infinitæ bonitati propinqua, dum infinitas quasi spargunt vires. Quapropter non impunes manebunt Medici, dum pauperes, qui absque impensis ullis facilè atque obiter sanari potuissent, in novissimo judicio se neglectos ejulabunt. Igitur arcana nequeunt unquam abire in alimentum, quia servant suos fines, ut quæ non in cibos, sed in pharmaca sunt destinata, pharmaca perseverent intrò assumpta.

Ex acuto hoc Helmontis discursu luculenter patet, quantum hæc ultimò concentratæ, subtilisatæ, perfectissimæque salino-sulfureæ Mine-

Mineralium & Metallorum particulæ distent, â Vegetabilium & Mineralium diffusis levioribus spiculis salinis, alterationi multum obnoxiis.

Ut verò illæ Mineralium particulæ in nudâ suâ & genuina compareant formâ, artificis manu corrigendæ sunt, & perficiendæ ac concentrandæ, quò tum radiis suis igneis obscuratum morbis Archæum illuminent, ac excitent. Cum itaque sic Salinæ particulæ primarium agant Authorem, de *Sale* nobis esto initium, cum in hoc & *Sole* omnia esse Philosophorum turba exclamet. Atque in eo omnium morborum naturalium medicamenta requiescant. Unde non sine gravi causa *Sal Divinum* nominarunt, tanquam id quod à corruptione omnia conservet. Intelligas tamen hæc de acidis & perfectis solum salinis spiculis, de quibus supra jam mentio facta est, & quod Philosophi *Universale*, *cæleste*, &c. vocant, in quo *Omnia*, & quod omnium compositorum, & variis aliis terreis particulis combinatorum Salium Pater est & Author: non verò de Communi composito, & variis sæpe heterogeneitatibus mediante aqua, ceu principio materiali, hujus Universalis ope concreto. De quo nobis in sequentibus erit sermo.

CAPUT I.

De Sale Communi.

SAl commune quadrangulari schemate, sive cubica figura præditum est, & majori in digestione rudiores obtinuit particulas acidas, unde lentius hujus, quam NITRI prorumpunt spiritus.

Marinum fontano præfertur, quia hoc radiis solaribus magis vicinum plus excoquitur, & de Universali Sale plus hinc participat. Differt etiam multum aliàs sal ratione Climatis vel loci, sic Coloniense nostro multum antecellit, utpote heterogeneitatibus minus impeditum, ac schesin magis illibatam obtinens.

Sal in genere à rerum Conditore infinitis bonitatibus dotatum est : Fermentationem juvat, alimenta digerit, putredinem arcet, appetitum excitat, terram fœcundat, hinc Maritimi populi terram Sale imprægnatam effodiunt, & agris inspergunt, & omne hoc acidi ratione; Ubi è contra *Alcalia carnem mortificant & putredinem promovent*, & nisi horum ferociam eluderet acidus Salis spiritus, mox

mox omnia corrumperentur. Sic *Marina Aqua* pruriginosis, & qui ab acrioribus vellicantur humoribus, prodest, psoram scabiemque tollit, & partibus unà robur addit; si calidâ se foveant & lavent. Sic & impetigini conducit. Et si in Salis energiam ulterius inquiramus, inveniemus; Ventos etiam ex mari lapidificantes & salificantes oriri, qui molliora in saxeam indurent firmitudinem. At quid de coralliis aliisque in mari petrificatis arboribus statuendum sentis? Annon forsan Uxoris Lothi in Salinam columnam metamorphosin huc referendam censeamus?

Jam si, quantum activitatis obtineat Sal, inquirere lubeat, ignis consulendus, ut hujus ope constitutivas separemus particulas acidas. Præcipuæ verò rei hujus operationes in Destillatione consistunt; ubi tamen purificatione antecedente non semper opus habet Sal, nisi siccari necesse habeat, donec igni injectus non crepitet amplius, ubi tamen operculo adjecto Salis jactura præcavenda est.

Spiritum ejus communi modo destillamus hoc modo: Recipe Salis marini, vel alius ℔. j. boli vel terræ sigillatæ ℔. iiij. optimè siccata retortæ inde ad dimidias, & igne gradatim adhibito, ac apposito recipiente maximo destilla, decem vel duodecim horis, ultimò fortiori

fortiori igne pellendo, & ex ℔. j. Salis, duodecim spiritus uncias sæpè recipies: hunc super caput mortuum aliquot cohobiis destilles, auctus semper prodit tandem per M.B rectificandus, at lento ignis gradu, quod notes.

Si circulatum *Minus* desideres, Spiritum salis destillatum à novo semper & recenti Sale abstrahe tamdiu, donec viriditatem nanciscatur.

Circa hujus spiritus destillationem studiosè observa, ut Sal probè teras, & optimè bolo commisceas, si optatum consequi effectum velis.

Boileus Histor. fluid. & firm. pag. 17. *refert Cum virum*, inquit; *illum, quem aquarum corrodentium destillatio valde celebrem fecit in Hollandia, de maximâ destillatorum liquorum copia quam unquam ex Sale marino extrahere potuerit sciscitaret, ille, qui ab omni alienus est jactantia mihi affirmavit, se loco vulgaris pulveris lateritii vel arenæ, albicante quâdam uti argilla, atque aliquando totum ferè Salis corpus in liquorem traduxisse, adeò, ut ex* ℔. j. *Salis, sine magno labore, ignisve peculiaris intentione*, 14. *liquoris uncias extraxerit: cumque suspicatus, inesse huic liquori multum aquæ, ex argilla Sali mixta expressa, porrò inquirerem, nunquid ab hoc liquor*

quore phlegma unquam separasset ? Se de industria id fecisse respondit , & haud minus quam 12. fortis purgatique spiritus uncias interdum recepisse. Et Beguinus habet : *Si quidem rectè operatus fueris, ex ℔. j. materia, ℔. j. spiritus obtinebis.*

Atque hi sunt præcipui Salis destillandi modi : dantur quidem diversæ aliæ descriptiones , ubi salibus aliis additis destillatio facilitatur , sed tunc simplex non est , & aquæ forti plus similis liquor, operationibus metallicis magis conducens, quam depellendis morbis.

Lubet tamen Glauberi methodum apponere quæ hæc est:

℞. Salis marini vel communis calcinati ℥. iiij. solutis in aquæ fluviatilis unciis xvi. adde Olei vitrioli ℥. iiij. guttatim affundendo ne nimia fiat effervescentia: hæc mixtura destilletur ex cucurbita vel retortâ vitrea in arenâ ad siccitatem , & prodit primò phlegma, postea liquor acidus, quem genuinum appellat Salis spiritum, Oleo vitrioli relicto & coagulato cum Alcali Salis communis. Ex capite mortuo vel Sale relicto suum facit Sal mirabile corrosivum, cujus una pars, cujusvis liquoris sive vini sive aquæ partes tres coagulat. In hoc Sale mirabili Glauberi aquâ disso-

dissoluto, conservasse Cl. Sylvium embryonem humanum, & glandulas aliquot eodem modo in cartilaginis æmulam substantiam convertisse Dantiscanum Juvenem, Olaus Borrichius Epist. Barth. cent. 3. refert: credi tamen hoc ab aliis item salibus, vel legitimo Spir. Vini alcoholisato æquè promptè aut forsan felicius præstari posse.

Vires Spiritus Salis, præprimis si Volatilis est, insignes admodum sunt, in corroborando Ventriculi fermento, depellendo Ictero, Febribus, senum stranguriis, ardore urinæ, & similibus, sed ut dictum Volatilis sit, subtilis, nec corruptioni obnoxius, ut corruptam ventriculi aciditatem, ac crudam, crassamque in salsum volatilem salem convertere queat. Non enim simpliciter acidum esse debet ventriculi fermentum, *sed acido-salsum Volatile*. Hoc est quod cibum transmutat, & chylum disponit, ut ex eo postmodum expeditius Vitalis spiritus pabulum petat, ulterius tum elaborandus & perficiendus.

Ex hac causa permoti nonnulli artifices ut exaltarent particulas, & spicula hæcce Salis acida, & volatiliora reddant, Spiritu Vini ceu maximè Volatili & dulci, id instituerunt. Receperunt namque Spiritus Salis legitimè elaborati & rectificatissimi, cum Spiritus Vini

ite

item rectificatissimi ana. & ex retorta per arenam ter vel quater cohobarunt, ac obtinuerunt Spiritum minus corrosivum, circulatum & dulcem. Quibus tamen omnibus antecellit *Spiritus Salis Viridis*, repetitis cohobiis in Circulatum Minus Paracelsi conversus. Hic tibi erit instar omnium, mediante quo medicamentorum veras solutiones & correctiones perficies. Si verò huc non pertingas, nil certè solidi obtinebis, aut præstabis, quod amicè moneo, eò igitur omnem intende laborem, ut hanc Volatilitatem viridam nanciscaris, & habebis Menstruum, quo Metalla calcinata disponuntur ut fixa reddantur Volatilia, atque ad Sanitatem humani corporis suas à DEO concessas largiantur infinitas dotes. De quibus si placuerit perlege Polemannum in suo de Sulfure Philosophorum acutissimo tractatulo.

Interim *Glauberus* Spiritus Salis, suo modo supra docti Vires admodum extollit, in affectibus scorbuticis, ac ei assentit *Vrees VVick* in suis opusculis, rubro, viridi, & bono Leone, de Sale Philosophorum, &c. ubi confirmat ejus Vires, facto multiplici experimento, cum in West-India Præfectus esset Metallicorum, præprimis ubi à vaporibus subterraneis mercurialibus dentes vacillent, & gingivæ

givæ laxentur; ubi internè spiritum, externè vero pro collutione oris Sal relictum mirabile à Glaubero vocatum commendat, adeò ut hæc, cum Panacæâ Antimonii, centarium minerale aliis dicta, rei metallicæ operariis absolute necessaria deprædicet.

CAPUT II.

Nitri Anatomiam exhibet.

PRæcipuum Nitri natale solum in Ægypto, Provincia Nitria, ac in Africæ Provincia Cyrene est: ubi, ex aqua stagnante Nili, in istorum tractuum convallibus Solis æstu producitur Nitrum: Non secus ac in Gallia propè Rupellas, & in Provinciali territorio, ubi per tubos subterraneos ad unum alterumque fontem aqua ducitur, quæ tum rotarum adminiculo ex terra hauritur, & per fossas complures diffunditur, ut æstivus Sol dulcem exhalet aquam, multique relinquantur communis Salis acervi; uti & in Anglia fit & Portugallia, quod Sal postmodum onerandis navibus inservit, in mercatoriarum opum defectu. Forsan idem fit propè Nilum cum Nitro; quod tamen simplici nostro Nitro vix

vix erit ſimile, quin potius Aphronitrum conſtituet: quale ex novæ Hiſpaniæ lacubus æſtate arefactis colligitũr.

Noſtrum artificiale pro particularum ingredientium, terrearum figuris vel magis vel minus perfectis variat; quas enim alcali hebetat ſcheſes, eas acidum volatile exacuit æqualiori acumine, ut in armoniaco conſpicimus, quod pro tanta alcali copia, nimio acido volatili imbuitur. Prout igitur terra vel plus vel minus exiſtit alcaliaſata, vel aliis mineralibus jam ſaturata, ita acidum volatile vel avidius vel lentius attrahit. Non ineptè hinc Philoſophi Nitri Mineram in aëre conſtituunt, & Naturæ Salem appellant. Id quod germinatio probat: ſi enim *Alcalia* ſive cineres ſint, ſive fimus, urina, ſtercora, cornua, oſſa combuſta, &c. agris inſpergamus, *nitroſum ex aëre alliciunt Sal*, quod quo volatilius attrahitur & copioſius, eò citatiorem ſeminibus conſitis communicat motum. Hîc *ſi quis plantas excitandi modum deſideret*, proceſſum ei in ſecretariorum invidiam communicat *VVilh. ten Rhyne*, qui *recipit Nitrum*, *Spiritu Vini optimo ad trium vel quatuor digitorum eminentiam ſuperfuſum. Poſtea vitrum benè obturari, & in calido per duodecim horas aſſervari, poſtea decantari, & Vini Spiritum uſui deſtinari;*

tum vasi terreo calcem vivam immitti, eique terram ad quatuór digitorum altitudinem adspergi tandem semen conseri dicto spiritu humectandum jubet. Videmus hinc metum sive effervescentiam omnia fabricare sublunaria; cum in singulis salibus sive calcinatis, & tum acido per aërem saturandis; sive muriaticis sed volatilisatis, & alcalinum & acidum recondatur, in calce viva satis dignoscibilia, maturitatemque promoventia.

Constat etiam hisce, unicum esse Sal quod viribus existat manifestum, acidum unicum quod spiculis conspicuum gustuque, sæpius etiam visu, juxta figuras dignoscibile. Ex omnibus verò Nitrum magis exactam aliis salibus obtinet figuram suam pyramidalem hexagonam, inæqualiter tamen lateralem, acidoque magis volatili & accuratius figurante refertum, hinc magis etiam universali Sale sive spiritu proximum. Terra igitur ex quâ excoqui debet Nitrum vel Naturaliter sit Alcali refertum, vel artificialiter eò dispositum, quale exemplum nobis exhibet terra jumentorum urina longo tempore humectata, sicuti & aliæ terræ, cineribus post lixiviationem rejectis, ac aliis alcalinis vacuis impraegnatæ, quæ avidius & copiosius illud universale acidum volatile ab aliis spiritum Mundi appel-

appellatum, attrahunt.: hinc suum conficiendi Nitri modum maximè extollit *F. Hoffmannus in sua Clave*, ubi inquit: Nitrum conficiendi rationem & modum qui novit, totum terrarum orbem exiguis peragrare potest sumptibus, modo terræ communis portionem sumat, eamque impraegnet suo artificiali fermento Nitrifico, impraegnatam postea excoquat, depuret, & Nitrum ex ea extrahat, aerique iterum exponat. Fermentum constat ex Sale communi, urina, jumentorum stercore, & martialibus scoriis, &c. Communem coctionis methodum hic omitto, in Chymia mea, ex Erckero descriptam, ac Nitri coctoribus notam.

Hoc jam subjectum Artifices, variis subjecerunt ignis torturis, præprimis illi qui universale ex eo Menstruum exprimere tentabant. Sed inter Mineralia Proteus est, qui hanc, mox aliam assumit formam. Quædam enim ipse figit, quædam reddit volatilia, à quibusdam redditur volatile, & ab aliis figitur ipse.

Operationes, quibus subjiciebatur, erant Purificatio, Destillatio & variæ aliæ præparationes.

Simplicior præparatio quæ circa hoc subjectum suscipiebatur, erat liquefactio in tigillo

& mediante sulfure combustio, quod ita præparatum lapidem prunellæ appellabant; hoc enim modo acidum extrahendo, alcalinam fortificabant partem, ac febribus ardentibus plus conducere, sed falsè, credebant, quia hoc ita alcalisato Nitro magis exaltabant in istis Febribus alcalinas effervescentes & ferocientes particulas, & calorem sæpius intendebant, quem acidis restinguendum relinquere debuissent. Melius itaque & securius procedunt illi, qui in dictis affectibus simplici saltem & repetita coagulatione & solutione in aquâ id purificatum adhibent, vel ipsum spiritum ejus. Si verò ad Febres intermittentes aliosque affectus ab acido provenientes propinari debeat, tunc consulto plus alcalisatum Nitrum in usum cedat. Alcalisatum verò tunc redditur, vel carbonibus pulverisatis conflagrando, vel si in majori copia expetatur, cum Sale tartari detonando, vel ut supra cum sulfure comburendo. Acida namque quo simpliciora & puriora, eò majorem in calore febrili extinguendo obtinent energiam, ut in hoc conspicuum nobis præbent exemplum Julapia spiritibus acidulata, & quo volatiliores isti spiritus redditi & aculeati, eò penetrantius alcalisata & acria alterant, & hinc exortum

calo-

calorem obtundunt. In hunc finem Dulcificationem acidorum, mediante Spiritu Vini rectificato, excogitarunt Naturalistæ, vel in crystallos etiam ambos concrescere spiritus permiserunt, quando Spiritum Nitri, Spiritu, Vini rectificato jungentes ac per M. B. destillantes in fundo reperierunt crystallos Nitri è Spiritu acido dulces, calorem febrilem maximo cum levamine extinguentes.

Quo vero mediante destillatione constitutivæ Nitri particulæ separentur ab invicem, ea hoc instituatur modo: Pro intermedio observa ne terram vel bolum recipias qui vel vitriolo vel aliâ quâdam vel Martis &c. minerâ modo imprægnatus sit. Præstat itaque argilla alba, vasis porcellanis, vel fistulis tabacinis inserviens.

Recipe ergo argillæ hujus optimè siccatæ, ℔. iij Nitri pulcherrimi ℔. j. mista exactè ex retorta per gradus destilla, & prodit primo leviori igne phlegma, postea aucto plus igne particulæ quædam salinæ crudiores in formâ spiritus albi, ultimo vero volatilis rubicundus intensiori igne implicatus spiritus exit, qui in liquore, crudiori jam saturatus acido, successu temporis subsidet.

Nonnulli, cum nullam ferè terram puram & simplicem, nec aliis remixtam mineris crederent,

derent, loco argillæ cineres elixiviatos subst
tuebant, quæ salis Nitri in igne liquationei
optimè prohibebant.

Hic jam est Spiritus Nitri destillandi v
rior modus, si compendiosiorem expetas, I
Cardilucius tibi hanc breviorem commun
cat methodum: v. g. In promptu habeas r
tortam terream à tergo tubulatam, vel si de
tubulus, ipse eam pertundas ferro quoda
acuto ut acquirat in tergo foramen exiguur
hanc retortam ad dimidias Nitro repleta
furno impone, ita tamen ut tubulus à terg
promineat, tunc struas ignem tam validur
ut Nitrum liquescat saltem, quo conjectura
ter percepto, per tubulum injice sulfuris co
munis frustulum pisi majoris magnitudin
vel dimidiatæ fabæ, ac ardens sulfur spiritu
Nitri liberabit, & in receptaculum firmi
adlutatum (excepto foraminulo parvo lign
olo clauso, ut aperiri iteratò queat,) transv
het, remanentibus & sulfuris & Nitri par
culis alcalinis. Postquam verò sulfur est
jectum, aliquantillum apertum servetur
ctum foraminulum, donec aura sibilans,
sylvestres spiritus reticeant, quo viso fo
minulum claude, & expecta donec ma
pars spirituum transgressorum sedata fue
tum rursus foraminulum aperi, & denuo
fu

furis frustum injice, & ut prius procede, idque continua, donec nulli amplius spiritus egrediantur, & omnis Nitri spiritus mediante sulfure ardente elevatus fuerit, ac Nitrum saltem fixatum, & in alcali versum sentiatur; tum desiste, & si benè operatus fueris, intra paucas horas, majorem elicies spiritus Nitri copiam, quam si per retortam destillando integrum teras diem: hæc dictus *D. Cardilucius*. Interim tamen ego communiori methodo, utpote plus certa, & rubicundi volatilis spiritus multo plus fundenti, acquiescam.

Jam, si conjunctum habes utrumque Nitri spiritum, album, scilicet, qui ex crudioribus acidi spiculis, rubrum verò, qui ex subtilissimis & volatilissimis, ac omnibus alienis, implicatisque particulis destitutus constat, cum phlegmate, tum amborum separationi insistendum.

In hisce separandis spiritibus, volatili scil. & crudiori acido, multum insudarunt Agricola & alii, sed methodum, quâ institui debebat debita hæc separatio, tacuerunt, oleoso volatili absolvendam, in quo volatilissima spiritus Nitri rubicunda spicula, requiescunt & conglomerantur, integris viribus tunc separabilia, ut quæ antea in forma rubicundi vaporis existebant, jam in forma spirituosissi-

mi liquoris subsistunt, qui tamen volatilis adeo est, ut vix de vase in vas fiat transfusio, quin magna pars in auras abeat, velut in Patriam propriam, unde natalibus clarus. Modum clarioribus prostituere verbis, nondum licet.

Alii cum animadvertissent, quantum commodi adferant volatiliores acidi spiritus medendo, crudioribus particulis corrigendis, & Essentiis aliis verè extrahendis, Spir. Vini, salino sulfureis & volatilissimis particulis refertum adjecerunt, ut hoc modo crudiores Spiritus Nitri particulas exaltarent & quasi dulcificarent. Receperunt vero Spiritus Nitri genuinè elaborati, fortissimi, partem unam, Spiritus Vini alcoholisati partes duas, mixta per alembicum, aliquot cohobiis destillarunt, donec unita probè, exierint, in formâ spiritus admodum volatilis.

Spiritus hic habetur pro Menstruo anomalo *Boylei*, de quo confer ejusdem exercit. de menstruis Stomachic.

Vires Spiritus volatilioris eminenter insignes sunt & expertæ satis, in confortando debiliori stomachi fermento acido, cruditatibus ejusdem acidis corrigendis, unde in Colica, Febribus ardentibus, Peste ipsa, inque Nephritide & Calculo non satis deprædicari

potest,

poteſt. Doſi ℈j. vel ʒß. cum idoneo propinanatas vehiculo.

Suis enim aculeis obſtructiones reſerat, tenacem hoſtem incidit, renum fermentum acidum confortat, ut ſanguineam maſſam largius præcipitet, vel ſerum à ſanguine ſegreget, hinc multâ dilutione acrium confluxum cohibeat, vel hebetet Et cum hujusmodi acidum volatile modicâ Doſi ſæpius exhibitum, ſuis ſpiculis non exactè fermento illi lapidificanti reſpondeat, calculi deſtructionem, pro fabricatione intendit, ſicuti acidum in gallinarum ſtomachis fermentum calculos & ſimilia ſolvit. Omnibus verò hic, ut dictum, Nitri Spiritus volatilis præfertur; hic ignis inſtar homogenea congregat, heterogenea ſegregat, & penetratione ſua calculoſum deſtruit vinculum. Quod enim omnes calculo non infeſtemur, quotidiano panis uſui ingenioſiores adſcriptum volunt, cum ex eo deſtillatione, & rectificatione, proliciatur Spiritus nitroſo volatili ſimilis, & tincturis hinc compactioribus etiam eliciendis, lapidumque nævis delendis appropriatus, exindeque calculoſis non leve afferens auxilium.

Non vulgare nec infimum arcanum revelaſſe putant, illi, qui ex Nitro Magnetem do-

cuerunt, quo ex aura Tincturam Auri attrahere volunt, sed vilis admodum ista videtur Auri Tinctura, cum Tinctura Salis Tartari de Nobilitate decertans, & vix hanc exsuperans. En descriptionem.

Sumunt Nitrum purum & crystallinum, crucibulo immissum, per repetitas carbonum pulverisatorum injectiones, tam diu fluere in crucibulo sat firmo permittunt, donec nulli amplius carbones accendantur, atque Nitrum omninò fixatum restet. Hoc per solutiones & filtraturas optimè purificatum, crucibulo immittunt sereno cœlo, Sole cancrum, Leonem vel Virginem ingrediente, tempore matutino, supposito igne per duas horas, & spatio centum minutarum, attrahet sulfur aureum, herbaceo colore, eoq; summo, & tunc cave ne igne nimium valido colorem hunc expellas rursum, & in suum chaos regredi facias, sed quamprimum summum illum colorem nactum fuerit, ignem remove, & refrigeratis omnibus cœruleum videbis colorem. Tum pulverisato magneti superfunde Spirit. Vini rectificatiss. & levi digestione Tincturam extrahe, quam ad liquorem abstrahe qui initio gustu salsus deprehenditur, donec diebus aliquot interjectis magnes sive salsedo subsidet, limpidæ instar, tinctura innatante.

Mira

Mira de viribus hujus Tincturæ deprædicat Balduinus, & ceu universalem Medicinam nobis recommendat, at ferè arroganter nimium, cum vix Tincturam Tartari exæquet; quod enim fixatum carbonibus Nitrum, tam brevi tempore, (imprimis calore supposito resistente,) volatilissimas particulas auræ, acidi videlicet subtilissima & volatilia spicula, attrahat sibique agglomeret, vix sanè credibile videtur.

Minori cum strepitu Glauberus, aliàs gloriabundus admodum, ex hoc fundo communicavit suam Tincturam Nitri, ubi mediante Sale volatili magis corporeo, incorporea ferè acidi spicula ligat, ac mediante præcipitatione figit, ut tum, cum Spiritu Vini tincturam, vel aliqualiter fixatas acidi sulfureas particulas, meliori cum successu extrahat. v. g.

Recipit Spiritus Nitri fortissimi, rubicundo volatili multum impraegnati ℔. j. in hoc solvit lanæ, mediante lixivio purificatæ & exsiccatæ tantum, quantum calore levi repetitis injectionibus solvendo est: postea in capaci vitro affundit guttatim Oleum Tartari per deliq. vel sal Tartari resolutum, tam diu donec ebullitio cesset ac liquor rubicundus existat, tunc filtratum liquorem lento calore cinerum evapo-

evaporat , usque dum sal rubicundi vel flavi coloris restet. Cui tum Spiritu Vini rectificatissimo superaffuso tincturam extrahit, quam ad liquorem exhalatam servat ad usum.

Vires sunt Diaphoreticæ, Diureticæ, unde in Febribus, Nephritide, item Colica exhibet medicamen haud vilipendendum.

Dosi guttularum, x. xx. xxx. & ultra propinandum, cum idoneo quovis vehiculo.

Sal post tincturæ extractionem relictum, solve, filtra, ac evapora, & habes Nitri Magisterium, excellens aperitivum mesaraicarum venarum, renumque & vesicæ.

Dosi ℈ß. ad ℈j. exhibitum.

Porro dantur aliæ quædam Nitri præparationes, ubi acidæ particulæ fortificatæ expetuntur. v.g. Solve Nitri crystallos spiritu Nitri fortissimo, postea ad siccitatem abstrahe , & nil nisi phlegma exit, spiritu remanente: tum verò recentem superfunde spiritum, & repete laborem tamdiu, donec spiritus Nitri tam acidus elevatur ut fuit affusus. Atque ita duplicatum nactus eris Nitrum.

Vel si acido quodam metallico auctum velis, Recipe Sacchari Saturni ex minio præparati, crystallorum Nitri ana. p. æq. dissolvantur cum aceti destillati s. q. post abstrahe ad dimidias , & in cella repone ut crystallisentur: quos

quos cum aqua purâ, vel deſtillatâ aliquoties ſolvendo, & filtrando purifica, in ſiti inextinguibili maximi effectus. Alii, ne nauſeabundo urinoſo ſapore delicatulis adverſetur Nitrum Sacc̃haro miſcere inſtituerunt hâc encheiria: Solutiones nimirum & Nitri & Sacchari Candi mediante aquâ roſarum factas, & junctas, ad dimidias exhalare permiſerunt, ut in cryſtallos abire juncta queant. Hos Nitri ſaccharatos cryſtallos Wirtzius pro Arcano habet in hæmorrhagia vulnerum cum aqua cerefoliæ datos.

Sic alii cum adverterent Nitrum in Febribus ad temperandum calorem optimo cum effectu & interne & externe adhiberi, fabricarunt è Nitro poma manibus tractanda: hoc modo

℞. Nitri cryſtallini pulcherr. ℔. ß.
Salis abſynth: card. bened. ana. ℥ j. ß.

Nitro in crucibulo liquefacto per vices ſalia injiciantur, quæ tum omnia probè liquata effundantur in ventrem phiolæ detruncatæ vitreæ parvæ, luto probè munitæ: ac tum omnibus refrigeratis, confracto vitro, Nitrum conglobatum uſui aſſervatur.

CAPUT

CAPUT III.

Vitriolum resolvit.

EX diversis Vitriolum constat particulis, rudiori indigestione, ex sulfure metallico, terra puriori mixto, & acido soluto concretis, undè vi ignis in pristinum sæpè convertitur Metallum, quædam crudior ejus pars.

Figura ejus quinquangula est, sed rudior sæpissimè, & multarum heterogeneitatum miscellâ dislocata, unde adeò feroci Vulcano adigi debet, antequam spiritus dimittat, quia illi dum hac exsilire nituntur, illac impediuntur.

A sulfure alii originem petunt, *quem tamen ab acido potius deducere debuissent*, cum ipsum sulfur hujus ope concretum sit; atque hanc ob causam è Salium genere exterminatum volunt, nescientes ipsum sulfur nil aliud esse nisi Sal, ac totam præterea Vitrioli substantiam in acidum & alcali convertibilem existere. Et annon totam Metalli substantiam aliâs ex elaboratissimis & concentratis salinis particulis in sulfur concretis constantem, in Sal rursus converti posse existimas: quid ergò vetat, quin Salibus adnumeremus, inprimis

primis cum omnes cum Sale communi proprietates obtineat, æquè enim ac ille ſolvitur aqua, præbet Spiritum acidum, reſiſtit igni, &c.

Duplex autem eſt, Vitriolum vel *nativum* vel *factitium*. *Nativum* in fodinis Metalliferis concretum, & in forma ſtiriarum in cavitatibus ſæpè colligitur.

Factitium ex terrâ Vitrioliferâ, maculis viridibus ac rubris plerumque notata excoquitur, ambo tamen haud multum differunt, niſi concreſcendi modo.

Id quod viridi inſignitur colore de ferro originem ducit; quod cœruleum, cupro propiùs accedit: quò itaque Vitriolum nobilioris Metalli conſortio fruitur in ſuâ concretione, eò nobilius originis hujus ratione habetur, ſed absque ratione, niſi quod hoc vel illud puriori, vel intermixtis heterogeneitatibus ſuperfluis, crudiori, acido, refertius exiſtat. Solum enim acidum eſt, quod & viribus & figuris conſpicuum exiſtit, & differentiam rerum naturalium ratione figuræ exhibet. Hungaricum & Cyprium igitur præferuntur reliquis, cum minus heterogeneitatum combinata obtineant, & exinde acidum purius exhibeant.

In

In ſeparando vero ſpiritu acido multum laborarunt Artifices, qui, cum adverterent Vitriolum impuritatibus vel heterogeneitatibus nimiis admodum conſtricta tenere volatiliſſima acidi ſpicula, varios excogitarunt purificandi, & ab impuritatibus ſegregandi modos, ut tum liberius volatilia nanciſcantur ſpicula acida.

Ex omnibus hunc commendo modum.

Recipe Vitrioli Hungarici bonam quantitatem, aliquoties ſolvendo & cryſtalliſando terreſtreitatibus purga, usque pellucidum fiat & ſapphyrinum: pulveriſatum hoc Vitriolum ſolve & aliquoties denuo filtra, filtratum liquorem pone in digeſtione M. B. per tres ſeptimanas, & ſeparentur fæces, quas filtratione remove, filtratum verò liquorem rurſus digeſtioni committe, & ut prius digerendo procede ſæpius, donec nullæ amplius ſeparentur fæces, tum cryſtalliſari Vitriolum permitte, & ſerva. Alii qui tantum laboris haud impendere volunt, Vitriolum in olla ferrea liquant, liquefacto adjiciunt ad libras nimirum xx. Salis communis aliquot manipulos vel ℥. iiij. tum aucto igne coquunt, donec coaguletur & ſicceſcat, ubi tum in fundo impuriora removenda ſubſederunt.

Ve

Vel Vitriolum cum aquæ pluvialis ſ. q. & quantum ad ſolutionem requiritur ſolvunt, ſolutionem in olla magna ferrea ebulliunt, atque tum ad libras xx. Vitrioli,aqua ſolutas, adjiciunt , limaturæ vel recrementor. ferri ℔. x. & omnes impuritates cum ferri recrementis junctæ fundum petent : tunc liquorem puriorem filtra, & in M. B. lentè evapora & cryſtalliſari ſine , ac Vitriolum crudiori & rudiori acido ſeparatum habebis, quod tum volatiliorem Spiritum facile fundit.

Jam ſi Spiritum ſeparatum geſtias,

Recipe Vitrioli ut ſupra purificati ℔. vj. vel x. pro capacitate retortæ , Spiritu Vini rectificatiſſimo conſperſum, immitte retortæ legitimè lutatæ vitreæ , ut una tertia pars vacua reſtet : tunc adhibito igne ſ. a. & gradatim deſtilla in recipulum capaciſſimum optimo modo adlutatum : & intra 12. ferè horas, & non admodum vehementi igne obtinebis Spiritum cum phlegmate & Oleo ut vocant rubicundo, ab invicem rectificatione ſeparanda.

Longè operoſiorem Helmont de Lithiaſi tradit methodum hanc, ſed legitimam :

Recipe Vitriolum purificatum , eo reple retortas ad minimum ſex : retortæ, monet,

S ſint

ſint vitreæ, nam lapideæ omnes poroſæ ſunt, quia omnis terra poros retinet, eò quod poſt exſiccationem, neceſſariò aliquid non fixi efflat. Porro ſint loricatæ cruſta quæ nec dehiſcat nec rimas contrahat, vel ſponte decidat, aut vitrificetur nimium. Optimè quoq; retortæ collum eminens amplo vaſi recipienti connectatur, ne vel tantillum reſpiret. Recipiens verò locetur in arena madida, & convexa ejus pars integatur ſacco ad dimidias repleto arena madida, qui ſaccus renovetur aliquoties aquæ frigidiſſimæ intinctus. Dimidiū autem retortæ pulveriſato vitriolo impleatur. Tunc verò deſtilla per gradus, donec moderato igne nil exeat amplius: ubi tunc augeas ignē carbonibus quantum poſſibile, cum verò carbonum ignis ceſſet ſpiritum in vas recipiens propellere, injectis lignis ſubter retortam ignis urgeatur per 5. aut 6. noctes ſummo igne naturæ poſſibili.

Retorta videbitur forſan tibi liquari in tanta ignis procella, at nihilominus conſtans perdurabit, eò quod exterior lorica terrea vitrum detineat & combibat, atque ita invitrietur quantum operi ſat fuerit.

Memineris tandem vas recipiens à collo retortæ ſequeſtrare flagrantiſſimo adhuc igne, alioquin videbis in frigidiore ſtatione redire ſpiritus in fæcem, quæ illos exſpuit.

Tum

Tum demum accipe colcothar f. fæcem è destillatione residuã, quam à vitriolo Cyprio vero, Hungarico, vel saltem Goslariensi reservasti: Sulfuri commixta fæx illá residua iterum comburatur, usq; in sulfuris omnimodam absumptionem. Hanc autem dein irrorabis & madefacies præfato spiritu, is enim uti statim imbibitur in patina vel cucurbita vitrea, inde ita repetitus nil nisi phlegma aquosum atque inutile reddit, remanso spiritu imbibito in colcothare, idque repetitum renova sexies aut septies, donec tandem spiritus affusus rubescat, qui supernatabit colcothari, quod signum est, cessandum à saturitate imbibitionis, adeoque hoc dives colcothar usque in ultimos spiritus, jam flavescentes olentès mellis grati odorem, pelle; memento tamen abstrahendum vas recipiens à retorta adhuc candente, obturatoq; per ceram ore lagenæ fortioris, servandum hunc spiritum, cui demũ si aquam injeceris, vas ipsum dissilit statim; ergo solo spiritu prioris destillationis compescitur hic secundus, cujus vix unica libra transfunditur de lagena in lagenam, quin unciæ saltem unicæ fiat amissio.

Itemque nisi retorta à recipiente tempestive ut dictum tollatur, videbis potissimum spiritum refrigerato furno rediisse in colcothar, unde fuit excussus.

Hic Spiritus ita rectificatus, quatenus volatilis & salsus, pergit usque in quartam digestionem , resolvitque excrementa morbosa in itinere obvia, & per consequens etiam tollit causam occasionalem plurimorum morborum Chronicorum.

Videmus ex his quam inter se conveniant Spiritus volatiles acidi, qui omnes, ex quocunque etiam sint sale , si ultimum volatilitatis consequuti sunt gradum, minimè differunt , sed ex uno eodemque Naturæ fonte orti, vel hoc vel illud corpus salinum, ratione particularum unà variè concurrentium, produxerunt. Quod verò tam multum sæpè differant hi Spiritus , tàm ratione effectus quam & substantiæ, ab illegitima & vili dependet elaboratione,& injusta volatilis à crudiori separatione ut omnes sunt in pharmacopoliis tales Spititus Minerales, qui suo viliori modo destillati, ex crudiori saltem, & in fluorem redactis salinis particulis ferè constant, nobilioribus volatilibus, in quibus omnis legitima vis & efficacia, relictis cum remanentia, quam inepte & satis ignoranter caput mortuum appellant, vitali & volatili spiritu adhuc refertum.

Ingeniosius, post Helmontem, procedere *Nobilis* quidam Helvetus *de Mülinen*, in elaborandis

randis dictis & separandis particulis volatilissimis Vitrioli, hunc in modum jubet.

℞. Vitrioli Hungarici ℔. xx. ad albedinem calcinatum levi calore aliquot retortis, ut supra ab Helmonte edoctum, immitte & s.a. destilla per 40. horas & ultra summo igne, atque tunc Spiritum serva. Materiam in retorta residuam pulverisa, atque aqua calidâ superaffusa solve hinc inde movendo vitrum ne conglomeretur massa, hoc per horæ quadrantem facto, cineribus calidis impone per 12. horas, & extrahetur Vitriolum adhuc contentum: hanc impraegnatam Vitriolo aquam decanta & recentem affunde, & ut prius procede, tam diu hoc reiterando, donec aquam non amplius observes tinctam, hoc peracto solutiones filtra, & in vase plumbeo evaporando aquam coagula vel in frigido crystallisari permitte.

Hoc extractum Vitriolum rursus in retorta, ut ab initio, igni committe & spiritũ expelle, ac ex remanentia, ut jam edoctum, Vitriolum extrahe, & iterato destilla, extractum, huncque laborem destillando, Vitriolum è remanente massa extrahendo, tam diu continua, donec ex remanente massa nullum amplius Vitriolum extrahi possit, sed nigricans quædam massa remaneat. Quam pulverisa, solve,

S 3 filtra

filtra & coagula in Sal vitrioli alcalinum incarnati coloris.

Spiritum omnem junctum, ex retorta leniter rectifica, à ſuo phlegmate, ac tum Sal proprium ei redde & per retortam deſtillando conjunge, ultimò fortiori igne pellendo, & conſequutus eris Spiritum Vitrioli magnarum virium, qui tamen cum nondum volatiliſatus ſat, ob junctas alcalini Salis particulas, mediante Spiritu Vini volatiliſſ. elevandus & exaltandus, v. g. cum Spiritus Vini tartariſati ana. aliquoties cohobetur per cucurbitam ut tranſeat in circulatum, quo in ſolvendis Metallis miracula perages, & in morbis chronicis optatiſſima ſanè præſtabis.

Non infimum etiam Spiritus Volatilis ſeparandi modum reliquit Nobiliſſ. D. Tack, Archiater Darmſtadinus p. m. ubi docet hunc modum:

℞. Vitrioli Hungarici cœrulei, ℔. v. hoc ſolve aliquoties & congela, ſine tamen coloris amiſſione, tum pulveriſatum expone aeri, non tamen in Sole; ſtet aliquandiu, ſic enim per longam aëris actionem, vivum ejus aurum quod adeò arctis detinetur vinculis recluditur: hoc facto, proprio phlegmate recludatur tali methodo: Pone nimirum

Vitrio-

Vitriolum hoc in cucurbitam, & leniter phlegma abstrahe, fractâ cucurbita massam exime & contunde, eique redde phlegma, in Balneo repone, & lento igne denuo phlegma abstrahe, sic enim reclusio altera facta erit: rejecto denique phlegmate, siccum Vitriolum ex retorta communi modo in Spiritum & Oleum destilla, affunde denuo capiti mortuo Spiritum, & destilla per gradus, fortissimo tandem igne urgendo, atque laborem eundem tertia vice reiterato, atque consecutus eris Spiritum vitra inaurantem, quem per alembicũ rectifica, ut volatilior solùm ascendat, graviori relicto. Hunc verum esse Vitrioli Spiritum dictus D. Tack profitetur, qualem Adepti Philosophi requirunt, cum sit virtute resolvendi & penetrandi, non constringendi præditus.

Videmus hinc, quantum laborum impenderint veri Medici in eruendis veris Medicaminibus, non certè pro more Pseudo-Medicorum, qui Ministris suis ea concredunt, quæ ipsi nesciunt, sed quam malè ac ignoranter, eorum comperiuntur manibus submissi ægrotantes, quos, purgantibus, maximis haustibus propinatis, enervatos, tandem re deploratâ, ad acidulas, & denique acerbam mortem properare, cum gravitate jubent.

Vires Spiritus Vitrioli præprimis volatilis insignes sane sunt, ubi fermentum partium languet, & putredo imminet, ac sanguis effervescens dissolutioni proximus, hinc in Febribus ardentibus, acredine bilis, renibus obstructis, &c. maximo & cum laudabili effectu exhibetur, ubi abstergentibus, attenuantibus ac aperientibus habemus opus. Propinatur verò cum calido vehiculo antè pastum ad guttulas vj. & x. aut pro circumstantiarum ratione ultra.

Porrò jam cum viderent Artifices, quid præstent combinatæ volatilissimæ cum purioribus fixis particulis, ratione vel exemplo ab auro desumto, quod ex acidi & alcali concentratissimis & purissimis particulis constat; hinc naturam imitari voluerunt in fabricando Oleo Vitrioli coagulato: pro exemplo:

Receperunt Salis Vitrioli incarnati veri p. j. Olei verò vel Spiritus volatilis concentrati p. ij. mixta in arena leniter coagulari permiserunt, tum ejus ponderi addiderunt duas recentis Olei partes, & ut prius coagularunt, idque iterato continuarunt donec sal in duplo auctum fuerit. Jam acceperunt Oleum hoc coagulatum, & ei Olei recentis partem analogam superaffuderunt, & in circula-

culatorio vase hermeticè sigillata, per 14. dies arenæ imposita in totum coagularunt.

Hoc Vitrioli Oleum coagulatum dulce, ad vitæ longæ conservationem, aliis omnibus Medicaminibus præponere non dubitarunt, nec multos inveniri morbos crediderunt, qui huic coagulato non cedant.

Tincturam item subministrare invenerunt, quâ injectâ ferrum candefactum in cuprum convertatur, certissimo sic experimento metallorum transmutationem possibilem demonstrantes.

Hæc jam sunt legitimæ & veræ constitutivarum Vitriolicarum separationes, quibus si non insudes, suadeo ut missas omnes alias elaborationes facias; simplici enim destillatione nil nisi inutile salinarum crudius implicatarum acidum stagma acquires, quo plu damno, quam commodo sanè eris, nisi more Pseudo-Medicorum quæstus causa Pharmacopæum respicias magis quam dolores ægri.

Vires Spiritus Vitrioli præprimis volatilis insignes sane sunt, ubi fermentum partium languet, & putredo imminet, ac sanguis effervescens dissolutioni proximus, hinc in Febribus ardentibus, acredine bilis, renibus obstructis, &c. maximo & cum laudabili effectu exhibetur, ubi abstergentibus, attenuantibus ac aperientibus habemus opus. Propinatur verò cum calido vehiculo antè pastum ad guttulas vj. & x. aut pro circumstantiarum ratione ultra.

Porrò jam cum viderent Artifices, quid præstent combinatæ volatilissimæ cum purioribus fixis particulis, ratione vel exemplo ab auro desumto, quod ex acidi & alcali concentratissimis & purissimis particulis constat; hinc naturam imitari voluerunt in fabricando Oleo Vitrioli coagulato: pro exemplo:

Receperunt Salis Vitrioli incarnati veri p. j. Olei verò vel Spiritus volatilis concentrati p. ij. mixta in arena leniter coagulari permiserunt, tum ejus ponderi addiderunt duas recentis Olei partes, & ut prius coagularunt, idque iterato continuarunt donec sal in duplo auctum fuerit. Jam acceperunt Oleum hoc coagulatum, & ei Olei recentis partem analogam superaffuderunt, & in circula-

culatorio vase hermeticè sigillata, per 14. dies arenæ imposita in totum coagularunt.

Hoc Vitrioli Oleum coagulatum dulce, ad vitæ longæ conservationem, aliis omnibus Medicaminibus præponere non dubitarunt, nec multos inveniri morbos crediderunt, qui huic coagulato non cedant.

Tincturam item subministrare invenerunt, quâ injectâ ferrum candefactum in cuprum convertatur, certissimo sic experimento metallorum transmutationem possibilem demonstrantes.

Hæc jam sunt legitimæ & veræ constitutivarum Vitriolicarum separationes, quibus si non insudes, suadeo ut missas omnes alias elaborationes facias; simplici enim destillatione nil nisi inutile salinarum crudius implicatarum acidum stagma acquires, quo plus damno, quam commodo sanè eris, nisi more Pseudo-Medicorum quæstus causa Pharmacopæum respicias magis quam dolores ægri.

CAPUT IV.

Salis Armoniaci analysin habet.

NOmen alii ab ἄμμος arena, cum in Regione Cyrenaica sub ea in laminas concretum repertum sit, alii verò ex Armenia natales Salis hujus derivant, quod ibi ex Camelorum urina copiosè confectum fuerit. At, cum hoc ad nos deferri desierit, Europæi ejus fabricandi modum invenerunt, ex urinæ crudæ quintuplo, Salis communis parte una, & dimidia fuliginis. Hæc verò tria salina corpora purificatione & coctione in massam redegerunt, & in Sal postmodum sublimarunt. Id quod ex sanorum urina constat, meritò præferendum censetur illi, quod corruptam & putredini proximam urinam, pro basi habet. Recens enim & Sale volatili referta hic requiritur urina, quæ coctionem sustinet, ne coctione potissimæ vires expellantur.

Constat verò Sal Armoniacum ex spiculatissimis tricuspidibus, quæ, cum ex figurarum tereti aqualitate volatilitatem, & ex rigido acumine ac lævore facillimam penetrationem obtineant, Solare corpus expeditissime

tiſſime tranſeunt; ubi ſi una cuſpis ingreſſum renuit, in promptu ſtatim altera eſt, ut itaque inter Salis hujus ſpicula & Auri poros æqualis detur proportio.

Hinc *Baſilius Valentinus* miris laudibus prædicat hoc Sal, & clavem non infimam ſuppeditare, ad recludenda Metalla confitetur, mediante quo Tincturæ Mineralium & Metallorum nonnullorum elevari, aptæ reddantur: duplicatum enim obtinet Sal, ex acido ſubtili & alcali ſummè volatili combinatum, quod in ſua reſolutione poſtmodum mediante deſtillatione legitimè inſtituta, duplicem reddit Spiritum; urinoſum, ex leviſſimis urinæ & fuliginis particulis; & acidum, ex Salis communis, & volatilibus concentratoribus urinæ & fuliginis ſpiculis coagmentatum. Atque exinde Spiritui Salis etiam volatili longè præferendum, licet ex eo originem trahat. Acidus enim Salis Armoniaci Spiritus, ſummam ſuam efficaciam conſecutus eſt, ex intimâ actione, cum igneo urinæ & fuliginis alcali, quod corroſivum mitigavit.

Jam ignis conſulendus, ut hoc mediante duplices hos Spiritus unitos ſeparemus.

Fit verò ſeparatio illa duplici modo, vel adjecto alcali, ſi urinoſum ſolum deſideremus, vel

vel si acidum, addito & intermediato subjecto combibente, quod acidum solum detinet, urinosum verò dimittit solutum.

Si Urinosum primo velis

℞. *Salis Armoniaci* ℔ j.

Salis Tartari ℔. ß. *vel* ℔. j.

mixtis & pulverisatis in cucurbita superfunde parum aquæ ut pultum referant, vel urina pueri consperge, ac subitò capitello superposito destillationem institue ex arenâ, juncturis vitri justè & quidem peroptimè clausis cum recipiente sat capaci, & brevi tempore horarum scil. duodecim spatio, nancisceris Spiritum volatilem in magna copia. Acidum enim Salis Armoniaci, fixum Tartari alcali adoritur, & cum hoc pugnans, volatiliorem dimittit Spiritum. In fundo itaque restat acidus cum Sale Tartari, in tertium quoddam sive enixum Sal conversus: quod Sal si solutione, filtratione & coagulatione à terrestreitatibus separes, obtinebis Sal deoppilativum in Febribus intermittentibus, principaliter quartana non contemnendæ virtutis.

Vires Spiritus volatilis insignes sunt. Destruit enim fermenta acida, hinc omnibus morbis ab acido ortis, depellendis inservit, unde in suffocatione Hypochondriaca, Uterina,

tina, Convulsionibus, Sspasmis, Epilepsia, Arthritide, Mensium suppressione, Febri quartana, maximo cum effectu, in idoneo propinetur vehiculo.

Dosi guttularum x. xx. xxx. & ultra.

Externe spiritui arthritico, vel liliorum convallium maritatus, addito pauxillo camphoræ, doloribus Podagricis, insigni cum levamine applicatur, combibit enim acidum doloris authorem.

Hoc nunc mediante spiritu, destillata quævis Olea disponuntur, ut (quia ex sale in sulfureas agglomeratæ sunt particulas, & in Oleum abierunt, subtiliori Solis motu,) in subtilissima salina regrediantur spicula. Pro exemplo:

℞. *Spiritus Salis Armoniaci* ℥. *j.*
Vini rectificat. ℥: iij.
Olei matis stillat. ʒ. ij.

mista digere, & circulando ac cohobando inseparabiliter conjunge; vires expeditas, Sylvius de Sale volatili oleoso, maximis hinc inde in suis scriptis deprædicat encomiis.

Jam ad acidum separandum devenienfus spiritum, qui longe operosiori modo acquiritur quam volatilis urinosus. Multi verò dantur processus qui hunc promittunt, sed admodum

modum falsè; qualis ille est, qui Sal Armoniacum cum farina destillari jubet, & loco Spiritus, inutile saltem acidum phlegma exhibet, ut ex sequentibus pa, tebit.

Methodus hæc est: primò volatile urinosum alcali separandum, quo acidus seorsim existat; ambo enim juncti, adeo fortiter sibi invicem implicati adhærent, ut impossibile planè sit simpliciter hos separare, nisi stratagemate adhibito vinculum dissolvamus. Hæc verò dissolutio, ut supra, mediante quidem alcali institui potest; sed tunc acidus relictus cum capite mortuo Spiritus, loco salis volatilis, quod dimittit, cum fixo se jungit intimius, & cum eo figitur, ut supra notatum, in enixum Sal, à quo nunquam separatur amplius. Hinc loco alcalium talia addenda sunt absorbentia, quæ acidum combibunt, urinosum verò liberatum dimittunt; inter hæc excellit Hæmatites. Cujus itaque recipe ℔. ij. & cum Salis Armoniaci ana, exactissime commixta ex retorta destilla, & elevatur volatilis urinosus Spiritus, ac ultimò fortiore igne sublimantur Salis Armoniaci ipsius, quædam subtiliores particulæ, quæ, cum duplicatam suam vim adhuc

adhuc dum obtineant integram, ſubtiliſſimas lapidis hæmaticis quasdam particulas ſecum ducunt, colore aurantiarum imbutas, quas finita deſtillatione exime, & in alcohol redactas Spiritui Vini immitte ſummè rectificato.

Volatilem urinoſum Spiritum ſeorſim ſerva, ſuperiori, cum Tartari Sale deſtillato, quodammo præferendum. Acidum verò Spiritum in capite mortuo quæras, hoc modo: Contunde caput mortuum, & pulveriſatum Spiritui Vini injice, qui in ſe recipiet acidas contentas particulas, cum lapidis hæmatitis ſubtilioribus atomis. Spiritum tinctum decanta, & recentem ſuperfunde, hocque reiterato tamdiu, donec nullus magis tingatur Spir. Vini. Tunc omnem Spiritum tinctum confunde, & ex M. B. abſtrahe, & remanebit in fundo Sal pulcherrimum, gratisſimi aromatici odoris crocei, hoc retortæ immiſſum & ex arena deſtillatum leni igne fundit Spiritum acidum, qui cum ceſſat guttatim ſtillare, augmenta ignem pedetentim, & aſcendent flores leviſſimi, variis coloribus gratiſſimè coruſcantes. Deſtillatione finita, cũ ſpiritu tuo egreſſo, flores in collo retortæ abluendo ſolve, & leni igne ex recenti retorta

Spiritum

Spiritum denique abſtrahe, & remanebunt flores in fundo, Spiritum vero magnarum virium in receptaculo clarum & purum habebis: qui Salis communis Spiritum antecellit robore & efficacia, quemadmodum robuſtus nervoſus Vir, imberbem juvenem.

Jam recipe tuos flores, quibus ſupra, ex prima deſtillatione elevatis, Spiritum Vini rectificatiſſimum ſuperaffudiſti, tunc tinctum decanta, & recenti reaffuſo, repetitis vicibus Tincturam extrahe, quam diu colorari Spiritum obſervas: Tunc tinctum Spiritum evoca ex M. Balneo, quoniam nec arenæ nec cinerum calore aſcendit, quod obſerva, ac in fundo cucurbitulæ remanebit elegantiſſimi coloris Sal, odoris jucundi crocei, hoc cum floribus ſupra in retorta reſiduis commiſce, ac in cella in liquorem reſolvi permitte, & aureum obtinebis liquorem non colore ſolum ſed & viribus, ultimam tamen ſoluti liquoris partem non adeò coloratam ſeorſim excipiendo, Febribus conducentem.

Prima vero liquoris aurei pars nunquam ſatis deprædicandas continet vires in hydrope, quartana, ſcorbuto, pleuritide, renum calculo, menſium obſtructione, melancholia hypochondriaca, ariis ventriculi affectibus, & ſimilibus maximis corporis infirmitatibus.

Atque

Atque hinc collige ſalis Armoniaci vires in recludendis metallis: quis namque crederet in duriori Hæmatitis corpore adeò nobilem aromaticam latitare Medicinam, niſi ſal Armoniacum nobis manifeſtaſſet. Quærite igitur & invenietis.

CAPUT V.

Alumen bre-vibus explicat.

HOc originem ex rupibus utplurimum ducit licet etiam ex terrâ, novæ Hiſpaniæ Incolæ, illud elixivient, & decoctione in lucidum & diaphanum corpus redigant.

Figura ejus cubica eſt, acutior verò quam ſalis communis, quia volatili acido potiſſimum conſtat, quo levi etiam igne expulſo, terreæ ejus particulæ leviſſimæ reſtant, diaphaneitate privatæ, quam aqua pura levi acido ſaturata largiebatur.

Vis adſtrictoria eſt, hinc non contemnendus ejus uſus, præcipuè externus, ſi enim induſium ſolutioni ejus immerſum ac exſiccatum induatur, ſudores corpus debilitantes, ſi opus, optimè reſtinguit, præprimis in morborum declinatione.

Convenit item optimè in excrescentiis ulcerum carnosis, ac in fonticulis fluxionem promovet, inprimis alumen ustum quod ulcerum externorum acidum absorbet, optimè eadem purificat.

CAPUT VII.

Sulfur resolvit.

SUlfur ab acido condensatum est, & *ex sale in hanc resinosam migravit substantiam, ac sola crassitie & particularum aut spiculorum obliteratione & defricatione à sale differt:* Unde etiam hoc suo resinoso indumento liberatum, suam recuperat schesin; Si enim vulgare sulfur incendas, subtilissimam flammam odorem aquæ forti vix cedentem concomitari, in acore persentisces, quem si sub campana receperis, acidum habes spiritum, reliquis salium spiritibus haud absimilem; hinc etiam *Cl. Helmont* de eo pronunciavit, quod ei insit maxima vis arcendi putredinem, si enim, ut præcipit, stagma sulfuris, sive acidus ejus Spiritus quotidie detur ad duas aut tres guttas in jure carnis aut cerevisia, illis, qui ex venæ sectione sanguinem suum putrescere com-

compertum habent, illi post exiguum spatium deprehendent, ex usu istius stagmatis omnem putredinem à sanguine recessisse, totumque liquorem vitalem primævæ puritati ac sinceritati restitutum. Acidus enim hic Spiritus humorum putredinem arcet, & spirituum dissipationi restinguendæ maximè opitulatur.

Jam hic sulfurum prima consideranda, & separanda veniunt, quæ si secreta sint paululum, spiritibus suppeditant pabulum, si verò combinata rursus, pulmonum exulcerationi conferent, ubi alcalina pars acidam absorbet, acida sulfuris parte, si modo non peccet acrimonia, parante viam.

Hoc est de quo loquitur *Cl. Helmont* in tr. Verb. Herb. &c. ubi jubet sulfura spoliare vi suâ peregrina ac virulenta, (quæ in sua concretione irrepsit:) sub cujus nimirum custodia abditur ignis vitalis Archeum in scopos desideratos placidissimè deducens.

Atque sine hâc præparatione & separatione inutile planè experimur in pulmonum affectibus: alcalina enim est sulfuris pars quæ inanitionis, (ut *Tackenius* habet,) impatiens, rursus suo simili exsatiari desiderat, atque hinc avidè combibit & absorbet pulmonum acida putrefactiva. En Rhodus, hic salta.

Hic jam præparationes varias Schörderus & alii habent, quarum tamen præparationum rationes vix agnoverunt : Si pro exemplo sublimationem sulfuris solam consideramus, inveniemus, mox vitriolo, mox coralliis, aut planè sine adjecto quodam corpore, institutam eam fuisse, unde postmodum flores acquisiverunt aut acido magis vel minus impraegnatos : quam verò differentiam haud perspexerunt, contenti, quod arsenicalem virulentiam, quam credebant, sublimatione ademerint.

Sed si acidi & alcalini in sulfure differentiam dilucidius perpendissent, tam tædiosa multa vexamina non instituissent, vel sua elaborata medicamina ægrotis majori cum effectu adhibuissent.

Perpendamus primò sublimationem, quam nos duplici ex causa suscipimus, pro acquirendis particulis sulfureis, nimirum acido vel plus, vel minus, impraegnandis aut saturandis. Sic, si exaltatum & acuatum expetimus sulfur sublimatum, recipimus flores sulfuris, simplici solum sublimatione & levi igne ex cucurbita elevatos, relicto foramine parvo in alembico vitreo superposito, quo expeditius ascendant: horum recipimus ℔. j. & cum vitrioli parum calcinati, vel salis fusi

fusi ℔. j. peroptimè trita & mixta aliquoties elevamus, semper cum recenti vitriolo aut sale, donec nostros flores vitrioli vel salis acido sufficienter saturatos sentiamus.

Benè hoc perspexit *Sendivogius* in suo novo Lumine Chymico, quando pag. 163. vitriolo principaliorem energiam in perficiendis sulfuris floribus adscribit, per se enim, inquit, flores sublimati p. rum virium obtinebunt, si vitrioli ignis non incorporatur illis: atque inde, Pseudo-Chymicorum apparent falsæ opiniones, dum haud considerant, quid sulfuris floribus vim & efficaciam impertierit, putantes solum hoc præstare sulfur sublimatum, arsenicali suo veneno, sed quasi verò, orbatum. At acidum in vitriolo clavis est, quod interiora sulfuris, suis acidis particulis recludit, & viribus extollit.

Hi sunt flores, quibus *Th. Paracelsus* addere jubet aloen, crocum, myrrham, ac in peste tum maximè extollit; ac qui in aliis affectibus, ubi effervescentia vel ebulliens ferocia cohiberi opus habet, propinari debent. Si autem tuos flores sive sulfur sublimatum, plus alcalinum quam acidum velis, sublimatio instituatur per alcalina, quæ acidam absorbent partem, alcalinam verò dimittunt, sic optimè tunc cum pulverisatis elevatur coralliis, vel cum usto Cervi C. &c.

Atque tum in mensibus retentis cum bryoniæ fæcula melius adhibetur, & in pulmonum affectibus tutius propinatur.

Si separatum arrideat sulfuris acidum, fumus campana recipiatur condensandus ; vel si in promptu habeas ollam maximam , tum sume patinam non profundam, huic impone aquam fontanam, inque hanc patinam ordinato ollulam parvam , ita tamen ne aqua ingrediatur, huic immitte sulfur pulverisatum & accende, ac superpone ollam tuam maximam , ut hâc coerceas fumum, qui in aquam subsidet, tum sulfur extinctum iteratò accende, & ollam superimpone, hoc verò tamdiu repete donec aquam acido sulfuris fumo sentias sufficienter imprægnatam , quam tunc pro lubitu abstrahe, ut acidum seorsim existat.

Acidus hic sulfuris spiritus ab aliorum salium acidis minimè differt, nisi quod in sulfure elaboratus & subtilisatus magis, quam in salibus reliquis , si verò horum spiritus ut supra edocti , perficiuntur & volatilisantur, omnes ejusdem sunt Essentiæ. Et quod medicamina quædam sulfuris spiritu parata laudabiliores obtineant vires , quam quæ crudiori vitrioli, salis &c: spiritu elaborata sunt, hoc majori vel minori particularum & spicu-

lorum

lorum puritati adſcribendum eſt, quæ videlicet in ſulfure magis heterogeneitatibus liberatæ, levi etiam flamma ſeparantur, ubi in reliquis ſalibus fortiſſimo igne urgeri neceſſe habent, utpote magis terreis implicatæ particulis.

Hæc de ſulfuris acido. Si vero alcalinam ſulfuris partem exaltare magis animus ſit, longè alio procedas modo, acidam nimirum obtundendo. *Hoc ſi intellexiſſent Pſeudo-Chymici, ſulfuris per oleum colliquationi tamdiu non inſudaſſent*, cum in momento juncto ſale alcali in hepaticum vertatur colorem, omni tunc inſerviens ſcopo.

Verè hoc perſpexit *Paracelſus*, qui ſuam Eſſentiam ſulfuris, ex ſulfuris ℔. j. cum ſalis Tartari ℔. ß. coctis, per ſpiritum vini extraxit: quam Eſſentiam, ignem tunc ſulfuris appellat, ac de ea prædicat, quod ſit verus pulmonum balſamus, & febres curet, internè data.

Externè verò ulcera, fiſtulas, ſcabiem, carcinomata, & alia ſimilia ſubito & miraculoſe curet, ſi eluantur ſaltem hâc ſæpius Eſſentia, & tum ſimplici ſaltem emplaſtro Oppodeldoch ſuperpoſito emplaſtretur: quemadmodum enim, inquit, vermes & tineæ igne fugantur, ita & verminoſa & tineoſa

ulcera Microcosmi, hoc occulto sulfuris igne profligantur.

Optimè hoc advertit *Cl. Cnöfelius* , qui ex hoc fundamento suam *Tincturam*, *sive sulfuris balsamum* adornavit, ubi in hunc docet modum.

℞. Sulfuris ℔. iij. fluant in tigillo, & immisce salis Tartari pulv. ℔. j. coquantur optimè, ut fiat massa hepatis instar fusci coloris. Massæ huic refrigeratæ & pulverisatæ adde olei lini recentis ℔. iij. Mixta coque in magno vase, igne lenissimo, spatula subinde agitando, donec spissescere incipiant ; tunc removeatur vas ab igne, & imponatur vasi grandiusculo aquâ frigidâ impleto, tunc materia ascendet , & condensabitur instar hepatis tota spongiosa , hanc in frustrula minima conscinde, inde retortæ Waldenburgicæ fortissimæ, luto probè obductæ, postea adaptato recipiente, justeque observatis ignis gradibus, institue destillationem ; primis 5. horis exit phlegma , postea liquor lacteus, qui etiam ad 6. vel 7. horas continuabit, quo tempore per 15. horas cautè admodum procedendum tibi erit, igne discretissimo, ni incassum laborare , & recipientem perdere velis, donec tandem nubeculæ albæ progredi incipiant, ubi ignem gradatim augere potes , & exibit oleum

oleum rubicundissimum, & in eo ignis statu tunc conservetur, donec omnis humiditas expulsa, & quousque nebulæ non amplius conspiciantur: tunc verò tandem ignis violentia continuetur, ut retorta candeat, & prodibit adhuc oleum crassum butyri instar, in parvâ tamen quantitate. Destillatione absoluta, lacteus liquor separetur ab oleo, quod se coagulare solet, & tamen supra ignem iterum liquescit.

Hujus olei coagulati sume p. ij. colcotharis vitrioli p. j. in patella magna hæc spatulâ lignea supra ignem misceantur: ac hæc ita copulata & refrigerata, ac in frustula parva contractam massam de novo ex arena per retortam vitream destilla, ac iterum spatio viginti quatuor horarum exibit phlegma cum oleo, tandem verò igne aucto, cum spiritibus oleum simul crassum gelatinæ instar prodit, quod totum expellendum, & à phlegmate iterum separandum.

Tunc recipe hujus olei à phlegmate separati ℥. iiij. Olei anisi ℥. ij. mixta in phiola hermeticè clausâ digerantur per mensem, vel tam diu, donec optimè uniantur, & habebis verum pulmonum balsamum, & hecticorum solatium, etiam in peste, & aliis venenatis morbis medicamentum divinum.

Cujus Dosis est à gutt. v. ad ℈. ß. cum idoneo vehiculo.

In hoc opere sulfuris acida pars expellitur quædam, quædam verò subigitur & in alcali transmutatur, vel per hoc occultatur. Sic in primi laboris ultima forti destillatione, cum retorta candet, maximè noctu, fornax videtur tota cærulei coloris, ac si tota sulfure accenso arderet, totaque domus impletur odore sulfureo, & omnia vasa metallica, maximè argentea & cuprea, diversis coloribus imbuuntur, adeò subtilis est ille spiritus volatilis acidus, ut omnia etiam minutissima penetret; quo tamẽ viso ignis removeatur, ut refrigescant omnia.

Si tantum impendere laboris tædeat, hâc saltem simpliciori procedas methodo. v. g.

℞. Sulfuris pulcherrimi ℔. j. liquescat supra ignem in ollula invitreatâ, ac tum immisce salis Tartari, ex Nitri & Tartari crudi pulverisatis & detonatis facti, & pulverisati ℔. ß. movendo semper spatula, donec probè mixta videantur, tunc vero operculo claude, ac luto probè sigilla, igni circulari impone, & per tres horas cementa, ut in fluore detineantur: tum remove ab igne, & adde aloes opt. myrrhæ, mastich. ana. ℥. j. benè pulverisata, immisce probè & exactè, ac tum massam effunde in patinam latam ligneam aquâ humectatam, ne eam inurat.

Refri-

Refrigeratæ massæ ac pulverisatæ in phiola superfunde spiritum therebint. vel oleum juniperi, aut quod melius, oleum succini ad eminentiam aliquot digitorum, ac in cineribus legitime digerantur, donec oleum videas Tincturâ probe impragnatum, quod decanta, & serva tanquam legitimum & verum sulfuris balsamum.

In pulmonum vitiis, peste, febribus malignis, arthritide, & similibus satis celebrem.

Dosi guttularum v. ad x. xv.

Externe vero in variis ulceribus, sordidis vulneribus, &c. magnarum virium.

Hâc encheiriâ acidæ sulfuris particulæ, ope alcali Tartari absorbentur, & alcalisatæ potius emergunt, quæ tum oleo liquantur, sulfureosalinæ prosapiæ, ex quibus tamen meritò præferuntur olea volatili sale referta, quale succini est & similia: vel etiam spiritu vini sulfureosalinæ naturæ, potest optimè fieri extractio, ut supra à Paracelso factum audivimus. Ubi sequens operandi methodus non ex infimis est. v. g.

℞. Conchas in piscinis reperibiles, has aceto maceratas à sordibus purga, tum verò exsiccatas calcina ad albedinem. Recipe tunc salis Tartari ℔. ß. huic in tigillio probe liquefacto, repetitis vicibus concharum calcinatarum pulve-

pulverem ad libram dimidiam commisce exactè, atque tum effunde, & sequenti usui asserva, nimirum:

Recipe salis Tartari ℔. ß. fluat in tigillo, & in fluxum injice sulfuris pulverisati ℥. iiij. & pulveris supra ex Tartaro & conchis asservati ℥. viij. hoc tamen modo, scilicet alternatim, ut primo parum sulfuris, tum parum pulveris, quod prohibet ne sulfur flammam concipiat, injiciatur, quibus liquefactis, recentem immitte sulfuris partem cum dicto pulvere, idque continua, donec omnia sint conjuncta & optime liquefacta, ac tum effunde in patellam invitreatam, atque subito cum pannis quintuplicatis madefactis massam suffoca, refrigeratam verò pulverisa, ac phiolæ immissæ, spiritum vini rectificatissimum ad digitorum quatuor eminentiam superaffunde, clausaque phiola, ac repetita recenti spiritus vini affusione, omnem Tincturam extrahe, quam tum ad liquorem abstrahere pro lubitu poteris.

Vires sunt percelebres: balsamica etenim suavi conservat à putredine, calefacit acido debilitata corpora, acidum pulmonum putrefactivum corrigit, variisque ab acido ortis doloribus demulcendis convenit, hinc dolores dentium ac aurium sedat, gossypio immissa.

Renum

Renum etiam fermentum nimium, acidum corrigit, ac arenulas pellit, ac ab aëre maligno præservat &c. Dosi guttularum 10. 20. & ultra exhibita.

Hæ jam sunt communiores, & tamen haud omnibus, vel paucioribus saltem cognitæ sulfuris correctiones, quibus sequentem Paracelsico more institutam præferimus. Naturam verò imitabatur Paracellus, dum artificiali calore ad perfectionem deducere intendebat sulfur, ubi hoc Natura deseruerat: Phiolæ enim inclusum coquebat, donec non amplius ascendere, sed in fundo fixum manere cogebatur, ac acido igne expulso alcalinam induerat naturam. At cum nimium temporis huic operi requiratur, breviorem sequere methodum hanc: Sulfur nimirum aliquoties per alcalina sublimatum, cum salis Tartari ana. per calcem vivam combustum & fortificatum, conjunge, ac phiolæ inclusa, leni igne foveto ne sulfur ascendat. Si verò adeò accuratè præcaveri haud possit, quin ascendat aliquid sulfuris, reliquis commisceto rursus: quicquid enim alcali non mixtum est, ab eo non perficitur: coque vero tam diu, donec utplurimum fixatum sentias sulfur, quo vero diutius eo modo cæmentas, eo magis disponitur ad sequentem fixationem: hoc

hoc facto aquâ calida solve præparatum hoc sulfur, ac aceto præcipitatum collige & exsicca, exsiccatum verò ovo philosophico immitte, & tandem igne adhibito ad maturitatem deducito seu fixitatem: cui denique tunc superfuso alcali volatilisato Tincturam extrahe, à quâ, si liquorem superfluum leni abstraxeris igne, remanet penetrantissimus igneus sulfuris liquor, quem cum judicio, leni igne adhibito, ne volatilem socium expellas, & observatis ignis gradibus in Elixir perfectum & fixum redigito, sed observa ut ignem curiose regas donec fixitatem acquirat, nec nimium festinando operam perdas. Atque tum consequutus eris Medicamen, quod radiis suis obscuratum illuminat Archeum, & omnia ea peragit quæ sulfuri unquam adscribi poterunt.

CAPUT VII.

De Succino.

SUccinum resinosa esse videtur substantia, ex particulis alcalinis volatilioribus ope salis marini leviter concentrata vel concreta; Natales ex therebinthinis & pinu deducere vulgo volunt. *D. Major* & alii, cum vidissent

in

in illis locis copiosiorem succini proventum, ubi tales arbores crescunt, inde concludere voluerunt à resinosa talium arborum substantia per terram dispersâ nasci: hanc verò eorum opinionem roboravit inflammabilitas, & odor, à therebinthinæ incensæ odore vix differens; præprimis etiam cum ex Martinii Atlante Sinico legissent, Chinenses ex resina pini per decoctionem artificialiter parare vel effingere succino similem substantiam, ut naturali vero invidiam facere possit.

Reperitur verò hinc inde ad maris littora, uti in Borussia, Cimbria occidentali, &c. ubi accolæ illud retibus piscantur. Hoc tamen altero magis elaboratum ac perfectum esse creditur. Nigrum enim vilius, quod si tractu temporis Sole & sale elaboretur amplius, tandem in flavum & à flavo in album migrat, id quod hæc probat Mechanica: si enim succinum flavum in cucurbitam ponas, vel ollam fictilem, & ad hujus. p. j. addas salis communis p. ij. ac aquâ f. q. addita, alembico cæco superimposito ne aqua subitò exhalet, coquas, per aliquod temporis spatium ex flavo album evadit.

Levem ab acido concretionem nactum fuisse, facilis ejus indicat solutio. Sic *Cl. Morhoff* de Metall. transmut. refert, se apud *Cl. Theodorum Kerckrin-*

Kerckringium insigne observasse artificium, solo nimirum ignis ministerio, nec ullâ aliâ re addita, solvendi succinum. Nam ostendit mihi, pergit, cadavera infantum succino obducta, ut omnia membra transparerent, monstravit etiam phiolam vitream succino tali soluto, rursumque coagulato impletam. Tali vero fluiditate fuisse præditum ante coagulationem, muscæ, araneæ & similia, quæ perennius in eo sepulchrum nacta sunt, indicant.

Ut vero clarius succini constitutiva nobis fiant manifesta, destillationi subjiciamus, quæ hoc instituenda modo:

Recipe succini grosse pulverisati ℔. *iij.* immitte retortæ capaci, ut dimidia pars vacua maneat, quam arenæ impone, recipiente magno adhibito, juncturis exactè clausis, & ignem adhibe, mensuratis legitimè gradibus, ac exit ab initio phlegma, deinde spiritus, & denique oleum cum majori salis volatilis portione, quando nil amplius exit, tum refrigeratis omnibus, detracto recipiente, confusa habes phlegma, spiritum, oleum, & sal volatile, hæc ut separes, recipienti infunde aquæ calidæ ℔. *ij.* ac sal lateribus adhærescens ablue, tunc in phiolam effusa invicem separa, oleum scilicet ab aquâ, spiritum & sal volatile continente.

Oleum

Oleum ſeparatum cum cineribus clavellatis mixtum, ut ſaltem oleum abſorbeatur; & fiat maſſa ſicca, retorta indatur, & leviter deſtilletur. Ac primo prodit oleum purum & clarum, quod ſeorſum ſerva, tunc aucto igne rubicundum ſucceſſivum excipe oleum.

Oleum hoc rectificatum, propter volatiles alcaliſatas particulas copiosè implicatas; inſignes obtinet vires in debellando Apoplexia, Epilepſia, Epilepſia, Paralyſi, & aliis cerebri; renum, veſicæ, & uteri affectibus.

Doſi guttularum, iij. ad vj. & ultra.

Rubrum verò oleum roborandis convenit nervis, membris paralyticis confortandis, tumoribus diſſipandis, &c.

Jam ſi ſal volatile ſeparatum expetis, recipe liquorem ſupra reſervatum, à quo oleum fuit ſeparatum, immitte cucurbitæ oblongi colli, vel phiolæ, & ex M. B. leniſſimo, ſal volatile cum ſpiritu eleva, eo planè modo, de C. C. volatili ſale edocto.

Vel affunde liquori cui ſal volatile ineſt, guttatim optimum ſpiritum ſalis, & magna orietur ebullitio, dum acidus ſalis ſpiritus in ſal volatile agit: quando ceſſavit ebullitio, capitellum ſuperimpone, & ex arena deſtilla, & elevatur ſaltem inſipidum phlegma leniori igne, quod cum ceſſat, auge ignem, & ſubli-

U mabitur

mabitur Sal volatile, quod, cum acido ſaturatum ſit, ſalis Armoniaci ſaporem habet. Huic anatica proportione ſal Tartari adde, & ex cucurbita capitello munita in arena ſublima, & Tartari ſal acidum ſalis ſpiritum retinebit, volatile verò ſuccini ſal puriſſimum ſcandet in capitellum, quod exemptum probè ſervetur clauſum, ne ob ſummam, quâ pollet, volatilitatem, avolet.

Si tædioſori rectificationi non inſiſtere velis, & attamen ſal volatile ab oleo ſuo empyreumatico liberatum deſideres, cum ſpiritu vini rectificatiſſimo oleum extrahe, donec purum relinquatur volatile ſal, quod tum ſerva. Hæc vero rectificatio præſtat, quam quæ repetitis deſtillationibus peragitur, hoc enim modo volatiliores ſalis volatilis particulæ ſervantur, oleoſæ vero empyreumaticæ rectificantur, vel ſeparantur.

Vires magnæ ſunt, in epilepſia, paralyſi, convulſionibus, deſtruendo acido corrupto, &c. ſudores movet, & expertiſſimum præbet Diureticum, & ſimiles patrat nobiliores effectus.

Ex hoc volatili ſale cum ſpiritu vini rectificato, addito ſpiritu C. C. itidem ab empyreumatico ſuo oleo liberato mediante digeſtione & repetita deſtillatione fit liquor C. C. ſucci-

ſuccinatus, egregiarum virium in variis puerorũ affectibus ab acido coagulante ortis &c.

Parant alii mediante hoc ſale volatili Balſamum ſuum vitæ non contemnendarum virium, hoc procedentes modo. v.g.

Recipiunt ſuccini nobilioris libras aliquot, ex hoc deſtillant ſpiritum ſuum, oleum & ſal volatile ut ſupra edoctum. Oleum cum ſale Tartari impraegnatum rectificant per retortam, ut itidem audivimus ſupra.

Hoc oleum coralliis affundunt ad eminentiam, ac in retorta recipienti juncta, & in arenam poſita, per ſeptem vel octo dies digerunt, juncturis tamen clauſis ne quid perdatur, cum ſal volatile aſcendere compertum habeant: intra hoc tempus oleum tingitur, quod decantatur, & ſi quid in hac digeſtione aſcenderit ſalis volatilis, ei jungitur, & ita ſervatur. Tunc.

℞. *Aloes opt.*
Myrrhæ ana. ℥. j. ß.
Storac. calam. ℥. j.
Benzoi. ℥. ß.

mixtis in retorta ſuperfunde ſpiritus ſalis volatilis ℔. ß. & recipiente adhibito ex arena forti igne deſtilla, ac ſpiritus oleum transvehet, quod ſeparatur.

Hujus una pars, cum superioris, coralliorum Tinctura imprægnati, partibus duabus mixta, constituet Imperialem Medicinam, ad satis deprædicandam, uti & in peste absolutissimam ferè.

Dosi guttularum v. ad x, xv. & ultra.

Qui rudiori & leviori methodo, absque destillatione vires succini expetunt, mediante spiritu vini Essentiam extrahunt ex pulverisato succino, sed tunc requiritur spiritus vini rectificatissimus, cui ego tartarisatum substituo. Quo verò succinum suas potiores vires spiritui vini largiatur, fixo quodam alcali recludatur prius hoc modo. v. g. Succino subtilissimè trito Nitri fixi liquorem ad eminentiam superfunde, ac in digestione repone per 14. dies, in fine augendo ignem ut omnis humiditatis exhalet, ac tum alcohol vini affunde & Tincturam extrahe. Cujus

Vires admodum sunt insignes in cerebro, ventriculo, vel toto nervoso genere confortando, & in renum ac vesicæ vitiis & obstructionibus corrigendis, &c.

CAPUT VIII.

Corallia resolvit, Perlas considerat.

COrallium est planta marina mediante acido volatili seu spiritu lapidifico petrificata, in suo enim germinationis initio, mollia adhuc è mari sæpius extrahuntur, quæ tamen ex mente Boylæi aeris sale acido æthereo intra dies aliquot extra terram indurescunt.

Ad perfectionem deducta rubescunt, acidis volatilioribus particulis in delicatius sulfur, exaltatis, ex hâc causâ oleosis, rutilans eorum color faciliùs quã aliis extrahitur menstruis. Contrariam quidem fovet sententiam *Cl. Fr. Hoffmannus*, ubi *in sua clave p.* 161 inquit: Jam quod colorem rubicundum concernit, itidem non à sulfure, cujus ne gry quidem inest, deducimus, sed ex nudâ naturali texturâ, diversarum partium coalitione figuratâ: quam texturam, sæpius ab atomis & effluviis, è corpore gestantium cachecticorum vel cacochymicorum, emanantibus, & in porulos ejus penetrantibus, inverti, ut pallore inficiantur, credimus: contra verò effluvia è sano

homine exſpirantia, eorum colorem adaugere vel conſervare.

At ſolam particularum texturam, niſi ſulfur accedat, colorem inferre poſſe, minime videtur credibile, cum ſolum ſulfur, congruentiſſimum colorum ſtatuatur ſubjectū, utpote maximè extenſilè, & pro majori vel minori particularum ſubtilitate colorem varians. Et, ſi nulli rei ſulfur ineſſe credamus, quam ex quibus realiter & in ſubſtantia ac propriè ita dictum ſeu vulgare ſulfur extrahitur; unde variæ emergunt colorem diverſitates in vegetabilibus? Non ſanè ex ſolâ partium quà talium, ſed quâ ſulfurearum, ſubtili ad craſſiori textura: quo verò compactius ſulfur rebus ineſt, eò color rubicundior. Sed hic non intelligimus illud vulgare ſulfur, quod nunquam nec ullius rei principium conſtituit, ſed ſubtiliſſimas acidas & alcali particulas mediante Solis motu adeò exaltatas, & ſæpius concentratas, ac exindè variè figuratas, ut pro diverſa earum tum poſitura, interveniens luminis ictus colores exprimat.

Horum ſuavi colore allecti artifices, varias in eis quæſiverūt, & quidem magnas virtutes, inprimis in delicato eorum ſed levi colore, unde & in ſeparando hoc maximè inſudarunt,

quem

quem tamen, ludente sic menſtruo, nacti, irrito cum effectu propinarunt, vel hunc ſibi falsè imaginati fuêre, à coralliis profectum, quem menſtruo tribuere debuiſſent.

Ex omnibus ferè meliorem Tincturæ extrahendæ modum docet *Cl. Langelott*, qui corallia cum oleo Aniſi puriſſimo in hypocauſto calido per integrum annum digerendo, in mucilaginem rubicundam reſolvit, immutato olei colore, quo decantato, ex dicta rubicunda mucilagine, cum ſpir. vini tartariſato Tincturam extraxit. Sed quid hâc in morbis præſtiterit, tacet.

Ego aliquoties mediante oleo fœniculi eorum colorem ſeparavi, ſed vires nullas, niſi quas menſtruum largiebatur, animadvertere potui.

In ſubſtantia verò, ob vacuum corpus, alcalinæ naturæ, acido crudiori deſtitutum, & ſubtiliori quodammodo perfuſum, majores continet. Acidum enim crudius vel ſuperfluum, in corpore ſibi aſſociat, acidis ſulfuris particulis parantibus viam.

Majori cum ſuaſu, ſi quis præparata velit, adhiberem acido reſoluta corallia, licet tum effectus, non tam coralliis, quam eorum ſolventi acido adſcribendus ſit: ac hic nobis placent à *Crügnero* deſcriptæ ſolutiones quas

Tincturas vocat, cum hæ adstringentem & refrigerantem obtineant vim, in fluxibus alvi, hepatis inflammatione, fluore mensium immoderato, &c. majoris effectus. Hanc verò recommendat methodum.

Primo cum aceto destillato, & phlegmati suo rejuncto, solvuntur corallia, donec reiterata recentis aceti affusione, omnia soluta sint: tum solutio hæc præcipitatur cum spir. sulfuris, donec omnis pulvis coralliorum ad fundum descenderit: hoc facto, decantatur remanens liquor, qui est appropriatum *Crügneri* menstruum. Cum hoc

Secundo solvuntur coralliorum rubrorum fragmenta calori levi imposita, & cum nil amplius extrahit vel solvit menstruum, decantatur, filtratur, & ad remanentem liquorem evaporatur, ac servatur pro Medicina non sanè contemnenda: Aciditate enim sua particulis terreis alcalinis coralliorum implicatâ, ventriculum roborat, bilem acriorem obtundit, hinc in Diarrhæa, Dysenteria, &c. optimo cum emolumento propinatur, præprimis si in hunc finem combinatur cum radicum tormentillæ succo, & in syrupum ambo rediguntur. Pro exemplo:

Recipe Radic. tormentill. mundat. & siccat. ℥. vj. grosse contusis, in cucurbita affunde

aquæ

aquæ ex eadem herba & radice destillatæ ℥. xvj. coquantur leniter in arena per 6. horas, superimposito alembico, ut si quid transcendat, reaffundi queat; tum verò refrigeratum liquorem à radicibus effunde per manicam & filtra, filtrato liquori adde Sacchari ℔. j. cum album. ovi num. j. alembicoque indita rursus moderato igne ad consistentiam decoque, ne empyreuma sapiat: despumato verò, & legitime decocto syrupo adde Tincturæ sive liquoris corallati ℥. iij. ac serva pro usu supra jam indigitato.

Dosi coch. unius.

Huic suæ, ita vocatæ, Tincturæ quandoq; addidit Essentiam Martis, & in hepatis obstructionibus, cachexia, hydrope, mensium fluxu & similibus, optimo cum effectu adhibuit.

Porro refert se hac sua Tinctura, cum viperarum Essentia combinata, aliquot centena militum, peste correpta liberasse.

Corallia, aceto destillato cum phlegmate juncto, soluta, si adhibito leni igne, ad siccitatem decoquas, ut liquor exhalet, remanent corallia, acido impraegnata & in salinam naturam conversa, in omni liquore facile solubilia.

Pulvis verò qui instillato spiritu sulfuris ad fundum sedit, si aquâ purâ sæpius edulcoretur, coralliorum vocatur magisterium, acido saturatum, hinc naturali sua alcalina energia orbatum, & in aliud ens conversum.

Rutilantem corallia Tincturam subtilissimis acidi spiculis in sulphur exaltatis debere, audivimus: Ab eodem etiam volatili petrificante acido germinationis initium duxisse, sequens probare videtur Mechanica. v. g.

℞. *virid. æris* ℔. iij.
sulfuris vivi ℔. j.
arenæ mund. ℔. iiij.

Pulverisata & exactè mixta ex retortâ destillentur, leniori ab initio arenæ calore, postea gradatim fortiori, ut exeat spiritus acidodulcis, gustui gratus.

Hunc spiritum coralliis pulverisatis affunde, & leni calori apponantur, donec sensim siccescant, tum in capaci vitro affunde aquam quandam destillatam, vel simplicem vel rosarum, & relinquantur in calore leni, ac resurgent corallia jucundo spectaculo.

Spiritus ratione virium præclarus admodum est; in asthmate enim, ex pulmonibus copiosa & crudiori pituita refertis, orta &c. maximè conducit.

Dosi scrupuli unius.

Coral-

Corallia item, oculos cancri, margaritas, &c. phlegmate vitrioli soluta præcipitat in magisteria butyracea, leviter omni in liquore solubilia.

Margaritæ sive Perlæ in conchis concretæ reperiuntur ab exsuperante testarum succo, volatili acido conglomeratæ.

Vires vulgo creduntur maximæ, & cordiales, sed nullum unquam vidi morientem hisce revocatum, hinc plus mentaliter, quam realicordiales esse duco. Non verò negandum, eas in substantia saltem vel præparatas, nec viribus adhuc orbatas, propter particulas subtiles alcalinas terreas acido-volatili impraegnatas, acidum crudius rectificare, & exaltare, unde sæpius in affectibus hypochondriacis, spiritus acido inquinatis, hinc in epilepsia, & similibus, maximè conducunt. Quod verè agonizantibus in genere, tanquam sacra præscribantur anchora, Medicorum ignorantiæ utplurimum adscribo, qui in eis latentes vires, non nisi ex libris, & quidem utplurimum sinistrè traditas, metiri solent.

Ex omnibus tamen aliis, suam ignorantiam produnt illi, qui perlarum magisterium præferunt, vel alia exinde pomposo nomine Arcana, Essentias, Tincturas, &c. quia hæc crudiori aceti, spir. salis, &c. acido viribus suis

genui-

genuinis alterata planè deprehenduntur, nec aliis, vilioris sortis Magisteriis, tunc præferenda videntur: neque hisce pretiosis, tum, argento sunt emungendi homines, quia, si in cruditatibus biliosis, amaris, acrioribus, acida expetuntur, vilioribus hæc expediuntur, & minoris pretii acidulatis Magisteriis, ut oculorum cancri, coralliorum &c. vel ipsis spiritibus acidis legitimè paratis multò præstantius hæc corriguntur acria amara, & similia bilis producta, & vitiata qualia.

CAPUT IX.

Lapides examinat.

AQuam rerum naturalium esse materiale principium, & mediante suo subtili terreo, nostrorum oculorum aciem aufugiente lapides constituere *Henricus de Rochas* & *Bernhardus Palissy*, Gallus ingeniosus, confirmant; & in hanc sententiam propendere videtur *Illustr. Boyle*, dum gemmarum primam originem liquidam fuisse statuit, quæ, si molliores, mineralium Tincturis imbuantur, colores pro ratione mineralis obvii acquirant. In opacis vero, ut Hæmatite, Jaspide & similibus, terram metallico quodam fuco impraegnatam,

gnatam, accessione spiritus petrificantis, in lapidis formam coagulatam fuisse existimat: imò ipsam aquam communem variis mineralium effluviis infectam, id præstare posse credit Nec aliam fovet sententiam *Sendivogius*, qui ex aqua produci duplicem terram, limosam unam, alteram lapideam verè statuit, quando ita de hac materia discurrendo pergit: Lapideam hanc, inquit, terram, vulgò nos vocamus lapides, & licet inter terram & lapides, magna videatur di erentia, attamen lapides, ratione originis considerati, nil sunt aliud, quam aqua terrea, vel terra limosa, quæ successu temporis accedente spiritu activo, vel calido vel frigido petrificante indurescit, & compactam lapidis formam nanciscitur, in suo verò decremento rursus degenerat & regreditur in dictam terram limosam, si scilicet spiritus ille lapidificus denegatur; ex illa verò, iteratò accedente novo petrificante spiritu acido lapis rursum confit, atque ita ex fine principium & contra resultat.

Inprimis si consideremus, nullam existere aquam, quæ subtile terreum non secũ vehat, & vice versa; manifestum nobis fiet, hasce esse subtiles aquæ terreas particulas, quæ lapidib⁹ materiã suppeditent, ab aqua secretas & subjecto apprehenso ãnexas, non secus ac in aqua

lapides

lapides ab adhærente aquosa mucilagine incrementum sumunt & augentur. Porro autem hæc notanda diversitas: Nam qui pellucidi sunt lapides, aqueæ sunt naturæ, & tamen ex aquæ subtili terreo pronatæ, mediante spiritu petrificante frigidioris energiæ. Qui verò opaci sunt , ex crudioribus terreis particulis non absque tamen humido concreti sunt, adjuvante spiritu petrificante calidioris naturæ, sicut nostro artificiali igne ex terra limosa vel argilla, lateres vel ollæ cremantur.

Hæc Sendivogii opinio de vulgarium saxorum generatione non rejicienda esset, si modo inter frigidum & calidum petrificantem spiritum , nullam admisisset differentiam: Quicquid enim lapidificum est, id omne per caloris activitatem induratum est , nisi cum veteribus duplex velimus inducere frigidum, alterum crassiorum, alterum vero subtiliorum partium, veluti est illud penetrans, ac interiora tingens acidum-volatile, congelationis expeditioris causa, ut in armoniaco sale conspicuum.

Maximâ tandem cum industria , ferè ex Sendivogii mente, hanc materiam pertractavit, ingeniosissimus Steno in sua dissertatione. De solido intra solidum naturaliter contento: ubi corpus naturale vel solidum vel fluidum

esse

esse statuit, ac illud si secundum naturæ leges productum est, à fluido productum esse dicit: crescere vero dum particulis ejus novæ apponantur particulæ, ab externo fluido secretæ. Hanc autem fieri appositionem vel à fluido externo immediatè, vel mediante interno fluido uno vel pluribus.

Hæc omnia eleganter illustrat corporis humani comparatione cum productis terræ instituta. In omnibus, productionis locum accurate inspiciendum docet: nimirum corpora vicina, ad inclusorum productorum figuras componendas concurrentia. Sic in lapidum examine multa detegi posse judicat, in mineralium ipsorum examine frustra tententur, siquidem probabile admodum sit, omnia illa mineralia, quæ Saxorum spatia vel fissa vel dilatata implent, pro materia habuisse ex ipsis saxis elapsas puriores & subtiliores particulas, sive vapores.

De crystalli productione subtiliter disquirit: Num inter fluidum & fluidum, vel inter fluidum & solidum, vel in ipso fluido producatur: è fluido enim productam esse nullum illi dubium est; frigore tamen concentratam nobiscum negat, nisi, ut supra notatum, particulas crudiores adstringentes frigidiores dictaremus: quoscunque enim indurationis exco-

excogitamus modos, ſpiritum ſemper reperimus, vel per aërem vagabundum, vel terræ viſceribus incluſum, qui indurat: non frigus, nec ejus quies, quæ induratorum ſemper ſocia vel ſequela eſt. Sic in Microcoſmi fabrica humidum alit membranas, quæ vertuntur in cartilagines, hæ in oſſa, non ex quietis glutine vel frigore, ſed à ſucco ſpirituoſo, vel ſpiritu indurante, advecto.

Cryſtallum vitro comparans credit, hoc absq; ignis violentia etiam humano artificio confieri poſſe, ſi modo accurata inſtituatur ſaxorum analyſis, in quorum cavitatibus optimæ cryſtalli formentur: certum enim eſſe, ut ex fluido concrevit cryſtallus, ſic in fluidum eandem poſſe reſolvi aſſerit, ſi modò quis verum Naturæ menſtruum imitari noſſet. Hoc vero fluidum in quo cryſtallus creſcit, eodem modo ſe habere ad cryſtallum, ſicuti aqua comunis ſe habeat ad ſalia, putat. Probari hæc poſſet aſſertio ex *Cl. Morhoffii*, de ſcypho vitreo per ſonum fracto, Epiſtola, ad *Cl. Dn. D. Majorem* ſcripta, ubi refert, ſe obtinere ſingularem quendam liquorem, qui ad tempus flexile reddat vitrum, ſi non ſolvat: quo etiam imagines ex eo fingi, vel characteres illi imprimi poſſint.

Colores

Colores gemmarum aliorumque ſaxorum, ex mineralium & metallorum admixtis particulis ortum trahere, dilucidè, gemmarum artificialium docet hiſtoria, quam, cum hanc ſententiam mirificè illuſtret, hic recenſere lubet.

Sume verò cryſtallum montanam pelluciſſimam à lapide adhærente albo repurgatam, immitte crucibulo cooperto, & inter carbones igneſcat: ignitam optime cryſtallum vas majuſculum lixivio forti plenum projice, quod infra docebitur: repete verò laborem hunc donec cryſtallum aliquoties ignitam, & lixivio extinctam digitis conterere poſſis, tùm tere illum pulverem in porphirio cum ſumma aſſiduitate & diligentia, ut tenuiſſimæ farinæ inſtar deveniat, & tactum omnem aufugiat, in hoc enim totius rei verſatur cardo, ſubtiliſſimum enim in alcohol redactum ſit, ſi quid pulchri efficere velis.

Cave autem ne teras in mortario æneo vel ferreo, aliàs nil præter ſmaragdum efficies, ſumenda autem ſemper non major in porphirite pulveris quantitas, quam quæ dimidium cochlear ferè excedit, alias no adeo ſubtiliter teritur, utpote in quo tritu principalis labor conſiſtit.

Lixivium pro extinguendā cryſtallo ignita

fiat ex salis Tartari ℥. ij, cum quo aquâ soluto, imbibatur cinerum fagi ℔. ut cineri catillorũ fiat similis, exinde formentur globuli pomorum magnitudine, qui in umbra siccati, postea in olla operculo munita exurantur in fornace figuli, post illos globulos subtilissime contere, & ex eis fiat lixivium, quod in sal coagula, & ex hoc sale denique fiat lixivium, ut in eo crystallus extinguatur: Vel si crystallus desit, ejus loco recipe pyriten ex quo vulgò ignem elicimus, hunc crystallo multi prætulerunt, quia duriorem acquirunt ex hoc massam.

Jam si gemmis similem effingere velis massam coloratam v.g. Si Smaragdo similem desideres:

Recipe crystalli jam parati & in alcohol redact. ℥. ij,
Minii opt. ℥. iiij. exactissimè mixtis adde æruginis bene trita & colorat. gr. 48.
Croci Martis cum aceto facti gr. 8.

Hæc subtilissimè trita & mixta crucibulo indantur, ut spatium digiti crassitie restet, tunc optimo luto claude crucibulum, siccatum verò furno venti impone, & igne sensim addito, tandem per 6. vel 7. horas probè fluant, ac tum per se omnia refrigescant, antequam aperias crucibulum. Ante omnia hic observa, ut sereno cœlo labor instituatur, & massa optimè fundatur, si pulchram exoptas massam.

Si ele-

Si elegantiorem massæ colorem expetis, metallicarum partium dosin vel augeas vel minuas. v.g.

℞. Crystalli in alcohol redacti. ℥.j.
Minii opt. ℥. vj.ß. exactè mixtis adde
æruginis.gr.75.
Croci Martis aceto facti.gr.x.

Misce accuratissime, & ut prius procede, nisi quod hanc massam melius excoquas, quo minii superfluitas perficiatur.

Vel ℞. Crystalli præparati ℥. ij.
Minii opt. ℈. viij. exactissime mixtis adde
æruginis. gr. 90.
Croci Martis aceto facti. gr. x.

misce & ut prius procede, ac pulchriorem acquires massam.

Sed cùm hisce mixturis crucibuli ad dimidias saltem sunt replendi, ut superfluę impuritates spatiū habeant, quo supernatare queant.

Si Sapphyri arrideat color.

℞. Cryst all. præp. ℥.ij.
Minii ordinar. ℥. vj. exactè mixtis adde
Zaffaræ præp. ℈.ij.
Magnesiæ Pedemont. gr. vj.
misce & ut supra procede.

Si saturatiorem expetas colorem.

℞. Minii opt. ℥.v.
Crystalli præp. ℥.ij. mistis adde
Zaffaræ præp. gr. 42.
Magnesiæ Pedem. gr. 8.
misce.

X 2 Si ma

Si magnesiæ dosin augeas, & Zaffaram in minori addas, granati nansciceris colorem. v.g.

℞ *Crystalli præp.* ℥. *ij.*
Minii opt. ℥. *vj. mistis legitimè adde*
Magnesiæ Pedemont. gr. 16. *si saturatiorem gr.* 35.
Zaffaræ. gr. ij. gr. 4.

Sic variatis Metallicarum particularum dosibus, omnes colores effingere poteris, & vel omissis, vel uno vel altero additis.

Si tamen Minii loco saccharum Saturni substituas, multò elegantiores fient hæ coloratæ massæ, fit verò ad hoc opus Saturni saccharum expedite hoc modo. v g.

℞. Tenuissimas plumbi laminas, vel quod melius, plumbum quod in fenestris diu perstitit, hoc solve aquâ forti optima, (aqua enim fortis bonæ notæ suo ponderi æquare plumbi pondus absumit:) & plumbum solutum, brevi, in fundo vitri, & dimidiæ horæ spatio, magna ex parte in saccharum vel sal abibit, modico arenæ vel cinerum calore: quid hoc in vitro præstare possit dicere non habeo, Merrettus inquit.

Massæ hoc mediante sale confectæ, nulla obducuntur cuticula, ac illæ quæ ex minio factæ sunt, eadem vero dosis addatur, quæ minii.

Ante

Ante omnia vera ut ſupra monitum obſerva, ut ingredientia quævis ſubtiliſſimè teras, & exactiſſimè miſceas, ne ſpurcitiem acquirant, maſſam verò peroptimè fundas & liquefacias, nec tamen crucibulum aperias, antequam refrigerata omnia ſentias.

Hæc Mechanica probabiliter admodum gemmarum vel aliorum lapidum nobis demonſtrat natales, & ſtemmatis originem: quando enim ambientium ſpiritus petrificans fluida obrigeſcere facit, tum quicquid obvii mineralis apprehendit, ei fluidò implicat, & ſucceſſu temporis continuo univerſali motore impellente excoquit & perficit, ubi ſuperflua, vel congelati fluiditas, ſubtiliſſimis mineralis particulis ſaturata, ſe ex craſſioribus extricat, & cavitatem vacuam nacta, illuc ſe colligit, incrementum capit & augetur: in quâ ſeparatione puri ab impuro colorem pro natura mineralium particularum advenientium aſſumit vel ſaturatiorem vel dilucidiorem, prout vel copioſe vel parcius eædem particulæ implicantur.

Colligimus etiam ex his, cryſtallum expuriſſimis terreis alcalinis aquæ particulis abſq; cujuſdam mineralis advenientibus particulis, ope ſpiritus petrificantis acidi congelatam fuiſſe, atque talem omnium gemmarum ferè

 eſſe

esse materiam statuimus, inter quæ adamas ratione exactissimæ mixturæ ex subtilissimis & purissimis particulis alcalinis, congelatus invictus excellit.

Ratione virium, omnes gemmas concordare, contendo, si præparatæ vel suo naturali nexu mediante igne solutæ sunt, ac tum viribus orbatæ: si vero simplici saltem tritu in alcohol redactæ propinentur, vel collo appendantur, inprimis quæ nobilioris cujusdam metalli puris atomis tinctæ fuere, ut granatus, sapphirus, &c. tunc cum Helmonte irradiatione vel suarum virium ejaculatione, retentis suis proprietatibus, Archeum afficere facilè persuadendi essemus.

Sic Helmont ante omnes gemmas nobis recommendat Sapphirum in peste magnarum virium, quando de magnetica vulnerum cura inquit: Sapphirus cœruleo colore satur, si anthracem, quò pestis sese tradit tetigerit, & aliquandiu affrictus fuerit, mox verò auferatur, non cessat magneticè jam absens gemã virus totum attrahere. Oportet autem locum apostematis Sapphiro in circinum paulatim aucto cõscribere, ne scil. exiens virus latius explicetur. & nobilem aliquam vicinam partem latius inficiat. Quà enim virus magneticè è corpore tabido tanquã per tubum attractum exhalat, totus circinus mox nigrescit, & tandem

dem in escharam combustus excidit. Quò verò fiat alligatio virtutis sapphiricæ ad venenum, requiritur certum temporis, scil. horæ quadrantis spatium, quo circumduci debet anthraci Sapphirus, qui tunc, quò sæpius venenum exsuxit, & potentior deveniet.

Confirmat hoc Cl. Knöffelius de febribus malignis, ubi refert quod super anthracem positus Sapphirus, non aliter eum quàm aqua ignẽ extinguat. De reliquis gemmis earumq; plerumq; fictis qualitatibus, vide tractatulum Germanicum de Gemmis Nicoli. Quidque porrò de earum præparationibus vel potius corruptionibus inprimis magisteriis sentiendum sit, supra ex perlarum analysi patet.

An sal propriè ita dictum gemmis insit, negatur, acidũ verò inesse firmissima docet concretio, cum absque hoc, hæc non fiat, adeò verò subtiliter hoc inesse concentratum, coruscantes earum notant radii, qui soluto nexu disparent. Itaque, uti maximè inutilem, omnem earum rejicimus solutionem tam mediante menstruo quocunque, quam simplici saltem calcinatione peractam.

Ex lapidibus minus pretiosis dantur, qui manifestius acidum & alcali continent. Velutiest ille calcarius lapis, ex quo calx crematur igneæ naturæ, ambo enim acidum & alcali in lapide hoc volatilia, se in igne arripiunt, & sibi invicem implicata constituunt Sal maximæ efficaciæ, plus tamen alcalinæ naturæ, quia

acido ſaltem volatili quodammodo impræ-gnatum extat, quod magnetica vi crudius aci-dum, facto ingreſſu, attractum, & ſuo ſocio al-calino imbibitum, efficaciſſimè corrigit.

Sic ex calce viva paratur lixivium, quod vulgo aqua calcis vivæ audit. Hoc ſtupendo cum effectu applicatur ulceribus antiquis corrodentibus, etiam venereis, inflammatio-nem enim arcet, ſalia corroſiva abſorbet vel corrigit, unde dolor, calor, & gangræna mira-biliter cedunt, hinc & ſcabiem, herpetem, ſer-pigines, guttam roſaceam, & tumores hydro-picos, curat: ex hoc fundamento & in hoc ca-ſu Aquapendens, ſpongiâ, totum abdomen comprehendente, hanc calcis vivæ aquam, ſuperimpoſuit, ac hoc modo aquas hydropi-corum corroſivas abſumi vel corrigi, & lie-nem induratum ſanari aſſerit.

Si adjiciatur Saturni ſaccharum, & aliquid Mercurii dulcis, in affectibus venereis majoris erit efficaciæ, præſertim ſi inflammatio ſimul accedit, & fiſtulæ metuantur, vel jam adſint: calidè verò ſemper applicari debet, & ſæpius reiterari.

Cremor calcis vivæ in decocti ſuperficie colligitur alcalico-ſalinæ naturæ, qui ſi labiis cancri inſpergitur, corruptam à ſana ſeparat carnem.

Aliàs

Aliàs ex hoc ſubjecto mediante additione ſpiritus vini, & deſtillatione in amplum receptaculum, elicies acidum in eo contendum & volatilem ſpiritum, qui ultimo deſtillationis tempore inſtar ſpiritus ſalis exit, in formâ nebulæ, inſigne in expellendo calculo arcanum.

Lazuli lapis cœruleus maculas aureas obtinens ſtellarum more coruſcantes in aurifodinis orientalibus utplurimum effoditur, unde intermixtas antimonii particulas obtinens, tàm lotus quàm non lotus, per ſuperiora & inferiora purgat. Ex eo verò mediante ſpiritu ſalis armoniaci extracta tinctura, maximas præbere vires, in Melancholia, Mania, Epilepſia, & ſimilibus ab acido ortis affectibus, creditur. Doſi guttularum x. xx. & ultra.

Paratur ex eo Magiſterium ultramarinum à pictoribus vocatum, & pictoriæ arti imprimis dicatum, hoc *Zvvelfferus* ita parare jubet in ſuis animadverſionibus p. 413. v. g.

℞. *Ceræ flavæ & novæ.*
picis Hiſpanic.
olei lini.
therebinthinæ liquid.
reſinæ pini.
maſtichis opt. ana. ℥. iiij.

Miſceantur omnia & coquantur in patella

 lento

lento igne, horâ unâ circiter, ut fiat massa tenax, post per linum coletur, malaxeturq; optimè, & diu, ac in aqua frigida postea asservetur

Jam lævigetur lapis Lazuli cæruleus & purus, super porphyrite, cum aquâ simplici subtilissime, (nam nisi subtilissimè & diu lævigetur, vix ad optatum succedit præparatio,) hujus lapidis subtilissimè lævigati, exsiccati, inque pulverem redacti, & massæ superioris descriptæ ana. p. æq. malaxando manibus optimè uniantur sine igne, relinquanturq; aliquot septimanis (quo diutius eò melius,) aquæ frigidæ immersa, postea cum aqua tepidâ inter initia ultimo semper calidiore, manibus massam malaxando, eluatur pulvis cœruleus impalpabilis pulcher, ultramarinum dictus: Notetur autem quod qui primò eluitur pulvis sit elegantior in colore secundo, & hic tertio, ac ita consequenter, propterea singuli separatim asservandi, cum in aqua subsiderunt.

Talcum ex lamellulis tenuioribus conglomeratū, unctuositate metallica gaudet, hinc vulgo venustatis acquirendæ causa, plus instituitur ejus præparatio, quam sanitatis conservandæ gratia. Licet *Martinius Martini in suo Atlante Sinico* testetur, quod Talcum in calcem redactum vinoque mixtum & epotum, à Sinicis Medicis tanquam singulare medicamen ad vitam longam commendetur.

Maxi-

Maximè tamen laborarunt artifices in oleo ejus, sive unctuositate separanda, quæ verò cũ admodum sit levis , & delicata fortiori igne destruitur; quærenda ideoque verior methodus qualem nimirum *Cl. Morhoff de Metallorum transmutatione* indigitat, ubi refert, se vidisse, vel intra dimidiæ horæ spatium, paucissimo igne, rudi ad speciem artificio totam ejus substantiam ita calcinatam, ut colore flavo ablato, spongiosa facta sub digitis in minutissimum pollinem comminuta fuerit. Atque non adeò igni indomabile esse Talcũ, ut multi credant, si modo mitioribus flammis tractetur; cum sæpius peragat tranquilla potestas, quod violenta nequeat: longeq; hinc aberrent illi, qui ignis tortura hanc ab illo gratiam extorquere nitantur; tantâ enim ignis sævitiâ indignatum Talcum, ut *Steno* loquitur, vindictæ loco Vulcano illam cedere suæ delicatæ unctuositatis partem, quam aliàs leviori igne in venustatis amorem, amatoribus reliquisset.

Oleum tamen verum extrahi posse, maximum me manet dubium , nisi in alcalicam redactum calcem oleositatem aliquam , ut Tartari calcinatus, largiatur. Si verò in calcem leviori igne vertere lubeat, aliquot horis, vel horulæ saltem spatio calcina per vaporem metallicum, atque per se in pulverem cadet: ex hoc si unctuositatem expetis , tere in

alco-

alcohol, ac ſacculo lineo inditum pulverem, per vaporem aquæ calentis in Balneo per 4. vel 5. Septimanas digere, ita ut die & nocte fervens vapor eum tangat, & talcũ deveniat unctuoſum, quod tùm phiolæ inditum, rurſum ut prius B. V. impone, ac ſenſim in oleum reſolvitur, ac quando fæces ſuperficiem occupant, tum ſepara fæces ab oleo & ſerva: modum clarioribus proſtituere non licet.

Amianthus lapis, talco haud adeò abſimilis eſſe videtur, cum ac ille invictus forti in igne perſtet, niſi quod tenaciori acido concretus flexibilitatem retineat, unde & per artificum induſtriam ex eo telæ conficiuntur, quæ igni injectæ à ſordibus mundantur; hinc ex ſalamandræ pilis per fabulam ortus creditur, quod haud conſumatur igne lapis. Ad conficiendas telas hoc modo præparari dicitur. v. g.

Recipe Amianthi, ſive aluminis plumoſi, q. l. maceretur fortiſſimo lixivio ſaponario per diem, vel in Sole vel M. B. tum exime & exſicca, ac tunc imbibatur aceto deſtillàto decies, ſemper prius exſiccando Amianthum antequam recenti imbibas aceto. Hoc facto iterato cum lixivio macera, & aceto imprægna, ac hoc tertiâ repete vice. Poſteà recipe doliolum parvum, quod intus chartâ oleo

oleo olivarum intinctâ obtexatur., hoc peracto impone Amianthum maceratum crassitie aliquot digitorum, & huic oleum olivarum affunde ad digiti eminentiam, tum rursus amianthum, & oleum, atque ita fac s.s.s. ad vasculi repletionem, tunc chartam impone & vasculum claude, vel si vasculum Amiantho non sit repletum, aggravetur, claudatur, & reponatur, per menses tres, vel quinque, donec in fila deduci queat, id quod primo statim mense probare poteris.

Alias puncturis arthriticis inunctus & infricatus per tempus, vesperi vero oleo spicæ, juniperi, therebintinæ illitis juncturis efficaciter omnem dolorem extrahit, acidum attrahendo, quod adeò avidè arripit, ut etiam cum ignis acido saturari nequeat, nec minima in hoc lapide latitare arcana credo, dummodo naturæ diligens ruspator curiosius in ejus inquirat vires.

CAPUT X.

Arsenicum exãminat.

HOc non in fodinis, sed fornacibus repertum mineralibus ideò adnumeramus, cum

cum ex cadmia sive cabalto sublimatione confectum sit. Inter venena refertur, quia particulis suis acrioribus ventriculi membranas vellicans, spiritus dissipat, ut fermentum acescat nimium, & humores omnes exacerbentur. Si tamen potentiori acido volatili, quale nitri est, corrigatur, credimus cum Helmonte innumerabiles ulcerum diversitates corrigere & extinguere. Observatum fuit quod Arsenicum etiam absque correctione propinatum, stomacho potentiori acido repleto, nil intulerit mali, nisi quod salutari vomitu eum inverteret; ut hinc constet, quantum ad ejus correctionem acida contribuant.

Ex hoc fundamento diversas præparationum modos invenerunt artifices, inter quos hic, Agricolæ non rejiciendus videtur. v. g.

Recipe Arsenici ℔. j. Nitri ℔. ij. mista exactè sublimentur & ex retorta destillentur, ac ascendit Nitri spiritus cum acri Arsenici spiritu mixtus, inque collum sublimantur quædam Arsenici volatiliores particulæ, tum verò relinquantur ulterius in igne ad majorem Arsenici fixationem per horas decem vel ultra. Tunc exime massam, & addito novo nitro ut prius procede: aliquoties ita calcinatam massam cum oleo Tartari humecta, & denique per totidem horas ut ab initio calcina, tunc

salia

ſalia elue, vel maſſam calcinatam in oleum reſolvi permitte.

Vires, ad externa quævis inſanabilia ulcera v. g. fiſtulas, cancrum, lupum, herpetes, &c. inſignes ſunt.

Cum melle & ovi albumine mixtum & applicatum, tumores verminoſos equorum perfectè ſanat.

Vel hoc procedas modo:

Recipe Arſenici cryſtallini albi q. v. miſce cum vitriolo ad rubedinem calcinato, & ſublima: ſublimatum cum æquali pondere ſalis Tartari & nitri commiſce, & in tigillo per viginti quatuor horas calcina, primò leniſſimo, poſteà ſummo igne, ac habebis maſſam, Perlarum colorem referentem: ex hâc mediante aquâ calidâ, alcali extrahe, & remanebit pulvis, candidiſſimus, quem exſicca.

Hic ſi oleo talci imbibatur & exſiccetur aliquoties, ac denique rurſus ſal auferatur, manet pulvis fixus in oleum, butyri inſtar, reſolubilis, cujus vires ad ulcera quævis admirandæ ſunt.

Nec contemnendus eſt *Cl. Thomſorei Balſamus* Arſenici quem ita parare præcipit, v. g. Cum Tartaro & Nitro Arſenici virus dometur: huic pulveriſato vinum malva-

malvatic.opt.affunde,ad ſyrupi conſiſtentiam deſtilla,vini recentis affuſionem,atque ad eandem prædictam craſſitiem reductionem ter vel quater repete. Balſamum in fundo reſiduum in ampulla vitrea reconde in ulceribus malignis celebrandum.

Sic & Angelus Sala, non infimam communicavit Arſenici præparationem, ubi mediante ſulfuris acido volatili, & addito antimonio, correctionem inſtituit , ac tum Magnetem Arſenicalem vocat, v. g.

Recipe Arſen. albi cryſtallini.
ſulfuris flavi.
Antimonii crudi ana. ℥.ij.

Subtiliſſimè pulveriſata, in cucurbitula vitrea in arenam poſitâ,liqueſcant picis inſtar, à fumo cavendo:quo facto refrigeſcant omnia, poſt exime maſſam ſubfuſcam & pulveriſatam ſerva.

Ex hoc paravit Angelus Sala emplaſtrum quod in extrahendo veneno &c.maximas obtinere vires deprædicat, hoc tamen paulo aliter conficere docet F. Hoffmannnus v. g.

℞. *Gummi ſagapeni.*
ammoniaci.
galbani ana. ℥.ß.ʒ.ij.
theberinth.
ceræ virgin. ana.ʒ.v.

Magnet.

Magnet. Arsenic. pulv. ℥. *iij.*
radic. art. ℥. *j.*

Gummita solvantur aceto squillitico, & coquantur in formam Empl. quibus tunc adde reliqua, & in Emplastrum redige, quod extendatur super alutam sine syndone rubra, in usu verò illinatur oleo amygd.

Hoc Emplastrum efficacissimè tollit lienis obstructiones, hinc in quartana optimo cum successu applicatur hypochondrio sinistro, curat item scrophulas, induratas glandulas, aliasque excrescentias tumidas, quas instar mitis escharotici ita debellat, ut absque molestia & sine inflammatione pars post partem decidat, usque ad radicem carnis sanæ, ut tum sarcoticis residuum facilè curetur. In peste, bubonibus ad extrahendum venenum optimo cum effectu applicatur. In iliaca passione ab incarceratione intestinorum in scrotum delapsorum ut in herniâ, lumbis applicatum, intestina certissimè retrahit, quod experimentum à se inventum Cl. F. Hoffmannus gloriatur, ac exinde.

Sæpius etiam in liquidiori formâ, in uteri lapsu, & herniis regioni lumbari inungit, ita paratum. v.g.

℞. *Gummi ammoniac.*
galbani puriss. ana. ℥. *j.*

thereb. ℥. ij. solutis adde
ceræ. ℥. ij.
magnetis arsenicalis. ℥. vj.
terræ vitrioli dulcis. ℥. iij.
Ol. succi gutt. aliquot vel pro lubitu.
misc. fiat unguentum.

Non contemnenda aliàs in Arsenico crudo latet tinctura metallica alba, quæ maximè exaltatur, si alcalisatis ejus exaltentur particulæ, & ab aliis heterogeneis liberentur, in hunc finem Recipe Arsenici pulverisati ℔. j. misce exactè cum cinerum clavellator. ℥. vj. ac cum saponis optimi mollioris q. s. fac pastam, quam crucibulo magno impone, superimposito operculo foraminato, ac immitte in furno venti, & à principio moderatum adhibe ignem postea fortiorem, ut massa fundatur & liquescat, tunc effunde in pyramidale infundibulum vel in mortariolum sævo illitum, ac refrigescant omnia, ut scoriæ à regulo separari queant, quem pulverisa & in loco sicco asserva. Cum hoc pulvere & lamellulis Veneris ℔j. ac argenti firmissimi ℥. j. fac s. s. s. & igne rotæ per bihorii spatium adhibito, aucto ultimò igne ut fluat massa, fit Venus alba, omnes argenti, præter cineritiam; probas sustinens, quæ si sub malleo, non satis tenax existat cum salis comm. & Tartari crudi ana. in fluxum injectis rectificetur, ubi verò non effundi massa de-

ſa debet, antequam in tigillo argenti vivi inſtar appareat.

SECTIO V.

Metalla & Imperfecta & Perfecta veriori ignis examini tradit.

EX Mineralium familia rectà ad metalla itur, quæ num ex uno oriantur fundo, vel an ratione principii differant, inter ſagaciſſimos etiam Philoſophos diu diſceptatum fuit. Nos gradibus potius quam eſſentia in genere differre ſtatuimus, id quod omnium ſolutio, mediantibus acidi ſpiculis peracta, innuere videtur, ubi, quæ plus elaborata ſunt & perfecta, multò penetrantioribus ſalis cuſpidibus perforari amant, quam quæ rudioribus, & magis poruloſis congeſta ſunt particulis. Sic & compertũ habent metallurgi, plumbi mineras ſucceſſu temporis in argentum commutatas fuiſſe. Ac hinc etiam ſagax naturalium ruſpator Baco Verulamius veriſſimè ſibi perſuaſum habebat, ignobilius metallum in nobilius, non tantùm naturaliter, ſed & artificialiter commutari poſſe, quod non ineptè

confirmat metallorum omnium eadem matrix, terrestris scil. crusta, sive lapidea massa, in cujus porulis diversa sæpè latent metalla, quæ ubi latius nanciscuntur spatium, pura, coalitu unita, occupant, particulis lapideis liberata.

Eadem verò ordine natura utitur in producendis metallis, qualem in omni corpore naturali observat; à fluido enim omnia originem ducunt, quod ambiens spiritus pro naturâ rei indurat, qui tamen in metallis fabricandis, multò vehementiori agitatione, pró imprimendâ arctissima concretione, & intensâ duritie, utitur, ac in vegetabilibus, & mediis mineralibus.

Eam vero inter se metalla observant differentiam, ut perfecta alia dicantur, & ab impuritatibus si non omnibus, tamen plurimis universali correctore liberata, puriori nitore fulgeant, alia verò & mox ab ortu inquinentur impuritatibus, partim propter loci nativi inepatitudinem, partim etiam propter spiritus coagulantis & perficiendi, infausto universalis motoris Solis influxu, obscuriorum siderum radiis obfuscato, imbecillitatem, quæ prohibuerunt debitam perfectionis & virium metam assequi.

In sulfure tamen, metallorum potiores vires, sicuti & reliquorum mineralium, & vegetabi-

tabilium etiam, ſedem figere, haud vanis exiſtimatur conjecturis, non verò illo vulgari, ſed Philoſophorum, & cuivis ſubjecto, pro majori vel minori perfectione proprio, ſpirituoſo, penetranti; & ab acidi perfectis ſpiculis concentrato & concreto, quod æque quidem in interiore vulgaris ſulphuris, reconditum latet incombuſtibile, ac in auro, niſi quod in hoc, plus purum, perfectum, condenſatum, ac concentratum exiſtat; in illo verò adhuc dum volatile, multis ſuperfluitatibus obrutum, & liquiditati proximum perſtet.

Poſſe verò ſulfur, ab unoquoque metallo ſeparari proprium, Chymici tam veteres quam recentiores teſtantur, ac non tantum in ignobilioribus, ſed & omnium perfectiſſimo auro ſcilicet, cui tinctura extrahitur, ut candida reſtet maſſa, æque tamen ut prius ponderoſa, cuique per cęmenta color reſtitui poteſt; tinctura verò extracta, tantum argenti colorat, & in aurum convertit, quantum ponderis aurum habuit. Tale arcanum ipſam Rempublicam habere Venetam, ut *Cl. Morhoff de Metall. transmut.* habet, multi credunt, quod communicaſſe cum Senatu ejus, *Ioh. Auguſtum Pantheum*, ſacerdotem Venetum dicunt; Conjecerunt hoc & ſagaciores ex eo, quod, cum ipſi nullas aurifodinas habeant Secinos tamen auream monetam cudant,

quæ ratione coloris, gradu aliquo superet omne nativum aurum, licet optimum. Sic & Boylæus memorabilem de aureo sulfure extracto in suis operibus refert historiam: ut itaque sufficienter pateat, sulfur, ut in omnibus metallis, ita & in auro esse distinctum & separabile, colore purpureo, ubi reliqua auri massa candida restet : ac ex hac purpurearum & candidarum particularum accurata mixtione flavum oriri colorem, non secus, ac cum è cupro & zinco, inter se justa proportione mixtis, substantia oritur, quæ flavo colore aurum æmuletur. Si verò sulfur extrahitur, ut dictum, candidum fit aurum, ac Luna fixa appellatur; quia pondus auri habet, & in aquâ forti persistit. Huic si color redditur, ut reddi posse docetur, multum inde lucri accrescere posset. Sic & sulfur per cæmenta sulfureæ naturæ licet impuræ, ita intendi potest & perfici, ut ex viliori etiam, nobilissimum deveniat' uti in Rhenano notum, cujus color pallidior & ideò vilioris pretii, per cæmenta ita colorari potest, ut Hungaricum etiam provocet. Atque hoc artificio Venetus quidam in Anglia, tantas acquisiverat divitias, ut Senatus inquisitionem in se concitabat. Hoc item in Gallia factitatum fuisse, non levis est suspicio, cum tot millia aureorum quotannis in

Gal-

Galliam missa fuerint, quæ tamen rarò comparuerint, sed vel in splendidiorem colorem excocta, vel nobiliori immista, recusa procul dubio sint.

Atque exinde constat, metalla solum perfectionis ratione differre, non verò essentiâ, utpote in quâ omnia & mineralia, & metalla, nullo excepto conveniant, & ex quâ natales, & originem ducant, & non secus ac stellæ ex una eademque luce cœlesti enatæ, calefaciant & irradient.

Confirmat hoc Paracelsus de separatione rerum naturalium, ubi uno eodemque modo, ex omnibus mineralibus, per sublimationem, primum ens sive sulfur embryonatum, extraxit mox liquida mox sicca forma. Quod tamen Paracelsus non simpliciter intellectum vult, ac si simpliciter hoc modo omnia essent separanda sulfura, & mineraliũ constitutiva, sed quod ea, ex uno eodemque fundo sulfur nacta, simili solvendi methodo erui debeant: ita tamen, ut, quemadmodum mineralia adhuc aperta, nec obserata, hinc etiam suo principio proximiora, faciliori etiam methodo in sua secernantur constitutiva: è contra verò metalla, veluti maximè condensata concentrata, fixata, firmissimeque occlusa, penetrantioribus etiam ac multò subtilioribus in-

digeant ſolventium ſpiculis,ut firmiſſimis ſuis liberentur clauſtris.

Non verò negandum, quod, etſi mineralia omnia & metalla ex uno fonte ortum trahant, hoc tamen viribus illud longe exſuperet, in quem ſcutentiam maxime pronus videtur *Cl. Helmont*, qui quidem in genere de correctis mineralium ſulfuribus deprædicat, quod omnes fere morbos curent,id tamen ſe potentius aſpicere, in ſulfure Veneris, ſtibii,ac potiſſimum in ſulphure Glauræ Augurelli, quibus correctis ac perfectis tota morborum cohors auſcultet,inquit.

Cum itaque tantas vires, in mineralium & metallicorum corporum ſulfuribus latitare audiamus, unumquemque verum & rationalem Medicum eò adactum ſentimus,ut Cl. noſtri *Helmontis* monitum curioſè obſervet, nimirum ut diſcat ſulfura mineralium ſpoliare vi ſua peregrina ac virulenta, ut abditum in eis ignem conſequatur vitalem, qui Archeum in ſcopos deſideratos placidiſſime deducat.

Nos ordine igitur ſingula luſtrabimus, ab imperfectioribus ad perfectiſſimum tandem aſcendendo metallum, & quæ ac quomodo ex eis ſeparanda ac corrigenda ſint, dextrè communicabimus.

CA-

CAPUT I.

Mercurii Analysin sistit.

HIc inter metalla primò considerari meretur, quia ceu liquidus & fluidus Protei instar mille se in formas fingit ac refingit, adeò ut plurimi eum pro primo metallorum ente prædicare non dubitarint: Nec nos abstinemus, quin cum eis statuamus, hoc fluidum corpus tandem indurari, & in perfectissimum etiam metallum denique converti potuisse, cum sulfure æquè refertum existat ac alia mineralia, sicut hoc ex *Cl. Helmonte* clarissimè constat, qui ideò Mercurii sulfur internum extra vertere præcipit, ut in aurum horizontale vertatur.

Quod verò eædem Mercurii particulæ, quando universali adjuvante motore in perfectum aliquot metallum concentratæ & exaltatæ sunt, reduci rursus pristinâ argenti vivi formâ queant, haud credo; Ac hinc eos falli sentio, qui, dum è metallis quasdam argenti vivi particulas educunt, easdem statim reductas existimant. Quod vero illæ nondum firmiter agglomeratæ & exaltatæ vel perfectæ fuerint, facilius judicarem. Ut hoc etiam

notant imperfecta adhuc metallica corpora, videlicet Plumbum & Antimonium, ex quibus facilius, quam ex perfectioribus Mercurius resuscitatur, quia in his nondum omni ex parte elaboratæ, sibique firmiter agglomeratæ ac fixatæ fuerunt, ubi verò nullum dubium, eundem successu temporis perfici & in nobilius metalium exaltari potuisse.

Omnem, ex his colligo, Mercurium vel in mineris liquidum, vel ex mineralibus & metallis reproductum, ejusdem esse generis & naturæ, nec hunc ab illo prærogativam obtinere, firmissimè mihi persuadeo, ut experientur illi, qui tot aliorum naufragiis in hoc alto mari nondum cautiores facti sunt: nisi quod hic, illo, quandoque impuritatibus magis vel minus conspurcatus extet, superficialiter saltem.

Una quidem omnes ore exclamant Chymici, nil sibi esse cum Mercurio vulgi, nec se velle argentum vivum currens, sed substantiam metallicam immaturam, non tamen in radice impuram, quam illi Mercurium suum vocant. Hanc verò substantiam metallicam sulfur esse, sive particulas exaltatas purissimas volatiles acidas, æque in vulgi Mercurio reperibiles, ac in aliis mineralibus & metallis, à Philosophis tamen occultatas, verissimum

est,

eſt, & innumeris eorum effatis firmari poteſt. Hæc metallica ſubſtantia, ſulfur eſt oleaginoſum incombuſtibile; & tamen ignis, vel igneæ naturæ, quod longa alteratione tandem in fixum, purum & incorruptibile corpus evadit; at iſtud paraſſe pro prima vice, eſt ingentis operis, pendetque ejus directio è manu ejus cui debetur omnis honos, quia parvulis revelat ejusmodi arcana, quæ mundus neſcit, & idcircò vilipendit, ut *Cl. Helmont* de febribus ſine fuco monet.

Ratione conſtitutivorum, Mercurius ex particulis acidis volatiliſſimis, ſulfureis preſſius ſibi incumbentibus, celerrimeque provolutis, attamen in ſe debilius motis conſtat, unde volubilitas & ponderoſitas. Hæ verò ſi ab invicem ſecedunt particulæ, conſpicuæ lædunt: ſunt verò in ſua cohæſione adeò tenaces, ut potius, ſubtilitate & volatilitate ſuâ, duriſſima etiam permeent, & externos hinc ſenſus, imò & intellectum deludant, dum, ut etiam *Cl. Helmont* præter vulgarem experientiam confirmat, ſine ponderis jactura aut vitium detrimento vim radialem, aquæ vel incoctum, vel immaceratum imprimat, ut licet ne minimum quid de argento vivo in ſe ſorbeat aqua, attamen proprietatem, non item ſubſtantiam mutuet, adeò ut epota necet

lum-

lumbricos universos & ascarides, etiam existentes, quo potus iste nunquam perveniat, quippe qui mox totus in lotium rapiatur, fierique aquam istam validiorem si semel cum argento vivo bullierit, quam si immacerata saltem fuerit. Unicam verò argenti vivi unciam millies aquæ mensuram inficere posse, & tamen permanere in pondere & proprietate pristinis, inquit.

Sic etiam externè applicatus particulis suis volatilissimis non solum pediculos, sed & varia cutis vitia, ut scabiem, etiam contumacissimam fugat, & ulcera verminosa, & inveterata alia sanat, si corpore prius purgato, hoc modo adhibetur. v.g.

Pro homine adulto Recipe argenti vivi ℥. j. album ovi num. ij, vel iij in vase quodam idoneo probè conquassentur donec omnis Mercurius in minutissimas particulas albumini commixtus non amplius appareat, hoc inunge cingulum ex panno cylino paratum, & 8. digitos latum, intus & extus, ac lumbis nudis applica, & quatuor relinque septimãis, donec scabie abactâ, cutis pristino nitore & puritate nitescat. Vel ex Mercurii vivi ℥. j. ung. pomati ℥. ß. & cerussæ ℥. j. ß. fiat unguentum quod juncturis inunctum intra octo dies effectum optatum præstabit.

Cortici verò avellanæ inclusus, & inter

mam-

mammillas positus verissimè lac auget, & amissum restituit, inprimis si à fascinatione amissum lac hariolетur.

Cum floribus autem hyperici, & lunaria, sacculo inditus, & novis nuptis collo appensus, in cantationibus venereis resistere perhibetur.

In substantia etiam ad ℔. ß. & ℔. *j*. propinatus ab Henrico ab Heer, mirum quantum laudatur, in iliaca passione à pertinacissima alvi obstructione, quod sine omni noxa momento citius secum obvias fæces per intestina ducat, quo facto ad eluendas remanentes particulas clysterem ex puro vino cretico injicere jubet: Ac hac methodo aliquos ileo morituros cum Dei gratia servasse asserit.

Hæc sunt Mercurii vires potissimum radiales, nec adhuc in sua prima secreti. Ubi tamen nota, quod per corium sæpius expressus esse debeat, & à superficialibus ac adhærentibus impuritatibus quoad possibile liberatus.

Quantum verò in sua principia secretus corrodat, quasq; corpori nostro conferat noxas, quibusq; blandiatur fucis, & quam arctos permeet mæandros, metallurgi norunt, indiesq; experiuntur aurifabri, quando argentea deaurant vasa, ubi hydrargyreis tam malignè corripiuntur effluviis, ut tandem colla & manus tremant, & crura vacillent, ac scelotyrbo infestentur. Lon-

acidis firmius occludunt. Percurremus verò breviſſimè, principaliores eorum Mercurii elaborationes, ubi ante omnia heterogeneitatum & impuritatum ſeparationem, mediante corio inſtituunt, aliquoties per hoc exprimendo, tunc per ſpir. vini, vel acetum ſimpl. vel cum ſale mixtum, tam diu conquaſſando & lavando, donec iſti liquores non amplius nigreſcant, atque tum ſufficienter à ſordibus liberatum eſſe credunt.

Jam verò ulterius aſcendentes, fixum reddere, omni ſtudio laborabant, ac hic Johannes de Vigo primus inventor erat, qui etiam omnibus aliis meliorem præcipitandi modum invenit, quia mediante ſpiritu vini ultimo corroſivos mitigabat ſpiritus vel ſpicula ſalina, ut loco corroſionis, carnem ſaltem ſuperfluam abſumeret, utpote guſtu inſipidus & quodammodo dulcificatus Mercurius. Procedebat verò in hunc modum.

Primò aquam ſibi fortiſſimam parare hâc forma jubet: v. g. Recipe

Auripigm. citrini.
Florum æris ana. ℥. *ij.*
Nitri opt. ℔. *j.* ß.
Alum. rup. ℔. *ij.*
Vitrioli Rom. ℔. *iij.*

Tri-

Triturentur omnia ad invicem, & ponantur in retorta vitrea probe lutata, cum recipiente similiter optime adlutato, & tum destilla s. a. per gradus, donec recipiens rubescere incipiat, quo facto auge ignem & continua, donec nil amplius egrediatur, quo viso desiste, & aquam cautè exime & serva.

Tunc Recipe argenti vivi ℔. *j.* Aquæfortis prædictæ ℔. *j.* ß. ponantur simul in retorta benè lutata quæ sit capax ℔. *iij.* permaneant simul per diem naturalem, retortâ optimè obturatâ, tum adhibito recipiente, ac juncturis clausis, ab initio lento igne destilla, donec recipiens paulum rubescere incipiat, tum continua ignem augendo donec omnis aqua egressa sentiatur, quo facto, frangatur retorta & præcipitatus Mercurius, ac in colorem minii conversus, ab omni alba & crocea re mundetur, rubicundior pars trituretur in porphyrio subtilissimè, & in patella vitrea per duas adhuc horas calcinetur, ut major spirituum pars expellatur, hoc facto ter vel quater spiritus vini rectificatissimus ab eo destilletur; & hoc est secretum, inquit, quod facit pulverem perfectissimum, dolorem non causantem, ac tum inter cætera corrosiva iste pulvis nobilioris & securioris est operationis.

Hic vides boni viri intentionem, dum cor-

Longam sanè introduceremus malorum seriem, si argenti vivi nocivam ad amussim scrutari velimus: at tonsoribus nimis nota est Mercurii in lue venerea exhibitio, quo si corpus nimiopere perfumarint dentes brevi livescunt, (ubi alias genuina Mercurii proprietas est, faucium, orisque poros & gingivas &c. à pituita purgare:) & tandem ossa tam friabilia redduntur, ut facillimè diffringantur, sicuti apud *Schenckium*, *Hildanum* & alios videre est, ubi prius nodis & tophis corpus defœdavit, & articulos gypseis tuberculis, coagulativâ suâ vi lymphæ adversarius, ac ossa doloribus, intolerabili teredine excruciavit, spiculatissimo ac acriori acido instructus Mercurius.

Cumque ideò tantas Mercurius excitet tragœdias corrosivâ suâ volatilitate acidâ, & in prima sua hæc secretus; admodum inconsiderate illos dico procedere, qui salibus rudioribus acidis correctionem instituunt, ac ita plus acuunt, inprimis tot heterogeneorum salium affusione.

Eo vero laborent, ut volatilem hunc hostem ligent & figant, suumque internum sulfur cum *Helmonte* extravertant, quamdiu enim revificari Mercurius potest, non esse veri boni remedium *Helmonti* hinc lubentissimè largimur: ac experientissimus *Thomson* epil-

gilis

gismi chymici p. 67. hoc innuere videtur ubi inquit: Mercurius vulgaris utcunque in formâ pulveris albi, citrini, rubei, olei, resinæ, aquæ multifariam larvetur, nunquam tamen statui debet remedium luis venereæ innoxium vel alexipharmacum appropinatum: nisi absque ullo salium externorum sodalitio figatur, fiatque plane diaphoreticus.

Luculentissimum hinc manifestumque fit, quam inepte, quam perverse Mercurii præparationes hactenus in Pharmacopoliis institutæ fuerint, & quam inconsiderate ab emunctioribus etiam Medicis sæpius præscripta sint, Mercurius dulcis, & similia male præparata Mercurialia. Et verissimum est Chymicorum plerorumque ignorantiam, tot perversis præparationum modis, viam struxisse; ipsos enim, quid corrigere debebant, latebat. Modo consideres, & percurre præparationum farraginem, quas Schröderus corrasit, vix unicam, credo nullam invenies, quæ juxta legitimam normam, suam subit perfectionem, unde non mirum tantas sæpissime tragœdias, perverse elaboratis Mercurialibus excitari, omnes namque istæ præparationes externum saltem sulfur attingunt, ac internum, quod juxta monitum Helmontis extravertere debuissent, additis salibus heterogeneis acidis

Longam sanè introduceremus malorum seriem, si argenti vivi nocivam ad amussim scrutari velimus: at tonsoribus nimis nota est Mercurii in lue venerea exhibitio, quo si corpus nimiopere perfumarint dentes brevi livescunt, (ubi alias genuina Mercurii proprietas est, faucium, orisque poros & gingivas &c. à pituita purgare:) & tandem ossa tam friabilia redduntur, ut facillimè diffringantur, sicuti apud *Schenckium*, *Hildanum* & alios videre est, ubi prius nodis & tophis corpus defœdavit, & articulos gypseis tuberculis, coagulativâ suâ vi lymphæ adversatius, ac ossa doloribus, intolerabili teredine excruciavit, spiculatissimo ac acriori acido instructus Mercurius.

Cumque ideò tantas Mercurius excitet tragœdias corrosivâ suâ volatilitate acidâ, & in prima sua hæc secretus; admodum inconsiderate illos dico procedere, qui salibus rudioribus acidis correctionem instituunt, ac ita plus acuunt, inprimis tot heterogeneorum salium affusione.

Eo vero laborent, ut volatilem hunc hostem ligent & figant, suumque internum sulfur cum *Helmonte* extravertant, quamdiu enim revificari Mercurius potest, non esse viri boni remedium *Helmonti* hinc lubentissimè largimur: ac experientissimus *Thomson* epilo-

gismi

gismi chymici p. 67. hoc innuere videtur ubi inquit: Mercurius vulgaris utcunque in formâ pulveris albi, citrini, rubei, olei, resinæ, aquæ multifariam larvetur, nunquam tamen statui debet remedium luis venereæ innoxium vel alexipharmacum appropinatum: nisi absque ullo salium externorum sodalitio figatur, fiatque plane diaphoreticus.

Luculentissimum hinc manifestumque fit, quam inepte, quam perverse Mercurii præparationes hactenus in Pharmacopoliis institutæ fuerint, & quam inconsideratè ab emunctioribus etiam Medicis sæpius præscripta sint, Mercurius dulcis, & similia male præparata Mercurialia. Et verissimum est Chymicorum plerorumque ignorantiam, tot perversis præparationum modis, viam struxisse; ipsos enim, quid corrigere debebant, latebat. Modo consideres, & percurre præparationum farraginem, quas Schröderus corrasit, vix unicam, credo nullam invenies, quæ juxta legitimam normam, suam subit perfectionem, unde non mirum tantas sæpissime tragœdias, perverse elaboratis Mercurialibus excitari, omnes namque istæ præparationes externum saltem sulfur attingunt, ac internum, quod juxta monitum Helmontis extravertere debuissent, additis salibus heterogeneis acidis

Longam sanè introduceremus malorum seriem, si argenti vivi nocivam ad amussim scrutari velimus: at tonsoribus nimis nota est Mercurii in lue venerea exhibitio, quo si corpus nimioperè persumarint dentes brevi livescunt, (ubi alias genuina Mercurii proprietas est, faucium, orisque poros & gingivas &c. à pituita purgare:) & tandem ossa tam friabilia redduntur, ut facillimè diffringantur, sicuti apud *Schenckium*, *Hildanum* & alios videre est, ubi prius nodis & tophis corpus defœdavit, & articulos gypseis tuberculis, coagulativâ suâ vi lymphæ adversarius, ac ossa doloribus, intolerabili teredine excruciavit, spiculatissimo ac acriori acido instructus Mercurius.

Cumque ideò tantas Mercurius excitet tragœdias corrosivâ suâ volatilitate acidâ, & in prima sua hæc secretus; admodum inconsiderate illos dico procedere, qui salibus rudioribus acidis correctionem instituunt, ac ita plus acuunt, inprimis tot heterogeneorum salium affusione.

Eo vero laborent, ut volatilem hunc hostem ligent & figant, suumque internum sulfur cum *Helmonte* extravertant, quamdiu enim revificari Mercurius potest, non esse viri boni remedium *Helmonti* hinc lubentissimè largimur: ac experientissimus *Thomson* epilo-

gismi

gismi chymici p. 67. hoc innuere videtur ubi inquit: Mercurius vulgaris utcunque in formâ pulveris albi, citrini, rubei, olei, resinæ, aquæ multifariam larvetur, nunquam tamen statui debet remedium luis venereæ innoxium vel alexipharmacum appropinatum: nisi absque ullo salium externorum sodalitio figatur, fiatque plane diaphoreticus.

Luculentissimum hinc manifestumque fit, quam inepte, quam perverse Mercurii præparationes hactenus in Pharmacopoliis institutæ fuerint, & quam inconsideratè ab emunctioribus etiam Medicis sæpius præscripta sint, Mercurius dulcis, & similia male præparata Mercurialia. Et verissimum est Chymicorum plerorumque ignorantiam, tot perversis præparationum modis, viam struxisse; ipsos enim, quid corrigere debebant, latebat. Modo consideres, & percurre præparationum farraginem, quas Schröderus corrasit, vix unicam, credo nullam invenies, quæ juxta legitimam normam, suam subit perfectionem, unde non mirum tantas sæpissime tragœdias, perverse elaboratis Mercurialibus excitari, omnes namque istæ præparationes externum saltem sulfur attingunt, ac internum, quod juxta monitum Helmontis extravertere debuissent, additis salibus heterogeneis acidis

Longam sanè introduceremus malorum seriem, si argenti vivi nocivam ad amussim scrutari velimus: at tonsoribus nimis nota est Mercurii in lue venerea exhibitio, quo si corpus nimioperè perfumarint dentes brevi livescunt, (ubi alias genuina Mercurii proprietas est, faucium, orisque poros & gingivas &c. à pituita purgare:) & tandem ossa tam friabilia redduntur, ut facillimè diffringantur, sicuti apud *Schenckium*, *Hildanum* & alios videre est, ubi prius nodis & tophis corpus defœdavit, & articulos gypseis tuberculis, coagulativâ suâ vi lymphæ adversarius, ac ossa doloribus, intolerabili teredine excruciavit, spiculatissimo ac acriori acido instructus Mercurius.

Cumque ideò tantas Mercurius excitet tragœdias corrosivâ suâ volatilitate acidâ, & in prima sua hæc secretus; admodum inconsiderate illos dico procedere, qui salibus rudioribus acidis correctionem instituunt, ac ita plus acuunt, inprimis tot heterogeneorum salium affusione.

Eo vero laborent, ut volatilem hunc hostem ligent & figant, suumque internum sulfur cum *Helmonte* extravertant, quamdiu enim revificari Mercurius potest, non esse viri boni remedium *Helmonti* hinc lubentissimè largimur: ac experientissimus *Thomson* epilogismi

gismi chymici p. 67. hoc innuere videtur ubi inquit: Mercurius vulgaris utcunque in formâ pulveris albi, citrini, rubei, olei, resinæ, aquæ multifariam larvetur, nunquam tamen statui debet remedium luis venereæ innoxium vel alexipharmacum appropinatum: nisi absque ullo salium externorum sodalitio figatur, fiatque plane diaphoreticus.

Luculentissimum hinc manifestumque fit, quam inepte, quam perverse Mercurii præparationes hactenus in Pharmacopoliis institutæ fuerint, & quam inconsiderate ab emunctioribus etiam Medicis sæpius præscripta sint, Mercurius dulcis, & similia male præparata Mercurialia. Et verissimum est Chymicorum plerorumque ignorantiam, tot perversis præparationum modis, viam struxisse; ipsos enim, quid corrigere debebant, latebat. Modo consideres, & percurre præparationum farraginem, quas Schröderus corrasit, vix unicam, credo nullam invenies, quæ juxta legitimam normam, suam subit perfectionem, unde non mirum tantas sæpissime tragœdias, perverse elaboratis Mercurialibus excitari, omnes namque istæ præparationes externum saltem sulfur attingunt, ac internum, quod juxta monitum Helmontis extravertere debuissent, additis salibus heterogeneis acidis

acidis firmius occludunt. Percurremus verò breviſſimè, principaliores eorum Mercurii elaborationes, ubi ante omnia heterogeneitatum & impuritatum ſeparationem, mediante corio inſtituunt, aliquoties per hoc exprimendo, tunc per ſpir. vini, vel acetum ſimpl. vel cum ſale mixtum, tam diu conquaſſando & lavando, donec iſti liquores non amplius nigreſcant, atque tum ſufficienter à ſordibus liberatum eſſe credunt.

Jam verò ulterius aſcendentes, fixum reddere, omni ſtudio laborabant, ac hic Johannes de Vigo primus inventor erat, qui etiam omnibus aliis meliorem præcipitandi modum invenit, quia mediante ſpiritu vini ultimo corroſivos mitigabat ſpiritus vel ſpicula ſalina, ut loco corroſionis, carnem ſaltem ſuperfluam abſumeret, utpote guſtu inſipidus & quodammodo dulcificatus Mercurius. Procedebat verò in hunc modum.

Primò aquam ſibi fortiſſimam parare hâc forma jubet: v. g. Recipe

Auripigm. citrini.
Florum æris ana. ℥. *ij.*
Nitri opt. ℔. *j.* ß.
Alum. rup. ℔. *ij.*
Vitrioli Rom. ℔. *iij.*

Tri-

Triturentur omnia ad invicem, & ponantur in retorta vitrea probe lutata, cum recipiente similiter optime adlutato, & tum destilla f. a. per gradus, donec recipiens rubescere incipiat, quo facto auge ignem & continua, donec nil amplius egrediatur, quo viso desiste, & aquam cautè exime & serva.

Tunc Recipe argenti vivi ℔. *j.* Aquæfortis prædictæ ℔. *j.* ß. ponantur simul in retorta benè lutata quæ sit capax ℔. *iij.* permaneant simul per diem naturalem, retortâ optimè obturatâ, tum adhibito recipiente, ac juncturis clausis, ab initio lento igne destilla, donec recipiens paulum rubescere incipiat, tum continua ignem augendo donec omnis aqua egressa sentiatur, quo facto, frangatur retorta & præcipitatus Mercurius, ac in colorem minii conversus, ab omni alba & crocea re mundetur, rubicundior pars trituretur in porphyrio subtilissimè, & in patella vitrea per duas adhuc horas calcinetur, ut major spirituum pars expellatur, hoc facto ter vel quater spiritus vini rectificatissimus ab eo destilletur ; & hoc est secretum, inquit, quod facit pulverem perfectissimum, dolorem non causantem, ac tum inter cætera corrosiva iste pulvis nobilioris & securioris est operationis.

Hic vides boni viri intentionem, dum cor-

rosiva salium spicula mediante spir. vini cicurare intendit, non perpendens externum Mercurii sulfur esse, quod corrosivo suo acido tantas inducat tragædias, sicuti probat hoc Mercurii saltem adhuc vivi, nimia inunctio, cui nullum accessit acidum: quovis igitur modo correctionem & dulcificationem instituas, semper erit idem Mercurius, externo suo sulfure nocivus, nisi in ulceribus putredinosis à debili acido tales, ubi superfluam, hic pulvis, absumit, & excrescentem carnem, & debilitatum excitat, etsi non corrigit acidum.

Hoc alii subolentes, paulò aliter rem sunt aggressi, nimirum per metalla corrosiva Mercurii spicula hebetare, vel incarcerare allaborarunt, forsan ab Helmonte docti, qui ente Veneris, externum ejus sulfur invertere præcipit: sed admodum ruditer illi processerunt, nec aliis considerationes, dum hoc insistunt correctionis modo. v. g.

Recipiunt Mercurii optimè purgati ℥. *iij.* solvunt in aquæ fortis ℥. vj. huic solutioni jungunt cupri purificati ℥. *j.* itidem in ℥. *ij.* aquæ fortis soluti, mistura peractâ, ex retorta destillando, aquam fortem abstrahunt, urgendo sub finem vehementius ignem, quo maxima spirituum corrosivorum tollatur pars, remanen-

neatem maſſam terunt, & cum aceto in cineribus per dies 6. digeſta, ultimò ebulliunt, quo potiſſima Mercurii pars aceto ſolvatur, ſolutionem verò decantant, filtrant, & leni igne ad ſiccitatem deſtillant, ac tum ſpir. vini aliquoties, vel aquâ præcipitatum viridem edulcorant.

Huncpulverem maximè extollunt in Lue venerea, inprimis Gonorrhœa, cum conſerva roſarum primo & ſecundo die a. gr. v. ad viij. poſtea vero aucta doſi ad ℈. ß. ſcil. etiam cum extracto catholico, vel panchymagogo, exhibitum.

Notari verò volunt, quod, etſi materiam peccantem per urinam expellat, & hac ratione augere Gonorrhœam videatur, nullam tamen terrorem capere debeant juniores practici, cum ſe natura hoc modo à malo liberet.

Sed quod mala patrare debeamus, ut inde eveniant bona, nullibi ſcriptum legimus: Retrogrado quidem vel inverſo ordine hic præcipitatus viridis agit, dum cauſticorum more putridum deſtruit gonorrhœæ liquamen, quod tum natura exturbat, at nî caute procedatur &

Z 2 doſis

dosis ratione corruptæ materiæ justè commensuretur, pejora sane inducuntur mala. In omni igitur Mercurii applicatione, *ne quid nimis*, observandum.

Non absimilis videtur huic jam dicto præcipitato, ille, quem vocant *aurum vitæ* quod paratur hoc modo. v. g.

Recipe auri ℨ. *j*. raspato vel lamellulato tenuissimè, adde Mercurii probè purgati ℥. *j*. misce in tigillo calido, ut fiat amalgama, tum frigidæ infunde, & per corium massam exprime, amalgama in corio remanens cum aceto & sale probe ablue, donec non amplius nigrescat acetum, hoc pondera, & si ejus non sint drachmæ octo, plus adde Mercurii, donec octo habeat drachmas integra massa, unam auri, & septem Mercurii scil. partes; cucurbitulæ inditæ massæ, duas aquæ fortis, superfunde uncias, ac alembico superimposito ex arena destilla, hocque repete quinquies, & deveniet pulvis ruber, quem in patella terrea clausa, ulterius calcina, & rubicundior fit præcipitatus, sæpius aquis cordialibus (melius spiritu vini,) abluendus.

Dosis est à gr. j. ad ij. in morbo Gallico, Lepra, Cancro fistulis interne & externe.

Multò operosiori methodo suum *Azoth* elaboravit *Elias Iohannes Hesling*, quod nil fuit aliud

aliud quam Mercurius præcipitatus cum Auro & Luna,ſed quid effecit hoc ſuo decantato Azoth? funeſta credulis in:ulit mala.

Et nî Curioſus Nobilis de Mulinen,Helvetus Bernenſis, (à quo, nunc beato, communicatam obtinui ejus præparationem , quam ipſe, ab Heslingio pro centum Imperialibus edoctus, proſequutus fuerat) ejus indulſiſſet uſui, (ſæpe enim ſternutatorii loco naribus attrahebat:) aliàs ſcorbuticâ diſpoſitione notatus,non,credo, gangræna in pede prehenſus, occubuiſſet.

Sed ecce laborioſam ejus confectionem.

Primo recipe Mercurii Hiſpanici ℔. *iij*. purificato probe cum ſpiritu vini, vel aceto ſale marino ſaturato , tam diu lavando, & conquaſſando, donec nulla amplius nigredine liquorem inficiat, tum per corium cervinum, aut hircinum exprime, ac in cucurbita ſuperfluam abſtrahe humiditatem, quod notes, ſi in alembicum ipſe aſcendit, quo peracto per corium denique exprime purgatum ab adhærentibus Mercurium ſordibus.

Tunc recipe limaturæ chalybis puriſſimæ ℔.ß. *M*ercurii purgati ℥. vj. hunc tigillo immitte,& igni appone,ac cum fumum emittere incipit, limaturam chalybis ſenſim immiſce, ſpatulâ ligneâ, & ſi aſcendere *M*ercurium fu-

mantem obſervas, remove ab igne tigillum; maſſam vel amalgama mortario lapideo infunde, & piſtillo lapideo optimè tere, per dimidiam vel quartam horæ partem. Si tum multum adhuc reſtet Mercurii currentis, cum limatura Martis haud combinati; ut prius procede, Mercurium nimirum calefaciendo, ac limaturam de novo admiſcendo, in mortario triturando, & hoc ſi exigit neceſſitas, reiterando donec omnis Mercurius cum Marte in amalgama coeat. Si verò paulum adhuc reſtet, non opus eſt repetita amalgamatione, quia ſi reliqua accedunt metalla, eis facile adhæret.

Hoc facto recipe item limaturæ Veneris ℔. ß. Mercurii purificati ℥. vj. miſce & omni ex parte ut jam de Marte edoctum, procede, & ultimò *M*artis amalgamati adde.

Poſtea item ſume Stanni Anglici ℔. ß. minutim inciſo vel raſpato adde ut in ſuperioribus *M*ercurii purificati ℥. vj. hoc vero amalgama optime trituratum ſeorſim ſerva in vitro.

Tum ex Saturni etiam ℔. ß. cum *M*ercurii ℥. v. j. factum amalgama, adde ſtanno ſeorſim aſſervato, ac cum invicem ſteterint per quatuor dies, adde prioribus, & omnia amalgamata commiſce, & optimè trita repone, per octo

octo dies vel ultra, interea vero aliquoties triturando & commiſcendo.

Peracto hoc tempore, recipe Cinnabaris Nativæ ℔. *ij*. tere ſubtiliſſimè, & adde ſupra repoſita amalgamata cum ℔. ß. argenti adhuc vivi, ac omnia probe in mortario lapideo tere & commiſce, tum rurſus omnia hæc mixta per duas vel tres ſeptimanas repone.

Poſtea recipe calcis vivæ ſ. q. conſperge cum aqua ſale communi optimo impræggnata, paulisper ſaltem, ut concidat, ex hâc collapſa calce viva, & pane ſecalino fac paſtam quam cum amalgamate ſupra propoſito commiſce muriâ humectando, donec omnia probe ſubacta ſint, & *M*ercurius vivus non appareat amplius, tum efforma globulos, quos exſicca.

Exſiccatos hos globulos retortæ immitte, & recipiente maximo adhibito, cum aquâ ad ſex digitorum altitudinem impoſitâ, lutatis legitimè juncturis, deſtillationem inſtitue per integrum diem, leni ſaltem igne, poſt fortiori, donec omnis *M*ercurius expulſus ſit, quem aliquoties aquâ lotum per corium exprime, & *M*ercurius paratus eſt.

Hujus recipe ℥. vj..

Auri per Antimonium fuſi & ſubtiliſſ. li-

mati ℥. ß. fiat amalgama ut ſupra edoctum, in tigillo miſcendo & triturando.

Tum etiam recipe argenti puriſſ. ℥. ß. & cum *M*ercurii præparati ℥. vj. item fac amalgama, triturando ſolum per dimidiam horam, atque tunc amalgamata commiſce & per integram horam probè tere, & parata eſt maſſa.

Hanc cucurbitulæ immiſſam, leviter ſaltem, impoſito, orificio, goſſipio, cum veſicâ clauſam cineribus elixiviatis impone, & ita relinque in loco ſicco per quinquaginta dies, ſingulis tamen octo diebus eximendo, triturandoque per dimidiam horam optimè, ac reponendo rurſus.

Diebus hiſce effluxis calori leviſſimo appone, item per quinquaginta dies, vel in hypocauſto calido, vel cineribus calidis, ut prius ſingulis ſemper octo diebus eximendo & triturando, quò, ſi quid *M*ercurii ſeparatum fuerit, immiſceatur rurſus.

Elapſis his centum diebus, calorem paulisper auctiorem adde, per centum alios dies, ſemper tamen obſervato ſingulis octo diebus tritu.

Poſtea arenæ impone, & calorem, moderatum tamen, per centum & quinquaginta dies continua, ubi maſſa creſcere incipit cy-

preſſi

pressi adinstar, tunc exime & de novo triturando commisce, & in pristinam amalgamatis formam abit, tenaciorem tamen, quam rursus suæ cucurbitulæ inditam, ut prius, foveto igne, singulis ut prius octo diebus terendo, donec tandem igne aucto in pulverem fusci coloris convertatur, qui cum inter terendum elevetur in atomos, paratus est, à quo ter vel quater spiritus vini rectificatissimus avocandus, & si ultimò, & parato pulvere quid argentivivi restet, separandum, & pulvis probe asservandus.

En tædiosam præparationem pro acquirendo præcipitato institutam, quem dictus Hesling pro universali venditabat Medicina, sed quam arroganter & perverse, multa docent exempla infaustæ exhibitionis, hæc enim falsa universalis Medicina saltem Dosi unici grani propinata, horrendos præstabat effectus, scil. per vomitum, sedes, sudores &c. ut hominem non ferendo sufficientem judicasses. Bona sanè universalis Medicina, universaliter omnia destruens & liquefaciens! Præprimis quando per compendium ejus præparatio instituitur, qualis erat Heslingii mos, qui, cum tempus non sufficeret, auctionem sui Azoth instituebat, hoc modo:

Recipiebat pulveris Azoth ℥. iij.
Mercurii suo modo philosophicè parati ℥. viiij.

factâ mixtura sive amalgamatione ut in superioribus factum, calori apponebat per quinquaginta dies, vel supra fornacem, vel cineribus calidis, singulis octo diebus triturando, & commiscendo.

Postea arenæ imponebat, & singulis octo diebus ignem augebat, donec in pulverem omnia versa erant.

Non melioris farinæ sunt aliorum præcipitationes, pro acquirendo Mercurio diaphoretico institutæ, qui etsi in concitanda salivatione, sæpius etiam per sudores, suum præstet effectum, attamen tutus non est, quia suo saltem externo sulfure nequam, id peragant. Inter hos maximè deprædicat suum præparandi modum Cl. Cardilucius, qui hic est, & priori non multum dissimilis ratione ingredientium. v. g.

℞. Auri finissimi partes duas.
argenti cupellati partem unam.

Ducantur in folia tenuissima, quorum recipe partem unam Mercurii vivi purissimi partes tres, fiat amalgama, hoc perquam optimè tere in mortariolo agatino, quo in minimos atomos metalla discerpantur, & impurita-

ritates quas continent elui queant: trituratione sufficienti peractâ, aquam affunde & tere, quæ si impura, decantetur, & recens affundatur, hocque repetatur tam diu donec amalgama sit satis clarum & purum. Hoc per corium exprime, ita tamen ut massa *M*ercurii sufficientem copiam servet, & liquidior sit, tum cucurbitulæ immitte, & leviter saltem clausam arenæ impone, & ab initio leniorem, postea verò auctiorem adhibe calorem, donec cypressi instar crescat, & tandem in rubicundum vertatur pulverem, observando tamen ut sæpius eximatur & commisceatur separatus à massa Mercurius.

Hunc præcipitatum pro Panacæa dictus Cl. Cardilucius deprædicat, cum per salivationem sæpius etiam insensibiliter, insignes præstet effectus in Lue Venerea, Catarrhis contumacioribus, Hæmicraniis, Epilepsia & similibus gravioribus ac tenacioribus morbis. Dosi gran. ij, ad v. & ultra cum mica panis in pillulas redactus & propinatus aliquoties.

Quos non sperfit rumores de sua Panacæa Rothmaler/ qui cum Saturni minera Mercurium combinavit, tritu per octo dies & ultra continuato, tunc calore successivo præcipitato. Hac suâ Panacæâ Podagram curare volens, Generali cuidam tunc Wormatiæ commo-

moranti, fuſtibus remuneratus abiit: tandem *M*ercurii nocuis vaporibus corruptus, in ætatis flore mortem obiit Hanoviæ præterito anno.

Conſideratius quodammodo proceditur, ſi volatiliſſimis acidi ſpiculis, mercurialium particularum internum ſulfur extravertendum, quæritur, ubi ſequens præparatio etiam *à Thomſone* admodum laudatur, cum inquit in obſervationum ſuarum Epilogiſmi Chymici §. 110. Sulfur, Sal armoniacum, *M*ercurius, multoties permiſta ſublimataque, pulverem, ſubrubrum fixum reddunt diaphoreticum tutiſſimum; hoc verò ita inſtituitur. v. g.

℞. Sulfuris optimi ℥. iiij. liquefiat ſenſim in vaſe vitreato, cui immiſce *M*ercurii benè purgati ℥. *ij.* probe commiſtam maſſam refrigeratam pulveriſa ſubliliſſime, & adde ſalis armoniaci pulveriſati ℥. *j.* ac phiolæ inditam, arenæ impone, capitello leviter impoſito, & primis tribus horis moderatum adhibe ignem poſtea eum auge, ad ſex horas, ut ultimo capellæ fundus candeat, tum ceſſa, & refrigeratis omnibus, majorem partem ſublimatam invenies, cum quadam remanentia in fundo, quam fracto vitro exime, & ſublimato immiſce, & ut prius procede, hocque tamdiu reitera, donec in fundo remaneat omnis maſſa in pul-

pulverem subrubicundum conversa, flores verò qui in ultimâ sublimatione ascenderunt, abjiciendi.

Dosis est à gr. iij. ad x. corpore prius purgato, inque lue gallicâ, elephantiasi, catarrhis, non contemnendum diaphoreticum, exhibet.

Longè verò adhuc abest, donec hi Mercurii Diaphoretici, perfectionem & vires *Helmontiani Diaphoretici* exæquent, de quo ille deprædicat, quod sit Medicina quæ Medicum nobilitet, quippe quæ omnem sanet febrem unicâ potione, Hecticam intra Lunæ cursum, Luem veneream, Hydropem, Asthma & quemcunque morbum chronicum, item lupum, carcinoma, & quodlibet æsthiomenum, cacoethes ulcus, sive externum sive internum, compleatque solus medentum desideria tam in Physicis quam Chirurgicis affectibus. Hanc verò pro primâ vice parasse, ingentis esse operæ inquit, ejusque directionem pendere ab ejus manu, cui omnis debeatur honor, quia parvulis revelet ejusmodi arcana, quæ mundus vilipendat.

Ut autem hic Diaphoreticus acquiratur, Mercurium mori oporteret dicit, absque ullo salium externorum consortio, ita tamen ut vivus maneat in plaustro, hoc est quod requirit

Cl.

Cl. Helmont ſcil. ut ratione ſulfuris externi moriatur, *M*ercurius & internum ſulfur ope particularum ſulfurearum metallicarum volatilium acidarum extravertatur , ut hoc probat ejus Mechanica, quando jubet:

Accipe pulverem Johannis de Vigo propria manu paratum, alioquin admiſto minio adulteratus eſt. Hic pulvis affuſo elemento ignis, ex vitriolo Veneris extracti, cum aquâ regia cohobandus eſt quinquies, ſub finem augendo ignem, nam fixatus plane eſt, & pulvis valde corroſivus: Qui dein cohobetur decies cum aquâ vitæ optimè dephlegmatâ, & vicibus ſingulis renovata, donec omnem corroſionem ſecum abſtulerit: Et tum iſte pulvis inſtar ſacchari dulcis eſt: Ideoque ſpiritus vini Saltaberi ſive Tabarzet appellatur, quod ſaccharum ſonat, non quod in ſe dulcis ſit, ſed auferat corroſivos ſecum ſpiritus: Adeò ut reſiduus pulvis propria nec aliunde mutata dulcedine fulgeat. Nam præterquam quod ignis vitrioli ſit dulcis, ipſum ſulfur *M*ercurii tunc extra inverſum eſt ſummæ dulcedinis, & tum fixus iſte pulvis Aurum Horizontale vocatur: de hoc fatetur, quod votis ſemper obſecundaverit. Difficilis quidem, inquit, eſt ejus acquiſitio , ſed duorum granorum doſis ſufficit ter quaterque exhibita, ac ſemel nacto Mercurio Diapho-

Diaphoretico multis ægrotorum ſufficit miriadibus, tam pro ſe medente, quam pro poſteris ſuis.

Hic Diaphoreticus etſi aſpernetur omnem digeſtionum laborem, facit tamen in morbis ſunt. In ſuperficie enim ludit dulcedo ſulfuris ejus, pars autem per ſulfur externum obtecta latet, nec operatur niſi per ſpeculum lucens trans ſulfur, & ſic Archeum ſui ad lubitum affectans.

Alioquin illa Diaphoretici dulcendo eſt ſulfuris ex igne Veneris hauſti, qui eſt ejuſdem ſaporis cum Diaphoretico, quapropter ignis ille eſt anodynus, ſoporiferus innocuè, doloris pacator, qui ſedat omnem iram, dolorem, motionem, turbationem, tempeſtatemque Archei. Itemque imprimit in Archeum voluntatem reſolvendi omnia coagulata, quo reſpectu tollit omnem morbum occaſionaliter, materialiter & enormonticè excrementis quibuſcunque tributum.

Huc adeſte artifices! Huc intendite nervum! & ens Veneris quærite per Sal Armoniacum, & ejus volatile accidum, non per vitrioli, aut alium heterogeneitatibus vel ruditatibus onuſtum ſpiritum ſalinum; & habebitis verum Mercurii

Dia-

Diaphoretici fabricandi Inſtrumentum, qui uberiorem fructum & laudem comparabit, quam ſi vilioribus inſiſtendo, non tempus ſolum & pecuniam, ſed & exiſtimationem veſtram, cum ægrorum ſalute perdatis.

Jam ad alteram *M*ercurii præparandi partem, ſublimationem nimirum, ubi particulæ mercuriales ſulfuris, externi, mediantibus ſalinis acuuntur, ut venenoſam planè induant naturam. Hæc verò præparatio cum infinitarum rerum, ac medicaminum ab artificibus ad diverſos ſcopos elaboratorum, baſis ſit, eam primò circumſcribemus: *ſublimatur* vero *argentum vivum* hac proportione. v. g.

Recipe *M*ercurii ſeu argenti vivi libras 280. *M*ercurii ſublimati libras 20. ſalis communis, Nitri ana. ℔. 200. capitis mortui reſervati libras 50. vitrioli rubificati libras 400. Omnia ſeparatim redigantur in pulverem, ſub lapide molari qui calcat: tum mixtura fiat hoc modo: *Mercurius* vivus, & ſublimatus, portioque ſalis communis & Nitri primò miſceantur, & quamvis ſalia areſacta ſint: tamen ab hâc mixtura madeſcunt: ſic *M*ercurius, miſcendo cum dictis ſpeciebus moritur, tunc adde reliquam ſalium partem, perge miſcere ligone ferreo, donec *M*ercurius nullibi vivus appareat: tunc mixtura eſt humidiſſima, cui ſi addere velles vitrio-

vitriolum rubificatum, absumeret humidum in momento, quia est valdè aridum, ac saxi indueret naturam: Oportet itaque loco dicti vitrioli addere caput mortuum de prima sublimatione reservatum, aut de aqua forti, perinde est, sic modice siccatur mixtura, quam per cribrum agitare oportet, ac tum huic cribrato pulveri commiscere vitriolum rubificatum. Ac ita habes misturam, quâ cum impleto 16. vasa magna vitrea, ita tamen ut quarta pars sit vacua, hæc locentur in capella cinerum, non verò in aperto igne, in quatuor furnellis quorum quilibet contineat 4. vasa; vasibus appone alembica negligenter saltem cum suis receptaculis. Ignis per 24. horas sit lentus, in quo tempore salia dissolvunt Mercurium, spiratque in illa actione odorem aquæ fortis, pulmoni nocivum, qui inspirantem ferè suffocat. Post horas 24. odor perit, & tunc sublimari incipit Mercurius, ac tum illo calore persevera, donec Mercurium in forma placentæ, à suo capite mortuo separatum in summo videas, quod fit plerumque quinto die si benè fueris operatus.

Aquam fortem egressam seorsim serva.

Frigefactis omnibus, propter grave pondus sublimati, sponte crepant vasa vitrea: (fragmenta separatim collige, habent enim aliquid

ſublimati, quod abrade , quo cum alia vice Mercurius currens mortificari debet,) cave cinerem, ne per rimas decidat, ſupra placentas, quas curioſè ambabus manibus prehenſas, ſepone quarum quælibet pendebit circiter libras 25. plus minus, juxta capacitatem vaſis, quod plus vel minus de mixtura capiebat: ita ex 280. libris Mercurii vivi & 20. ſublimati, colliges ſublimati ter centum & octoginta: ac crevit in pondere Mercurius vivus 80. libris.

Hic jam monent Zvvelfferus & alii, ut ſublimatio bis vel ter reiteretur novis ſpeciebus ſale ſcil. & vitriolo; ſed rejicit hoc Tackenius tanquam inutile, quia Mercurius ſemel acido ſalino ſaturatus, tantum abſorbſerit, quantum ſufficeret, & indigeret: & licet deinde centies ſublimetur , aut per ſe aut novis ſpeciebus, ſemper tamen maneat idem Mercurius ſublimatus: adeo ut reiterare laborem, ſit tempus & ſpècies inutiliter perdere.

Ulterius hic Cl. Frid. Hoffmannus hujus eſt opinionis, nimirum Mercurium, ſolum, cum ſale & vitriolo , absque nitro vel aquâ fortì paratum, minus corroſivum exiſtere & hinc ad medicinam plus conducibilem. Sed cautelam hanc eſſe ſuperfluam Tackenius häbet, cum Mercurius à nitro nil acquirat ponderis,

deris, ſicut facit c um ſale & vitriolo ſublimatus, ſublimetur enim, inquit, idem Mercurius eadem proportione nitri & vitrioli rubificati absque ſale communi, ac aſcendit Mercurius rubeus qui nil neque ponderis neque corroſivi acquiſivit. Hinc crederem ego, hunc cum intermediato nitro ut ſupra edoctum, ratione ſpiritus nitri volatilis, qui acre Mercurii externum ſulfur mitigat, minus exiſtere venenoſum ſive malignum, quam qui cum ſolo ſale & vitriolo ſublimatus exiſtit, etſi nullus malignitate careat, adeò ut litem hunc inutilem planè duxerim; quacunque enim ſublimes ſalium proportione, ſemper manet idem Mercurius nequam, niſi aut volatilitate aut fixitate differentem velis. Si tamen cryſtallinum magis expetas, Recipe Mercurii vivi ℔. ß. vitrioli quodammodo rubificati, ſalis communis fuſi ana. ℔. j. mſ optimè cum aqua forti impaſta, & ſublima ter, & fiet cryſtallinus.

Ex hoc jam ſublimato Mercurio multa & varia ſæpius nociva, medicamina ortum ducunt, inter quæ primum locum tenet *Dulcis Mercurius* ſi non ritè vel paratus vel exhibitus ſit. Si vero legitimè quis paratum velit hunc Mercurium dulcem, hanc ſequatur methodum. v. g.

℞. Mercurii ſublimati legitimo modo ℔.ß. Mercurii vivi purgati item ℔. ß. plus vel minus, exacta enim Mercurii vivi quantitas hic determinari nequit, quia ſublimatus tantum capit Mercurii vivi, quantum poteſt : miſce exactiſſimè, diutius terendo in mortario lapideo, cum piſtillo ligneo, donec nullus Mercurius vivus magis velit ſorberi à ſublimato, quem remove. Si quid ejus ſuperſit, ac tum ſemel adhuc probè tere donec omnia exactè mixta ſentias. Hanc mixturam cucurbitæ vitreæ immitte, leviter ſaltem appoſito capitello, ut fuligines exhalare queant, tum arenæ impone, & deſtillationem inſtitue, primis *6.* horis leni igne, poſtea cum ſublimari incipit fortiori igne continua, donec omnia elevata ſunt, quo obſervato, furnellum exacte claude, ut ſenſim omnia refrigeſcant, tunc exime, & ſi quid Mercurii currentis aſcenderit remove; quod vero ſublimatum eſt ſubtiliter tere & bis adhuc ſublima, per crebriorem enim ſublimationem, vim purgandi amittere F. Hoffmannus refert, qui item præcipit, propriâ manu ſublimatum elaborare, ne arſenico adulteratus ſubſtituatur.

Sed hunc metum inanem eſſe facile colliges ſi arſenici nocivam & periculoſam ſublimationem conſideres : Quis enim in ſublima-

matione auderet addere, per se subtili acido venenosum arsenicum, sicut hoc expertus fuit *Tackenius*, qui ad ejus auram aliâs gratam & suavem inspiratione attractam, stomachum sensit contractum & dolentem, cum omnium membrorum convulsione, respiratione difficili, subsequente colico dolore, & contractura per sesqui horam: tam insanum ergo neminem judico, vel maximè ignorantem, & quidem maximo cum periculo, qui sublimando Mercurio arsenicum adderet, nisi finita destillatione & pulverisato sublimato, quis immiscere vellet, sed tum facile fraus deprehenditur, si oleo Tartari per deliquium affuso sublimatus nigrescat, qui flavescere debet.

Sæpissimè credo imputari ingredientibus, Mercurii dulcis, vitium, quod illegitimæ ejus applicationi debetur; quocunque namque modo ingredientia correcta adhibeantur semper tamen exinde resultans compositum, pravos natales retinet, cum semper maneat mali corvi malum ovum.

Laudatur verò hic Mercurius dulcis in impuritatibus Venereis, & pueris verminantibus propinatus cum extracto hellebori nigri à ℈.ß ad ℈. j. in pilulis, & si cum emetico combinetur asthmaticis conducere perhibetur, sed accidentaliter, quia viscidam ex pulmonibus

evacuat pituitam, (utpote quæ ejus proprietas scil. pituitam in glandulis colliquare,) asthmatis causam; cum tamen argentum vivum pulmoni haud sit amicum.

Quod vero Mercurius dulcis, etsi multò plus Mercurii contineat quam sublimatus simplex, non adeo sit corrosivus ac hic, qui vix ad granum unum sine periculo exhiberi potest; inde est, quia in sublimato simplici corrosivi spiritus plus sunt concentrati, quam in dulci, utpote qui ad primam suam formam propius accedit, nec plus ferè virium continet, quam currens ipse, qui æquè vermes pellit, & salivationem inunctus saltem excitat, ac dulcificatus Mercurius.

Ex hoc fundamento suum *Antiquartium paravit Riverius*, qui Mercurium sublimatum cum Mercurio vivo conjunctum s. q. ut supra notatum, duodecim vicibus sublimationem reiteravit, ac tum ad partes quatuor Mercurii duodecies sublimati, & dulcificati, partem unam Mercurii vitæ tamdiu calcinati, donec nullum amplius vomitum cieat, addidit.

De hoc suo Antiquartio mirum quantum rumores fecit Riverius in suis observationibus, quas vide.

Porrò ex nostro sublimato Mercurio ille resultat, quem *Mercurium vitæ*, sed malè sanè, vul-

vulgò nuncupant, hoc verò iste conficitur modo aliis magis genuino. v. g. Recipe Reguli Antimonii martiati ℔. j. huic in tigillo fuso adde auri ℥. ß, Argenti capellati ℥. j. & probè invicem uniantur & fundantur. Regulum hunc refrigeratum in pulverem redige, & ei analogam Mercurii sublimati partem adde: pulverem commixtum retortæ immitte, & per dies tres vel quatuor in cella repone, donec massa fiat humidior, & metalla ad reclusionem disponantur.

Tunc arenæ impone retortam, recipiente adhibito, & ignem adde primo leniorem, postea fortiorem, & prodibit crassus liquor, qui cum retortæ collū occludat, carbone admoto candente, solvatur rursus. Liquore omni egresso ignem auge, & sublimabitur in collū rubicunda massa, ciñabaris antimonii vocata.

Hanc refrigeratis omnibus exime, & subtilissimè tere in porphyrite, ac cucurbitulæ immitte, alembico leviter saltem imposito, & sublima duodecim horis forti igne in arena, donec fixus in fundo maneat pulvis, usui asservandus, quem pro lubitu iterare laborem poteris, donec sufficienter fixatum sentias.

Hic pulvis de sulfure antimonii, Martis, Mercurii, auri, argenti, ortum trahens, Diaphoreticum non contemnendum exhibet.

Jam recipe liquorem, five ut vocant, butyrum Antimonii & Mercurii sublimati, & aëri expone ut liquescat, quod tum per retortulam ter vel quater cohobando rectifica. De hoc recipe parum vel quantum libet. infunde aquæ copiam, ac subitò albissimus pulvis fundum petit, à quo aquam acidulatam decanta, & recentem affunde, ac edulcora sæpius, tum exsicca tuum Mercurium vitæ, & serva: Cujus grana 2. 3. vel 4. per noctem vino infusa, & mane propinata, addita aquâ cinamomi, vomitus & sedes ciet: semper verò debet exhiberi in infuso, nunquam in substantia, ne in ventriculo diutius commorando hypercatharsin excitet: pulvis à suo pondere nil perdit nec etiam viribus, hinc exsiccatus rursus, sæpius vinum inficere poterit.

Sed cum adeò incorrectus hic Mercurius vitæ, nimium violenter operationes suas perficiat, *Angelus Sala* sequenti modo corrigit. v. g. crucibulo eum immittit & lento igne calcinat, donec nullum fumum amplius emittat. & griseum nanciscatur colorem, quod fit intra aliquot horas. Postea imprægnat sæpius tincturâ santali rubri, spiritu vini extractâ, & siccat sæpius, usque roseum colorem acquisiverit; & parata erit Rosa vitæ ab Angelo Sala adeò laudata, quam alioquin addita ambra & moscho,

cum

cum ſaccharo in trochiſcos redigebat, & tanquam pretioſum theſaurum ſervabat.

Si hujus Mercurii vitæ correcti gr. iij. vel iiij. cum octo Mercurii dulcis granis miſceantur, inſigne purgans præbere, cui vix aliud exæquandum, aſſerunt.

Vel ℞. *Mercur. Vitæ correcti.* ℈. j.
Merc. dulcis opt. ℈. ij.
Tartari vitrioli. ℈. j. ß.
Extr. ꝫl. helleb. nigr. ℈. j.
Panchymag. g. ℈. ij.
Aloes. ℈. j. ß.

Mſ. fiat maſſa pilularum, quæ doſi ℈. j. ad ij. propinata in pilulis, abditiſſimas corporis obſtructiones reſerare perhibetur.

Porrò *Antimonii butyrum* cauſticum efficax præbet, & ab Agricola maximoperè laudatur in Cançro mortificando, & aliis excreſcentiis carnoſis abſumendis, ſed cum plenâ admodum ſit periculi hæc cura, ſequens *Rhenani oleum fixum & dulce Mercurii* longè præfero, hoc ita fit. v. g.

℞. Spiritus Nitri partes ij.
Salis armoniaci cryſtallini partem j.

Deſtilla ſimul, & affunde Mercurio ſublimato, ad trium digitorum transverſorum eminentiam, clauſo vaſe octo horis digeſta

 deſtil-

destilla residuum tere,& aquam rursus affunde, idque tantisper reitera,donec omne argentum vivum sublimatum in fundo fixum maneat. Fixum hunc Mercurium sublimatum,per horam unam aut alteram leviter reverbera,dein terito,& spiritum vini rectificatissimum sæpius semper novum affunde, quem multoties à Mercurio separa, donec in olei formam abire videas,quod erit fixum & dulce. In lue Venerea, Cancro, fistulis, & omnibus inveteratis, & malignis ulceribus, magni usus. Antequam in oleum redigitur hic Mercurius, dicitur illi Calcinatum magnum Paracelsi in excrescentiis carnosis & ulceribus sordidis insignis efficaciæ. In hoc enim, ope spiritus Nitri volatilis, particulæ acriores ita cicuratæ sunt, & repetitis spiritus vini rectificati abstractionibus ita dulcificatæ accedentes corrosivæ particulæ, ut tutius multò, externè applicari possint, quam omnes alii vilioris sortis præcipitati.

Sicuti & hic *ex sublimato præcipitatus pulvis*, non contemnendæ est energiæ, in dictis exterioribus malis, qui ita fit. v. g.

℞. Mercurii sublimati ℥. iiij.

solve cum s. q. aquæ, modorato calore in arena,hoc facto, sequens insperge lixivium,&

præ-

præcipitabitur ad fundum rubicundus pulvis. Lixivium hoc est.

℞. *Calcis vivæ.* ℔ *j*
Tartari calcinati ℥. *iiij.*

calcinentur probe in furno figulino ac tum ex calcinato fac lixivium quod per subsidentiam & filtrationem coletur & clarificetur: de hoc, ut dictum, solutioni Mercuriali insperge, & primo cadit pulvis ruber, à quo aquam separa, & de novo lixivium insperge, & alius cadet pulvis non adeo rubicundus, quem item seorsim collige, & si tertia vice aquæ separatæ de lixivio inspergas, cadit tertius pulvis flavi coloris.

Id quod primò cadit de sublimato acrius est, reliqua mitiora. Usus insignis est in carne superflua, ulceribus putridis & similibus ex fundamento purificandis, cum Emplastris vel linimentis adhibitorum.

Sic ulterius hic pauca addimus de *Minerali* ut vocant *Bezoardico*, quod, corrosivâ secretâ Mercurii vi in butyro antimonii, ope spir. Nitri fractâ, post pugnam omnem exuit ferè malignitatem & fit temperatum ac blandum ex toxico medicamen. Hoc nonnulli cum Antimonio Diaphoretico convenire, nec ab eo realiter differre, volunt. Sed magnum ego concipio discrimen; inter id quod spiritu

ſpiritu volatili omni heterogeneitate ſpoliato, quam quod ipſo Nitro multis terreſtreitatibus alcalinis combinato correctionem ſubiit.

Fabricatio hæc eſt:

Recipe butyri Antimonii q. l. cucurbitulæ vitreæ immiſſo, affunde ſpir. Nitri rectificatiſſimum, volatilem guttatim, donec butyrum ſit ſolutum, & nulla amplius efferveſcentia ſentiatur. Tunc in arena abſtrahatur humiditas ad ſiccitatem, & remanentiam pulveris albi, fixi, ſine ulteriori & calcinatione, & dulcificatione ſat correcti: primâ enim vice tantum ſorbet acidi convenientis, Mercurius ſolutus, quantum pro ſua ſaturatione & correctione indiget.

Subolemus hic Mercurii occultam actionem, qui cum acri volatilitate acidaque polleat, accedens ſibi aſſociat ſimile acidum volatile, & cum eo ſaturatur & figitur, ut tum ex eo ſalutare medicamen efficiatur, ſicuti hoc ita fit in Diaphoretico Paracelſi, ubi ſubtiliſſimis acidi ſpiculis internum ſulfur extravertitur, externum verò ſaturatur ne nocere queat: cum aliâs Mercuriales & volatiles particulæ ſeparatæ, in corpore ſibi ſimilia liquant ſubtiliſſima acidi ſpicula, & ſpiritus vitales deſtruunt, & ita viribus orbatum relinquunt ſan-

ſanguinem, maximorum morborum, arthritidis, contracturarum &c. cauſam, in ſubtiliſſimis etenim acidi dulcificatis ſpiculis, ſpiritus vitalis Eſſentia conſiſtit, & totius Naturæ robur, quæ ſi quovis modo vel deſtruantur vel figantur, vel cruditatibus ſupprimantur, Archeum turbant.

Hæc eſt principalis Mercurii Hiſtoria, ratione energiæ ad medicinam applicandæ, conſiderata. Reſtat ut de metallica ejus indole quid moneamus: in radice enim nil aliud eſſe quam metallum, Paracelſus habet, cum Auro etenim Mercurium Diaphoreticum fuſum, in Aurum ſimul converti, de morte rerum refert.

Sic & hoc demonſtrare videtur ſequens mechanica, ubi ſulfure crudiori metallico, particulæ Mercuriales ita ligantur, ut cum eis metallicam induant naturam.

Opinantur quidem alii, reductionem eſſe cupri, quod in vitriolo contineatur, ſed quorſum Mercurius quem coagulatum & concretum tigillo immiſimus? En fabricationem.

℞. *Viride æris pulv.*
Salis comm. exſiccat. ana. ℥. *vj.*
Mercurii vivi currentis ℥. *iiij.*

Solvatur primo Sal, poſtea viride æris cum aqua ferrata fabrorum, in quâ ferrum ſæpius extin

angit; nec ullum se nosse, qui appenso illo simplici non præcaverit ne injecta intromittantur, vel ab importunis ligationibus confestim non solvatur.

Ex hoc subjecto Helmont sulfur separare jubet, & in vinum vitæ Paracelsi more redigere, hac mechanica: Metallus hic masculus inquit, quia facile finit à se sequestrari sulfur, liquetur hoc in oleo cinnamomi, vel nucis myristicæ. At saltem quanquam insignes vires sic sulfur resolutum habeat : quia tamen odorem fœtidum haurit, reservatque liquati sulfuris resistentiam, nec potest ad intima transire, sed tantum agere velut transeundo per sui attactum, obiter sui doni reminiscentiam saltem superficialem excitat.

Attamen si liquatum istud sulfur in oleo aromatis sic uniatur; ut per alembicum licet fœtens transierit, ac dein cum alcali debito modo circuletur: atque tandem in Elixir salis volatile transeat, quodammodo æmulatur vires & virtutes vini vitæ & essentiæ membrorum. Siquidem Elixir istud rectificatum, in optimum spiritum vini, omnem fœtorem emittit, resumitque aliquid de geniali dote, ut difficiles chronicosque morbos saltem adimat.

Hæc

Hæc eſt Helmontis noſtri de ſeparando ſulfure Electri mineralis, mechanica, ſed cum obſcura ſit, eam paulo manifeſtius declarabo.

Teratur hoc ſubjectum quam ſubtiliſſimè, tunc alcali per calcem vivam fortificatum adde, & ambo in mortario per dimidiam horam probè terendo miſceantur, facto hoc, aquam affunde, & filtra ſaltem, ac acetum filtraturæ inſperge, ut ſulfur fundum petat, quod ex ſicca, erit flavi coloris, & flammam cœruleam emittens. Mercurialis verò pars in filtro remanet.

Jam ſulfuri tuo oleum cinnamomi affunde, ac in phiola coque, donec oleum ſit tinctum ſatis, hoc retortæ immiſſum, abſtrahe, donec leni igne nil olei clari exeat amplius, tum refrigeratis omnibus, habebis extractum rubicundi admodum coloris, ſanguinem concretum referens, hoc ſerva, oleum verò clarum rurſus novo affunde ſulfuri, & per 12. horas coque, ac tingetur iteratò oleũ, hoc priori in retortula contento extracto affunde, ac oleũ iterum leni igne abſtrahe, quoad clarum prodeat: hoc denuò ſulfuri affunde, & ut prius procede, ac priori in retorti extracto additum abſtrahe, leni igne, ac quando nil amplius exit, auge ignẽ pauliſper, ac egreditur primò fla-

extinctum, tum coquatur in cacabo ferreo, continuò ſpatula ferrea agitando, donec ebullire incipiat, ſed cave ne regurgitet: tunc Mercurium vivum injice, perge coquendo donec Mercurius non amplius currat, ſed ſpatulæ & fundo malagmatis incraſſati ſubflavi inſtar & inſpiſſati adnæreſcat: quod fit ferè horæ dimidiæ ſpatio. Tum aquam rubram (ſi enim ulterius coxeris, aqua & Mercurius nigreſcerent,) per inclinationem ſepara, & Mercurium impuritatibus commixtum, mediante repetita aquæ frigidæ affuſione lava, & à ſordibus ſepara, & in orbe ligneo pone, ac aëri expone ut indureſcat, eoque magis quo diutius in loco frigido aſſervatur.

Poſtea recipe hunc induratum Mercurium, & cum radic. curcumæ flavæ & tutiæ alexandrinæ ana p. æq. pulveriſatis fac. ſ. ſ. ſ. in tigillo, quem tunc probe lutatum & clauſum, ac ſiccatum, igni impone, ab initio leni, poſtea per horam fortiori, inſtante folle, ut omnia liqueſcant: tunc refrigeratis omnibus, invenies Mercurium in forma metalli aurei concretum vario uſui inſervientem, externè in lamellulis, ulceribus, tumoribus &c. applicatum.

Si hæc metallicæ naturæ indolem tibi haud ſufficienter demonſtrare videntur:

℞. *Mer-*

℞. *Mercurii partes quinque.*
argenti puri partem unam.

misce fiat amalgama: hoc in tigillo calefactum extingue sexies vel sæpius in sequente oleo & Mercurius cum argento metalli formam assumit. Oleum hoc est: Recipe Tartari crudi q. v: destilla per retortam, egressa omnia fæcibus redde, & destilla, donec omne oleum Tartari prodierit, hoc, cum tantundem calcis vivæ triturando probè commisce, & ab eo rursus abstrahe, cum hoc oleo tincturam ex sulfure communi extrahe, & dicto usui destinatum servo.

Cinnabaris Nativa.

Huc refertur, scil. terra illa sulfurea, Mercurialis, ponderosa, à Paracelso tantopere commendat, sub nomine Electri mineralis immaturi, & ab *Helmonte Metallus primus sive masculus* inter imperfectiora vocatus, quod ab indole metallica necessario vestiatur Mercurio & sulfure metallicis, Mercurio nempe liquido, nec digitis adhærente, & sulfure cremabili in flamma cœrulea. Huic de injaculatis §. 7. maximas vires contra incantationes adscribit, collo enim appensum inquit, liberat quos spiritus immundus persequitur & angit;

extinctum, tum coquatur in cacabo ferreo, continuò ſpatula ferrea agitando, donec ebullire incipiat, ſed cave ne regurgitet: tunc Mercurium vivum injice, perge coquendo donec Mercurius non amplius currat, ſed ſpatulæ & fundo malagmatis incraſſati ſubflavi inſtar & inſpiſſati adnæreſcat: quod fit ferè horæ dimidiæ ſpatio. Tum aquam rubram (ſi enim ulterius coxeris, aqua & Mercurius nigreſcerent,) per inclinationem ſepara, & Mercurium impuritatibus commixtum, mediante repetita aquæ frigidæ affuſione lava, & à ſordibus ſepara, & in orbe ligneo pone, ac aëri expone ut indureſcat, eoque magis quo diutius in loco frigido aſſervatur.

Poſtea recipe hunc induratum Mercurium, & cum radic. curcumæ flavæ & tutiæ alexandrinæ ana. p. æq. pulveriſatis fac. ſ. ſ. ſ. in tigillo, quem tunc probe lutatum & clauſum, ac ſiccatum, igni impone, ab initio leni, poſtea per horam fortiori, inſtante folle, ut omnia liqueſcant: tunc refrigeratis omnibus, invenies Mercurium in forma metalli aurei concretum vario uſui inſervientem, externè in lamellulis, ulceribus, tumoribus &c. applicatum.

Si hæc metallicæ naturæ indolem tibi haud ſufficienter demonſtrare videntur:

℞. Mer-

℞. *Mercurii partes quinque.*
argenti puri partem unam.

misce fiat amalgama: hoc in tigillo calefactum extingue sexies vel sæpius in sequente oleo & Mercurius cum argento metalli formam assumit. Oleum hoc est: Recipe Tartari crudi q. v. destilla per retortam, egressa omnia fæcibus redde, & destilla, donec omne oleum Tartari prodierit, hoc, cum tantundem calcis vivæ triturando probè commisce, & ab eo rursus abstrahe, cum hoc oleo tincturam ex sulfure communi extrahe, & dicto usui destinatum servo.

Cinnabaris Nativa.

Huc refertur, scil. terra illa sulfurea, Mercurialis, ponderosa, à Paracelso tantopere commendat, sub nomine Electri mineralis immaturi, & ab *Helmonte Metallus primus sive masculus* inter imperfectiora vocatus, quod ab indole metallica necessario vestiatur Mercurio & sulfure metallicis, Mercurio nempe liquido, nec digitis adhærente, & sulfure cremabili in flamma cœrulea. Huic de injaculatis §. 7. maximas vires contra incantationes adscribit, collo enim appensum inquit, liberat quos spiritus immundus persequitur & angit;

extinctum, tum coquatur in cacabo ferreo, continuò ſpatula ferrea agitando, donec ebullire incipiat, ſed cave ne regurgitet: tunc Mercurium vivum injice, perge coquendo donec Mercurius non amplius currat, ſed ſpatulæ & fundo malagmatis incraſſati ſubflavi inſtar & inſpiſſati adnæreſcat: quod fit ferè horæ dimidiæ ſpatio. Tum aquam rubram (ſi enim ulterius coxeris, aqua & Mercurius nigreſcerent,) per inclinationem ſepara, & Mercurium impuritatibus commixtum, mediante repetita aquæ frigidæ affuſione lava. & à ſordibus ſepara, & in orbe ligneo pone, ac aëri expone ut indureſcat, eoque magis quo diutius in loco frigido aſſervatur.

Poſtea recipe hunc induratum Mercurium, & cum radic. curcumæ flavæ & tutiæ alexandrinæ ana: p. æq. pulveriſatis fac. ſ. ſ. ſ. in tigillo, quem tunc probe lutatum & clauſum, ac ſiccatum, igni impone, ab initio leni, poſtea per horam fortiori, inſtante folle, ut omnia liqueſcant: tunc refrigeratis omnibus, invenies Mercurium in forma metalli aurei concretum vario uſui inſervientem, externè in lamellulis, ulceribus, tumoribus &c. applicatum.

Si hæc metallicæ naturæ indolem tibi haud ſufficienter demonſtrare videntur:

℞. *Mer-*

℞. *Mercurii partes quinque.*
argenti puri partem unam.

misce fiat amalgama: hoc in tigillo calefactum extingue sexies vel sæpius in sequente oleo & Mercurius cum argento metalli formam assumit. Oleum hoc est: Recipe Tartari crudi q. v. destilla per retortam, egressa omnia fæcibus redde, & destilla, donec omne oleum Tartari prodierit, hoc, cum tantundem calcis vivæ triturando probè commisce, & ab eo rursus abstrahe, cum hoc oleo tincturam ex sulfure communi extrahe, & dicto usui destinatum servo.

Cinnabaris Nativa.

Huc refertur, scil. terra illa sulfurea, Mercurialis, ponderosa, à Paracelso tantopere commendat, sub nomine Electri mineralis immaturi, & ab *Helmonte Metallus primus sive masculus* inter imperfectiora vocatus, quod ab indole metallica necessario vestiatur Mercurio & sulfure metallicis, Mercurio nempe liquido, nec digitis adhærente, & sulfure cremabili in flamma cœrulea. Huic de injaculatis §. 7. maximas vires contra incantationes adscribit, collo enim appensum inquit, liberat quos spiritus immundus persequitur & angit;

extinctum, tum coquatur in cacabo ferreo, continuò ſpatula ferrea agitando, donec ebullire incipiat, ſed cave ne regurgitet: tunc Mercurium vivum injice, perge coquendo donec Mercurius non amplius currat, ſed ſpatulæ & fundo malagmatis incraſſati ſubflavi inſtar & inſpiſſati adnæreſcat: quod fit ferè horæ dimidiæ ſpatio. Tum aquam rubram (ſi enim ulterius coxeris, aqua & Mercurius nigreſcerent,) per inclinationem ſepara, & Mercurium impuritatibus commixtum, mediante repetita aquæ frigidæ affuſione lava, & à ſordibus ſepara, & in orbe ligneo pone, ac aëri expone ut indureſcat, eoque magis quo diutius in loco frigido aſſervatur.

Poſtea recipe hunc induratum Mercurium, & cum radic. curcumæ flavæ & tutiæ alexandrinæ ana: p. æq. pulveriſatis fac. ſ. ſ. ſ. in tigillo, quem tunc probe lutatum & clauſum, ac ſiccatum, igni impone, ab initio leni, poſtea per horam fortiori, inſtante folle, ut omnia liqueſcant: tunc refrigeratis omnibus, invenies Mercurium in forma metalli aurei concretum vario uſui inſervientem, externè in lamellulis, ulceribus, tumoribus &c. applicatum.

Si hæc metallicæ naturæ indolem tibi haud ſufficienter demonſtrare videntur:

℞. *Mer-*

℞. *Mercurii partes quinque.*
argenti puri partem unam.

misce fiat amalgama: hoc in tigillo calefactum extingue sexies vel sæpius in sequente oleo & Mercurius cum argento metalli formam assumit. Oleum hoc est: Recipe Tartari crudi q. v. destilla per retortam, egressa omnia fæcibus redde, & destilla, donec omne oleum Tartari prodierit, hoc, cum tantundem calcis vivæ triturando probè commisce, & ab eo rursus abstrahe, cum hoc oleo tincturam ex sulfure communi extrahe, & dicto usui destinatum servo.

Cinnabaris Nativa.

Huc refertur, scil. terra illa sulfurea, Mercurialis, ponderosa, à Paracelso tantopere commendat, sub nomine Electri mineralis immaturi, & ab *Helmonte Metallus primus sive masculus* inter imperfectiora vocatus, quod ab indole metallica necessario vestiatur Mercurio & sulfure metallicis, Mercurio nempe liquido, nec digitis adhærente, & sulfure cremabili in flamma cœrulea. Huic de injaculatis §. 7. maximas vires contra incantationes adscribit, collo enim appensum inquit, liberat quos spiritus immundus persequitur & angit;

angit; nec ullum se nosse, qui appenso illo simplici non præcaverit ne injecta intromittantur, vel ab importunis ligationibus confestim non solvatur.

Ex hoc subjecto Helmont sulfur separare jubet, & in vinum vitæ Paracelsi more redigere, hac mechanica: Metallus hic masculus inquit, quia facile sinit à se sequestrari sulfur, liquetur hoc in oleo cinnamomi, vel nucis myristicæ. At saltem quanquam insignes vires sic sulfur resolutum habeat: quia tamen odorem fœtidum haurit, reservatque liquati sulfuris resistentiam, nec potest ad intima transire, sed tantum agere velut transeundo per sui attactum, obiter sui doni reminiscentiam saltem superficialem excitat.

Attamen si liquatum istud sulfur in oleo aromatis sic uniatur; ut per alembicum licet fœtens transierit, ac dein cum alcali debito modo circuletur: atque tandem in Elixir salis volatile transeat, quodammodo æmulatur vires & virtutes vini vitæ & essentiæ membrorum. Siquidem Elixir istud rectificatum, in optimum spiritum vini, omnem fœtorem emittit, resumitque aliquid de geniali dote, ut difficiles chronicosque morbos saltem adimat.

Hæc

Hæc eſt Helmontis noſtri de ſeparando ſulfure Electri mineralis, mechanica, ſed cum obſcura ſit, eam paulo manifeſtius declarabo.

Teratur hoc ſubjectum quam ſubtiliſſimè, tunc alcali per calcem vivam fortificatum adde, & ambo in mortario per dimidiam horam probè terendo miſceantur, facto hoc, aquam affunde, & filtra ſaltem, ac acetum filtraturæ inſperge, ut ſulfur fundum petat, quod ex ſicca, erit flavi coloris, & flammam cœruleam emittens. Mercurialis verò pars in filtro remanet.

Jam ſulfuri tuo oleum cinnamomi affunde, ac in phiola coque, donec oleum ſit tinctum ſatis, hoc retortæ immiſſum, abſtrahe, donec leni igne nil olei clari exeat amplius, tum refrigeratis omnibus, habebis extractum rubicundi admodum coloris, ſanguinem concretum referens, hoc ſerva, oleum verò clarum rurſus novo affunde ſulfuri, & per 12. horas coque, ac tingetur iteratò oleũ, hoc priori in retortula contento extracto affunde, ac oleũ iterum leni igne abſtrahe, quoad clarum prodeat: hoc denuò ſulfuri affunde, & ut prius procede, ac priori in retorti extracto additum abſtrahe, leni igne, ac quando nil amplius exit, auge ignẽ pauliſper, ac egreditur primò

flavum, poſtea rubrum oleum. Hæc omnia remanentiæ reaffunde, & cohoba ſæpius, donec oleum tuum rubicundum admodum elevetur ut nec rubicundius prodire poſſit. Hoc Alcali quodam puriſſimo, quodammodo calidè commiſcè, & aliquot horis exactiſſimè in porphyrite invicem tere, donec in formam mellis abeant: (hoc verò obſerva ne nimium olei addas, quicquid enim cum oleo non miſcetur, nullam ſubit correctionem:) hoc facto, cucurbitulæ immitte, & leni igne aliquot ſeptimanis digere, ne oleum aſcendat vel ſeparetur, ſed leni ſaltem calore, in ſalinam vertantur maſſam, quæ tum fortiori igne acta, volatile Sal fundit magnarum virtutum, cui maximo morborum cohors auſcultabit, quippe de eo Helmont prædicat, quod Caducum, Paralyſes, Apoplexiam, Vertigines, Atrophias, Hydropes, & immanes alios defectus annihilari viderit, ipſa natura ſtupente.

Obſervamus hoc in crudiori hujus ſubjecti adhibitione, ubi inter alia D. D. Michaelis ſpecificum Cephalicum, id pro baſi habet, de quo magna gloriantur: mediante videlicet quo multa millia ægrotantium reſtituiſſe, F. Hoffmannus refert. Nec ſolum internè, ed & externè contra infinitos applicari morbos,

bos, quippe in Illustrissima quadam variolis laborante spgsmatica externè carpis manuum imposita, se expertum fuisse dictus F. Hoffmannus porro refert. Sicuti & supra ab Helmonte edocemur, quod collo appensum liberet quos immundus persequatur spiritus.

Cum itaque tantas obtineat vires crudius saltem adhibitum hoc subjectum, quid non largietur virtutum, si ab heterogeneitatibus liberatum, ac in Elixir salis volatilis redactum fuerit? Aliter quidem sentit F. Hoffmannus, qui putat, non consultum esse, ut in hoc subjecto unita & conjuncta separemus, cum nudo saltem aspectu vel odoretenus, variè & mirè nostrum alteret Archæum: sed perperam eum somniasse ex Helmonte leges.

Principalis hujus species Glaura Augurelli est, Germanice, Rothgülden Ertz: quanquam hæc pro Marcasita Solari à multis habeatur, interim tamen non differunt nisi puritate, Glaura enim pellucidè rubra est, cinnabris verò, & reliquæ auri Marcasitæ, lapidi sæpius permistæ multùm, inveniuntur.

Facilè huc *Bismuthum* sive *Marcasitam* proprièta vocatum referre possumus, quæ levem saltem ex Mercurio concretionem obtinuisse, indicat præter metallicam ejus formam, levis in flores elevatio, & in aquam destillatio, sic & mediante aquâ forti solutio.

Sendivogius de hoc subjecto mira prædicat in suo novo lumine Chymico, ex quo menstruum conficit universali haud multum, uti credit, absimile.

Recipe, inquit, mineræ Marcasitæ (ex hâc enim funditur, vel sæpius etiam solidè concretum ita reperitur Bismuthum sub malleo ductile,) ℔.9. pulverisatam mineram retortæ immitte, ac recipiente magno adhibito, destilla leni igne per 12. horas, & albicantem habebis in recipiente aquam & dulcem, quam bis rectifica, & dulcior evadet.

Si hâc aquâ vitrum impleas, ut tertia pars vacua remaneat, & probè clausam, seponas, in plenilunio observes, vitrum impleri, decrescente verò luna decrescere rursus; adeò ut in ipso novilunio, cùm hâc parte quam in plenilunio assumsit, unam ultrò perdat, & concentretur, pondus tamen suum retinens.

Hanc aquam auro animam extrahere intra biduum refert, quo facto si ter aquam cohobando destilles, remanebit in fundo sulfur

auri

auri in forma olei, quod tantum argenti colorabit, quantum pondere autem erat.

Item si aridam huic immittas plantam, quoad radicem, per tres vel quatuor horas, vigescere rursus & germinare herbam conspicies.

Si verò huic aquæ, plantæ cujusdam aquam destillatam cum ejusdem salis proportione addas, & eis, repletum vitrum, loco tranquillo reponas, intra biduū vel triduum, figuram plantæ in vitro advertes, quæ tamen commoto vitro disparet, rursus tamen resurrectura.

Ex remanente in retorta massa cum aqua Sal, inquit, extrahe, & suæ propriæ aquæ redde, & habebis menstruum aurum radicaliter solvens, & trans alembicum evehens, ad maximos etiam morbos, aurum potabile magnarum virtutum. Hæc Sendivogius? fides stat penes experimentum. Aliâs *Bismuthum*, aquâ forti solutum *Magisterium exhibet*, & cosmeticum non contemnendum, v. g.

Solve Bismuthi ℥. ij. in spiritus nitri opt. ℥. v. in phiola in arenam calidam locata, ac dimidiæ horæ spatio solutio erit facta, solutionem adhuc calidam in patinam, in qua sint aquæ frigidæ ℔. x. infunde, ac aqua latescet, subsidentia verò facta, magisterium colligitur, edulcoratur & exsiccatur.

Alii cum ſpiritu vini tartariſato ſolutionem præcipitant.

Ex hoc ſubjecto Glauberus flores ſublimare docet, quos in ophthalmia &c. maximè recommendat.

CAPUT II.

Antimonium reſolvit.

PErgimus ad alterum ſemimetallicum ſubjectum, quod cum Paracelſo, inter marcaſitarum cenſum referre non hæſito duriorem vero ex Mercurio nactus eſt, quam priora, concretionem unde ſæpius præter copioſum ſulfur embryonatum auri, ipſum aurum puriſſimum continet, ceu in cujus mineris perfectius reperitur, undè & pro variâ particularum diverſarum textura vel mixtura ſæpè ſulfur ejus maximè variat. Interea tamen ſulfur ejus auro quam ſimillimum eſt, ut in fuſione per Antimonium patet, ubi hoc auro etiam viliori, nobiliſſimum addit colorem, adeò ut etiam plures Philoſophi ex hoc ſubjecto *Medicinam univerſalem* fabricare non dubitarint, quippè cui exinde, vario modo occultando, diverſa addiderunt encomia; *Vocarunt enim*

enim suum magnetem, cum omnia metalla influxu attrahat sibique annectat, quod & *Basilius confirmat in tract. de Naturalib.* Melioratio, inquit, metallorum in stella signata, vel eorundem magnete reperitur, à quo omnia metalla virtutes receperunt &c. Ulterius variis in locis expresse ponit: Per Antimonium brevissimo tempore summam animalium & mineralium perfici posse Medicinam: cui & *assentit Theophrastus*, qui omnia mineralium arcana potentissima in Antimonio concentrativè reperiri statuit.

Verum est, nec saniores negabunt, Antimonium inexhaustum suppeditare Medicaminum magnorum fontem, in desperatissimis sæpè morbis, id quod obiter saltem indicant vitri ejus & Reguli radiales energiæ. Et Sylvius etiam, ex recentioribus non postremus, verè statuit, quod, si aliqua reperiatur in rerum natura materia, ex quâ confici possit Medicina universalis, morbos quosvis ab humorum vitiis pendentes, curans, illa revera sit Antimonium. Cum ergo tanta adsint rei testimonia, ulterioribus verbis, pro confirmando ejus encomio, non opus esse duxerim, ipsa jam consideraturus Antimonii constitutiva, & inde resultantia diversa Medicamina.

Conſtat Antimonium ex ſulfure crudiori aureo, acido, acri volitilitate prædito, & Alcali ſat copioſo: prius demonſtrant viroſi halitus quos perſentiſcunt artifices dum pulveriſatum fumigant ſtybium, ad conficiendum vitrum, unde vertiginoſi, pneumonici &c. deveniunt, quodque ſi ſtomachum vellicet, eum ad vomitum laceſſat. Alterum vitrificatio docet, quod absque Alcali fabricari minimè poſſet; Sic per Alcalia analyſin ſubiens pro multò ſulfure Sal præbet.

Percurremus ſingula, & præparationum fundamenta cum effectu inde reſultante ruspabimur.

Primo loco *calcinatio occurrit*; in hac crudiora ſpicula acida ſenſim avolaut, reliqua vero cum alcalinis concentrata & eis fortius implicata, fortiori igne in vitrum abeunt: quæ tum duriori vitri texturæ agglomerata radiales ſaltem edunt effectus absque & ponderis & virium deperditione. Fabricandi modus hic eſt.

Pulveriſetur Antimonium ſubtiliſſimè, ponatur in olla terrea lata ſupra lentum ignem, ſemper ſpatula lignea id movendo, donec fiat coloris cinerei, alias ſi ob quietem conglomeretur calcinetur, iterum pulveriſetur, & ut prius calcinetur, ſpatula ſemper lignea agitando,

do, donec Antimonii pulvis fiat cineritii coloris, & crudioris sulfuris particulæ exhalarint. Hunc ita calcinatum pulverem in tigillo absque mora funde, alias si longè post calcinationem reponatur, attrahit ex aëre acidum quod tum liquefactionem impedit.

Si verò vitrum adhuc opacum nimis sit, reiteranda est calcinatio & fusio, donec pellucidum & hyacinthinum acquirat colorem.

Sereno tamen cœlo instituendum est hoc opus, quia tunc aer purioribus acidi spiculis impraegnatum existit, quam nubiloso vel pluvioso tempore.

Si ferrum vel ferreum saltem continens, in opere accedat, in scorias vitrum abit.

Et si vitrum in tigillo ad perspicuitatem reduci nequeat, injiciatur aliquid sulfuris citrini, hoc acidum, quod pelluciditatem remoratur, extrahit, & in auras abire facit, ut tum perspicuum reddatur.

Alias si calx hæc Antimonii ulterius in crucibulo calcinetur, & igniatur, ut ex albescente colore, fiat pulvis ad flavedinē inclinans, & tum anatica proportione C. C. ustum addatur & calcinetur: Acida contenta spicula ita rectificantur & concentrantur, vel crudiora expelluntur, ut tum loco vomitus Diaphoresin excitent, & ob particulas C. C. terreas al-

calinas, ſtipticam vim obtineant, in dyſenteria non contemnendæ virtutis.

Cum verò vitrum Antimonii, utcunque modo elaboratum, violenter nimis ſuas exſerat operationes, diverſas, artifices, inſtituerunt correctiones, ut loco vomitus, violenti, leviter ſaltem eundem cieat, vel per inferiora ſolum purget. In hoc Doctiſſimus *Maxvellus* ſuum commendat modum, quo per inferiora ſaltem purgans vitrum reddit, hâc mechanica,

℞. Vitri Antimonii per ſe facti ℥. j.
Olei vitrioli tantundem, i. e. ſpir. volat. Helmontis.

miſce diligenter in mortario vitreo, & exſiccentur ad ignem, hoc ſepties repete, ſemper ſingulis vicibus omnia diligenter exſiccando: ultimò, pulvere jam exſiccato talem ſpiritum vini paratum habe, v.g.

℞ Spir. vini opt. ℔. j.
Maſtichis. ℥. j.

Digere ſimul pur quatuor dies, tunc in decantato ſpiritu, vitum Antimonii præparatum per 3. dies maçera, poſtea pone in vaſe terreo ut incaleſcat vas, tum ſpiritum accende, ſpatula ſemper movendo, donec flamma ceſſet, pulverem verò remanentem benè exſicca, cujus Doſis gr. iij. ad vj.

Hoc

Hoc enim modo, acriora in vitro adhuc contenta acidi ſpicula, mediante ſpiritu vitrioli volatili ita rectificantur, & ope ſpir. vini tum dulcificantur, ut vomitus loco, leniter ſaltem membranas ventriculi vellicantes, per inferiora vim exſerant.

Alii longè aliter acidas Antimonii particulas corrigere tentarunt, mediante nitro, quod pro diverſa mixtura, diverſimodè easdem alterat; minori enim doſi, crudo Antimonio combinatum hoc Sal, acidum ejus exaltat & recludit, ut multo violentius vim ſuam exſerat, uti hoc luculenter admodum demonſtrat *Metallorum Crocus*, qui pro diverſa nitri addita doſi, in effectu etiam multum differt.

Sic ſi duabus Antimonii partibus unam ſaltem nitri addas, & ſubtiliſſimè pulveriſata miſceas, ac in tigillo accendas, fit Crocus Metallorum Crollii, majori vomitoria vi præditus, quam ſi partes æquales reciperes, & ſi ultrò nitri doſis excedat, videmus acidas omninò vel expelli vel alterari particulas, ut ſalinam potius induat naturam, & loco vomitus ſudorem ſæpè excitet.

Crocus Metallorum olim Rulandi & aliorum ferè Panacæa erat, & eorum maxi-

maximi usus vomitotium suppeditabat, vino infusum, quod in maximis etiam morbis propinabant, sed cum timiduli plurimi ejus vim violentam formidarent, hodierno die Neoterici excogitarunt suum *Tartarum Emeticum*, qui alienas à croci metallorum infuso vires vix obtinet, nisi quod jucundâ plus formâ & dosi propinari possit: Mediante etenim acido Tartari, simile, in croco metallorum ope nitri, extraversum acidum liquatur & sibi unitur, quod alioquin vino extrahi & liquari potuisset. En laborem.

Recipe crocum metallorum ex æqualibus nitri & Antimonii partibus detonatione paratum, vel si fortiorem vim vomendi expetas, ex una nitri & duabus Antimonii factum: Contunde subitò post detonationem, & per cribrum transmitte: & hoc cum aquâ tepidâ nitrum elue repetitâ aquæ affusione. Huic aquæ decantatæ, quia nitri fixo sale liquatam continet quandam sulfuris crudioris partem, acetum insperge, & sulfur præcipitatur ad fundum, quod auratum veteres vocabant:

Iam recipe croci metallorum edulcorati & exsiccati.
cremoris Tartari subtilissime triti ana. p. æq.

misce & tere exactè, ac ollæ vitreatæ immitte cum

cum ſq. aquæ puræ, cum coque ſemper leni igne, ne excedat vaſis ora, donec aqua maxima parte decocta, ſtellulæ, vel cuticula appareat, quod ſignum ſaturatæ imbibitionis acidi Tartari, aqua liquefacti: tum filtra remanentem Tartaro impraegnatam, aquam calidam, quæ cum refrixerit, cryſtallos vaſis lateribus affigit.

Remanentes in filtro fæces, illis in olla relictis adde, & recente aqua addita ut ab initio coque, donec prioris ſignum, ſtellulæ appareant, tum ex filtrato decocto, refrigerato cryſtallulos collige. Repetatur verò labor donec omne acidum Tartari hoc modo elixiviatum ſentiatur. Poſtea facta ſubſidentia cryſtallos collige, relictam vero aquam, ad cuticulam ultrò exhalari permitte, & cryſtalliſari ſine, ac hoc reitera donec omnis filtratus liquor, Tartarum acido Antimoniali ſaturatum, reddiderit, quem exſicca & ſerva.

Doſis eſt à gr. j. ad iij, etiam ultra, ſi mitiori metallorum croco adito, Tartarus vomitoria vi impraegnatus ſit.

Alii *ex ipſo Antimonio acetum*, & acida ejus ſpicula ſeparare allaborant; Et in hoc excellit *Cl. Kerkringius* in ſuo curru triumphali; Modum verè compendioſiorem ex *Vreesvvykio* huc transponamus:

Re-

Recipe Antimonii q. l. pulverisato, & vitro angusti colli immisso, affunde aquam, ut ter Antimonii pondus excedat, (aqua sit vernalis mense Martio collecta:) & cum hæc steterint per quinque vel sex septimanas, tum aquam filtratam per chartam, novo Antimonio affundas, postea verò per destillationem evehes, & novo rursus reaffundas, hocque tam diu reiteres, donec aqua aceti instar acida extet, & quo sæpius recenti Antimonio affunditur, & abstrahitur, eo fortior eadem imprægnatur acido aqua.

Hâc aqua acida, sive aceto animam Antimonii extrahit dictus *Vreesvvyck* hoc modo v. g.

Vitro Antimonii subtilissimè pulv. affundit acetum, & permittit stare per tres menses, vel donec acetum tingatur, quod filtrat, & remanenti pulveri novum affundit acetum, & per dictos tres menses alios infusa reponit, donec acetum hoc etiam tinctum conspiciatur, hocque repetit repetita aceti affusione, donec nullum amplius tingatur acetum. Postea omne acetum tinctum conjungit, & ad sicc. destillat, ubi in fundo restanti massæ nigricanti, spirit. vini rectificatiss. affundit, unde in rubicundũ convertitur colorem, ac tum filtrat per chartam spiritum, & in fundo remanen-

tem

tem Antimonii animam ſervat, cujus vires ſatis deſcribere nequit. Doſi gr. j. ad iiij.

Non miramur hic *florum Antimonii* vehementiã, quippe illi ex crudioribus acidi Antimonii particulis, mediante intermedio ab invicem avulſis conſtant, olim tamẽ in maximo habiti pretio, multo ſæpius labore quæſiti, cũ tamẽ eos ex pulveriſato & tribus arenæ mundæ partibus cõmixto Antimonio, & ex retorta deſtillato, leviter puros & albos cõſequamur.

Sed cum horum vehementia periculoſa admodum eſſet, excogitarunt *Hartmannus & Grammannus*, aliam conficiendorum florum antimonialium methodum, quâ eas Diaphoretica vi magis præditos obtinebant. Præſtabant verò hoc ſale armoniaco, quod ſuæ aciditati volatili implicabat Antimonii acidas ſpiculas, & alcalina ſua parte evehebat Antimonii ſimiles particulas, nullâ amplius vi vomendi præditas, ſed Diaphoreticâ. v. g.

Recipiebant Salis Armoniaci ℔. ß.

Vitri antimonii, vel ſulfuris antimonii ℥. *ij.*

ſubtiliſſimè trita & mixta, ſublimatorio humili immiſſa, & alembico ſuprapoſito leviori ignis gradu, (ne acidas crudiores ſimul elevarent particulas:) ſublimarunt, hoc facto aquâ calida ſal armoniacum abluerunt, & reliquias ſpiritus vini repetita deſtillatione extraxerunt inpri-

imprimis cum ſuſpicio adfuerit acidas quasdam, inprimis ſi ignis regimen neglectum ſit, ſimul elevatus eſſe. Totum enim ſublimationis artificium in ignis legitimo regimine conſiſtit, quod ſi paulo auctius addas, Flores fiunt purgantes, acido ſimul transvecto & implicato.

Jam ad ipſum acedamus *ſulfur*, à reliqua ſua Mercuriali parte quoad poſſibile ſeparandum. Hoc, quia cum auro ut ſupra doctum, maximam habet cognationem, magnas item ſed nobiliores vires, quam commune obtinere ſulfur quivis ſaniori mente præditus facile colligere poterit.

Expeditum tibi exhibet exemplum hæc mechanica v. g. Recipe Antimonii pro lubitu, p. j. fluat in crucibulo, tunc injice nitri partes ij. tartari p. j. poſt ſemihoram probè fuſa effunde, & aquâ calida ſolve, fiat lixivium ſulfure antimoniali imprægnatum, hoc filtra & evapora, ac remanebit rubicundiſſima maſſa ſalina. Hujus unicum granum ſi vel in centum particulas dividas, & centeſimam ſaltem particulam in cochleare argenteum optimè politum imponas, & guttulas quasdam aquæ frigidæ affundas, & in cochleari circumducas, colore aureo pictum videbis argenteũ cochlear, non ſecus ac ſi ab aurifabro deauratum eſſet.

esset. Si verò hujus salis gr. x. ad xx. in morbis variis exhibeas, mirandum videbis effectum.

Hoc est sulfuris separandi fundamentum, scil. ut acidi crudioribus particulis mediante conflagratione & detonatione destructis & expulsis, vel fortiori alcalino sale alteratis, hoc seorsim existat sulfur.

Requiruntur verò hic admodum igneæ alcalinæ particulæ, quæ penetrantius sulfureas separant particulas, & acidum in eis contentum destruunt, & in alcalinam naturam commutant: hoc verò ita fit: Per aliquot dies leni saltem igne digeritur vel coquitur Antimonium subtilissimè pulverisatum, addita modica aqua cum alcali igneo, quo diutius eo melius. Postea cum refrixerint affunde magnam aquæ frigidæ copiã, quo plus eò melius, stent ita per dies aliquot, ut particulæ Mercuriales ope alcali avulsæ subsidant, tunc filtra lixivium, & Antimonium quod in filtro remanet, rarum & leve, hoc probè edulcora à sale & serva, externè admodum conducibile. Filtratum verò lixivium asperso aceto præcipita, & primum rubicundius sulfur fundum petens seorsim serva, ut & reliqua quæ repetita aceti aspersione minus tamen colorata separantur & subsidunt prius tamen rubicundum, exter-

nè plus convenit, ultimum verò citrini coloris pro interna asserva Medicina tanquam optimum: hoc, eo planè modo supra de sulfure communi & Paracelsi mente edocto, ad fixitatis statum deducito, & nactus eris Medicinam, universali vix cedens.

Si verò crudiori modo, sulfur acido suo non omninò liberes, purgantem & vomitoriam obtinebit adhuc vim, ut tibi expeditum exhibet exemplum, Centaurium minerale â Cl. Cardilucio vocatum, quod fit si Antimonii, Nitri, & Tartari ana. p. æq. subtilissimè pulverisata, & s. a. levissimè saltem in crucibulo liquefacias, & subitò rursum effundas & regulum separes scorias verò in pulverem redactas, aqua paulum coquas, ne pulvis subsidat inter coquendum, & ante tempus præcipitetur. Tunc verò aquam sulfure probè saturatam decantes, filtres, & acetum forte inspergas, ac massam sacco imponas quo sensim aqua destillet ad siccitatem ut tum pulverisari & edulcorari ultrò queat. Cujus dosis gr. vj. ad xj. per inferiora & superiora sæpè simul, optimum præstat effectum, cum saccharo in tabellas redactum.

Constat hinc solum esse peculiare acidum acre quod in Antimonio membranas ventriculi vellicans, vomitum excitat, hoc quo plus destrui-

destruitur vel alteratur, eò minus virium vomitum ciendi sibi servat.

Alium recludendi sulfuris modum docet Boyle, qui Antimonium crudum pulverisatum cum oleo vitrioli digerit, postea verò per retortam destillando, sulfur in collum sublimatum colligit, colore & inflammabilitate communi ut arbitratur idem, haud absimile.

Sic & Tackenius in suo Hippocrate chymico hujus fuit opinionis, nimirum sulfur Antimonii quod Helmont extrahere jubet, ex hoc fundamento fieri debere, hunc in finem. Recipit ille aquam fortem ex Vitriolo, Nitro, & alumine paratam, in hàc solvit tantum salis fusi, quantum capere potest, ac tum affundit Antimonio instar milii grana contuso, ac subitò leni calore agere in antimonium, & ejus regulum erodere incipit, cui statim aquam frigidam superaddit, & subitò separatur sulfur, ac picis instar aquæ supernatat, quod separat, & edulcorat.

Notari verò vult, ne una vice, ultra duas drachmas solvere tentes, alias in majori quantitate corrodi sulfur ab aqua, & in fæces abire asserit; cum solum Mercurialis Antimonii pars, aqua forti alias attingi, sulfurea verò liberè dimitti debeat.

Hoc credit esse sulfur illud quod Helmont ad suam cinnabarim assumi velit, ubi in Tr. Herb. Verb. & Lapid. inquit, extrahe sulfur Antimonii quod vix à vulgari discrepat visu, nisi quod paulum in viriditatem vergat, fac cinnabarim, hanc adhuc sexies per se sublimabis, ut sublimatio inserviat pro reverberatione Lili: accipe semiunciam hujus tritæ cinnabaris, suspende per 24. horas in dolio vini, cujus unicum cochleat per aliquot dies sumptum, mirandum effectum edit. Estque eadem cinnabaris sufficiens, multis centenis doliis iterum æquivalens, si iterato sublimetur.

Sed hanc operationem anxios plurimos tenuisse, dictus Tackenius refert, quapropter claro sermone eam aperire haud invideat inquit, v. g.

Funde leni igne unciam semis hujus sulfuris in cochleari ferreo, tunc immisce Mercurii Antimonii si haberi potest ad drachmas sex plus vel minus, quantum sulfur mortificare potest, misce continuò spatula ferrea, donec refrixerint massam reduc in pulverem, hanc inde retortæ longi colli, ne obturari facilè queat collum ab ascendente cinnabari, tunc per gradus ex arena pelle, & quod superfluum erit aut de sulfure aut Mercurio, illud per col-

lum

lum retortæ colliges tunc auge ignem, ut capella candeat & cinnabaris elevetur; Frigefactis omnibus frange retortam, & cinnabarim reduc in pulverem, & septies adhuc per se sublima in idoneo vase.

Hic jam non contemnenda oritur quæstio, An Helmont mediante acido sulfur extractum, vel mediante alcali igneo separatum velit, cum in his maxima sit diversitas, & hoc, quod mediante acido extractum est, longè aliam obtineat naturam, tanquam acido saturatum, quam id, quod ope alcali separatum, alcalinam potius induit naturam, & inanitionis impatiens, acido rursus saturari delectatur. Ego pro hoc starem, & acre Mercurii acidum hoc magis corrigi sentirem, quam illo quod crudiori acido jam saturatum extat quodammodo.

Hæc de sulfuris Antimonialis separatione in humida via, cui eam complementi loco addimus, quæ mediante proprio aceto peragitur, quippe hoc pulverisato Antimonii vitro affusum statim arripit Mercurialem ejus partem acidam, & liberè sulfuream leniori igne dimittit, alii intentum labori. De quo lege Polemannum p. 185.

In sicca via potentius corrigitur Antimonii sulfur, & recluditur. Si v. g. Antimonii & al-

cali ignei p. æq. in tigillo, mediante carbone figantur, ut ex Antimonii & alcali ana. ℔. ß. vix binæ remaneant unciæ ignei fulfuris, sex horarum spatio, ex quo tum magna depellendorum morborum arcana depromi sanè queunt, & interna & externa.

Ex hoc item fundamento alia emergunt generosiora medicamina antimonialia, inter quæ sequens *Panacaa* primum ferè locum vendicat, ac ita fit:

Recipe Antimonii pulcherrimi uncias decem, limaturæ Martis uncias tres: Limaturæ in tigillo probè candefactæ, per vices Antimonium adde cochlearia aliquot tartari fixi, ex nitri & tartari ana. p. æq. confecti, quæ cum liquefacta sint, alia adde hujus salis fixi cochlearia, donec per vices pulveris libram dimidiam injeceris, hoc facto per dimidiam horam omnia probè invicem fluant, ac tum effunde & regulum separa, uncias 4. circiter ponderantem.

Regulum tigillo recenti immissum rursus funde, ac probe liquato injice nitri pulcherrimi pulverisati cochlear unum, claude operculo superposito, & ignem intende, ut peroptime rursus fluant, tunc effunde, & regulum à scoriis separatum, & ad hoc opus sat purum,

tigillo

tigillo denique recenti rurſus immitte, & adde unum nitri , & unum ſalis detonati fixi cochlear,& liquefiant optimè fortiſſimo igne quatuor horis vel ultra,tunc effunde,& regulum à ſcoriis ſepara,& ut jam doctum,iteratò procede, donec omnem regulum mediante nitro & ſale fixo, in ſcorias redegeris , quas omnes collectas pulveriſa,& aqua calida Sal elue, donec pulvis inſipidus reſtet,quem ſerva,pro Panacæa in maximis morbis ſat pretioſa, quippe alcalinis ſuis particulis ſalinis fixioribus omne, in maſſa ſanguinea,& per cutem expellit.

Doſi ℈. ß. ad ℈. j.

Fit item mediante hâc Panacæa purgans omnibus numeris abſolutum, ſi ejus recipias ℥. j. diagridii ſulfurati ℥. ß. trochiſ. alcahand. ʒ. ij. & cum extracto vel rob granorum actes maſſam formes pilularum, quæ in pilulas grani pondere formata,& ad grana x. vel. xx. exhibita, univerſaliter omnes cruditates ventriculo & inteſtinis nocivas educent.

Emplaſtris verò addita , admirandum in vulneribus ac ulceribus præſtabit effectum.

Viliori modo fit *Antimonii Diaphoretici elaboratio*, ubi ad unam Antimonii ſubtiliſſimè pulveriſati partem , tres adduntur nitri ſubtiliſſi-

tilissimè itidem pulverisati partes, quæ tum exactè mixta & siccata, per vices crucibulo in fundo ignito injecta detonantur, quo facto adhuc paulisper igniuntur: Postea exempta edulcorantur, & siccata optimè clausa servantur.

Quædam etiam pars non edulcorata servatur, in febribus malignis insigne refrigerium suppeditans.

Ubi aliâs in genere Diaphoretici Antimonii vires admodum laudantur in mundificando sanguine, acido quovis modo corrupto existente, prædictæ tamen Panacææ haud æquiparandæ.

Si verò aqua edulcorativa diaphoretici, cum sale tartari præcipitetur, acquires pulverem præstantem, & præstantiorem si cum urina præcipites, febribus malignis conducentem.

Vel si ipsum Diaphoreticum Antimonii à quo nitrum nondum est elixiviatum, in aqua f. coquas, nitrum à sulfure antim. in alcali combustum, dissolvit rursus sulfur jam fixatum, in lac sulf. antim. magnarum virium, huic si filtrato calido acetum inspergis, cadit pulvis albus, levis, qui ablutus ad ʒ. j. in peste plus virium obtinet quam communis Diaphoretici ʒ. j. cum aceto exhibitus.

Alii

Alii Diaphoretici Antimonii vires, in Cachexia, Dysenteria &c. exaltaturi, addito Marte id efficiunt, cujus *Cl. Dan. Ludovici* inventor est, qui recipit limaturæ Martis pro lubitu, cui in tigillo candefacto tantundem addit Antimonii pulverisati, & cum fluere incipiunt, rudicula continuo agitat, ne separetur regulus, sed omnia in scorias abeant. Has pulverisatas cum nitri triplo detonat, postea verò edulcorat, in Cachexia, Ictero, Dysenteria maligna & similibus, insignis usus.

Pergimus ad *Regulum* in opere Magno Philosophico à multis maximè expetitum, & Mercurii corrigens creditum. Cum enim observassent, omnia metallica corpora Mercurialis esse originis, Mercurium verò ipsum pondere ac homogeneitate esse perfectissimo metallorum, auro simillimum, hinc ad auri maturitatem digerere sunt conati, at frustra, quia sordibus nimis inquinatus existebat. Hinc magnum Saturni sobolem, Antimonium ad manus receperunt: cum enim viderent quod ab auro fæces secernendi, & eum exaltandi vim haberet, idem in Mercurio facturũ, argumento à majori ad minus sumpto crediderunt, nec multum aberrarunt ipso *Philaletha* teste, qui in Regulo Antimonii veram Mercurii depurationem quæsivit: At hic labor,

bor, hoc opus? quomodo enim Mercurium cum Antimonii regulo conjungere debeant, hic hærent? Si enim Antimonio liquato addere vellent calefactum etiam Mercurium, in auras abiturus esset maximo cum tonitru, & adstantium summo periculo. Alia itaque quærenda via, & intermediatis rebus, quæ copulam promoveant; hinc *Suchtenius* Reguli Antimonii unæ parti, duas addit Lunæ partes, quas fusas, & pulverisatas miscet cum Mercurii vivi partibus decem, & facit amalgama in mortario calido, ac hoc per dies aliquot digestum, abluit, & Mercurium destillando resuscitat, & hoc opus septimâ reiterat vice, usque splendeat.

Alii verò alio procedunt modo, & exteriorem primò instituunt depurationem, antequam ad intrinsecam deveniant, v. g. Recipiunt ceræ pro lubitu, liquefacto addunt Mercurii ana, & per dimidiam horam lignea spatula semper agitant, donec fiat nigerrima massa, quam ab igne remotam refrigescere permittunt, tum ceram perforant & Mercurium in minima vasis parte subsessum, effundunt, & cum recenti cera reiterant laborem, donec cera permaneat munda quod plerumque tertia fit vice: Ceram verò rursus depuratam ad emplastra usurpant.

Jam

Jam si artificium cum Antimonio regulum conjungendi calles, & singulari modo internam suscipis depurationem, tum cum auro mollissimum fit amalgama, quod phiolæ hermeticè sigillatæ immissum, & per gradus actum tandem per omnes colores in rubicundissimum abibit Elixir. Auri sit una, & Mercurii Philosophici duæ partes; & ut dictum, præcipuum operis Philosophici onus in justa & legitima Mercurii mediante Antimonio, purgatione consistit, sicuti omnes testantur Philosophi, Paracelsus, Basil. Valentinus, de Monte Snyders, Philaleta & alii.

Præterea miramur Reguli Antimonialis inexhaustas vires, si enim mediantibus Martialibus particulis ejus aliâs compactiores particulæ discontinuantur quodammodo, tum vires suas vomitorias, ratione Mercurialium particularum, quos potissimum retinuit, in infinitum extendit, & perpetuam purgantem exhibet mineram.

Sic & ex eo Mecurius currens resuscitari potest, quia ad perfectionem metallicã nondum exaltatus pervenit, sed leviter saltem agglomeratus cum appropriato sulfure massam Antimonii constituit, paulo alteratus: Mechanica hæc est, ut primò sulfurea potissima pars à regulo separetur, & tum Regulus in pul-

pulverem impalpabilem tritu redigatur, utpote in quo principalissimus operis consistit labor, tritæ Antimonii reguli libræ adde salis tartari purissimi & siccissimi ℔. ij. salis armoniaci ℥. viij. probè mixta, cum urina hominis sani humecta, & si haberi potest vinum bibentis tum curabis, ut mixtura hæc à duobus prævalidis, & lacertosis juvenibus in porphyrite per integrum diem, sine ulla intermissione teratur, aspergendo semper si humidum deficiat, urinam, postea mixturam istam cucurbitæ immitte, & superfunde urinæ tantum, ut tribus digitis emineat, clausamque sicuti decet per mensem integrum lenta digestione fove, & quotidie agita.

Sique interea temporis siccior appareat massa, reaffunde urinam, finitaque digestione, cum æqualibus partibus vitri contusi, & calcis vivæ in globulos forma, & in umbra exsicca: ac tum ex illis sequenti modo Mercurium elice:

Primo præstò sit vas quoddam ferreum, cucurbitæ instar oblongum, cui frigidam oportet infundere, eamque in terra defodere: Huic superimpone laminam ferream, multis foraminibus perviam, & pone in ea globulos benè siccatos, postea capitellum itidem ferreum, & paulo depressius ei adapta, ut carbones

can-

candentes commodè ei imponere queas, & sic gradum ignis per quatuor horas moderatum tene, dein auge cum per totidem horas, usque ad extremum: postea refrigescant, & cave ne vas in terra defossum prius moveas, aquamque effundas, antequam ea penitus refrixerit, aliâs multum Mercurii jacturam facies: Mercurius enim tanta vi ignis in minimos atomos resolutus, frigore iterum coagulari debet.

Hoc est inventum Cl. Langelotti, quo equidem hoc obtinuit, ut è numero non-entium hic Antimonii Mercurius, transferatur rursus, præ Mercurio tamen vulgi nullam prærogativam obtinens, cum in tota metallica & minerali natura unicus sit Mercurius, qui solum à se ipso differat per accidens puritatis ratione, uti ipse Mercurius in dialogo *Sendivogii*, inquit: Cor meum semper est purissimum, vestes autem sordidissimæ. Ad metallicam igitur naturam jam in terræ visceribus prædestinatum esse, sed fermento ac coagulante spiritu destitutum, nec eo adhuc dum sufficienter saturatum, in fluida remansisse forma quilibet, qui metallicarum rerum non plane existit ignarus, facile agnoscet.

CAPUT

CAPUT III.

Plumbum examinat.

HOc à Mercurio paulum differt, nisi quod paulo fixioribus alcalinis poris, Mercuriales aculei inserti, & agglomerati sint, undè & omnium facilimè Mercurius vivus cum eo misceatur & liquatur in metalli formam. Facilis calcinatio & destructio, levitatem acidarum particularum, à copiosis alcalinis terreis absorberi indicat, ignis violentiâ, quæ successu temporis exaltatæ acidæ particulæ, & concentratæ, continuo Solis motu, in nobilius aurum de facili migrare potuissent.

Artifices hoc variæ ignis subjecerunt torturæ, pro diversis exinde consequendis & medicaminibus, & aliis artibus mechanicis, destinatis rebus.

Vilior ac communis metallicæ formæ destructio Calcinatio est, ubi plumbum fusum aucto igne & continua agitatione in calcem abit, quæ si igne agatur reverberatorio, in minium ignis flamma lambente convertitur.

Si vero cum sulfure pulverisato plumbi bra-

bracteæ ſtratificatæ urantur, fit officinarum plumbum uſtum.

Eadem calx fit ſi plumbo ſaltem crudo acetum affundatur, quod ſucceſſu temporis penetrat, & aculeis ſuis licet rudioribus, mollius adhuc plumbi corpus diſcontinuat.

Conſtat hinc levem plumbi concretionem, levioribus item acidi ſpiculis, & vel ignis, vel liquoris acidi facilem ſubire ſeparationem, & mutationem.

Sic & Minii Mechanica, hujus ſubjecti alcalinam indolem monſtrat, quæ ceu vacua etiam ex flamma acidum attrahit, adeo ut ex centum libris in minium converſis, decem libræ ultrò accreſcant, non ſecus ac ſi ex aceto vel alio liquore acido, hoc natum eſſet.

Principaliſſimum ex hoc ſubjecto productum, corpori humano applicabile hoc eſt, quod ſaccharum vulgo appellatur: quodque Agricola ſequenti conficere jubet modo:

Recipe Plumbi puri granulati Villachici, vel hujus loco mineræ puræ Silberglantz / dictæ, alii ſumunt vel minium vel ceruſſam: Superfunde pulveriſato acetum deſtillatum ſpiritu nitri pauliſper acuatum, agitetur verò ab initio ſæpius in digeſtione repoſitum, ne in fundo vaſis conglomeretur, poſtmodum relinque in digeſtione, donec acetum & flave-

dine

dine & dulcedine probe sit tinctum, quod decantatur, & reaffunditur novum acetum, hocque reiteratur, donec nullum amplius acetum dulcedine imbuatur. Acetum omne tinctum filtra, & abstrahe ad remanentiam sacchari. Hoc repetitis solutionibus & filtraturis cum aceto in crystallos redige.

Vires sunt insignes, internè & externè, ubi acrimonia biliosa, & spirituum exultans motus, inflammationem, calorem, & dolorem inducit, accedente sæpius acido volatili, quod amicè recipit & absorbet, uti in Ulceribus, Vulneribus, Erysipelate &c quam sæpius maximo cum levamine conspicimus in Emplastris adhibitum.

Destillant artifices ex hoc saccharo liquorem qui instar spiritus vini inflammabilis existit. Hunc vini sobolem, & ex aceti particulis in plumbo regeneratum esse multi credunt, cui tamen alii contrariam objiciunt experientiam, nimirum, quod plumbum calcinatum cum spir. vitrioli deliquio solutum, filtratum & coagulatum, in similem destilletur inflammabilem spiritum, cui tamen nullum accesserit acetum, aut aliud vegetabilis originis humidum.

Ut igitur concludendum potius sit, inflammabilem hunc liquorem à volatilioribus acidi

spi-

ſpiculis ſulfureis, à corpore ſuo mediante quovis acido attenuato, liberatis, dependere deſtillatio in ſpiritum, hoc inſtituitur modo, Agricolæ uſitato, & aliis faciliori.

Recipe cryſtallinum Saturni ſaccharum, hoc ſuperaffuſo ſpiritu vini rectificato, per menſem in B. V. digere, facto hoc in balneo hunc ſpiritum rurſus abſtrahe ad liquorem melleum dulciſſimum, quem cum arenâ purâ mixtum ex retorta per gradus deſtilla recipiente magno appoſito, & duplo plus acquires ſpiritus quam alia encheiria: deſtillatione finita, liquorem invicem commixtum (continet enim ſpiritum, oleum & phlegma:) retortæ vitreæ immitte, & ex B. V. deſtilla, ac primo elevatur ſpiritus qui guttatim exit, ſecus quam ſpiritus vini qui ſtriatim exiens colligitur, quando oleum flavum egredi obſervas, muta recipulum, & ſpiritum ſeorſim ſerva: oleo flavo egreſſo, phlegma ſequitur, & ultimo aucto igne, oleum rubicundius, quę omnia ſeparata aſſervari poſſunt.

Vires ſpiritus cum ſaccharo Saturni communes ſunt, niſi quod hic internè melius exhiberi poſſit, in febribus ardentibus, eryſipelate, & aliis ſpirituum exorbitantiis, & acida acrimonia bilioſa, maximi effectus.

Oleum externè bono cum effectu applica-

 tur

tur in ulceribus & vulneribus inflammatis, si cum oleo lini in butyraceum vertatur linimentum, vel ejus loco etiam ipsum Saturni saccharum aceto solvatur, & cum oleo lini in butyrum misceatur.

Præterea hoc saccharum diversis se accommodat acidi spiculis si enim saccharum in aceto solutum, cum tantundem commisceas nitri, eodem & simili aceto destillato soluti; ac tum humiditatem ex M.B. abstrahas ad tertiæ partis remanentiam, tum in cella colliguntur crystalli; qui cum quodam spiritu vel vini vel alio appropriato soluti & propinati, in pulmonum affectibus conducere perhibentur.

Si verò crystallos saccharinos aceto destillato solvas, & abstrahas, donec concrescere velle observes, ac tum spiritum vini rectificatissimum affundas, digeras, & spiritum vini ad medietatem rursus abstrahas, nancisceris crystallos splendescentes, aliis correctiores, in febribus ardentibus & similibus, insignis energiæ, præprimis si cum spiritu vitrioli coagulato mixti propinentur.

Ex hoc fundamento D. Michael suam paravit Tincturam antiphthisicam, in sanguinis sputo admodum laudatam, v.g. solvit Saturni crystallos cum spiritu vini in pultis formam, addidit vitriolum Martis itidem spir. vini rect.

in-

impraegnatum, tum digerit per tempus, donec solutio vel mixtura rubescat, tunc plus spiritus vini rect. affundit, circulat, & tandem repetitis cohobationibus destillando, in tincturam redigit, magnarum virium.

Porro si cum spiritu therebintinae saccharum solvas, & addito pauco camphorae digeras, fit balsamus rubicundus, admodum efficax in gonorrhaea, & externè nõ satis laudandus in variis ulcerum & vulnerum generibus.

Nec absimile huic est oleum Saturni antihypochondriacum, quod auro pretiosius aestimat, ad omnes lienis affectus & ferocissima quaevis ulcera, Rhenanus, hoc ita fit:

Recipe sacchari Saturni, huic oleum juniperi affunde, & digere donec tingatur oleum, repetitis vicibus, oleo novo affuso, donec nullum amplius tingatur oleum: Oleo tincto spir. vini rectificatiss. ad quatuor digitorum eminentiam affunde, & digere, donec spiritus vini omnem absorpsit tincturam, quo facto spiritum ab oleo separa, & in B. abstrahe & remanet tinctura sive oleum dictum, Rhenano admodum pretiosum.

In vitrum abit Minium si hujus partes duae cum una parte silicum calcinatorum, mixtę in tigillo fundantur, quod si effundas, & huic ponderi de novo aequale Minii pondus addas

& fundas, hoc verò tertia vice repetas, ac ultimo forti igne urgeas, fit vitrum Smaragdinum, quod si pulverisatum cum aceto destillato extrahas, & ad liquorem decoquas, remanet oleum dulcissimum, viribus, superioribus ex saccharo productis, nec ipso saccharo absimile.

Patet hinc Alcalica hujus metalli natura, quia omnis generis acida absorbet, & formam suam pro varia acidi figura mutat. Sic aceti vapor illud in candidam convertit cerussam: Acidum in flamma in rubrum minium comburit: sulfure verò crematū nigrescit: & cum mineralium acido impuro in lithargyrium duplex vertitur: cum silicū vero acido in Smaragdinum abit vitrum, & ex hac item causa metallum ab omni immaturo acido impuro liberat, & ab omni immaturo acido impuro liberat, & ab omni macula pura relinquit.

Ex hoc item fundamento in Emplastris & unguentis variam ab acido orientem inflammationem in corpore restinguit, & tanto celerius, quo sæpius dicta mutantur unguenta. Hanc acidi destructionem & extractionem, vulgo refrigerare vocamus, quia caloris causa absorbetur vel mortificatur.

Hinc etiam Rhenani oleum non minimarum virium judicamus particeps, in absorbendo superfluo vel exorbitante lienis acido, quia

quia hoc ſubtiliſſimis olei acidis ſpiculis extra-ctum, & ſpiritu vini inſuper rectificatum & ab acido accedente rurſus liberatum, ac propterea maximè vacuum, & alcaliſatum exiſtit.

CAPUT IV.

Stannum reſolvit.

HOc à plumbo non niſi puritate differt, temporis ſucceſſu facile in argentum migrans, ſicuti ea confirmat mechanica, quæ Stannum cum arſenico in ſcorias redactum, ſimplici uſtione, ſingulari tum artificio in purum argentum, aliquam ejus partem convertit: qualem ſeparationis artem, civis Wonſiedlenſis in Voitlandia, Sigismundus Wan exercuit, tali cum emolumento, ut Anno 1464. ibidem ſplendiſſimum inſtituerit & ædificarit Hoſpitale, quod hodie adhuc, cum epitaphio dicti civis conſpicitur: ejuſdem cum Saturno eſſe indolis, ſimilis docet elaboratio in ſaccharum & ſimilia, uti & facilis commixtio amborum.

Hæc enim candida metalla ſolum ratione puritatis differunt, nec copioſo impuro ſulfure ſcatent, ac illa quæ rubro colore, ut ferrum,

cuprum prædita sunt, quæ hinc etiam vitriolum suppeditant, secus quam illa, quæ acido plus volatili concreta, alcalicam potius relinquunt & præbent terram, quæ ex hâc causa etiam lubentius in auri confectione recipiuntur, quam ferrum aut cuprum, quia hæc ceu vacua purissimũ auri sulfur avidius absorbent, & fixam naturam assumunt, quam rubra impuro sulfure jam saturata & duriter concreta.

Ex Stanno, addito acido inprimis volatili, emergit calx alcalico-salina, in uterinis & aliis affectibus insignis usus. v.g.

℞. Stanni calcinati per se igne reverberii, leni in patella terrea fusione, & agitatione continua facti ℔. j.

Nitri purissimi ℔. ij.

Exactè mixta cucurbitæ terreæ probè lutatæ immissa furno impone, circumcirca luto probe munito, exceptis spiraculis, cucurbitæ impone ollas perforatas, unam ponẽdo super aliam, in modum sublimatorii, rimas tamen optimè claudendo, cucurbita verò in latere habeat tubulum pro materia injicienda, tum fiat ignis per gradus, ut cucurbita candeat ferè, hoc viso injice materiæ unciã unam, & statim claude tubulum, & sublimabitur Sal Jovis cum nitro: detonatione peractâ rursus unam unciam injice & ut prius procede, & hoc reitera,

tera, donec omnem materiam succeſſivis vicibus injeceris, & detonatio peracta ſit, tunc collige flores, & aqua pura edulcora, ac modico calore exſicca, ſiccatis his floribus acetum deſtillatum ad trium digitorum eminentiam ſuperfunde, & in arena calida per tres dies repone, tunc decanta & materiæ relictæ aliud acetum affunde; & ulterius extrahe, hocque tam diu continua, donec omnes flores ſoluti ſint: ſolutionem filtra, & leni calore evapora ad ſalis remanentiam, huic in cucurbita ſpiritum vini rectif. ad eminentiam trium digitorum affunde, & ſuperpoſito alembico rurſus abſtrahe qui acidum aceti Sal evehet: hanc ſpiritus vini abſtractionem quinquies vel ſexies repete, ut acetum probè eluatur, tunc exſiccatum Sal ſerva.

Cujus doſis gr. v. ad ℈.j. cum idoneo vehiculo.

Aquam ſupra remanentem, quâ flores edulcoraſti à nitro, exhalala, & remanet nitrum Joviale, ad ſanguinis ebullitionem, in febribus ardentibus arcendam inſignis efficaciæ.

Paratur item ex hoc ſubjecto decantatum illud Poterii Antihecticum, quod cum diverſimodè fieri à diverſis artificibus ſoleat, ſequentem conficiendi veriorem modum *à Nobiliſſ,*

biliff. D. Sebast. Schæffero communicatum appono, qui hic est. v.g.

℞. Reguli Antimonii cum tartaro aut nitro, vel ter aut quater saltem cum nitro semper recente fusi, & facti ℥. ij. Stanni Anglici ℥. iiij. (major amborum quantitas, una vice non debet immitti tigillo, quia alias regurgitat,) funde in regulum, quem effusum, & pulverisatum commisce cum triplo nitri purissimi, ac probè mixta detonentur, & fundantur, per vices tamen injiciendo pulverem in crucibulum ad rubedinem candefactum, pulvis vero unâ vice injectus semper prius sit liquefactus antequam alium injicias pulverem, omni verò pulvere immisso stent adhuc per tres horas aut ultra in igne, non tamen nimis forti, ne regulus separetur rursus, & subsidat, & ita incassum labores.

Peractâ hac calcinatione è crucibulo effunde in aquam frigidam, caute tamen ne regurgitet, vel prius refrigeratam massam, pulverisa, & tum aquâ calidâ solve, & Sal abluetum aquam per filtrationem separa & pulverem exsicca, tunc rursus siccato pulveri adde duplum nitri, & probè mixta detonentur rursus, ac omninò procedatur ut prima vice, & hoc tertia vice repetatur, & denique pulverem siccatum serva.

In He-

In hectica Phthisi, morbis uterinis & similibus ab acido putrefaciente, austero insignis efficaciæ. Dosi ℈.ß. ad ℈. j. & ultra.

CAPUT V.

Argentum examinat.

HOc ex purioribus Mercurii particulis, acido saltem volatili concentratis, candidis adnumeramus metallis, quia externo sulfure rubicundo caret, hinc alcalinis volatilioribus etiam, ejus compages mitius solvitur, quam ipsis acidis aquæ fortis spiculis, & ex hoc etiam patet ejus in nervis ab acido liberandis & cerebro hinc confortando energia, quæ alcali volatili propria ceu vacuo; ut etiam hoc innuunt, inconspicuæ argenti schesses, quæ in vulgari ejus calce ob fæcum colluviem haud apparent, nisi Sal combinatum menstrui figuram repræsentet, ac tum non genuina apparet argenti figura, quam ego vel raram alcalinis particulis implicatam judico, nec hinc acidis ejus præparationem

inſtitui debere exiſtimo, quia hæc ſuam, nec argenti producunt efficaciam.

Multo tamen cum labore,& anxiè diu quæſitæ fuere Argenti tincturæ , & ferè ſemper mediantibus acidis menſtruis,ſed quali efficacia?contrariis patefecit & inanis effectus. Ex hac cauſa Neoterici inverterunt methodum, & loco acidorum, alcalica ſubſtituerunt, quibus ſuaviter & ſenſim concentratum volatile acidum exſuſcitarunt, & tincturam ex argento acquiſiverunt,acido volatili , in alcalicum converſo & transmutato, Sal, inſignium virium in cerebro confortando. v.g.

Recipe argenti ſcobinati q. ſ. adde Sal volat. C. C. vel urinæ,mixta aſſerva in vitro clauſo per menſem,& fiet pulvis ſalinus cœruleus, ex quo cum aquâ Anhaltinâ tincturam extrahe,ab hæc ſi menſtruum abſtrahas,remanet Magiſterium Lunæ in forma ſicca.

CAPUT

CAPUT VI.

Ferrum examini tradidit.

PErgimus ad ea quæ sulfure copioso interno & externo concreta, rubicundo colore saturata extant, & hinc acidæ impraegnata vitriolum suppeditant, vel aliud corpus salinum pro acidi diversitate; sic acidum aereum in rubiginem ferrum commutat, cum spiritu sulfuris in sal saccharinum, cum acido vitrioli in vitriolum &c. abit, & cum ignis acido in crocum vertitur ferri corpus; ut adeò nulla intersit differentia, an manifesto vel occulto acido, præparationes vel destructiones Martis confiant; sufficit solo hæc fieri acido, licet variè variato vel disposito. Caditque hinc differentia vulgò inter crocum Martis aperientem & adstringentem, facta, quæ materiæ in corpore hospitantis dispositioni potius adscribenda est. Si enim in primis viis hæret sal illud scorbuticum ex acido & alcali minus concordante combinatum & digestioni ineptum, hoc propter particularum inæqualitatem purgantibus non auscultat, sive illud in prima aut ultima corporis regione existat.

Sum-

Sumpto itaque ferro, acido nondum ſaturato, ſubitò Sal iſtud excrementitium liquidum ad ferrum accurrit ac ei adhæret, ut hoc diſſolvat, tum verò excrementum hoc ſalinum, ferrum rodendo, coagulatur: quoniam verò in alimentum haud verti poteſt, ideò ſub nigro colore cum ferro ſoluto ejicitur, ab alcali, in colcotar nigricantis coloris præcipitatum. Et niſi excrementa ita tingantur, jam ferrum inconſideratè propinatur, quia indicat, nullum adeſſe acidum ſuperfluum vel excrementitium, quod illud ſolvat: & tum adſtringit, etſi etiam optimus aperitivus Martis crocus propinatus putetur.

Et hæc item cauſa vel ratio acidulis applicari commodè poteſt, cum enim hæ potantur, Martis particulæ contentæ, ſed alimoniæ ineptæ, virtute alcali à commiſto ſeparantur acido, in quâ ſegregatione dicta ſalia confluunt ad ferrum & illi adhærent ac deſtruuntur, ut hoc videmus in argẽto aquâ forti ſoluto fieri, ſi enim huic ſolutioni, cupri lamellas injicimus tum aciditas aquæ fortis argentum deſerit, & debilius cuprum aggreditur, argentumq; cupro adhæret in pulvere compacto. Rurſus ſi huic ſolutioni, jã à cupro virideſcenti, lamellas ferri injicias, tunc ſubito cuprum relinquitur, & roditur ferrũ, cuprumq; ferro adhæret.

Hanc

Hanc transmutationem fieri, dum Goslariæ pulvis ruber vitriolatus in cuprum funditur, credibile admodum est, ibi enim aqua vitriolata cupro saturata, ferrum rodit, & cuprum dimittit in forma pulveris rubei, qui falsè tunc ferrum in cuprum transmutari, ignaris notat, quia ipsum cuprum est in formam pulveris præcipitatum, ab advenientibus particulis ferreis.

Præparationes ferri innumeras artifices invenerunt : cum vero omnes acido debeant ortum, eas, quia destructiones potius sunt, mittamus; contenti paucis in quibus Martis alcalica energia, (quia acido quocunque adeò expeditè se submittit,) non destruitur admodum, sed eam illibatam plus servat.

Inter hæc non minimum sibi servat locum *ferrum solubile VVillisii*, quod in tractatu de fermentatione adeò cælavit, hoc fit blandis acidis tartareis particulis hoc modo : Recipe limaturæ Martis subtilissimæ, à sordibus ope magnetis boni attractivi separatæ ℔. ß. tartari pulverisati ℔. ij. optimè mixta ferreo magno vasi immitte, & aquæ mensuras 10. vel 12. præter propter superfunde, ita tamen ut tertia pars vasis vacua maneat; Tunc ebulliant probè quo solvatur tartarus, isque solutus Martem aggrediatur, quod observes si materia attol-

attollatur. Perge verò coquendo per diem, & præsto semper sit aqua calida fervens, de qua semper affundi possit tantum quantum decoquitur, semper verò itidem agitare oportet materiam quæ alba apparet. Post horas 12. vel 14. ab opere desiste, & quod crassum est fundum petit, Tinctura verò subdulcis saporis supernatat hanc effunde & filtra, ac ulterius leni igne inspissa ad mellaginem, & serva.

Vires sunt ut indigitatum supra, vel resolutivæ vel constrictivæ pro peccantis materiæ dispositione, prout vel superfluum, vel deficiens acidum in corpore reperit.

Si plus alcalisatum Martem expetis, humectato sæpius Martis limaturam puram, cum urina, & in crocum vel rubiginem abire videbis jucundo spectaculo, fungulos enim minimos, ac si ex terra crevissent, producet rubicundos.

Si crocum saccharinum dulcem in omni & quocunque liquore salis instar solubilem velis, destilla ex ana. Martis limatura, & salis armoniaci spiritum volatilem urinosum; relictum caput mortuum cum rectificato vini spiritu extrahe reiteratis vicibus, donec omne acidum extractum. Postea superfunde aquam calidam & liquatur Martis crocus & solvitur cum aqua, hanc filtratã exhalare permitte & habe-

habebis crocum alcalisatum, sapore admodum dulci praeditum, & sale citius resolubilem: Sal muriaticum vagans & errans expedite attrahentem.

Aliàs si laminis ferri, spiritum sulfuris cum tripla, spiritus vini dosi infundas, radiisque exponas solaribus, ut liquor omnis evaporet, recipies crystallos laminae lateribus adhaerentes dulces, non contemnendarum virium.

Si verò Martem acido vis impraegnatum, quo in alvi fluxibus, à bile acriori nimis alcalisata, praestet effectum, ex eo fiat vitriolum hoc modo:

Recipe limaturae Martis purae pro lubitu, superfunde aquam fontanam, cujus tres partes una spiritus vitrioli vel sulfuris parte acidulatae sint, cucurbitae immissa Balneo impone, quo solvatur ferrum, solutionem filtra, si verò crassa nimis sit solutio, aquam affunde quo filtrari queat, hoc facto exhalare aquam permitte in cacabo ferreo ad cuticulam, quae tum cellae vel in alio loco reposita crystallisatur, qui leni calore exsiccandi, remanens vero liquor ulterius evaporatur, donec omnis in crystallos abierit.

Hi debilitatum excitant acidum, hinc confortant Stomachum, Hepar Renes &c. ac bilem acriorem obtundunt. In Dysenteria ℥.ß. misce

attollatur. Perge verò coquendo per diem, & præsto semper sit aqua calida fervens, de qua semper affundi possit tantum quantum decoquitur, semper verò itidem agitare oportet materiam quæ alba apparet. Post horas 12. vel 14. ab opere desiste, & quod crassum est fundum petit, Tinctura verò subdulcis saporis supernatat hanc effunde & filtra, ac ulterius leni igne inspissa ad mellaginem, & serva.

Vires sunt ut indigitatum supra, vel resolutivæ vel constrictivæ pro peccantis materiæ dispositione, prout vel superfluum, vel deficiens acidum in corpore reperit.

Si plus alcalisatum Martem expetis, humectato sæpius Martis limaturam puram, cum urina, & in crocum vel rubiginem abire videbis jucundo spectaculo, fungulos enim minimos, ac si ex terra crevissent, producet rubicundos.

Si crocum saccharinum dulcem in omni & quocunque liquore salis instar solubilem velis, destilla ex ana. Martis limatura, & salis armoniaci spiritum volatilem urinosum, relictum caput mortuum cum rectificato vini spiritu extrahe reiteratis vicibus, donec omne acidum extractum. Postea superfunde aquam calidam & liquatur Martis crocus & solvitur cum aqua, hanc filtratã exhalare permitte & habe-

habebis crocum alcalisatum, sapore admodum dulci præditum, & sale citius resolubilem: Sal muriaticum vagans & errans expedite attrahentem.

Aliàs si laminis ferri, spiritum sulfuris cum tripla, spiritus vini dosi infundas, radiisque exponas solaribus, ut liquor omnis evaporet, recipies crystallos laminæ lateribus adhærentes dulces, non contemnendarum virium.

Si verò Martem acido vis impraegnatum, quo in alvi fluxibus, à bile acriori nimis alcalisata, præstet effectum, ex eo fiat vitriolum hoc modo:

Recipe limaturæ Martis puræ pro lubitu, superfunde aquam fontanam, cujus tres partes una spiritus vitrioli vel sulfuris parte acidulatæ sint, cucurbitæ immissa Balneo impone, quo solvatur ferrum, solutionem filtra, si verò crassa nimis sit solutio, aquam affunde quo filtrari queat, hoc facto exhalare aquam permitte in cacabo ferreo ad cuticulam, quæ tum cellæ vel in alio loco reposita crystallisatur, qui leni calore exsiccandi, remanens vero liquor ulterius evaporatur, donec omnis in crystallos abierit.

Hi debilitatum excitant acidum, hinc confortant Stomachum, Hepar, Renes &c. ac bilem acriorem obtundunt. In Dysenteria ℥.ß.

misce

attollatur. Perge verò coquendo per diem, & præsto semper sit aqua calida fervens, de qua semper affundi possit tantum quantum decoquitur, semper verò itidem agitare oportet materiam quæ alba apparet. Post horas 12. vel 14. ab opere desiste, & quod crassum est fundum petit, Tinctura verò subdulcis saporis supernatat hanc effunde & filtra, ac ulterius leni igne inspissa ad mellaginem, & serva.

Vires sunt ut indigitatum supra, vel resolutivæ vel constrictivæ pro peccantis materiæ dispositione, prout vel superfluum, vel deficiens acidum in corpore reperit.

Si plus alcalisatum Martem expetis, humectato sæpius Martis limaturam puram, cum urina, & in crocum vel rubiginem abire videbis jucundo spectaculo, fungulos enim minimos, ac si ex terra crevissent, producet rubicundos.

Si crocum saccharinum dulcem in omni & quocunque liquore salis instar solubilem velis, destilla ex ana. Martis limatura, & salis armoniaci spiritum volatilem urinosum, relictum caput mortuum cum rectificato vini spiritu extrahe reiteratis vicibus, donec omne acidum extractum. Postea superfunde aquam calidam & liquatur Martis crocus & solvitur cum aqua, hanc filtratã exhalare permitte & habe-

habebis crocum alcalisatum, sapore admodum dulci præditum, & sale citius resolubilem: Sal muriaticum vagans & errans expedite attrahentem.

Aliàs si laminis ferri, spiritum sulfuris cum tripla, spiritus vini dosi infundas, radiisque exponas solaribus, ut liquor omnis evaporet, recipies crystallos laminæ lateribus adhærentes dulces, non contemnendarum virium.

Si verò Martem acido vis imprægnatum, quo in alvi fluxibus, à bile acriori nimis alcalisata, præstet effectum, ex eo fiat vitriolum hoc modo:

Recipe limaturæ Martis puræ pro lubitu, superfunde aquam fontanam, cujus tres partes una spiritus vitrioli vel sulfuris parte acidulatæ sint, cucurbitæ immissa Balneo impone, quo solvatur ferrum, solutionem filtra, si verò crassa nimis sit solutio, aquam affunde quo filtrari queat, hoc facto exhalare aquam permitte in cacabo ferreo ad cuticulam, quæ tum cellæ vel in alio loco reposita crystallisatur, qui leni calore exsiccandi, remanens vero liquor ulterius evaporatur, donec omnis in crystallos abierit.

Hi debilitatum excitant acidum, hinc confortant Stomachum, Hepar Renes &c. ac bilem acriorem obtundunt. In Dysenteria ℥.ß.

misce

attollatur. Perge verò coquendo per diem, & præsto semper sit aqua calida fervens, de qua semper affundi possit tantum quantum decoquitur, semper verò itidem agitare oportet materiam quæ alba apparet. Post horas 12. vel 14. ab opere desiste, & quod crassum est fundum petit, Tinctura verò subdulcis saporis supernatat hanc effunde & filtra, ac ulterius leni igne inspissa ad mellaginem, & serva.

Vires sunt ut indigitatum supra, vel resolutivæ vel constrictivæ pro peccantis materiæ dispositione, prout vel superfluum, vel deficiens acidum in corpore reperit.

Si plus alcalisatum Martem expetis, humectato sæpius Martis limaturam puram, cum urina, & in crocum vel rubiginem abire videbis jucundo spectaculo, fungulos enim minimos, ac si ex terra crevissent, producet rubicundos.

Si crocum saccharinum dulcem in omni & quocunque liquore salis instar solubilem velis, destilla ex ana. Martis limatura, & salis armoniaci spiritum volatilem urinosum, relictum caput mortuum cum rectificato vini spiritu extrahe reiteratis vicibus, donec omne acidum extractum. Postea superfunde aquam calidam & liquatur Martis crocus & solvitur cum aqua, hanc filtratã exhalare permitte &

habe-

habebis crocum alcalisatum , sapore admodum dulci præditum , & sale citius resolubilem: Sal muriaticum vagans & errans expedite attrahentem.

Aliàs si laminis ferri, spiritum sulfuris cum tripla, spiritus vini dosi infundas, radiisque exponas solaribus, ut liquor omnis evaporet, recipies crystallos laminæ lateribus adhærentes dulces, non contemnendarum virium.

Si verò Martem acido vis impraegnatum, quo in alvi fluxibus, à bile acriori nimis alcalisata , præstet effectum , ex eo fiat vitriolum hoc modo:

Recipe limaturæ Martis puræ pro lubitu, superfunde aquam fontanam, cujus tres partes una spiritus vitrioli vel sulfuris parte acidulatæ sint, cucurbitæ immissa Balneo impone, quo solvatur ferrum, solutionem filtra, si verò crassa nimis sit solutio , aquam affunde quo filtrari queat, hoc facto exhalare aquam permitte in cacabo ferreo ad cuticulam, quæ tum cellæ vel in alio loco reposita crystallisatur, qui leni calore exsiccandi, remanens vero liquor ulterius evaporatur , donec omnis in crystallos abierit.

Hi debilitatum excitant acidum, hinc confortant Stomachum, Hepar Renes &c. ac bilem acriorem obtundunt. In Dysenteria ℥.ß.

misce

attollatur. Perge verò coquendo per diem, & præsto semper sit aqua calida fervens, de qua semper affundi possit tantum quantum decoquitur, semper verò itidem agitare oportet materiam quæ alba apparet. Post horas 12. vel 14. ab opere desiste, & quod crassum est fundum petit, Tinctura verò subdulcis saporis supernatat hanc effunde & filtra, ac ulterius leni igne inspissa ad mellaginem, & serva.

Vires sunt ut indigitatum supra, vel resolutivæ vel constrictivæ pro peccantis materiæ dispositione, prout vel superfluum, vel deficiens acidum in corpore reperit.

Si plus alcalisatum Martem expetis, humectato sæpius Martis limaturam puram, cum urina, & in crocum vel rubiginem abire videbis jucundo spectaculo, fungulos enim minimos, ac si ex terra crevissent, producet rubicundos.

Si crocum saccharinum dulcem in omni & quocunque liquore salis instar solubilem velis, destilla ex ana. Martis limatura, & salis armoniaci spiritum volatilem urinosum; relictum caput mortuum cum rectificato vini spiritu extrahe reiteratis vicibus, donec omne acidum extractum. Postea superfunde aquam calidam & liquatur Martis crocus & solvitur cum aqua, hanc filtratã exhalare permitte &

habe-

habebis crocum alcalisatum, sapore admodum dulci præditum, & sale citius resolubilem: Sal muriaticum vagans & errans expedite attrahentem.

Aliàs si laminis ferri, spiritum sulfuris cum tripla, spiritus vini dosi infundas, radiisque exponas solaribus, ut liquor omnis evaporet, recipies crystallos laminæ lateribus adhærentes dulces, non contemnendarum virium.

Si verò Martem acido vis imprægnatum, quo in alvi fluxibus, à bile acriori nimis alcalisata, præstet effectum, ex eo fiat vitriolum hoc modo:

Recipe limaturæ Martis puræ pro lubitu, superfunde aquam fontanam, cujus tres partes una spiritus vitrioli vel sulfuris parte acidulatæ sint, cucurbitæ immissa Balneo impone, quo solvatur ferrum, solutionem filtra, si verò crassa nimis sit solutio, aquam affunde quo filtrari queat, hoc facto exhalare aquam permitte in cacabo ferreo ad cuticulam, quæ tum cellæ vel in alio loco reposita crystallisatur, qui leni calore exsiccandi, remanens vero liquor ulterius evaporatur, donec omnis in crystallos abierit.

Hi debilitatum excitant acidum, hinc confortant Stomachum, Hepar, Renes &c. ac bilem acriorem obtundunt. In Dysenteria ℥.ß. misce

miſcetur cum theriaca, & alutæ inducta umbilico imponitur, maximo cum effectu.

Si Veneris, *M*artis vitriolo combinatum deſideras, ut Hermaphroditicũ, audiat, Recipe *M*ineræ Veneris ℔. iij. Mineræ *M*artis ℔. *j.* vitrioli vulgaris ℥. xiij. ſubtiliſſime pulveriſatis affunde aq. comm. ſtent per diem & noctem donec tingatur aqua, hanc effunde, & recentem reaffunde, ac ſimile opus reitera donec non amplius aqua tingatur. Jam evapora aquam ut concreſcat vitriolum. Hujus gr. ij. iij. cum fœcula bryoniæ exhibita, maximè laudantur ab Hartmanno in deſperatis uteri affectibus.

CAPUT VII.

Cuprum conſiderat.

HOc ferro purius exiſtit, quia ſulfur ejus externum impuritatibus magis liberum, ac purioribus acidi ſpiculis concretum, exiſtit. *Cl. Helmont* miris laudibus ſulfur ejus extollit, externum, hoc enim cum non ſit neceſſarium, ut ſentit, metallo perfecto; credit ſulfur hoc externum abundanter Veneri eſſe additum pro infirmitatibus humanis, in cujus uſum cuncta mundi creata, à Stoicis directa eſſe, credita fuerint.

Ex hoc metallo, ſuperfluo externo ſulfure me-

metallico puriore prædito, dictus Cl. Helmont suum parat Ens Veneris, de quo in suis operibus mira prædicat. Hoc multi conjecerunt esse spiritum vitrioli, sed erraruntut ipse *Helmont* docet, quando inquit *in suo tyronibus oblato ferculo*, Non est ignis Veneris spiritus vitrioli, utcunque exquisitè rectificatus. Sed ignis ille est sulfur cupri volatile in forma olei viridis, dulcius melle, & à Mercuriali corpore, sui cupri, planè separatum Non verò haberi hic ignis potest, nisi cum plenari cupri destructione, corporisque Mercurialis ipsius Veneris volatilisatione, quod tamen etsi fiat volatile in forma olei: facili tamen negotio postmodum iterum reducitur in album & novum ac anonymum metallum, sub malleo tamen extensile.

Altera vero constitutiva cupri pars, ignis sive sulfur Veneris, non item amplius reducitur in metallum per se, quia sulfur non constituit metallum, sed Mercurius.

Duplex ideoque hic considerandum sulfur, Externum scilicet, & Internum; Internum quod in albo anonymo jam dicto Mercuriali metallo corpus fixat, sive coagulat, efficitque sub malleo ductile, cum aliàs Mercurius absque interno hoc sulfure nunquam in metallum coagulari posset.

Externum verò Veneris ſulfur, eſt oleum illud viride dulce, quodque iterum in metallum in ſe abſtractum cogi nequit.

In imperfectioribus verò metallis externum illud ſulfur à ſuo corpore Mercuriali ſeparari minimè poteſt, quin hoc ſimul pereat, etenim ſi toties plumbum ſublimetur, ſemper redit in idem numero plumbum.

Secus itaque ſe res habet in noſtro hoc ſubjecto quod amiſſo ſuo externo ſulfure, attamen in metallica licet candida maſſa ſubſiſtere poteſt, ut ideò ſulfur hoc externum non adeò neceſſarium ſit huic metallo, & propterea neceſſario alios habeat fines ad neceſſitates ingrati hominis conducentes, pro infirmitatibus ſcil. ejus.

Hactenus mirum quantum ruditer progreſſum eſt in indagando hoc admodum laudato ſulfure, quod tamen Cl. Helmont & quidam ejus eſſeclæ fideliter adeò aperuerunt: Et tamen ſunt qui crudum vitrioli acidum ſpiritum pro dicto Ente Veneris haberi volunt adhuc, at quam turpiter aberrent, ſupra ex Helmonte ſufficienter demonſtratum eſt.

Sulfur eſt quod experitur, non vero corroſivis acquiſitus ſpiritus etſi ſummè volatilis & albus. Sed hoc è ſpiritu viridi vitrioli per repetitam cohobationem, ultima ignis tortura

ex-

expresso & insigniter volatili fieri & coagulari debet; *Ex viridi vitrioli spiritu, non verò viliori methodo acquisito & fucato saturato colore*: Sed cuprum ipsum exaltari debet repetitis cohobationibus in liquamen volatile viride, blando & suavi acido volatili dispositum, & non corrosum, sed internè reclusum, quod tum, cum ipsum volatile sit, secum evehit cuprum quoad interna etiam reclusum, ut ne granum quidem relinquatur de metallo: uti observas, si hujus quid, ita dispositi & reclusi cupri tigillo indas, & igni tradas, intra breve temporis spatium omne evaporat cuprum ut ne vestigium ejus relinquatur: quod tamen non ita procedit vasi clauso inclusum, ubi multo fortior requiritur ignis tortura, & repetita cohobatio, donec cuprum etsi reclusum, in forma spiritus viridis volatilis, omne evehatur.

Antequam verò hoc cupri vitriolum volatile in spiritum destillatur, maximas etiam obtinet vires hoc dulce vitriolum, confortat enim, pacatque iratum archeum, dolores lenit & mirandas alias & infinitas vires continet, secus quam vitriolum communiori modo elaboratum, licet depuratissimum, quod præter ingratum saporem vomitũ excitat, & alia mala. Illud etiam ceræ instar ignæ liquabile, si

ſpiritu vini, in quo mox liquatur, digeritur aliquot diebus aromaticum ſpirat odorem.

Hiſce ex cauſis, hoc vitriolum volatile, multi veram fuiſſe lapilli Butleriani Baſin , crediderunt , confirmati relatione filii Helmontis Mercurii van Helmont, qui retulit hunc lapidem vetuſtate in viridem mutari colorem: ac hanc ejus mechanicam fabricationem docent : nimirum recipe ſalis marini ex capite mortuo poſt deſtillationem ſpiritus extracti ℥.j. hoc liquefiat in tigillo, ac immiſce vitrioli entis Vĕeris ʒ.ij. & ſubitò effunde in porphyritem , & lapillo huic aptato & in gyrum ducendo, permiſce quam optimè, antequam vitriolum avolare, & Sal planè coagulari queat.

Hujus vitrioli inſignes vires etiam ita crudè adhibiti, confirmat Marcus Marci à Kronlăd, qui refert, quod tunc temporis ex quo illo uti ceperit, Arthritis ſenſim remiſerit, ut poſtmodum ab ea immunis vixerit : ut adeò veriſſimum ſit, hoc vi pacandi Archeum præditum vitriolum, ad multos graves valere morbos, imò ad vitam ipſam prolongandam.

Hoc enim ſulfur metallicum externum, in pauperum ſolamen deſtinatum , & ab artifice reſeratum volatile, fixioribus ſalis marini particulis irretitum, virtutis ſuæ extenſione adeò fermentale exiſtit , ut etiam jam minima ſui odo-

odoris participatione, suas extendere possit vires in Archeum, eundemque sopire & demulcere.

In Emplastris hoc vitriolum admirandos præstabit effectus, nec satis deprædicandos sic fiat emplastrum tale: primò cum oleo lini per integrum diem, cum sulfure Antimonii igneo alcali parato, & cocto fac balsamum sulfuris: Hujus libram unam vasi cupreo immitte, & adde lithargyrii subtilissimè triti libram dimidiam, ac coque continua agitatione adhibita, donec lithargyrium solutum, tum adde axungiam humanam, vel cervinam ad dimidiam libram, & vitrioli volatilis unciam unam cum dimidia, & tantum ceræ quantum ad consistentiam sufficit, ac redige in Emplastrum ob admirandas virtutes merito aureum & auro præferendum.

Si in unguenti forma desideras: Recipe mellis purissimi uncias quatuor, succi plantaginis expressi & depurati, uncias duodecim, vitrioli volatilis uncias duas, coque leniter donec incrassescere incipit, tum adde croci optimi triti unciam dimidiam, & probe commisce, & si quid balsami sulfuris antimonialis addas, potentius efficitur, in illis malis quæ oleosa & unctuosa ferunt.

Horum vires omnium Emplastrorum, un-

guentorum & quorumvis balſamorum vulnerariorum vires exſuperant, propter vitrioli dulcedinem, tam in vulneribus quam ulceribus etiam peſſimis, ut mirari ſatis nequeas; ſicuti hoc patet ex ſimplici ſaltem viridis æris cum cera alba in Emplaſtri formam commixtum, quod mammillarum tumores duros mirabiliter emollit.

Cum ideò crudius hoc adhuc vitriolum volatile Veneris tantas exſerat vires, quid non præſtabit, ſi ad ſuam perfectionem devenerit. Hoc enim vitriolum etſi reliquis omnibus, quocunque etiam modo elaborata illa ſint, plus anteponendum tam ratione volatilitatis, quâ excellit, quam & virium ratione; attamen in volatile liquamē, repetitis cohobationibus redactum, rurſus in cuprum mutari poteſt: ea propter ut ab hoc viridi cupri liquore Mercuriali parti adhuc conjuncto ſulfur ſepares, ſal armoniacum inde auferri debet per repetitas ſpiritus vini deſtillationes: Commiſcendus itaque cupri liquor viridis cum ſpiritu vini rectificatiſſimo, qui tum leniſſime avocādus, & rurſus alius affundendus & abſtrahendus leniter, donec repetitis cohobationibus leniſſimè ſemper deſtillando, omne ſal armoniacum ſit evectum, ubi ſemper in fundo reperies aliquam ſulfuris partem levem raram à ſuo corroſi-

ofivo ſeparatam: Et ſi ignis regimen negligas
: calorem nimium addas, quædam etiam
ars una evehitur quæ alembicum jucundis
oloribus pingit, transgreſſa verò poſtea in li-
uore ſubſidet, à quo ſeparanda, & priori reli-
æ ſulfuris parti addenda. Poſſet quidem et-
m absque deſtillatione ſeparari hoc ſulfur, ſi
ltem liquor viridis cum ſpiritu vini rectifi-
atiſſimo digeratur per aliquot menſes, ita
nim debilitaretur corroſivũ, & relinqueret
ulfur: ſed cum multum temporis huc requi-
itur, præſtat per deſtillationem hoc ſepara-
:. Omni tunc corroſivo, mediante ſpiritu
ini extracto, nactus eris verum crocum Ve-
eris, Martis, vel Auri, omnes exſuperans cro-
os quacunque ſint parati methodo : Vires
nim & anima hujus croci extima jam eſt, &
nternè & externè in Emplaſtris, unguentis
c. efficit ea, quæ ſperare poteris. Præſervat
eriſſimè à calculo hoc Philoſophorum aro-
a, pacat Archeum diverſimodè alteratum,
ſcerum obſtructiones reſerat, laxa adſtrin-
t, & mira alia patrat, non ſatis laudanda.

Spiritus verò vini, qui corroſivum ſecum
oſtulit inſignes item continet vires, duplicẽ
b cauſam, quia præter dulce & volatile aci-
um, alcali etiam volatile continet, unde in
alculo maximarum eſt virium, & ab anima

Veneris irradiatus exiſtit, hunc tibi recommendatum eſſe patiaris in omnibus affectibus ubi deſideratur acidum, mireris vires!

Jam verò ſi ſulfur hoc Philoſophorum ulterius perficere lubet, nunc enim diſpoſitum eſt ſuam internam eſſentiam tradere artifici: Superfunde itaque huic alcali volatiliſatum ad eminentiam, & in phiola ebulliant per 8. horas, ac igneum hoc alcali ſimile ſibi liqueat, quod tum tinctum effunde & aliu l affunde & reitera opus donec nihil amplius de ſulfure ſolvi velit, nec menſtruum affuſum amplius tingatur. Omnem ſpiritum tinctum conjunge, & leniter rurſus abſtrahe, quem huic operi rurſus, & de novo applicare poteris; in fundo verò manet verum metallum potabile, non amplius in metallum reducibile, omnes proprietates habens, quas à Philoſophis ei adſcriptas legimus. Obſervandũ verò ut unà aliquid de alcali relinquatur, quia ſunt unius naturæ, & in unum migrant eſſe. Jam vero ut ultimam imponas perfectionis manum, leniter coagula ut ſenſim indureſcat, & hic pulvis poſtmodum gradibus ignis legitimè adhibitis ad fixitatem perducatur, ac tum veri Philoſophorum ſulfuris nomen ſibi vendicat, quia ei correcto & jam perfecto tota morborum cohors auſcultat, dũ radiis ſuis confortat & ex-

citat

t vel pacat archeum, ac in ipsâ animæ sede
ıbinatoque Duumviratu, amentias, apo-
‹ias, caducos, paralyses, vertigines asth-
:a, hydropes, atrophias, immanesque alios
ctus annihilat stupescente ipsa natura, sic-
vidisse ipse Helmont refert, in suo de ver-
herbis, & lapidibus Tractatu.

·Ioc est sulfurum metallicorum recluden-
eparandi & perficiendi verum fundamen-
ı, hoc quærite, & viliores omnes alias me-
orum præparationes vel destructiones,
sas faciatis, & imaginationi valedicite, &
oni perversæ, sic enim ad solida pervenie-
nedicamina quæ Medicum nobilitant, &
is Medicæ Authoritatem restaurant.

CAPUT VIII.

Aurum scrutatur.

TAndem ad aurum metallorum perfectis-
simum accedimus, hujus sulfureæ parti-
læ adeò sunt elaboratæ & exaltatæ ac per-
tæ, ut nullum amplius vitriolum suppedi-
ıt: sed hujus loco aurum sulfur adeò fixum
tinet, ut omnem etiam ignis vim eludat,

Veneris irradiatus existit, hunc tibi recommendatum esse patiaris in omnibus affectibus ubi desideratur acidum, mireris vires!

Jam verò si sulfur hoc Philosophorum ulterius perficere lubet, nunc enim dispositum est suam internam essentiam tradere artifici: Superfunde itaque huic alcali volatilisatum ad eminentiam, & in phiola ebulliant per 8. horas, ac igneum hoc alcali simile sibi liqueat, quod tum tinctum effunde & aliu l affunde & reitera opus donec nihil amplius de sulfure solvi velit, nec menstruum affusum amplius tingatur. Omnem spiritum tinctum conjunge, & leniter rursus abstrahe, quem huic operi rursus, & de novo applicare poteris; in fundo verò manet verum metallum potabile, non amplius in metallum reducibile, omnes proprietates habens, quas à Philosophis ei adscriptas legimus. Observandũ verò ut unà aliquid de alcali relinquatur, quia sunt unius naturæ, & in unum migrant esse. Jam vero ut ultimam imponas perfectionis manum, leniter coagula ut sensim indurescat, & hic pulvis postmodum gradibus ignis legitimè adhibitis ad fixitatem perducatur, ac tum veri Philosophorum sulfuris nomen sibi vendicat, quia ei correcto & jam perfecto tota morborum cohors auscultat, dũ radiis suis confortat & excitat

citat vel pacat archeum, ac in ipsa animæ sede combinatoque Duumviratu, amentias, apoplexias, caducos, paralyses, vertigines asthmata, hydropes, atrophias, immanesque alios affectus annihilat stupescente ipsa natura, sicuti vidisse ipse Helmont refert, in suo de verbis, herbis, & lapidibus Tractatu.

Hoc est sulfurum metallicorum recludendi, separandi & perficiendi verum fundamentum, hoc quærite, & viliores omnes alias metallorum præparationes vel destructiones, missas faciatis, & imaginationi valedicite, & rationi perversæ, sic enim ad solida pervenietis medicamina quæ Medicum nobilitant, & artis Medicæ Authoritatem restaurant.

CAPUT VIII.

Aurum scrutatur.

TAndem ad aurum metallorum perfectissimum accedimus, hujus sulfureæ particulæ adeò sunt elaboratæ & exaltatæ ac perfectæ, ut nullum amplius vitriolum suppeditent: sed hujus loco aurum sulfur adeò fixum obtinet, ut omnem etiam ignis vim eludat,

adeò concentratum hoc ſulfur, ut etiam in detonatione incredibilem ferè activitatis ſphæram occupet, cum adeò ſubtiles à concentratione ſuâ reſolutæ particulæ expanſionem tantam inducant, longè majorem, quàm vel reliqua metalla & mineralia fulminantia, quæ ex ſalibus vel vitriolis conſtituuntur.

Hic jam habes Philoſophorum præfixam metam, quam omnes optatam curſu contingere cupimus. In hoc principaliſſimum ſulfur latitare, quo imperfecta metalla exaltari & perfici debeant, Augurellus monet, qui,

In Auro, ſemina auri

exquirit, & ex hoc ſummam Medicinam parari vult, quæ in gravioribus morbis plenarium & optatum afferat auxilium; Morbo etenim adæquatum eſſe debet medicamen. Eſt quidem & vegetabilibus & animalibus ſua virtus à Creatore indita; ſed cum ea ut *Ioh. de Monte-Snyders*, docet, levioris ſint compoſitionis & texturæ, hinc à fermento primæ concoctionis mox transmutantur, deleto ſpecificæ operationis charactere, & in alimentum convertuntur, ut ſalvâ vi Medicâ ad poſteriores digeſtiones deferri, morbisque remotioribus partibus frequenter hoſpitantibus mederi non poſſint.

Ex minerali ergò Regno univerſalis Medicina

cina, petenda, & in præcipuo metallorum & mineralium sulfure, ultimo naturæ perfecto producto, quod in hoc nostro subjecto omniũ nobiliori, nobilioribus etiam viribus dotatum esse, ratio dictitat: quemadmodum enim Sol reliqua superat astra, radiorum claritate & puritate; ita & aurum mineralia & metalla reliqua, quæ etsi ex uno sulfure, & uno Mercurio concreta sint, differunt tamen multum ratione perfectionis, & licet ad hanc omnes pervenire tandem potuerint, attamẽ non impedit, quo minus perfectioris metalli sulfur per artem adhuc perfectius perfici queat, quam vel imperfectioris cujusdam mineralis, vel metalli dictum sulfur, cujus separandi & perficiendi modus de cupro supra descriptus est, qui ad aurũ & huc etiam applicari potest.

Nil magis mirandum, quam absurditates, quas multi foverunt de verâ Medicinæ universalis materiâ; cum enim auri corpus firmissimis quasi repagulis occlusum cernerent, in alias ineptissimas materias irruerunt, ex quibus non infimi sunt, qui ex nitro eam educi credebant; at aberrarunt multum: licet enim ejus spiritus cretæ auxilio lucidam producat materiam, longè tamen abest quod pro Stella Orientis, quæ Magos ad cunas Regis pueri deduxit, haberi debeat.

Eç

Et licet Philoſophi in Sole & Sale naturæ omnia eſſe exclamant, attamen hoc non de minerali Sale, ſed de metallorum, quod cum ſulfure idem eſt, intelligi volunt. Sed cum altiora hæc ſint, nec hic nos immiſcemus; viam ſaltem monſtraturi ſumus, quomodo ad corpus humanum applicari hoc noſtrum ſubjectum ſolitum ſit. In hoc ſanè hactenus ruditer admodum proceſſum eſt, adeò ut pauci reperiantur Medici, qui in hoc omnium nobiliori ſubjecto metallico, ad corporis humani infirmitates, medicamina ſua quærere audeant.

Contenti hactenus fuere plurimi Medici, etiam Chymię non ignari, vilioribus auri præparationibus, corroſivis acidis inſtitutis, quali vero cum effectu, experimenta ſilent: percurremus breviter principaliora eorum ex auro educta medicamina, inter quæ primum occupat locum crocus vel calx, quam ***Fulminans Aurum*** vocant, hoc ita fit:

Ad Ducatum unum ſolvendum additur ſpiritus vitrioli ℥. j. ʒ. ij. ſpir. ſalis ℥. j. ſalis armoniaci ʒ. ij. primo ſolvitur in ſpiritu mixto ſal armoniacum, quod fit ex tempore, tum aurum laminatum additur, & in arena moderatè calida ſolvitur.

Solutio ampliori cucurbitæ immiſſa, præcipita-

pitatur olei tartari sensim ac sensim affusi larga quantitate, ut ebulliat, in ista verò ebullitione adde aquæ fontanæ s. q. stent per noctem infusa, & sequenti die filtrentur per chartam, & in filtro remanebit auri calx fulminans, quam edulcoratam probè, in sicciori aere exsicca, ne calore accedente flammam concipiat: postmodum lævigaturus singulis vicibus parum semper sumas & lenissimè teras, ne incalescat.

Oleum tartari ex nitri & tartari ana. detonatis, solutis & in sal rursus coagulatis, factum fit.

Operatio pulveris hujus admiranda sanè, quod paucula ejus grana, tantã exerant vim, ac integra pulveris pyrii libra, ubi tamen hoc sursum, illud verò, nisi viam infernè præclusam inveniat, deorsum tendit, ob particularũ concentratam gravitatem, & salium contrariam texturam & mixturam, ut hoc indicat ex diversis salibus confectus pulvis fulminans, qui fit ex salis tartari p. iij. nitri puriss. p. ij. & sulfuris pulv. p. j. pulvis hic siccatus, & cochleari ferreo inditus, eundem cum Solis calce fulminante effectum edit: Si verò desuper accendatur carbone, fulminis instar sursum tendit, & si metalli cujusdam calx commixta fuerit, in momento quasi fusa in fundo residet.

Quod

Quoad vires, quas propinatum hoc fulminans aurum in corpore exserit, alvum laxare perhibetur; inprimis non edulcoratum admodum, tunc enim in corpore soluta salia fermentationem concitare, & exinde natura in expellendis excrementis fermentatis irritari dicitur: Et propterea in torminibus alvi, colica, & similibus cum fructu exhiberi verè perhibetur.

At tanti coëmere hoc aurum laxans, & nobile hoc subjectum vilioribus hisce subjicere laboribus, male factum duco, quia sic nucleo neglecto, in cortice hærere solemus.

Accedimus ad nobilissimam Auri tincturam, quam Aurum Potabile vulgò nuncupant Artifices, hoc verò paucos hactenus Medicos consequutos fuisse, notum est: Fictitias quidem tincturas ad nauseam usque traditas hinc inde legimus, sed oculorum imposturæ sunt: Et verum est, nullam omninò fieri posse veram Tincturam, nisi ex fundamento universalis Medicinæ eruatur illa, & ex sulfure auri à Mercuriali sua parte separati, ea legitimo extrahatur modo.

Quanti rumores non facti fuere de illo Antonii Londinensis Potabili Auro, cui etiam multi non infimi Chymiæ cultores, ut Hartmannus, Crollius, & alii subscripserunt; sed in con-

consideratè admodum, cum ea tinctura, ex singulari solum salium ingredientium textura cum auro copulata, digestionis beneficio emerserit.

Omnium verò maximè deridenda ea est Tinctura, quam ex aurâ quidam extrahere allaborant; & cum ex universali mundi spiritu vel aëris sale ortum duxisse credant, pro auri tinctura venditant. Certè nisi curiositas inventorem impulerit, quæ laudanda, ut sanè credulorum numero adjudicaremus, nil obstaret.

Et quid non alii de auri tinctura, mediante saccharo & spiritu vini spoponderunt? plura certè, quam in effectu demonstrare potuerunt.

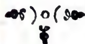
Quæ non experimenta tradit D. Joh. Tilemannus circa veras & irreducibiles auri solutiones? & tamen nullum est, quod languentium infirmitatibus satisfacere, & eorum desiderium saturare possit, nisi à menstruo quid emolumenti accrescat, turbato archeo, utpote quod suis particulis propriam energiam, non auri inducit.

Cum Acidis factæ solutiones in variis corporum infirmitatibus, ubi hoc desideratur, optimè quidem adhiberi possunt, quod & de alcalinis menstruis verum est.

Sed

Sed cum menſtrua ipſa hunc per ſe effectum ſæpè nobiliorem præſtent, quid opus perdere aurum?

Et ſi ad veram auri internam recluſionem & ſulfuris genuinam ſolutionem, qualem de cupro pertractavimus, haud pertingas, aurum tuum fac potabile per vinum, ſi quid ſuperabundat, tibi & proximo jucundius conſules, hocque Aurum Potabile ſi legitimo adhibeas modo, conſtitutioni tuæ congruo, habebis ad prolongandam & conſervandam ſanitatem certiſſimum experimentum, & univerſalem Medicinam, cui acquieſcere poteris, donec Deus meliora det, qui ſæpiuſculè parvulis revelat ejuſmodi arcana, quæ mundus neſcit, ac idcircò vilipendit.

JOHANN

JOH. HELFRICI JUNGKEN M.L.
Chymiæ Experimentalis Curiosæ,
Sive
MEDICI
PRÆSENTI SECULO ACCOMMODANDI,
PARS ALTERA,
Quæ
METHODUM MEDENDI
Paucis
SPECIALIUS
indigitat,
Et præmissa morbis curandis adaptat.

SECTIO I.

LEGITIMA PRAEPARATIONE ACQVISITA MEDICAMINA, CORPORIS HVMANI INFIRMITATIBVS CORRIGENDIS ACCOMMODAT.

CAPUT I.

Digestiva exhibet interna.

HÆc cum falsè recepta Galenicorum hypothesi de quatuor humoribus nitantur, omitti planè quidem possent, quia verò ea purgantibus, non electivè sumptis, sæpissimè optimo cum emolumento præmittuntur, dummodo principii salini diversimodè corrupti habeatur respectus, pauca

eaque generosiora lustrabimus, & prima
solum corporis regioni dicata, quæ ceu universi corporis sentina, gignit & suscipi
omnigena excrementa; variis vel flavæ ve
atræ bilis, & aliis innumeris recrementi
circumfluxa: huic in genere alvi subductio
dicata manet, quæ absque ullâ vi lenit, lubricat intestina, ut ex eis eliciantur stagnantia recrementa, vicina viscera vel transmissione læsura, atque ita materiam majoris mali exhibitura.

Hic verò ante omnia maximè observanda venit ea diversitas quæ inter materiam peccantem occurrit ratione salis excrementitii an vel deficiat acidum & bilis flavo Dominium obtineat, vel peccet nimia quantitate, & sali scorbutico & excrementitio ortum ministret.

Si sincera peccet bilis nimia volatilitate concentratur optimè acidis, & tum optime cum emolumento sequentia adhibentur, inter quæ laudatur

Pulvis Digestivus Hepaticus Ruber.

℞. *Crem. Tart.* ℔. *ij.* ℥. *viij.*
Spiritus vitrioli. ℥. *iiij.*

Infun

Infundatur hic spiritus super *santali rubri* in pollinem redacti ℥. iiij. adde *spir. vini* ℥. viij. & fiet tinctura.

Hac sæpius imprægnetur cremor tartari, donec omnis liquor sit imbibitus, terantur omnia in porphyrio summa cum diligentia ut singula probè uniantur, & fit pulvis delicatus ad ʒ. j. cum jusculo carnis sæpius datus, qui acriores bilis particulas obtundendo, pristino vigori eas reddet, & acidum debilitatum restituet: vel fiant sequentes.

Morselli de tartaro citrati.

℞. *Crem. tart. pulv.* ℥. *iiij.*
flaved. cortic. citri minutim concis. rec. ℥. ß.
sacchari albi aquâ rosarum & cinnam. sol. ℔. *j.*

m. f. s. a. Morselli qui ad ʒ. ß. sæpius sumpti bilem corrigent. Vel aliquoties in septimana sumatur haustus seri lactis cum seqq. herbis digestus. v. g.

℞. *Herb. chamedr.*
fumar.
becabung.
cochlear. ana. m. j.
rad. raphan. armorac. ℥. *j.*

In mortario lapideo contusa infundantur in

in seri lactis ℔. ij. horis 12. colaturæ adde *aquæ borrag. acac. ana. ℥. ij.*

ms. de hoc digestivo sumantur mane ℥. vj. & continuetur per octo dies.

Si acidum copia peccans, primas vias humore excrementitio salino scorbutico infarserit,

℞. *Croci Martis absque acido potentiori facti* ℈. ß.
corall. praeparat.
salis genist.
absinth. ana. gr. viij.

mf. d. a. 1. m.

Si bilis concurrat, adde tartari vitriolati ℈. *j.*

Vel ℞. *tartari vitriolati.* ℥. *j.*
dissolve in vini generosioris mensura j. cui adde
passular. minor. ℥. *iiij.*
cinnamomi. ℥. ß.

stent infusa, & de hoc mane post ovum sorbile, item vesperi sumatur haustus.

Vel detur seq.

Pulvis digestivus scorbuticus Mollenbrocci.

℞. *Croci Martis aperitivi* ℥. *j.* ʒ. *ij.*
magister. cochlear.

tartari

tartari vitriolat.
nitri antimoniati. ana. ʒ. j.
fecul. aron. ʒ. j. ß.
mſ. & detur ejus ℈. j. *ad* ʒ. ß.

Vel propinetur hoc vinum passulatum.

℞. *Passular. minor.* ℔. ß.
fol. senn. el. ℥. j. ß.
cortic. citri.
cinnam. ana. ℥. ß.
crem. tartari. ʒ. vj.
coriandri. ʒ. ij.

Mſ. contunde, & in vini generoſi menſu- risij. infunde per diem & noctem in loco calido: Poſtea coletur per manicam & de eo detur mane & veſperi hauſtus.

CAPUT II.

Purgantia magis consideranda tradit.

HÆc, si humores adeò sint corrupti, ne reduci ad bonam frugem queant, eos per secessum evacuant: Si enim copia vitiosorum humorum peccat corpus, evacuationem urget paulo fortiorem, quam quem præparantia vel digestiva præstant, quia tum humore peccante turgente, & in motu plus sæpè damni, quam commodi afferunt leviora alterantia propinata, nullis purgantibus stipata.

Peccant verò Galenici, qui absque ullo ferè habito respectu & in omni morbo, cum ad ægrum vocantur, subitò purgantia repetunt, nescientes nec considerantes, quas excitent in Microcosmo intempestivè exhibitæ & sæpius repetitæ purgationes, turbas, nec observantes corporum conditiones infinitis modis variare. Impura enim corpora, quorum vires boni succi penuria

ria flaccescunt, exsolvuntur facilè; quibus verò alvus semper stricta, nullum afferunt beneficium, nisi coactum. Dantur qui omni occasione ad fluxus alvi proclives, his leni pharmaco vel centum sedes procreares: alii præpropere vomunt; hic ad purgationis visum purgatur: ille nec vehementissimo movetur. Sic & obesi, nec prægraciles, nisi maxima cum cautela purgandi. Naturalis ergò cujusque proprietas exploretur prius, vel benignioribus scrutetur: & ignotus cautè aggrediatur. Melius itaque purgans partiri, quam ægrotantem in præcipitium deferre.

Sicquoque non omnis ætas idonea est, cautè namque succida infantum, & arida senum corpora tractanda: Si tamen res urgeat, omnem cogit deponere formidinem, vide de his pluribus tractantem *Cl. Svvalvve* in disquisitione therap.

Sic & Mulieres sibi sua requirunt, in ipso enim mensium fluxu, omne purgans aliud, est ineptum: Prægnantes cautè primis ac ultimis mensibus medicandæ: quod tamen lenit, humores nimium non colliquefacit, ut utero nocere queant, nec etiam tali, intestina nimium irritantur, & antequam per longam viarum ambagem illuc veherentur, perderent

rent sanè noxam, quam in urere utero possent.

Quantum verò purgare debeamus, difficillimæ indaginis res est: Materia tamen copiosa, etsi vires adsint, partitis tamen vicibus melius exterminatur. Succus crassus, valida desiderat, sed modice data: Vires imbecilles neutiquam subitò ac copiose quid peragendum volunt.

Purgatio porro curationis ergo suscepta, nullo temporis discrimine tenetur. Præservans verò, vere & autumno melius expeditur: & si tempus ferat lunæ motus observentur, sub incremento enim ejus omnes purgationes faciliores & cum minori ægri commotione conjunctas esse observabis. Principium etiam & augmentum morbi, licentiam purgandi exhibent; status verò quietem imperat, tum enim natura ex pugna se recolligens non turbanda est.

Jam vero usurpandi modus non vilipendendus: Huic solida, illi liquida placent, quorum tamen hæc citius illa tardius operantur. Oportet itaque hic maxime cognita habere quælibet purgantia; horum Schola Galenica multa somniavit genera videlicet cholagoga, phlegmagoga, melanagoga, & hydra-

hydragoga, pro quatuor humorum cantilena. An vero hæc dentur elective purgantia negant *Ammannus in sua paraenesi pag.* 330. *Walæus & Swalwe disq. therap. pag.* 54. & alii plures: quemlibet potius humorem à quolibet elici purgante verosimilius est, attractio quidem, ei largienda, sed non determinanda. Et cum non dentur isti quatuor fictitii humores, quomodo purgandi? Destruunt item elective purgantia catholica, quæ omnem humorem excrementitium expellunt. Efficax itaque omne legitimè paratum & exhibitum purgans, quicquid enim fluxile, tenue, aquosum, & biliosum invenit, indistincte exterminat; sequente, si purgans juste mensuratum sit, crassiori pituitosa, & plus coagulata excrementorum parte, atque ita ex valido medicamine omnes consequenter succi crudiores secedunt: Nec diversus fæcum color èlectionem indicat, quia fere omnes flavo colore tinguntur, nisi alium colorem ex medicamine traxerint, chalybeata namque nigricantem sæpè exhibent, rhabarbarum flavum &c.

Quod verò purgantia multum à se invicem discrepent, & eorum quædam leniter, alia fortiter,

titer, & multum evacuent, hoc diversam indicat particularum texturam, ratione vel acidorum vel alcalinorum spiculorum, variata dispositione figuratam, & humori idoneo & simili applicatam; non enim semper contraria contrariis, sed similia similibus solvi, & expelli in superioribus sufficienter experti sumus. An verò ita corporaliter, vel saltem virtualiter ad partem affectam veniant? item an cum chylo & sanguine circulentur? & an excrementa purgatione rejecta à corde arteriis communicentur? hinc inde quæritur, *ut Cl. Ammannus* inquit, sed vix deciditur. Quod corporaliter ad partem affectam non veniant, probant purgantia ab extra umbilico, & plantis pedum applicata: quod cum chylo, & sanguine circulentur, veclarant exempla quibus purgantium energia chylo & lacti nutricis communicatur; Et quot excrementa à cordo communicentur arteriis, diarrhæa à toto demonstrat. Sed instat *Cl. Ammannus*, quod utut „hæc largiar, inquit, non possum tamen absolutè credere: qualis enim amabo, anxietas „oriretur, qualia symptomata, si Regia corpo„ris, purgante invaderetur, & ipsa Majestas læ„deretur; & cum tormina à purgantibus sæpi„us in intestinis excitata sint intolerabilia, quid fiet

„fiet in corde? & si humores per arterias ad in-„testina deferuntur, cur non simul sanguis or-„dinariè & ante hypercatharsin excernitur? „Vel si acrimonia humorum corrodit & ex-„coriat podicem; quid ni multo magis hæc „acrimonia cor lædet? ut taceam: diarrhæam „à toto esse figmentum Galenicum: ideò quæ-„stio hæc de modo operandi purgantium, ut „& aliorum medicaminum manet indeter-„minabilis. *Vide VVillis Pharm. Rat. Pechlin. de purgantib. & alios.*

In purgantibus jam Medici gloria, & ægroti salus consistit, hinc admodum cautè circa purgantia procedere debet Medicus, ne circumstantias necessarias negligendo excessum committat. Quo verò purgans simplicius, eo perfectior effectus, quæ verò immodica variorum combinatione constant composita, damnantur, quia periculosa hæc est confusio, & ingredientia, sæpè tacitis sese, ex contrariantibus particulis conflata, viribus pervertunt, & destruunt, corrigentia tamen ob alienas vires non spernenda. Sed appropriata vehicula quæ purgantia ad partes quasque vehant, ridicula sunt, non enim eis prudentia inest quæ vix in homines cadit. His jam præmissis transcursim, ad ipsas accedimus formulas, ubi primo

alteret, ut vel quarta purgantium pars sufficia
v. g.

℞. *tartari vitriolati ℈.j.*
diagrid. correcti gr. v.
trochis. alhand. gr. iij.
gummi gutta gr. j.
ol. anysi gutt. iij.

ms. fiat pulvis pro dosi.

Vel ℞. *resin. scamm. gr. xij. vel xiiij.*
antimon. diaphor. cum nitro ℈. ß.
tartar. vitriolat. gr. viij.

ms. & pro dosi ante paroxysmum febrilem ex
hibe, ita ut simul natura & medicina opera
queant.

Si humores excrementitii tenaciores ex
stunt, liquidiora melius quam sicca operati
nes perficiunt, & tum si leniori rem expedi
posse existimas,

♃. *Rhabarb. pulv. ʒ. ij.*
aq. flor. acac. ℥. ij.
cinam. ℥. j.

Infunde per noctem in loco calido, ma
adde syr. cichor. cum rhabarb. vel rosar. sol
tiv. ℥. ß. & propina.

Vel ♃. *Resin. Ialapp. gr. xviij.*

aq.

aq. cichor. ℥. ß.
cinam. ʒ. *vj.*
syr. de cichor. c. rhab. ʒ. *ij. mſ.*

Vel ℞. *Resin. ſcammon. gr. xv.*
ſacchari candi ʒ. *iij. exactè mixtis adde*
ſyr. acetoſ. citri ℥. ß.

mſ. pro doſi.

Vel ℞. *reſin. jalapp. gr. xv.*

cum amygdalis tribus vel quatuor excorticatis, & aquæ acac. & cinamom. ana. ʒ. iij. fiat emulſio, cui adde ſyr. papav. errat. ℥. j. mſ. pro doſi

Vel ℞. *Mann. elect.* ℥. *iiij.*
fol. ſenn. el. ʒ. *vj.*
crem. tart. ʒ. *ij.*
paſſul. min.
conf. coriandr. ana. ʒ. *iij.*

miſta inciſa, & craſſiuſcule contuſa includantur nodulo, cui affunde aquæ bullientis ℥. xiiij. ſtent in infuſo per horas vj. poſt fiat colatura, vel ſine vel cum levi expreſſione.

Doſis eſt ab ℥. *ij.* ad ℥. *iiij.*

Si chronicis malis, lente & ſenſim demoliendis directam velis purgantis vim, vina medicata, omni ingratia deſtituta adhibeas. v. g. ſeq. vel ſimile.

℞. *Radic. aſparagi.*
graminis.
filicis.

primò Pulveres ponamus, & quidem se sistit hic tanquam universale purgans,

Pulvis Catholicus D. D. Mich.
qui

℞. *Radic. Ialapp.*
mechoac. alb. ana. ℔.j.
diagrid. sulfurat. ℥.viij.
Ol. anisi. ʒ.j.ß.
cinamom. ℈.j.
msf. fiat Pulvis subtilissimus cujus Dosis ℈.j.

Pulvis laxativus vegetabilis.

℞. *Ialapp. resinos.* ʒ.ij.
pulv. polychresti. ʒ.ß.
lap. bezoar. orient. ℈.j. *Msf. f. pulvis Dosis* ℈.j. *ad* ℈.ß.

Pulvis polychrestus sive rubinus vegetabilis est resina scammon. santalo rubro tincta.

Vel ℞. *Resin. jalapp. gr. xvj.*
tartari purificat. ℈.ß.
Ol. cinam. gutt. iij.
ms. fiat pulvis pro dosi.

V

Vel ℞. Resin. jalapp. ℈. ß.
scamm. gr. v.
Antim. diaph. cum nitro adhuc mixti gr. xij.
Sacchari cand. ℈. *j.*
Ol. cinam. gutt. iij.

Ms. fiat pulvis pro una vice.

Vel si fortiori opus sit purgante ut in Melancholia, Epilepsia, Apoplexia, quartana, in usum veniat seq. Nob. *Cnæfelii*

Pulvis Helleborinus.

Qui ℞. *Florum Helleb. nigri veri*, in felici aspectu Lunæ cum Jove & crescente ante Solis ortum collectorum.

sacchari albissimi ana. ℥. *j.*
salis essentialis acetosell. gr. xxiiij.
essent. citri ex cortic. rec. extr. gr. xij.

Ms. fiat pulvis subtil. Dosis ℈. *j.* ad ℈. *ij.* specifica proprietate supra dictis affectibus medetur.

Quid non spondet tartarus vitriolatus? hic à multis pro universali digestivo, & insigni purgantium stimulo habetur, adeò ut pugantibus junctus, eorum vim adeò exaltet,

primò Pulveres ponamus, & quidem se sistit hic tanquam universale purgans,

Pulvis Catholicus D. D. Mich. qui

℞. *Radic. Ialapp.*
mechoac. alb. ana. ℔. *j.*
diagrid. sulfurat. ℥. *vij.*
Ol. anisi. ℨ. *j.* ß.
cinamom. ℈. *j.*

msf. fiat Pulvis subtilissimus cujus Dosis ℈. j.

Pulvis laxativus vegetabilis.

℞. *Ialapp. resinos.* ℨ. *iij.*
pulv. polychresti. ℨ. ß.
lap. bezoar. orient. ℈. *j. Msf. f. pulvis Dosis* ℈. *j. ad* ℈. ß.

Pulvis polychrestus sive rubinus vegetabilis est resina scammon. santalo rubro tincta.

Vel ℞. *Resin. jalapp. gr. xvj.*
tartari purificat. ℈. ß.
Ol. cinam. gutt. iij.

ms. fiat pulvis pro dosi.

Ve

Vel ℞. *Resin. jalapp.* ℈. ß.
scamm. gr. v.
Antim. diaph. cum nitro adhuc mixti gr. xij.
Sacchari cand. ℈. *j.*
Ol. cinam. gutt. iij.

Ms. fiat pulvis pro una vice.

Vel si fortiori opus sit purgante ut in Melancholia, Epilepsia, Apoplexia, quartana, in usum veniat seq. Nob. *Cnœfelii*

Pulvis Helleborinus.

Qui ℞. *Florum Helleb. nigri veri*, in felici aspectu Lunæ cum Jove & crescente ante Solis ortum collectorum.
sacchari albissimi ana. ℥. *j.*
salis essentialis acetosell. gr. xxiiij.
essent. citri ex cortic. rec. extr. gr. xij.

Ms. fiat pulvis subtil. Dosis ℈. *j.* ad ℈. *ij.* specifica proprietate supra dictis affectibus medetur.

Quid non spondet tartarus vitriolatus? hic à multis pro universali digestivo, & insigni purgantium stimulo habetur, adeò ut pugantibus junctus, eorum vim adeò exaltet,

primò Pulveres ponamus, & quidem se sistit hic tanquam universale purgans,

Pulvis Catholicus D. D. Mich. qui

℞. *Radic. Ialapp.*
mechoac. alb. ana. ℔. *j.*
diagrid. sulfurat. ℥. *viij.*
Ol. anisi. ʒ. *j.* ß.
cinamom. ℈. *j.*

mſ. fiat Pulvis subtilissimus cujus Dosis ℈. *j.*

Pulvis laxativus vegetabilis.

℞. *Ialapp. resinos.* ʒ. *iij.*
pulv. polychresti. ʒ. ß.
lap. bezoar. orient. ℈. *j. Mſ. f. pulvis Dosis* ℈. *j. ad* ℈. ß.

Pulvis polychrestus sive rubinus vegetabilis est resina scammon. santalo rubro tincta.

Vel ℞. *Resin. jalapp. gr. xvj.*
tartari purificat. ℈. ß.
Ol. cinam. gutt. iij.

ms. fiat pulvis pro dosi.

Ve

Vel ℞. *Resin. jalapp.* ℈. ß.
scamm. gr. v.
Antim. diaph. cum nitro adhuc mixti gr. xij.
Sacchari cand. ℈. *j.*
Ol. cinam. gutt. iij.

Ms. fiat pulvis pro una vice.

Vel si fortiori opus sit purgante ut in Melancholia, Epilepsia, Apoplexia, quartana, in usum veniat seq. Nob. *Cnæfelii*

Pulvis Helleborinus.

Qui ℞. *Florum Helleb. nigri veri*, in felici aspectu Lunæ cum Jove & crescente ante Solis ortum collectorum.

sacchari albissimi ana. ℥. *j.*
salis essentialis acetosell. gr. xxiiij.
essent. citri ex cortic. rec. extr. gr. xij.

Ms. fiat pulvis subtil. Dosis ℈. *j.* ad ℈. *ij.* specifica proprietate supra dictis affectibus medetur.

Quid non spondet tartarus vitriolatus? hic à multis pro universali digestivo, & insigni purgantium stimulo habetur, adeò ut pugantibus junctus, eorum vim adeò exaltet,

primò Pulveres ponamus, & quidem se sistit hic tanquam universale purgans,

Pulvis Catholicus D. D. Mich.
qui

℞. *Radic. Ialapp.*
mechoac. alb. ana. ℔. *j.*
diagrid. sulfurat. ℥. *viij.*
Ol. anisi. ʒ. *j.* ß.
cinamom. ℈. *j.*
mſ. fiat Pulvis subtilissimus cujus Dosis ℈. *j.*

Pulvis laxativus vegetabilis.

℞. *Ialapp. resinos.* ʒ. *iij.*
pulv. polychresti. ʒ. ß.
lap. bezoar. orient. ℈. *j. Mſ. f. pulvis Dosis* ℈. *j. ad* ℈. ß.

Pulvis polychrestus sive rubinus vegetabilis est resina scammon. santalo rubro tincta.

Vel ℞. *Resin. jalapp. gr. xvj.*
tartari purificat. ℈. ß.
Ol. cinam. gutt. iij.
ms. fiat pulvis pro dosi.

Vel

Vel ℞. *Resin. jalapp.* ℈. ß.
scamm. gr. v.
Antim. diaph. cum nitro adhuc mixti gr. xij.
Sacchari cand. ℈. *j.*
Ol. cinam. gutt. iij.

Ms. fiat pulvis pro una vice.

Vel si fortiori opus sit purgante ut in Melancholia, Epilepsia, Apoplexia, quartana, in usum veniat seq. Nob. *Cnæfelii*

Pulvis Helleborinus.

Qui ℞. *Florum Helleb. nigri veri*, in felici aspectu Lunæ cum Jove & crescente ante Solis ortum collectorum.

sacchari albissimi ana. ℥. *j.*
salis essentialis acetosell. gr. xxiiij.
essent. citri ex cortic. rec. extr. gr. xij.

Ms. fiat pulvis subtil. Dosis ℈. *j.* ad ℈. *ij.* specifica proprietate supra dictis affectibus medetur.

Quid non spondet tartarus vitriolatus? hic à multis pro universali digestivo, & insigni purgantium stimulo habetur, adeò ut pugantibus junctus, eorum vim adeò exaltet,

altet, ut vel quarta purgantium pars sufficiat v. g.

℞. *tartari vitriolati ℈. j.*
diagrid. correcti gr. v.
trochis. alhand. gr. iij.
gummi guttæ gr. j.
ol. anysi gutt. iij.

ms. fiat pulvis pro dosi.

Vel ℞. *resin. scamm. gr. xij. vel xiiij.*
antimon. diaphor. cum nitro ℈. ß.
tartar. vitriolat. gr. viij.

mſ. & pro dosi ante paroxysmum febrilem exhibe, ita ut simul natura & medicina operari queant.

Si humores excrementitii tenaciores existunt, liquidiora melius quam sicca operationes perficiunt, & tum si leniori rem expediri posse existimas,

℞. *Rhabarb. pulv. ʒ. ij.*
aq. flor. acac. ℥. ij.
cinam. ℥. j.

Infunde per noctem in loco calido, mane adde syr. cichor. cum rhabarb. vel rosar. solutiv. ℥. ß. & propina.

Vel ℞. *Resin. Ialapp. gr. xviij.*

aq. ci-

aq. cichor. ℥. ß.
cinam. ʒ. *vj.*
ſyr. de cichor. c. rhab. ʒ. *ij. mſ.*

Vel ℞. *Reſin. ſcammon. gr. xv.*
ſacchari candi ʒ. *iij. exactè mixtis adde*
ſyr. acetoſ. citri ℥. ß.

mſ. pro doſi.

Vel ℞. *reſin. jalapp. gr. xv.*

cum amygdalis tribus vel quatuor excorticatis, & aquæ acac. & cinamom. ana. ℥. iij. fiat emulſio, cui adde ſyr. papav. errat. ℥. j. mſ. pro doſi

Vel ℞. *Mann. elect.* ℥. *iiij.*
fol. ſenn. el. ʒ. *vj.*
crem. tart. ʒ. *ij.*
paſſul. min.
conf. coriandr. ana. ʒ. *iij.*

miſta inciſa, & craſſiuſcule contuſa includantur nodulo, cui affunde aquæ bullientis ℥. xiiij. ſtent in infuſo per horas vj. poſt fiat colatura, vel ſine vel cum levi expreſſione.

Doſis eſt ab ℥. *ij.* ad ℥. *iiij.*

Si chronicis malis, lente & ſenſim demoliendis directam velis purgantis vim, vina medicata, omni ingratia deſtituta adhibeas. v. g. ſeq. vel ſimile.

℞. *Radic. aſparagi.*
graminis.
filicis.

rusci. ana. ℨ. iij.
cortic. radic. cappar. ℨ. ij.
polypod. quercin. ℥. j. ß.
herb. absynth. pont.
capill. ven.
centaur. min.
hyperici ana. m. ß.
fumar.
meliss.
scolopendr. ana. m. j.
Flor. borrag.
buglosſ.
acac. ana. m. ß.
Fol. senn. el. ℥. ij.
Rhabarb. el. ℥. ß.
tartari albi crud. ℥. ij.
sem. anisi.
cochlear. ana. ℨ. iij.
croci ℈. j.
macis.
cinamom. ana. ℨ. ij.

grosse incisa & contusa f. S. species pro tribus vini mensuris.

Dosis ℥. iiij. singulo mane.

Si in præservandis contagiosis malis purgandum sit, non invenietur præstantius quam hoc

Elixir

Elixir Propr. Rhabarb. Purgans.

℞. *Aloes socotrin.* ℥. i. ß.
myrrha elect. ℥. j.
croci Austriaci ℥. ß.
Rhabarb. finiss. ℥. iij.
Vini malvat. opt. ℔. ij.
spir. sulfuris campanati ℥. ß.

pulverisata & mixta stent in digestione per mensem & ultra, postea colentur per linteum, liquor tinctus & imprægnatus usui asservetur. Cujus dosis à ℈. j. ad ℥. j.

In febribus malignis, imò ipsa Peste, ut & in hypochondriacis & uterinis malis præstantius vix datur purgans.

Non infimum etiam meretur locum sequens

Elixir Citri Purgans D. Mich.

℞. *Radic. jalapp.* ℔. i. ß.
sem. carthami ℔. j.
gummi guitt.
scammon. rosat, ana, ℥. ß.

m. & extrahe cum Elixire citri, postea adde aquæ cinam. & syr. è succo citri parum.

Dosis est à ʒ. j. ad ʒ. iij.

Elixir sive Essentia Citri hæc est.

Rescinde flavas citri cortices subtilissimè, relictam pulpam pone super fornacem per 6. vel 8. dies, tum exprime succum, quem per cucurbitam destilla, & exit spiritus vini spiritum æmulans, hunc superfunde corticibus, & extrahe tincturam flavescentem palato & oculis gratam. Ne vero interea temporis pereant cortices, parum succi citri, vel aquæ rosarum eis insperge.

Si frigidum ventriculum cruditatibus repletum acidis, expurgare velis, prodest sequens

Spiritus Panchymagogus Cnœfelii.

℞. *Trochisc. alhand.* ℥. j.
scammon.
gummi gutta ana. ʒ. iij.

affunde spiritus anisi ℔. j. stent in digestione & serventur. Ejus Dosis est ab ʒ. ß. ad ʒ. vj.

Vel spiritus salutis Maxvelli.

℞. *Spiritus vini potentissimi* ℔. j.
Fol. senn. el. ℥. ij.
jalapp. resin. ℥. j.
hellebor. nigri preparati ʒ. vj.
olei fœnic. anisi ana. gutt. aliquot.

Folia sennæ & Helleborus contundantur, jalappa vero minutim incidatur, & macerentur

tur omnia per 14 dies, tunc exprime & adde iterum tantum novarum ſpecierum quantum prius addidiſti & ut prius procede: digeſtione repetita & colatura facta, ſi placeat, adhuc ſemel adde novas ſpecies, & ut prius procede, tunc ſpiritum expreſſum colatum pro uſu aſſerva.

Doſis eſt ab ℥.ß. ad ℥. *j.*

Nec hic duplex ſpiritus pro Viris & Mulieribus contemnendus. Si pro Viris,

℞. *Fol. ſenn. el.* ℥. *iij.*
ligni ſanct.
ſarſaparill.
rad. chinæ.
bacc. juniper. ana. ℥. *j.*
aloes hepat. ℥. *ij.*

Inciſa & contuſa infundantur *in ſpir. vini* libris iij. digeſtione peracta, tinctura colata ſervetur.

Doſis 2. vel 3. cochlearia.

Si Mulieribus appropriatum velis hunc ſpiritum,

℞. *Fol. ſenn. el.*
baccar. lauri.
Fol. card. bened.
aloes ſocotr. ana. ℥. *j.*

 ſuper-

superfunde concisis ℔.ij. spir. vini, & extrahatur tinctura, cujus dosis ut supra.

Si quis delicatior Morsellos purgantes expetat,

℞. *Ialapp. resinos. pulv. ʒ. j.*
spec. rosat. novell. ℈. ß.
amygd. d. excort. ℥. ß.
sacchari albi ℥. i. ß.

m. f. fiant morselli pro adultis num. ij. pro infantibus aliquot annorum num. vj.

Vel ℞. *Ialapp. pulv. ʒ. iij.*
diagrid. sulf.
gummi gutt. ana. ʒ. ß.
crem. tart. ℈. ij.
spec. arom. rosat.
diarrhod. abbat. ana. ℈. ij.
sacch. aq. cich. & cinam. sol. ℥. iiij.

f. s. a. Morselli pondere dimidiæ unciæ.

Vel fiant Morsuli solutivi de Ialappa.
v. g.

℞. *Conserv. rosar.*
violar. purp. ana. ℥. j.
spec. diatrag. frig. ʒ. i. ß.
radic. jalapp. resin. ʒ. j.
diagrid. sulf. ʒ. iij.
sacchar. in aq. cinnam. solut. ℥. xiiij.
olei cinamomi. gutt. vj.
anisi gutt. iij.

m. f.

ms. fiant s. a. Morselli pondere unciæ unius.

Vel ℞. *Talapp. pulv.* ʒ. ß.
crem. tart. ℈. ij.
resin. scamm. gr. vj.
sacch. alb. ʒ. ß.
olei citri. rec. ex cortic. extim. gutt. ij.

ms. fiat morsellus pro dosi.

Vel fiant Morselli Dia-Manna.
v. g.

℞. *Mannæ elect.* ℔. ß.

dissolve in aq. rosar. cinnam. & succi citri depurat. q. s. colaturæ adde

cremor. tartar. ʒ. iij.
jalapp. resinos. gr. xxxvj.
maceris gr. vj.
ol. still. anisi gutt. iij.

ms. fiant s. a. Morselli pondere unciæ dimidiæ.

Vel ℞. *Mannæ elect.* ℔. j.
tartari purificati ℥. i. ß.
jalapp. resinos. ʒ. vj.
olei maceris gutt. x.

f. s. a. Morselli pondere unciæ unius.

Si Pillulæ arrident tibi commendo hasce
Catholicas.

℞. *Aloes socotrin.*
diagrid. correcti.
trochisc. alband. ana. ℥. j.
Extracti helleb. nigri ℥. ß.

Cum syr. rosar. solut. & balsamo sulfuris vero fiat Massa, è quâ formentur Pilulæ minores, Dosi ℈. ß. ad ℈. j. exhibendæ.

Vel fiant hæ Pilulæ Catholicæ. v.g.

℞. *Spec. aromat. rosat.* ℥. ij. ß.
rhabarb. el.
colocynth.
helleb. nigri ana. ℥. j.
jalapp. resin.
Fol. senn. el. ana. ℥. i. ß.
scammon. ℥. ß.
mastich.
storac. calam.
aloes socotr.
gummi ammon. ana. ʒ. vj.
sem. ebuli ʒ. iij.
salis absynth. ʒ. vj.

Cum spir. vini & aq. cinnamomi f. s. a. Extractum ex quo fermentur pilulæ. Dosis à ℈. ß. ad ℈. j.

Vel ex solo *hellebori extracto*, addita *scammonii resina* fiant pilulæ, quæ in morbis melancholicis & mensium suppressione mirabiliter operantur.

Pro admodum delicatulis exoptatum maxime erit hoc

Electuarium Cydoniatum gratiss.

℞. *Scammon.* ℥. iiij. ex hoc tincturam extrahe

trahe cum optimo ſpiritu vini, reiteratis vicibus quousque omnis tinctura extracta ſit, & nullus ſpiritus tingatur amplius.

Jam paratum habeas Electuarium diacydonior. nondum ad conſiſtentiam inſpiſſat. ℔ iij. civil. & cum jam ſpiſſeſcere incipit, affunde paulatim ſpir. vini tinctum, movendo & agitando ſpatula, donec omnis ſpiritus tinctus affuſus evanuerit rurſus, ultimò affunde aliquid aquæ cinnamomi, recoque parum, ac tum in ſcatulas effunde & ſerva.

Si ſint qui nulla plane purgantia aſſumere queant, eis externè adhibeas ſeq.

Vnguentum Ieſſenii alvum laxans.

℞. *Fellis tauri.*
butyri recent. non ſaliti ana ℥. iij.
extract. helleb. nigri.
diacolocynth. ana. ℈. j.
diagrid. gr. vj.
croci gr. viij.

mſ. & lento igne coque ad conſiſtentiam melleam, & cum nucis juglandis putamine umbilico impone. Vel applicetur ſequens

Emplaſtrum purgans.

℞. *Semin. cataput.*
colocynth. ana. ℥. ij.

 rad.

rad. & fol. helleb. nigri.
esula.
succi tithymalli.
cucum. asinin.
agrestæ.
rad. sambuci rec.
ebuli ana. ℥. vj.
aloes hepat.
scammon. ana. ℥. i. ß.
therebint. ℥. iij.
mellis despumati q. s.
ut fiat s. a. Emplastrum vel cataplasma.

Miras habet vires hoc Emplastrum umbilico impositum solvit potenter alvum, vermes necat & expellit, stomacho applicatum vomitum, renibus & lumbis urinam, & mammis mulierum menstrua ciet, & abdomini impositum partum facilitate, & si diu gestetur fœtum expellere dicitur.

Vel hoc tibi Maxvelli oleum recommendatum habeas, ad quod

℞. *Aloes Hepatic.* ℔. *j.*
myrrha ℥. *v.*
fellis tauri ℔. *j.*

m. s. & ex retorta destilla oleum, cum hoc ventriculum vel umbilicum inunge, superimposita spongia hoc oleo tincta, & effectum mireris.

Sic

Sic & succus tithymallorum lacteus sale mixtus & alvi fæcibus recentibus immissus, violenter sed cum dolore alvum movere perhibetur.

Hæc jam sunt purgantia, quibus variè variatis & mutatis acquiescere sanè possumus, unicum tamen hoc semper observes, ut ita medicamen disponas, ut & sapore & odore blandiatur ægro, & quod validam ac suavem vim ex mole saltem exigua spirat, semper præferatur reliquis.

Nimius verò catharticorum usus Galenicis pravo more receptus respuatur, inprimis apozemata larga sanè dosi, & sæpè repetita, maximisque haustibus propinata, quæ ventriculum adeò sanè enervant & viribus labefactant, ut nunquam postmodum nisi exhibito medicamine, suum perficiat munus.

CAPUT III.

Vomitoria exhibet.

HOrum tanta sane est efficacia, ac tantum beneficium, ut etiam ea, quæ aliis purgantibus ne hilū cedunt mala, movere soleant, magis etenim sunt catholica, & materiam coa-

„quicquam reperiatur præstantius. Hæc sunt, „porro pergit pag. 8. quæ (post 40. cathartica „vulgaria succos corporis sinceros colliquan„tia miseris data, centro mali, ventriculi fer„mentum, aliarumque partium depravantia, „neutiquam pertacto,) chronica infirmitate „impense etiam exhaustis propinata, suppe„tias è vestigio attulerunt.

Quod verò Galenici timiduli, talia non præstent suis præscriptis vilioribus vomitoriis, nec hinc fidant, inde venit, quia in pharmacopoliis præparata vomitoria sunt cruda, incorrecta ex falsis fundamentis enata, viribus eximiis orbata & corrupta. Si verò hi à suis præconceptis erroribus remitterent, & veriora Chymiæ fundamenta haud adeò damnarent, meliora sane medentum fata proditura essent! sed redeamus ad nostra vomitoria. Hæc quidem (quia magis contra naturam vomitus agit quam purgatio,) etsi operationes suas non perficiant absque anxietate, totiusque commotione: contremiscunt enim sæpè labia, caligant oculi, & extrema frigent, quia ventriculus rei molestæ injuria convulsus totus sursum impetuoso conatu fertur: Nihilominus tamen, si alias Emeticum sit naturæ consentaneum, & additis aliquot resolventibus, abstergentibus, & leniter purgantibus, propinatum, salu-

salutiferus maxime erit vomitus, si moderamine compleatur. Et licet tam operosus effectus nil sanè nisi terribilia spiret, tamen recollectis viribus, pacatus deprehenditur archeus: quicquid enim impuritatis ac illuviei ventriculum, & viciniam infestabat, hâc via commodiori ejectum est.

Hinc Lien, & ventriculum contingentes partes, via hâc brevi & expedita omnibus exuuntur noxis, imò & ea quæ crassioris sunt tenacitatis ventriculo excutiuntur, ac consequenter tum reliqua corporis sublevantur.

Cum tamen interim valida hæc viscerum concussio non sit cuivis, hinc sanè proclivitas cujusque naturæ, ac humorum propensio & motus attendatur.

Ad vomendum verò aptus est nauseabundus, qui firmo stomacho, & capite, amploque pectore existit. Subitò hæc exposcitur medela cum æstuant præcordia; os amaricat, frequens salivatio, hypochondriorum morsus, amarulenti ructus, & alia juncta adsunt. Econtra verò cephalalgia in malignis, & hæmorrhagia lacessitus, sicut nec in tabem pronus, qui exhaustis viribus, & exuto robore, animo facile linquit, nunquam ad vomitum cogendus.

Conducibilis verò maxime est vomitus, ubi ventriculi salus claudicat, quicquid enim in

eo

eo cruditatis nomine venit, & ex ſingulari corruptela, maligna effumatione cerebro noxium eſt, imo ipſum venenum epotum, ſubitaneo hujus adminiculo ſine omni ejicitur noxa.

Et ipſe ſtomachus crebriori vomitu exagitatus præter naturam, vomitorio ſenſim exhibito curatur.

Non bilis quovis modo corrupta, non ipſa atræ bilis rabies, nec mucoſitates pituitoſæ ſalinæ, in intimis etiam viſcerum cuniculis contentæ, inconcuſſa remanent.

Sic & febriles poroxyſmorum inſultus, dum inchoant, hoc præſentaneum exquirunt auxilium: Febrilis enim focus ventriculo plerumque vicinus eſt, hic vomitorio legitime adhibito, aut extirpatur, aut infringitur, ne fomitem vel vaſis vel cordi remittat. Ipſa enim ſæpe natura in tertianariis, & quartanariis vomitum movere ſolet, quidni ergo artiſex motam camarinam, amplius commoveat, ita enim revocatur miaſma, vel influxus cohibetur, ne originem febri præbeat.

Omnibus porro catarrhis ſpicula hebetat, ac præſervatione etiam arthriticos mire ſublevat. Nec aſthmatici, nec anheloſi, ſi modo integro degant pulmone, à vomitu arcendi.

Jam

Jam vomitorium propinaturus, tempus oportunum notato, si enim sincerum lubet elicere succum, jejunis exhibe. Sed si duriter quis mobilis existat, stratagemate adhibito, nimirum post pastum, unius horæ spatio interjecto, vomitorium propina, ita enim vacuatio facilitatur, & bonus cum malo succus extrahitur: in ipso actu cum vomendi conatus angit, oculos comprime, & caput in prono situ repone, & si opus differatur nimium, digitis irritetur.

Si vero nimia violentia fatiget, compescatur, cucurbitula ventri imposita, & sal absinthii cum cochleari recentis limonum succi exhibeatur: vel fomentum adstringens ventri applicetur, aut laudani opiati aliquot grana porrigantur, ita enim placida quies fontem obturat, & stomachum confortat.

Sed ipsa jam adeamus vomitoria, inter quæ valentiora, quæ ulterius vires extendunt, quam alia fortiter saltem turbantia, triumphant. Hæc vero à verè purgantibus non natura, aut specie, sed gradu saltem differunt: vis enim in his excellentior, in purgantibus verò minor.

Quod verò sæpius purgans, vim induat emeticam, ab humoris ejiciendi dispositione dependet, volatiliores enim & biliosi à naturâ alias

alias facilius sursum feruntur, quam concentrati humores acido-salini scorbutici, qui ideo valatilioribus & acrioribus salinis vomitoriorum spiculis exagitari necesse habent.

Inter omnia vomitoria verè excellunt Antimoniata legitimè & parata, & graduum ratione adhibita. Et expeditum sane tibi præstabunt Emeticum, *sulfur Antimonii, centaurium minerale vocatum, tartarus Emeticus, poculum ex regulo perpetuum*: hæc, si ritè fabricata sint, mirandos sanè nec laudandos satis præstabunt effectus. Sic & doctissimus *Maxvellus* communicat ex antimonio purgans, quod universale, & instar auri potabilis suas operationes perficere deprædicat, & obscurioribus verbis ita describit:

Fac inquit, ex stibio Hungarico igne naturæ multiplicato calcinatione, pulverem albissimum, à fumo cave, quem copiosè emittit, verum si pondus hacce calcinatione tantum non inveneris errasti: ac tum igni iterum impone, donec pondus augmentetur, & tum calcinatio perfecta est.

Recipe hujus pulveris ℥. j. spiritus summi vegetabilis ℔. ß. simul mixta digere per 20. dies, vel mensem, liquorem decanta, cujus dosis ʒ. ij. ad ℥. ß. est in omnibus morbis summum arcanum.

Si pulvere remanente uti rursus velis, ut prius calcina, sed calcinatio citius perficitur, & pulvis virtute & pondere augetur, acidi spiculis ex Sole reattractis, & ita perpetuam habebis mineram salutis. Multa, pergit, tibi dixi, si intelligis.

Si mitiori rem expediendam judicas, tibi commendo gummi guttam, quæ præter emeticam vim, catharticam obtinet, ac hinc nec intemperanter effervescit in stomacho, præprimis si tartarus vitriolatus & spiritus vitrioli commixti sint. v. g.

℞. *gummi gutta pulv. gr. xij.*
tartari vitriolati gr. viij.
spir. vitrioli gutt. vj.
aquæ cinamomi ℥. j.
julepi rosarum ℥. ij.

misc. pro una dosi.

Vel ex hujus pulvere cum cremore tartari & mica panis in pilulas redacto non contemnendum habebis effectum.

Alias non ingratum nec violentum, sed jucundum admodum vomitorium præbet Cl. D Ludovici Oxysaccharum, quod ita parare jubet:

Recipe croci metallorum, legitimè ut de Antimonio parat. scrupulos octo, infunde per triduum in aceti communis (non destillati, ut-

ti, utpote nimium figentis :) unciis decem in loco calido, postea sæpius agitatus liquor, (qui de croco quidpiam dissolvit,) filtretur, eique ana sacchari albi additur & vitro clauso in calido detinendo sponte solvitur, & si placet, essentiæ papaveris erratici drachma tingitur, ac ita tutissimum etiam infantibus exhibendum acquiris vomitorium, cui trimestri grana duo præterpropter, anniculo grana septem & octo, adultis verò ad drachmas duas, tres, vel unciam semis, exhibitum hoc Oxysaccharum, optatum admodum præstabit effectum: De hoc refert, quod, cum confectum, unà præterpropter expressi oleosi corticum citri succi drachma condire instituerit, omnes ejus ac singulæ doses indifferenter quosvis per inferiora saltem sufficienter expurgarint. Cum verò hoc multoties tentasset, nunquam postmodum eundem effectum, in recenter fabricato Oxysaccharo, quosvis modo etiam quæsito, reperire potuisse refert.

CAPUT IV.

Diuretica examinat.

HÆc utinam, vel quicquid impuri seri va-
sis, vel visceribus adhæret, expellun
Non verò ea exhibenda, nisi natura ad vi
urinarias inclinet, quod ex sudore suppresso
& copiosa urina (nisi eam largior potus exci
tarit,) cognoscitur.

Et cum naturam universaliter expurgent
& ab attenuabili humorum colluvie liberent
hinc in acutis magnæ utilitatis esse etiam
contra communem opinionem, non præmis
sis universalibus, *Excell. Ammannus* asserit
cum ipsa sint universalia, hinc etiam in calcu-
losis subitò ad diuretica transeundum cæteris
paribus jubet, non tamen audacter, in omni
renum affectu, ubi de calculi præsentia non
sat certi simus. Notabilis enim hic error est,
inquit, quorundam practicorum, qui sine dis-
crimine diuretica, & calculum pellentia ad-
hibent, dum enim magnitudinem calculi, &
numerum ignorant, sæpius calculum in angu-
stias ureterum pellunt, cum ineffabili patien-
tis

tis cruciatu, ſicuti *Helmont* pluribus hæc pertractat *de lithiaſi* §. 15. *& ſeq.*

Reſpiciunt in genere diuretica, urinam, parte ſeroſa & ſalina variè variata conſtantẽ, & ejus largiorem fuſionem. Cum enim eædem ſalinæ particulæ ſæpè prava vi ſcorbutica peſſimos inducant effectus, hinc ad eadem diuretica ante omnia confugiendum erit.

Univerſale Diureticum acidulæ præbent, his actuale ineſt frigus, ſed potens calor & ſiccitas, abſtergunt enim & ſucci plurimum addunt, non abominandæ ſapore, viſcida incidunt, ac tartarea ſalina reſolvunt, & ex intimis corporis penetralibus educunt.

Non verò una via excrementa exturbant, licet præcipuè per urinas. Humoribus melancholicis, acidis, ſalinis, comixtione aqueæ ſubſtantiæ fluiditatem imprimunt; adeò ut per vias urinarias potiſſimum ſecedant.

Si ideoque viſcera vis impuritatibus ſcorbuticis ſalinis expedita? Si ventriculo & nervis afflare robur? & calidis ac frigidis affectibus ſolamen dare plurimum? adito acidulas. Sed præmiſſis præmittendis, adaptata diæta, & aliis obſervatis legitimis requiſitis.

Si has adire haud licet, vices ſupplere poſſunt acidulæ artificiales, quas *Henricus de Rochas* in peculiari tractatu, longè efficaciores

naturalibus ob ſeparationem ſuperfluæ aquoſitatis, & utilitatem tam hyberno, quam æſtivo tempore, prædicat, easque ex metallo in primam materiam redacto, auxilio ſalis hermetici, aut optima minera adhuc vivis, & proprio ſpiritu impprægnatis, ac facilè ſolubilibus, certoque membro appropriatis (ut cerebro vitriolum Lunæ, cordi aurum, epati Mercurium, pulmonibus ſulfur &c.) vi aquæ menſtrualis ex ſale hermetico, & terra virginea compoſitæ extrahit, admirandaque præſtari obſervavit.

Aliàs *D. Helvicus* Dietrich hoc modo ſuas paravit acidulas: v. g.

℞. *Antimon. nitri ana.* ℔. *j.*
ſulfuris comm. ℔. *j.* ℥. *ij.*

contuſis probe immiſce vel terram ſigillatam, vel bolum armenum, vel ſilices tuſos, aut arenam mundam optimè ſiccatam, vel quod melius Martis limaturam, tunc inde retortæ terreæ, & igne aperto vel per arenam ſecundum gradus deſtilla. Si lubet irroretur hæc tota mixtura phlegmate vitrioli, ex vitriolo crudo, per ſe per alembicum deſtillato, in vas recipiens præſuppone aquam frigidam fontanam ad ℔. j. circiter, vel quartam partem phlegmatis vitrioli, ſicque deſtilla, liquorem extillantem per M. B. rectifica, quod in fundo manet filtra, & ſerva.

CI.

Cl. Mollenbroc. de Arthritide vaga refert, se ex aphronitro tincturam facere, quæ miræ sit efficaciæ in obstructionibus reserandis, & resolvendo tartaro vel sale scorbutico, illumque per urinam expellendo: hanc ita fabricat:

Recipe *aphronitri*, q. v. superfunde *spiritum salis*, & ob salium contrariorum repugnantiam videbis miram effervescentiam, hinc in vase amplo conjungi debent; facta verò pugna, filtra liquorem, & habebis insigne medicamen in tartaro per urinam expellendo ut jam supra laudatum.

Sic & Penotus insignem paravit spiritum aperitivum quem hoc modo idem *Cl. Mollenbroc.* elaborat.

℞. *vitrioli Goslariensis* ℔. *iij.* ß.
salis tartari ℔. *ij.* ß.
silic. calcinator. ℔. *vj.*

Indantur retortæ terreæ, ac gradatim ignem augendo destillentur. Caput mortuum excoquatur, ac spiritus excocto sale impraegnetur, ex quo cum argilla figulina globuli efformentur, qui retortæ iterum immissi destillentur, ac destillatus spiritus rectificetur & ad usum servetur.

B. D. Keiling olim Archi-Episcopi Magdeburgensis Archiater hunc spiritum in

naturalibus ob ſeparationem ſuperfluæ aquoſitatis, & utilitatem tam hyberno, quam æſtivo tempore, prædicat, easque ex metallo in primam materiam redacto, auxilio ſalis hermetici, aut optima minera adhuc vivis, & proprio ſpiritu imprægnatis, ac facilè ſolubilibus, certoque membro appropriatis (ut cerebro vitriolum Lunæ, cordi aurum, epati Mercurium, pulmonibus ſulfur &c.) vi aquæ menſtrualis ex ſale hermetico, & terra virginea compoſitæ extrahit, admirandaque præſtari obſervavit.

Aliàs *D. Helvicus* Dietrich hoc modo ſuas paravit acidulas: v. g.

℞. *Antimon. nitri ana.* ℔. j.
ſulfuris comm. ℔. j. ℥. ij.

contuſis probe immiſce vel terram ſigillatam, vel bolum armenum, vel ſilices tuſos, aut arenam mundam optimè ſiccatam, vel quod melius Martis limaturam, tunc inde retortæ terreæ, & igne aperto vel per arenam ſecundum gradus deſtilla. Si lubet irroretur hæc tota mixtura phlegmate vitrioli, ex vitriolo crudo, per ſe per alembicum deſtillato, in vas recipiens præſuppone aquam frigidam fontanam ad ℔. j. circiter, vel quartam partem phlegmatis vitrioli, ſicque deſtilla, liquorem extillantem per M. B. rectifica, quod in fundo manet filtra, & ſerva. CI.

Cl. Mollenbroc. de Arthritide vaga refert, se ex aphronitro tincturam facere, quæ miræ sit efficaciæ in obstructionibus reserandis, & resolvendo tartaro vel sale scorbutico, illumque per urinam expellendo: hanc ita fabricat:

Recipe *aphronitri*, q. v. superfunde *spiritum salis*, & ob salium contrariorum repugnantiam videbis miram effervescentiam, hinc in vase amplo conjungi debent; facta verò pugna, filtra liquorem, & habebis insigne medicamen in tartaro per urinam expellendo ut jam supra laudatum.

Sic & Penotus insignem paravit spiritum aperitivum quem hoc modo idem *Cl. Mollenbroc.* elaborat.

℞. *vitrioli Goslariensis* ℔. *iij*. ß.
salis tartari ℔. *ij*. ß.
silic. calcinator. ℔. *vj.*

Indantur retortæ terreæ, ac gradatim ignem augendo destillentur. Caput mortuum excoquatur, ac spiritus excocto sale imprægnetur, ex quo cum argilla figulina globuli efformentur, qui retortæ iterum immissi destillentur, ac destillatus spiritus rectificetur & ad usum servetur.

B. D. Keiling olim Archi-Episcopi Magdeburgensis Archiater hunc spiritum in

naturalibus ob ſeparationem ſuperfluæ aquoſitatis,& utilitatem tam hyberno,quam æſtivo tempore, prædicat, easque ex metallo in primam materiam redacto, auxilio ſalis hermetici,aut optima minera adhuc vivis,&proprio ſpiritu impregnatis,ac facilè ſolubilibus, certoque membro appropriatis (ut cerebro vitriolum Lunæ, cordi aurum, epati Mercurium,pulmonibus ſulfur &c.) vi aquæ menſtrualis ex ſale hermetico , & terra virginea compoſitæ extrahit, admirandaque præſtari obſervavit.

Aliàs *D. Helvicus* Dietrich hoc modo ſuas paravit acidulas: v.g.

℞. *Antimon. nitri ana.* ℔. *j.*
ſulfuris comm. ℔. *j.* ℥. *ij.*

contuſis probe immiſce vel terram ſigillatam, vel bolum armenum,vel ſilices tuſos,aut arenam mundam optimè ſiccatam,vel quod melius Martis limaturam,tunc inde retortæ terreæ, & igne aperto vel per arenam ſecundum gradus deſtilla. Si lubet irroretur hæc tota mixtura phlegmate vitrioli,ex vitriolo crudo, per ſe per alembicum deſtillato, in vas recipiens præſuppone aquam frigidam fontanam ad ℔. j. circiter, vel quartam partem phlegmatis vitrioli, ſicque deſtilla, liquorem extillantem per M. B. rectifica , quod in fundo manet filtra,& ſerva. CI.

Cl.Mollenbroc. de Arthritide vaga refert, se ex aphronitro tincturam facere, quæ miræ sit efficaciæ in obstructionibus reserandis, & resolvendo tartaro vel sale scorbutico, illumque per urinam expellendo: hanc ita fabricat:

Recipe *aphronitri*, q. v. superfunde *spiritum salis*, & ob salium contrariorum repugnantiam videbis miram effervescentiam, hinc in vase amplo conjungi debent; facta verò pugna, filtra liquorem, & habebis insigne medicamen in tartaro per urinam expellendo ut jam supra laudatum.

Sic & Penotus insignem paravit spiritum aperitivum quem hoc modo idem *Cl. Mollenbroc.* elaborat.

℞. *vitrioli Goslariensis* ℔. *iij.* ß.
salis tartari ℔. *ij.* ß.
silic. calcinator. ℔. *vj.*

Indantur retortæ terreæ, ac gradatim ignem augendo destillentur. Caput mortuum excoquatur, ac spiritus excocto sale impregnetur, ex quo cum argilla figulina globuli efformentur, qui retortæ iterum immissi destillentur, ac destillatus spiritus rectificetur & ad usum servetur.

B. D. Keiling olim Archi-Episcopi Magdeburgensis Archiater hunc spiritum in

naturalibus ob ſeparationem ſuperfluæ aquoſitatis,& utilitatem tam hyberno,quam æſtivo tempore, prædicat, easque ex metallo in primam materiam redacto, auxilio ſalis hermetici,aut optima minera adhuc vivis,&proprio ſpiritu impraægnatis,ac facilè ſolubilibus, certoque membro appropriatis (ut cerebro vitriolum Lunæ, cordi aurum, epati Mercurium,pulmonibus ſulfur &c.) vi aquæ menſtrualis ex ſale hermetico , & terra virginea compoſitæ extrahit, admirandaque præſtari obſervavit.

Aliàs *D. Helvicus* Dietrich hoc modo ſuas paravit acidulas: v.g.

℞. *Antimon. nitri ana.* ℔. *j.*
ſulfuris comm. ℔. *j.* ℥. *ij.*

contuſis probe immiſce vel terram ſigillatam, vel bolum armenum,vel ſilices tuſos,aut arenam mundam optimè ſiccatam,vel quod melius Martis limaturam,tunc inde retortæ terreæ, & igne aperto vel per arenam ſecundum gradus deſtilla. Si lubet irroretur hæc tota mixtura phlegmate vitrioli,ex vitriolo crudo, per ſe per alembicum deſtillato, in vas recipiens præſuppone aquam frigidam fontanam ad ℔. j. circiter, vel quartam partem phlegmatis vitrioli, ſicque deſtilla, liquorem extillantem per M. B. rectifica , quod in fundo manet filtra,& ſerva. CI.

Cl. Mollenbroc. de Arthritide vaga refert, se ex aphronitro tincturam facere, quæ miræ sit efficaciæ in obstructionibus reserandis, & resolvendo tartaro vel sale scorbutico, illumque per urinam expellendo: hanc ita fabricat:

Recipe *aphronitri*, q. v. superfunde *spiritum salis*, & ob salium contrariorum repugnantiam videbis miram effervescentiam, hinc in vase amplo conjungi debent; facta verò pugna, filtra liquorem, & habebis insigne medicamen in tartaro per urinam expellendo ut jam supra laudatum.

Sic & Penotus insignem paravit spiritum aperitivum quem hoc modo idem *Cl. Mollenbroc.* elaborat.

℞. *vitrioli Goslariensis* ℔. *iij.* ß.
salis tartari ℔. *ij.* ß.
silic. calcinator. ℔. *vj.*

Indantur retortæ terreæ, ac gradatim ignem augendo destillentur. Caput mortuum excoquatur, ac spiritus excocto sale impraegnetur, ex quo cum argilla figulina globuli efformentur, qui retortæ iterum immissi destillentur, ac destillatus spiritus rectificetur & ad usum servetur.

B. D. Keiling olim Archi-Episcopi Magdeburgensis Archiater hunc spiritum in lite-

naturalibus ob ſeparationem ſuperfluæ aquoſitatis,& utilitatem tam hyberno,quam æſtivo tempore, prædicat, easque ex metallo in primam materiam redacto, auxilio ſalis hermetici,aut optima minera adhuc vivis,&proprio ſpiritu impregnatis,ac facilè ſolubilibus, certoque membro appropriatis (ut cerebro vitriolum Lunæ, cordi aurum, epati Mercurium,pulmonibus ſulfur &c.) vi aquæ menſtrualis ex ſale hermetico , & terra virginea compoſitæ extrahit, admirandaque præſtari obſervavit.

Aliàs *D. Helvicus* Dietrich hoc modo ſuas paravit acidulas: v. g.

℞. *Antimon. nitri ana.* ℔. *j.*
ſulfuris comm. ℔. *j.* ℥. *ij.*

contuſis probe immiſce vel terram ſigillatam, vel bolum armenum,vel ſilices tuſos,aut arenam mundam optimè ſiccatam,vel quod melius Martis limaturam,tunc inde retortæ terreæ, & igne aperto vel per arenam ſecundum gradus deſtilla. Si lubet irroretur hæc tota mixtura phlegmate vitrioli,ex vitriolo crudo, per ſe per alembicum deſtillato, in vas recipiens præſuppone aquam frigidam fontanam ad ℔. j. circiter, vel quartam partem phlegmatis vitrioli, ſicque deſtilla, liquorem extillantem per M. B. rectifica , quod in fundo manet filtra,& ſerva. CI.

Cl. Mollenbroc. de Arthritide vaga refert, se ex aphronitro tincturam facere, quæ miræ sit efficaciæ in obstructionibus reserandis, & resolvendo tartaro vel sale scorbutico, illumque per urinam expellendo: hanc ita fabricat:

Recipe *aphronitri*, q. v. superfunde *spiritum salis*, & ob salium contrariorum repugnantiam videbis miram effervescentiam, hinc in vase amplo conjungi debent; facta verò pugna, filtra liquorem, & habebis insigne medicamen in tartaro per urinam expellendo ut jam supra laudatum.

Sic & Penotus insignem paravit spiritum aperitivum quem hoc modo idem *Cl. Mollenbroc.* elaborat.

℞. *vitrioli Goslariensis* ℔. *iij.* ß.
salis tartari ℔. *ij.* ß.
silic. calcinator. ℔. *vj.*

Indantur retortæ terreæ, ac gradatim ignem augendo destillentur. Caput mortuum excoquatur, ac spiritus excocto sale imprægnetur, ex quo cum argilla figulina globuli efformentur, qui retortæ iterum immissi destillentur, ac destillatus spiritus rectificetur & ad usum servetur.

B. D. Keiling olim Archi-Episcopi Magdeburgensis Archiater hunc spiritum in

literis Cl. Mollebroccium datis, valde laudavit ob silicum admixtionem, præprimis si illi circa aurifodinas nati sint, in eorum enim spiritu maximam vim corporis machinam innovandi latitare asserit.

Dictus *Cl. Mollenbroc.* interim refert se hunc spiritum in hydrope maximè proficuum expertum esse.

Omnibus facilè palmam præripiunt salia volatilia, quæ coagulatorem salinum crudum acidum à coagulando liberant, sanguineam massam exagitando serosas à cæteris amandant, concretionem multa dilutione impediunt, quævis acria, copiâ suâ & energiâ destruunt, eorum spicula defricant, renum fermentum vitiosum, si illud calculi aut arenularum fabricæ vacet, enervant, temperantque. Si tamen calculosæ concretiones jam factæ sint, nonnisi longo usu, hisce salibus volatilibus curam perficies, quia illa per varias in corpore mutationes debilitantur, antequam verum hostem jam aggrediantur: hinc non inconsideratè Paracelsus suum ludum fixavit magis, ita tamen ut fixiori involucro volatilis Medicina obtegatur, ut tot digestionum subactionibus resistat fortior, usque eo latitans, donec hosti obvius simili dissimilitudine, (quia & calculus & ludus ejus acidum conti-

nent

nent ac alcalinum,) eum diruat, vel ejus copias im̃inuat, sicuti accuratè admodum hæc tractat politissimus *VVilhelmus ten Rhyne in suis meditationibus de veteri Medicina p.* 223. ubi ulterius calculosæ concretionis solvendæ spem in volatili nitri spiritu ponit, cum ex salibus volatilibus maximam partem constituatur, hujus verò solutionis causam esse, quod suis aculeis obstructiones reserat, & renum fermentum confortet, ut sanguineam massam largius præcipitet, sive serum à sanguine separet, ac multa dilutione acrium confluxum impediat, vel eadem hebetet. Et cum hæc volatilia acida suis spiculis non exactè illi fermento respondeant, destructionem calculosæ & salinæ concretionis, pro fabricatione intendant, inprimis nitri spiritus; Et hoc confirmari credit historia, qua nitrum à provincia Nitria deducit, quod plurimum ibi scateat, ubi nec rupes nec lapides ferè ullos permittat: forsan quia hujus spiritus, ignis instar, homogenea congregat, & heterogenea segregat, ac penetratione sua calculosum diruit vinculum.

Ex hoc fundamento supradicti spiritus vires suas trahunt, in resolvendis salinis & tartareis ac coagulatis mucilaginosis excrementitiis humoribus.

Ubi & maximè excellit Tinctura succini

cum liquore nitri fixi parata. Uti & tinctura nitri de nitro edocta; & supra dictus *Cl. Wilhelm. ten Rhyne* refert se experientia edoctum, nullum Sal volatile magis adversari calculo, quam calculi: quod & de reliquis massæ sanguineæ, & liquoris serosi, salinis concrescentibus particulis considerari meretur, ac hinc spiritus sanguinis humani urinæ, vel salis armoniaci volatilis & urinosus & acidus, hic admirandæ sunt energiæ, in salinis quibuscunque concretionibus resolvendis.

CAPUT V.

Sudorifera considerat & Alexipharmaca.

HÆc occultos inquirunt, ac inveniunt meatus, superfluas enim serositates, alienis utrinque qualitatibus imbutas, per totius corporeæ molis porositates confestim in aquæ speciem exprimunt.

Cum enim hujus copia arteriæ tenduntur, & cor potentius solito pulsat, tum natura suo molimine serum fundit, & poros laxat; Si vero claudicat hæc naturæ benignitas, Diapho-

phoretico erigenda eſt,quod ſolvit,fundit,tenuat ſuccos , ſegregatque à craſſioribus tenues: Et cor ad expulſionem inſtigatum oſcula vaſorum, cutisque patefacit.

Primo verò corporis ambitus, dein ſucceſſivè interna pleraque exceptis cavitatibus exonerantur,quia ad intima corporis penetrant, ſubtilia, ac agilia ſudorifera.

Hinc in chronicis frigidisque deſtillationibus,ubi indomabiles quandoque regnant humores,mira poſſunt ; quæ verò craſſi, ſalini, terreſtres nec liquabiles,ut in halitus vaporoſos faceſſant,relinquuntur ac reſpuuntur,aliis evacuantibus tum exterminanda.

Et licet toto corpore ign ea extendatur caliditas, perſtante ſolum virium robore, maximam tamen putreſcentium humorum copiam eliminant,præſertim ubi quid maligni aut peſtilentialis concurrit: Solis enim ſudoriferis cordi & ejus canalibus infeſta hoſtilitas ac pernicies infringitur , & malignitas declinatur, malitiaq; ad corporis ambitū deducitur, quorſum nec purgantia perveniunt unquam.

Ante omnia tamen,& quidem adoleſcente hoc malo expoſcit hæc remedia malignitas, mox in principio per ſudores diſcutienda, ne paulo poſt virium robore imminuto, cor oppreſſum deficiat.

Jam

Jam verò ut nil malorum consciscatur corpori, mollitur huic præsidio incumbendum, & nimia materiæ copia, si tempus ferat, primò eximenda est: Postea virium robur perpendendus, maximè enim hoc sæpe cadit, dum cutanea aperiuntur spiracula, & spiritus vitalis, caloris vehiculum, evanescit, ac humores solvuntur.

Non verò nisi blande ad sudorem cogendi emaciati, & quorum calor & biliositas moderamen excedunt, in his enim facile jecori malum succrescere potest.

Aliquoties de die movere sudores, nisi in peste necessitas urgeat, malum; duo enim vel tria indusia madefacta omne id absorbent, quod cum ægri tolerantia educibile existit.

In hydropicis hisce armis in aciem prodire haud licet, quia copia seri excedens promptè expelli haud potest, nisi plenitudo humoris serosi prius purgantibus detrahatur.

Quomodo verò jam discuti serositas debeat videndum, non enim sufficit Diaphoreticum assumere, sed opus item est calore ambiente, qui promovetur regumentis corpori circumpositis, ut pori dilatentur magis, libera tamen manente respiratione, ac ita pedetentim incalescat corpus, ut sic madefactum elapsa ab hausto remedio hora diffluat, tùm indusia

dusia madida semper cum calefactis commutanda: & omni sanè conatu frigus arcendum. Probe vero felicitant hanc operationem jejunus venter, somnus, æstus hypocausti, vel silices igniti, linteisque aceto madentibus involuti, ac pedibus axillisque suppositi, halitus item stragulis conclusus quoad tolerari potest, in peste verò & malignis somnus vitetur, ne venenum irrepat ad cor: ubi è contra in aliis suavì prærepente somno, à placida quiete, vigiliis, doloribusque exemptis sudores rorant copiosius ac tolerabilius.

Antequam verò ad ipsa accedamus sudorifera, hoc adhuc notari velim, ne ea propinentur ubi serum deficit, nisi aqueis vehiculis copiose additis, quo serum substantialiter augeatur nec jam deficiens magis exhauriatur. Sic & in primarum viarũ cruditatibus, quando abundant, antequam eæ purgantibus vel vomitoriis, quoad crassiores partes eliminatæ sint non exhibeantur, ne serum coagulatum, magis coagulent, & impuritates sanguinis quas tollere debent, augeant magis.

Nec fortius impellendi sunt ad sudandum ægri, præprimis quorum natura non inclinat. Hinc peccant illi qui in febribus tam benignis quàm malignis ægrum continuò instigant, ut sæpius phthiseos metum & alia non levia sym-

ſymptomata incurrat, hinc naturæ concedatur tempus oportet, cum ſæpe præſtet tenuis udor, quod nunquam præſtat ſudor.

Tandem ad ipſa deveniendum ſudorifera quæ vel externa ſunt vel interna : Externorum nomine Balnea, Thermæ, Laconica exercitia ,. & frictiones & ſimilia veniunt : nunquam verò his ſolis res abſolvitur niſi ubi in ſpatiis intercutaneis materia magis hæret, vel ubi tumor particularis membrum aliquod fatigat, tunc enim expetitum perſæpè levamen præſtant

Interna varia & diverſa ſunt, ab Alexipharmacis non diſtincta, niſi levi gradu; ſudorifera enim conſpicuum magis effectũ relinquunt, ubi Alexipharmaca absque ſenſibili ſæpè tranſpiratione ſanguinem ventilant: quia tamen ex uno fundamento educi ambo debent, hinc non diſtinctum dabimus examen: primò tamen ſudorifera magis , poſtmodum verò Alexipharmaca dabimus.

Hic verò duplex ſudoriferorum via potiſſimũ conſideranda, vel per alcalia vel per acida.

Alcalia in omnibus illis conveniunt affectibus ubi ſerum acidis, ſalinis, ſcorbuticis, impragnatum particulis, mali originem fovet : Inter hæc verò maximè volatilia excellunt, quæ potentius fixis ſudorem cient. v. g.

℞. *Aqua*

℞. *Aqua Card. bened.*
tenellor. C. C. ana. ℥.*j.*
salis vol. C.C. ℈.*j.*
syr. papav. err. ʒ.

mſ. pro doſi.

Vel ℞. *Sem. card. bened.* ʒ. *ij.*
aq. scabios. ℥. *ij.* ß.
scord. ℥. *ß.*

f. emulſio cui adde
salis vol. C. C. ℈. ß.
sacchari candi. ʒ. *j.*

mſ. pro doſi.

Vel ℞. *Aqua juniperi* ℥. *j.*
extract. junip. ℈. *j.*
ol. ejusdem dest. gutt. iij.
salis C. C. *vol* ℈. ß.
r b. juniperi ʒ. *ij.*

mſ. pro doſi.

Si verò ſimul humorum fermentatio concurrit, ut in inflammationibus, pleuritide, articulorum fluxibus, ubi & acidæ & alcalinæ inter ſe pugnant, ac ſpiritus hinc pereunt, & alcalinæ ſubiguntur, ac una in pus degenerant, tum ſtatim in principio jugulari debent particulæ dimicantes, eminentioribus ſudoriferis volatilibus fixis combinatis,

natis, ut sunt *Antimonium diaphoret. bezoard. minerale, nitrum fixum & similia.* Tum enim volatiles spiritus stagnantem sanguinem non modo resolvunt, poros aperiendo sudorem promovent, sed & acidum peccans emendant, expellunt, quia exagitant & cum eodem non condensantur, quia diversæ in volatilitate & fixitate naturæ sunt, & remanentia acria attenuando dulcificant, bili pristinum vigorem restituunt, ferociamque tollunt. v. g.

℞. *bezoard. mineral.*
salis vol. C. C. ana. ℈.ß.
Zinnab. nativ. gr. v.
laud. opiat. gr. j.

mſ. pro dosi.

Sic & acida sæpissime, levi copula combinata, optimum; præsertim in magis biliosis, præstant effectum, parant enim viam reliquis, spiculorum suorum similitudine, & ad inordinatos ac effusos feriunt in hostes. Sic observamus Tincturam bezoardicam acido volatili legitime copulatam, promptius sudorem movere quam absque hoc paratam. Sicuti comperimur in febribus intermittentibus, palpitatione cordis & similibus, ubi acidum simul peccat.

Si Bi-

Si Bilm magis volatilem, quam acidum respicere oportet, acida melius rem expedient, ac inter hæc quæ alcalinis commixta fixioribus, volatilitatem biliosam & concentrant ac expellunt, ubi absente malignitate sequens peroptimè convenit

Oxysal Diaphoreticum.

Recipe salis card. benedicti q. v. superfunde sensim tantum aceti generosioris, donec & sal dissolutum, ac ebullitio sedata, gratum liquorem acidum præbeat: tum evapora leniter liquorem, sal verò relictum solve cum aquâ rosarum, ac per octo dies leni calore digere, & fiet rubicundus liquor, qui decantatur, & ad siccitatem exhalatur, tum vero loco sicco asservatur.

Cujus dosis ℈. *j.* ad ʒ. ß.

Si malignitas, vel venenata qualia, sanguinem resolvendo, vitales offendant & destruant spiritus; eorum verò specialis proprietas nondum cognita satis sit, ad Alexipharmaca universalia confugiendum erit.

Sed licet nullum sit Alexipharmacum quod omnibus venenatis qualibus conveniat: attamen dantur polychresta, quæ pluribus malignis affectibus solamen attulisse, experientia comprobatum habemus,

Inter hæc ante omnia excellunt *Theriaca cœlestis & Tinctura Bezoardica.*

Hic verò obſerva, in principio, ad majorem penetrationem & diſcuſſionem citiorem, & ubi malignitas intimior, ac natura in expellendi opere ceſſat, & exanthemata retrocedere obſervantur cum reſpiratione difficili & præcordiorum anxietate, magis conducere volatilia.

Poſtmodum verò circa ſtatum, vel acquieſcente jam & ſedato archeo, ubi alteratione & præcipitatione magis opus, fixiora plus convenire.

Non verò ſemper ſudor cogendus, ſed ſufficit alexipharmacis ritè adhibitis, naturæ librum concedere motum.

Imò & hoc maximè venit obſervandum, ut homini maligno morbo prehenſo, ſubito, & ante initum ſomnum, alexipharmacum porrigas, ut ita in prima quaſi herba malignitatem jugules, antequam ſomno ad cor deferri ea queat.

Iam ad ipſa præſidia, inter quæ, propter nobiliora ingredientia, & ſingularem hinc energiam, primarium vindicat locum, & propterea ita vocata

The-

Theriaca cœlestis quæ mihi ita fit.

℞. *Opii legitimè parati ℥. viij.*

Huic in consistentiam melleam redacto, & succi limonum depurati ℔. j. soluto, in capaci vitro adde

Trochisc. de viperis ℥. iij.
Essent. croci ℥. ij. ß.
castor. ℥. ß.
Pulpæ scillæ ʒ. iij.
olei nucistæ ℥. ij. ß.
spir. vitrioli volat. ℥. j.
myrrhæ elect. ℥. ij.

Hisce adde Extractum ex sequentibus speciebus paratum. v. g.

℞. *Angelic.*
Carlinæ.
Imperator.
contrajerv. ana. ℥. iiij.
Zedoar. ℥. ij.
Fol. menth. moschat. m. ij.
mari veri ℥. ij.
comar. scord.
rutæ ana. ℥. iij.
hyperici ℥. j.

Ex his speciebus incisis fiat cum vino malvatico spiritu vini acuato extractum, quod tum rursus suo solvente solutum, prioribus adde.

Porro adde ex sequentibus aromaticis confectum extractum. v. g.

℞. *Cinamomi acuti* ℔. ß.
fl. macis.
Ligni aloes ana. ℥. *ij.*

Ex hisce cum aqua cinamomi fiat s. a. Extractum, quod tum aqua cinamomi rursus solutum prioribus adde.

Jam ex fæcibus post extracta relictis, & calcinatis, ac in cineres conversis fiat sal, qui repetitis solutionibus purificatus prioribus addatur.

Postea in B. abstrahatur liquor ad remanentiam extracti liquidi.

Spiritum verò egredientem serva pro nobiliori aquâ theriacali.

Jam ut confectum extractum in cœlestem exaltes theriacam, superfunde ei spiritum vini juniperinum summè rectificatum ad quatuor digitorum eminentiam, & vase accuratè clauso, in calore leni detineatur per 6. vel 7. dies, donec spiritus probè sit tinctus: quo effuso alium superaffunde, ac laborem repete, donec spiritus omnes vires extraxerit, nec tingatur amplius.

Hoc facto massam remanentem in reverberio calcine, quo flammâ sensim crema, in cineres abeat materia, ex qua sal elicies & puri-

purificatum serves spiritui tincto jungendum.

Spiritum jam tinctum & sale junctum, in B. lenissimo destilla, & serva pro spiritu theriacali summe Bezoardico: in fundo verò residet vera theriacæ essentia, cujus unciis quatuor adde

Perlarum prap. Orient.
Smaragd. prap. ana. ℥. ß.
Lapis. boz ar. veri ʒ. ij.
bezoard. mineral.
cinnab. nativ. ana. ʒ. iij.
ambr a. gris. ʒ. j.

misce continue agitando, donec eam assecuta sint consistentiam ut in pilulas formari queant.

Hæc est extracta mea cœlestis Theriaca, quam ego omnibus, etiam maximis solennitatibus paratis, & ex variis inutilibus ingredientibus præter rationem compositis, Pharmacopolarum, longè sane præfero. Percurre eorundem de hac theriacâ hinc inde editos tractatulos, & ingredientia considera, invenies revera multa inconsideratè admodum addita, quæ quidem molem, at vires minimè addunt. Et quid comixta gummita? An ea vim alexipharmacam exaltatura existimas? Sane! cum principalissimæ hujus theriacæ vires in opio consistant, quid opus multis inutiliter

quærere, quod paucis iisque vires nobilioribus efficacius obtinemus, nisi quis præter necessitatem, vel sumptus & labores, ex nimia curiositate, multiplicare ineptè velit.

Opium est quod principaliter hic suas exserit vires, assentiente nobis *Cl. D. Ludovici in sua Pharm.* ubi saluberrimum opii cum alexipharmacis aliis Diaphoreticis copulationem sat nosse asserit, eaque etiam in malignarum illarum cephalalgicarum principiis, opii tantillo quasi condita, imò in augmentis ad diaphoresin, (non verò statu, contra vigilias atque deliria, ceu tum sæpenumero funesta) securissimè magnoque cum juvamine exhiberi, tam diu se confirmatum scire refert. Nec dissentiunt alii, inter quos *Cl. B. Swalve* vult, narcoticam, ad diaphoresin non minus præstare ac salinam & hoc non accidentaliter sed ex se, cum ex eis, inprimis opium, calore id est volatilissimis sulfureo-salinis particulis constet, unde etiam Theriacam, Mithridatium, Diascordium & plura alia antidota sudores præcipue eliciant. Dosis hujus theriacæ utplurimum est à gr. ij. ad iiij. in pilulis, vel cum aliis nobilioribus remixti, gr. j. vel ij. v. g.

℞. *Aquæ Card. bened. vel tenell. C. C.* ℥. *j.*
Tinct. bezoard. gutt. xx.

the-

theriac. cœlest. gr. ij.
salis viper. vel C. C. vol. gr. viij.
syr. è tot. citri ℥. ij.

m. f. pro dosi in peste sæpius repetenda.

Castorei Extractum.

Quod ingreditur, hoc fiat modo. v. g.

℞. *Castorei opt recent. ℥. iiij.*
spir. cerasor. nigr. vel lil. convall. ℔. ij.

Castoreum ab omnibus membranis, & pinguedine purificetur, incidatur subtilissimè & cucurbitæ vitreæ immisso superfundatur dictus spiritus: factaque unius diei maceratione, abstrahatur spiritus destillando fortiter per M. B. ad siccitatem castorei, ut omnis spiritus iterum proliçiatur, qui asservetur studiose.

Ex residuo castoreo extrahatur repetitis vicibus, spiritu vini affuso, essentia, donec spiritus non amplius tingatur, postmpdum spiritus omnis tinctus abstrahatur levi calore M. B. ad consistentiam mellis, quæ in patina vitrea, ulterius ad satis densam extracti consistentiam evaporetur, cui denique restituatur spiritus ablatus, & addita essentiæ arant. saccharin. ex rec. cortic. extractæ, ℥. ß. tum fiat

justa consistentiæ extractum : quod propter particulas salino sulfureas volatiles oleosas, ad effectus cerebri & uteri insignis est Medicina.

Ex croco, eodem plane modo, jam docto, fit itidem essentia.

Præterea etiam Theriaca cœlestis pro Panacæa à multis vult haberi, ad omnes ferè morbos, cui tamen non semper eventus respondet, variis quidem medicaminibus admodum commodè in multis affectibus, (ubi sudorifera, & bezoardica desiderantur, item spirituum exsultans motus, dolorem, vigilias, &c. infert,) combinatur; quod verò in omnibus fermè affectibus, ad quos vulgo laudatur, ad eam, per se & aliis haud combinatam, tanquam ad sacram anchoram confugere debeamus, nimium dictum existimo, cum non ubique & bezoardica & narcotica rem expediant.

Accedamus igitur ad alterum, quod aliis universalius volumus, Alexipharmacum, quod ob insignes vires nuncupatur

Tinctura bezoardica.

Hanc nos ita adornamus ex *Cl. D. Ludovici, Hoffmanni*, & aliorum mente. v. g.

℞. *Ra-*

℞. *Radic. Angelic.*
Carlinæ.
enulæ.
Zedoar. ana. ℥. iij.
croci integri Austriaci ℥. j.
herb. scordii.
rutæ ana. m. j.
cinamomi el.
cortic. citri.
myrrhæ el. ana. ℥. ß.
castor.
Opii ana. ʒ. ij.

Incisa & contusa infunde in spiritus baccar. juniperi vel sambuci optimè dephlegmati ℔. v. stent in digestione per 14. dies & ultra, sæpius interea agitando, post sume spiritum decantatum ac leviter quodammodo expressum, cui adde

Spiritus tartari volatil. legitimè parati ℔. ij. ß.
salis volat. CC. vel succini ℥. ij.
spiritus vitri li volatilis ℥. x.
essent. camphor. ʒ. ij.

m. s. tingantur vel santalo, vel essentia papav. errat.

Hæc est nobilissima & adeò decantata Medicina, à B. D Michels, ratione quidem ingredientium, non verò in fundamento differens, & ab illo, post mixturam simplicem, quæ neque ab his multum distat, adeò decantata & divulgata, ut instar Panaceæ haberi cœperit, in

plurimis corporis humani infirmitatibus. Cum vero B.D.Michels descriptio, plurima minimè necessaria contineat ingredientia ratione quidem virium haud absimilia; attamen quia vilia quædam, quæ magis molem quam vires addunt, hinc non immeritò, dicti Cl. Medici, (juxta quorum normam, hanc nostram concinnavimus tincturam:) correctionem instituerunt, selectiora saltem, & conspicuis viribus dotata ingredientia assumendo, viliora verò negligendo.

Vires nobiles satis & decantatæ sunt, in omnibus illis affectibus, ubi Alexipharmacis & Bezoardicis opus esse duxeris. Hinc in quibuscunque febribus intermittentibus, malignis, morbillis, variolis epilepsia, apoplexia, pleuritide, catarrhis, uterinis suffocationibus, morbo hypochondriaco & similibus, optimo cum emolumento propinatur in variis convenientibus vehiculis, vel cum cerevisia simpliciter, aut, vino à guttis x. ad xx. & L. remixta.

Principalissima energia in particulis hujus tincturæ volatilibus salino-sulfureis consistit, quas non spirtus tartari solum sed & reliqua, ut camphora, opium, myrrha &c. addunt.

Sunt qui camphoram non consultò semper addi

addi existimant, ubi sanguis nimis rarefactus ebulliat, ac ita vigilias, sitim, calorem immodicum & similia inducat: at si hoc omnino ita se haberet nunquam in febribus malignis, & peste, ubi principalissimè nexu suo solvitur sanguis, & spiritus exultant, sui juris facti, exhiberi deberet; ubi tamen experientia aliud docet, scilicet, quod tum malignum, venenosum & rodens ac suffocans acidum, patientes sine intermissione exanimans, camphora per os data, statim absorbeat, ut spiritus vitalis pristinum recuperet vigorem; observatione ex acidis spiritibus desumpta, quos, quò subtiliores offendit, eò expeditius absorbet.

Si tamen quis aliquam partem absque camphora asservare velit, licet; inprimis cum dentur, quibus odore saltem contrarietur, nec omnes omnia ferant.

Quoad superiorem verò difficultatem ultrò adimendam, credo, opium blandimentis suis, particularum camphoræ subtilium spicula maximè restinguere, vel hebetare, ne ullum quidem succrescere possit majus malum.

Et quorsum rapiuntur illi? Si in sanguinis rarefactionibus, calore immodico & similibus, prohibita omnia, vel ea saltē volunt, quæ particul. suarū subtilitate eas juvare rarefactiones pos-

possunt, sane omnia & Alexipharmaca & Bezoardica alia, quæ ex his particulis constant, in febribus malignis & similibus exulare deberent, quod tamen experientiæ reclamat.

Opium ex supra recensitis causis, (in theriaca cœlesti.) hanc etiam tincturam optime ingredi, dicti Authores confirmant, nisi expressa pestilentium narcosis moderamen suadeat.

Si tamen lubet, poteris plane omittere opium in compositione, & exhibitionis tempore demum, pro rei exigentia de tinctura anodyna addere, quantum requirit morbi status, ita certius erit.

Universalioribus jam dictis alii Electuarium Orvietanum adnumerant, quod à *Cl. D. Sebastiano Scheffero* communicatum accepi hac formâ.

℞. *Gentian,*
bistort.
carlin.
torment.
dictam alb.
aristol. rot.
long.
anth. r.
card. sanct. in umbra siccat.
calam. arom.
sem. echii.
anchus.
citri ana. p. aq.

quibus

quibus subtilissimè pulverisatis adde

Radic. scorzoner. pulv. ad pondus omnium.
Pulveris hujus sume partem unam.
Mellis d. spumati partes tres.

Misce benè & fiat Electuarium super ignem lentum, cui in fine adde ad singulas x. libras Theriacæ Andromachi ℔. j. vel ℔. j. ß. & serva in vase terreo ad usum.

Nec sequens Theriaca composita Cnœfelii vilipendenda, quæ

℞. *Theriac. Andromach.*
Mithridat. Damocr. ana. ℥. *j.*
radic. anthor. pulv. ℥. ß.
lapid. bezoar. or. veri ℈. ß.
conf. alkerm. ℥. ß.
conserva borrag.
cichor.
rosar. ana. ʒ. ß.
syr è toto citro q. s.

misce f. s. a. Electuarium.

Sic & hoc extractum antipestilentiale F. Hoffmanni non ex minimis est, quod

℞. *I. Theriac. opt.* ℥. *iij.*
croci orient. ℥. *j.*

Fiat cum spir. vini extract.

℞. *II. Flor. sulf.* ℥. *j.*
myrrhæ elect. ℥. *ij.*
olei è bac. juniperi dest. q. s. ad eminent. 4. digit.
succini destill. ʒ. *j.*

Dige-

Digere per quatriduum, postea filtra, & de hac extractione adde priori partes xij.

III. ℞. *Radic. Angelic.*
Enulæ ana. q. v.

Fiat cum spir. vini extractum, hujus partes xvj. adde prioribus, & digere simul calore lenissimo in vitro clauso per octiduum, tunc filtra & ad extracti consistentiam evapora, tunc adde

salis C. C. volat.
succini. volat. ana. p. xij.

misce, digere, & serva pro summo arcano in peste, dosi ℈. ß. ad ʒ. ß.

Vel tibi hoc Elixir Balsamicum P. Emm. recommendatum habeas. v. g.

℞. *Mumiæ veræ* ʒ. *iij.*
myrrhæ rubr. ʒ. ß.
Angelic. ʒ. *ij.*
croci Austr. ʒ. *iij.*
Theriac. ʒ. *iij.*
cinamom. ʒ. ß.
camphor.
salis. vol. C. C. ana. ʒ. *ij.*

Incisis & contusis superfunde tincturæ sulfuris, ex sulfuris hepate cum sale tartari facto, extractæ ℔. iij. stent in digestione per tempus, vel saltem loco levi calido, probè saltē clausa, donec

donec optimè sentiantur extractæ species, tum decanta, vel filtra & serva.

Dosis est à ℈. ß. ad ℈. j.

Usus externè in quibuscunque inflammationibus admodum insignis, cum linteis etenim duplicatis applicatus omnem subitò ad miraculum extrahit inflammationem, & dolorem.

Vel hoc fiat Elixir Pestilentiale.

℞. *Spiritus theriacalis* supra ad Tinct. Bezoard. edparati ℔. j.
Balsami antimonialis veri ℥. j.
salis viperar volat. vel C. C. ℥. ij.
camphor. ʒ. ij.

Mista digere, donec uniantur probè, tum servà.

Dosis gutt. x. xx. ad xxx.

Vel ℞. *spir. baccar. sambuci per ferment. parat. & rectificatiss.* ℔. ß.
cum hoc spiritu extrahe supra *Tincturæ Bezoardicæ species.* colaturæ adde
Balsami antimonialis ℥. ij.
salis succini volat. ℥. j.
cruoris C. volat. ʒ. j.
camphoræ. ℈. iiij.

Fiat. s. a. Elixir, quod in peste & febribus malignis insigne est & præservativum & curativum.

Dosi ℈. ß. *ad* ℈. j.

Non

Dosi ℈. ß. ad ℈. j.

Non ineptè huc refertur Elixir proprietatis Paracelsi, cujus verum menstruum ille reticuit, hinc id ex mente Schonii correctum apponimus.

Primò fac spiritum Juniperi hoc modo: v. g.

℞. Fæcum vini mensuras 16. vasi ligneo inditis adde contusar. baccarum juniperi matur. recent. mensuras 8. misce & adde tartari crudi pulv. ℔. ß. salis comm. ℔. j. ac repone vas clausum per tres vel quatuor septimanas, quovis tamen die probè miscendo, ac rursus tegendo, & pannis & operculo ligneo, debita hac maceratione vel fermentatione peracta leni igne ex vesica destilla, ut de sedecim fæcum mensuris, sex circiter spiritus mensuras nanciscaris.

Has sex mensuras rectifica ut tres saltem remaneant, quas serva, item poteris servare phlegma pro nova infusione. Postea recipe aquæ vernalis Martio, Aprili, vel Majo collectæ potissimum id, quod vel tribus diebus ante aut post æquinoxium stillavit ex alembico majori. Hanc bis vel ter destillando purissimam recipe, & ejus mensuris octo adde therebintinæ Venetæ veræ ℔. ij. & ab initio leniter destilla, postea paulum aucto calore, donec

nec 6. circiter mensuræ egressæ sint, à quibus oleum clarum separa.

Jam recipe spiritus tui juniperini mensuras tres & aquæ vernalis therebintinatæ ana adde, & lactescet aqua, hanc per alembicum destilla moderato igne, ut media pars evehatur, quam serva.

Jam recipe *Aloes socotrin. elect.*
Myrrhæ elect.
Croci Anstriaciana. ℥. ij.

Speciebus hisce grosse contusis & cribratis adde menstrui prædicti ℔. ß. spiritu acido volatili vero, vel salis vitrioli aut sulfuris, acidulati, misce & stent per noctem, die vero sequente ulterius adde menstrui ℔. iij. itidem acido volatili acidulati. Tum misce, ac vitro probè clauso stent per aliquot menses, singulo verò die agitentur. Postea vero decantatur Elixir & ad usum asservatur.

Præservat à peste, febribus malignis, confortat stomachum, absumit catarrhos & alios insignes præstat effectus. Dosi ℈. j. ad ℨ. j. & ultra.

Nec inefficax erit hoc Elixir Polychrestum v. g.

℞. *Aloes socotrin.* ℥. ij.
myrrhæ elect. ℥. j.
croci. ℈. iiij.
Essentia malvatica ℥. xij.

Mista stent in digestione per 14. dies, filtrato tum adde

Rhabarb. elect. ʒ. ij.
Agarici ℈. ij.

m.f. servetur pro usu.

Essentia Malvatica fit ex

Herb. rolell.
Flor. bellod. hortens. ana. m. j.
Vini Malvat. mensur. j.

Destillatis, & dicto usui destinandis.

Neque etiam sequentia non erunt ex usu. v. g.

Pulvis Bezoardicus.

℞. *Antimon. diaphoret.* præcip. de antimonio dicti ℥. j.

margarit. orient. præp. ʒ. j.
oculor. cancri ʒ. ij.
C.C. sine igne parat. ʒ. ij. ß.
unicornu veri. ʒ. ß.
rasur. eboris. ℥. j. ß.

m.f. fiat pulvis subtilissimus, cujus Dosis ℈. ß. ad ʒ. ß.

Conducit singulariter in peste, febribus malignis, variolis, morbillis, erysipelate & similibus, si calidiora alexipharmaca non securè exhiberi posse putas.

Aqua

Aqua Bezoardica Cl. F. Hoffman. temperata.

℞. *Pomor. citri recent.* & ſucculent. numer. vj:

Exprimatur ſuccus, eique cortices addantur, excluſis ſeminibus, adde

ſucci ſcordii ℔. j. ß.
acetoſæ.
ſcabioſæ.
card. bened. ana. ℔. ß.

Deſtilla ex M. B. & aquam egreſſam ſerva, cujus Doſis ℥. j. vel per ſe, vel aliis commixta.

Decoctum CC. D. Simon Pauli.

℞. *Raſuræ C. C.* ℥. *j.*
Radic. carlinæ.
contrajerv.
fœniculi ana. ʒ. *iij.*
ſem. aquileg. ʒ. *ij.*
zibebar. exacinar. ℥. *ij.*

Coque in ſ. q decocti hordei, & ſub finem addde

conſerv. roſar. r. ℥. *ij.* ß.
borrag.
bugloſſ. ana. ℥. *j.*

Colaturæ libris duabus adde

ſyr. rubi idæi ℥. *ij.*
ſucci citri recent. ℥. *j.*
ſpir. ſalis. volat. ℈. *j.* mſ.

Gelatina C. C.

℞. *Rasuræ CC. tenell. succulent.* ℥. ij. ß.
Aquæ fontan. ℔. ij.

Bulliant ad mediæ partis consumptionem, spumam non auferendo, tum fiat colatura, cui adhuc calenti adde

succi citri. ℥. ij.
gelatin. rubi idæi ℥. v.
aquæ cinamomi. ℥. ß.
ambræ. gris. gr. iij.
mosc. hi. gr. j.
vini generosioris pro lubitu.

Omnia tum leviori calore liquefacta porcellanis vasis immitte ut refrigescant.

Optimè hæc & similia aromatisantur.

Essentia citri sicca.

Quæ conficitur ex corticibus citri recentibus, mediante sacchari albi aspersione, quod abraditur rursus, cum inversa cultelli parte in orbe stanneo, usque dum saccharum succi instar fiat, hoc repetitur, donec saccharum siccum maneat, & nullum amplius succescat.

Vel hoc citri spiritu cardiaco v. g.

Recipe pomorum citri q. v. remota parte alba inutili, conscinde reliquam, adde sacchari q. s. misce in vase probè clauso, stent in digestione per 7. dies; postea per alembicum destilla,

stilla, & si lubet rectifica ex arena, ac prodit spiritus limpidissimus, qui vires collapsas optimè restaurat.

Si ab aëre maligno præservativum desideras, fiant hi

Trochisci Alexiterii.

℞. *Cortic. citri recent.* ℥. j. ß.

Contunde optimè in mortario lapideo ad pultis formam, ut per setaceum trajici queat, adde

extracti Angelic.
Zedoar. ana. ʒ. j.
balsam. antim. veri. c. oleo succini parati ℈. j
ol. dest. rut. gutt. v.
croci Austr. ℈. ß.
sacchari alb. ℥. ij. ß.

misce, & cum albumine ovi clarificato, vel mucilagine tragacanth. f. s. a. trochisci.

Si Acetum Bezoardicum arrideat,

℞. *Radic. Angelic.*
Imperat. ana. ℥. ij.
Fol. Ruthæ.
scord. ana. ℥. v.
sem. citri.
levistic. ana. ℥. ß.

cortic. citri cum toto incis. ℔. j.
myrrhæ. ℥. j.
Theriac. opt. ℥. iiij.
camphor. ʒ. ij.

Aceti vini optimi mensuram unam. Digere per tempus & filtraturam serva.

Dantur qui amuletis multum tribuunt, inprimis *Cl. Thomson* ex Helmonte. *Epilogismi Chymici p.66.* ex hac causa: Cur pestis, inquit, aliæque ægritudines nonnunquam tam pertinaces persistunt, generosis pharmacis vix cedentes, debetur materiæ malignæ, in convexa stomachi parte sitæ, ad quam pauca remedia, integris viribus possunt transmigrare. Hinc in hac angustia, Amuleta, Zenexton, quædam sulfura depurata radiatione & solo intuitu Archeo indulgentia, miram præstant opem; alcalibus volatilibus optimè correctis non præmissis.

Nulla ex his magis comprobata habemus, ac ea quæ Helmont ex bufone recommendat, refert enim se bufones applicuisse bubonibus & escharis, tam viris quam mulieribus. ac ubique non sine prompto juvamine. Cum autem hoc remedii genus delicatioribus, horribile admodum visum fuerit, coëmerunt alii, maximo pretio Indis Amuletum, sive Venenorum magnetem, quem *Athanasius*

sius Kircherus, ab Hispanis Piedra della cobra de cabelos vocatum miris extollit laudibus in suo Regno naturæ Magnetico, ubi de eo prædicat, quod hunc sibi insitum habeat magnetismum, ut vulneri ab animali venenoso inflicto, appositus, statim tenacissimè adhæreat tam diu donec omni veneno attracto, satiatus quasi sua sponte decidat: si verò unâ vice, venenum, ob nimiam copiam, non omne fuerit extractum, de novo appositus adhæreat tam diu, donec omne venenum planè sit extractum.

Hoc experimentum à Kirchero & aliis, pro infallibili fuit creditum, donec *Nobil. Redi* Archiater Florentinus plurima falsa esse deprehendit.

Certius Amuletum itaque *Buttlerus* Helmonti communicavit ex bufonis veneno per vomitum rejecto quibus Londini aliquot millia hominum peste correptorum curaverat. Hoc verè ita parare jussit, nimirum bufones mense Junio captos propè focum suspendi, substrata ex cera flava confecta patina; & tandem post tres dies suspensionis, inveniri mucosam quandam materiam, unâ cum nonnullis insectis vomitu rejectis. Bufonem verò hoc veneno rejecto, quod tamen ante triduum non rejiciat, obire. Hæc vera deprehendit

Helmont; Sed cum verum hujus uſum à di-cto Buttlero vellet ſciſcitari, qui tunc tempo-ris incarceratus detinebatur, cum è carcere liberatum Buttlerum, nec amplius præſen-tem invenit, hinc verum hujus uſum ignó-rans, attamen ex hoc rejecto veneno, & bu-fonis cadavere ſeorſim exſiccato & in pulve-rem redacto, cumque tragacantho trochiſcos paravit, quos tam ad præſervationem quam curationem inſignes deprehendit, & eorum veram ac probatam experientiam atteſtantur Kircherus, Zvvelfferus & alii.

Ego cum terra lemnia gelatinâ viperarum inſuccatâ hoſce formarem trochiſcos.

Sic etiam pro amuleto admodum recom-mendant multi cum Helmonte fruſtum ſuc-cini lucidum, quod quovis mane, ſeptem pla-netarum pulſibus affricatum, ad incaleſcen-tiam, veriſſimè à peſte præſervare aſſerunt.

Uti & ſequens *Cl. Cnæffelii Emplaſtrum Ma-gneticum* quod

℞. *Succini opt. pulv.* ℥. ß.
bufon. exſiccat. & pulv. ℥. j.

miſce, & huic in cucurbita tantum ſpir. vini adde, ut transverſum digitum emineat poſt in M. B. abſtrahe hunc ſpiritum, usque ad conſi-ſtentiam magmatis, ter affuſo ſemper novo ſpiritu, hujus quantitas preſens optime ſubigi-tur

tur cum Empl. de Meliloto in Emplastri consistentiam.

Hoc singulo emunctoria applicatum, omnem attrahit malignitatem, etiam in anginis, & tumentibus tonsillis, circa collum gestatum, ut & aliis malignitate conjunctis affectibus.

Item in hæmorrhagiis narium, ex nimia sanguinis ebullitione, sub illius lateris ala gestatum, cujus narium foramen sanguinem stillat, vel sub utraque, si utrumque cruentetur, mirabili tractu, fluxum subitò cohibet.

Porro etiam Oleaginosa & ratione præservationis & curationis, non contemnendæ sunt energiæ in peste, illis enim ventriculus bellè oblinitus & quasi emplastratus, ab acutissimis & corrosivis veneni effluviis, omninò fit intactus & salvus.

Hinc Balsamica sulfurea, inprimis è sulfure Antimonii parata maximo cum effectu exhibentur: ubi nec sequens contemnendus.

Balsamus vitæ H.

℞. *Florum sulfuris vitriolat.* ℥. iij.
Aloes Hepaticæ.
myrrhæ elect.
olibani ana. ℥. iiij.
croci orient. integr. ℥. ß.
cinamomi.

Helmont; Sed cum verum hujus uſum à dicto Buttlero vellet ſciſcitari, qui tunc temporis incarceratus detinebatur, cum è carcere liberatum Buttlerum, nec amplius præſentem invenit, hinc verum hujus uſum ignorans, attamen ex hoc rejecto veneno, & bufonis cadavere ſeorſim exſiccato & in pulverem redacto, cumque tragacantho trochiſcos paravit, quos tam ad præſervationem quam curationem inſignes deprehendit, & eorum veram ac probatam experientiam atteſtantur Kircherus, Zvvelfferus & alii.

Ego cum terra lemnia gelatinâ viperarum inſuccatâ hoſce formarem trochiſcos.

Sic etiam pro amuleto admodum recommendant multi cum Helmonte fruſtum ſuccini lucidum, quod quovis mane, ſeptem planetarum pulſibus affricatum, ad incaleſcentiam, veriſſimè à peſte præſervare aſſerunt.

Uti & ſequens *Cl. Cnæffelii Emplaſtrum Magneticum* quod

℞. *Succini opt. pulv.* ℥. ß.
bufon. exſiccat. & pulv. ℥. j.

miſce, & huic in cucurbita tantum ſpir. vini adde, ut transverſum digitum emineat poſt in M. B. abſtrahe hunc ſpiritum, usque ad conſiſtentiam magmatis, ter affuſo ſemper novo ſpiritu, hujus quantitas preſens optime ſubigitur

tur cum Empl. de Meliloto in Emplastri consistentiam.

Hoc singulo emunctoria applicatum, omnem attrahit malignitatem, etiam in anginis, & tumentibus tonsillis, circa collum gestatum, ut & aliis malignitate conjunctis affectibus.

Item in hæmorrhagiis narium, ex nimia sanguinis ebullitione, sub illius lateris ala gestatum, cujus narium foramen sanguinem stillat, vel sub utraque, si utrumque cruentetur, mirabili tractu, fluxum subitò cohibet.

Porro etiam Oleaginosa & ratione præservationis & curationis, non contemnendæ sunt energiæ in peste, illis enim ventriculus bellè oblinitus & quasi emplastratus, ab acutissimis & corrosivis veneni effluviis, omninò fit intactus & salvus.

Hinc Balsamica sulfurea, inprimis è sulfure Antimonii parata maximo cum effectu exhibentur: ubi nec sequens contemnendus.

Balsamus vitæ H.

℞. *Florum sulfuris vitriolat.* ℥. ij.
Aloes Hepaticæ.
myrrhæ elect.
olibani ana. ℥. iij.
croci orient. integr. ℥. ß.
cinamomi.

cubebar. ana. ℥ iij.
Angelic. ℥ j.
Rhabarb. ℥. ß.

Incisis & contusis adde in cucurbita,

Olei Iuniperi.
therebinth.
cham. mill. ana. ℔. ß. ℥. iiij.
succini ℥. iij.
caryophyllor. ℥. ß.

Hæc optimè mixta, stent probe clausa in digestione per mensem: tunc supernatantem Balsamum clarum decantare poteris. Restanti verò massæ affunde aquis vernalis therebintinatæ ℔. j. ß. & ex cucurbita apposito alembico destilla leni igne, & prodit Balsamus qui decantato priori commiscendus.

Hic balsamus præter vim alexipharmacam, insignium porro est virium, in aperiendis renum obstructionibus, pectoris item affectibus & similibus, Dosi gutt. v. ad vij. & ultra.

Externè inunctus, catarrhis medetur, confortat cerebrum, nervos, absumit tumores à frigido, curat vulnera & similia alia patrat.

CAPUT

CAPUT VI.

Anodyna & Mitigativa habet.

HAc dolorum anchorâ nil ægrotis gratius, nil omninò acceptius, ex hac, inductam quietem, jucundis in somniis peractam, sequitur refocillatio, humorum temperies, acrium dulcificatio, hincque laudabilior nutritio, labor nullus.

Hæc in externa & interna distinguimus.

Inter externa numeramus epithemata, quæ ex pane similagineo; lacte, croco, & vitello ovi confiunt. Sic & soli lumbrici vivi dorso applicati, dolores probè ejus leniunt, uti & lac calidum vesica exceptum, & in dolore pleuritico lateri dolenti applicatum. Nec Pediluvia contemnendi sunt usus, quæ ex capit. papav. lactuca, meliloto &c. facta fuere: ac optimè item ad conciliandum somnum temporibus applicatur, hoc

Emplastrum somniferum.

℞. *Ung. populeon ℥. j.*
ol. papav. express. ʒ. iij.
radic. mandrag. ʒ. ij.

croci

croci or. ℈. *vj.*
castor. ℈. ß.
Opii. ℈. *v.*
cera. q. s.

f. s. a. Emplastrum.

Vel hoc Unguentum aut simile. v. g.

℞. *Alabastri pulv.* ℥. ß.
ung. popul.
rosat. Mes. ana. ℥. j.
ol. nymph. ℥. j. ß.
camphor. ℈. ij.
Opii. corr. ℈. j.
ceræ modicum.

m. s. fiat unguentum nuchæ & temporibus inungendum in capitis doloribus.

Vel ℞. *Olei nucistæ* ℥. j.
Opii ℈. j.
sacchari Saturni ʒ. j.

m. s. & inunge.

Insignis etiam usus erit sequens

Pomum somniferum Reg. Polon.

℞. *Opii thebaic.*
resin. ladan.
storac. calam. ana. ʒ. ij.
ligni aloes pulv.

radic.

radic. ireos pulv. ana. ℥. ß. ʒ. ij.
nuc. moschat.
croci ana. ʒ. j.

exactè mixtis in fine adde

moschi or. ℈. ß.
ambra. ℈. j.
ol. rosar. still. veri gutt. vj.

mſ. fiant ſ. a. duo poma, quæ manibus tractentur ex unâ in aliam, donec incaleſcant, & odor nares feriat.

Nervina etiam huc referuntur, quæ alcalina ſua balſamica proprietate, acrimoniam & acidum nervis inimicum abſorbent ac demulcent. Talia ſunt ſpirituoſa ſulfureo-ſalina, ut ſpir. vini generoſus, lumbricorum; C C. & ſimilia alcalinæ indolis, quæ omnis generis doloribus conveniunt, membranoſis tamen melius, quam carnoſis, ut inflammationibus & ſimilibus applicantur.

Hæc ſunt anodyna externa, quæ ab internis ſolo gradu differunt, quædam enim ſunt anodyna, quæ non æquè ſunt narcotica, nec hypnotica, dum nimirum acrimoniam quidem humorum mitigant, & conſequenter dolores auferunt, & per accidens quoque interdum ſoporem cient; licet ſomnum intentione primaria non efficiant.

Ad

Ad interna igitur confugiendum, quæ per se anodyna & hypnotica sunt, quæque incensivos spirituum motus refrænant, spirituum claustra obserando, acriores verò interim humores obtundendo, ut postmodum repullulantes minus offendatur.

Ex hisce (exceptis mineralium veris, vi sua peregrina spoliatis sulfuribus,) non datur præstantius Opio

Hoc, cum dicta sulfurea apud nostros Medicos adhuc sint admodum incognita & rara, omnia alia præcellit anodina, quo Medicinæ status adhuc minimè carere potest, teste Willisio, & continua experientia; imo dantur, qui cum *Cl. Silvio* libentius Medicinæ renuntiare, quam Opio carere malunt.

Laudatum hoc medicamen ritè paratum ac legitimè usurpatum, summum est remedium, quia dolores lenit, spiritus exorbitantes refrænat, somnum conciliat, morbumque in suo centro detinet ut tum debellari, & maturari pro lubitu possit.

Ejus quidem laudi, aliquid derogare videtur *Cl. Ammannus*, quod de ejus effectu nobis adhuc dum nihil certi constet, cum veram dosin ignoremus, ac hinc in sedandis doloribus & vigiliis, sæpissimè vel sine, vel cum infelici effectu utamur.

At

At hoc improvidis potius in aurem; rito enim paratum Opium & legitimè adhibitum aliud docet *Confer V Vedelium de Opio.*

Et politus *Thomson*, qui etsi rarò eo utatur, cum Helmonte teste, terrore plene sit opiatorum exhibitio, ob salem acrem, amarumque soporiferum oleum; attamen usum in Medicina habere non diffitetur, propter eaque hanc præparationem & correctionis modum commendat. v.g.

Opium igne miti expositum, odore fœtido ex parte spoliatum, spiritu salis vinoso imbibatur, per aliquot dies colore moderato digeratur, tandem sal tartari massæ acidulæ gradatim admisce hocque toties reitera, donec saporem austerum plane deposuerit: deinde Martis sulfuris subdulcis quantitate sufficienti imprægnetur, benè agitetur, & in mellis consistentiam reducatur. Hujus ℥.ß. in spir. vini alcalisati ℔. dissolvatur.

Tinctura in loco tepido eliciatur decantetur vel filtretur in vase vitreo benè obturato, & ad usus reponatur: cujus Dosis ʒ. ij. iij. vel ℥.ß. cum vehiculo quovis.

Si hanc tincturam parare scis, habebis arcanum non infimũ, sed lectissimus salis vinosus spiritus odore gratissimo affectus, stomacho adaptissimus, è sale armoniaco fixo, me-

dia ite

diante vino dephlegmato fabricatus præsto sit, ut & sulfur Martis legitimè paratum.

Alias ex oleo vitrioli subrubicundo & sale armoniaco bis vel ter à sale decrepitato elevato, in spiritum vini rectificatissimum demersis, & simul conquassatis, exstillatur spiritus acidus volatilis fragrantissimus & penetrans, stomacho vitalibusque perjucundus, in morbis cum acutis tum chronicis cum levamine propinandus, in superioris defectu etiam huc trahendus. Alias item nobiliores præparationes vide de Opio.

Dantur porro aliæ Opii correctiones inter quas sequentes

Pillulæ Starckii s. Matthiæ.

Non sunt contemnendæ virtutis: eos recenset *Marrovv. Off. Chymic. Physic. l.* 1. *p.* 57. confectio talis.

℞. Salis tartar q l. affunde olei therebinth. modicè, q.s. dum pultis instar fiat, vitrum tectum colloca ad aërem, motita subinde singulis diebus, usque dum unita sint, funde novum oleum; ac hoc reitera, donec omne sal tartari sit solutum, & saponem candidum nactus sis: tum Recipe Extracti Opii cum spir. vini facti ℥.j. saponis prædicti ℥.ij. mixtis adde extracti Helleb. nigri per spir. vini facti ℥.j. &

tan-

tandem pro meliori consistentia adde pulv. rad. glycyrrh cæ ℥. j. misce & serva in vase benè obturato, ne ab aëre, à quo rubescere solet, alteretur.

Instillantur interdum olei therebint. guttulæ aliquot, quo conservetur massa. Dosis est à ℈. ß. ad ℈. j.

Nob. *Boyle* hanc Opii correctionem habet.

℞. Opii in taleolos scissi & exsiccati lento igne, & pulv. salis tartari pulv. ana. ℥. j. misce optimè, post affunde sensim acetum destillat. donec nulla amplius ebullitio appareat. Maneant simul ad extrahendam tincturam in frigido, tum filtra ut dimittantur fæces, post evapora ad consistentiam Elixiris crassi. Dosis à gr. ij. ad x.

Vires sunt insignes in omni ebullitione sanguinis sistenda, post pastum propinatum, alvi excrementa albicantia reddit: & infantibus inquietatis optimè exhibetur.

Alias Opii combinationes vide in Chymia experimentali. Exc. *VVedelius* in Cinnabari etiam nativâ, eximiam anodynam vim latitare refert, exinde enim conquievisse dentium dolores, capitis, nervosarumque & aliarum partium, notasse asserit. Hinc absorbentibus, præcipitantibus & acrimoniam temperantibus adnumerat. Sed vide quæ de Cinnabari

nativa supra notata sunt: Si enim ita crude tales eximias continet vires, quid non resoluta & in vinum vitæ ejus sulfur redactum efficiet!

Interea ℞. *Opii legitimè parati.*
essent. croci.
cinnab. nativ. ana. ℥. ij.

Fiant Pillulæ quarum dosis gr. v. vj.

Jam quibus conveniant Opiata paullo dispiciendum, omnium in genere humorum acrimoniam demulcent, & suavem vigiliarum inducunt requiem, modo à nimia siccitate non oriantur, ubi pediluvia & capitiluvia melius adhibentur, vel humectantibus, ac ita per stratagema demulcentur vigiliæ, præsertim in senibus à lymphæ defectu inductæ.

In quibuscunque seri & sanguinis fluxibus scil. narium, uteri, diarrhœa, dysenteria, febribus catarrhalibus, insigniter humorum acrium refrænant impetum, & optimè pacant Archeum.

Quemadmodum autem in dictis humoribus attenuatis, subtilioribus, acrimoniaque præditis peroptimè conveniunt Opiata, ita in eis si ad coagulationem tendunt copiosi, nocentissima sunt, ut in hydrope, pectoris affectibus, asthmate &c. si in pulmonibus peccans existat materia, tum enim plus eam concentrant,

trant, quam ſolvunt, hinc cautè procedendum.

Hæc Univerſalia ſunto.

Sequuntur Medicamenta certæ parti magis appropriata.

CAPUT VII.

Cephalica continet.

NOn hic prolixum inſtituemus diſcurſum de corporis quibuscunque affectibus, & quæ circa eos conſideranda veniunt, ſed ſaltem ea tangemus Medicamenta, quæ in genere huic parti magis, quam reliquis corporis partibus dicata ſunt. Hippocrati enim adſtipulamur, morborum omnium unum eundemque eſſe modum, ſed locum diverſum & differentem: non ſecus ac vegetabilia omnia aquâ nutriuntur unâ & eadem, diverſis tamen imprægnata ſeminum particulis, ubi hæc planta has, alia alias ſibi implicat particulas, naturæ ſuæ convenientes, non enim æqualis eſt omnium recipiendi modus; ſic inter Medicamenta dantur, quæ propterea particulis, plus huic, quam alteri parti dicatis conſtant.

In genere ea omnia Cephalica sunt, qu nervos respiciunt confortandos, & spirit dulcificandos; qualia sunt omnia ea quæ pa ticulis subtilioribus ita dulcificant acrium sp cula & rectificant, ut sine impedimento ta dem in ipsos animales spiritus, nervorum gr tum pabulum abire queant.

Hæc utplurimum volatilia sunt & subtili sima, quorum proprium summa est dulcedc uti in spiritu vini manifestum est, inter quem & animales spiritus, tanta videtur communic ut eos languentes refocillet admodum, taliun etenim particul. expansioni aptiores sunt, qu sunt subtiliores, ac hinc quæ movenda sunt, ve getiori etiam & diuturniori motu incitant: ta lia requirunt vigiliæ senum.

Sunt verò alia fixiora quæ quidem per se ce phalica non sunt, ut in nervorum vel spiritu um animalium pabulum migrent, attamen eorum efficaciam promovent & exaltant, ut omnia ea quæ hostes quoscunque nerveos oppugnant, ac debellant. Et sunt vel externa vel interna.

Cephalica magis specialia teste Helmonte, *sale volatili se commendare solent*, qualia sunt ferè aromatica omnia, sulfurea, oleosa & volatilia, acutiori Solis motu exaltata & dulcificata, quæ spiritus augent & eorum languentium acri-

acrimoniam, vario modo inductam corrigunt. Hæc *sunt vel alcalia volatilia, vel acida volatilia*, ultimâ naturæ operâ, perfecta, & artificis manu legitimè separata.

Ex alcalibus sunt *salia volatilia, sanguinis, C.C. Cran. Human. urinæ, Succini* & similia.

Ex Acidis, omnes à crassioribus, crudis particulis liberati & summè volatilisati spiritus, minerales præprimis.

Diversus vero est horum effectus: *Alcalia, spiritus confortant, augent, & exaltant*, ac exultare faciunt, ubi *Acida è contra confortando concentrant*, & exorbitantes eorum motus refrænant.

His adnumeramus mineralium sulfura correcta, quæ radiales suas cerebro communicant vires, & ab impuritatibus diverso modo avehendis, illud vindicant.

Inter fixiora minus specialia locum habent omnia absorbentia, humores acres irritantes præcipitantia & demulcentia, & vel interna vel externa.

Externa varia sunt vel *humectantia, refrigerantia*, v. g. epithemata, frontalia. Vel *discutientia*, ut apophlegmatismi, sternutatoria. Vel *Anodyna* ut Unguenta, Balsami: vel roborantia varia balsamica oleosa, spirituosa & similia.

Intelligenda vero omnia hæc sunt,& considerande universalibus præmissis: Si enim, pro exemplo, in catarrhis lotiones,balnea,vel balsamica calidiora inungendo adhibeas, materiam liquando & in vasa præcipitando,graviora induceres mala.

Porro item minus specifica Cephalica, respiciunt humores varie alteratos & vel quantitate vel qualitate peccantes.

Si lympha pura, spiritu nimium saturata volatili sulfureo salino, existat, particulis peregrinis impraegnata, quæ ut in ebriis conspicuum,turbant animalium spirituum motum; tunc vel parcior diæta, vel magis acida conducunt.

Si verò deficiat hæc dulcis lympha & absumatur,ut in febribus ardentibus, tum conveniunt optime vel epithemata, vel emulsiones egregie humectantes & refrigerantes.

Si verò in senibus hæc absumatur,& vigiliæ excrucient, spiritu animali deficiente, tum humectantia suavia sulfureo-salina, quale vinum est & similia præstant.

Jam si formulæ placeant, sequentia consule, ubi primo se offert ex liquidioribus seq.

Aqua Cephalica D. W.

℞. *Radic. Angelic.*
ciperi. rot.

ireos

ireos flor.
caryophyllat. ana. ℥. ij.
Herb. & summ. salv. acutifol.
majoran.
anthos. ana. m. j.
summ. meliss.
lavendul.
thymi.
Fl. rosar. r.
lilior. convall.
primul. veris ana. m. ß.
cortic. citri. rec. ext.
arant. rec. ext. ana. ℥. ij.
ligni santal. alb.
piper. long. alb.
cardamom.
cubebar.
calam. arom.
sem. eruc. ana. ℥. j.
Zingib.
Zedoar.
nuc. mosch.
maceris.
garyophyll. ana. ℨ. ß.
cinam. el. ℨ. j.

Incisa & confracta infunde in vini albi generos. ℔. iiij. postea per vesicam destilla. Ex remanentia incinerata fiat sal, quod cum aqua circuletur.

Aqua Anhaltina Cephalica.

℞. *Thuris.*
mastich. ana. ℥.j.
macis.
piper. long.
nucis m sch.
cinamom. opt. ana. ℥. ß.
Fl. anthos.
salv.
sambuc.
majoran.
rosarum.
basilicon. ana. ℔. ß.
granor. juniperi.
actes.
baccar. lauri.
sem. anisi.
fœnic.
pœon. ana. ℥. ij. ß.
ligni aloes.
santali citrin. ana. ℥. ij.

Pulverisata omnia & incisa infunde in 4. mensuris spir. vini opt. digerantur per 8. dies, tunc destilla ex M. B. quod primo stillat servetur ad internos usus, quando minus clara exire incidit, mutato excipulo, seorsim illud excipe ad externos usus.

Vires hujus aquæ spirituosæ, sicuti & præceden-

cedentis insignes omnino sunt, in Apoplexia, Epilepsia, Paralysi, Vertigine, Tremore, Lethargo, animi deliquio, & interne & externe.

Dosis est à cochleari j. ad ij. iij. vel iiij.

Aqua Magnanimitatis.

℞. *Formicar. acidum redolent.* cum olla terrea melle intus inuncta captarum. m. vj.
spir. vini anthosati. ℔. *iiij.*
Lilior. convall. simpl. ℔. *j.*

mixta stent per octo dies in formicarum magno acervo vase bene clauso: Postea destilletur ex M. B. & egressus spiritus rectificetur.

Hujus recipe ℥. *iij.*
spir. vitrioli volatiliss. ℥. *j.*
aqua Anhalt. praced. ℥. *ß.*
confect. alkerm. ʒ. *ij.*
spec. diambr. ʒ. *ß.*

mixta digerantur in phiola hermeticè obserata per 14. dies, post filtra per chartam, & servetur in vitro probè clauso.

Vires insignes sunt in cerebro confortando, Epilepsia, Apoplexia, Lipothymia &c. debellanda.

Dosis est ʒ. *j. ij.*

Aqua Magnanimitatis alia.

Recipe *Spir. vini ter super formicis ſ. q. rectif. menſ. iiij.*

herb. meliſſ. m. iij.
cortic. citri. fl. ℥. ß.
cinam. el. ℥. ß. ʒ. ij.
caryophyll. ℥. ij.
cardamomi.
cubebar. ana. ʒ. vj.
zedoar. ℥. ij.
maſtich.
ſtorac. calam.
benzoi. ana. ℥. j. ß.

Stent in digeſtione per 8. dies & noctes: Poſtea deſtilla, roſtro alembici impone moſchi ℈. ß.

Formicæ collectæ ſint luna creſcente, circa ſolſtitium æſtivale, menſe Junio, ſereno cœlo, in cucurbita in qua fruſtrum caſei repoſitum fuerit, ubi ſufficientem earum copiam habueris, baculo acuto exime caſeum, & ſuperfunde ſpir. vini ad eminent. 3. digitorum & deſtilla, in ſpiritu egreſſo recentes formicæ infundendæ & deſtillandæ, donec ſpiritum formicarum eſſentia habeas admodum imprægnatum.

Aqua Catarrhalis. F. H.

℞. *Summitatum ſerpilli campeſtris. rec.* ſtatim

tim in primo flore collect. q. v. affunde *Vini Malvatici* q. s. ut tres emineat digitos, insolentur in cucurbita capaci, firmiter clausa, per 14. dies, tunc destilla, destillatum recentibus affunde summitatibus, rursusque ut antea ad Solem digerantur, aut destillentur, tandem in quamcunque hujus aquæ libram, infunde *rasuræ ligni sassafras* ℥. ß. tempore usus per inclinationem separa q. s. ad usum.

Vires non sunt contemnendæ in quovis catarrho, præservat ab Apoplexia, Epilepsia. Paralysi & similibus. Dosi cochl. j. vesperi quando catarrhi moventur.

Aqua Cephalica alia D. P. H.

℞. *Fl. lilior. convall. m. viij.*
affunde *Vini Rhenani* ℔. ij. stent per 13. dies & noctes, postea adde *fl. pæon.* m. iij. stent rursus per 3. dies & noctes, postea per M.B. destilla: in destillato infunde

Flor. lavendul.
anthos.
stœchad. arab. ana. m. j.
caryophyll. ʒ. ij.
nuc. moschat. ʒ. j. ß.
cubebar. ʒ. j.
radic. pæon. ʒ. j.

stent

ſtent in infuſione, poſtea deſtilla, & deſtillato adde *ceraſor. nigr. ſylveſtr. enucleator. contuſ. m. j.*

Uſus eſt in Hemicrania, Cephalalgia, defluxionibus ex frigido. Doſi cochl. *j.* vel *ij.* tempore veſpertino.

Hæc ſunt liquidiora, quæ citiori ope, & ubi periculum in mora rem expediunt, ut in Epilepſia, Apoplexia, Lipothymia, affectibus hyſtericis & ſimilibus. In hiſce etenim expedite ſuccurrunt ſpiritibus animalibus crudioribus acidis, ſalinis particulis irretitis, impeditis, alteratis, dictorumque ſpirituum impedimentis reprimendis, eorumque viribus augendis & exaltandis.

Sequuntur paulo majori conſiſtentia prædita v. g. Balſami. Inter quæ hoc loco non contemnendus venit *D. D. Rappen.*

Balſamus albus.

℞. *Therebint. Venet.* ℔. 10. immitte ollæ magnæ invitreatæ cum aquæ vernalis. ſ. q. ut aliquot emineat digitos, poſtea ſucceſſivis vicibus per æſtatem infunde herbas & flores in ſua exaltatione collectos v. g.

℞. *Flor. lilior. convall.*
narciſſ.
garyophyll. hortenſ. opt. odorat.
flor. thilia.
roſarum centifol.

aran-

arantiar.
citri.
jasmini ana. m. ij. vel iij.
Herb. & summit. hyssop.
melissa citrat.
mentha moschat.
origani.
serpilli.
basilicon.
majoran.
puleg.
rosmarini.
lavendula.
thymi ana. m. ij.
cortic. citri recent.
arant. rec. ana. ℔. j.

Singula ante impositionem grosse incidantur, ac in hebdomade bis vel ter spatula lignea subigantur & misceantur; ut probe putrescant & fermententur per æstatem. Postea ex vesica destilla, addita aquæ recentis q. s. & oleum crystalli instar clarum separetur ab aqua, & servetur.

Vires sunt insignes in Apoplexia, Vertigine, Catarrhis, & similibus, ac si defluxiones reperit, absumendo eos, locum quasi pungit & vellicat, ad guttulas aliquot vertici instillatus.

Internè Renes purificat, stomachum confortat, & urinam pellit. Dosi gutt. x. ad xx.

Bal-

Balsamus alius ad Memoriam:
D. D. VV.

℞. *Gumm. ammon. elect.*
myrrhæ. el. in. gran. ana. ℥. j.
baccar. lauri.
croci orient.
benzoi.
amygdalar. ana. ℥. ß.
Fol. lauri. rec.
flor. lavendul. ana. m. ij.
ol. laurin. ℥. iij.
Aq. Anhalt. supra dict.
Vitæ Aromat. ana. ℔. ß.

Incisa ac confracta per mensem infunde. Postea destilla, destillato adde *salis volat. sang. humani* ℥. ij.
Olei anthos.
salviæ.
succini per spir. vini rectif. ana. ℨ. ß.
Circulentur & serventur separata, spir. & balsamus ejus. Dosis mane & vesperi cochlear s. ad unum: confortat cerebrum, memoriam & similia: hujus guttulæ aliquot internè & externe eidem usui inserviunt.

Balsamus Apoplecticus.
D. Egsii.

℞. *Olei nucistæ expr.* ℨ. ij. ℈. ij.
ambræ gris. ℈. ij. *gr.* vj.

moschi.

moschi. ℈.ij.
zibethi ʒ.j.

Oleo nucistæ in mortariolo calido liquato ambram adde, oleo cinamomi & succini solutam, moschumque spiritu rosarum cum Zibetho, misce omnia probe, & refrigeratis adde Balsami Peruviani q. s. ad consistentiam justam, tum serva in loco frigido, ne separetur, Balsamus Peruvianus.

Vires sunt notæ satis in confortando cerebro, præservanda Apoplexia, aere maligno, naribus, temporibus &c. applicatus.

Alius Collegii Romani.

℞. *Ol. nucis moschat. xpr.* ℥.j.
Balsami Indici veri.
ambræ gris. ʒ.ij.
moschi di Levante ℈.j.
Olei still. salv. cum lil. convall. parat gutt. xxi.
mastich. gutt. xv.
caryophyll. gutt. xij.
succini gutt. vj.
cinamomi ℈.j. ß. *gutt. ij.*
gummi tacamahac. q. s.

ms. fiat Balsamus.

Qui

Qui confortat cerebrum, excitat ſpiritus, præſervat ab Apoplexia, liberat à Vertigine, diſcutit cruditates acidas ſenſum frigidi inducentes: umbilico illitus à colica liberat &c.

Si ſenſim ſpirituum animalium impedimenta removenda & ſpiritus confortandi, durioris conſiſtentiæ medicamina, liquidioribus præſtant, quia citiori diſſipationi minus ſubjacent. Inter hæc convenit ſeq.

Extractum Epilepticum.

℞. *Medullæ caſtor.* ℥. j. ß.
ſuccini. ℥. ij.
viſci corylini ſ. quercini ℥. j.
ſantali citrini.
ſpec. diarrhod. Abb. ana. ℥. ß.
jecor. ranar. virid. exſicc.
Olibani pulv. ana. ℥. ij.
ſem. pœon. rect. temp. collect. ℥. ij.
flor. thiliæ.
pœon. ana. p. ij.
croci or.
ſtercor. pavon. ana. ℥. ß.
maceris.
galang. ana. ℥. j. ß.

Cum ſpiritu vini anthoſato fac extractum, liquido adde

Salis. volat. cran. human. ℥. iij.
confect. de hyacyntho. ℥. ij.

Opii

Opii legitimè parati ℥.j.
cinnabar. nativ. ℥.ij.
perlarum praeparat. ℥.ß.
Aquae Anhaltin. Cephal. ℥.j.

Misce exactè, & longa agitatione, levi igni imposita reduc in consistentiam extracti, è quo formentur Pillulae, quorum Dosis ℈.ß. ad ℈.j.

Vel fiant hae Pillulae.

℞. *Extracti liquiritiae.*
aloes ana. ℥.ß.
Doronic. alpini pulv.
storac. calam.
myrrhae.
laud. opiat. ana. ℈.ij.
extracti croci ℈.j.

Cum syr. papav. errat. & elixir. proprietatis, addita aqua Anhaltina fiat *M*assa, è qua formentur Pillulae, in sistendis catarrhis optimi effectus, Dosi ℈.ß. ad ℈.j.

Si in hoc casu simul evacuandum sit.

℞. *Aloes socotrin. ℥. vj.*
magister. jalapp.
troch. alband. ana. ℥.j.
storac. in gran. elect.
extracti castor.
ligni aloes ana. ℥.ß.

succini pulv. ℥. ij.
Doronic. pulv. ℈. ij.
olei. still. succini gutt. vj.

Cum Elixir Proprietatis Rhabarbarisato & Aquâ Anhaltin. f. s. a. M. P. Dosis Pillular. à ℈. ß. ad ℥. ß.

Vel fiant hæ D. F. H.

℞. *Ladani depurat.* ℥. j.
extracti M. P. cochiar. ℈. j.
succini alb. præparat. ℈. ß.
sal succini volat.
sang. human. volat. ana. gr. xij.
resin. jalapp. ℈. j.
moschi gr. v.
ambræ gr. vij.

Cum aqua fl. thiliæ fiant Pillulæ.

Dosis à ℈. ß. ad ℈. j. mane & vesperi ante lecti ingressum in catarrhis absumendis, & Epilepsia præservanda.

Si Præcipitantia simul ex usu esse videantur, quo in primis viis fermentum malignum, spiritibus, exhalationibus suis corrodentibus, pungentibus, inimicum, destruatur, & alteretur, sequentia à *D. D. Michaele* communicata, conducere creduntur, quale est,

Magi-

Magisterium Epilepticum ejus.

℞. *Vngul. alcis.*
cranii humani violenta morte perempti.
Cornu alcis.
C. C. ana. ℨ. *j.*
Smaragd. or. ℨ. ß.
unicornu veri ℨ. *ij.*

Pulverisatis affunde menstruum ex sale & alumine paratum q. s. solutionem præcipita spiritu vitrioli, post edulcorationem adde

Magister succini ℨ. *j.*

Magisterium Cordiale ejusdem.

℞. *Margarit. orient.* ℨ. ß.
corall. rubr.
lapid. percar. ana. ℨ. *j.*
rasur. eboris.
C. C. ana. ℨ. *vj.*

Pulverisata cum dicto menstruo solve & spir. vitrioli præcipita, tandem edulcora.
Ex his emergit ejusdem

Specificum Cephalicum.

℞. *Cinnabar. Nativ. purif.* ℨ. *iij.*
fœcul. pæon. ℨ. *j.* ß.
magister Epilept. ℨ. ß.
cordiale. ℨ. *ij.*

m. f. fiat Pulvis.

Mirum quantum hisce magisteriis hactenus adscriptum sit, & in quanto pretio habita fuerint, sed juxta nostra principia hæc magisteria admodum arroganter prædicata sua nacta fuere, quippe non sunt nisi pulvis ope acidi crudioris corrosus, & viribus genuinis destitutus. Melioris sane effectus judicarem, si absque solutione cum acido, dictæ species in subtilissimum pulverem conversæ & præparatæ darentur, majorum tum virium, in præcipitando crudiori, & in correcto, nervor molestante acido. Hinc sequentes Pulveres magis specificos judico, ut est v. g.

Pulvis Epilepticus Mœbii.

℞. *Cinnab. Nativa Hungar.*
antimon. rectif. ana. ℥. ß.
Smaragd. or. praparat.
C.C. sine igne.
Cornu alcis sine igne.
visci corilini ana. ℥. j.
m. f. pulvis.

Vel hic D. Sch.

℞. *Pulv. Marchion.* ℥. iij.
succini albi praparat. ℥. ij.
apic. C. C. philos. praparat. vel calcin.
radic. pœon. ana. ℥. vj.

anti-

antimon. diaphoret. ℥. ß.
Smaragd. praparat. ʒ. ij.
cranii human. praparat. ℥. ß.

mſ. f. Pulvis.

Vel hic I. H. I.

℞. *Succini albi praeparat.* ʒ. j. ß.
rad. pœon.
Doronic. ana. ʒ. ij.
cortic. citri ʒ. ß.
ſpec. dianthoſ.
diambra ana. ʒ. j. ß.
corall. r. praparat.
margarit. praparat. ana. ʒ. j.
ſalis vol. cran. human. ℈. ij.
ambra. gr. v.
moſchi. gr. vij.

mſ. f. Pulvis ſubtiliſſimus.

Vel hic D. Egſii.

℞. *Entis horizontis:* ſ. electr. miner. immat. ℥. ß.
cum aqua flor. thiliæ præparat. adde
cranii humani praparat. & calcinati.
macis. ana. ʒ. ij.
croci ʒ. j.

mſ. f. Pulvis.

Doſis à ℈. ß. ad ℈. j. tribus diebus ante & poſt novi & plenilunium. Infantibus datur ad gr. v. vj.

Si delicatuli sint, quibus saccharata placent, eis possunt parari Rotulæ sequentes v. g.

℞. *Extract. calam. aromat.*
ruthæ ana. ℈. *j.*
Olei dest. ruthæ.
succini ana. ℈. ß.
sacchari in aq. ruthæ solut. ℥. *iiij.*

Fiant s. a. Rotulæ, præservantes ab Apoplexia, Epilepsia, Vertigine, aëre maligno &c.

Vel Recipe *spec. diambræ.*
diamoschi.
perlar. praeparat. ana. ʒ. *j.*
conf. alkerm. compl. ʒ. *ij.*
sacchari alb. aqua rosat. fragr. solut.

f. s. à Rotulæ.

Vel ℞. *Extracti ligni Aloes.*
ambræ gris. ana. gr. iiij.
succini alb.
perlar. praeparat. ana. ℈. *j.*
moschi gr. ij.
Ol. nucistæ gr. viiij.
sacchar. alb. ℥. *iij.*

Cum aquâ Anhaltina solutis. f. s. a. Rotulæ.

Si Externa simul applicari debeant, v. g. i Catarrhis suffocativis, fiat seq.

Emplastrum.

℞. *Ladani purissimi* ʒ. *vj.*
stirac. liquid. ℥. *j.*

C

Ol. dest. mastich. ℈. j.
caryophyll.
rorismar.
macis. ana. ℈. ß.
pulv. succini opt. ʒ. ß.
lapid. magnet. ʒ. ij.

Cum oleo mastich. & ceræ q. s. f. s. a. Empl. quod derasis capillis vertici applicandum.

Vel hoc.

℞. *Macis.*
nucista.
olibani.
mastich.
styrac. calam.
gummi juniper. ana. ℈. ij. *gr. v.*
rosar. r. ʒ. j.
ladan . iij.
thereb. cypr. ʒ. ij.

F. s. a. Empl. in mortario calido, quod in Apoplexia, Epilepsia, Catarrhis, bregmati applicatum mira præstat.

Vel.

℞. *Gummi carann.*
tacamahac.
elemi ana. ℥. ß.
Balsami Peruv. ʒ. iij.
Opii thebaic. ʒ. ß.

mf. fiat Emplastrum Catarrhale eximium.

Si sternutatoria necessaria videantur, cape hanc *Nobilis de Mulinen* compositionem.

℞. Tabaci opt. ℥. j.
fl. lilior. convall.
majoran. ana. ʒ. ij.
anthos.
lavendul.
cheiri.
betonic.
thiliæ ana. ʒ. j.
Helleb. alb.
salis vitrioli ana. ʒ. ß.
sem. nigell. ʒ. j.
moschi gr. vj.
ambræ gr. iij.

m.f. pulvis subtilissimus eximius in Apoplexia, Catarrhis &c.

Vel ℞. Tabaci opt. ℥. vj.
majoran. ℈. j. ß.
moschi ℈. ß.
balsam. Apoplect. ℈. ij.
Zibethi gr. xv.
Ol. caryophyll. ℈. ij.
ligni rhod. ʒ. j. ß.

m.f. fiat pulvis subtilissimus.

Si Fumus Catarrhalis expetatur,

℞. Succini albi ℥. ij. ß. ʒ. ij.
benzoi. ℥. j. ʒ. ij. ß.

gummi

gummi animæ, mastich, thuris ana. ℥. ß.
caranna ℥. j.
flor. rosar. r. ʒ. v. ß.
balaust. ʒ. ij.
lavendul. ʒ. ij. ß.
calcatripp. ʒ. j.
caryophyll. ℈. iiij.
storac. calamit. ʒ. ij. ß.

mſ. fiat Pulvis groſſus carbonibus inſpergendus pro ſuffimento.

Si Cucuphæ placent,

℞. *Herb. veronic.*
majoran. ana. m. j.
fl. rosar. damascen.
rasuræ succini ana. ℥. j.
storac. calam. el. ℥. ß.
spec. diambr.
aromat. rosat. ana. ʒ. j.
olei ligni rhod. ʒ. ß.

mſ. fiat. Pulvis groſſus.

Vel ℞. *Fol. majoran.*
rorismarin.
Summ. Flor. anthos.
serpill.
menth. moschat.
lavendul.
chamom. rom. ana. p. ij.
Radic. ireos flor. ℥. ß.
gummi animæ.
storac. calam.

benzoi ana. ℨ. ij.
sem. nigell.
succini albi.
summitat. thymi ana. ℨ. j.
moschi.
ambræ ana gr. vij.

Incisa grosse irrorentur aqua Anhaltina, & exsiccata in pulverem redigantur.

Jam si hæc specialius restricta velis, ad certum quendam cerebri affectum v. g.

Ad Epilepsiam,

Et alios convulsivos affectus; Ego sequenti methodo miranda præstiti.

Primò Vomitorium præmisi ex antimoniatis vel si huic non concedebatur usus, vel morsellos vel aliud purgans non ingratum exhibui, repetitis vicibus.

Postea cum utplurimum insultus isti convulsivi oriantur ex lympha acri mordicante acida, nervos pungente, hinc sequens optimum inveni v. g.

℞. *Aq. betonic.*
fl. tiliæ.
fœnic. ana. ℥. iij.
tinct. succini tartar. ℨ. j.
spir. salis armon. volat. urinos. ℨ. ij.
syr. fl. pæon. ℥. j.

ms.

mſ. ℔. ℈. mixtura, de qua ſingulis horis propinentur cochlearia bina.

Vel ℞. *Aq. flor. thiliæ.*
ceras. nigr.
Anhaltin. Cephal. ana. ℥. ij.
Tinct. ſuccini.
fl. hyperici ana. ʒ. iij.
ſpir. ſalis armon. ʒ. j.
vol. ſang. human. ʒ. j. ß.
confect. alkerm. ʒ. j.
laud. opiat. gr. vj.
ſyr. fl. pæon. ℥. j.

mſ. fiat mixtura ſingulis dimidiis horis cochl. ij. vel. iij.

Donec ferocia motuum convulſivorum fracta obſervetur.

In Paroxiſmo liberum conceſſi motum, obſervatione à Tarantulis deſumpta, quorum venenum ſaltu vel motu curatur, ita & hic motus, non poteſt eſſe impedimento, in diſſipando nervis inimico veneno convellente.

Externè Nucham diligentiſſimè inungere curavi hoc vel ſimili oleo. v. g.

℞. *Olei lumbric. terr.*
fl. hyperici ana. ℥. ß.
caſtorei. ℈. ij.
Olei albi.
ſuccini ana. ʒ. ij.
ſpir. ſalis armon. ʒ. j.

mſ.

Vel

Vel ℞. *Olei succini.*
spicæ.
castor. ana. ℈. ij.
fl. hyper.
succi ruthæ express. ana. ʒ. iij. Misce.

CAPUT VIII.

Ophthalmica offert nobiliora.

HÆc verò ubi humores peccant nunquam in usum vocanda, antequam crudiores particulæ mediantibus purgantibus legitimè imminutæ fuerint, impossibile etenim videtur partem aliquam benè curare, nisi totum male affectum simul respiciamus: Et tum in Ophthalmiis etiam gravioribus demum repellentia locum habent.

Si hisce præmissis Universalibus, Inflammatio perstet.

Hoc saltem vile non inconveniens erit. v. g.

℞. *Albuminis ovi* num. ij.

In hoc tere tamdiu *aluminis frustum*, donec abeat in coagulum album: cui adde
aquæ rosar.
fæniculi. ana.

misce,

misce, & cum petiis cannabinis per noctem impone.

Vel si hoc rem haud expedire videatur,

℞. *Aquæ flor. cyani.*
chelidon.
euphras.
rosarum sale proprio acuat. ana. ℔. ij.

Hasce superfunde aquas *calvi vivæ* recenter è furno tractæ, postea filtratis adde
Phlegmatis urinæ cum vitriolo albo destill. ℔. *ij.*
salis armoniaci, vel salis urinæ ℥. j. ß.
misce, & stent in vase aurichalcino, in loco frigido, agitando sæpius donec perfectè colorentur, tunc ultrò per aliquot menses expone postea filtra & serva, oculis instillandam cum aliis appropriatis.

Hanc aquam omnia alia collyria excellere, & ad omnes oculorum affectus absque respectu causæ à quâ oriuntur valere, *Monf. Febure* refert, cum habeat virtutem refrigerantem, desiccantem, mundificativam, destruat omne sal corrosivum & mordicantem humoris serosi, unde dolor, pruritus, inflammatio, & varia alia oculorum mala ortum trahant.

Vel fiat hoc collyrium.

℞. *Aquæ sperm. ranar.* ℥. ij.

phleg-

phlegmat. vitrioli ℥. j.
sacchari Saturni.
croci metall. ana. ʒ. j.

Digerantur per mensem, postea filtrentur curiose, de quo tunc guttatim oculis instilletur.

Vel ℞. *Aquæ chelidon.*
fœniculi ana. ℥. j.
vitrioli alb. gr. vj,
sacchari Saturni ℈. j.
camphor. gr. v.
sacchar. candi ℈. j. ß.

m.s. sed aquæ croco metallorum prius infusæ fuerint.

Vel. Recipe *Ovum gallin.* ad mediocrem duritiem coctum, huic demptâ testâ, & vitello exempto, cavitati inde
sacchari Saturni gr. vj.
camphor. gr. iij.
vitrioli alb. gr. v.
mellis rosar. ℥. ß.

fiat expressio fortis, liquori expresso adde
aquæ fœniculi ℥. ß.

misce & bis vel ter, de die instilletur.

Vel fiat hoc Unguentum.

℞. *Butyr. rec.* aq. rosar. opt. loti. ℥. j.
tutiæ præparat. ℈. j.
vitrioli albi gr. xx.

sacchari

sacchari Saturni gr. xv.
camphor. ʒ. ij.
sacchari cand. ℈. j.

m[f] f. unguentum.

Etsi vitriolum aliquo modo dolorem excitet, non nocebit, quia acriora oculi citra ullam noxam ferunt, dolore etiam momentaneè transeunte,

Si concurrente contusione & tumore anodyna requirantur,

Fiat hoc Cataplasma.

℞. *Flor. chamomill.*
melilot. ana. p. j.
pomor. putrid. ℥. ij.
sem. fœnugræc. ℥. j.
mica panis simil. ℥. iij.
vitelli ovi. num. ij.
croci. ʒ. ß.

Coque cum lacte vaccino, vel humano in cataplasmatis formam. *Cl. D. Ludovici* maximè recommendat viperarum pinguedinem non adulteratam, moderato igne à crassamentis separatam, & de die oculis bis vel ter ad guttam instillatam, ac omnia alia collyria in rubedine, pustulis & profundis etiam vulneribus oculorum, superare certò asserit.

CAPUT

CAPUT IX.

Otica tradit.

DE affectuum horum causis, sive de fluxionum exordiis vix nos hic implicamus, cum multa dentur circa catarrhos *deliramenta Galenica*, quæ uberius *Helmont manifestavit* : Non enim dari catarrhos extra venas *Cl. Ammannus* defendit, ubi *in sua Paranesi p.* 233. hæc habet: Si aliquid de catarrhis statuendum, dicerem catarrhi materiam inesse in sanguine, & ejus sero, & generari in partibus quibusvis, narium, oculorum, palati, &c. citra destillationem Galenicam. Exemplo à muco narium, coryza desumpto, quæ generatur citra defluxum, quando glandulæ copiosiorem lympham, lentam fundunt, quæ deinde partibus adhæret, à calore porro inspissatur, siquidem si lympha cochleari igni admoveatur, abit in Gelatinam, quæ deinceps plebejis pituita audit, & catarrhos vulgares constituit.

Non vero dari hos catarrhos à cerebro in dictas glandulas narium, vel in fauces, pulmones &c, probat os cribriforme non perforatum,

tum, ac ita viarum aliarum, exceptis venis & arteriis, defectus. Deinde falsæ subsunt hypotheses, ac si cerebrum esset instar alembici, qui à partibus inferioribus attraheret humiditates in magna copia, quæ tum à frigiditate cerebri condensentur. Et si catarrhi à cerebro defluerent, certè non sufficeret cranii capacitas, pro quantitate muci vel aquæ, quæ interdum solum in coryza strophiolis excipitur.

Omnium igitur fluxionum veram originem immediatè esse ex sanguine verum est, licet fiendi modus ambiguus maneat: cum *Helmonte* interim credimus, omnem inflammationem, & tumorem cum pulsu duro, dolore, & calore, à solo esse spiritu causaliter, ab infixa vero spina occasionaliter.

Quicquid enim in sanis, inquit noster *Helmont,* edit actiones sanas, idipsum in morbis edit actiones vitiatas: spiritus enim vitalis calefacit hominem naturaliter in sanitate, idem qui æstuat in febribus; pro exemplo sit spina querna digito infixa, actu & potentialiter frigida, mox in digito excitat calorem p. n. non quidem, quod calidi humores affluant, quasi per spinam eo convocati, exspectassent spinæ vulnus, & qui alias suis sedibus temperati resedissent: siquidem cruor vulneri proximus, primus accurrit, aditum venienti cruori præ-

ripit, & ipse per se quoque non calet, sed e
gratia spiritus vitalis.

In corpore nostro acidum venis hostile v
ra est spina, quod spiculis suis varias in nostr
corpore excitat tragædias; hoc si Dominiu
acquirit, ex vario diætæ errore &c. tum bile
exagitando effervescentiam vel inflammati
nem infert, si verò plane eam subigit, sua pu
ctura gangrænam infert, & si eundo tum a
quirit vires, carie ossa devorat, ut tum caro
à corrodentis acidi prædominio, albicet, ac
aqua fortis sanguinis ruborem dissipasset:
verò adusta ei copulatur bilis, pro hujus vi
bus vel flavescit, aut in nigredinem magis i
clinat. Quando enim corrosivum fellis alca
sphacelatas partes mortificat, carnis por
succi nutritii vehicula, quasi cicatrisat, & re
quum venas sanguinem subeuntem ita in
cit, ut hinc cor appellans febrem accend
Atque ita videmus in dulci sanguine omn
latitare humores, quorum quilibet ab hoc
cretus, propria facultate prostat, & cum a
dus omnium maximè incommodus sit, vel
ubique figuris conspicuus; sed licet univer
liter ita acuminatus sit, differt tamen sæ
commixti vel copia vel robore: sicuti h
in omni ulcerum genere notamus, ubi do
pro materia commixta variat, longè enim v
hem

hementiores introducit dolores, si bili se implicent acida spicula, quam si admixtæ pituitæ tenacitas, oleive circa cuspides obvolutio, acidi aciem diminuat, vel hebetet: siculi hæc acutè pertractat *Cl. VVilhelm. ten Rhyne* in suis meditationibus de Veteri Medicina.

Cum igitur dolorum omnium causa ab acido variè commixto & resoluto ortum trahat, hinc acriora auribus nunquam sunt instillanda, nec unctuosa neque viscida, ne acido resoluto pabulum præbeatur.

Præstant verò omnia illa, quæ balsamicis salino - sulfureis volatilioribus particulis constant, qualis est hic

Spiritus Acovisticus.

℞. *Radic. helleb. alb.*
cyclamin.
porri ana. ℥. ß.
summit. origan.
majoran. ana. p. j.
Flor. lavendul.
anthos. ana. p. ß.
castor. el.
Nuc. mosch.
sem. cumini.
carui.

ovorum formicar.
millepedum ana. ℥. ij.
baccar. lauri num. vj.
fellis lucii piscis ℥. ij.
spiritus Iuniperi rectif. q. s. ut 4. digitos emineat, facta digestione filtra.

In dolore applicetur hic spiritus cum pane calido rec. è clibano extracto, cui baccæ lauri incoctæ sint, interjecto circulo ex panno lineo confecto, ne aduratur auris.

Vel si rem, instillato medicamento in aurem, citius expediri posse sentis,

℞. *Capas* num. ij. excavatis immitte
ol. amygd. d.
succi absynth.
lactis muliebris ana. p. æq.

Claude cæpas, & in clibano assentur donec nigrescant, postea contunde, & de expresso succo tepidè auribus instillentur quædam guttulæ, ac obturetur auris bombace moschato, tum vero patiens cubet in aurem oppositam, quo profundius illabatur medicamentum.

Vel ℞. *Formicarum ova.*
axung. serpent. ana. ℥. ß.
tincturæ sassafras tartarisat. ℥. ij.

Digere donec omnia soluta sint, & in oleum subtile abierint hoc guttatim instilletur.

Pro singulari arcano *Cl. Ludovici recommendat.*

dat pinguedinem viperarum, supra ignem moderatum à crassamentis separatam, ad guttulam bis vel ter de die instillatam.

Vel ℞. *Axung. hujus viperinæ.*
fellis leporini.
olei chamomill. cærul. ana. ℈. *j.*
Zibethi. gr. iij.

misce.

Vel ℞. *spir. formicar.*
tinct. sassafras tartaris. ana. ℥. ß.
extract. castor. ℈. *j.*
olei chamomill. cærul. gutt. xx.

Misce,& applica tepidè, superimposito linteamine intense calefacto, ut medicamen in actum promoveatur, hoc continua donec dolor cesset.

Maximè alii laudant oleum amygd. amar. cum pomo colocynthidos optime digestum, post fortissime expressum, ac sæpius instillatum.

Tinctura Sassafras tartarisata fit sic.

℞. *Ligni sassafras opt.* ℥. *j.* ß.
spir. tartari volatil. opt. ℥. *j.*
spir. formicar. rectif. ℥. *iij.*

Extrahe tincturam.

Si efficaciorem operationem velis, primò

per infundibulum, munito capite linteo calidissimo, suffitum excipe, interea vero æger masticet aliquid cinamomi, ita enim masticando meatus auditorius magis hiat, ut eo celerius suffitus penetret ad intima: tunc finito hoc statim instilletur liquor auribus tepidè ad gutt. ij. vel iiij. & applicetur auri gossipium moschi vel ambræ odore imbutum.

Maxime item *conducit spiritus salis armoniaci vapor*, ex angusti colli vitro, meatu auditorio exceptus, vel sal armoniacum & sal tartari ana angusti colli vitro inclusa, & aquâ quadam cephalica humectata, in instanti fundunt vaporem auri excipiendum.

Si Tumor simul concurrat.

℞. *Radic. alth.* ℥. *j.*
fol. malv.
fl. anethi.
chamomill. ana. m. j.
cap. papav. num. ij.
sem. lini ℨ. *iij.*
fœnugraeci ℥. ß.

Coque cum lacte vaccino pro fotu, fluxione vero & tumore sedato, reliquum dissipetur medicaminibus antepositis.

Si inflammatio & calor externè aurum invadant,

invadant, cum petiis Elixir Balſamicum applica, quod ſubito dolorem & ruborem extrahit.

CAPUT X.

Odontalgica exhibet.

HIc dolor æquè ac aliarum fluxionum, ſive reſolutionum, ab acido eſt, ex ultimi alimenti dentium particulis, reſoluto, nervum rodente, ſi internus ſit, & dentem perdente, ſecus, quam ſi magis in gingivis dolor hæreat, vel glandulis ſalivalibus. Si dolor ſit magis internus conveniet ante omnia ſequens

Spiritus Odontalgicus.

℞. *Cortic. rad. mandrag.* ℥. ij.
ſem. hyoſciami.
papav. alb. ana. ℈. iiij.
flor. lavendul.
papav. errat. ana. ℥. ij.
ſem. ſtaphis agriæ.
rad. pyrethri.
caryophyll.
olibani ana. ℨ. ß.
camphor.

croci anagr. xv.
Opii el. ʒ. ß.
ſpir. vini rectif. ℥. x.

Infunde per tempus, poſtea exprime & filtra, ac de hoc ſpiritu contineatur cochlear in ore.

Vel ℞. *Ligni ſancti.*
ſarſeparill.
ſantal. alb. alb. ana. ʒ. ij.
ſuccini ʒ. ß.

Pulveriſatis affunde ſpir. vini rectificatiſſ. ℔. j. digerantur vaſe clauſo per octiduum, cujus ſæpius cochlear teneatur in ore.

Si ſpiritus vini cum Zingibere i fuſus fuerit, ac de hoc ſpiritu una vel altera gutta, naribus attrahatur, ſubitò dolorem ſiſtit dentium.

Vel fiat hæc Aqua Odontalgica.

℞. *Radic. pyrethri* ʒ. iij.
hyoſciami ʒ. vj.
cortic. radic. mandrag.
caryophyll. ana. ʒ. ij.
Fol. buxi.
ſalviæ.
plantag.
ſerpilli.
fl. balauſt.
roſarum ana. p. ij.

Co-

Coque in s. q. *decocti hordei* ad ℥. viij. colaturæ adde

mellis rosati colati ℥. ij. ß.
camphor. gr. v.
Opii correct. ℈. j.

mf. & hac sæpius colluatur os.

Si dens cavus sit,

℞. *Philon. Roman.* ℥. j.
Olei ligni buxi gutt. vj.
Opii correcti gr. x.

fiat massa aliquantulum duriuscula, de hac aliquid immittatur denti cavo cum bombace.

Vel ℞. *Olei camph.*
buxi.
caryophyll. ana. ℈. j.
nucistæ expr. q. s. pro consistentia adde
extract. Opii ℥. ß.
fuligin. splendent. q. s. pro tinctura nigra.

Hæc mixtura gossipio excepta, & denti cavo immissa sedat omnem dolorem ex quacunque causa.

Phædro recommendat pinguedinem ranarum, à quâ in excavatum dentem immissa dolorem quiescere in perpetuum asserit.

Vel ℞. *Nitri praparat.* ℥. j. *camphor.* ℥. ß. cum *Oleo buxi* fiat liniment. quod denti dolenti applicetur.

Si dolor magis sit externus, & copiosum humorem junctum vehat, tibi hoc Paracelsi commendatum habeas. scil.

Sume *persicariam fœminam* piperis instar mordicantem, *coque* paulum *in aceto*, ac coctam herbam denti dolenti vel maxillæ per horas aliquot impone, tunc herbam ex ore desumptam in terram defode quo putrescat, & cessabunt catarrhi.

Sic etiam Sabina in cerevisia decocta & in ore detenta liberat.

Kornthauer maximè laudat decoctum cortic. mediastin. radic. prunor. sylvestr. in cerevisia vel vino factum, & in ore detentum, quod etsi ab initio ob adstrictionem videatur augere dolorem, egregiè tamen eundem mitigare asserit.

Si accedat tumor glandularum sub maxilla & tuber,

℞. *Olei lumbric. terr.* ℥. vj.
chamomill. ℥. ij.

calefactis imbue lanam succidam & applica.

Vel quod omnem absolvit paginam, Elixir Balsamicum applica quod subitò omnem & dolorem & tumorem inflammatum tollit.

Sunt alii qui externis dolorem optimè mitigant. v. g.

℞. *Ex-*

℞. *Extracti savinæ.* ℥. j.
pulv. radic. pyrethri.
piper. long.
cantharid. ℈. j.
euphorb. gr. xij.
thereb. venet. ℥. ij.
picis. naval. ʒ. j.
ceræ flav. ʒ. ij.

m.f. fiat Emplaſtrum, quod alutæ inductum retro aures ponitur.

Vel temporibus applicatur Empl. ex gummi tacamahac, cum oleo hyoſciami liquato, addito pauco camphor. opio & oleo nuciſtæ, & ſerico inducto.

Vel hoc pro expertiſſimo communicatum habe

℞. *ſpir. ſulfuris per campanam.* ℥. j.
antimonii crudi pulv. ʒ. ij.

Stent infuſa per noctem, mane filtra, tunc ſi in ſuperiori maxilla doleat dens, inunge tempora, ſi verò in inferiori maxilla ſit dolor, inunge laterem affectum externè, ſed brevi poſt aquâ fontanâ eluatur rurſus, ne cutis aduratur, ita enim potentiori acido debilius corrigitur & ſuperatur, ac extrahitur, non ſecus ac ignis, è digito aduſto debilioris ignis particulas extrahit.

Si gin-

Si gingivarum exulceratio & putredo ſuccreſcat, tunc acida magis conveniunt adſtringentibus qualibus prædita. v. g.

℞. *Radic. tormentill.* ℥. *iij.*
biſtort. ℥. *j.* ß.
fl. roſar. r.
balauſt.
cupul. gland. ana. ℥. *j.*

Coque in *aqua cochlear.* ℔ iij. in diplomate, in cucurbita cum ſuo alembico munito, & recipulo appoſito, tribus horis peractis exprime & calide filtra, filtrato adde

aluminis ʒ. *j.*

liquorem item egreſſum rurſus adde, filtra & ſerva, pro collutione oris.

Vel ℞. *Aceti opt.* ℔. *j.*
mellis roſar. ℥. *j.*

Coque ad conſumptionem aceti, ultimo adde

aluminis ʒ *j.*

& ulterius ad conſiſtentiam mellis inſpiſſa, & hac mixtura gingivæ probè infricentur, & paulum in ore contineatur, tum vero exſpuatur.

Huc ſpectat etiam ſequens

Tinctura Odontalgica.

℞. *Gummi lacca* ℥. ß.

ma-

mastich. el.
alumin. ana. ℥. ij.
lapid. medicam. ʒ. ß.
radic. cyper. rot.
ireos flor.
tormentill. ana. ʒ. j.
aqua salvia.
fontan. ana. ℔. ß.

Digesta per tempus parum coque, tum filtra & serva pro crebriori oris collutione.

Vel cum phlegmate *spiritus salis armon.* & *Tinctura Catechu* ana. ablue diligenter gingivas sanguinolentas.

Vel recipe *tinctura lacca* superioris jam doctæ, & *tinctura Catechu* ana. & utere pro tinctura odontalgica absolutissima, quæ abstergit, mundificat, consolidat, roborat, & sanguinolentas curat gingivas.

Si pueri difficulter dentiant, fiat seq.

Balsamus.

℞. *Butyr. majal. non saliti* ℥. j. ß.
pingued. gallin. ʒ. ij.
succi cancror. fluv. expressi.
sedi major. ana. ℥. j.

Coque ad consumptionem humiditatis in diplomate, cui in fine adde
sanguinis è crista galli ℥. j.

Misce, & post unam & alteram reiteratam ebul-

ebullitionem exprimantur, adde sacchari q. s. pro dulcedine misce, ac hoc linimento diligenter dentes illinantur.

Si dentes nigredine infecti sint.

℞. *Corallor. rubr. præparat.* ℥. j.
oss. sapiæ.
lapid. pumic. pulv.
cryſtall'or. præparat. ana. ℥. ß.
ireos fl. r.
terræ catechu.
ſang. dracon. el. ana. ʒ. ij.
alum. uſti ʒ. j.
caryophyll. num. x.
ſyr. de roſis ſiccis. ℥. iij. ß.
fiat mixtura pro fricandis dentibus.

Vel. Recipe chartæ tenuiſſimæ, ſciſſæ, & vitro immiſſæ, affunde ſpir. ſalis, & agita baculo, donec abeat in linimentum quaſi album, tunc adde ſucci citri gutt. xx. ſperm. ceti gr. vj. ſalis armoniaci gr. v. miſce fiat linimentum, hoc dentes fricentur, ita tamen, ne labia attingantur.

Vel ſi omnibus numeris abſolutum velis dentifricium, fiat ſeq. ſpiritus Dentifricius *D. Fauſti* qui omnem abſolvit paginam.

℞. *Ni-*

℞. *Nitri* ℔. ß.
vitrioli ℥. j. ß.
salis armon. ℥. j.
alumin. ℥. iij.

arenæ lotæ,& exſiccatæ duplum,trita & mixta deſtillentur per gradus, liquor egreſſus rectificetur per M. B. & ſervetur.

Cum charta bibula in globulum formata, & aqua fontana prius humectata,tum hoc ſpiritu imbuta,fricentur dentes,qui in momento eburnei fiunt, hac tamen cautela, ne labia attingantur.

CAPUT XI.

Cordialia examinat.

HÆc , antequam legitimam præſtent opem, cauſa morbifica prius ablata ſit, alias fruſtra adhiberi notabis, præter expectationem. In viventium etenim corde lampas ardens,variis vel diminuitur vel exaltatur modis,pro ſpiritus vitalis varia diſpoſitione,& ſpinarum ſive ſpiculorum conſtitutione. Ingenioſe admodum ſpirituum fabricam , ac eorundem vel impeditum vel auctum motum pertractat politus noſter *Cl. VVilh. ten Rhyne,* Bilis inquit , univerſalis in ſanguine motus,

ſive

ſive circulationis author primarius, particulari etiam agitationi ſubjacet: Dum ſubacidæ lymphæ obvia vitalem excitat effervefcentiam, dum inter ſe particulis diverſa figurarum acie inſtructis, dimicant, ut innatum calidum jugiter toto in corpore foveatur.

Verum illa perturbatio medium commixtionis, & dulcificationis eſt, quâ omnia mitia, quia ex motu ſubtilia evadunt ut tandem in ipſos animales ſpiritus eleventur. Hæc enim inter hos & vitales intercedit differentia; quod vitales ſanguini cui in temperiem cedunt, includantur, qui tum animales potentialiter includunt. Cum vero hi actu à ſanguine ſeparati ſunt, animalium functionum authores, (quatenus ſcil. humoribus ſeſe immiſcent, ut dulcificent vitales,) exiſtunt.

Jam indicaſſe ſufficiat, omnis generis ignes per modum effervefcentiæ excitari; ſive vitalis fomes nativo calido foveatur, ſive humores in fervorem proni confluunt, ſive ſecreti olei partes in ſe inſurgant, in quibus ſumma activitatis ſphæra eſt, ut totam ſanguinis maſſam non modo rarefaciant, verum etiam, ni humidum radicale impediret, incendium minarentur: obſtat ideoq; ſpirituum vehiculum ſanguinis humidum, & lymphæ vaſa; quæ vero ſi craſſior viſciditas, ad valvulas ſtagnans

jm-

implicet, & tum novo lymphæ abundantioris, tanquam pistilli affluxu adigatur, disrumpuntur, & ascitide, vel pectus vel abdomen offundunt.

Videmus hinc vario modo offendi spirituum & fabricam & actionem, vel enim dissipati spiritus, corrodentes relinquunt humores, vel ipsi in ferox alcalinum proclives, præcordia exæstuare faciunt, & ardentes inducunt febres.

Hisce jam è fundamento haud consideratis, irritò omnia propinantur cordialia: Bina ergò fundamenta acidi & alcali in genere hic curiose mensurentur.

Si spirituum dissipatio vel oppressio, ex crudiori acido ortum ducat, & particulæ spirituales volatiles sulfureæ dulces, eodem supprimantur, sanguinem rarefacientia sulfurea, oleosa, aromatica, salina, volatilia, maximè conducunt.

Spirituum verò deficientium restauratio melius fit per balsamica sulfurea; Motum verò & fluiditatem seri vigorantia, per salina, volatilia inprimis.

Hisce fundamentis sequentes superstruimus medicaminum formulas, ubi, si plus spirituum defectus, quam seri fluiditas, respicienda,

da, optime conducet ex balsamicis aromaticis facta.

Aqua Cordialis triplex D. D. Faustii.

Recipe *Typhorum* C.C. succulentorum & recenter minutim incisorum ℔. iij.
Rasura ungula alcis ℥. ij.
visci quercini.
corylini ana. ℥. vj.
succi citri. ℔. iiij.
per aliquot dies digestis adde
Florum rosarum r. ℥. iiij.
bugloss.
borrag.
primul. veris.
tilia.
rorismarini.
Fol. majoran.
matrisylv. ana. ℥. ij.
Flor. pœon.
violar. carul.
lilior. convall.
betonic.
lavendul.
tunica ana. ℥. j.
stoechad. utriusque ana. ℥. ß.
Radic. Doronic.
cortic. citri.

ras

rasur. santal. citrin.
rubri. ana. ℥.j.
cassia lign. vera.
galang. minor.
radic. contrajerv.
anthor. ana. ℥. ß.
Nuc. mosch.
macis.
caryophyll.
ligni Aloes odorat. ana. ℥. iij.
croci ℈. ij. ß.
camphor. ℈. ij.
Vini Malvat. opt. ℔. iiij.
Aq. rosar.
acetos.
borrag.
bugloss.
fl. thiliæ.
meliss.
betonic. ana. ℔. j.

misce digerendo per aliquot dies, postea destilla per vitrea vasa magna probè lutata ex M. B. & excipiantur primo ℔. iiij. seorsim, postea aliæ 4. rursus capiantur seorsim, & tandem reliquiæ destillentur ad siccitatem.

De prima destillatione ℔. ij. seorsim ponantur in vitro, & obturata serventur probè. S. Aqua cordialis simplex.

Alias verò libras duas primæ destillationis sume, & adde

Essentiæ cinamomi saccharat. ʒ. *vj.*
citri.
caryophyll.
macis ana. ʒ. ß.
conf. alkermes compl. ʒ. *j.*
salis ex cap. mort. calcinat. & cum ultimæ destillationis liquore *extracti*, & ad summum purificati quantum datur.

Digesta diebus 10. vel 12. filtrentur per chartam, infundibulo vitreo clausam, tum servetur & signetur, aqua cordialis composita, sive tincta.

Quatuor verò libræ secundæ destillationis serventur seorsim & signetur aqua cordialis secundaria.

Usum judiciosus quilibet benè noverit, spiritibus suppeditant pabulum, particulis aromatis sulfureis volatilibus constantes, inprimis aqua cordialis simplex, tincta vero præterea simul seri fluiditatem, viscositatem emendando, vigorat.

Nec absimilem effectum præstat aqua cinamomi suo loco descripta;

Vel ℞. *Rosar. recent. contus.* ℔. *j.*
flor. lavendul. m. ij.
meliss. m. j.
caryophyll. num. 40.

cina-

cinamomi. ℥.j.
radic. ireos. flor. ℥. ß.
benzoi.
storac. calam. ℥. ij.
cortic. citri num. ij.
arant. num. ij.

Incisa & contusa cum vino generoso destilla.

Si hæc omnia velis efficaciora reddere, quo simul pituitam viscidam efficacius infringant, & fluiditatem concilient, adde sal volatile sang. humani, vel C. C. aut spirit. salis armoniaci, vel sal volatile oleosum & similia. v. g.

℞. *Aquæ cinamomi.*
borragin. ana. ℥. ij.
essent. ambræ ʒ. ß.
salis. volat. oleos. ʒ. j.
syr. cinamomi ʒ. ij.

misce.

Si magis volatilia odorata placeant, fiat seq.

Essentia Ambræ & Moschi.

℞. *Ambræ.* ℈. j.
moschi. ℈. ß.
conf. alkerm. ʒ. ij.
spir. rosar. opt.
lilior. convall. ana. ℥. ß.
aq. carbuncul.
Elixir. vitæ Matthiol. ana. ℥. j.

mixta circulentur per 14. dies vel ultra, vase optimè clauso, post filtretur essentia & servetur curiose; hæc maximè spiritus vitales & animales recreat.

Si simul ratione acidi volatilioris præcipitantia velimus addere vel ligantia,

℞. *Aquæ acetos.*
meliss.
borrag.
bugloss. ana. ℥. iiij.
rubi idæi.
rosar. ana. ℥. v.
cinamom. ℥. iiij.
margarit. præp. or. ℥. j.
C. C. usti præparat. ℥. ij.

misce, & rosarum julepo edulcora. S. Aqua Perlarum.

Vel fiat talis Emulsio cordialis.

℞. *amygd. d. ℥. ß.*
aquæ cinamomi.
bugloss. ana. ℥. iij.
Aquæ. fl. acat.
ceras. nigr. ana. ij.

Fiat Emulsio, cui adde

Iulepi rosar. ℥. j. ß.
magister. perlar. vel præparat.

corall.

corall. præparat. ana. ℥. ß.
manus Christ. perlat. ℥. ij.
misce.

Vel fiat Pulvis Cordialis
D. G. M.

℞. *Eboris prap.* ℥. ß.
corall. r. prap. ℥. j.
margarit. occid. prap. ℈. ß.
ol. still. citri rec. gut. x.

misce, Dosis, quantum tribus cultelli cuspidibus sumi potest.

Vel hic D. B. B.

R. *Margarit. or. præparat.* ℥. j.
C. C. usti. præparat. ℥. vj.
off. de corde cervi num. xv.
santal. citrini ℈. iiij.
lapid. Smaragd. or.
Rubini.
granator. ana. ℈. j.

misce, fiat Pulvis subtilissimus Dosis est ℈. j. ad ℥. j.

Dantur etiam externa quæ spiritibus reficiendis optimè succurrunt, inter quæ laudatur tale

Epithema cordiale.

℞. *Radic. Angelic.*
Doronic.
been utriusque ana. ℥. j.

Fol. lauri.
citri.
melissæ citrat. ana. p. ij.
Flor. rosar.
caryophyll.
citri.
anthos.
spicæ ana. p. ij.
nymph. p. j. ß.
cortic. citri rec. ext.
arant. rec. ext.
caryophyll. arom.
santalor. omn.
ligni aloes ana. ℈. ij.

Incisis & conquassatis adde
croci integri incisi. ℈. j. ß.
mista, aquâ cinamomi humectata tepidè carpis manuum, & cordis regioni applica.

Vel naribus attrahatur & odore recipiatur seq.

Aqua Angelica Odorata.

℞. *Aq. rosar. opt.* ℔. *iiij.*
naphæ. ℔. *ij.*
Vini Rhenani ℔. *ß.*
Benzoi. ℥. *iij.*
storac. calam. ℥. *ij.*
labdani de barb. ℥. *ij.*
ligni rhod. ℥. *ß.*
[illegible] citrin. ℥. *iij.*

cyperi

cyperi long. ℥. ß.
caryophyll. ℥. j.
cinamomi ℥. j. ß.
ireos flor. ℥. iij.
cortic. citri ext.
arant. ana. num. j.

Grosse incisa & contusa per quatriduum infunde, singulis diebus movendo, post macerationem destilla ex M. B. egressum liquorem reaffunde & destilla.

De hac aqua primo egredientem nobiliorem seorsim excipe, ac ei infunde ambræ, moschi, zibeti cum pauco sacchari trita & nodulo inclusa, & in vitro probè clausa servetur.

Vel Fiat hac Aqua de Cypro.

℞. *Benzoi. ℥. j. ß.*
storac. calam. ℥. j.
ligni aloes ℥. ß.
cinamomi el. ℥. vj.
caryophyll. num. ij.

Omnibus subtilissimè contusis superfunde aquæ rosat. opt. pintas ij. & simul bulliant lento igne, & vase clauso, donec pinta una semis restet. Colaturæ infunde

moschi opt. gr. xij.
ambræ gris. gr. viij.
zibethi gr. iij.
benzoi q. pl.
sacchari candi parum.

Mista in Phiola optimè clausa insolentur.

Ex hisce aquis fit suffitus Regius & nobilis, si in vase ad hoc opus parato argenteo, vel vitreo, cineribus calidis imposito, vapor exhalans excipiatur, vel eo cameræ perfumentur.

Ex remanentia Aquæ Angelicæ pulverisata, cum tragacantho & carbonibus thiliæ, cum aquâ Angelica humectatis fiunt candelæ fumales optimi usus.

Vel additis ambra, moscho, zibetho, cum grumis panis calentis recenter ex furno extracti, & cum tragacantho mixtis fiunt armillæ & corallia odorata optima.

Quemadmodum verò hæc jam dicta cordialia, balsamicis suis sulfureis volatilibus particulis spiritus exaltant, & seri tenacitatem attenuant & liquefaciunt: Ita jam dicenda spirituum exorbitantem motum restinguendum respiciunt.

Inter hæc Acida inprimis legitime parata volatilia excellunt, aqueis & serum restaurantibus diluta; hinc in febribus ardentibus Julapia acidulata optimè conceduntur, largius pota.

Si hisce magis Cordialia immiscere velimus, sequentia conducunt, ubi magis excellit

Spiri

Spiritus Regius F. Hoffmanni.

℞. *Spiritus rosar. rectificatiss.* ℨ. iiij. ß.
salis volatilis. ℥. j. ß.

Infunde in retortam vitream, & collo retortæ immitte *ambra gris.* ℨ. ß. *moschi.* ℈. j. mista & linteolo mundo involuta; tum destilla igne leni per arenam, ac resolvetur moschus & ambra in liquorem, & evehetur instar gelatinæ; spiritui destillato adde *confect. Alkerm.* q. s. cum linteolo in quo ambra & moschus fuerunt, & serva curiose.

Dosis est à gutt. xx. ad xxxx. cum syr. rubi idæi vel alio liquore convenienti.

Vel fiat hæc aqua cordialis frigida.

℞. *Flor. nymphea alb. rec.*
borrag. rec.
bugloss. rec. ana. ℥. j.
Fol. meliss. citrat. m. vj.
cortic. citri rec. ext. num. vj.
santali citrin.
flor. rosar. r. muria condit. m. vj.

Incisa & contusa infunde in
Aqua acetosa rec. destill.
flor. borrag. per vitrum dest.
meliss. citrat.
pomor. redolent.
cerasor. nigr.
rubi idai ana. ℔. j.

mista

miſta per alembicum vitreum deſtilla, deſtillato adde *ſucci citri rec.* opt. depurat. q. ſ. pro acore v. g. ad ℔. ß. aquæ, ſucci ℥. ß.

Hæc aqua eſt inſignis uſus in febribus ardentibus, quia optimè cum tinctura Bezoardica & ſimilibus, ubi adeſt malignitas, miſcetur.

Vel fiat talis Aqua cordialis temperata.

℞. *Succi borragin.*
bugloſſ.
acetoſæ.
roſar. ana. ℔. *j.*
Flor. acac. m. iij.
pomor. citri. num. iij.
cinamom. ℥. *vj.*
ſantal. citrin.
ligni aloes ana. ℥. *j.* ß.
flor. caryophyll. m. ij.
meliſſ. citratæ. m. j.

Deſtilla ſ. a.

Si expetatur

Electuarium Cordiale,

℞. *Conſerv. roſar.* ℥. *viij.*
pulpæ citri ℔. *j.*
confect. alkerm. ℥. *ij.*

flor

flor. citri condit. ℥. ij.
cortic. citri condit. ℥. j. ß.
margarit. or. praep. ʒ. vj.
olei cinamomi.
citri. ana. gutt. iij.
syr. rubi idaei. q. s.

Fiat Electuarium.

Vel ℞. *Conserv. pulp. citri* ℥. iij.
rosar. rubr. ℥. ij.
cortic. citri condit. ℥. ß.
confect. alkerm. ʒ. iij.
spir. salis volat. dulcis gutt. xxx.
syr. acetos. citri q. s.

misce, fiat Elect.

Si externa etiam hic desiderentur, fiat hoc

Epithema frigidum.

℞. *Aquae cord. frig.* ℥. iij.
meliss.
rosar. ana. ℥. j.
aceti rubi idaei ℥. j. ß.
pulpae cortic. citri. rec. ext. ℈. vi.
confect. alkerm. ʒ. j.

misce & tepidè applica.

Haec & similia in febribus ardentibus optimè conducunt acidis fortificata cordialia, quia spiritus, medicaminibus volatilibus exhau-

haustos, & admodum sudoriferis dissipatos restaurant, & concentrant.

CAPUT XII.

Pectoralia exhibet.

HÆc in genere pulmones respiciunt, in suo usu frustratos, qui tamen intricatus admodum est & controversus: hinc tantam respirationis ignorantiam *Cl. Ammannus* exclamat: atque in Medicina inquit idem contingere quod in Astronomia. Nam ante Copernicum terra credebatur immobilis, jam verò mobilis. Sic Helmont negat moveri pulmones, sed esse solum instar cribri per quod aër in thoracem subeat; quod tamen falsum esse, ipsam autopsiam demonstrare, quippe ea compertum habeamus moveri Pulmones thoracis motu ut respiremus; quam verò respirationem ipsam, nobis usitatam magis, quā notam esse dictus *Cl. Ammannus* luget: atque hanc suam thesin probat physiologicorum lite de usu pulmonum & respirationis modo.

Interim tamen donec veriora demonstrentur, credendum, respiratione sanguinem perfici, circulantem, dum aër in spiratione attractus

tractus, volatili suo spiritu acido dulci sanguinem imbuit & imprægnat, fixiores vero & crudiores contentas partes præcipitat, & per pulmonum innatam vim ejicit, atque ita spiritus tenaci humorum torpore detentos liberat & extollit: Prout jam particulæ salinæ sive activæ aerem varie ingrediuntur, ita variant vel acidas vel alcalinas massæ sanguineæ particulas. Sic in zephiro latitans alcalina sulfuris portio, vegetiorem reddit hominem. Si verò acidum simul volatile per Zephyrum vehatur separatum, hecticis spirituum dissipatione exhaustis succurrunt, spiritibus enim suppeditat pabulum; & si alcalinæ suæ parti combinatum sit acidum hoc volatile, pulmonum exulcerationi conferrent, acidum etenim hoc volatile parat viam, & pars alcalina acidum putrefactivum absorbet. Secus quam Boreas, qui tristi sale sive crudiori acido tinctus, & arboribus & pecori sinister existit; in melancholiam pronis tristitiam protractiorem accersit.

Et si superficiariè corpus tangit, illud stringit, faciem excoriat, labiaque findit. Si verò distorquentes animum curæ, vel terror, aut vigiliæ immoderatæ, &c. idem hoc crudum acidum ad interiora compellant, floridum obtundit sanguinem, languidioremq; reddit pulsum; acerbosque halitus versus cerebrum dimit-

haustos, & admodum sudoriferis dissipatos restaurant, & concentrant.

CAPUT XII.

Pectoralia exhibet.

HÆc in genere pulmones respiciunt, in suo usu frustratos, qui tamen intricatus admodum est & controversus: hinc tantam respirationis ignorantiam *Cl. Ammannus* exclamat: atque in Medicina inquit idem contingere quod in Astronomia. Nam ante Copernicum terra credebatur immobilis; jam verò mobilis. Sic Helmont negat moveri pulmones, sed esse solum instar cribri per quod aër in thoracem subeat; quod tamen falsum esse, ipsam autopsiam demonstrare, quippe ea compertum habeamus moveri Pulmones thoracis motu ut respiremus; quam verò respirationem ipsam, nobis usitatam magis, quã notam esse dictus *Cl. Ammannus* luget: atque hanc suam thesin probat physiologicorum lite de usu pulmonum & respirationis modo.

Interim tamen donec veriora demonstrentur, credendum, respiratione sanguinem perfici, circulantem, dum aër in spiratione attractus,

tractus, volatili suo spiritu acido dulci sanguinem imbuit & impraegnat, fixiores vero & crudiores contentas partes praecipitat, & per pulmonum innatam vim ejicit, atque ita spiritus tenaci humorum torpore detentos liberat & extollit: Prout jam particulae salinae sive activae aerem varie ingrediuntur, ita variant vel acidas vel alcalinas massae sanguineae particulas. Sic in zephiro latitans alcalina sulfuris portio, vegetiorem reddit hominem. Si verò acidum simul volatile per Zephyrum vehatur separatum, hecticis spirituum dissipatione exhaustis succurrunt, spiritibus enim suppeditat pabulum; & si alcalinae suae parti combinatum sit acidum hoc volatile, pulmonum exulcerationi conferrent, acidum etenim hoc volatile parat viam, & pars alcalina acidum putrefactivum absorbet. Secus quam Boreas, qui tristi sale sive crudiori acido tinctus, & arboribus & pecori sinister existit; in melancholiam pronis tristitiam protractiorem accersit.

Et si superficiariè corpus tangit, illud stringit, faciem excoriat, labiaque findit: Si verò distorquentes animum curae, vel terror, aut vigiliae immoderatae, &c. idem hoc crudum acidum ad interiora compellant, floridum obtundit sanguinem, languidioremq; reddit pulsum; acerbosque halitus versus cerebrum dimit-

dimittens, ſanguineæve maſſæ ſe intimè miſcens, ſpirituumque animalium tunc partem quandam conſtituens, turbat mentem, nervos vellicat, convulſiones excitat, corrodit, & ſi inſurgit altius, ſpiritus in totum diſſipat, ac mortem accelerat: Aliàs in fauces irruens eas exaſperat, ſtrangulationemve iis minatur; Alias in inteſtina ſæviens eadem compungit, immanes dolores colicos excitat, & alvum adſtringit; Alias ad urinarias vias migrans, lotium ſupprimit. Verum mitius exiſtens idem ſal, ſanos alacriores avidioresque efficit, quandoque rheumate infeſtat; profundius vero penetrans, corporis obſtipat poros; humores acidiores, tuſſiculoſis ac arthriticis noxios, producit: Pleuritidi, ſi auſtralis Mercurius viam ipſi comparaverit anſam dat. *Hæc Cl. VVilhelmus ten Rhyne.*

Cum igitur ab extra & ab aëre tanta advehantur mala, quid non in ipſo corpore generabitur mali, ex varii diætæ erroribus.

Atque ita diverſimodè Pulmonum fruſtratur uſus, ſemper tamen prægreſſa ſpina Helmontiana, ex humorum ſecretione orta, unde ſpirituum exilium, & poſt hoc, humorum lucta, concretio denique exſurgit. Sicuti ſæpiſſimè accidit ubi immoderata celeriorque frigida ingluvies æſtuante corpore, ſangui-

guinem coagulat, ubi tum dicta humorum secretio præsto est, pulmonibus tum, secretis suis aculeis sensim corrosionem inducens, & putredinem accelerans. Prout jam crudiores hæ acidæ particulæ, variis pituitæ particulis obvolvuntur, vel biliosis vel alcalinis implicantur, ita variant in pulmonibus inducti effectus, vel lenti, vel celeres.

Omnia igitur Pectoralia, respiciunt coagulantes particulas acidas, vario modo inducta, & differentes, ac vel asthma, vel anhelationem, aut suffocationem, vel ipsam denique phthisin inducentes, & cum secreta parte alcalina dimicantes.

Talia sunt in genere balsamica, sulfureis salinis volatilioribus particulis prædita medicamina; vel acida volatilia, quæ crudius acidum rectificant, spiritibus succurrunt, & crassiorum cruditatum secretionem adjuvant, putredinique resistunt, & separatarum contrariantium particularum combinationem intendunt.

Optimè verò hæc acida sint volatilisata & exaltata ac dulcificata, alias plus mali, quam commodi afferrent.

Constat ex his quam inconsideratè nostri Galenici sæpius saccharatis insistant, cum notum sit ex resolutione sacchari, quale acidum

hæc contineant, quod ſecretum, in corpore pugnam excitat, & pulmones magis exaſperat exeditque.

Nec concipere poſſum vias, per quas hæc dulcia pulmones intrant integra nec reſoluta; per aſperam arteriam in illas illabi haud poſſunt, cum nec ſubtiliſſimi liquoris guttula abſque dolore & ſuffocatione tranſmitti poſſit, ac propterea valvula obſtet: Per ventriculum & longiorem viam abſque reſolutione haud migrant, & tunc ſi reſoluta illuc perveniunt, quid aliud quam malum augendo agunt reſolutæ particulæ acidæ.

Eſt quidem & ſaccharatis ſuus uſus, at nullum unquam vidi phthiſicum eis reſtitutum. Dulcia ergò vera quærenda, quæ non mutant ſuam eſſentiam, ſed integris viribus ad hoſtem vehuntur, talia ſunt ſulfurea exaltata & volatiliſata ſalina, qualia in triplici dantur Regno, in mineralium tamen ſulfuribus potentius quam in vegetabilium. Ubi verò morbus in ſua adhucdum infantia conſtitutus exiſtit, leviora ſæpius conducunt, ſi ritè adhibentur: dantur enim in vegetabilibus dulcibus particulis prædita, & alcalinis volatilioribus imbuta, quæ ritè parata, & applicata, ſuam exerunt vim, etſi debilius quam quæ ex minerali deſumuntur Regno.

Si ul-

Si ulcere inducto acidæ subiguntur particulæ, ut in biliosis sæpius evenit, tunc putredo velocius repens, optimè acidis volatilioribus inhibetur & corrigitur.

Jam ipsa lustrabimus medicamina generosiora, tam debilia quam fortiora, in pectoris variis affectibus usitata.

Si tussis desperata & hæmoptosis, concurrente simul effervescente sanguinis motu, ut semper ferè in Phthiseos initio fieri solet, adsint; D. D. Faus hoc propinavit

Decoctum Pectorale.

℞. *Radic. liquirit.* ʒ. *vj.*
tussilag.
cichor.
polypod. ana. ℥. ß.
ireos flor. ʒ. *ij.*
chinæ opt. ℥. *j.*
Herb. scabios.
capill. vener.
tussilag.
veronic.
fl. rosar. r. ana. m. ß.
sem. 4. *frig. maj. ana.* ℥. ß.
anisi. ʒ. *ij.*
jujubar.
sebesten ana. num. v.

haustos, & admodum sudoriferis dissipatos restaurant, & concentrant.

CAPUT XII.

Pectoralia exhibet.

HÆc in genere pulmones respiciunt, in suo usu frustratos, qui tamen intricatus admodum est & controversus: hinc tantam respirationis ignorantiam *Cl. Ammannus* exclamat: atque in Medicina inquit idem contingere quod in Astronomia. Nam ante Copernicum terra credebatur immobilis, jam verò mobilis. Sic Helmont negat moveri pulmones, sed esse solum instar cribri per quod aër in thoracem subeat; quod tamen falsum esse, ipsam autopsiam demonstrare, quippe ea compertum habeamus moveri Pulmones thoracis motu ut respiremus; quam verò respirationem ipsam, nobis usitatam magis, quã notam esse dictus *Cl. Ammannus* luget: atque hanc suam thesin probat physiologicorum lite de usu pulmonum & respirationis modo.

Interim tamen donec veriora demonstrentur, credendum, respiratione sanguinem perfici, circulantem, dum aër in spiratione attractus,

tractus, volatili suo spiritu acido dulci sanguinem imbuit & imprægnat, fixiores vero & crudiores contentas partes præcipitat, & per pulmonum innatam vim ejicit, atque ita spiritus tenaci humorum torpore detentos liberat & extollit: Prout jam particulæ salinæ sive activæ aerem varie ingrediuntur, ita variant vel acidas vel alcalinas massæ sanguineæ particulas. Sic in zephiro latitans alcalina sulfuris portio, vegetiorem reddit hominem. Si verò acidum simul volatile per Zephyrum vehatur separatum, hecticis spirituum dissipatione exhaustis succurrunt, spiritibus enim suppeditat pabulum; & si alcalinæ suæ parti combinatum sit acidum hoc volatile, pulmonum exulcerationi conferrent, acidum etenim hoc volatile parat viam, & pars alcalina acidum putrefactivum absorbet. Secus quam Boreas, qui tristi sale sive crudiori acido tinctus, & arboribus & pecori sinister existit; in melancholiam pronis tristitiam protractiorem accersit.

Et si superficiariè corpus tangit, illud stringit, faciem excoriat, labiaque findit: Si verò distorquentes animum curæ, vel terror, aut vigiliæ immoderatæ, &c. idem hoc crudum acidum ad interiora compellant, floridum obtundit sanguinem, languidioremq; reddit pulsum; acerbosque halitus versus cerebrum dimit-

dimittens, sanguineæve massæ se intimè miscens, spirituumque animalium tunc partem quandam constituens, turbat mentem, nervos vellicat, convulsiones excitat, corrodit, & si insurgit altius, spiritus in totum dissipat, ac mortem accelerat: Aliàs in fauces irruens eas exasperat, strangulationemve iis minatur; Alias in intestina sæviens eadem compungit, immanes dolores colicos excitat, & alvum adstringit; Alias ad urinarias vias migrans, lotium supprimit. Verum mitius existens idem sal, sanos alacriores avidioresque efficit, quandoque rheumate infestat; profundius vero penetrans, corporis obstipat poros; humores acidiores, tussiculosis ac arthriticis noxios, producit: Pleuritidi, si australis Mercurius viam ipsi comparaverit ansam dat. Hæc *Cl. VVilhelmus ten Rhyne.*

Cum igitur ab extra & ab aëre tanta advehantur mala, quid non in ipso corpore generabitur mali, ex varii diætæ erroribus.

Atque ita diversimodè Pulmonum frustratur usus, semper tamen prægressa spina Helmontiana, ex humorum secretione orta, unde spirituum exilium, & post hoc, humorum lucta, concretio denique exsurgit. Sicuti sæpissimè accidit ubi immoderata celeriorque frigida ingluvies æstuante corpore, sangui-

guinem coagulat, ubi tum dicta humorum secretio præsto est, pulmonibus tum, secretis suis aculeis sensim corrosionem inducens, & putredinem accelerans. Prout jam crudiores hæ acidæ particulæ, variis pituitæ particulis obvolvuntur, vel biliosis vel alcalinis implicantur, ita variant in pulmonibus inducti effectus, vel lenti, vel celeres.

Omnia igitur Pectoralia, respiciunt coagulantes particulas acidas, vario modo inducta, & differentes, ac vel asthma, vel anhelationem, aut suffocationem, vel ipsam denique phthisin inducentes, & cum secreta parte alcalina dimicantes.

Talia sunt in genere balsamica, sulfureis salinis volatilioribus particulis prædita medicamina; vel acida volatilia, quæ crudius acidum rectificant, spiritibus succurrunt, & crassiorum cruditatum secretionem adjuvant, putredinique resistunt, & separatarum contrariantium particularum combinationem intendunt.

Optimè verò hæc acida sint volatilisata & exaltata ac dulcificata, alias plus mali, quam commodi afferrent.

Constat ex his quam inconsideratè nostri Galenici sæpius saccharatis insistant, cum notum sit ex resolutione sacchari, quale acidum

hæc contineant, quod secretum, in corpore pugnam excitat, & pulmones magis exasperat exeditque.

Nec concipere possum vias, per quas hæc dulcia pulmones intrant integra nec resoluta; per asperam arteriam in illas illabi haud possunt, cum nec subtilissimi liquoris guttula absque dolore & suffocatione transmitti possit, ac propterea valvula obstet: Per ventriculum & longiorem viam absque resolutione haud migrant, & tunc si resoluta illuc perveniunt, quid aliud quam malum augendo agunt resolutæ particulæ acidæ.

Est quidem & saccharatis suus usus, at nullum unquam vidi phthisicum eis restitutum. Dulcia ergò vera quærenda, quæ non mutant suam essentiam, sed integris viribus ad hostem vehuntur, talia sunt sulfurea exaltata & volatilisata salina, qualia in triplici dantur Regno, in mineralium tamen sulfuribus potentius quam in vegetabilium. Ubi verò morbus in sua adhucdum infantia constitutus existit, leviora sæpius conducunt, si ritè adhibentur: dantur enim in vegetabilibus dulcibus particulis prædita, & alcalinis volatilioribus imbuta, quæ ritè parata, & applicata, suam exerunt vim, etsi debilius quam quæ ex minerali desumuntur Regno.

Si ulcere inducto acidæ subiguntur particulæ, ut in biliosis sæpius evenit, tunc putredo velocius repens, optimè acidis volatilioribus inhibetur & corrigitur.

Jam ipsa lustrabimus medicamina generosiora, tam debilia quam fortiora, in pectoris variis affectibus usitata.

Si tussis desperata & hæmoptosis, concurrente simul effervescente sanguinis motu, ut semper ferè in Phthiseos initio fieri solet, adsint; D. D. Faus hoc propinavit

Decoctum Pectorale.

℞. *Radic. liquirit.* ʒ. *vj.*
tussilag.
cichor.
polypod. ana. ℥. ß.
ireos flor. ʒ. *ij.*
china opt. ℥. *j.*
Herb. scabios.
capill. vener.
tussilag.
veronic.
fl. rosar. r. ana. m. ß.
sem. 4. frig. maj. ana. ℥. ß.
anisi. ʒ. *ij.*
jujubar.
sebesten ana. num. v.

caricar. num. viij.
cubebar. ℥. *j.*
cauli cum papav. num. ij.
hordei mund. m. j.

Infunde horis vj. vel ulterius cum ſ. q. aq. font. in loco calido, poſtea coque in diplomate ad medietatem, & tum colentur fortiter.

Colaturæ recipe ℥. *viij. adde*
ſyr. de liquirit. ℥. *x.*
loch. ſani & experti ℥. *j.*
mellis roſati colati ℥. ß.

miſce & de hoc Decocto ſume tempore matutino & pomeridiano per ſe ℥. iij. veſperi verò uni doſi adde

Eſſent. fl. papav. errat. gr. v.
laudani Opiati gr. j.
Olei deſt. aniſi gutt. iij. M. ſ.

Vel Recipe *Radic. plantag.*
endiv. ana. ℥. *ij.*
herb. portulac.
violar. ana. m. iij.
ſem. cydon.
pſyllii ana. ℥. *iij.*
paſſul. min. ℥. *j.*
jujubar. num. xx.
flor. papav. err.
violar. ana. p. ij.

Coque in ſ. q. aquæ font. *Colaturæ ſume* ℥. *viiij.* adde

ſucci portulac.
ſyr. diacodii ana. ℥. *j.* m. ſ.

mſ. fiat potio pro quatuor doſibus.

Si ſanguinis ſputum perſtet,

℞. *Muſci cran. human. volenter extincti* ℈. ß.
croci Martis legitimè parat. gr. vj.
conſerv. roſar. ℥. j.
laud. opiat. gr. iiij.
cum ſyr. de roſis ſiccis. q. ſ.

Fiat elect. pro 2. doſibus.

Si pulmones ultrò infeſtentur, neque præ-greſſa medicamina malum abſtulerint, ſe-quens exhibe.

Claretum Pectorale.

℞. *Radic. chinæ opt.* ℥. j.
acetos. ℥. ß.
ligni ſantal. citrin. ʒ. ij.
aquæ pluv. deſtillat. ℔. vj.

Infuſa coque ad tertias circiter.

Colaturæ ℔. *iiij. adde*
conſerv. roſar. damaſcen.
violar. ana. ℥. ß.
Fol. ſen. el. ℥. j.
agar. trochiſc. ʒ. ij.
rhabarb. elect. ℥. j. ß.
ſem. cartham. conquaſſ. ʒ. ij. ß.
aniſi.
fœnic. ana. ℈. j. ß.

Stent infuſa per noctem, mane ſic frigida colentur ſi conſultum videbitur, adde pro gra-

tia paulum sacchari. Dosis mane ℥. iij. ad v. si non operetur efficaciter, reiteretur vesperi.

Vel fiat hæc Aqua Antiphtisica
D. B.

℞. *Succi veronic.*
plantag.
heder. terrestr.
agrimon.
scabios.
pulmon. maculat. ana. ℥. viij.
Radic. consolid. concis. & contus. ℥. iiij.
Limacum è suis conchis extract. contus.
hepat. vitulin. in frust. minutim incis. anc. m. ij.
lactis caprilli mens. iiij.

Digerantur per triduum in M. B. de hac aqua exhibe 3. vel 4. haustus tabido, singuli haustus gratè edulcorentur saccharo rosato.

Aut sequens in usum veniat aqua pectoralis.

℞. *Aquæ flor. acac.*
scabios.
farfar.
veronic. essentif. ana. ℔. ß.
asthmatic.
loch. sani ana. ℥. iiij.
cinamomi ℥. j.

syr.

ſyr. papav. errat.
violar. ana. q. ſ. ad gratum dulcorem.

Vel ſequentia exhibeantur.

℞. *Amygd. d. excort.*
pinear. rec. ana. ℥. ij.
ſpec. diatrag. frig. ʒ. ß.
diaireos. ſ.
diambra ana. ʒ. j.
ſem. melon.
cucurbit. ana. ℥. j.
lact. ſulf. ℈. ij.
fl. benzoi ℈. j. ß.
magiſt. perlar. ℈. j.
ſacchar. aq. aſthmat. ſolut. ℥. *viij.*

f. ſ. a. Morſelli.

Vel ℞. *ſpec. diaireos.*
diatrag. frig. ana. ʒ. ij.
flor. ſulf. alcaliſat. ℈. ij.
flor. benzoi ℈. j.
extract. enulæ ʒ. j.
croci opt. ℈. ij.
ſacchar. alb. ℥. iiij.

fiant ſ. a. Rotulæ.

Vel ℞. *ſucci glycyrrhic. inſpiſſ.* ℥. ß.
ſpec. diaireos ℈. iiij.
fl. ſulfuris alcaliſat.
macis. ana. ʒ. j.
ſacchar. penid. ℥. j. ß.
olei aniſi gutt. vj.

Cum aqua tussilag. soluto tragacantho fiant rotulæ.

Vel ℞. *Succi liquir. inspiss.*
sacchar. cand. ana. ℥. ß.
penid. ℥. j.
spec. diair. ʒ. j. ß.
olei nucist. ℈. iiij.

cum mucilag. tragac. in aq. appropriata soluto f. f. a. rotulæ.

Omnibus hisce irritis, & quidem si brevi effectum haud optatum præstent, suadeo ut missa facias, & generosiora in usum trahas, quæ sulfureis suis volatilioribus particulis ulcus inhibent, & pravum in pulmonibus jam fermentum putrefactivum corrigunt, & spiritibus inquinatis succurrunt quo se extricent & malum subigant.

Talia sunt generosiora è sulfure parata medicamina, qualia de sulfure tradimus, quibus tamen mineralium sulfura potentiorem opem præstant.

Si extra Phthiseos metum Tussis, Asthma, infestent, pulmonibus pituita crudiori minus acri tamen infarctis sequentia conducunt, v. g.

℞. *Loch. de pulmone vulpis*
sani & experti ana. ℥. j.
Aq. asthmatic.
loch. sani ana. ʒ. vj.

ft. sul.

fl. sulfur. acido fortif. ℈. j.
extr. enulæ gr. viij.
m.f. cochleatim sumendum.
Vel ℞. *Loch. de farfar.*
sani & expert. ana. ℥. ß.
syr. de jujubis. ℥. ß. ʒ. j.
conf. alkerm. ℈. ß.
spir. sulfuris. gutt. x.
m.f. fiat linctus.
Vel ℞. *Radic. helen.* ℥. j.
liquir.
angelic.
fol. hyssop. ana. ℥. ß.
sacchari. ℥. ij.
misce f. pulv. de quo sumatur mane & vesperi cultelli cuspis.
Vel ℞. *Sperm. ceti* ʒ. ß.
succini præparat. ℈. j.
laud. opiat. gr. iij.
misce pro 2. dosibus vesperi ante cœnam & sub introitum lecti. Temperat optimè lympham vitiosam, & tollit tussim periodicam noctu excruciantem, maximè enim lenit sperma Ceti acrimoniam muci expectorandi, resolvit viscjditatem ejus, & mobiliorem eum pertinacius agglutinatum reddit, præprimis si in pertinaciori malo bis vel ter in septimana ejus usus sub introitum lecti repetatur.
Vel ℞. *Sperm. ceti* ℈. ij.
flor. benzoi ℈. j.

cinnab. nativ.
myrrha ana. ℈. ß.
salis succini vol. gr. xv.
l. op. gr. iij.

misce, fiat pulvl. pro 3. vel 4. dosibus vesperti-nis.

Vel ipsum *sperma ceti* exhibetur optimè cum *cerevisia calida* in qua butyri instar solvitur. Dosis est à gr. v. ad ℈. j. imò ʒ. j. in asthmate & catarrho suffocativo non facile fallibile, si modo non est rancidum.

Sic infantibus asthmaticis optime conducit hoc

℞. *Sperm. ceti non rancidi* ʒ. j.
conserv. violar. purp. ʒ. vj.
olei amygd. d. rec. ℥. j.
agaric. troch. ℈. j.

m. s.

Vel ℞. *rotulæ diatrag. frig.* ℥. ß.
sperm. ceti. ʒ. ß.

misce, fiat pulvis subtiliss. de quo sæpius cultelli cuspis exhibeatur.

Si raucedo infestet

℞. *syr. de erysimo.*
jujubis.
violar.
de alth. Fernel. ana. ℥. ß.
sacchar. penid. q. s.

fiat Elegma.

Vel

Vel ℞. capar. allii num. ij. vel iij.
axungia suillæ tantum:

ſubigantur & contundantur ac miſceantur in mortario calido ut fiat linimentum, cum hoc noctu cubitum iturus inunge quamoptimè plantas pedum, propè ignem probè infricando, ac tum linteis calidis pedes involve, ac ita lectum pete, mane ceſſabit raucedo.

Vel cœpas allii cum cereviſia coque, & de hoc mane & veſperi detur hauſtus.

Vel fiat hic

Syrupus Violarum compoſitus.

℞. *Aquæ Pectoral. aſtmatic.*
tuſſilag.
veronic. ana. ℥. *viij.*
papav. alb. ℥. *iiij.*

Hiſce calidis immerge

Florum violar. martial. rec. à petiolis virid. except. ℔. j. Factâ maceratione per noctem in vaſe ſtanneo cooperto ne quid expiret, fiat expreſſio.

Colatæ infuſioni denuò immerge Flores violar. rec. ℥. vj. & facta maceratione aliquot horarum ſpatio ut prius exprime, tandem adde

ſacchari albi canar. pulv. ℔. *ij.*

Ac sola dissolutione sacchari in stanneapatina, supra aquam ferventem fiat syrupus, qui coletur per linteum & servetur pro usu.

Iam. ℞. *syr. violar. comp.* ℥. ij.
papav. err.
phlegma vitrioli cum radic. ireos infus.
ana. ℥. ß.
essent. anisi. ʒ. iiij.

misce fiat linctus.

Sic etiam Externa sæpius opem præstant, inter quæ hoc conducit

Vnguentum Pectorale.

℞. *Capar. sub cineribus assat. num. xij.*
butyr. caprini rec. ℥. iiij.
axung. anserin.
olei lilior. alb. ana. ℥. ij.
croci. ℥. ß.
sapon. ʒ. ij.

m.f. fiat unguentum.

Optimè huc refertur Pleuriticus laterum dolor, cujus causæ æquè ac pulmonum affectuum dubiæ admodum hic investigari debent, antequam medicamina præscribamus.

Verior & principalissima causa acidum est resolutum pleuram inflammans, ob inductam effervescentiam, ex sanguinis & spirituum divisione, ortam.

Sur

Sunt verò varia quæ hanc divisionem intendunt, & vel interna vel externa.

Interna eadem sunt quas supra de Pulmonum affectuum causis adduximus. Externæ verò causæ eædem possunt esse, nisi ratione loci differentes; Sic nudi pectoris frigido aëri expositio, hunc inducere poterit affectum, si concurrat dispositio; frigidior enim aura acidos suos aculeos per corporis poros mittit, qui tunc sanguini se adsociando eundem coagulant. Post ingressum enim illi poros obstipant, liberum sanguinis motum impediunt, angustiora vasa magis angunt ; & tum volatiles spiritus secedunt, quæ verò tum in sanguine sunt adversæ indolis, inter se pugnant, concrescunt & in pus mutantur muriaticum. Sicuti hæc ulterius ingeniosè admodum explicat Cl. meus politus *VVilhelmus ten Rhyne.* Ubi eos impugnat qui ex pituita Pleuritidis causam primariam derivant, cum hæc potius inter partes sanguinis litigium impediat sua tenacitate & lubricitate viscida. Potius verò oleosarum particularum acidum, quam pituitam in causa esse statuit, ac febrem simul ardentem ex inordinato in corpore motu trahere ortum. Quod vero ardor continuus infestet , cum tamen acidi comes frigidus sit, oleosæ partis vitio adscribendum ducit, in quo san-

ſanguinis oleum non planè in ſua ſecedat prima quoad ſenſum; & ſi ſeceſſerit, inquit, tantò ferocius in alcalinas, oleoſasque partes inſurget, ut incendio conflagrent viſcera.

Et licet pus cum acido ſimul non ſuppeditet oleum , utrumque tamen ex affecta parte emergit; quod enim ſpirituum ſeceſſu mordicat, per ſanguinis appulſum defricatur, ac totam ſanguinis maſſam inquinat , quæ tunc, cum ad cor continuò regurgitet, incenſivam illam fovet effervescentiam.

Ac propterea facilius ex acido ardoris, quam horroris ſenſum inferri poſſe ſentit. Adſit enim acre, inſtat, acidum , aderit & bilis oleum & alcali , quæ licet per ſe non peccent, ac tanto magis inculpata ſint, attamen ad fervorem nata, eundem excitent; Et ſi bilis renuat, tamen profundos ei infiget acidum aculeos, ut ſponte etiam ad pugnam incitetur.

Ubi è contra contrarium ex concreta eluceſcit pituita, quæ in intermittentium febrium initio, pro eo, quem bilis cum adverſario ſuo dimicans minatur fervore, membra horrore concutit.

Atque ita pleuritidem , acido coagulante ortam, & à ſanguinis impedito motu inductam,

ctam, solvi per ejusdem motus reconciliationem duplicem, nimirum vel totius massæ sanguineæ, vel minimarum in eadem contentarum, particularum; Illum solvi phlebotomia, hunc vero & illum, conglomeratarum sive ab acido coagulatarum particularum defricatione; dum volatiles spiritus sulfurei diaphoretici, non modo sanguinem resolvant, porosque aperiendo sudorem promoveant, sed & acidum peccans emendent & expellant, cum exagitent, & tamen cum eo haud condensentur, quia diversæ in volatilitate & fixitate naturæ sint; remanentia acria attenuando dulcificent, bili pristinum vigorem restituant, ferociamque tollant; adeò ut spiritus animales, sanguinem temperando, viscera roborent, humorum præternaturali impetui resistendo, eosdemque ablegando, expellendove aptiores reddant.

Huc itaque spectant acidum coagulans destruentia diaphoretica & alexipharmaca supra exposita, volatilia, balsamica, ut sunt Tinct. bezoardica spir. tartari, C. C. salia volatilia; vel fixa, ut antimon. diaphoret. oculi cancri, dentes apri, salia card. benedicti, tartari & similia alcalina. Quæ tamen exultante nimium sanguinis motu, magis quam vola-

volatilia conducunt, etiam, si humidi sive lympha concurrat copia, opiatis & acidis volatilioribus restinguendo, remixta.

Si acidum coagulans admodum peccare, ex scorbutica dispositione, compertum habeas, & serum deficiat,

℞. *Aqua card. bened.*
papav. errat. ana. ℥. ij.
tinct. bezoa. d. ℈. j.
salis vol. C. C. gr. vj.
laud. op. gr. j.
syr. papav. errat. ℥. ij.

msf. fiat mixtura, singulis 6. horis repetenda inprimis si concurrat malignitas.

Vel ℞. *rasur. dentis apri.*
antimon. diaphor. ana. ℈. j.
cinnabar. nativ. gr. viij.
laud. opiat. gr. j.

msf. fiat Pulvis aliquoties exhibendus, ubi ser sufficiens adest copia, alias cum sequenti exhibendus emulsione, v. g.

℞. *sem. card. bened.*
mariæ ana. ℥. ij. ß.
sem. papav. alb.
melon. excort. ana. ℥. j. ß.
aq. card. mariæ.
papav. errat. ana. iij.

fiat s. a. Emulsio, pro lubitu pauco saccha dulcoranda.

Sic etiam ob alcali quod continet, à multis, ac ab ipso Helmonte recommendatur stercoris equini manipulus, cum haustu vini expressus, pauco sacchari edulcoratus, & propinatus, expectato sudore in lecto.

Nec inconveniens huc erit secretum quod Dygbi habet, qui sumit panem recenter ex clybano extractum, dividit per medium, & bona theriaca illitum, calidè applicat, unam partem pectori dolenti, alteram à tergo, ac ita relinquit per aliquot dies, donec Apostema suppuratum ejiciatur.

Vel sumunt alii cæpas num. xx. & coquunt cum lacte ad pultis consistentiam, & cataplasmatis instar lateri applicant.

Si biliosum corpus hoc infestetur morbo, veluti magis aptum, & effervescenti motui accommodatum, tum primò ad ejiciendam superabundantem bilem, consulto statim propinatur vomitorium antimoniatum legitimè paratum, postea subitò ad specifica in hoc affectu itur. v. g.

℞. *Rasur. dentis apri.*
ocul. cancri. ana. ℈. ß.
flor. sulfur. cum vitriolo sublimat. gr. vij.
antimon. diaphoret.
radic. bardanæ pulv. ana. gr. xv.

misce, fiat pulvis cum aquâ bardanæ vel card. mariæ sumendus, hic fermentationem bilio-

Vel bibatur ad æstum in Pectore contemperandum per dies aliquot hæc emulsio.

℞. *Amygd. d.*
sem. 4. frig. maj. ana. ℥. ß.
aquæ cichor.
borrag.
papav. errat. ana. q. s. vel ℔, j. fiat emulsio, cui pro grato dulcore adde *syr. de althea Fernel. q. s.*

Vel si adsit biliosarum particularum vel alcalinarum coagulatarum copia, crassa tenaci pituita implicata, incidatur & solvatur per id, per quod coagulatum fuit, scil. per acidi volatilioris spicula; quorum loco hactenus Galenici & alii crudius acidum in oxymelle propinarunt, nec contemnendum effectum sæpè consequuti fuere, etsi ignoratâ effectus causâ essentiali, v. g.

℞. *Aq. scabios.*
card. bened.
veronic.
tussilag. ana. ℥. *iij.*
syr. de Liquir.
hyssop. ana. ℥. *j.*
oxymell. simpl. ℥. j. ß.

m.s. propinarunt vel sequens hydromel exhibuerunt v. g.

℞. *Mellis virgin.* ℥. ij.
sacchar. alb. ℥. j. ß.
aceti vini opt. ℥. iij.
aquæ font. puriss. ℔. vj.

Coque, & despumatum & colatum loco potus ordinarii adhibendum serva.

Huc etiam pertinet illud à D. Cardilucio laudatum antipleuriticum, ubi vel magis vel minus robustis exhibet succũ nasturtii aquatici recenter expressum, & cum tertia, quarta vel quinta parte aceti squillitici, vel vini addita portiuncula salis communis, & si lubet olei olivarum, mixtum; de quâ mixtura omni semihora circiter unum vel alterum cochlear exhibere jubet. Atque hoc apostema rumpi, febremque restingui certò, asserit, cuilibet temperamento applicabili.

CAPUT XIII.

Stomachica Considerat.

HÆc potissimum respiciunt ventriculi robur, & quidem fermenti vel legitimè vel depravatè constituti ratione, ab hoc enim dependet totius Oeconomia, vel sana vel ægra. Inibi prima valetudinis semina ac radices conseruntur, propagantur, inolescunt tandemque

ma-

maturantur, fermenti benè constituti ope, quod duplex est, vel amarum specificum alcalinum vesicula fellea inclusum, vel acidum peculiare à splenis promo condo, pancreate suppeditatum.

Hæc sunt actionum variarum, & transmutationum instrumenta, quæ quo magis inculpata existunt, eo nobilius viscera massaque sanguinea corporis Oeconomiæ munus susceptum persolvunt.

Hæc ambo juncta salsum constituunt ventriculi fermentum, & digestionis instrumentum, quod exinde putredini adversatur, viscosos lentosque succos emendat, resolvit, secumque sine noxa abducit pro salute hominis: hinc salis cibarii usus ventriculo gratus. Hujus fermenti salini altera impurior portio sequestrata per ordinaria excernitur emunctoria: altera subtiliorum partium magis magisque clarificatur & in nobiliores usus destinatur, nimirum pro spirituum fabrica, & singularium partium nutritione materiam ministrat. Hinc quicquid medicamentosi cum salibus volatilibus, affinitatem, consonantiam, proportionemque gerit, id in sanando permagni æstimandum est momenti. Bina hæc fermenta variis alterationum & depravationum modis subjecta extant, unde infinitæ quærelæ, hinc illæ lachrymæ!

Acidum seminalis aut formalis fermenti instrumentum, in stomacho, vel defectu, vel excessu peccare notatur.

Defectus, nauseam, annorexiam, dyspepsiam: Excessus exorbitantem ὄρεξιν, famem caninam, vel exoticæ materiæ appetitum prodigiosum, Virginum pica affectarum, inducit.

Prioris vitium Emeticis convenientibus crebro oblatis emendatur, hisce enim acidum, putrida vel biliosa materia intricatum, vel absorptum libertate donatur.

Posterioris error possimus, quia effrenis appetitus difficilius temperatur, plura edulia ingurgitat, quam rectè transmutare valet, unde copiosa exaggerantur excrementa ac sordes, quibus in Archæi sinu aliquantisper fotis, pravam qualitatem induentibus, innumeræ calamitatum catervæ corpori humano convehuntur. Hujus acidi excessus alcalibus, & alcalinis præcipitantibus ac hebetantibus corrigendus venit.

Jam si fermentum crudioribus alimenti particulis obrutum, & suppressum notetur, & ventriculi calor exinde labefactatus existat conveniunt aromatica sulfure volatili suav pollentia, præmisso prius vomitu. Inter hæ non ex infimis est sequens.

Aqu.

Aqua Stomachica D. VV.

℞. *Radic. calam. aromat. condit.* ℥. ij.
Zingib.
flaved. arant. sicc. ana, ʒ. vj.
cass. lign. veræ. ℥. ß.
N. mosch.
maceris.
coriandri ana. ʒ. ij.
sem. fœnic.
anisi ana. j. ß.
herb. menth. moschat. ℔. ß.
rosar. r. m. ij.

Omnia incisa macerentur in *spir. flor. sambuci, succi cydonior. & vini Malvatici* ana. ℔. ij. postea destilla & serva, roborat optimè ventriculum, cruditates rectificando & corrigendo. Dosi cochl. j. & ultra.

Vel fiat hæc

Aqua Panis.

℞. *Medull. panis tritic.* ℔. ij.
N. moschat.
cinamomi. ana. ℥. ij.
caryophyll. ℥. ß.
galang. ʒ. vj.

Spiritus Mastichinus.

℞. *Mastich. elect.* ℥. *ij.*
cinamomi ℥. ß.
macis.
costi arom. veri. una. ʒ. *j.*
caryophyll. ʒ. ß.
cardamomi.
galang.
zedoar. ana. ʒ. *ij.*

Incisa & contusa infunde in *Vini Malvatici generosi* ℔. *vj.* *& spir. vini* ℔. *iij.* post destilla s.a. & serva egressum spiritum, cujus Dosis ʒ. ij. ad ℥. ß. & ultra.

Si morselli arrideant.

℞. *Cinamom. el.* ʒ. *ij.*
caryophyll.
galang.
N. mosch.
Zingib. ana. ʒ. ß.
macis.
piperis ana. ℈. ß.

specierum grosse contusarum recipe ʒ. iij.
amygd. d. excort. ℥. *j.* ß.
facchari opt. ℥. *vj. vel x.*

f. s. a. Morselli stomachales.

Ex

Externa etiam aromatica oleoſa huc optimè faciunt inter quæ ſequentia excellunt, v. g.

Oleum Stomachale Viride D. VVilh.

℞. *Rutha recent. m. iiij.*
mentha criſp. rec.
abſynth.
anethi. ana. rec. m. iij.
flor. chamomill. m. ij.
baccar. juniperi rec. m. iij.
lauri. m. j.
ſem. cumini. ℥. j.
N. moſchat. num. iiij.
calam. aromat. ℥. ß.
maſtich. ʒ. iij.
Vini rubri q. ſ. vel ℔. j.
Olei Olivar. rec. ℔. ij.

macerata per tres dies, coquantur & exprimantur: adde expreſſo
olei abſynt. ſtill.
rutha ana. ʒ. ij.

In debilitate & dolore ventriculi inungatur regio ventriculi calide, vel etiam clyſteribus, aliquot addantur cochlearia.

Vel fiat hoc Balſamum ſtomachicum.

℞. *Olei nucis moſch. expreſſ. ℥. j.*
maſtich.

men-

Medullæ panis adhuc calenti affundatur ad humectationem saltem Vinum Malvaticum, & contusa postmodum cum s. q. vini malvatici ponantur in digestione per 4. vel 5. dies, postea ex M. B. destillata cohobentur & serventur.

Vel hæc Aqua Anisi compos.

℞. *Sem. anisi* ℔. ß.
fœnic. ℥. *iij.*
dauci.
carv. ana. ℥. *j.* ß.
cinamomi.
caryophyll. ana. ℥. ß.
macis.
N. mosch. ana. ʒ. *ij.*
flaved. arant. rec. ʒ. *vj.*
spir. vini rectificati ℔. *v.*

In pulverem grossum redacta infundantur per dies aliquot, post destillentur s. a. cui dephlegmato adde pro lubitu sal & oleum anisi q. s.

Vel Absynthii Tinctura.

℞. *Calam. aromat.*
cortic. arant. ana. ʒ. *iij.*
citri ʒ. *ij.*
cinamom. ʒ. *j.*
herb. absynth. m. iij.
card. bened. m. j.
cent. min. m. ß.

Spir.

Spir. vini generos. ℔. ij. ℥. iiij.
mista diebus octo stent infusa, postea filtra & serva. Dosis ʒ. j. ij. ad ℥. ß.

Aut fiat Aqua Carminativa hæc.

℞. *Flor. chamomill. Rom.* m. xxx.

Incisa infunde in *aqua chamomill.* ℔. xvj. stent in digestione in loco calido per 8. dies, postea exprime fortiter: in colatura rursus chamomillæ Romanæ m. xxx. infunde, stent iterum in digestione per 8. dies, post colentur & exprimantur fortiter; in colatura denique infunde

chamomill. Roman. m. xv.
flaved. cortic. arant. ℥. *ij.*
absynth. pontic. m. j.
centaur. min.
puleg.
origani ana. m. j. ß.
sem. anethi.
anisi.
fœnic. ana. ℥. *j.* ß.
carvi ℥. *j.*
cinamomi.
macis ana. ℥. ß.

Stent in infuso per mensem, postea destilla ex M. B. & serva.

Si cruditates vomitu sint molesti, præmisso vomitorio sequens in usum veniat

Medullæ panis adhuc calenti affundatur ad humectationem saltem Vinum Malvaticum, & contusa postmodum cum s. q. vini malvatici ponantur in digestione per 4. vel 5. dies, postea ex M. B. destillata cohobentur & serventur.

Vel hæc Aqua Anisi compos.

℞. *Sem. anisi* ℔. ß.
fœnic. ℥. *iij.*
dauci.
carv. ana. ℥. *j.* ß.
cinamomi.
caryophyll. ana. ℥. ß.
macis.
N. mosch. ana. ʒ. *ij.*
flaved. arant. rec. ʒ. *vj.*
spir. vini rectificati ℔. *v.*

In pulverem grossum redacta infundantur per dies aliquot, post destillentur s. a. cui dephlegmato adde pro lubitu sal & oleum anisi q. s.

Vel Absynthii Tinctura.

℞. *Calam. aromat.*
cortic. arant. ana. ʒ. *iij.*
citri ʒ. *ij.*
cinamom. ʒ. *j.*
herb. absynth. m. iij.
card. bened. m. j.
cent. min. m. ß.

Spir.

Spir. vini generos. ℔. ij. ℥. iiij.
mista diebus octo stent infusa, postea filtra & serva. Dosis ʒ. j. ij. ad ℥. ß.

Aut fiat Aqua Carminativa hac.

℞. *Flor. chamomill. Rom.* m. xxx.

Incisa infunde in *aqua chamomill.* ℔. xvj. stent in digestione in loco calido per 8. dies, postea exprime fortiter: in colatura rursus chamomillæ Romanæ m. xxx. infunde, stent iterum in digestione per 8. dies, post colentur & exprimantur fortiter; in colatura denique infunde

chamomill. Roman. m. xv.
flaved. cortic. arant. ℥. *ij.*
absynth. pontic. m. j.
centaur. min.
puleg.
origani ana. m. j. ß.
sem. anethi.
anisi.
fœnic. ana. ℥. *j. ß.*
carvi ℥. *j.*
cinamomi.
macis ana. ℥. *ß.*

Stent in infuso per mensem, postea destilla ex M. B. & serva.

Si cruditates vomitu sint molesti, præmisso vomitorio sequens in usum veniat

Medullæ panis adhuc calenti affundatur ad humectationem saltem Vinum Malvaticum, & contusa postmodum cum s. q. vini malvatici ponantur in digestione per 4. vel 5. dies, postea ex M. B. destillata cohobentur & serventur.

Vel hæc Aqua Anisi compos.

℞. *Sem. anisi* ℔. ß.
fœnic. ℥. ij.
dauci.
carv. ana. ℥. j. ß.
cinamomi.
caryophyll. ana. ℥. ß.
macis.
N. mosch. ana. ʒ. ij.
flaved. arant. rec. ʒ. vj.
spir. vini rectificati ℔. v.

In pulverem grossum redacta infundantur per dies aliquot, post destillentur s. a. cui dephlegmato adde pro lubitu sal & oleum anisi q. s.

Vel Absynthii Tinctura.

℞. *Calam. aromat.*
cortic. arant. ana. ʒ. iij.
citri ʒ. ij.
cinamom. ʒ. j.
herb. absynth. m. iij.
card. bened. m. j.
cent. min. m. ß.

Spir.

Spir. vini generos. ℔. ij. ℥. iiij.
mista diebus octo stent infusa, postea filtra & serva. Dosis ʒ. j. ij. ad ℥. ß.

Aut fiat Aqua Carminativa hac.

℞. *Flor. chamomill. Rom.* m. xxx.

Incisa infunde in *aqua chamomill.* ℔. xvj. stent in digestione in loco calido per 8. dies, postea exprime fortiter: in colatura rursus chamomillæ Romanæ m. xxx. infunde, stent iterum in digestione per 8. dies, post colentur & exprimantur fortiter; in colatura denique infunde

chamomill. Roman. m. xv.
flaved. cortic. arant. ℥. ij.
absynth. pontic. m. j.
centaur. min.
puleg.
origani ana. m. j. ß.
sem. anethi.
anisi.
fœnic. ana. ℥. j. ß.
carvi ℥. j.
cinamomi.
macis ana. ℥. ß.

Stent in infuso per mensem, postea destilla ex M. B. & serva.

Si cruditates vomitu sint molesti, præmisso vomitorio sequens in usum veniat

Medullæ panis adhuc calenti affundatur ad humectationem saltem Vinum Malvaticum, & contusa postmodum cum s. q. vini malvatici ponantur in digestione per 4. vel 5. dies, postea ex M. B. destillata cohobentur & serventur.

Vel hæc Aqua Anisi compos.

℞. *Sem. anisi* ℔. ß.
fœnic. ℥. *iij.*
dauci.
carv. ana. ℥. *j.* ß.
cinamomi.
caryophyll. ana. ℥. ß.
macis.
N. mosch. ana. ʒ. *ij.*
flaved. arant. rec. ʒ. *vj.*
spir. vini rectificati ℔. *v.*

In pulverem grossum redacta infundantur per dies aliquot, post destillentur s. a. cui dephlegmato adde pro lubitu sal & oleum anisi q. s.

Vel Absynthii Tinctura.

℞. *Calam. aromat.*
cortic. arant. ana. ʒ. *iij.*
citri ʒ. *ij.*
cinamom. ʒ. *j.*
herb. absynth. m. iij.
card. bened. m. j.
cent. min. m. ß.

Spir.

Spir. vini generos. ℔. ij. ℥. iiij.
mista diebus octo stent infusa, postea filtra & serva. Dosis ʒ. j. ij. ad ℥. ß.

Aut fiat Aqua Carminativa hæc.

℞. *Flor. chamomill. Rom.* m. xxx.

Incisa infunde in *aquæ chamomill.* ℔. xvj. stent in digestione in loco calido per 8. dies, postea exprime fortiter: in colatura rursus chamomillæ Romanæ m. xxx. infunde, stent iterum in digestione per 8. dies, post colentur & exprimantur fortiter; in colatura denique infunde

chamomill. Roman. m. xv.
flaved. cortic. arant. ℥. *ij.*
absynth. pontic. m. j.
centaur. min.
puleg.
origani ana. m. j. ß.
sem. anethi.
anisi.
fœnic. ana. ℥. *j. ß.*
carvi ℥. *j.*
cinamomi.
macis ana. ℥. *ß.*

Stent in infuso per mensem, postea destilla ex M. B. & serva.

Si cruditates vomitu sine molesti, præmisso vomitorio sequens in usum veniat

Spiritus Mastichinus.

℞. *Mastich. elect.* ℥. iij.
cinamomi ℥. ß.
macis.
costi arom. veri. una. ʒ. j.
caryophyll. ʒ. ß.
cardamomi.
galang.
zedoar. ana. ʒ. iij.

Incisa & contusa infunde in *Vini Malvatici generosi* ℔. *vj. & spir. vini* ℔. *iij.* post destilla s. a. & serva egressum spiritum, cujus Dosis ʒ. ij. ad ℥. ß. & ultra.

Si morselli arrideant.

℞. *Cinamom. el.* ʒ. ij.
caryophyll.
galang.
N. mosch.
Zingib. ana. ʒ. ß.
macis.
piperis ana. ℈. ß.

specierum grosse contusarum recipe ʒ. iij.
amygd. d. excort. ℥. j. ß.
sacchari opt. ℥. vj. *vel x.*

f. s. a. Morselli stomachales.

Ex

Externa etiam aromatica oleosa huc optimè faciunt inter quæ sequentia excellunt, v. g.

Oleum Stomachale Viride D. VVilh.

℞. *Rutha recent. m. iiij.*
mentha crisp. rec.
absynth.
anethi. ana. rec. m. iij.
flor. chamomill. m. ij.
baccar. juniperi rec. m. iij.
lauri. m. j.
sem. cumini. ℥. j.
N. moschat. num. iiij.
calam. aromat. ℥. ß.
mastich. ʒ. iij.
Vini rubri q. s. vel ℔. j.
Olei Olivar. rec. ℔. ij.

macerata per tres dies, coquantur & exprimantur: adde expresso
olei absynt. still.
rutha ana. ʒ. ij.

In debilitate & dolore ventriculi inungatur regio ventriculi calide, vel etiam clysteribus, aliquot addantur cochlearia.

Vel fiat hoc Balsamum stomachicum.

℞. *Olei nucis mosch. express. ℥. j.*
mastich.

men-

mentha ana.℥.ß.
caryophyll.
calam. arom, ana.ʒ.j.
carvi.
macis ana.℈.ij.
Balsami Peruviani ℥.ß.
cera alb. q.s. Mſ.

fiat Balsamum nobile fragrans, quod mirabiliter stomachum roborat illitum.

Si placeat Emplastrum.

℞. *Mastich.℥. iij.*
tacamahac ℥.j. ʒ.ij.
Resin. storac. calam. ℥.ß.
olei mastich.
cydon. ana. ℥.j.

hisce leni calore mixtis adde

gall. moschat. ʒ. iij.
caryophyllorum.
cinamomi.
ligni aloes.
N. moschat. ana. ʒ. iij.
cera virgin. ℥. viij.

Agitentur ac impastentur optimè, ultimo verò cum parum refrixerint adde.

Balsami Peruviani ℥.j.

misce in Emplastrum.

Vel ℞. *Mastich. el. ℥. j. ß.*
tacamahac. ℥.j.

olei

olei nucist. ℥. vj.
absynth. dest. ℥. ij.
Balsami Peruviani ℥. ß.
ceræ q. s.

fiat Emplastrum.

Vel ad compescendum Vomitum fiat tale Cataplasma.

℞. *Fermenti acris ℥. iij.*
menthæ sicc. pulv.
mastich. ana. ℥. j. ß.
caryophyll. ℥. j.
acetirosacei. q. s.

fiat cataplasma quod calidè ventriculo applicetur.

Nec infimæ sortis est Mixtura Balsamica D. Dolæi.

℞. *Soccolad. sevilienſ. ℥. j. ß.*
olei nucistæ expr. ℥. ij. ß.
Balsami Peruv. nigri & albi ana. ℥. ß.
cinamomi. ℥. j.

cum s. q. *Vini Malvatici* f. Mixtura ventriculo debili applicanda.

Jam si præter cruditates, acidum simul copia & acredine peccet, prioribus alcalia combinentur volatilia vel absorbentia alia. Inter hæc admodum *recommendat Cl. Thomson suam Essentiam stomachicam*, quam etsi claris verbis haud ponat, attamen ex circumscriptionibus videtur ita parari. v. g.

℞. *Spi-*

℞. *Spiritus salis armon. volatilis* opt. re-ctif.

salis tartari volatilis, vel spir. vini tartar. ana. p. æq. uniantur probè, addito oleo Nucistæ expresso benzoi; myrrha elect. ana. q. s. cohobentur & uniantur.

Si Nux moschata (dictus *Cl. Thomson. epilogismi chymici* §. 135. inquit,) cum alcali exaltato ritè tractetur, evehitur spiritus odorus cor exhilarans, qui partes membranosas, nervosas, solidat, memoriam repollescit, intellectum clariorem parit: & §.136. Benzoinæ particulæ sulfureæ ab omni fœculentia repetita destillatione perpurgatæ, deinde cùm eustomachico intimè copulatæ fragrantissimam explicant Essentiam, quæ in passionibus cardiacis, item Pulmonis morbis maximo cum successu propinatur.

Ex hisce ingredientibus & similibus facta Essentia stomachica insignes obtinet vires, succos enim degeneres acidos urentes mulcet, gas sylvestre compescit, Lienis vitia corrigit, fermenta invigorat, stomachum corroborat, sanguinem purificat, poros cutaneos recludendo: solatur renes urinam provocando, a renæ genesin prohibendo, genitamque disturbando; dolori colico opitulatur, ac

ac Alexipharmacum eximium præbet: Antiscorbuticum præstentissimum, acidum retundens exhibet: Uteri suffocationem, indignationem & furorem compescit, fluorem album corrigit; Dyspnœæ, ac asthmati succurrit, in animo à passionum melancholicarum exhalationibus atris obnubilato serenitatem creat, hypochondriacasque vexationes placat, & quæ sunt aliæ virtutes à Thomsone latius descriptæ.

Dosis consueta est à 20. ad 60. guttas, licet aliquoties in acerbissimis angustiis 5. 6. vel 7. cochlearia in apposito vehiculo, cum insequente integra medela, saltem perpetuo levamine ægrotis unius horæ spatio se propinasse refert.

Optimè etiam hic conveniunt absorbentia & præcipitantia quando cruditatibus expulsis, acidum adhuc dum exsuperat, & bilem acriorem reddit v. g.

℞. *concharum preparat.*
oculor. cancri ana, ℈. *j.*
cinnabar. nativ. gr. vij.

m f. pro dosi sæpius reiteranda.

Vel ℞. *Corall. r. preparat.*
matris perlar. preparat. ana. gr. xv.

sac-

sacchari Saturni gr. vij.
cinamom. pulv.
macis. ana. gr. v.

misce, fiat pulvis pro dosi.

Si acidum simul sensim evacuandum, & infringendum, fiat sequens

Tinctura Vitæ Mat.

℞. *Elixir. propr. Rhabarb.*
Elixir vitæ Matthioli c.
tincturæ tartari ana. ℥. viij.
confect. alkerm. compl. ℥. ß.
flor. tunic. rubr. ℨ. j.

per tempus infusa filtrentur & serventur in vitro benè clauso

Vel Fœmina.

℞. *Elixir Propr. rhabarb. ℥. j.*
tinct. tartari opt. ℥. viij.
aqua anisi comp. ℥. vij.
confect. alkerm. sine m. & a. ℥. ß.
flor. tunic. ruber. ℨ. j.

Infusa filtrentur. Dosis est à ℨ. j. ad ℨ. ij. & ultra.

Vires harum tincturarum insignes sunt, acidum crudius rectificant, superfluum obtundunt, & temperamentum duplicis fermenti vigorant, ac amborum æqualitatem procurant;

rant: hinc ſtomachum roborant, ſanitatem conſervant, & ad prolongandam vitam conducunt.

Si Fermentum deficiat, & à bile volatili acriori obtundatur, ac anorexia ventriculum vexet, tunc præmiſſo vomitorio, exhibeantur acida, quæ partem bilis ſulfuream domant & obtundunt.

Talia ſunt Elixir propr. Paracelſi cujus loco nos Schonii ceu magis correctum ſubſtituimus, ſic & ſpiritus ſalis volatilis acidus ſtomacho adaptatiſſimus, ut & acidum tartari rubrum ſantalinum, ſupra de digeſtivis traditum, nec non talis

Tictura citri roſata.

℞. Flor. roſar. r. ℥. j.
ſucci citri clariſ. ℔. ij.
ſpir. ſalis, vel nitri, vel ſulfuris acidi volatilis ℥. iij.

Infuſa leni calore & tincta colentur, adde
ſacchari albi. q. ſ.

Doſis cochlear. j. vel ij. vel per ſe, vel in forma Julepi cum aqua fontana, acetoſæ, aut ſimili.

Circa ſtomachi alterationem in genere notetur, ne nimis humectantia ſæpius exhi-

 bean-

beantur, omnia enim laxantia, maximis hau
ftibus propinata, ventriculum flaccidum red
dunt,& retentricem ejus vim debilitant. Hin
etiam magis refrigerantia quam calefacienti
ventriculo nocent, cum fit vifcus naturâ fu
frigidum: Nec propterea obtundendus calor
talibus calidis, quorum particulæ volatiles le
viter exhalant, & fubftantiam craffiorem re
linquunt difficulter fubigendam, talis eft ra
phanus rufticanus, qui quidem moderat
quantitate convenit ventriculo robufto, debi
lem verò ex dicta caufa lædit.

CAPUT XIV.

Hepatica tradit.

HEpar, olim maximæ dignitatis erat, dun
fanguinem credebatur conficere, & pe
venas alimentum diftribuere: nunc verò poft
quam larva nobilitatis eidem detracta, vix co
latorii vice fungitur: quam ob rem non de
fuerunt, qui jecur jocofis monumentis profe
querentur: quam ingeniorum otio abuten
tium feftivitatem, mirum quam graviter &
acerbè tulerint veterani quidam Galenicæ mi
litiæ ftipatores.

Nan

Nam Deos hominesque obtestati sunt, ut injuriam huic visceri illatam, ulciscerentur: quanquam minus rectè dolendum erat studiosis epaticæ dignitatis, quod jecur gignendi sanguinis potestate privaretur; nam ea quoque ratione à magnis criminationibus, & contumeliis vindicatur; quotus enim quisque morbus non imputatur vitiosis humoribus, quos passim epatis culpa, sed falsò progenitos, criminantur imperiti Medici? hæc *Cl. Ammannus ex Consentino.*

Usum verò hujus visceris omnium optimè haberi posse ex illis, quæ vel ad ipsum vel ab eo fluunt, conjecturatur.

Ad ipsum verò deferri sanguinem & spiritus, ac ab eo rursus fluere sanguinem à defæcatione relictum, bilem item, inquit, & lympham. Ut hinc pateat, Epar tantum colatorium bilis, & juxta *Glissonium*, scatutiginem lymphæ vel aquæductuum esse.

Principaliora ergo Hepatis producta, bilem scil. & lympham, medicamina Hepatica respiciunt, alterata, & vel excessu, vel defectu peccantia.

Bilis à Galenicorum schola hactenus pro excremento habita fuit; sed si hoc, cur duodeno annectitur fel, tunc potius intestino recto alligandum, ne chylum inquinet?

Et cur aromatica enervatam bilem, & per eam animales spiritus hinc vires tam citò restaurant ? Et si naturam providam respicias, annon reperies inter aves & pisces rene & lotio non verò felle carentes? quæ ergò eos dementia cepit, quod excrementis id adnumerarent! inprimis cum tanta etiam ipsius vesiculæ sit dignitas, ut ea ex læsione collapsa, unâ & totum animal concidat, sicuti refert re & nomine *Felix* Würtz/ cum tamen dentur uxores quæ ex puerperio læsa vesica urinaria incolumes vivant.

Altiores ergò sunt Bilis vires, quam Galenicis scire datum est, sale enim balsamico volatili alcalino gaudet, quod per indefinitos ac angustissimos cerebri cuniculos circulatum, in ipsos etiam rectificatur animales spiritus. Considera quæso iratum quenquam, &, dum ferocia, & ex ira bilis acrimonia spiritibus animalibus accedit, observes eum certò vix loco manere; incalescere, succuti, & si dentibus mordeat, venenati quid partibus adfricare; nec quoque viperam nisi lacessitam & iratam lædere. Atque hinc manifestum fiet quantum virium spiritibus bilis addat, potissimum si animadvertas maniacos ita incalescere, ut etiam intensissima non curent frigora, ac Herculeo tum robore præstantes: sic etiam videbis continuo

tinuo bilem, furoris hominum causam esse, si nimium redundet.

Constat hinc bilem universalis in sanguine motus Authorem esse primarium,& subacidæ lymphæ obviam vitalem excitare effervescentiam,ut innatum calidum jugiter toto in corpore foveatur , & crudiores particulæ ita rectificentur, ut tandem dulcificatæ in ipsos animales spiritus eleventur, non enim aliter in corpore humano spiritus differunt , quam gradibus subtilitatis : vitales sanguini includuntur & hi tunc animalis potentialiter includunt; & cum hi à sanguine actu separantur, animalium functionum authores constituunt, & humoribus se immiscentes, vitales dulcificant rursus.

Circularis ergò motus naturæ maximè familiaris ; Ex puncto enim quasi oritur bilis, & in idem regurgitat rursus, dum bilis per cysticum hinc communem ductum ad intestinum vergit duodenum , ut cum pancreatis acido concertet,& si quid utile restet , cor appellat, ibidemque vitalem effervescentiam auget , ut ibi sanguinis oleum in sal quadantenus abeat, sero solubile , ut tum rursus per arterias cysticas propulsus ad vesiculam felleam deferatur, quo particulas, vesicariæ tunicæ poris appropriatas,in cystin dimittat salinas oleosis obvo-

lutas, ac ita ex ſanguine ſegregetur iterato, & ex contrariorum pugna recolligatur & ad ſuam cyſtin ſecernatur, ac ita ex fine principium denique inchoetur rurſus. Pluribus hic nos non immiſcemus, ne limites noſtras tranſiliamus : ſaltem paucis attingentes lympham, ſive ſerum laudabile, laticem, aquam cryſtallinam.

Unde hujus vaſa oriantur, rem adhuc eſſe intricatam *Cl. Ammannus* confirmat, etſi, inquit, *Cl. Bartholinus* reliquis in hac materia fuerit accuratior: *Gliſſonius* tamen, non audet perfectam, certamque omnium, quæ ad lympham ſpectare poſſint, demonſtrationem polliceri.

Interim certum eſt ab Epate, & juxta *Rüyſch,* à Liene plurimos ramos ad receptaculum chyli commune tendere, ubi cum chylo commiſcetur, & per ductum Thoracicum adſcendit lympha in ſubclaviam; certum etiam eſt, inventis valvulis lymphaticorum, lympham non à centro ad circumferentiam, ſed ab hac ad illud ferri, vel moveri: idem patet ex altero lymphaticorum genere, quod ex artubus, vel extremis corporis partibus, oritur, uti hoc luculenter demonſtrat *Charleton.*

Multo minus, uſus lymphæ, planè incertus eſſe poteſt; ſiquidem hic liquor ſanguini proficuus

ficuus eſt, dum ejus coagulationem impedit, & quia maxima illius pars jam antea ad volatilitatem eſt perducta, ſubacidula, ſpiritibus vitalibus ſeſe facile adjungit, & vitalem efferveſcentiam promovet.

Neceſſarius ergò hic liquor eſt, qui ſanguini fluiditatem legitimam inducit, ſi benè conſtitutus, depravatus verò itidem varia inducit mala. Ob defectum febres ardent; ſi excedat ruptis vaſis, hydropem inducit, & variè depravatus catarrhos exſuſcitat, & infinita mala inducit.

Duplicia ergò jam hic occurrunt medicamina, & quæ bilem & lympham vario modo depravatam & alteratam reſpiciunt: maxima amborum eſt convenientia, uno enim excedente, alterum ſuccumbit, æqualitas ergò ſummè neceſſaria.

Si bilis excedit volatilitate acri & copia, tunc abſumitur lympha, oriuntur febres ardentes, & ſimilia mala.

In hoc caſu conveniunt diluentia, acida, volatilitatem bilis infringentia, lympham reſtaurantia & ſimilia ſequentibus formulis notata. Excellit inter hæc ſeq.

Essentia Hepatica.

℞. *Succi acetosæ clarificat.* ℔. *viij.*
Tamarindor. recent. ℔. *j.*

Tama. indi sint recentes, grata dulcedine præditi, non nigredine infecti. Tamarindi terantur mediante cochleari ligneo, in dicto succo, donec fibræ optimè separatæ sint, medulla verò cum succo probè remixta extet, tunc colaturæ per linteum factæ, immisce aliquot ovi albumina, & cucurbitæ vitreæ immissa, & alembico cæco superposito coquantur in M. B. per 3. vel 4. horas, postea colatur per linteum densum, cum levi expressione, & colatura inspissatur in vitro ad consistentiam melleam, ac servatur.

Si hæc essentia absque empyreumate legitimè parata est, grato sapore, succo citrio haud cedit.

Vires insignes obtinet, in effervescente volatili, acriori bile concentranda, hinc in febribus ardentibus, viscerum inflammationibus, immoderato calore, siti nimia & similibus optimè conducit.

Usus est talis vel similis. Recipe *lactis caprilli* mens. iij. ebullienti infunde *aquæ cichorii* ℔. j. in qua hujus essentiæ uncia una soluta sit, tunc separatur serum à caseosa lactis substantia; serum

ſerum verò ſi non ſit clarum ſatis, cum albumine ovi clarificatur, & pro lubitu ſacchari paulum additur, ſi grata arrideat dulcedo: tunc ſervatur, & de eo bibitur ſæpius hauſtus.

In Potu ordinario fiat potus talis.

℞. *Hordei mund. m. j.*
violar. mart. m. ß.
radic. cichor. ℥. *j.*
cinamom. ℥. *j.*
ſacchari. ℥. *iij.*
Aquæ menſuras duas.
aceti. ℥. *ij.*

Coque ad trium digitorum caſum, & ſerva pro uſu ordinario.

Vel ℞. *Semin. portulac.* ℔. ß.
ſucci endiv. opt. deſpumat. ℔. *ij.*
aceti opt. ℔. ß.
ſacchari. ℔. *j.*

Succus cum ſemine infundatur perd. & n. tunc coque cum ſaccharo in ſyrupum, de hoc ſæpius exhibe ℥. j. cum aqua cichorii & fontana pro julepo.

Vel ℞. *Sacchari* ℔. *iij.*
Aquæ fontan. tantum, ſolve & coque deſpumando cum album. ovi num. iiij. tunc adde
Aquæ roſar. ℔. *vj.*
ſucci limonum num. 30.
ſem. aniſi conquaſſ. m. j.

coque ad dimidias, tum cola & ſerva, cum

aqua fontana vel destillatis sumendum pro Julepo.

Si Nobiliorem velis potum,

℞. *Conserv. rosar. cochl. ij.*
borrag.
bugloss.
acetosell. ana. cochl. j.
succi ribium cochl. iij.
aqua endiv.
acetos.
bugloss.
cichor. ana. ℔. ß.

misce, unicâ ebullitione, tum colaturam refrigeratam serva pro Julepo.

Sic etiam conducit maximè seq.

Aqua Hepatica refrigerans.

℞. *Fol. lactuc. m. vj.*
vitis.
endiv.
acetosell. ana. m. iij.
Radic. cichor. ℥. ij. ß.
succi melon.
cucurbit.
cucumeris ana. ℔. j. ß.
bacc. fragor. ℔. j.

mista cum rore Majali destilla, addito modico salis, & serva aquam in febribus ardentibus & similibus internè & externè optimi usus.

Vel

Vel fiat Decoctum Alterans hoc
E. Sax.

℞. *Radic. chin.* ℥. *ij.* ß.
santal. rubri pulv. ℥. *j.*
fl. papav. errat. m. ß.
rosar. r. elect. m. j.

Tunc cum aquæ fontanæ mensuris circiter 7. vel 8. fiat decoctum, additis *cortic. citri*, ℥. ß. *sem. anisi* ʒ. *ij. spir. Nitri dulcis* ℥. *j.* aquam hanc ebullientem dictis speciebus superfunde, & tecta stent per tempus infusa.

Infusionis hujus filtratæ libris vij. adde
syr. acetos. citri.
granat.
ribium ana. ℥. *j.* ß.
succi berber.
citri sine sacharo ana. q. s. pro grata aciditate.
aquæ cinamomi parum ad gratiam.

Vel ℞. *Aquæ fontan.* ℔. *xxxj.*
sacchari candi. ℥. *x.*

Bulliant leniter & colentur in colatura fervent issima: infunde per horas 12.

santali rubri pulv. ℥. *iij.*
flor. rosar. r. m. j.
succi citri crudi. ℥. *xxiij.*

Colaturæ tinctæ unciis octo adde.

syr.

ſyr. berber.
granator. ana. ℨ. vij.
ſucci citri rec. ℥. ij. ℨ. v.
aq. cinamomi ℥. j.
ſpir. Nitri dulcis q. ſ. mſ.

Aut ſequentem tibi habeas recommendatam

Tincturam Roſarum.

℞. *Aquæ fontan.* menſur. j.
coriandri. confract. ℨ. j.
cruſtæ panis aſſat. fruſtum.
ſpir. vitrioli vel nitri dulcis cochl. j

Coquantur hæc invicem, & cum ebulliant ſuperfunde ſeqq. ſpeciebus v. g.

roſar. r. m. j. ß.
cortic. citri cum ſucco num. j.
cinamomi. ℨ. j.
ſacchari. ℥. iij.

ſtent infuſa per diem, donec tinctura probe extracta extet, tunc filtra & ad uſum ſerva.

Si vino aſſueti, eo carere haud velint fiat ſeq.

Vinum Hepaticum refrigerans.

℞. *Radic. cichor. rec.* ℔. *j. ß.*
acetoſæ ℥. iij.
herb. acetoſ. m. iij.
tamarind. ℥. iij. ß.

fl. ro

fl. rorsar. r. m. ij.
passular. min. ℔. ß.
pomor. citri num. vj.
crem. tartari. ℥. *j.*

Incisa & sacculo indita infundantur, in mensuris decem vini veteris debilioris, de quo apud pastum primus fiat haustus, si una mensura extracta est, alia reaffundenda recentis dicti vini mensura.

Sic etiam optimè hic conducunt absorbentia & præcipitantia quæ regurgitantem, spumescentem & exorbitantem bilem, æque ac acidum exsuperans, in motu suo inhibent, & fermentantem refrenant. sic. v. g.

℞. *Corall. r. praparat.* ℈. *j.*
perlar. praparat.
cinnab. nativ. ana. gr. v.

ms. fiat pulvis pro dosi sæpius reiteranda.

Si placet Electuarium,

℞. *Conser. acetosell.* ℥. *ij.*
condit. pulpa citri,
radic. cichor. ana. ℥. *j.*
essent. ex citri cortic. ext. ʒ. *j.*
spir. vitrioli dulcis. ʒ. ß.

misce, de hoc sæpius sumatur quantitate nucis moschat.

Hæc de Bile volatili, pingui, acri, quando febres ardentes inducit, lympham absumit, & obvo-

ob volatilitatem cum ſanguine non rectè cohæret.

Si verò viſcoſa nimium, & propterea ſanguini minus unitur, conveniunt volatilia, aromatica, de ſtomachicis notata. Hæc ſi progreditur, lymphæ copioſæ viam ſtruit, & tunc minor fit efferveſcentia, ac ſi tum acredo accedat ſalina, cachecticus inducitur corporis habitus, & varia alia mala, hydrops, aſcitis & ſimilia oriuntur.

In hoc caſu conveniunt humectantia ſpirituoſa aromatica ſale volatili abundantia, quæ defectum ſpirituum animalium, acidam lympham temperantium reſarciunt, qualia ſupra de ſtomachicis itidem notata ſunt.

Si vero eo progrediatur depravata lymphæ copioſæ cruditas & aciditas, ut Hydrops & ſimilia inducantur, tum etiam martialia legitimè parata & alcaliſata conducunt, quæ præter vim cruditates acidas rectificandi roborant & leviter adſtringunt, abſumpto acido.

Si verò obſtructiones cum humore copioſo conjunctæ ſint, in forma ſicca ea magis conducunt. Si vero ſiccitas & ſcirrheſcentia & tumor durus, ibi ea diluentibus remixta conveniunt magis.

Si c

Si copiosa adsit humiditas fiat seq. vel similis

Pulvis Cachecticus.

℞. *Martis cum tartaro parati alcalisati* ℥.j.
salis genistæ.
tamarisci.
absynth. ana. ʒ.j.
succini albi præparat.
cinamomi ana. ʒ.ß.
sacchari ℥.j.

mſ. fiat pulvis subtilissimus, cujus Dosis ʒ.ß. ad ʒ.j. mane & vesperi.

Vel ℞. *Croci Martis solubilis dulcis* ℈.ß.
perlar. præparat. gr. viij.
corall. r. præparat. gr. xv.
cinamomi gr. vj.
sacchari ℈.j.

mſ. fiat pulvis pro dosi sæpius reiteranda.

In hoc casu etiam maximè conveniunt intermediata purgantia, qualia supra ex jalappa, gummigutta & similibus dedimus.

Si lympha sit crassior, & tenax, tumorem, scyrrhum & similia inducens, tum magis liquida in usum veniant, v.g. seq. exhibeatur.

Vinum

Vinum hydropicum.

℞. *Radic. urtic.*
ebuli.
ireos ana. ℥. ß.
liquirit. ℥. j.
cinerum genistæ.
juniper.
fabarum straminis ana. ℥. ij.
baccar. ebuli. ℥. j.
rhabarb. el. ℥. ij.
sem. citri. ℥. j.
croci Martis solubilis. ℥. iij.

Incisa & contusa d. ad nodulum mensuræ vini infundendum, cujus dosis mane ℥. iij. ad ℥. iiij. cum spir. salis arm. gutt. xx.

Vel ℞. *Cortic. fraxini.*
ligni tamarisci ana. ℥. ß.
sassafras ℥. iij.
radic. helleb. nigr. ℥. ij.
cucumeris asinini ante plenam maturitatem vel lignositatem collect. ℥. ij.
polypod. ℥. vj.
caryophyllat.
salis genist. ana. ℥. ß.
croci Martis solubilis ℥. j.

concisa & contusa dentur ad nodulum pro duobus vini mensuris. Dosis ℥. iij. hæc sensim incidunt, corrigunt & evacuant, per tempus exhibita, & pro tolerantia ægri propinata.

plu

Plura serum copiosum salinum corrigentia, & simul diuretica intermediatis vel præmissis purgantibus, quære supra, quæ cum simul item Diaphoretica sint, maximè convenient lymphæ attenuandæ, corrigendæ & vario modo expellendæ.

Reliqua lymphæ vitia, quando vel magis vel minus est acida, vel copiosa vel deficiens, vel viscosa aut liquidior, vel impura, dictis medicaminibus similiter patent.

CAPUT XV.

Splenetica exhibet.

Lienem perpendentes, visceris hujus naturam nondum verè perspectam sanè lugemus cum aliis infinitis; etsi enim conspiciamus insignia ejusdem vasa, inprimis arterias, & copiosos nervos, usus attamen teste *Ammanno* latet maximam partem.

Credibile interim, imò quodammodo demonstrabile, fieri in hoc viscere & dulcificationem, & sanguinis plus quam perfectionem: exhausti enim animales spiritus sanguinem dulcificantes, hic suas crudiores acidas particulas secernere videntur, pancreate excipiendas

das, quo tum spirituosioribus acidi dulcificatis spiculis arterioso sanguine advectis simul resarciri queant rursus, secretæ vero pro initianda chyli fermentatione in intestinis, & puri ab impuro separatione inserviant. Huic particularum separandarum usui, lympha inservit, qua vitiata, separatio item dicta depravatur, unde infinita mala; Si enim acidæ illæ particulæ subtilissimis spiculis dulcificatis destitutæ, coacervantur in sanguine, vel visceris male constituti, vel lymphæ depravatæ causa, cachexia præsto est: Vel si concepta, in mente, idea spiritus animales afficit, & hisce tum afficiatur sanguis & in motu retardetur, acriores redduntur humores cum spiritibus, quibus si legitima denegetur separatio, dicta mala Scorbutica, Hypochondriaca, Arthritica & innumera similia exsurgunt. Pro exemplo Melancholia ancillatur, cujus causæ etsi omnes ferè externæ, vel ex cogitationum perturbatione, paupertate, amore, & similibus sint enatæ, attamen spiritus animales inficiunt, ut in motu & actione sua veloci, perturbati, totam inficiant spirituum Oeconomiam, & corporis debitam constitutionem sanam invertant.

Si paulò apertius declaratum velis opus, en assertionis progressum.

Quem-

Quemadmodum bilis, universalis in sanguine motus, Author primarius, per Hepar suum perficiens circulum, ibidem concentratiores, sed crudiores superfluas particulas sulfureas relinquit, ita in hoc viscere spirituum animalium crudiores & rudiores particulæ salinæ dulcificationi ineptæ, & arterioso sanguine adductæ, separantur & remanent, subtilissimæ verò & exaltatæ volatilissimæ particulæ nervorum fibrillas separatæ subeunt; non secus, ac si filamenta, plantam quandam, humectatura, à vasis fundo aquâ pleno ad radicem plantæ apponas, videbis tenuiorem aquam secundum filamentorum ductum transcendere, exaltationi verò ineptam remanere.

Hic verò remanentes & isti plusquam perfectioni ineptæ particulæ, partim Lienis cavernis implicantur, unà subnigricans ejus parenchyma componentes; partim ad pancreas amandantur, per apposita lymphæ vehicula, vasa nimirum lymphatica, necessario tum usui, fermentationi scil. inservientes, in prima chyli, crudiori depuratione & defæcatione.

In hac illibata & sanguinis, lymphæ, & spirituum circulatione, integra consistit sanitas: per innumeros enim gyros circulari spiritus oportet, quo sua mixtione dulci-

ficationem perficiant,& nutriendas partes penitissimè tingant, quia subtili sanguine vecti carnis penetralia subeunt,& tenuissimis fibrillarum latebris sese insinuant. Dulces sint circulati spiritus, ne suis aculeis carnem depascantur crudiores,ac atrophiam pro nutritione inducant; humores namque crudiores quando spiritibus orbi magis, potius fatigant quam nutriunt.

En spirituum animalium primariam fabricam, qui tum ad cerebrum delati, & ab ejusdem unctuosa substantia post tantam circulationem derivati,nulla postmodum aculeorum rudimenta in sensilissimis etiam nervis exserunt. Hinc volatiles spiritus, spirituum restaurationi expeditissimi sunt, multorum gravium morborum tuti & præservatrices & depultrices. Nec bona alimonia ac nutritio, tam à plurimorum ingurgitatione, quam spirituosorum moderato & legitimo interventu dependet.

Jam circa visceris splenetici usum occupatis, multa obveniunt impedimenta, quæ dictam spirituum fabricam invertunt, & infinita mala corpori humano contrahunt, & sunt vel externa vel interna.

Inter externa adstant varia animi pathemata, inter interna diæta variè depravata, sed hæc

hæc remota, proximioribus & immediatis ſtruunt vias, quando ſpiritus, remotioribus illis, in ſua actione perturbati, ſenſim depravari incipiunt, ac tum neglecto principio mali, cruditatibus magis magisque obruuntur vel delaſſantur & hebeteſcunt, unde laſſitudo, melancholia, triſtitia, & tandem malo ingraveſcente, lienis parenchymate cruditatibus præſertim acidis repleto, ac lympha depravata, incraſſata, infinita majora mala, ſcorbutica, cachectica, hydropica, arthritica, & ſimilia emergunt.

Principaliora ergò Medicamina quæ huc ſpectant ſint alcalina, volatilia, ſpirituoſa, reſolventia, tenacitatem lymphæ temperantia, Diuretica, Diaphoretica, abſorbentia, & ſimilia, qualia ſupra de Hepaticis, (utpote cujus affectus cum hujus viſceris, admodum concordant:) & alibi tradita ſunt; niſi quod validiora requirat Lien aperientia quam Hepar, inprimis ſi limoſitates & lymphæ tenacitas jam fixas egere radices. Hæc tamen in genere intelligantur, ubi lien acidis, auſteris humoribus circumfluxus exiſtit.

Ubi verò alcalina prævalet conſtitutio, conveniunt ea de hepaticis, & bile infringenda communicata.

In genere hic pro panacæa habentur martialia, quæ ob singularem alcalinam energiam errans in corpore acidum, sibi associant, *Cl. Thomsone* etiam teste; Ferrea inquit, reme-„dia exquisitè instructa, succorum coagulan-„tium texturam invertunt: proinde coagu-„lata tandem, à naturæ robore resolvuntur, & „obstructiones splenis uteri, per accidens ape-„riuntur: eadem etiam medicamenta mate-„riæ impetuosæ, liquores vitales colliquantis „atque in exorbitantem balsami animalis pro-„fusionem Archeum irritantis refrænatio-„nem faciunt; profecto ita ut menstrua etiam „defectuosa vel superflua, ab eadem Medici-„na emendari queant, causæ scil. spinosæ ta-„bescentis, nec non congelantis amotione.

Ex hoc item fundamento Acidulæ admodum conducunt, quia præter accidentalem aperientem vim, calorem temperant, & lymphæ tenacitatem diluunt, solutum vero acidum rude salinum per urinas educunt. Vires „illarum admodum deprædicat *Cl. dictus* „*Thomson*; Vitæ inquit, commoda plurima „emergunt è fontibus acidis sperma sulfuris „primigenium sapientibus, nec non metallica „Martis vena imprægnatis, unde ventriculi & „intestinorum tunicis adhærentes sordes ab-„stergunt & abluunt, stomachi robur si justa

pro-

„proportio ſumatur, conſervant, craſſa, viſco-„ſa excrementa evertunt, acciditates quadan-„tenus retundant tartareas , coagulationes, „obſtructiones cauſantes, (unde febres perti-„naces, ſcorbutus, flatus hypochondriaci, icte-„ritia, hydrops &c. oriuntur:) reſerant, elimi-„nantque, menſtrua provocant, urinæ exacer-„bationem leniunt , duelech fabricam pro „tempore impediunt, imò ſynagma ſabulo-„ſum initians disjungunt, inſuper membrana-„rum laxitati, atque villorum toni remiſſioni „auxiliantur: quapropter ad diarrhœam, lien-„teriam, & cœliacam conducunt, per accidens „porro cephalalgicis, aſthmaticis, vertiginoſis opitulantur.

Sed eandem hic obſervari volumus & conſiderari ſententiam, quam de Hepaticis ſupra poſuimus, nimirum , ubi humiditas copioſa lymphatica exſuperat, in forma ſicca martialia propinanda , ſecus ubi lymphæ tenacitas magis liquidis diluenda.

Præter martialia de Marte ſupra tradita, ſequentia non infimæ ſunt ſortis, vegetabilibus aromaticis, aperientibus maritata: inter hæc maximè laudat *D. Timæus* ſuam.

Eſſentiam Hypochondriacam.

℞. *Limatur. Martis ſubtiliſſ.* ℥. ij. *irroretur ſpir. vitrioli q. ſ.*

mixta stent in vase vitreo per triduum, postea affunde *vini albi generosi* ℔. ij. stent in digestione per 7. dies, agitentur quotidie aliquoties, in colatura infunde

Trochisc. de cappar. ℨ. *vj.*
rhab. rb. ℨ. ß.
spec. diarrhod. abb. ℨ. *ij.*
diatrion. santal. ℨ. *j.*
aromat. rosat. ℨ. *j.* ß.
crem. tartari ℨ. *ij.*
facul. bry. n.
aron. ana. ℈. *ij.*
sal fraxini.
cichor.
absynth. ana. ℈. *j.*
croci. ℨ. *j.*

Mixta digerantur in M. B. per triduum, postea colentur, colatura ad medietatem abstrahatur per destillationem, residuum serveturin vitro.

Dosis est à ℈. ß. ad ℨ. ß. ex carnis jusculo, vel alio liquore.

Multò præstantius hæc fit Essentia si loco Martis, vitriolo irrorati, addas croci Martis solubilis, hic etenim expeditius sal nocuum oberrans absorbet, quam acido jam saturatus & solutus Mars.

Poterit etiam fieri tale Vinum Medicatum. v. g.

℞. Cor-

℞. *Cortic. fraxin.*
radic. cappar.
tamarisci.
radic. fœniculi.
petrosel. ana. ℥. ß.
herb. cuscut.
capill. vener. ana. m. ß.
cinamomi.
macis ana. ʒ. j.
sem. anisi.
agni casti ana p. iij.
fl. borrag.
bugloss. ana. ʒ. ij.
croci Martis solubilis ℥. ij.

mixta, & in tribus vini mensuris infusa, propinentur bis de die ad ℥. v.

Vel fiat tale Vinum Splenetico-Hystericum.

℞. *Radic. enul. camp.*
scorzoner.
bryonia.
bugloss. ana. ʒ. v.
polypod. q. ℥. ij.
Fol. meliss.
scolopendr.
ceterach.
Fol. puleg.
arthemis.
thymi.
epithymi.
Flor. borrag.

bugloss.
hyperici.
thiliæ.
anthos.
acaciar. ana. m. ß.
sem. anisi ʒ. iij.
sileris. mont.
dauci.
angelic.
pastinac. hortens. ana. ʒ. j. ß.
Fol. senn. or. ℥. iij.
Rhapont. ℥. j.
cinamomi. ℥. ß.
zedoar. ʒ. ij.
cortic. arant. rec. ʒ. j.

Incisa & contusa dentur ad nodulum.

Hunc ad fundum dolioli, sex mensuras continentis affige, ac affunde ab initio sequentis lixivii mensuram unam semis. v. g.

Recipe mensuras quatuor aquæ fontanæ, in hac sæpius extingue chalybem ignitum, cum hac aqua chalybeata & cineribus juniperi puris, fac lixivium; In hujus lixivii mensuris tribus coque passular. minor. ℥. vj. major. ℥. ij. demptis acinis concisis, & contusis minoribus, donec dimidia pars decocta sit; hoc lixivium colatum, fervens ut dictum superfunde nodulo, quatuor verò horis elapsis reple dolio-

doliolum vino veteri, & relinquantur per dies aliquot; Postea veniat in usum, nimirum bibatur de eo mane & vesperi haustus, præmissis mane aliquot cochlearibus jusculi.

Sic admodum etiam conducunt tales mixturæ, quæ acidum vaporationibus nocivum, & suffocans expeditè peffundant, & aculeos atterunt, & edulcorant. v. g.

℞. *Aqua fœnic.*
meliss.
menth.
bugloss.
fl. papav. err.
fumar.
loch. sani.
cinamomi.
asthmatic. ana. ℥. j.
elix. vitæ Matthiol. ʒ. iij.
syr. papav. errat.
rubi idæi ana. ℥. ß.
succi kermes ʒ. ij.
confect. alkermes ʒ. j.
l. opiat. gr. viij.
spir. salis armon. ℥. ß.
salis succini vol. ℈. ij.
tinct. hyperici.
succini tartarisat. ana. ʒ. ij.

M.f.

Mſ. de hac mixtura detur ſæpius, vel ſingulis dimidiis horis j. vel ij. cochlearia, inſtante paroxyſmo.

Excell. VVedelius recommendat ex Helmonte decoctum vel *infuſum oculorum cancri*, cum vino factum, acquirere enim ſaporem alcalicum, & egregiam medelam dolorum hypochondriacorum, nephriticorum & aliorum plurimorum morborum eſſe, aſſerit.

Si præter peccans rude acidum, copia humoris ſeroſi exſuperare videtur, magis ſolida forma conducunt adhibita medicamina intermediatis purgante vi leviter præditis, quæ ſimul acidum ſero contentum corrigendo evacuant, tale eſt Electuarium Eq. *D'Obon. D. Majerne.*

℞. *Radic. liquirit. raſ. ℥. iij.*
p lyp d.
ſem. aniſi.
folliculor. ſenn. an. ℥. ij.
ficuum ping. num. 9.
ſem. cartham. conquaſſ.
Fol. ſenn. el. ana. ℥. ß.

Coque cum ſ. q. aquæ ad dimidias, cum colatura extrahe ſequentia.

℞. *Pulpa paſſular. min. ℥. ij.*
caſſiæ fiſtulæ.
prunorum ana. ℥. j. probè mixtis adde.
Rhabarb. fin. pulv. cum ol. cinam. irrorat. *℥. iij.*
lapid. lazuli. præp. ℥. ij.

ſyr.

syr. de pomis. ℥. j. ʒ. ij.
ambra gris. gr. v.

misce fiat s. a. Electuarium.

Vel fiat talis Confectio Splenetica
I. H. I.

℞. *Conserv. caryophyll. rubr.* ℔. j.
nitri tartarisat. ʒ. j.
salis meliss.
urtic. ana. ℥. ij.
succini volat. ℥. j.
balsami antimonial succinati.
olei fœniculi super corallia. r. infusi & tincti ana. ℥. j. ß.
cinamomi. ℈. ß.
cinamomi opt. pulv. ℥. ß.
garyophyll. ʒ. ij.
nucis Indic. condit. ʒ. iij.
ambra gris. spir. rosar. solut. ℈. j.

misce exactè & serva curiose.

Dosis ʒ. j. sæpius exhibita.

Fit item Syrupus Spleneticus hoc modo.

℞. *Passular. minor.* ℔. j.
radic. rubia tinct. ℥. j.
eringii.
polypod. ana. ʒ. ß.
nasturt. aquat.

fl. bugloss. ana. m. j.
sem. anisi. ℥. ß.

Coque cum s. q. aquæ, colaturæ ℞. ℔. j. ß.

succi pomor. ℥. *viij.*

In hisce per tres dies infunde

Croci Martis solubilis ℥. *ij.*

Postea colaturæ adde sacchari albi q. s. & ad syrupi consistentiam coque.

Cl. Sylvius hisce suis Pilulis Spleneticis multum tribuit.

℞. *Gummi galbani* aceto squillit. solut. ℈. *ij.*
vitrioli Martis ad albed. calcinat.
mastich. el. ana. ℈. *j.*
castor. opt. ℈. ß.
myrrh. rubr. gr. xv.
croci opt. ℈. ß.
troch. alhand. ℨ. *j.*
resin. scammon.
jalapp. ana. ℈. *j.*
olei citri. gutt. ij.

misce, fiant pillulæ num. 50. de eis capiat lectum ingressurus num. v. vel vij.

Vel ℞. *Extract. cathol.*
Martis succo pomor. borsdorf. fact. ana. ℈. *j.* ß.
diagrid. sulf. gr. viij.
resin. jalapp.
croci Martis solub. ana. ℨ. *j.*

cum balsamo antimoniali fiant. s. a. Pillulæ.

Si ex-

Si externa ex usu esse videantur, fiat tale Emplastrum.

℞. *Empl. de melilot.* ℥. ij.
gummi ammon. aceto solut. ʒ. ij.
trochisc. de cappar. ʒ. j. ß.
olei absynth. dest. ʒ. j.
ceræ, therebint. ana. q. s. ut fiat Empl.

Vel ℞. *Olei dest. absynth.*
rutæ.
spir. salis arm. ana. ʒ. ß.

m.f. hoc inungatur regio lienis.

Circa martialium adhibitionem nota quæ supra de Marte notari voluimus, an excrementa tingantur vel non: sic & motus imperandus, quo humores torpidi excitentur, & medicamentum actuetur magis, præprimis si in forma sicca sive solida propinata fuerint martialia.

Si tenacitas pituitæ coagulatæ eò processit, ut mox concrescere & lapidescere velle videatur, tunc acida volatilia exhibenda, quæ coagulationem destruunt, acido inductam: in hoc omnibus præstat spir. nitri volatilis, quem suo loco quære.

Observandum etiam, ut dulcia justè propinentur, ne excedente eorum usu cruditatibus acidis materia subministretur, & malum augeatur.

CAPUT

CAPUT XVI.

Anticolica tradit.

Atroces hæ dolorum furiæ, diversis acidi depravatis mixturis ortum debent ex bilis enim pinguioris mixtura, ubi bilis inflammata subigitur, ardoris inducitur sensus, ad gangrænam accedens: Si verò subacta bile, vel pauca, vel minus pingui, pituita tenax accedat, tum sublata effervescentia, algidi sensus adest in remotis partibus, cum æstu hypochondriorum, dolore perterebrante, distendente, gravante, lancinante &c. pro varia itaque mixtura dolor item variat, exsurgentibus simul flatibus plurimotum anxietatum causis, ex depravata, corruptarum particularum fermentatione.

In genere ergò medicamina acidum respiciant variè depravatum; Si verò bilis exsuperet copiâ, necessario præmittatur vomitorium, etiam aliquoties repetendum si opus esse duxeris. Postea absorbentia & temperantia exhibeantur, quæ rarefactam bilem acido exagitatam domant & infringunt, ac fermenti gas sylvestre exhalans coercent; talia sunt

antim

antim, diaphoret. oculi cancri, conchæ præparat. ac alcalina ſimilia, opiatis combinata, & oleo cortic. arant. vel ſimili carminativo irrigata v. g.

℞. *Ocul. cancri.*
antim. diaphor.
margar. præp. ana. ℈. ß.
Opii laudat. gr. ij.
olei caryoph. gutt. ij.

miſce, fiat pulvis pro doſi ſæpius repetenda.

Si verò pituita ſimul viſcida acriori bili jungatur, aromatica, incidentia, reſolvèntia, carminantia & ſimilia demulcentia & dulcificantia nervina exhibeantur, inter quæ non infimum ſibi vindicat locum ſequens

Tinctura Carminativa.

℞. *Radic. calam. arom.*
helen.
zedoar.
galang. minor.
cinamom. opt. ana. ℥. *ij.*
cardamom.
bacc. lauri.
juniperi. ana. ℥. *iij.*
ſem. aniſi.
fœniculi.
carvi.
cumini.
anethi ana. ℥. *j.*

flaved. cortic. arant. ℨ. ß.
flor. chamom. rom. exficcat. ℨ. j. ß.

Concisa & contusa misce, & infunde in *Vini Malvatici* ℔. *viij. spir. vini* ℔. *ij.* stent in infusione loco calido per 14. dies, tum destilla ex M. B. excipiendo seorsim liquorem spirituosiorem primò egredientem, qui servetur pro menstruo ad extrahendam tincturam. Deinde porro excipe benigniorem aquam ad ℔. ij. quam serva pro aqua carminativa.

Jam ℞. *Radic. calam. arom.*
helen.
zedoar.
galang. min.
cinamomi.
cardamomi ana. ℨ. *ij.*
flav. cortic. arant. ℨ. ß.
sem. anisi.
carvi ana. ʒ. *iij.*
croci ʒ. *ij.*
baccar. lauri. ℨ. ß.

Incisis & contusis superfunde
spiritus prioris spirituosi ℔. *iij.*

Digerantur per tempus sæpius movendo postea filtra & adde

Olei anisi.
fœnic.
carvi.

aran

arant. rec. ana. ʒ. ß.
cary phyll. ℈. ß.
ſpiritus ſalis armon. ℥. iij.

miſce & digere donec unita probe conſpicias, tunc ſerva pro efficaci medicina, in quamplurimis affectibus, colica, torminibus hyſtericis, flatibus uterinis, vertigine & ſimilibus, non ſatis prædicanda.

Jam ℞. *Aqua fœnic.*
papav. errat. ana. ℥. iij.
tinctur. jam. dicta ʒ. ij.
conf. alkerm. ʒ. j.
laud. opiat. gr. v.
ſyr. fœniculi. ℥. ß.

mſ. de hac mixtura ſingulis horarum quadraturis exhibeantur cochlearia ij. vel iij. donec dolor ceſſet.

Vel ℞. *Aqua fœnic.*
menth. ana. ℥. iij.
cinamom. ℥. j. *eſſent. zedoar.* ʒ. ij.
conf. alkerm. ʒ. j.
ſpir. ſalis armon. ʒ. j. ß.
laud. opiat. gr. v.
ſyr. fœnic. ℥. ß.

fiat mixtura.

Externè umbilico inungatur ſequens.

℞. *Olei N. Moſch. expreſſ.* ʒ. j.
carvi.
abſynth. ana. ℈. j.
Zibethi gr. v. miſce.

Si dolor contumax perstet sub horam somni adhibe seq.

℞. *laud. opiat. gr. ij.*
extract. zedoar. gr. iij.
olei caryophyll. gutt. j.

misce fiant pillulæ.

Sic & hæc viliora sæpius dolorem abstulerunt, v. g.

℞. *Theriacæ* ℥. ß.
cortic. arant. pulv. ℥. j.

detur cum vino generoso calido supposito umbilico crusta panis assata, spiritu vini humectata, ac caryophyllorum pulvere conspersa.

Vel ℞. *Cortic. arant. pulv.*
semin. cumini ana. ℈. *ij.*
castor. electi ℈. *j.*

m f. fiat pulvis pro dosi, cum vino sumendus.

Quoniam nostri Galenici hic clysteribus multùm tribuunt, & ad illos tanquam ad sacram anchoram confugiunt, ut eorum benevolentiam captemus, unum vel alterum apponamus, ad cujus normam, infinitos alios poterunt fabricare: nos nullum adhibere præcipimus, docti, constringentes acido-austeras particulas, alvum obserantes, longè aliis demulcentibus indigere remediis, quibus destructis vel dulcefactis, obstructio alvi per se remittit, levi saltem adhibito purgante. Si tamen

tamen cui lubeat, sibi paret enema hoc vel simile. v. g.

℞. *Radic. alth.*
fœnic. ana. ℥. *j.*
Fol. malv.
parietar.
Flor. chamomill.
meliloti ana. m. j.
sem. anisi.
fœnic. ana. ʒ. *j.*
cumini.
bacc. laur. ana. ℥. ß.
colocynth. in pet. ʒ. ß.

Coque in s. q. aquæ, colaturæ ℔. j. adde
olei lini ℥. *j.*
balsami sulfur. succinat. ℈. *j.*
camphor. ℈. ß.

misce, fiat clyster, qui, si flatus adsint copiosi, repetitis vicibus injiciendus, brevi tamen interjecta mora.

Hic *Cl. Wedelius* notari vult, ut clysteribus carminativis olea destillata parcè indamus, ne acredine eorum dolor augeatur, cui facile adstipulamur, quia in sua resolutione sensilissimis acidis spiculis prædita sunt, quæ si humorem non inveniunt, intestinorum membranas adoriuntur & rodunt.

Ego sanè nullum colicum clysteribus vidi restitutum, quia hi mali aream nunquam at-

tingunt, inprimis intestinorum viis fixam, & ibi ex maligna fermentatione exortam, nec tam à prava materiæ copia, quam inordinata fermentatione ex subtilissimis & acutissimis sæpè particulis inductam.

Interim à nonnullis pro experto audivi exhibitum hoc, v. g.

℞. *Pulv. colocynth.* ℥. *j.*

Ebulliat in petia cum brodii prunor. damascen. ℔. j. Hoc detur pro enemate absque ulla additione, quod tamen haud diu retinetur, tunc verò subito injiciatur lac calidum sero cervino quam pingue factum. Detur etiam ægro de lacte isto bonus haustus.

Si tandem acidum rude rodens eò ægrotantem perduxerit, ut aucta bilis inflammatione, & ejusdem tandem subactione etiam membrorum contractura succedat, post sudorifera nobiliora, volatilia, confortantia, dulcificantia, tandem ad topica deveniatur, hoc modo:

Membra contracta linteis asperioribus ad calorem confricentur, tum spiritus tartari rectificatus alcalisatus probè infricetur, & post hæc oleum galbanetum illinatur, superposita radice symphyti majoris, in aqua ad pultem decocta, atque ita nulla contractura ex colica resistet, sed intra 14 dies ut plurimum cessabit.

Vel

Vel infricetur optimè juncturis membrorum contractorum alumen plumeum, & superillinatur oleum spicæ, juniperi & therebinthinæ, hoc extrahet rude in articulis contentum acidum, ut salis instar adhæreat, hoc verò ita continuetur per 14. dies, donec contractura ablata notetur.

CAPUT XVII.

Alvi fluxus & sanguinis profluvii remedia considerat.

LUgenda sanè corporis humani conditio, innumeris ærumnis stabilita, & hactenus intricata, ut etiam in minimis vix fides haberi certè queat, inprimis si affectibus Galenico more traditis, & falsè explicatis, insistamus; & mirandum, in re adeò necessaria & ardua, hucusque à tempore Hippocratis substitisse Medicorum, inprimis Galenicorum subtilitatem, cum tamen Hippocrates per acidum, amarum, & infinita similia, sufficientem subministrarit ansam, in hæc certiora inquirendi fundamenta, ex quibus tandem certior partium activarum schemarum doctrina, emergat, quæ sanè corporis humani

affectiones verius demonſtrant, ex ipſis humoribus ſeceſſum paſſis delatas, quam humores Galenico more conſiderati.

Quantum intra non multos annos emolumenti Medicinæ accreverit, ex hiſce fundamentis, ſchematum ſcil. perveſtigatione, commonſtrant ex Neotericis Clariſſimi viri, qui, etſi nondum perfectam aſſecuti fuerint hujus doctrinæ ſcientiam; attamen, ſtimulum addiderunt ne in difficillimis hiſce animum deſpondeamus, credentes ad exemplar Hippocratis per Dedalæam dextram omnes noſtri corporis affectus facilè demonſtrabiles fore. Cautior enim Hippocrates ad guſtus organon ſua detulit qualia, ac varias,& intra & extra corpus, figurarum ſpecies eſſe docuit, quibus affectiones corporis advenire conſueverint; ſi in eis partium activarum ſchemata acutiori lance trutinaremus, facile affectuum differentias metiri deberemus.

Principalis hic locus datur mixtioni, quæ temperiei ſocia & figuris adverſaria: hac ſuavi, hac juſta hominis innititur ſanitas,dulcinamq; mixtione nutritur corpus, ſive ſit ſanguis, ſive lymphaticus, vel nerveus ſuccus, hic enim per mille capillarium vaſorum anfractus ita ſubtiliſari & volatiliſari debet, ut ejus, quem continet, ſalium ſpiritus, omnem conſpicuitatem,

ac

aeſchematiſmi certitudinem fugiat, & fug... Jam ſi hic contraria particularum ſeparatarum acie diſſideat, inteſtinus exſurgit motus ſimul dolorificus, & licet in dulci ſanguine omnes latitent humores, illorum tamen quilibet ab hoc ſecretus, propria facultate proſtat, & quantum de acido poſſidet, tantundem conſpicuæ ſchefis exſerit; Illud tunc eſt quod diverſas in corpore noſtro excitat tragœdias, pro diverſa ſchematis conſtitutione, illud decidente de vertice catarrho nares excoriat, illud partes arthritide vexatas compungit, ac caloris ſenſum mentitur, mediante illo melancholicus ſuccus lancinat colica prenſos & diſtortos, bilioſus vero dilacerat. Et annon hoc eſt, quo fermentum ſtomachi famem excitat; annon mediante hoc bilis cum lympha amicam vitæ ciet pugnam?

Sed hic lædentium ſaltem conſideremus vitia ſic quænam ſpicula in propoſitis noſtris alvi fluxibus ſe exſerant, hic inquirendum jam eſſet: hic verò ejus, ſcil. acidi ſcheſin variat vel admixta bilis, vel aliæ alcalinæ terreſtres particulæ, diverſis cibis implicatæ, quæ pro diverſa mixtura & textura affectum variant, ſi ſeparato occurrunt acido.

Congeritur verò vitioſorum humorum contrariantium colluvies ſenſim in prima cor-

poris regione, vel illuc ad inteſtina ex arteriis vel criticè vel ſymptomaticè effunditur, ac inteſtina ad continuam ſtimulat excretionem: quandoque etiam accedens corroſivum fellis alcali ita corrodit inteſtina, ut gangrænam inducat, ubi tum ſanguinem inficiens, & cor appellans, febremque accendens, mortem accelerat.

Sunt verò hîc alvi fluxus pro diverſis humoribus varii, vel benigni aliis, vel maligni.

In aliis etiam vel plus vel minus unà cum fæcibus alvi materiæ corruptæ excernitur, prout per venas lacteas plus vel minus transcolatur chyloſæ maſſæ.

In aliis copioſa ejicitur ſeroſa colluvies, lympha copioſa, & vitioſa exiſtente.

In aliis bilis acris corrodens, ſpumansque accedit.

Alios alvi fluxuum humores, copioſum tingit acidum, quod ſimul dolores intenſos addit.

Sæpius item ipſe excernitur ſanguis ex ruptis, eroſis, vel alio modo apertis venulis inteſtinorum minimis.

Atque ita variat alvi fluxus, pro diverſa acidi ſcheſi, ratione cujus varia ſcorbuti alia inducuntur mala, de quibus integri tractatuli proſtant; ſed cum omnis affectus acido corrupto

rupto ortus, ſcorbuticus nobis ſit, ſingularia ejus medicamina ſubminiſtrare noluimus; comprehendentes omnia ea medicamina quæ ſcorbuticis medentur affectibus, ſub aliis quæ ex acido ortis ſpecifica ſunt, ſive enim vocentur affectus ſcorbuticus, ſive affectus acido variè corrupto & alterato enatus, idem eſt.

In primo jam caſu ubi chylus excernitur depravatus, vel propter viſciditatem, aut cruditatem à lacteis non receptus, tum præmiſſis chalybeatis, aromatiſatis, antiacidis, evacuantia exhibeantur.

Si fluxus alvi ſit ſeroſus, tunc exhibitis prius evacuantibus leniter hydragogis, Jalappeis ſeri copia extrahatur: poſtea abſorbentia, corroborantia, antiacida & leviter adſtringentia propinentur, inter quæ ſequentia conducunt:

℞. *Rhabarb. toſt.* ℈. *ij.*
nuc. moſchat. ℈. ß.
laud. opiat. gr. j. miſce.

Vel ℞. *Nucis moſchat. num. j.*
tormentill. pulv. ʒ. *ij.*
ſacchari albi ℥. ß. miſce.

& cum pane butyro non ſalito illito, exhibe.
Vel in ſequenti aqua propina, v.g.

℞. *Aq.*

℞. *Aq. menth.*
cord. temperat.
perlar. ana. ℥.j.
syr. cydpn. ℥.j.
extr. tormentill. ℈.j.
conf. alkermes ʒ.j. misce.

Optimè etiam conducit hic Pulvis Dysenteri-cus D. F. H.

℞. *Croci Martis adstring.* ℥.j.
C. C. usti praeparat. ℥.ß.
rad. bistort.
tormentill. ana. ʒ.ij.
cinam. el. ℈.j.
saccar. Saturni. ℈.ij.

msf. fiat Pulvis, cujus Dosis à ℈. j. ad ʒ. ß.

Sic & ex re erunt externa, quale v. g. est seq.

Oleum adstringens.

℞. *Radic. tormentill.* ℥.ij.
cortic. granat. ℥.j.ß.
fl. rosar. r.
balaust.
hyperic. ana. ʒ. vj.
mastic. in gran. elect. ℥.j.
Radic. Anchus.
sang. dracon. ana. ℥. ß.
olei oliv. recent. ℔.j.
vini rubi. ℔. ß.

In

In pulverem grosse concisa, coque ad vini consumptionem, coletur tum, & servetur ad usum.

Vel ℞. *Olei Nucistæ.*
mastich.
cydon. ana. ℥. j.
absynth. dest. ℈. ß.

misce, hoc ventriculum roborando adstringit illitum sæpius.

Vel ℞. *Theriac. q. v.*
olei carminat. q. s.

misce, pro Emplastro quod *à Cl. VVedel.* admodum laudatur in alvi fluxu etiam dysenterico, torminibus &c.

Si biliosus furor alvi induxerit fluxum, ea obtundendo, concentrando, postea evacuando firmanda & restinguenda, talibus, quibus inest facultas biliosum humorem tam fluiditate, quam acredine ex acido haustâ, tumultuantem, stimulantem, contemperandi & demulcendi. Talia sunt infrigidante vi prædita, inter quæ hic martialia alcalina præstant, qualia modo supra de spleneticis tradidimus, ubi syrupus chalybeatus, crocus Martis rite alcalisatus, & similia seligenda.

Si nulla singulari venenata acredine adhuc dum bilis infecta extet, sequentia etiam conducunt stiptica, v. g.

Emul-

Emulsio attemperans.

℞. *Sem. quatuor frig. major. ana.* ℥. *ij.*
papav. alb. ℥. *iij.*
amygd. d. ℥. *j.*
aqua è succo cydon.
folior. quercus.
plantag. ana. ℥. *iij.*
fiat Emulsio, cui adde
aqua cinamomi cum vino cydon. ℥. *j.* ß.
myva cydonior. ℥. ß.
misce pro 4. vel 5. dosibus.

Externe Hepatis regioni potest applicari hoc vel simile.

℞. *Farin. hord.*
carnis cucurbit. ana. ℥. *j.* ß.
santali rubri pulv.
fl. nymph. ana. ℥. *ij.*
aq. semperviv.
plantag.
violar. ana. ℥. ß.
fiat cataplasma quod applicetur.

Si tandem acidi progressu bilis subacta, ac ipsa Dysenteria inducatur, & cruentus alvi fluxus, vel etiam bilis nondum subacta, sed ab acido furiose agitata & spiculata malum augeat; sequentia absorbentia, demulcentia, confortantia, bezoardica & similia convenient.

In

In hoc caſu *D. Hagendorn* plures Dyſentericos reſtituiſſe aſſerit per generoſa Bezoardica, v. g. tincturam Bezoardicam cum tinctura anodyna remixtam, ſudore quoad poſſibile prolecto, poſt ſudorem verò pulverem ſtypticum internum ſingulis 4. vel 6. horis, in potu verò ordinario cereviſia tenui, tincturam terræ Catechu cum anodyna remixtam ad 60. guttas quotidie exhibitam, maximi deprehendiſſe effectus, refert. Sic v. g.

℞. *Aq. menth.* ℥. *iij.*
Tinct. bezoard. gutt. 40.
anodyn. gutt. xij.
lap. hæmat. gutt. xv.
balſam. ♄. *gutt. vij.*

miſce pro unâ vice ſingulis 3. horis repetendo.

Pulvis ſtypticus internus hic eſt.

℞. *Pulv. Bezoard. veri* ℥. ß.
Catechu præpar. ℈. *iiij.*
pulv. anodyni ʒ. ß.
olei cinamom. gutt. j. miſce.

Doſis ℈. j. ad ʒ. ß.

Sic etiam has Pilulas anodynas dictus *D. Hagendorn* admodum recommendat, v. g.

℞. *Catechu extract.* & ad dimidias vel ultra evaporat. ʒ. *ij.*

pulv.

pulv. anodyn. ʒ. j. misce, hisce addi quandoque poterit.
lapid. bezoar. orient. gr. j. vel ij.

Dosis Pillurarum ℈. j. ʒ. ß.

Tinctura terræ Catechu fit, si pulverisatæ terræ affundas spir. vini tartarisati q. s. ac more solito extrahas & filtres. Si tincturam evaporas ad siccitatem, habes terram Catechu optimè paratam, cujus pauca grana pro dosi sufficiunt, in omnibus alvi fluxibus, fluxu item mensium immodico, fluore albo, urina cruenta, gonorrhœa & similibus.

D. G. Mœbius hunc suum Pulverem Dysentericum admodum commendat, qui

℞. *Pulv. lapid. hæmatit.* ℥. j.
C. C. cum antimonio usti.
croci Martis. ℥. ß.
magister corallor. cum succo citri facti. ʒ. j.
medullæ lapidum. ʒ. j. ß.

misce, fiat pulv. cujus Dosis. ℈. j. ad ʒ. ß.

In dysenteria maligna addit spolia serpentum.

Dicti pulveres optimè cum seq. Syrupo propinari possunt. v. g. si fit

Syrupus Dysentericus è N. Mosch.

℞. *Nucis moschat. condit. num. ij.*
Vini Malvatici ℥. *iiij.*

Con-

Contunde in mortario lapideo in pultis formam, postea expressum coque ad consistentiam syrupi.

Maximè item alii recommendant *liquorem terræ sigillatæ*, qui fit ex terrâ sigillata minutissimè trita, affuso spiritu vitrioli correcto, quæ coagulata in lapidem quasi, in loco humido solvuntur in liquorem dulcem adstringentem, summum Dysenteriæ & fluxuum alvi remedium.

Tandem omnibus irritis, nihilque proficientibus, vel parum saltem, *D. Scharleton* ad acidulas, tanquam ad sacram anchoram, confugere præcipit.

Si fluxus colliquativus Atrophiæ vel Hecticæ comes infestet, humectantia, infrigidantia & simul adstringentia, acrimoniamque salinam dulcificantia præsto sint, qualis est supra posita Emulsio.

Sic & hoc non potest non conducere, ad quod

℞. *Lactis recentis mens. j.*
Nucis. mosch. incis. num. ij.
gran. piper. num. xviij.
caryophyllor. num. xv.
cinamomi. ℥. *j.*
cortic. quercus annosæ interior. ℥. *iij.*

Incisa & contusa, coquantur donec una quarta pars decocta sit, tunc colentur, colatu-

ram in quatuor divide partes, unam propina mane, alteram hora decima, tertiam à Meridie hora quarta, quartam hora somni, & si hoc per aliquot dies recenti confecto lacte reiteretur, nulla nec diarrhœa nec dysenteria perstabit, si dolor maximam partem ablatus est, non admodum calidè hoc lac propinandum.

Quod clysteres attinet, quos hic Galenici magni faciunt, de eis *Cl. Wedelius* notat, non dari clysteres adstringentes, quia humiditate sua blanda, magis emolliant, ac præterea omnis humor intestino recto infusus, ceu ipsi peregrinus, irritet & ad excretionem stimulet. Nisi illi potius acredinis temperandæ, & corrosæ membranosæ intestinorum substantiæ demulcendæ & consolidandæ causa exhibiti, per accidens adstringant. Caveas verò ne oleosa acria, salina indantur, quoniam hæc consolidationem impediunt; Ex omnibus verò conducit lac cum sebo cervino calidè injectum, vel oleo amygd. d. commixtum, additis paucis balsami sulfuris guttulis, quale de colicis dedimus.

Insuper notandum circa adstringentium exhibitionem, ea singulis 5. vel 6. horis repetenda, quia eorum efficacia intra id tempus remittit, hinc non desistendum subitò: Ac hæc nota omnibus alterantibus etiam adhi-

ben-

benda, ac per tempus insistendum medicamini, legitimè & ratione effectus adhibito, & justè parato, non pro more Pseudo-Medicorum, qui hoc non statim juvante, subitò ad aliud transiliunt, unde non minimum produnt suam ignorantiam, nescientes quid præscribant, aut quid ordinare modo debeant.

Cum etiam sola adstringentia nimium inviscent, & sola opiata nimium figant, hinc ea mediantibus aromaticis, absorbentibus, combinavimus, quæ simul dulcificando resolvunt, ac tum omne intentum exsatiant.

Alios sanguinis fluxus, puto Hæmorrhagiam narium, uteri, Hæmorrhoidum &c. rupturis, eadem obveniunt acidi spicula, quæ supra alvi fluxus fabricare audivimus, sed diverso agendi modo, & actionis loco. Ortus est ex acido acri, oleosæ & volatili admodum alcalisatæ bili occurrens, & quo inculpata magis & sincera hæc sunt, tantò magis ad fervorem nata eundem excitant; ubi si bilis renuit, tam profundos ei infigit acidum aculeos, ut etiam sponte ad pugnam excitetur. Accedit sæpius lymphæ copia & exsuperantia, quæ dictam contrariantium pugnam optimè promovet, quo eo facilius & levius in se invicem impingant.

Huc itaque ſpectant remedia quæ ſerum redundans exhauriendo, & bilis ferociam ab acidis ſpiculis impreſſam, infringendo, Archeum turbatum pacant, & quietem ſanguini imperant: talia ſunt incraſſantia, ſpiritus exorbitantes concentrantia, adſtringentia, opiata, & ſimilia abſorbentia, & imbibentia.

Si ſerum copia peccet plus ſolida, quam liquida conducunt, v. g.

℞. *Oculor. cancri.*
corall. r. ana. ℈. ß.
croci Martis legitimè parati ſolubilis *gr. viij*
terra catechu præparat. gr. v.
laud. opiat. gr. j.

miſce pro doſi ſæpius reiteranda.

Quæ tamen ut eò citius opem ferant, cum liquidis propinari poſſunt. v. g.

℞. *Decoct. hord.* ℥. *iiij.*
aquæ plantag.
ſperm. ranar. ana. ℥. *iij.*
ſem. melon.
cucumer.
papav. alb. ana. ℨ. *iij.*
glandium immatur. num. ij.
amygd. d. excort. ℥. *j.*

fiat emulſio, cui adde ſi lubet,

tinctur. lapid. hæmatit. gutt. xx.
anodynæ gutt. v. iij.
manus Chriſt. perlat. ℥. ß.

mſ pro 2. doſibus, ſæpe reiterandis.

Ex-

Externè Hepatis regioni, & testibus applicetur hoc epithema. v. g.

℞. *Aqua nymph.*
plantag.
sperm. ranar.
cichor. ana. ℥. ij.
camphor.
sacchari Saturni. ʒ. ij.
aceti bezoardici ℥. j.

misce, hoc tepidè linteis triplicatis, quadruplicatis, dictis locis, pulsibus item, nuchæ &c. adhibetur.

Vel ℞. *Boli armeni.*
terræ sigillat.
sang. dracon. ana. ℥. j.
album. ovi.
succi plantag.
aceti bezoardici ana. q. s.

fiat cataplasma fronti applicandum, vel vertici.

Hôferus in suo Hercule Med. certius remedium non inveniri posse refert quam aquæ frigidissimæ, vel aceti, subitaneam ad nucham applicationem vel affusionem.

Vel ℞. *Pulveris spernioli* ex oculis nigris facti. ℥. ß.
aluminis crudi.
Vitrioli ad rubed. calcinat. ana. ʒ. iij.
gallarum immatur. pulv. ʒ. j. ß.

misce, hoc gossipio exceptum applicetur oscu-

lis venarum sanguinem stillantium, in hæmo-rhoidum, uteri, & aliis sanguinis fluxibus; *cu* *spermate ranarum*, alumine conservato, fiat c taplasma fronti & Hepatis regioni applica dum.

Vel in hæmorrhoidum fluxu nimio, spo gia, atramento ex gallis, & vitriolo parato i tincta, applicetur ano & intrudatur.

Aut axillis supponatur Emplastrum ex b fone supra de Bezoardicis descriptum, vel b fo integer exsiccatus, & cessabit ac remitt narium hæmorrhagia.

Plura, si immoderatus calor ex nimia bi volatilitate, vel febri ardenti accedat, sup quære de Hepaticis vel infra de malignis bribus. Ubi tamen hæmorrhagia est critica, nisi copioso effluxu vires prosternat, non i pedienda. Econtra si est morbosa de qua e mus, statim in principio succurratur, & si c cumstantiæ ferant etiam vena secetur brac reiteratis vicibus intra aliquot horas, mode tè tamen, ut si opus requirat, reiterari quea

Tandem omnibus parum proficientib martialia vel acidulæ rem expedire, supra ci tus *D. Scharleton* asserit, non dissentiente *vvero* vindicat. pyretol. *VVillis*.p.18. ubi exe plum producit puellæ per sex annos hæm rhagia afflictæ, sed martialibus tandem cura

In

Interim *Rulandus* mirum quantum recommendat ſtercus porcinum recens calidum odoratum, quod in momento ſanguinem è nare ſtillantem coagulare aſſerit.

Riverius oxycratum per nares frequenter attractum commendat. *Mindererus* verò aquam ſperm. ranar. cum alumine miſtam, & errhini inſtar uſurpatam laudat.

CAPUT XVIII.

Nephritica pertractat.

HActenus ſtat Neotericorum ſententia, calculoſæ concretionis cauſam ſpiritui lapidifico debere ortum, in quo vero hujus ſpiritus formalis conſiſtat eſſentia, huc usque ignoratum manſiſſe & intricatum, teſtatur Ammannus, cum nemo ferè diſpoſitionem lapidificam eradicare valeat; modumque igitur fiendi demonſtrari facilius, quam ipſum calculum removeri, & vanam omnem eſſe hujus confectionis vel fabricationis ſcientiam, ſine experto remedio exclamat.

Verum eſt & dolendum ſanè, quod rudis admodum ſit plurimorum ferè & magnorum affectuum notitia, ac verus, & fiendi, & curandi methodus. Interim non

despondendum animo, in difficillimis, si modo liberet particn'a:um activarum pervestigare figuras, sanè illustre cognescendis morbis conferretur emolumentum. Hic verò acidus consulendus est spiritus, cui perpetua inest & agendi, figurandi, & coagulandi aptitudo; modum & rationem concretionis calculosæ in Macrocosmo, intelleximus acidum volatile expeditioris coagulationis esse causam: hujus etenim celeritas, angustos expeditius pervadit meatus atque ipsis interceptus firmius hæret, & diutius efficit corpus, non secus ac si in fodinis nonnullis reperti lapides scissiles, expositi, & mollia è fundo maris extracta corallia, aeris acido volatili indurescunt & lapidescunt.

Talis volatilis acidus spiritus conveniens est calculosæ concretionis efficiens, si oleo jungatur, quia hoc aquæ dissolutionem repudiat. Oleum verò, bilis suppeditat, alcalinum volatile, quo diversis in locis acido volatili occursans, cum copulatur, in maximum sanitatis humanæ detrimetum, atque hinc corpus humanum non uno loco calculis infarcitur. Si in folliculum fellis dictus irruat spiritus, inibi calculus procuditur. Si verò cum lympha ad renes deferatur secretus, vel ibi saltem secedat, & particulis alcalisatis oleosis è bile adductis

oc-

occurrat, arenas fabricat; ubi tum vitiatum renum fermentum calculi coercet semina, cujus tam prima rudera non ita cohærent, quin facile dissolvantur, cum crudiores adhuc sunt rubicundæ istæ particulæ & immaturiores, quam coaguli albi.

Si oleosorum alcalinorum facilem cum acido volatili concretionem percipere haud possis, perpende succini & aliorum resinosorum qualia, tibi dabit expedita analysis, ubi spiritum, sal volatile, & oleum simul obtinebis.

Nullum verò adæquatius habitaculum, oleosis, volatilibusque designari posse, bile, in bobus demonstrat fellis cystis, hyeme calculis frequentius turgida, nunquam verò illorum vesica eis repleta, qui tum tempore verno esu graminis curantur rursus, quia ex eo in proprio domicilio medelam inveniunt: quod verò in homine remotiores etiam infestentur partes, secus ut jam de bobus dictum calculosâ concretione, rectificatioribus, volatilioribusque adscribendũ est humoribus & spiritibus. Atq; hinc stat assertio, Biliosos, calculosæ concretioni admodum esse obnoxios, assentiente *Cl. VVilh. ten Rhyne* qui asserit, se plurimos in icterum pronos, calculo obnoxios, eosque jam ab eodem vel in urinæ aut in fellis vesica infestatos advertisse: atque hæc est calculi genesis

ſpirituoſis inducta; ab hoc ſi acidulum & volatilem ſpiritum deſtillatione extrahas, & rurſus reſtanti materiæ calculi adhuc formam, non verò firmitatem referenti, reaffundas, priſtinum reſarcire duritiem *Tackenius* refert.

Hiſce jam ex cauſis enatus & concretus calculus, ſimili indiget ſolvente, quia ſolvens cum ſolvente ejusdem eſſe debet naturæ, exemplo à gummatibus, reſinoſis & ſimilibus, etiam ex minerali regno deſumpto, ubi nulla contraria contrariis, ſed ſimilibus ſemper ſolubilia vidimus. Cum itaque hic primarius petrificationis author fuerit acido - volatilis, ſimili iterum volatili acido ſolvente deſtruendus erit. Talis eſt ſpiritus Nitri volatilis, qui omnem ferè in deſtruendo calculo abſolvet paginam, ſicuti jam ſupra de diureticis pluribus hæc pertractavimus.

Interim ſequentia hactenus laudata fuere, quæ ſæpius opem tulerunt in leviori nec dum coagulato & fixo malo.

Reſpiciunt verò in genere Medicamina hæc coaguli reſolutionem, & coagulatoris deſtructionem, vel jam factam, vel in fieri, & vel copia, vel acrimonia membraneum ſenſile genus pungendo, rodendo, inflammando vel

vel irritando & ad continuam excretionem ſtimulando, nec tamen quid excernendo.

Si concretio ſabuloſa ſit in fieri, & renes ob depravatam innibi contrariantium pugnam infeſtentur, pungantur, inflammentur ſerumque detineatur à coagulatore, quod nos vulgo Nephritidem vocare conſuevimus, tum conveniunt diluentia, ſimul reſolventia, demulcentia, dulcificantia & ſimilia, quæ ſequentibus formulis comprehendimus.

Inter quæ liquida expeditius rem perficiunt v. g. fiat tale vel ſimile Decoctum.

℞. *Cicer. rubr.* ℥. *ij.*
ſem. violar.
papav. alb.
dauci.
malvæ ana. ℥. ß.
baccar. juniperi ℥. *j.*
fruct. alkekeng. num. vj.
glycyrrhiz. raſæ. ℥. ß.
Coque in ſ. q. *aquæ petroſel. & fontan. ana. p. q.*
Colaturæ ℔. *ij. adde*
ſyr. de quinque radicibus.

miſce, bibat de hoc Decocto æger ter de die, inſtillatis ſemper *ſpirit. nitri volat. dulcis gutt. vj.*

Vel fiat talis mixtura omni inſerviens ſcopo.

℞. *Aquæ*

℞. *Aqua petrosel.*
fragar.
saxifrag. ana. ℥. j. ß.
fœnicul.
cinamom. ana. ℥. ß.
spir. alkekeng. ʒ. ij.
confect. alkerm. ʒ. j.
laud. opiat. gr. v.
syr. de althaa Fernel. ℥. ß.
spir. nitri volatil. ℈. j. *vel salis succini vol.* ℈. ij.

misce, de hac mixtura dentur singulis horis 2. vel. 3. cochlearia.

Vel ℞. *ol. amygd. d.* ℥. ij.
aq. raphan. maj. ʒ. iiij.
petrosel.
gener. vini a biana. ℥. iij.
spir. salis. volat.
thereb. ana. gutt. v.
succi limon. num. v.

misce pro 2. dosibus, si enim prima dosi non cesset dolor, post tres horas altera dosis exhibeatur, & dolorem verissime cessare *Lemeri* communicat.

Vel fiant sequentes Aquæ, v. g.

℞. *Fragor. rec. mens.* 4.
baccar. alkekeng. ℔. j. ß.
rad. raphan. maj. ras. ℔. ij.
semin. Dauci vulgar. ℔. ß.
succi betulæ menseMartio collect. ℔. *xxiij*

mixta

mixta destillentur per M. B. Hujus aquæ dosis est ab ℥. j. ad ℥. iij. cum syr. de althæa, spir. nitri dulci &c.

Vel fiat talis D. G. R.

℞. *Fragor. matur.* ℔. *iij.*
Vini Malvatici. ℔. *y.*
aq. juniperi. ℔. *j.* ß.
petrosel. ex radicibus ℔. *ij.*
Heder. terrestr.
radic. saxifrag. alb. ℥. *j.*
nucl. persic.
cerasor. contus. ana. ʒ. *vj.*

Stent in infusione vase clauso per mensem, postea destilla & serva.

Dosis est à cochleari uno ad iij. vel iiij, tempore matutino, tam ad præservationem quam curationem.

Si fortior inflammatio simul febri similes inducat paroxysmos, & sitis excruciet, fiant v. g. tales

Emulsiones.

℞. *Sem. 4. frig. Major. rec. ana.* ʒ. *ij.*
papav. ʒ. *j.*
nucleor. persic. ℥. *j.* ß.
Decocti hordei cum semine dauci facti. ℥. *vj.*
Aquæ petrosel.
liquoris betulæ destill. ana. ℥. *j.*

Fiat Emulsio, cui adde
syr. de althea Fernel. ℥. *j.*
spir. Nitri dulcis gutt. aliquot.
m.f. pro 2. dosibus.

Vel

Vel ℞. *Nucl. persic.* ℥. *j.*
sem. violar. purp.
dauci.
saxifrag.
genistæ ana. ʒ. *ij.*
Aq. petrosel.
saxifrag.
ononid. ana. ℥. *iiij.*

fiat Emulsio, cui adde
syr. violarum.
de alth. Fernel. ana. ʒ. *vj.*
spir. Nitri dulcis volat. ℈. *j.* ß.

misce pro 5. dosibus.

Helmont admodum recommendat liquorem betulæ, extractam è betulâ vulneratâ, mense Martio, circa tempus, quo solet vulnerata vitex plorare novellum liquorem; eum verò colligere jubet ex ramo crassiori, ad semidiametrum vulnerato, indita vulneri lana, quo servetur apertum vulnus, atque ex hoc stillantem succum subacidulum non ingratum excipere, lithiaseos insigne solamen. Meraciorem verò è superioribus ramis, quam propè truncum, effluere testatur.

Hunc succum etiam laudat *Cl. F. Hoffm.* unius aut alterius cyathi portione poculo cerevisiæ benè lupulatæ associatum, & manè propinatum, ac effectus ad calculi præservationem

onem adeò optabiles & generosos esse asserit, ut vix ulli antinephritico palmam cedat, & dysuriis etiam & stranguriis senum medeatur. Calorem item jecoris è bile nimis volatili acri mitiget, ac incantamenta etiam solvat.

Semen Dauci etiam Cerevisiæ incoctum, & pro potu ordinario bibitum à lithiasi præservare dictus *van Helmont* habet.

Huic & optimè referuntur absorbentia, alcalina, quæ coagulatorem in sua actione interturbant, & ita coagulum destruunt: talia sunt sequentia.

℞. *Ocul. r. cancri.*
sperm. ceti ana. ℈. ß.
salis volat. succini gr. v.

misce pro dosi sæpius repetenda.

Vel ℞. *Sem. cynosbati.* ʒ. ß.
oculor. cancri.
nitri purissimi ana. ʒ. j.

misce, Dosis ʒ. j.

Vel ℞. *Oculor. cancri.* ℈. j.
salis. volat. succini. gr. vj.
opii laudati gr. j.

mf. pro dosi.

Si enim dolor sit intolerabilis, & bilis acri volatilitate excedat, adde dictis pulveribus unum vel alterum opii laudati granum, quo Archeus iratus quiescat.

Vel fiat tale Malvaticum Nephriticum, quod

quod dolores expeditissimè solvit, & urinam retentam ciet.

℞. *Opii calcinatione levi correct.* ℥. ij.
salis tartari. ℥. ij.

optimè tritis superfunde mensuram *Vini Malvatici*, post 2. dies macerata filtrentur, cujus dosis cochlear. j.

Externè ad mitigandam inflammationem sequens conducit

Oleum infrigidans.

℞. *Sperm. ranar.* q. v.

coque cum s. q. *olei olivarum:* expresso oleo infunde

Flor. violar. martial.
nymphea.
flor. sambuci.
solani.
hyosciami ana. pro lubitu.

stent per æstatem in Sole. Postea decoque & exprime; & ad usum serva.

Vel ℞. *Sperm. ranar. siccat. & pulv.* ʒ. ij.
axung. serpent. ʒ. j.
olei scorpion. ℥. ß.
sacchari Saturn. ʒ. j. ß.
camphor. ʒ. j.
ol. caryophyll. gutt. viij.

misce pro linimento.

Vel camphoram spiritu acido solutam, & redu-

reductam, cumque axung. humana in linimentum redactam illine.

Interea etiam coagulatoris impetu fracto, intermedientur leviter abstergentia & expellentia qualia sunt therebinthinata. v. g.

℞. *therebint. cypria* ad siccitatem inspissat. ℥. j.
pulv. radic ireos flor.
oculor. cancri ana. ʒ. j. ß.
extract. liquirit.
symphyt. ana. ʒ. ß.
balsami Peruviani ℈. j.
salis volat. succini ℈. j. ß.

misce fiant Pilulæ Dosi ℈. j. vel ß. exhibendæ.

Vel therebinthinam cum manna vel oleo amygd. dulc. propina, & res facta erit sicut *VValæus* habet.

Tandem etiam martialia, acidulæque admodum convenient *Heurnio* teste, de quibus vide Diuretica.

Si Renes copioso crudo pituitoso humore infarciantur, externa etiam conveniunt lenientia, ut sunt balnea, cataplasmata, & similia, calore suo moventia, & torpidum Archeum vel renum fermentum excitantia: atque his sæpius tanta est efficacia, ut per accidens etiam calculos excernant. Tale potest esse sequens vel simile.

℞. *Radic. alth.* ℥. iiij.
Fol. malv.

parietar. ana. m. ij.
origani.
calaminth.
artemis.
petroselin.
rorismarin. ana. m. ß.
sem. lini.
fœnugr. ana. ℥. iij.
furfur. hordei.

Incisa & sacculo inclusa coquantur in aquâ pı Balneo.

Post Balneum oleum therebinth. succin vel simile probè infricetur.

Si verò in Vesica hæc calculosa hæreat coı cretio copiosa, ac urinam præcludat, impon: tur abdomini simul cataplasma ex allio v(cæpis cum baccis juniperi rec. contusis.

Vel in hoc casu Recipe *cepar. allii num. x.*
raphani armorac. ℥. ij.
baccar. juniper. ℥. j.

contusis affunde *Vini Malvatici* ℔. *j.* ster per aliquot dies, postea de eo sæpius exhib(antur aliquot cochlearia.

Si denique eò malum progrediatur, ut ca culus concretus extet, tunc spiritum Nitri vc latilem consule, si hic nil solvit, debita & rep(tita exhibitione propinatus, lithotomia in aı xilium vocanda. In hoc etenim casu caver dun

dum ne pellentibus utaris, quia ea calculum in ureterum angustias pellunt, ac ita malum augent, inprimis si tantam jam habet calculus magnitudinem, ut expelli amplius nequeat.

Notetur item, ubi calculosa concretio in vesica hæret, ut, si topica exhiberi debeant, ea umbilico applicentur, quia tum ob consensum vasorum umbilicalium optimè stimulasse olea destillata urinam, expertum est.

CAPUT XIX.

Arthritica ministrat.

SI in aliquo, certè in hoc corporis actu maximoperè datur locus quærimoniæ de varia & depravata mixtione contrariantium activorum, & admirandum sanè naturæ arcanum, quæ unico instrumento efficit contrarias, & diversas operationes, solvit & coagulat, generat & corrumpit, nec solùm in animali, sed in omni regno.

Idem ventosus sive volatilis spiritus acidus, qui alibi humores solvit, eos hic ligat, idem qui in nephritide & conficiendo calculo vesicæ, reliquarum quodam-

modo partium consideratıonem habebat, hic eo insolentiæ procedit, ut nec unicæ vix corporis partis respectum habeat, sed hoc simul & illud impugnet. Hinc tanta ejusdem, licet in diversis partibus, cognatio; ex hinc Hypochondriaci, Nephritici, Arthritici, ferè fraterno semper sodalitio junguntur.

Horum affectuum causam Galenici fabulose, humoribus adscribunt, alii ab Hepate, alii à Lieneeam deducunt, alii intra, alii extra venas eam quærunt, alii alia somniant : hinc Podagricorum infelicitas, qui ignorata sui doloris causa & fiendi modo , frustra medelam quærunt. Nos eam brevibus declaramus. Causa principalis est acidum volatile, secretum à suo corpore, figurata sua schesi lædens, & partem quam secretum irruit, dolore & calore vexans, & tandem accedente idonea materia, tophos producens & calculos. Causa secundaria est oleosa alcalina sanguinis pars, vel magis vel minus volatilis, acido occurrens & ei materiam ministrans. Horum ortus in prima digestione inquirendus, quæ si de pravata, cruditates continuas transmittit, dulci mixtioni ineptas, & spirituum subtilium & volatilium confectioni inidoneas, hisce ærumnis pabulum præbet, & conficit.

Nutritius enim succus per mille capillarium vaso-

vasorum anfractus ita subtilisari & volatilisari debet, ut ejus salis spiritus omnem conspicuitatem & fugiat & fuget. Si verò in hac sua perficiendi actione turbatur, & vel non perficitur, vel perfectus heterogeneorum accessione secernitur, dulcis subitò perit mixtura. Triplicem verò hunc cum *Cl. VVilhelm ten Rhyne* concipimus secessum spirituum, & dulcis mixturæ discessum. Primò, cum heterogeneum corpus, propter miscentis spirituosi absentiam in partes sui integrantes secernitur. Sic si spiritus ex sanguinis massa discedunt, tum vel bilis in lympha exsurgens pulsatilem incendit inflammationem, vel secedens lympha aut transudans serum articulorum juncturas lancinat, vel oleosa bilis continuum ardorem per sanguineam spargit massam &c.

Secunda secretionis species est particularum magis simplicium & subtilium, quando eædem, ex dulcificantium discessu in sui prima conspicua & lædentia; ut si bilis in deflagrans oleum, & adustivum alcali &c. secedunt, & hæc secretio priori similis est. Tertium secretionis membrum his binis contrarium, sanis accidit, & minima concernit spicula, quæ, quo majorem sui patiuntur discessum, eo minus conspicua fiunt, sed subtilisata magis, mixtionem & temperiem inducunt, &

omnis motus causa fiunt. Hæc secretionis species in corpore naturaliter constituto, si interrumpitur, prioribus ansam dat, & mixtionem perficiendam deserit, ut tum cruditatibus inductis, spiritus ad secessum disponantur.

Si hæc planè à primo ortu inducta velimus rimari, Ventriculus præsto est, qui primam suppeditat hujus actionis aream: Hic si obruatur sensim nimiis quam par est, pro cujusque ventriculi constitutione & fermenti fortitudine, cibis, vel quanto, vel quali peccantibus, tum stomachalis vitiatur fermentatio, & si tum stomachus non sufficit digestioni, hujus oneri sublevando inhiant spiritus animales, qui verò tunc ipsi delassantur, & dissipantur, & fit sensim depravatus chylus, & ex hoc sanguis, animalium spirituum elaborationi ineptior, hinc corporis, mentisque segnities inducitur.

Vegetiores enim esse debent spiritus, qui Ventriculi fermentum temperant, ne quod subacescere debet, in Austerum degeneret, & præsentem morbi figat radicem, cujus præambulo, Universalis lassitudo est, & extremorum pondus. Inspissat enim Austerum, quia crassæ ejus particulæ superficiem lambunt, nec tamen penetrant, quia in iis à circumferen-

rentia ad centrum movetur subtilis aër sive tenuissimæ particulæ, cujus comes tunc frigidi sensus est, non à frigore tanquam causa ficta, sed à dicto motu inductus, quo relinquuntur externè crudiores particulæ, & subtiliores introrsum migrant.

Austerum hoc, quod ab immaturo prodiit acido, si cum sulfure combinetur, prodit sapor acerbus; Sicuti fit in corpore, si inconcocta crudior bilis, crudo acido, oleum crassum involvit; Et si tunc hæc sanguini miscentur, inde tum tales resultant spiritus, qui in cerebro rabiem, in thorace morsus & anxietatem, in extremis partibus Podagram frigidam, si ita vocare lubet, inducunt. Vel affectioni Hypochondriacæ cum suis symptomatibus ancillantur, ac tormina, flatusque ventris, strangulationes uteri, faucium & similia contrahunt: Et si tales semper producuntur animales spiritus, quales humores sunt, oritur tandem inordinata effervescentia, inrernorum sensuum perturbatio, & ex eorundem defectu languor totius, sequente totius Oeconomiæ quiete & immobilitate, contractura, & morte. Hæc est Podagræ vel Arthritidis fabricatio, à crassioribus inducta particulis, cui non absimilis est altera species, nisi

partium ſubtilitate, quando bilis copioſa volatilis aliàs ſincera, ab acido inquinato volatili in fervorem adigitur, & ſeceſſum facere cogitur, ubi tum locus in quo talis inſtituitur actio conflagrare videtur, & tandem tophis repletur, exſiccata ſimul ſinovia, ex lymphæ in extremis partibus defectu: hac utplurimum biliosi & vino generoſo aſſueti, notantur, & infeſtantur Podagrâ; tales ſemper iracundos obſerves, nulla etiam datâ causâ, quia jam bilis acredine, ex acido volatili hauſtâ, & diſpoſita, ſemper eſt & manet in motu.

Tales item Nephriticos obſervavi & calculo notatos ſimili ex cauſa ſemper iracundos: Non enim hi affectus multum differunt niſi loci ratione.

Ex præmiſſis cauſis inducta Arthritis, Podagra, Nephritis, ſequentibus indiget remediis, ſcil. primo evacuantibus per alvum, poſtea Diureticis, Diaphoreticis, quæ nobiliſſimos præſtant uſus, item aperientia martialia antiacida, abſorbentia, dulcificantia & ſimilia.

Ante omnia verò diæta imperanda, ne dicto igneo, ſpirituali volatili acido pabulum præbeatur, vel crudiores acidi particulæ augmententur, promoveanturque.

Acidi igitur cibi, citra delectum, ac inconſideratè minimè ſumantur. Ex omnibus verò

ratio-

ratione potus vina vitentur, præsertim quorum spirituosa aciditas, qua in acidum tendunt alcali, superat, prævaletque; idem judicium esto de cerevisia veteri spirituosa, vel acidula aut vinosa.

Horum loco bibat Podagricus aquam simplicem spiritu Nitri volatili dulci, vel succo limonum, & pauco sacchari alteratam ad gratiam. Hæc namque acida plus coagulationis destructioni, quam promotioni apta sunt, secus, quam ea quæ fermentando saltem aciditatem promunt, ut sunt omnes fructus horarii, diversique cibi, hæc enim naturali labore in acetum tendentia, differunt ab eis quæ jam perfectionis metam attigerunt: nam illud quod in via est, & tacite ad aciditatem seu finem tendit, loca illa quæ fermentabilis ille acor penetrat, inquinat ác inficit. Hoc verò perfectum volatile dulce acidum non; sed hoc subtilissimis suis spiculis obstructiones reserat, tenacem hostem incidit, volatile naturale acidum confortat, coagulum dirimit, & putrefactivum acidum destruit, quod alias longa dierum serie naturali cum fermento mutuas conformasset scheses.

Jam medicamina consideraturis primò se offert evacuatio, inprimis ubi acido austeri, æruginosi, acerbi humores malum adduxerunt,

runt, quoniam verò hi purgantibus minimè auſcultant humores, acido nòndum infracto & debilitato, hinc prius abſorbentia, ut ſunt oculi cancri, propinentur, horum enim pulvis, magnetis inſtar acre iſtud æruginoſum attrahere. *Cl. Tackenius* refert, quod tunc poſt horam exhibito vomitorio etiam leni ejectum, ægrum aliquando planè, vel ad tempus ſaltem liberaſſe aſſerit. Hoc enim medio, acidum adulterinum peregrinum, æruginoſum, acerbum, vel vario alio modo alteratum & vitiatum liberatur, ut tum facile auſcultet vomitorio; hoc præmiſſo; ſi attamen dolor Podagricus irruat & excruciet, ſtatim ad compeſcendos cruciatus animus eſt applicandus, relictis aliis intentionibus, donec carnificina ceſſet, duplici tamen obſervata intentione, ſcil. reſpectu igneæ bilioſæ, vel Frigidioris Podagræ, vel arthritici doloris cauſæ.

Si enim à crudiori, acerbo, auſtero acido, dolores hi arthritici, Podagrici, catarrhales convehantur, ſequentia conveniunt topica alcalica; abſorbentia, dulcificantia, ſulfurea, oleoſa, & ſimilia quodammodo ſiccantia & roborantia. Inter quæ primum locum obtinent ſpirituoſa volatilia, qualis eſt, v. g. ſeq.

Spi

Spiritus Arthriticus.

℞. *Spir. lumbric. terrestr.* ℥. *vj.*
cochlear. ℥. *ij.*
formicar. ℥. *ij.* ß.
salis armoniaci. ℥. ß.
castorei. ℥. ß.
croci. or. ʒ. ß.
camphor. ʒ. *ij.*
Opii. ʒ. ß.

misce, digere per aliquot dies, postea filtretur & servetur.

Vel. ℞. *Aqua Anhaltin.*
spir. lumbric. terrestr. ana. ℥. *vj.*
salis armon. ʒ. *ij.*
Essent. succini ʒ. *ij.*
castor. ʒ. ß.
pini. ʒ *j.* ß.

misce.

Vel ℞. *Spir. lumbric. terr.* ℥. *ij.* ß.
salis armon. ʒ. *ij.*
cochlear.
sapon. venet. ℥. ß.
camphor. ʒ. *ij.*
Opii. ℈. *j.*
croci. ℈. ß.

mista digere per aliquot dies, postea filtra & serva.

Vel ℞. *salis succini volat.*
spir. salis armon.

aloë

olei macis destill. ana. ℨ. j.
spir. vini rectificatiss. ℨ. ij.
digesta per aliquot dies serva.

Usus harum mixturarum insignis admodum est, si probè dolenti infricentur parti.

Sic & sequenti modo acquiritur insignis

Spiritus Antipodagricus.

℞. *Salis tartari* aceto destill. imprægnati.
calcis vivæ. ana. ℔. j.

Ab his spiritum vini q. s. aliquoties abstrahe, tunc adde

Silicum cum sale tartari calcinatorum ℔. j.
salis urinæ volat. ℨ. iiij.
camphoræ. ℨ. iij.

misce omnia, ut fiat massa sicca, si non sufficiat calx viva, adde tantum silicum pulv. q. s. tum retortæ immissa destilla per gradus, ultimo forti igne, maximo adhibito recipiente, & prodit liquor in dolore Podagrico summæ efficaciæ.

Convenit item optimè spir. vini camphoratus, præsertim à rore marino rectificatus & cum spir. salis armoniaci remixtus.

Sic & multi recommendant applicata Vesicatoria, quale est illud *B. Clodii*, quod

℞. *Canthar id.*
piperis.
caryophyll. ana. q. v.
fermenti acerrimi. q. s.

cum

cum spir. vini fiat pulmentum quod dolenti loco prius spiritu vini humectato impositum, & per tempus relictum, vesicam excitando, attrahit acidam doloris causam.

Si dolor Podagricus igneum fellis alcali, & resolutum ejus acidum pro causa habeat, plus temperata alcalica conducunt; qualia sunt sequentia, inter quæ excellit hoc

Sperniolum.

℞. *Sperm. ranar. sponte* resoluti & *beneficio salis armoniaci asservati.* ℔. iij
sperm. ceti. ℥. iiij.
camphor. ℥. j.
thuris.
mastich. ana. ℥. ij.
croci. ℥. ß.

Mixta serventur in lagenis vitreis loco frigido, hæc externè applicata mirificè igneum ardorem mitigant, & in hæmorrhagiis etiam quibusvis insignes præstant usus.

Alias sperma ranarum Luna decrescente & brevi ante novilunium collectum, & ex balneo ad siccitatem destillatum, aquam suppeditare alcali insipidi ditissimam, *Cl. Tackenius* in suo Hippocr. chym. mechanicè docet. Hancque tepidam cum lineis pannis applicatam, igneæ podagræ optimũ esse refrgerium.

Hoc

Hoc tamen notandum, ne ut multi suadent aquæ addatur alumen, quia hoc adstringendo poris cutis claudit, & tum impedita diaphoresi dolorem augmentat, quod etiam *Hildanus* confirmat, ubi alumen podagricis inimicum monet: At multo melius podagrico consules si aquæ prædictæ alcali, acuaveris urinæ alcali, ea proportione, ut inflammatam dolentemq; partem applicata aqua non pungat, quod lingua explorati potest; hoc modo alcali urinæ, hujus aquæ alcali associatum, & tepide triplicatis linteis fomenti loco applicatum, attrahit aciditatem ebullientem, & dolorem maximè lenit.

Ex hoc fundamento paratur ex tempore aqua absorptiva, absque destillatione, sed simplici saltem salis armoniaci & salis tartari mixtione, & aquæ commun. affusione, quantum pro solutione sufficit, quæ tunc molliusculis duplicatis linteis, fomenti modo tepide applicatur.

Convenit etiam cataplasma ex lacte cum mica panis similagin. & croco applicatum, quod *Cl. VVedelius* laudat.

Sic & pulvis radicis consolidæ majoris, cum aquâ comm. in pulticulam coctus, & digiti minimi grossitie dolenti loco applicatus, optimum præbet mitigativum in novella poda-

gra,

gra, primaque doloris invasione; post tres vel quatuor horas namque ablatus, odorem præbet ex putri acido, quod argumentum est, acoris extracti.

Dolore immani & febre remissis, si attamen æger nondum ambulare queat, ob remanentes aciculas, juncturas lancinantes, optimo emolumento applicatur seq. ex alcalibus combinatum Emplastrum quod ita fit.

℞. *Olei rosati* ℔. *j.* calefacto adde
saponis albi rasi ℥. iiij. liquefacto sapone adde
cerussæ.
minii. ana. ℥. iiij.

Coque leni igne, continuo movendo pistillo ligneo, donec emplastro duriorem acquirat consistentiam: si enim eò non adducatur, rursus in aëre mollescit, quia saponarium alcali humidum ab aere rursus attrahit, cui demum ab igne remoto & nonnihil refrigerato adde sub continua agitatione ℥. j. prius spiritu vini in mortariolo ad pultis formam solutæ *camphoræ*, & *castorei pulver.* ℥. ß.

Hoc Emplastrum Tackenii ex alcalibus compositum, mirabiliter non solum acidum Podagricum in articulis latens, sed & apostemata, tumores duros, pedum callos, & varios alios

alios dolores ab acido ortos, etiam febriles promptissimè sopit, mitigat, ventilat, adhærens tamdiu, donec poris apertis, acidum morbosum exhalarit, & expirante resoluta lympha coagulata acida, à cute depellatur.

Si Arthritici dolores, vel defluxiones catarrhales ex copia humoris resoluti, crudi, acidi, pituitosi, frigidi, ortum ducant, & contracturam adsciscant, convenient præter supra notata volatilia alcalica, sequentia balsamica, oleosa, sulfurea, quæ humorem crudum copia peccantem absumunt & rectificant, & paralyticum membrum roborant. Tale est

Oleum Galbanetum D. D. VVilh.

℞. *Galban. el.* ℔. ß.
gummi ammon.
tacamahac.
myrrhæ opt.
mastich. elect.
storac. calam.
benzoi.
ladani.
olibani.
N. moschat.
storac. liquid. ana. ℥. ß.
olei succini.
spicæ ana. ℥. j.
laurin. ℥. ij.
spir. therebint. ℔. ij.

misce

misce & per retortam destilla, & egressum oleum serva.

Vel fiat Oleum Circulatum hoc.

℞. *Therebint.* ℔. ij.
axung. taxi.
vulpis ana. ℥. iiij.
olei laurin. ℥. j. ß.
lumbricor. ℥. iiij.
spica.
mastich. ana. ℥. ß.
rorismarin. ʒ. ij.
axung. human. ℥. iiij.
spir. vini. ℔. ij.

mista circulentur & oleum à spiritu separetur. Est antiparalyticum, & anticolicum nobile.

Vel hoc Oleum florum Balsamicum.

℞. *Catulor. caninor. num.* ij.
ranarum. num. xij.
lumbricor. terrestr. m. iiij.
aqua juniperi absque vino destill. ℔. iij.

Catelli & ranæ debite exenterentur, lumbrici laventur & fiat Decoctum ad casum carnium, colaturæ adde

Pingued. human.
muris mont.
olei scorpion.
spir. therebint. ana. ℔. j.

misce & serventur in vase aperto capaci, his adde per infusionem successivam,

Summitatum pini ℔.j.ß.
gemm. populi. ℔.iij.
Flor. prim. veris.
genista.
lilior. convall.
cheiri.
lavendula.
anthos.
salvia.
summit. aneth.
rutha.
thymi.
origani.
puleg.
tanacet.
absynth. ana. m.j.
Flor. lilior. alb.
meliloti.
verbasci.
chamom. rom.
sambuci ana. m. iij.
Hyperici semine turgentis.
florum hyperici ana. m. v.

Omnia & singula justo tempore colligantur, à foliis & stipitibus mundentur, & infundantur pro tempore uniuscujusq; è terra prodeuntis & florentis. Per æstatem verò infusa, ex vesica postmodum destillentur, adjecta s. q. aqua, ac tum oleum separatum servetur.

Maxi-

Maximè etiam convenit oleum lumbricorum terrestr. quod ita paratur.

Recipe Lumbricorum purificat. q. v. immitte vitro angusti orificii, quod optime clausum, massæ panis involve, grossitie trium digitorum, tum in furno instar panis coque, peracta concoctione exime, & lumbricos in liquorem resolutos conspicies, quo locum affectum inunge, & si odor ingratus displicet, adde parum olei lavendulæ.

Sic & non infimæ sortis est.

Balsamus Arthriticus D. D. Rapp.

℞. *Tartari.*

Ligni Quajaci ana. q. s. v. g. ℔. aliquot, mista

Destilla per retortam, & prodit oleum quod quater rectifica super caput mortuum, postea ex capite mortuo sal extrahe, tum adde his

Saponis Veneti.

camphoræ. ℥. *j.*

Per aliquot dies cum spiritu vini digesta, per retortam destilla, & oleum egressum rectifica.

Si Arthritis, contractura, & similia mala à Veneficiis ortum traxisse hariolamur, sequentia optimo cum effectu exhibita, observarunt Authores, inter quæ primo occurrit

Oleum Hyperici simplex.

℞. *Florum Hyperici. m. viij.*
olei scorpion. simpl. ℔. *ij.*

Infusa stent in Sole per tempus, postea coque in M.B. donec oleum sanguineum acquirat colorem, quod colatum serva.

Ex hoc fit Compositum hoc.

℞. *Olei Hyperici simpl.* ℔. *ij.*
Vini generosi. ℔. *ij.*
Olei therebint.
Philosophor. ana. ℥. *ij.*
lumbricor. ℥. *ij.*
axung. human. ℥. *iiij.*
medullæ cruris cervi ℥. *v.*
Theriac. Androm.
Mithridat. ana. ℥. ß.
Herb. persicar.
ruta murar.
pyrolæ ana. m. iij.
flor. anthyrrin. m. viij.
hyperici m. vj.
verbasci m. iij.
cent. min.
betonic.
consolid. aur.
prunell. ana. m. j.
sem. anthyrrini.
hyperici ana. ℥. *j.*

Radic.

Radic. dracunculi maculat.
aristoloch. rot.
symphyt. major. ana. m. ij.
gummi elemi ℥. iij.

Per aliquot temporis spatium infusa coque in duplici vase, lenissimè, ad consumptionem vini, tum adde ultimo.

mumiæ.
mastich.
olibani.
myrrhæ. ana. ℥. ij.

misce, solve, & serva colatum oleum, cujus vires magnæ sunt in doloribus mitigandis, convulsionibus, arthriticis & similibus gravissimis affectibus sanandis.

Vel fiat hoc Balsamum contra Veneficia probatissimum ab *Henrico ab Heer*, communicatum. v. g.

℞. *Adipis canis bene liquati & mundi ℥. iiij.*
ursini. ℥. vij.
caponis. ℥. xxiij.
Tres truncos visci corylini adhuc virentis.

frustulatim disciſſos truncos contunde pistillo ligneo, cum ligno foliis & baccis donec humescant, tum adde axungias, & mista phiolæque inclusa, Soli novem septimanis expone, tunc extrahes virentem balsamum, quo veneficatorum corpora, & loca maximè dolentia inuncta curari dictus *Henricus ab Heer*, certissimè confirmat.

Sic & hoc Emplaſtrum fœtidum pro experto adſtat.

℞. *Aſæ fœtid.* ℥. *iij.*
granor. anthyrrini num. vij.
fol. quercus. num. iij.
pulv. magnet.
corall. rubr. ana. ℥. *j.* ß.

miſce & cum *oleo hyperici* fiat Emplaſtrum, quod ad quævis incantamenta eſt experimentum infallibile ſuper centrum, ubi cruciatus eſt, poſitum.

Interea bibat æger hoc Decoctum.

℞. *Herb. anthyrrini cum ſemine.*
hyperici cum. flor. & ſemine.
pyrolæ. ana. q.v.

cum vino vel cereviſia fiat Decoctum, de quo bibat æger, mane & veſperi hauſtum.

Si tandem membrum paralyticum exareſcat, ſubtilioribus omnibus ſpirituoſis particulis ſubactis, & affluxu ſpirituoſioris ſanguinis intercepto, tum ſequentibus excitetur emortuum membrum, & fiat ſequens

Aqua ad Ariduras.

℞. *Sem. urticæ minor.* ℔. ß.
raphani armorac. ℥. *iiij.*

radic.

radic. aronis.
piperis longi ana. ℔. j.

Affunde *vini generosi* q. s. digere per 14. dies & noctes, quotidie bis vel ter agitando, tum destilla per alembicum & serva, quâ tum arida membra, ad calorem bis vel ter de die fricentur.

Vel ℞. *Castorei.*
piperis longi.
baccar. juniperi.
saponis venet. ana. ℥. j.

Coque cum vino ad medietatis consumptionem, tum liquorem remanentem decanta, & adde spir. vini q. s. & misce agitando donec fiat linimentum, quo cum inungantur probè membra contracta, prægressa prius herbarum emollientium fomentatione.

Vel fiat talis Picacismus.

℞. *Picis navalis.*
bituminis.
nitri ana. ℥. j. ß.
sulfur. vivi ʒ. iij.
piperis.
euphorb. ana. ʒ. ij.
sem. thlaspi.
thapsiæ ana. ʒ. j.

Liquefiant & misceantur, quo super linteum extendi queant, & calidè applicentur loco affecto, & relinquantur tamdiu, donec refrigescere inceperint, quo facto subitò avellantur, & calefacta vicissim imponantur, & hoc tam diu reiteretur, donec cutis rubescere incipiat, parsque affecta intumescat, tum balsamicis roborantibus ulterius opus perficiatur, & seq. Emplastrum continuo gestetur quod

℞. *Empl. nervini ℥. vj.*
olei lumbric. terr.
nucis moschat. express. ana. ℥. ij.
ceræ. q. s.

fiat Emplastrum, quod præmisso picacismo, & inunctis balsamicis supra notatis superligetur parti emortuæ.

Si efficacius medicamen desideres, fiat sequens

Oleum Antiparalyticum.

℞. Olei olivarum recentis ℔. ij. in hoc extingue reiteratis vicibus ferrum candefactum, tam diu donec non amplius exsiliat, vel regurgitet oleum, ea tamen adhibita simul cautela, ut subito claudatur vas oleum continens, ne flammam concipiat oleum. Huic ita parato oleo immisce tantum calcis vivæ ut fiat pasta, ex quâ optimè subactâ globulos formatos retor-

tortæ immitte,& ex retorta destilla, ut omne oleum prodeat, quod pro lubitu aliquoties adhuc rectificare poteris ut fiat admodum penetrans, ac acido unctuoso orbatum: cui tum adde olei castorei & radic. pyretri ana. q. s. digere per tempus & tum destilla rursus ac habebis incomparabile medicamen in emortuis & aridis membris contractis, quia acido suo crudo unctuoso spoliatum est hoc oleum, mediante ferro & calce viva: plura non addo.

Sic nec hoc Emplastrum est ex infimis ad membra pendula & contracta.

℞. *Empl. diapalma.* ℥. iv.
diachyl. simpl. ℥. j.
pulv. lumbric. terr. ℥. j. ß.
calami aromat. ℥. ß.
galang. ʒ. j.
ciner. fagi.
cerussa ana. ℥. ß.
cera. q. s. ut fiat Empl. justæ consistentiæ.

Porro datur alia doloris arthritici species sine rubore & inflammatione, qui plerumque scapulis ita infixus hæret ut respirationem nonnihil aggravet: hic ex acido dolor, quia non profundus hæret, facilimè ideò mitigatur potentiori acido, quare huic usui optimè convenit spiritus vitrioli, optimus, quippe ab unica hujus unctione sæpè quies sequitur, unctio tamen cum lanei panni frustulo tam diu con-

tinuanda, donec pars dolens pungi sentiatur, tunc cessandum, & locus tepidâ abluendus aqua; ac oleum hypericonis vel simile balsamicum illinendum.

Hæc de paroxysmi Podagrici & ejusdem doloris mitigatione: quomodo jam & quibus mediis ipsa morbi causa debellanda, hic labor hoc opus; sed non mirum, cum ægri hujus mali incunabula occultent, quæ tamen omni studio revelare deberent Medico petito, ne longa mora invaleat malum, & tum sero medicina quæratur. Huic enim hosti in principio occurrendum, ne pedem figat, in minimâ etiam parte; & tunc totum simul impugnetur & occupetur.

Causa Podagræ principalis, est acidum secretum volatile, spirituale, penetrans, quod tantas excitat turbas, & coagulationes intendit præternaturales, quia secretum, quærit corpus, sive materiam, cui se jungat, quo tunc absumpto & materiæ implicato, atque in tertium quid formato, dolor quiescit, donec nova materia data, paroxysmus interjecta aliqua mora repetat.

Ex hac causa facile liquet quali solvente opus, omne enim coagulatum solvitur simili, & non contrario, hinc podagræ remedium non est quodlibet alcali, sed est volatile sitiens

&

& determinatum acidum, oberrans tale inobediens & perditum degeneratumq; in corpore attrahens, & in ventriculo ejus mineram destruens: tale Solvens suppeditat Mercurius Diaphoreticus Helmontii qui ex volatili subtilissimo, & Mercurii & Veneris sulfureo acido fixus, magnes est, ad quem in corpore errans acidum præceps accurrit & saturatur, facile tunc levi purganti auscultans.

Si verò tophi jam facti sint, volatiles consule spiritus acidos, hi tibi expeditum largientur Solvens.

Et si humor coagulandus deficiat, nec copia peccet alcalina pars, tum optimè alcalia volatilia, rem expedient, & dulcificantia ac absorbentia, quæ secus materiæ coagulandæ se jungunt, & à dicto acido simul coagulantur, quod curiose notandum.

Sed, si malum hoc in fieri judicetur, omnia ea conducunt quæ supra de spleneticis tradita sunt.

CAPUT XX.

Febrilia tractat.

NObis hæc ruspaturis, maxima sanè occurrunt dubia, cui nam scopo hæc directa esse debeant, cum vera adhuc febrium essentia intricata admodum sit ac dubia; quod *Cl. Am-*

Cl. Ammannus, inde probat, cum (licet *VVillisius* & *Sylvius* hanc doctrinam probabiliter tradiderint,) hodierno die, nec nunc, non citius & felicius curentur febres ac olim, ac propterea nondum exactè notum ubi materia febrilis infallibiliter niduletur, licet *Helmont* stomachum palæstram certaminis febrilis crediderit; & quæ anticipationis, & postpositionis, imò durationis paroxysmorum in genere vera causa sit.

Interim cum fermentationis effectus luculenter demonstret, à contrariantibus paroxysmum induci, non concipimus propterea aliam causam quam acidi resoluti & depravati, cum particulis alcalcis congressum, & præternaturalem motum. Diversæ verò ex hac causa convehuntur febres, vel Intermittentes, vel Frigidæ, vel Ardentes.

Frigidæ semper pituitam comitem habent, hæc etenim cum acido resoluto, extrâneo, venis hostili conjuncta, febre correptos summo horrore infestat, sicuti semper fit in febrium intermittentium initio, ubi acidum cum ea dimicans, membra horrore concutit, secus quam si bilis cum hoc suo adversario resoluto acido decertans fervore exanimat.

In genere igitur acidum vitiosum sercretum, febrilis certaminis causa principalis est, ratio-

ratione advenientis humoris differentem paroxysmum producens. Pituita sive crudi, inconcoctique chyli materia degenerata, mediante eo quotidianas excitare videtur febres, conjuncta verò bilis tertianas, & circa hypochondria vel in ipsa sanguinis massa congestæ particulæ crudiores spirituum animalium elaborationi ineptæ, & stagnantes, quartanas.

Interim ex uno oriri fonte febres intermittentes inde patet, cum sæpius talem ægrum, mox tertiana, mox quotidiana, mox quartana, tandem iterum tertiana &c. prehendi observemus.

Atque hinc gradibus saltem differre hariolamur, *Helmonte* teste, qui febrium continuarum ac intermittentium sedes non differre affirmat, sed solum solius materiæ occasionalis ergo.

Ex hac etiam causa non dubitavit exclamare, indignum esse nomine Medici, qui intra quatriduum febrem non sanaverit, sed rigorose admodum hæc *Helmont* dictavit, quia reticuit media per quæ effici hæc cita sanatio debeat, Mercurium enim suum Diaphoreticum occultavit, quem febres unicâ potione sanare prædicat. Interim tamen Diaphoretica sola appropriata & specifica esse febrium remedia asse-

asserit, quippe sedato archeo mox ipsam cessare febrem, utpote qui efficienter omnem exsuscitet febrem, causas verò occasionales occasionaliter, quæ tamen omnes unica falce amputentur, scil. remedio sudorifero quod incidit, solvit, liquat, abstergitque causam occasionalem ubicunque locorum ea extiterit. Atque propterea inculcat, probo Medico non esse magni momenti diversitates febrium juxta materiæ proprietates & loca curiose indagasse, sed sufficere illi invenisse remedia, apud quæ omnes febres ejusdem sint pretii & ponderis, talia verò esse Mercurium Diaphoreticum & arcanum corallinum confirmat: quæ verò cum obtineant pauci, hinc eis recommendat remedia particularia, ex cephalicis, ut roremarino, rutha, majorana, & similibus parata salia, cum hæc non sint fixa alcalia cinerum, sed volatilia, quæ totam contineant crasin, ac propterea insignia Diaphoretica nonnihil temperata: Quæ si debitè, nimirum jejuno stomacho & ante paroxysmum intermittentium, vel quovis tempore continuatam, potentur in vino vel aceto, ac sudor proliciatur, nunquam medentem fidelem ludibrio exponant.

Vomitoria & purgantia per accidens sæpe sanare asserit, dum nimirum ad stimulatio-

nem

nem unius, alterum pronum ac vicinum, unà exturbent.

Præmissis sequentes superstruimus remediorum formulas v. g.

℞. *Ocul. cancri ℈. j.*
salis succini. vol. gr. viij.
olei cinam. gutt. j.

misce fiat pulvis pro dosi cum aceto sumendus.

Vel ℞. ♁. *diaphor.*
nitri præparat. ana. ℈. j.
camphor. gr. vj.

misce.

Vel ℞. *salis ruthæ. volat. ℈. ß.*
ocul. cancri. præparat. ℈. j.
laud. op. gr. j.

misce pro dosi sæpius repetenda.

Si hæc nil efficiant, Anglici Medici methodum sequere, à Blengi communicatam. v. g.

℞. *Semin. urtic. ℥. ij.*
flor. cent. min. ℥. ß.
salis cent. min. ʒ. ij.
vini albi ℔. j.

Infunde 12. horis in cineribus calidis, eodemque tempore etiam seorsim infunde per 12. horas

china de china pulv. ℥. iij.
cryståll. mineral. ʒ. ij.
spir. vini ℥. iiij.

Post-

Postea confunde solutiones, & adhuc simul confusa infundantur per 6. horas, tunc filtra & pro unâ dosi exhibe ℥. ij. primo sex horis ante paroxysmum, secundo alteram dosin cum horror incipit, tertiam dosin cum paroxysmus remittit: Intermediis diebus detur mane & vesperi dosis. Sed cum dies ordinarius repetit, exhibeatur ut primò dictum. Interim tamen si copiosa videtur adesse materia febrilis, aliquoties propinetur commodum purgans.

In specierum febrilium familia non rarò particularia universalis remedii apicem attingere dictus *van Helmont* refert, ac ex hoc fundamento Emplastrum sibi esse paucis resolventibus & abstergentibus compositum, quo centenas quartanas tutò sanasse absque recidiva, etiam autumnales asserit, nisi quod in obesioribus tardiora quodammodo fuerint ejus obsequia.

Ego hoc proficuum expertus addo, cataplasmatis loco adhibitum.

℞. *Fuligin. camin. splend.* ℥. *j.*
telar. aranear. ℥. *ij.*
bursæ pastoris m. j.
theriac. ℥. *j.*

misce.

Alii laudant bufonem aceto immaceratu...

aridum

aridum, linteolo involutum, aucordis regioni applicatum incipiente paroxyſmo, quo ceſſante & transgreſſo, bufonem in terram defodiunt, ac hoc repetunt tertia vice in tertianis, in quartanis verò quarta vice, & in quotidianis uno ſaltem bufone.

Ratione diætæ *Helmont* à carnoſis abſtinere jubet, quia caro, ova, piſces, & juſcula, facilè cadaverentur, ac materiam febri ſuppeditent.

Et qui modicè utantur vino, facilius convaleſcere, viresque conſervare, ut in priſtinum ocius reſtituantur aſſerit, quam qui abſtineant, hinc cereviſiam tenuem optime vino commiſceri, addito pane, prius ſeparatim in aqua coctò in mucilaginem vel collam: de quo potu febrientes pro ſiti bibant frigidè, ne ſi febris ſit calida & ſiticuloſa, cruor depopuletur, & ſolidarum partium alimenta cum viribus pereant; nunquam propterea ſitim tolerandam; ne quidem ſubter ſudorem, ſed tum potus calidus eſto, injungit.

Febris Maligna.

Fit, ubi ſpiritus peculiari malignitate infecti ferocientes ſibi ipſis viam aperiunt, ſanguinem furenti turbine concutiunt, ut dulcificantibus

tibus subactis, vel secessis, prestò sit cruoris concertio.

Causam aliquando *Helmont* in convex. ventriculi latere residere existimat atque tanto pejores inducere malignitates: cum raro, nisi extraordinaria arcana illuc pertingant: ac tales esse ferê omnes castrenses, quia citra sitim infestent sæpè, ac de foris saltim contaminent, ac ultimum stomachi nutrimentum afficiant, cum totum corpus quamdiu vivit, perspirabile sit.

Pestem esse atrocissimam febrem & celerrimam, ac ita solum gradibus à reliquis febribus malignis differre indicat, nisi quod hæ sæpius, sordes febriles conjunctas habeant, ubi pestilens venenum etiam absque materia, solum spiritum vitalem afficiat.

In omnibus ergò his requiruntur sudorifera, alexipharmaca, ubi è contra in benignis Diaphoretica, incidentia, abstergentia, rem absolvunt.

Inter illa excellunt quæ adstrictione condensant, qualia sunt acida sudorifica simul quæ lympham vel à bile corrosivam diaphoresi expellunt, quod in superficie natet; vel enervem lympham roborant, ut efferatæ bili resistere queat; tum dulcificantes partes percutiunt

tiunt intrò, ut quæ salia acria sunt, soluta cum serò protrudantur foras. Sic & adstringentia pariter & aromatica, alexipharmaca furibundos sopiunt spiritus, aculeata hebetant, toxica exterminant, poros & corporis & humorum post noxii eradicationem obserant, ut utiles non exulent spiritus, & quod bilem non incendant intensius, ac alvi profluvium, tabem & lethum non cieant, talia supra de alexipharmacis tradimus, inter quæ Tinctura Bezoardica non infimum tenet locum, cum Tinctura lapid. hæmatit. sociata.

Curatio in genere, citra & venæsectiones, & laxationes, aut alias ceremonias roboratorias, aut alteratorias sicuti *Cl. Ludovici* habet, felicissimè absolvetur, si cæteris paribus, malum primò per tincturam bezoardicam vel solam, aut in vomitu Symptomatico aut simili, guttis aliquot tincturæ anodynæ fortificatam, aut per similia volatilia, infringatur, residuum verò una vel altera dosi pulveris bezoardici ex *C. C. philosophici* partibus ij. & *terræ sigillatæ* selectioris, ac *unicornu fossilis* ana parte unâ subigatur; ac tandem circa statum corallini, cancrisve quasi absorbeatur, interpositis pro circumstantiarum ratione

 con-

contra sitim julapiis, vel spiritu nitri dulci, vel etiam ipso nitro acuatis.

In mitiorum verò malignarum initiis dictus pulvis bezoardicus, vel per se, vel diversimodè exaltatus rem absolvet, citra volatilium adhibitionem.

In hunc finem sequentes fabricamus formulas.

℞. *Aqua card. bened.*
scordii ana. ℥. j. ß.
theriacal. ℥. ij.
tinctur. bezoard. gutt. 60.
syr. acetos citri. ℥. ij.
misce pro si sæpius reiteranda.

Vel ℞. *Aq. card. bened.*
sambuci.
nymph. ana. ℥. j.
aceti bezoard. ℥. ß.
diascord. Fracast. ʒ. j.
syr. acetos citri. ℥. ij.
mſ. pro dosi.

Vel fiat tale Decoctum.

℞. *Radic. Angelic.*
Valerian.
tormentill. ana. ℥. j.
herb. galega.
card. bened. ana. m. ij.
sem. angelic.
citri ana. ʒ. ij.

Co-

Coque in s. q. aquæ comm. colaturæ unciis decem adde

conserv. scordii.
acetos. citri ana. ℥. j.

Stent per noctem, mane ebulliant & colentur pro tribus dosibus, singulæ dosi addendo tincturæ bezoard. ʒ. ß.

Vel ℞. *Radic. scorzoner.*
caryophyllat. ana. ℥. j.
conserv. pomor. citri. ℥. ß. ʒ. ij.
Aqua scordii.
acetos.
card. bened.
nucum. immatur. ana. ℥. v.

Bulliant in diplomate vel alembico cœco, ad tertiæ partis consumptionem, colaturæ unciis decem adde

aqua tenellor. C. C. ℥. ij.
cordial. temper. ℥. j.
tinctur. bezoard. ʒ. ij.
confect. alkerm. ʒ. j.
syr. rubi idæi. ℥. j.

misce pro tribus dosibus.

Vel fiat talis Aqua Destillata.

℞. *Rasura tenellor. C. C.*
Limon. cum toto ana. ℔. ß.
Aqua scordii.
card. bened.

meliss.
acetos. ana. ℔. *y.*

peracta infusione Destilla, & aquam prosectam serva, aliis miscendam vehiculi in modum.

Hæc malignitati dicata sunto, quæ si majorem partem infracta, sequentibus vel similibus ulterius subigatur. v. g.

℞. *Bezoard mineralis* ℈. ß.
terræ sigillat. opt. ℈. *j.*
cinnabar. nativ. gr. v.

misce pro dosi.

Vel ℞. *C. C. sine igne preparat.*
terra sigillat.
oculor. cancri ana. ℈. ß.
margarit. preparat. gr. vij.

misce fiat pulvis pro dosi.

Vel ℞. *Oculor. cancri.*
terra sigillat.
margarit. preparat.
salis C. C. volat. ana. ℈. ß.

misce pro dosi.

Pro simplici absorbente, oculi cancri soli sæpius exhibiti in pulvere, vel cum margaritis remixti, rem absolvunt.

Pro siti sedanda optimè convenient Julepi seqq.

℞. *Aqua fontan.* ℔. *j.*
acaciar.
borrag. ana. ℔. ß.

syr.

syr. granator.
rubi idai.
citri ana. q. s. pro grato dulcore: tum
spir. nitri dulcis q. s. acidulanda

Vel conducit etiam in extremis quandoque aceti rosacei haustus, quem plurimos ferè exanimes revocasse *Cl. Cardilucius* asserit, nec absque ratione.

Si potus nimia quantitate veniat molestus, fallatur sitis sequentibus, quales sunt pomi citri concisi & saccharo aspersi, vel

℞. *Vini granat. acid.* ℥. iij.
syr. rub. idai.
succi citri ana. ℥. ij.
confect. alkerm. ʒ. j.

misce, cochleatim assumendum.

Denique etiam Epithemata ad pulsus, tempora & cor applicata, admodum alterant, nisi petechiæ appareant, ubi tunc caute procedendum ne retrocedant.

Sic & dolores capitis optimè iis demulcentur. v. g.

℞. *Aceti rutacei vel bezoardici.*
olei rosacei.
album ovi ana. q. l.

misce pro oxyrrhodino.

Vel ℞. *Nucleor. persic.*
sem. papav. alb. ana. ℥. j.

Aqua sambuci.
nymph.
verben.
aceti bezoard.
rutae. ana. ℥. j.
opii. ℈. j.

misce, pro epithemate ad tempora & frontem, vel pulsus, si camphoram ferat æger, adde ℈. ß.

Vel ℞. Aquæ rosar.
borrag.
fl. nymphææ ana. ℥. j.
carfuncul. ℥. iij.
aceti bezoard. ℥. ß. confect. alkerm. ℥. j. ß.

misce, hac mixturâ sequentes sacculi ad pulsum humectentur.

℞. *fl. r. rosar. rubr. ℥. ij.*
cinamomi pulv.
N. moschat. ana. ℥. ß.
cortic. citri. ℥. j.
herb. rutæ ℥. ij. ß.
camphor. ℈. i.

misce, fiat pulvis sacculis includendus, & pulsibus superligandus, ac superiori aquâ humectandus.

Ad plantas pedum optime item applicatur hoc cataplasma, quod

℞. *Fermenti acris.*
saponis nigri ana. ℥. j. ß.
sinapi. ℥. ij.

lapid.

lapid: prunell. ℥. j.
aceti bezoard. q. s. misce, fiat cataplasma.

Si deliria & convulsiones ægrum excrucient, ac simul exteriora frigeant, & interiora urantur, conducent vesicatoria brachiis & cruribus applicata, quæ malignitati viam struunt, ut exhalet, vel ad exteriora trahatur.

Si vigiliæ sint molestæ, vide quæ de anodynis supra tradimus.

Pro linguæ & faucium ariditate florem lactis cum nitri tantillo inunge.

Si verò Angina collum occupet, & ibi sanguis concrescens stagnare incipiat,

℞. *Theriac.* ℥. ij.
mellis. cochl. iij.
alumin. ℥. j.
spir. salis armon. ℥. ij.
aquæ veronic. ℔. j.

decoque ad tertiæ partis consumptionem, & pro gargarismate applica.

Vel ℞. *Aquæ simpl.*
prunell. ana. ℔. ß.
nitri antimoniati ℥. ß.
syr. diamoron. ℥. j.

misce pro gargarismate.

Vel ℞. *cancror. fluviatil. num.* v.
sempervivi. major. m. ß.
nitri preparat. ℥. j.
aceti rosacei ℔. j.

contusa exprime, & gargarismatis loco applicà expressum succum, quem Poppius recommendat.

Externè applicari potest seq.

℞. *Radic. alth.*
lilior. alb. ana. ℥. ß.
caricar. ping. num. iij.
farin. fœnugraci.
melilot. ana. ℥. j.
croci. ʒ. ß.

contusa & mixta humectato cum elixire balsamico & applica.

Vel ℞. *Nidi hirundini. m. j.*
ciner. stramin. fabar. ℥. j.
lupuli. m. j.

contusa coque cum lacte vaccino, & applicetur calidè, vel Elixire balsamico solum humectato, quod omnem absolvet rem.

CAPUT XXI.

Uterina continet.

VTerum generationis officinam, alii cum aulica comparabunt vita, ac si nullibi majora virtutum & vitiorum occurrant certamina quam in hisce & Macrocosmi, & Micro-

crocosmi Aulis. Quemadmodum enim utero plurimum est virtutis, ita & plurimum vitii in hoc viscero subesse volunt, adeò ut matrix jure nominetur centrum quasi omnium affectuum muliebrium, ac receptaculum ac sentina variorum excrementorum.

Sed vitia quæ ab eis Utero adscribuntur, plus justò pravis adnumerarentur incolis, quam ipsi aulæ, sicuti Aulica vita non ab Aula, sed à pravis aulicis redditur depravata.

Cum itaque sanguis variis, & bonis & depravatis particulis, huic aulæ vel generationis officinæ famuletur, vitia potius huic, quam Utero adscribenda erunt.

Quas non ineptas absurditates hinc inde non solum à vetulis, sed & Medicis, Utero affictas legimus & audimus, at cum admodum bellè hæc notarit *Cl. Henricus Cellarius* in suo Germanico tractatulo die vermeinte Mutter-Beschwerung / vocato, hinc sufficiat nobis de medicaminibus huc pertinentibus pauca saltem addere.

Hæc verò in genere respiciunt sanguinem variè alteratum & depravatum, & vel abundantem vel deficientem vel stagnantem & concrescentem, ob varias acidi depra-

vatas

contusa exprime, & gargarismatis loco applica expressum succum, quem Poppius recommendat.

Externè applicari potest seq.

℞. *Radic. alth.*
lilior. alb. ana. ℥. ß.
caricar. ping. num. iij.
farin. fœnugraci.
melilot. ana. ℥. j.
croci. ʒ. ß.

contusa & mixta humectato cum elixire balsamico & applica.

Vel ℞. *Nidi hirundini. m. j.*
ciner. stramin. fabar. ℥. j.
lupuli. m. j.

contusa coque cum lacte vaccino, & applicetur calidè, vel Elixire balsamico solum humectato, quod omnem absolvet rem.

CAPUT XXI.

Vterina continet.

VTerum generationis officinam, alii cum aulica comparabunt vita, ac si nullibi majora virtutum & vitiorum occurrant certamina quam in hisce & Macrocosmi, & Micro-

crocosmi Aulis. Quemadmodum enim utero plurimum est virtutis, ita & plurimum vitii in hoc viscero subesse volunt, adeò ut matrix jure nominetur centrum quasi omnium affectuum muliebrium, ac receptaculum ac sentina variorum excrementorum.

Sed vitia quæ ab eis Utero adscribuntur, plus justò pravis adnumerarentur incolis, quam ipsi aulæ, sicuti Aulica vita non ab Aula, sed à pravis aulicis redditur depravata.

Cum itaque sanguis variis, & bonis & depravatis particulis, huic aulæ vel generationis officinæ famuletur, vitia potius huic, quam Utero adscribenda erunt.

Quas non ineptas absurditates hinc inde non solum à vetulis, sed & Medicis, Utero affictas legimus & audimus, at cum admodum bellè hæc notarit *Cl. Henricus Cellarius* in suo Germanico tractatulo **die vermeinte Mutter-Beschwerung** / vocato, hinc sufficiat nobis de medicaminibus huc pertinentibus pauca saltem addere.

Hæc verò in genere respiciunt sanguinem variè alteratum & depravatum, & vel abundantem vel deficientem vel stagnantem & concrescentem, ob varias acidi depravatas

contusa exprime, & gargarismatis loco applica expressum succum, quem Poppius recommendat.

Externè applicari potest seq.

℞. *Radic. alth.*
lilior. alb. ana. ℥. ß.
caricar. ping. num. iij.
farin. fœnugraci.
melilot. ana. ℥. j.
croci. ʒ. ß.

contusa & mixta humectato cum elixire balsamico & applica.

Vel ℞. *Nidi hirundini. m. j.*
ciner. stramin. fabar. ℥. j.
lupuli. m. j.

contusa coque cum lacte vaccino, & applicetur calidè, vel Elixire balsamico solum humectato, quod omnem absolvet rem.

CAPUT XXI.

Vterina continet.

VTerum generationis officinam, alii cum aulica comparabunt vita, ac si nullibi majora virtutum & vitiorum occurrant certamina quam in hisce & Macrocosmi, & Micro-

crocosmi Aulis. Quemadmodum enim utero plurimum est virtutis, ita & plurimum vitii in hoc viscero subesse volunt, adeò ut matrix jure nominetur centrum quasi omnium affectuum muliebrium, ac receptaculum ac sentina variorum excrementorum.

Sed vitia quæ ab eis Utero adscribuntur, plus justò pravis adnumerarentur incolis, quam ipsi aulæ, sicuti Aulica vita non ab Aula, sed à pravis aulicis redditur depravata.

Cum itaque sanguis variis, & bonis & depravatis particulis, huic aulæ vel generationis officinæ famuletur, vitia potius huic, quam Utero adscribenda erunt.

Quas non ineptas absurditates hinc inde non solum à vetulis, sed & Medicis, Utero affictas legimus & audimus, at cum admodum bellè hæc notarit *Cl. Henricus Cellarius* in suo Germanico tractatulo die vermeinte Mutter-Beschwerung / vocato, hinc sufficiat nobis de medicaminibus huc pertinentibus pauca saltem addere.

Hæc verò in genere respiciunt sanguinem variè alteratum & depravatum, & vel abundantem vel deficientem vel stagnantem & concrescentem, ob varias acidi depravatas

contusa exprime, & gargarismatis loco applica expressum succum, quem Poppius recommendat.

Externè applicari potest seq.

℞. *Radic. alth.*
lilior. alb. ana. ℥. ß.
caricar. ping. num. iij.
farin. fœnugraci.
melilot. ana. ℥. j.
croci. ʒ. ß.

contusa & mixta humectato cum elixire balsamico & applica.

Vel ℞. *Nidi hirundini. m. j.*
ciner. stramin. fabar. ℥. j.
lupuli. m. j.

contusa coque cum lacte vaccino, & applicetur calidè, vel Elixire balsamico solum humectato, quod omnem absolvet rem.

CAPUT XXI.

Vterina continet.

VTerum generationis officinam, alii cum aulica comparabunt vita, ac si nullibi majora virtutum & vitiorum occurrant certamina quam in hisce & Macrocosmi, & Micro-

crocosmi Aulis. Quemadmodum enim utero plurimum est virtutis, ita & plurimum vitii in hoc viscero subesse volunt, adeò ut matrix jure nominetur centrum quasi omnium affectuum muliebrium, ac receptaculum ac sentina variorum excrementorum.

Sed vitia quæ ab eis Utero adscribuntur, plus justò pravis adnumerarentur incolis, quam ipsi aulæ, sicuti Aulica vita non ab Aula, sed à pravis aulicis redditur depravata.

Cum itaque sanguis variis, & bonis & depravatis particulis, huic aulæ vel generationis officinæ famuletur, vitia potius huic, quam Utero adscribenda erunt.

Quas non ineptas absurditates hinc inde non solum à vetulis, sed & Medicis, Utero affictas legimus & audimus, at cum admodum bellè hæc notarit *Cl. Henricus Cellarius* in suo Germanico tractatulo die vermeinte Mutter-Beschwerung / vocato, hinc sufficiat nobis de medicaminibus huc pertinentibus pauca saltem addere.

Hæc verò in genere respiciunt sanguinem variè alteratum & depravatum, & vel abundantem vel deficientem vel stagnantem & concrescentem, ob varias acidi depravatas

contusa exprime, & gargarismatis loco applica expressum succum, quem Poppius recommendat.

Externè applicari potest seq.

℞. *Radic. alth.*
lilior. alb. ana. ℥. ß.
caricar. ping. num. iij.
farin. fœnugraci.
melilot. ana. ℥. j.
croci. ʒ. ß.

contusa & mixta humectato cum elixire balsamico & applica.

Vel ℞. *Nidi hirundini. m. j.*
ciner. stramin. fabar. ℥. j.
lupuli. m. j.

contusa coque cum lacte vaccino, & applicetur calidè, vel Elixire balsamico solum humectato, quod omnem absolvet rem.

CAPUT XXI.

Vterina continet.

VTerum generationis officinam, alii cum aulica comparabunt vita, ac si nullibi majora virtutum & vitiorum occurrant certamina quam in hisce & Macrocosmi, & Micro-

crocosmi Aulis. Quemadmodum enim utero plurimum est virtutis, ita & plurimum vitii in hoc viscero subesse volunt, adeò ut matrix jure nominetur centrum quasi omnium affectuum muliebrium, ac receptaculum ac sentina variorum excrementorum.

Sed vitia quæ ab eis Utero adscribuntur, plus justò pravis adnumerarentur incolis, quam ipsi aulæ, sicuti Aulica vita non ab Aula, sed à pravis aulicis redditur depravata.

Cum itaque sanguis variis, & bonis & depravatis particulis, huic aulæ vel generationis officinæ famuletur, vitia potius huic, quam Utero adscribenda erunt.

Quas non ineptas absurditates hinc inde non solum à vetulis, sed & Medicis, Utero affictas legimus & audimus, at cum admodum bellè hæc notarit *Cl. Henricus Cellarius* in suo Germanico tractatulo die vermeinte Mutter-Beschwerung / vocato, hinc sufficiat nobis de medicaminibus huc pertinentibus pauca saltem addere.

Hæc verò in genere respiciunt sanguinem variè alteratum & depravatum, & vel abundantem vel deficientem vel stagnantem & concrescentem, ob varias acidi depravatas

vatas particulas, vel deficientibus eis suo nexu facile vel exorbitantem vel nimium solubilem.

Principaliores ergò affectus uterum solum respicientes, & magis huic, quam aliis corporis partibus communes, in fœminino sexu sunt sanguinis menstrui vel stagnatio & suppressio vel nimius fluxus: reliqui, ut suffocatio vulgò uterina, & varii capitis & aliarum partium dolores vulgò utero adscripti, aliarum partium vitiis orti, malè utero tribuuntur, Lieni, vel inde vitiato sanguini, & animalium spirituum ruditati, adscribendi.

Huc jam dirigenda media, quæ si Lunaris deficiat sanguinis motus, pro ratione causarum optimè mensuranda. *Cum enim sanguis variè constitutus, vel austeris, acidis, figentibus particulis præditus, & jam pituita viscida repletus, existat,* hinc exhibenda quæ dulcificant, volatilisant, glutinositatem sanguinis exsolvunt, & acidum depravatum corrigunt.

Imò spectant huc ipsa purgantia & vomitoria, quæ sæpe eodem die, quo assumuntur, mensium fluxum proritant, quæ tamen si sanguis peccet viscedine, plus liquida quam solidâ formâ conducunt, ac in tali casu parantur optimè talia vina medicata, quale hoc est:

℞. Ra-

℞. *Radic. filicis.*
enulæ.
bryon. ana. ℥. ß.
Fol. puleg.
meliss. ana. m. j.
flor. anthos.
hyperici ana. p. ij.
baccar. lauri ℥. ß.
sem. pastinac. sativ. ℥. ij.
Fol. senn. elect. ℥. j. ß.
jalapp. resinos. ℥. ß.
troch. alhand. ℥. j.
cinamomi.
croci. ana. ℥. ß.

Incisa & contusa infundantur in duobus vini mensuris, & de hoc vino bibatur quotidie haustus, instillatis spir. salis arm. vel liquoris C.C. succinati guttulis xxx.

Si adsit nimia lymphæ depravatæ copia, loco vini medicati exhibeatur sequens vel simile aperiens.

℞. *Fol. senn. el.* ℥. ij.
pulpæ colocynt. ℥. ß.
salis armoniaci ℥. j.

hisce superfunde *aquæ pulegii* ferventis ℔. ß. stent per 24. horas, tunc colaturam cum sacchari albi ℔. ß. inspissa ad consistentiam syrupi: cui adde

cinamomi pulv. ℥. j.
croci Martis alcalisati aperitivi ℥. j.

misce coquendo, donec non amplius adhæreat,

reat, sed in pastillos formari queat & pulverisari, de hoc exhibe quotidie bis ʒ ij. unam dosin mane, alteram verò 5. horis post prandium, incipiendo quatuordecim dies ante eruptionis consuetæ tempus, continuando donec justè cedant, & donec progressi menses fluxus terminum absolverint. Hoc *Blegni* pro absoluto commendat.

Vel fiant tales Pillulæ Hystericæ.

℞. *Radic. angelic.*
zedoar. ana ʒ. j.
Herb. asari cum toto.
card. bened. ana. m. ij.
myrrhæ ʒ. ß.
cassia lign.
castor. ana. ʒ. iij.
croci ʒ. j.
pulp. colocynt. ʒ. ij.

Extrahe cum spiritu vini & fiat f. a. Extractum, cui in mellis formam redacto, adde
resin. jalapp. ʒ. j. ß.
croci Martis aperit. alcalisat. ʒ. j.
misce, fiat Massa Pillular. Dosis est à ℈. j. ad ʒ. ß.

Si particulæ sanguinis depravatæ, nimium sint austeræ & constringentes, nec hinc purgantibus auscultare velint, præmittantur dulcificantia, aromati-

matica, absorbentia, qualis est sequens.

Pulvis Chalybeatus.

℞. *Spec. diaturb. C. rhabarb.* ℥. j.
fl. lauri.
sabinæ ana. ʒ. j.
spec. aromat. ros. ℈. ij.
b rracis.
macis.
croci or. ana. ℈. j.
croci Martis aperitiv. alcalisat. ℥. j.
sacchar. canar. alb. ℥. j. ß.

misce, fiat pulvis, cujus Dosis ʒ. ß. vel ʒ. j.

Vel ℞. *Oculor. cancri pulv.* ℈. j.
cinnab. nativ.
salis succini vol. ana. gr. v.

misce, fiat pulvis pro dosi sæpius repetenda.

Vel fiat Elixir Uterinum hoc.

℞. *Radic. Imperator.*
Angelic. ana. ℥. j.
croci. ʒ. ij.
puleg. sicc. m. v.
cinamomi. ʒ. j.

Superfunde *spiritus sequentis Uterini* q. s. ad eminentiam digere per tempus & filtra: cui adde

salis

salis succini volat. ℥. ß.
olei succini ℥. *iij.*
cinam. ℥. *j.*

misce, digere ut uniantur.

Spiritus Uterinus.

℞. *Radic. Angelic.*
Zodoar. ana. ℔. *ij.*
herb. meliss. rec. m. vj.
puleg.
levistic. ana. m. v.

Incisa infunde cum *vini generos. mensur. iij.* tum destilla & prolubitu rectifica.

Plura dulcificantia, resolventia, carminativa, diuretica, diaphoretica, sanguinem acidum, austerum, coagulationi & concretioni aptum corrigentia, vide supra, inter quæ elige Tincturam bezoard. Elixir Balsamicum, & similia aromaticis, volatilibus particulis combinata medicamina, humectantibus remixta, quia absque his aperientia vix optatum præstant effectum.

Circa menses pellentia notari volunt alii, ne in dubio casu meretriculis, conceptum suppressione mensium simulantibus, temerè menses cientia fortiora, vel vomitoria, aut alia fortia purgantia suppeditemus, ne incauti fœtum expellamus: sed hanc cautelam inanem

esse

esse *Henricus ab Heer* notavit, qui propterea firmissimè credit ægerrimè posse occidi & abigi fœtum, nisi simul enecetur mater, atque hoc inquit credo omnes bonos & doctos Medicos affirmaturos, cum videamus cum quanto periculo fœtus mortuos secundinasque expellamus. Interea tamen cum huic Henrici ab Heer observationi contraria dentur experimenta, caute agere Medico conscientioso consultius erit.

Si nimius fluxus infestet, propter abundantiam seri acrioris, biliosi, convenient incrassantia, dulcificantia, narcotica adstringentia & similia, excedentem fermentationem inhibentia, & si æstus simul concurrat, sensum frigidi simul contrahentia, ubi tum optimè conducunt Emulsiones simul humectando incrassantes. v. g.

℞. *Sem. 4. frig. maj. ana.* ʒ. *ij.*
papav. alb. ʒ. ß.
amygd. d. ʒ. *iij.*
Aqua acetosa.
plantag.
Decocti hord. ana. ℔. *j.*
aq. sperm. ranar. ℔. ß.
edulcoretur manus Chr. perlat. q. s.

& detur pro usu repetendo.

Vel detur sæpius syrupus corallorum de co-

rallis doctus. Plura vide de dysentericis tradita interna.

Præter externa quæ supra de hæmorrhagiis tradita sunt, hæc sequentia nec sunt contemnenda. v. g.

℞. Vitrioli Hungarici ad albed. calcinat. q. v. redige in cataplasmatis formam cum spermate ranarum.

Hocque linteis cannabinis inclusum dorso & lumbis circumcirca ad umbilicum usque frigidè applicetur, ac sanguinis fluxus miraculosè cohibetur, estque experimentum certissimum in contumacissimo affectu, reliquis nil juvantibus, & ubi periculum vitæ instat.

Vel ℞. *Muscicranii humani*, vel ab aliis ossibus collecti.

bufonum pulverisat.

Sperniola ex oculis nigris spermatis ranarum, cum propria mucilagine aquatica, per creberrimam imbibitionem præparatæ, ana. p. æq.

Pulverisata misce cum mucilagine tragacanthi per aquam sperm. ranar. facti, & fiat massà, ex quâ formentur amuleta, vel pomâ manibus tractanda, donec incalescant.

Vires admirandæ sunt in omni hæmorrhagia tam narium quam uteri, hæmorrhoidum & vulnerum.

Si

Si armillæ, corallia ex eis formantur, possunt optimè gestari pro præservatione ab eis, qui huic malo admodum obnoxii sunt.

CAPUT XXII.

Luem Veneream & ei dicata Medicamina exhibet.

HOrrendum hoc morbi monstrum epidemiale Hippocrates restatur, cujus contagionis symptomata libr. III. Epidemior. sect. III. tradit. Illic menti inquit, capitisque glabrities, carnium, nervorum, & ossium clapsus, voces vitiatæ, ora ulcere fervido affecta, in pudendis tubercula, eadem circa fauces, linguæ inflamationes, abscessus circa dentes, tubercula foris, intus, circa inguina, fluxiones circa pudenda, multæ ulcerationes, lippitudines humidæ, longæ, diuturnæ, cum doloribus, eruptiones palpebrarum foris, intus, multorum oculos corrumpentes, quos ficus vocant. Ecce, hoc hodiernorum scortatorum morbi genus Hippocrati cognitum fuisse hinc constat, licet tunc aliis

ex causis; nam in australi temporum constitutione hoc malum irruisse testatur, atque suæ regioni Epidemiale, quemadmodum Elephantiasis Ægyptios, Græcos lepra primò invasit. Hodierno die morbus hic, horrendus adhuc magis quam depravatus non amplius Gallicus, sed toti jam terrarum ferè orbi communis, Fernelio dignum scortatorum flagellum audit.

Causa hujus mali essentialis est acidum qualibus singulariter venenatum, & corruptum, ac humorum vel venenata viscositate, vel volatilltate, corpori humano infestum.

Ex hâc causâ sæpissimè Scorbuti symptomata cum gallicis certant, & faciem præstant dubiam, ac si ex eodem fonte pronata, nec alia intersit differentia, quam quod illius symptomata circa lienem, hujus verò in testibus & vasis spermaticis stabulari consueverint.

Sed huju s mali producta horrendè multò, humanum corpus excruciant, quippe bilem fermentantes & nimium acuentes particulæ acidæ peculiariter venenatæ, nervos membranasque rodentes, dolores intolerabiles inducunt: eædem si partes seminis elaborationi dicatas adoriuntur, sperma corrumpunt, & continuum ejus putridi liquaminis effluxum moliuntur: & si jam pavis acidi corrupti suc-

cis

cis corpus perfusum copiose existat, illi harum concursu exaggerantur ut cuti scabiem, ulcera, pilorum defluxum, & ossibus cariem adsciscant ac ita vel hanc aut aliam corporis partem, singulari symptomate stigmatizatam notent, non secus ac Mercurius nociva sua vi, & secretis acidi spiculis carnes nodis & tophis, defœdat; & innumera mala advehit.

Causa per accidens quæ priori ortum ministrat, est coitus impurus cum jam infecta hac lue persona, à qua per contactum alteri communicatur personæ, in ipso enim attritionis, ac insequente incalescentiæ actu, particulæ venenatæ fermentantes, poros jam hiantes pervadunt se sanguini sanæ personæ associantes, non minimum juvante cupidine, animam afficiente, & magneticè quasi simul attrahente venereum virus.

Oritur quandoque sponte hæc lues, si sani homines immoderatam & bestialem venerem exercent, quando spiritus dissipantur nimium, & relicti redduntur acriores, inprimis ubi corpus jam pravis succis repletum existit.

Quod verò venereum virus propagari possit per oscula, bibitiones cum infecto, impuræ cloacæ insessum, &c hoc illorum ratione inventum esse credo, quibus honorem manere volumus.

Differt tamen hæc Lues ratione qualium venenatorum quantitatis ratione considera-ratorum, quando scil. vel quædam saltem, vel omnes corporis partes inficiuntur, & symptomata vel sunt mitiora, vel pessima.

Et ex hac causa Luis incipientis signa certa haud dantur, utpote cum aliorum morborum signis decertantia.

Quibusdam enim solo amplexu vel basiis contagium labia ulcusculis notat quod & aliis nunquã impuritate venerea affectis accidit.

Sic dantur quibus post impurum coitum gonorrhæa accidit, & excernitur cum ardore semen putridum, sicuti & aliis accidit non infectis. Atque ita incipientis Luis signa, nisi patientis accedat confessio, de impuro coitu non habentur certa.

Interea tamen Fernelius constituit quatuor gradus; Levissimam, & primam luis speciem per pilorum defluxum indicari vult.

Secundam, per maculas fœdas, vel subflavas, aut subrubras, gonorrhæa simul sæpè commixta.

Tertiam, per pustulas, per universam cutem disseminatas, inprimis circa frontem, tempora & aures, cum ulceribus pudendorum & gonorrhæa virulenta.

Quartam luis speciem, dolores intensiores noctur-

nocturno inprimis tempore excruciantes, & ossa rodentes, ac in lecto saltem afficientes, constituere perhibet.

Hæc verò est & incipientis & progredientis Luis methodus: Si homo contagium hausit, primis diebus sentit lassitudinem, & totius corporis torporem, ingruente vago artuum, vel capitis aut alterius partis, dolore, ac tum faciei mutatur color, labia pallent, oculi circulo livido notantur, virginum menstruatarũ instar; facies inflatur, manus & pedes ad tactum, etiam hyemis tempore plus solito calent: Somnolentia etiam, & tamen inquietæ noctes, infestant, cum segnitie, mœrore & tristitia, absque prægressa evidenti causa, non ut melancholicos sed ut torpidos, lassos, ac si his accedit defluvium pilorum, stranguria & gonorrhæa virulenta, præter omnem exspectationem de contagio luis hausto certus esse poteris: cujus veram confirmationem notes, si accedunt pustulæ, cum, vel sine sanie in barba, capite, & vel cum vel sine crusta, oriuntur ulcera circa pudenda & anum, sequuntur tuberculâ & exulceratio palati & œsophagi, unde raucedo, tandem gingivæ fœtent, & gummata circa manus & pedes infestant, cum tumoribus, callis, & tophis, & ossa sponte fragilia fiunt, atque ita, ni efficaciter

occurratur, ſenſim perditur homo horrendo ſpectaculo.

Qui prognoſtica exſpectat, ſciat, ſanos & robuſtos huic malo minus obnoxios eſſe debilioribus, ſicuti minus illi quibus hæmorrhoides & menſes legitimè fluunt, quam quibus emanent, minus etiam illi qui præputium retractum, & glandem denudatam habent.

Et ſi caries penis, vel ſtranguria, vel gonorrhæa brevi à coitu ſit orta, indicium eſt in pene adhuc dum eſſe virus, nec hinc ægrum in vehementi gradu excruciandum, atque tum purgatione præmiſſa, therebintinata ſufficiunt.

Sed ſi longè demum à coitu oriatur lues, & ſymptomatibus gravioribus infeſtet, fortiora requiruntur remedia, & vera luis antidota.

Facilius tamen faucium, gutturis, & narium, penisque curantur ulcera, quam ani.

Sed ſi aſthma denique accedat, malum ferè deploratum eſt, ſicuti &, ubi ab utero, & hæreditariè lues ingruit.

Difficulter etiam curantur illi qui recidivam patiuntur, & quibus acceſſit hydrops, ac quibus alvi profluvium putridum, ſanioſum accidit.

Ratione diætæ notetur, ne cibis variis, contrariantibus, malo ſuppeditemus pabulum.

Indi-

Indicatio curativa eò dirigatur, ut acidum variè corruptum,& vel fixum vel volatile nimium per appropriata alcalina corrigatur.

Causæ tamen procatarcticæ removeantur prius,per abstinentiam à coitu, aerque corrigatur. Venetiis enim propter aërem marinum, putredini resistentem, symptomata videmus mitiora. Aer itaque palustris maximè fugiendus.

Postea causæ foventes tollantur, & si adsit plethora, pro circumstantiarum ratione, venæsectione ea minuatur vel acredo humoris corrigatur per absorbentia,& dulcificantia.

Si verò cacochymia, & crudi succi copia corpus repletum existat, fiat initium à purgantibus cum ratione adhibitis,qualia de purgantibus tradita fuere in hunc modum, v. g.

℞. *Extracti helleb. nigri* ℈. ß. *vel* ℈. *j.*
Mercurii dulcis gr. xv. vel x.
resin. jalapp. gr. v.

cum *syr. de cichor. cum rhabarb.* fiant pillulæ, pro dosi, aliquoties repetenda, si prima vice rem haud absolvisse videantur.

Corpore jam copiosis cruditatibus liberato & purgato,ad specifica fiat transgressio,inter hæc excellunt sudorifera specificis particulis suis alcalinis, acidum corruptum corrigentia, qualia suppeditant longo usu comprobata

primò lignorum Decocta, quorum confectio & usus est sequens.

℞. *Ligni Quajaci raspati* ℔ *j.*
liquirit, ras. ℥. *j.*
Aquæ fontan. mensuras 4.

Stent per noctem infusa, mane primò leniter coquantur per 6. horas, vel donec tertia aquæ pars decocta, vase tamen clauso.

De hoc decocto detur ægro mane & vesperi hora quartâ haustus sive ℥. vj. pro dosi, calide tamen pro tolerantia, ac in lecto probè munitus sudet, primo die per dimidium horæ spacium, altero die per tres horæ partes, ac ita semper ascendendo ad duas horas, pro tolerantia ægri & virium ratione: non enim necessario sudor exprimendus, sed naturæ locus, & operatio committatur.

Peracto sudore linteis calidis abstergatur æger, & detur confortans, aerque liberior concedatur paulo, inprimis à meridie.

Circa sudoris actũ notetur, Laconica optimi esse usus vel lecti ad hoc opus parati & fenestrati, quo igniti carbones submitti queant.

Ratione constitutionis ægri observa, ne exsucca corpora ad sudorem cogas, nec Decoctum calidioribus particulis sive qualibus præditum exhibeas, inprimis etiam ubi accedit febris vel nimia sitis: In hoc casu, non nimium

mium propinetur, Decoctum Quajaci sed Decoctũ chynæ cũ passulis, vel sassafras cum Decocto carnis vitulinæ aut similibus. Vel etiam ratione febris, per unum aut alterũ diem abstineatur à Decocto, aut semel saltẽ de die sudent. Interea verò repetatur purgatio & si adsit constipatio alvi propter febriculam detur per aliquot dies ptisana laxativa vel simile.

Decoctum verò exhibeatur tam diu, donec omnia symptomata sint remota, & facies colorem naturalem repetat, quod tamen in hoc citius, in alio tardius fieri solet. Nonnullis decoctum exhiberi oportet per 30. vel 40. aliis etiam & ubi malum pertinax, per 60. dies, si semel saltem de die sudant, hinc, quoniã tam diu homines haud retinemus, bis exhibendum de die decoctum, ac tum si malum est recens, aliquando intra 15. dies absolvitur cura.

Ratione decocti conficiendi & exhibendi, & ingredientia, & dosis mensurentur, respiciendum enim ad venenata qualia, quando vel pertinacius malum infestat, & symptomata vel benigniora vel depravata excruciant, sic vires ætas & sexus consideranda.

Sic ubi hæc Lues calidâ dispositione notatum & biliosum prehendit, adde sarsaparillam, chynam, cichoreum & similia, ne noceat Quajacum subtilitate, & si Hepar vel

Lien

Lien vel renes simul infestentur, addi possunt appropriata : ratione amaritudinis addimus passulas, anisum, fœniculum &c. v. g.

℞. *Quajaci* ℔. ß.
cortic. quajaci.
sarsæparill. ana. ℥. *ij.*
sassafras ℥. *j.*
radic. cichor. ℥. *ij.*
fl. borrag. m. ij.
Aquæ fontan. ℔. *xv.*

Infusa per noctem coquantur ad tertias, de quo exhibe mane ℥. vj. vesperi ℥. iij. vel. v.

Vel ℞. *sarsæparill.* ℥. *vj.*
rad. chynæ ℥. *ij.*
Aq. font. ℔. *xv.*

Infusa ut prius coque.

Si Decoctum cum jure carnium parandum, adde sarsæparillæ in mortario contusæ carnis vitulinæ minus pinguioris ℔. iij. sem. coriandri, santali citrini ana. ʒ. iij. coque ad remanentiam librarum quinque, in fine adde cinamomi ʒ. iij. ac tum fiat expressio fortis, cujus Dosis mane ℥. vj. vesperi ℥. iiij. vel v.

Si Hectica adsit, adde hordei decorticati ℥. iiij.

Alii decoctum parant cum vino, sed melius usus tempore additur & hoc locum habet in assuetis, & ventriculo debili præditis.

Æstivo tamen tempore dimidia Decocti pars

pars pro una vice conficienda, quo recens maneat & gratius ægro.

Pro potu ordinario fiat Decoctum tale.

℞. Remanentiam Decocti unius vel alterius prioris, coque cum aquæ fontan. ℔. xv. additis passulis majoribus & minoribus ana. ℥. ij. sem. anisi, cinam. ana. ʒ. ij.

Si verò patiens vino assuetus abstinere haud possit, quolibet pastu concedatur haustus vini veteris, debilioris, vel panis frustum tragæa stomachali conspersum & vino imprægnatum.

Ante utrumque tamen pastum patiens parum circumambulet, vel alio modo sibi motionem procuret.

Somnus meridianus vitetur, alvusque servetur aperta.

Verum cum non quævis natura per sudorem malignitates venereas expellat, sed sæpe per urinam has ejicere soleat, hinc adjuvanda diuretica vis, quo facilitetur naturæ motus & promoveatur: &

Si jam docta luis curandæ methodus per Decocta nimium videtur tædiosa, in usum veniant acidum corruptum venenatum corrigentia, dulcificontia, alcalia volatilia absorbentia & similia, ut sunt salia volatilia, C. C. viperar. Cran. humani, succini, Essentia C. C.

succinata, Essentiæ item sarsæparillæ, sassafras &c.

Sic *Poterius* admodum laudat extractum hoc Antivenereum. v. g.

℞. *Cortic. ligni sancti parum contusi* ℥. vj.
rasuræ ejusdem ligni ℔. iij.
chynæ chynæ in taleolos sect.
sarsæparill. minutim incis. ana. ℔. ij.
baccar. juniperi ℔. ß.
sem. card. bened.
carvi ana. ℥. iij.
Fol. succisæ.
scabiosæ ana. m. iij.
radic. cyperi.
vincetox. ana. ℥. ij.

Infunde omnia parum contusa in s. q. vini albi generosi, & fiat s. a. Extractum, cui ex remanentia, paratum sal, & oleum, ab empyreumate, repetitis cum aqua simplici cohobationibus, liberatum, adde, vel addito spirit. volatili alcalino, aut sale volatili in elixir volatile redige.

Maximè alii commendant curam per mercurialia, & hinc excitatam salivationem institutam, sed curiosa hic opus est cautelâ, ne biliosis, & copiosis resolutis & acrioribus humoribus repletis corporibus, eam adhibeamus curam, quia in his malum augeretur.

Hinc concedatur saltem in eis, ubi viscidi-

tas

tas humorum aliis debilioribus vel lenioribus prædictis, præmissis, solvi minimè potest, sed subtilioribus Mercurii acidis particulis resolutioni aptis, sola cura absolvi posse putamus.

Observetur tamen præterea, ne in debilioribus hanc instituamus curam, nec in eis, qui ulceribus oris sunt vel fuerunt obnoxii, vel angina infestantur, item qui paralysi, tremore, macie vel Hectica prehensi, aut admodum senilis ætatis vel puerilis existunt.

Inunctio instituatur in loco calido, fortius in inveteratis ac robustis, sed per triduum primò inungatur tarsus & quidem membra circa articulos primo circulariter, postea deorsum.

Si salivatio succedit, ore contineantur armillæ vel nummus aureus sæpè mutandus, & igne purgandus.

Si evacuatio mediocris facta fuerit, laventur & foveantur artus vino malvatico, rore-marino & castoreo infuso, vel utantur Balneo, & postea inungantur artus oleo castorei, succini &c. cum vino malvatico, vel simili nervino.

Si patiens secunda inunctione exspuere incipiat, addatur tertia & sufficiet: instituenda verò inunctio 4. horis ante prandium. Præmisso si opus est clystere, æger se ipsum inungat, ne alius inungendo sibi ipsi salivationem adsciscat. Fini-

Finitur hæc cura utplurimum per ſe intrà 10. vel 15. dies, intra quod tempus patiens cibandus ovvis ſorbilibus, juſculis carnium, gallinarum, caponum, optimæ nutritionis.

Pro potu præter Decoctum lignorum ſecundarium; concedatur in prandio & cœna hauſtus vini generoſioris.

Quando verò finita ſalivatione & dentium vacillatione, & ulceribus oris ſanatis, ita ut cibi duriores reaſſumi queant, ſymptomata tamen nondum ceſſent, inunctio inſtituenda de novo, & procedendum ut prius donec ſymptomata ceſſent.

Si verò ſalivatio non ſuccedat, per alia evacuandum ne maneat in corpore Mercurius.

Notandum verò, Mercurium ſæpiſſimè vires ſuas exerere non per ſalivationem, ſed per inſenſibilem tranſpirationem, aut ſudorem, vel per urinam: quorum tamen effectuum uno vel altero viſo, adhuc unâ vice inungatur patiens & ſufficiet.

Notandum verò optimè, ne vel in exceſſu, vel defectu peccetur, ne illo æger perdatur, hoc verò malum protrahatur.

Intra hoc curationis tempus nec lectum nec induſium mutetur, ac purgatio & V.S. vitentur.

Incipere verò ſolet ſalivatio quarto vel quin-

quinto, sæpè etiam decimo, vel decimo quarto die, ubi malum est pertinax & tenacitas humorum prævalet.

Si verò salivatio nimis citò finitur, inunctio repetatur per dies aliquot.

Jam si salivatorii remedii formulam velis,

℞. *Mercurii vivi salva extincti ℥. vj.*
axung. suilla ℥. viij. vel ung. pomati.

Misce, optimè terendo per integram horam, tunc adde

Olei lauri.
juniperi ana. ℥. j.

quibus iterum mixtis adde

castorei pulv. ʒ. ß.
croci ℈. j.
ceræ. ℥. ß.

misce, ut fiat unguentum, & si lubet adde Moschi, Zibethi pro lubitu.

De hoc unguento inungantur quotidie pro dosi ʒ. ij. vel ℥. ß. linteo prius fricatis locis inungendis, scil. juncturis artuum omnibus, plantis item pedum.

Fit vero inunctio semel in die, vel mane hora una post ovum sorbile, vel jusculum, vel vesperi aliquot horis ante cœnam.

Si inunctio non arrideat, potest excitari salivatio per assumpta præcipitata, ita ut primo die exhibeantur unius vel alterius gr. v. cras,

gr. x. sequenti die grana xij. & ita insequenter donec salivatio incipiat.

Quoniam verò hanc curam molestissimam sæpissimè sequi solet dentium casus & vacillatio, hinc huc respiciendum suadetur, quo tueantur dentes, ne humores affluentes eos perdant. Non verò adstringendum, sed detergendum, ac primò colluatur os lacte calido, postea verò misceatur Decoctum Quajaci moderatè cum aquâ rosarum & succo plantaginis, ac vino austero rubro, eoque os eluatur.

Vel ℞. *Radic. bistort.*
fol. salv.
flor. balaust.
nuc. cypress.
cortic. mediast. prunor. sylvestr.
mastich. ana. ℥. ß.

Coque cum vino austero, & adde *mellis squillitici* pro lubitu, cumque hoc fiat oris collutio.

Vel, in usum veniat *Tinctura terræ catechu*, cum *tinctura laccæ* remixta, de quibus vide plura supra inter odontalgica.

Jam symptomata consideranda veniunt, quæ hanc luem ut umbra corpus sequuntur, non verò omnia simul infestant, sed mox hæc illum, mox alia alium afficiunt, pro constitutionum & particularum diversitate, & peccantis materiæ sive humoris dispositione.

Si ve-

Si venereum virus in glandulis inguinalibus coagulationem instituat, & Tumoribus vel

Bubone

inguina notet, præter curam per sudorifera institutam externa non negligantur, ubi tamen abstinendum à repellentibus, & aperientia quo citius, eo melius in usum veniunt, non tamen planè crudi, sed semi-maturi aperiantur, vel causticis, quæ tumorem acido inductum crudiori, penetrantius calefaciunt & perterebrant; vel Ferro.

Imponatur ideoque ab initio seq. Emplastrum, quod singulis sex horis renovetur, quo optimè emolliatur bubo, ut tum cauterio vel lancetta reserari queat. v. g.

℞. *Gummi ammon.*
galbani ana. ℥. iiij.

solve aceto, exprime & coagula, adde

therebint. ℥. j. ß.
Balf. sulf. Rulandi ℥. j.
Empl. diachyl. simpl.
de meliloto ana. ℥. ij. ß.
ceræ ℥. ij.

mf. fiat Empl.

Emollito & aperto ulceri imponatur therebintina lota ex decocto quajaci, cum melle ad brunitatem cocto, & ultimo per Emplastrum Oppodeldoch ad sanationem perducatur.

Si verò dolor simul concurrat & excruciet, imponatur cataplasma mitigativum, cum Decocto quajaci confectum v. g.

℞. *Fol. malv. m. j.*
farin. alth.
fœnugræc. ana. ℥. ij.
axung. anat.
olei anethi ana. ℥. j.

Coque cum decocto quajaci in formam cataplasmatis.

Si tumores glandularum inguinalium vel bubones statim post coitum impurum oriantur, cucurbitulæ, vel alia attrahentia applicentur, quo virus gallicum extrahatur, ne regrediatur & sanguini communicetur, ac totum corpus afficiatur lue.

Si tandem venereum acidum eò invaleat, ut circa brachia & frontem, lympham gypsea duritie coagulet, ut oriantur exinde tumefacti tuberculi,

Gummatum vel Tophi.

nomine insigniti, veluti gummi arboribus innati & indurati, concurrente sæpe medulloso

loso ossium nutrimento, hi raro curantur, nisi ferro. Si tamen tophi non admodum sint indurati, tum si quid efficiendum restat medicaminibus, id efficiet sequens vel simile v.g.

℞. *Sem. sinapi.*
rad. symphyti major.
bryon. ana ℥. ij,

cum urina fiat cataplasma, quod calidè sæpius imponatur.

Et si Melicerides sive tumores molliores gallici præcedant, qui discernuntur à vulgaribus duritie, (nam ad tophi duritiem hi plerumque veniunt,) & dolore noctu plusquam interdiu excruciante; Tum primo tentetur discussio per purgantia, & post per Empl. Diaphoretica, vel Cataplasmata, Emollientia, si verò hisce nil efficitur, ad aperturam confugiendum.

Inter emplastra Diaphoretica laudatur sequens.

℞. *Empl. diaphoret.*
melilot. ana. ℥. ß.
vigonis cum duplo Mercurii. ℥. j. ß.

misce cum *oleo circulato* de arthriticis notato; & fiat Empl. quod applicetur.

Vel ℞. *Succi semperviv.*
hyosciami ana. ℥. ß.
axung. human. ℥. iij.

ol. lili r. alb.

chamomill. ana. ℥. ij.

coque ad consumptionem succi, tum adde

saponis Veneti ℥. ij.

Mercurii sublimati ℈. iiij.

antimon. crudi. ℥. iij.

Opii.

mumia ana. ℥. j.

ladani & cera ana. q.s.

fiat s.a. Emplastrum.

Verruca.

Sæpè oriuntur innumeræ, quædam sessiles, quædam non duræ tamen ut cornu. Sessiles removentur spiritu nitri aliquoties tacti, vel sequenti Emplastro.

℞. *Gummi ammoniaci aceto soluti* ℥. j. ß.

virid. aris. ℥. j.

leni igne ad spissitudinem cocto adde

cranii humani calcinati ℥. j. ß.

pulv. aristoloch. rotund. ℥. ß.

misce, fiat Empl.

Si pendulæ sint verucæ, possunt ligari pilo equino vel filo serico, quo tandem denegato cutrimento exarescant & decidant.

Si Pu. ula cutem defœdant vel cum vel sine nrusta, in variis corporis partibus, tum partis habeatur ratio v. g.

Si in

Si in faucibus erumpant, tum fiat *Decoctum scabiosa cum lactis sero & pauco alumine*, vel Decocto quajaci adde aquæ plantagins pro lubitu, & cum aqua aluminosa Fallopii acuatum applica pro repetita oris collutione.

Reliquæ corporis & cutis pustulæ curantur cingulo Mercuriali, vel unguento Mercuriali leviter adhibito, & juncturis inuncto.

Si venereum virus inducat

Cariem Penis,

ejusdemque inflammationem, vel pustulas aut ulcuscula: tum Universalibus præmissis deveniendum ad alexipharmaca hujus luis, sed mitissima propter partis mollitiem.

Et si caries sit levis, rem expediet aqua calcis vivæ. v. g.

℞. *Aquæ calcis vivæ ℥. vj.*
plantag.
solani ana. ℥. j.
misce.

Et si inflammatio adest conjuncta, adde

sacchari Saturni ʒ. j. vel ʒ. ij.

Vel Elixir Balsamicum applicetur.

Si verò caries introrſum protendatur, & carunculæ oriri velle videantur, tũ in tempore occurrendum ſequentibus candelis cereis inunctis & urethræ immiſſis, bis vel ter de die renovatis, donec ulcuſcula, vel excreſcentes carunculæ ſint ablatæ, v. g.

℞. *lythargyr. aurei.*
fl. r. ſulfur. ana ℥. *ij.*
thutiæ praeparat. ℥. *ij.*
minii. ℥. ß.
unguent. Ægyptiaci ℥. *j.*
mellis roſati. q. ſ. miſce, fiat unguentum

pro inungendis candelis.

Si verò carunculæ ſunt abſumptæ, tum conſolidatio abſolvatur Saturni & Mercurii amalgamate: pulveriſato & ung. diapompholigos remixto, & cum dicta cerea candela urethræ immiſſo.

Si ulcera ſint in ſinu muliebri, confert unguentum diapompholigos, vel unguentum roſatum cum Mercurio dulci, aut injectiones ex Decocto Quajaci cum aloe, vel Elixire balſamico, & ſi dolor ſimul concurrat, poſſunt addi mucilagines radic. altheæ, ſem. lini, pſillii, cydonior, &c.

Poſtea ad conſolidationem optimè convenit unguentum de minio cum amalgamate Saturni & Mercurii commixtum.

Si na-

Si nares ulcere notantur, (hisce enim sæpè hæc lues infesta est, ut dentibus scorbutus) tum conducit optimè Elixir balsamicum, quod & rhagadibus & fissuris, manuum, oris, pedum, medetur.

Quibus verò necessario exeundum, eis pro plantarum fissuris paramus soleas ex gummi ammon, galbano, mastiche, cerussa cum oleo circulato, & corio inducto, ac calceis immisso.

Si Gonorhæa gallica,

oriatur, conducunt therebintinata, Decocto quajaci combinata: (si verò virulentia accedat, non nisi integra instituta cedit cura,) vel mercurialia, inter quæ multi commendant præcipitatum viridem cum therebintina & ovo sorbili aliquoties exhibitum, à quo tamen fluxus primo augeri, mox tamen educta purulenta materia perfectè cessare perhibetur.

Si internè exulceretur virga, injiciatur mucilago radic. alth. sem. lini, cydonior. cum aqua rosarum portulac. solani ana, facta, addito modico Elixire balsamico.

Si verò carunculæ oriantur, ut supra doctũ,

procede, vel tales candelas immittendas parabis.

℞. *Ceræ alb. p. iij.*
æruginis.
Mercur. præcip. ana. p. j.
thereb. p. ij.

misce, & fiant s. a. candelæ, sed saltem eo in loco hac mixturâ obducantur, ubi carunculis applicari posse putantur; diligenter enim observandum, ut solum tangatur caruncula, ne sana pars lædatur.

Alias si gonorrhæa sit simplex, nec Gallico contagio inducta, Blegni seq. commendat pro absoluto v. g.

℞. *Aq. rosar.*
plantag. ana. ℔. *j.*

in his solve *sacchari candi.* ℔. ß.
aluminis. ℥. *ij.*
camphor. ʒ. *j.*

ade his Eyergallen 600.

misce & destilla, ac de hac aqua exhibe mane & vesperi hora quarta ℥. iij. continuando donec optatus emergat effectus.

Vel ℞. *Decocti C. C.*
Quajaciana. ℔. *j.*
amygd. d. excort.
pinear. recent. ana. ʒ. *ij.*
sem. melon. ℥. ʒ.

misce & sæpius exhibe.

Tan-

Tandem si Lue inveteratâ, omnia alia medicamina irrita videntur, consule Mercurium Helmontis Diaphoreticum, hic tibi dabit expeditam curam, non in hoc solum horrendo malo, sed aliis maximis corporis affectibus, præstat enim id, quod Medicus optare modò velit, quia morbis dulcem imperat quietem, & sanitatem jucundam reddit pro fine.

SECTIO II.

Puerilium Affectuum Observationes promulgat.

CAPUT I.

Ea, quæ primis puerperii diebus & horis, vel quæ postea tam circa diætam, quam educationem reliquam consideranda sunt, tradit.

Pa-

Paragraphus I.

MUtabilis vitæ nostræ & instabilis conditio, utut omnibus communis videatur mortalibus , inprimis tamen infantibus propria magis esse videtur , cum tenera eorundem constitutio, eorumque minus valida viscerum structura, nondum exaltato sufficienter spirituali vigore, quoscunq; post annatos sub nutritione commissos errores graviter persentiscat : unde postmodum fœcunda morborum exoriuntur conciliabula, quæ per totum subinde vitæ cursum pernitiosos progignunt fructus : hinc perversa infantum tam nutritio, quam educatio reliqua , ex quibus omnes infantiles morbosæ ærumnæ feracissimè scaturiunt, curiosè indaganda.

Postea quam itaque in lucem hanc miseriis infinitis sæpius obscuratam, fuit editus infans, diligenter prospiciendum ne infanti vel in defectu, vel in excessu si peccet sanguis, ex umbilico resecando extrahatur: subitò namque & quam citò post extractam secundinã (quæ post editum fœtum sequi citò debet,) umbilicus resecetur hac methodo: videlicet quando fœtus jam egressus, obstetrix hunc sinui suo, molli calidoque linteolo involutum paulum recon-

recondat vel seponat, & secundinam excernendam observet, quæ si ex voto haud citò sequatur, obstetrix interim infantis curam ulteriorem suscipiat, & in ejus vena umbilicali contentum sanguinem, digitis suis versus secundinam blande compellat, ac latitudine digitorum trium circiter à ventre mensurando, ligaturam umbilici, nec nimis duram, nec laxam nimium instituat, ab hac verò ligaturâ, sex circiter digitorum latitudine umbilicum, reliquæ venæ umbilicali secundinæ adnatæ cohærentem forfice rescindat, particulam verò umbilici relictam linteolo molli butyro recenti illito involvat.

Non minima videtur cautela, quâ cavemus, ne *umbilici ligatura* illegitimo instituatur modo, cum *pro longitudine sua, vel brevitate quam ex ligatura acquirit, variet partes genitales infantis*: Pueris namque quibus vel brevior vel longior relinquitur umbilici particula, vel brevior vel longior inde fit virga, puellis verò hac ratione uterus vel altius aut humilius locatur.

Quemadmodum enim viris quibusdam genitale longius est, quibusdam brevius, sic diversis mulieribus canalis ille ad os uteri usque longior aut brevior fit, non ex hac solum causa, sed ex accidenti etiam, prout nimirum

in hoc

respirare facile faciat subita hæc alteratio dolorifica, admodum conducit restinguendis, non rarò exsurgentibus motibus convulsivis à cerebro oriundis.

Obstetrix etiam vel nutrix linguæ adnatæ respectum habeat, quod observet, si infans papillas non benè comprehendat, vel benè sugat, tunc verò separanda vel ungui, vel si fortius adnata, lancetta. Reiteranda verò sæpius hæc solutio, cum non rarò coalescat rursus, etiam in infantibus aliquot annorum, ac cum loquelam admodum impediat.

IV.

Cum sub formatione & nutritione fœtus in utero utplurimum *recrementa* quædam *Hippocrati* dicta, ab aliis *Meconium* vocata, in tenellis intestinis recondita lateant, quæ ni maturè expellantur, vel obstructiones aut lactis nutritivi distributionem impediant ac tormina inducant, vel Epilepsiam ipsam excitent, hinc Practici celeberrimi, antequam lac vel pulticula præbetur, exhibere præcipiunt *oleum amygdalarum*, vel *cum manna* aut aliis laxante vi præditis remixtum v. g.

℞. *Mannæ el.*
facchar. penid.
pulp. passul. ana. ℥. ß.
sperm. ceti. ʒ. ß.

olei

olei amygd. d. ℨ. *v.*
anisi gutt. vij.
julep. rosar. ℨ*vj.* misce.

hujus pulticulæ cochleare dimid. exhibeatur.

Excell. D. *Ettmüller in suo valetudinario infantili* nobis commendat *syr. de spina cervina cum melle confectum*, & cum *oculis cancri* commixtum, quem vix fallens evacuans, quo meconii vel sordium aliorum acescentia, futuro lactis suctui per quam nociva, evacuari & coërceri queat, suppeditare asserit. Vel

℞. *Pulpæ passular. min.*
syr. de cichor. cum rhabar. ana. ℨ. *iij.*
ocul. cancri præp.
corall. rubr. præpr. ana. ℈. *j.*

misce, & de hoc parvulis propinetur cochleare.

Alii primis tribus diebus *Marchionis pulverem* ad gr. v. exhibitum, admodum laudant, cum præcipitante vel absorbente vi præditum persentiant.

Aliàs *primis viginti vel circiter horis infans* recens natus *non cibandus*, nec lac præbendum, ni observetur famem eum torquere, cujus signum præsto est, si vel linguam, vel immissum ori digitum sugat, & ploret.

V.

Infantes qui difficulter nascuntur, gravi rursus morte perire creduntur.

in hoc aut ilio partu per anhelitum ut fieri solet & debet, plus minusve uterùm illa retraxit.

Hinc si vel obstetrices vel puerperæ hujus rei sint negligentes, contingens est, ut uteri procidentia facile subsequatur, aut cum immedicabili asthmate sterilitas, si nimirum uterus retractus fuerit altius: vel propter altiorem aut humiliorem locationem mariti penem, si paulò longior is fuerit, profundius aut minus profundè admittere possit.

II.

Prægressis ritè observatis, & si infans benè degat, ejus *Balneatio* adornetur, quo sordes decedant externæ, ac artus explorentur exteriores motu blando. Balneum autem, cui herbæ quædaam pro variis muliercularum credulis intentionibus incoqui possunt, non nimis calidum applicetur, ne rubescat delicata ac mollis cuticula, atque tum color per vitam inducatur nigricans.

Quæ ideoque matres delicatæ alba cute ornatas exoptant filias, eas temperatè admodum ut balneent suasor ero: Qui saponis paulum balneo addunt, non errant, nec qui prima septimana quotidie, reliquis verò alternis aut tertiis diebus, addito pauco lixivio, infantes lavant donec nitidi devenerint: Cuticula namque

que in forma lentoris aut squamarum sæpius adnata decorticari sic assolet, quod tamen in his citius, quam in aliis fieri consuevit: tunc verò cutis vel lactea vel nigricans aut aspera evadit pro balnei temperamento & ejus adhibitionis modo: Balneum enim coctum cutim reddit asperam, hinc aqua balnei cum infusis per noctem speciebus ex *malva*, *melissa*, *lavendula*, *furfure tritici*, *&c.* sacculo inclusis mane leviter incalescat, ac hac tum quantum sanitatis & in specie virium permittit ratio, crebra instituatur ut dictum balneatio, post balneum verò semper curiosè abstergatur, & à frigore arceatur infans.

III.

Si infans ex partu difficili debilitatus extet, nec respiret, vel ejulatione vitales vires prodat, instilletur ei *aqua vitæ mulierum*, *cinamomi*, *vini malvatici aut saccharati* paulum, ac *caryophylli masticati*, *vel succini accensi odore* anhaletur.

His nil efficientibus & excitantibus, una & altera guttula ex cerea vel sebacea candela accensa nuchæ instilletur, cum moderamine tamen ne aduratur nimium mollicula cutis: vesiculas verò excitari non nocet, quin potius efficacius operantur: Et præterquam quod respi-

in hoc aut ilio partu per anhelitum ut fieri solet & debet, plus minusve uterum illa retraxit.

Hinc si vel obstetrices vel puerperæ hujus rei sint negligentes, contingens est, ut uteri procidentia facile subsequatur, aut cum immedicabili asthmate sterilitas, si nimirum uterus retractus fuerit altius: vel propter altiorem aut humiliorem locationem mariti penem, si paulò longior is fuerit, profundius aut minus profundè admittere possit.

II.

Prægressis ritè observatis, & si infans benè degat, ejus *Balneatio* adornetur, quo sordes decedant externæ, ac artus explorentur exteriores motu blando. Balneum autem, cui herbæ quædaam pro variis muliercularum credulis intentionibus incoqui possunt, non nimis calidum applicetur, ne rubescat delicata ac mollis cuticula, atque tum color per vitam inducatur nigricans.

Quæ ideoque matres delicata alba cute ornatas exoptant filias, eas temperatè admodum ut balneent suasor ero: Qui saponis paulum balneo addunt, non errant, nec qui prima septimana quotidie, reliquis verò alternis aut tertiis diebus, addito pauco lixivio, infantes lavant donec nitidi devenerint: Cuticula namque

que in forma lentoris aut squamarum sæpius adnata decorticari sic assolet, quod tamen in his citius, quam in aliis fieri consuevit: tunc verò cutis vel lactea vel nigricans aut aspera evadit pro balnei temperamento & ejus adhibitionis modo: Balneum enim coctum cutim reddit asperam, hinc aqua balnei cum infusis per noctem speciebus ex *malva, melissa, lavendula, furfure tritici, &c.* sacculo inclusis mane leviter incalescat, ac hac tum quantum sanitatis & in specie virium permittit ratio, crebra instituatur ut dictum balneatio, post balneum verò semper curiosè abstergatur, & à frigore arceatur infans.

III.

Si infans ex partu difficili debilitatus extet, nec respiret, vel ejulatione vitales vires prodat, instilletur ei *aqua vitæ mulierum, cinamomi, vini malvatici aut saccharati* paulum, ac *caryophylli masticati, vel succini accensi odore* anhaletur.

His nil efficientibus & excitantibus, una & altera guttula ex cerea vel sebacea candela accensa nuchæ instilletur, cum moderamine tamen ne aduratur nimium mollicula cutis: vesiculas verò excitari non nocet, quin potius efficacius operantur: Et præterquam quod respi-

in hoc aut ilio partu per anhelitum ut fieri solet & debet, plus minusve uterum illa retraxit.

Hinc si vel obstetrices vel puerperæ hujus rei sint negligentes, contingens est, ut uteri procidentia facile subsequatur, aut cum immedicabili asthmate sterilitas, si nimirum uterus retractus fuerit altius: vel propter altiorem aut humiliorem locationem mariti penem, si paulò longior is fuerit, profundius aut minus profundè admittere possit.

II.

Prægressis ritè observatis, & si infans benè degat, ejus *Balneatio* adornetur, quo sordes decedant externæ, ac artus explorentur exteriores motu blando. Balneum autem, cui herbæ quædaam pro variis muliercularum credulis intentionibus incoqui possunt, non nimis calidum applicetur, ne rubescat delicata ac mollis cuticula, atque tum color per vitam inducatur nigricans.

Quæ ideoque matres delicata alba cute ornatas exoptant filias, eas temperatè admodum ut balneent suasor ero: Qui saponis paulum balneo addunt, non errant, nec qui prima septimana quotidie, reliquis verò alternis aut tertiis diebus, addito pauco lixivio, infantes lavant donec nitidi devenerint: Cuticula namque

que in forma lentoris aut squamarum sæpius adnata decorticari sic assolet, quod tamen in his citius, quam in aliis fieri consuevit: tunc verò cutis vel lactea vel nigricans aut aspera evadit pro balnei temperamento & ejus adhibitionis modo: Balneum enim coctum cutim reddit asperam, hinc aqua balnei cum infusis per noctem speciebus ex ***malva, melissa, lavendula, furfure tritici, &c.*** sacculo inclusis mane leviter incalescat, ac hac tum quantum sanitatis & in specie virium permittit ratio, crebra instituatur ut dictum balneatio, post balneum verò semper curiosè abstergatur, & à frigore arceatur infans.

III.

Si infans ex partu difficili debilitatus extet, nec respiret, vel ejulatione vitales vires prodat, instilletur ei ***aqua vitæ mulierum, cinamomi, vini malvatici aut saccharati*** paulum, ac ***caryophylli masticati, vel succini accensi odore*** anhaletur.

His nil efficientibus & excitantibus, una & altera guttula ex cerea vel sebacea candela accensa nuchæ instilletur, cum moderamine tamen ne aduratur nimium mollicula cutis: vesiculas verò excitari non nocet, quin potius efficacius operantur: Et præterquam quod respi-

in hoc aut ilio partu per anhelitum ut fieri solet & debet, plus minusve uterum illa retraxit.

Hinc si vel obstetrices vel puerperæ hujus rei sint negligentes, contingens est, ut uteri procidentia facile subsequatur, aut cum immedicabili asthmate sterilitas, si nimirum uterus retractus fuerit altius: vel propter altiorem aut humiliorem locationem mariti penem, si paulò longior is fuerit, profundius aut minus profundè admittere possit.

II.

Prægressis ritè observatis, & si infans benè degat, ejus *Balneatio* adornetur, quo sordes decedant externæ, ac artus explorentur exteriores motu blando. Balneum autem, cui herbæ quædaam pro variis muliercularum credulis intentionibus incoqui possunt, non nimis calidum applicetur, ne rubescat delicata ac mollis cuticula, atque tum color per vitam inducatur nigricans.

Quæ ideoque matres delicata alba cute ornatas exoptant filias, eas temperatè admodum ut balneent suasor ero: Qui saponis paulum balneo addunt, non errant, nec qui prima septimana quotidie, reliquis verò alternis aut tertiis diebus, addito pauco lixivio, infantes lavant donec nitidi devenerint: Cuticula namque

quæ in forma lentoris aut squamarum sæpius adnata decorticari sic assolet, quod tamen in his citius, quam in aliis fieri consuevit: tunc verò cutis vel lactea vel nigricans aut aspera evadit pro balnei temperamento & ejus adhibitionis modo: Balneum enim coctum cutim reddit asperam, hinc aqua balnei cum infusis per noctem speciebus ex *malva, melissa, lavendula, furfure tritici, &c.* sacculo inclusis mane leviter incalescat, ac hac tum quantum sanitatis & in specie virium permittit ratio, crebra instituatur ut dictum balneatio, post balneum verò semper curiosè abstergatur, & à frigore arceatur infans.

III.

Si infans ex partu difficili debilitatus extet, nec respiret, vel ejulatione vitales vires prodat, instilletur ei *aqua vitæ mulierum, cinamomi, vini malvatici aut saccharati* paulum, ac *caryophylli masticati, vel succini accensi odore* anhaletur.

His nil efficientibus & excitantibus, una & altera guttula ex cerea vel sebacea candela accensa nuchæ instilletur, cum moderamine tamen ne aduratur nimium mollicula cutis: vesiculas verò excitari non nocet, quin potius efficacius operantur: Et præterquam quod respi-

respirare facile faciat subita hæc alteratio dolorifica, admodum conducit restinguendis, non rarò exsurgentibus motibus convulsivis à cerebro oriundis.

Obstetrix etiam vel nutrix linguæ adnatæ respectum habeat, quod observet, si infans papillas non benè comprehendat, vel benè sugat, tunc verò separanda vel ungui, vel si fortius adnata, lancetta. Reiteranda verò sæpius hæc solutio, cum non rarò coalescat rursus, etiam in infantibus aliquot annorum, ac tum loquelam admodum impediat.

IV.

Cum sub formatione & nutritione fœtus in utero utplurimum *recrementa* quædam *Hippocrati* dicta, ab aliis *Meconium* vocata, in tenellis intestinis recondita lateant, quæ ni maturè expellantur, vel obstructiones aut lactis nutritivi distributionem impediant ac tormina inducant, vel Epilepsiam ipsam excitent, hinc Practici celeberrimi, antequam lac vel pulticula præbetur, exhibere præcipiunt *oleum amygdalarum*, vel *cum manna* aut aliis laxante vi præditis remixtum v. g.

℞. *Mannæ el.*
sacchar. penid.
pulp. passul. ana. ℥. ß.
sperm. ceti. ʒ. ß.

olei

olei amygd. d. ℥. *v.*
anisi gutt. vij.
julep. rosar. ℥*vj.* misce.

hujus pulticulæ cochleare dimid. exhibeatur.

Excell. D. *Ettmüller in suo valetudinario infantili* nobis commendat *syr. de spina cervina cum melle confectum*, & cum *oculis cancri* commixtum, quem vix fallens evacuans, quo meconii vel sordium aliorum acescentia, futuro lactis suctui per quam nociva, evacuari & coerceri queat, suppeditare asserit. Vel

℞. *Pulpæ passular. min.*
syr. de cichor. cum rhabar. ana. ℥. *iij.*
ocul. cancri præp.
corall. rubr. præpr. ana. ℈. *j.*

misce, & de hoc parvulis propinetur cochleare.

Alii primis tribus diebus *Marchionis pulverem* ad gr. v. exhibitum, admodum laudant, cum præcipitante vel absorbente vi præditum persentiant.

Aliàs *primis viginti vel circiter horis infans* recens natus *non cibandus*, nec lac præbendum, ni observetur famem eum torquere, cujus signum præsto est, si vel linguam, vel immissum ori digitum sugat, & ploret.

V.

Infantes qui difficulter nascuntur, gravi rursus morte perire creduntur.

Cuticula Annion, ab aliis *galea* vocata, si simul cum infante nascatur, fortunam ei indicare dicitur: at experientia multum reclamat, cum dentur tales qui minimè fortunati. Ast cum hoc *accidat eis qui facili partu excluduntur*, & ubi cuticula hæc maturitatem perfectam nacta fuit, hinc sanitatem longævitatemque præsagire credibile est.

Sic & quibus umbilicus citius decidit, minimè longævi ab aliis habentur, & contra quibus tardius.

Infantes si pallidi admodum hanc lucem vident, signum est constitutionis debilioris, nisi inde ortum pallor traxisse videatur, quod mater ante partum diutius cibo abstinuerit. Rubicundus præterea color plus fortes denotat.

VI.

Quod *si nævi observentur*, obstetrix eos peroptimè & subitò *fricet secundina calida*, & si hoc medio non cessent, illinantur sæpius *succo ex viridibus nucum juglandum corticibus expresso*, ac nigrescet cutis, quæ separatur. Si verò nondum sublatus videatur semel inunctus nævus, reiteretur sæpissimè inunctio cum dicto nucum asservato succo, atque hac methodo nævi minores facile auferuntur.

Quod

Quod si verò stigma profundiores egerit radices, cujuscunque etiam sint formæ, nunquam tangantur Chirurgica manu, ne exulceratione inducta major inducatur deformitas, vel in præsentius periculum homo præcipitetur. Interim *alii ad nævos empyreumaticos*, si genas defœdent, admodum *laudant*, *linctum matris repetitum*, & per tempus continuatum, quo nævus collum versus, vel alio ubi minus conspicuus fiat, compellatur. Hoc verò opus matres, vel uxores maritis sæpè injungunt, cum efficacius operari credatur: rem experientia comprobatam observavi.

Item si matres filias altâ fronte ornatas exoptant, puerperii diebus eas diligenter lingant jejunis horis retrorsum occiput versus, atque hæc matrum cura & sollicitudo sit.

VII.

Capilli si qui simul nascantur *in balneo eradicentur* vel novacula abscindantur, & squamulæ subnatæ deglubantur, alias scabiosi & furfurosi facile evadunt.

Sunt, qui, ut capilli bellè crispentur, ante balneum caput vino generoso albo abluunt: Alii novacula sæpius capillos abradunt crescente lunâ, primoque anno, quo eundem

effectum præstant, & multo meliorem, cum capiti admodum conducat, & poros ejus recludat.

VIII.

Infans fasciis rite involvendus, ne brachia vel crura incurventur, etsi alii contra haud fasciati recta membra acquirant. Hoc tamen commodi utplurimum in recens natis fasciandi modus habet, quod si brachia ligentur, non facile ex motione eorundem terreantur & inquietentur parvuli.

Sic etiam capitis figura deformata, hac methodo corrigitur & vel rotundior vel longior effingitur pro matris lubitu.

Nasus item si vel depressus vel acuminatus nimium videatur, hoc modo formam adsciscit debitam, si vel attrahatur vel deprimatur diligenter.

Sic pedes incurvi hac via corriguntur.

IX.

Parvuli medicaminibus & sudoribus sunt assuefaciendi, ne aversionem exinde concipiant, atque eo melius cum ægrotant, tractari queant. Interea tamen non ejus opinionis me quis judicet, quod infantibus sæpius medicamina porrigere debere suadeam, sed potius quod parca manu eadem propinemus, quo ipsa natura sui curam suscipiat.

Ast

Aſt judicio hic opus,ne naturam ſuccumbere permittamus: *Major enim Medici prudentia eſt noſſe quando medicaminibus opus non ſit, quam ordinare medicamenta morbo congrua.* Lange Recept lange Curen: & Medicè vivere eſt peſſime vivere: aut enim morbidus eſt qui ita vivit,aut morbidus fit. Philoſophicè verò vivere eſt optimè vivere, quia ſic ſecundum naturam vivitur,nec morbis occaſio datur.

X.

Conſideranda porro ſe offert συμπάθεια & ὁμοπάθεια *matrum & infantum*, in morbis & membris affectis: Infantibus enim innatas obſervamus tam affectiones & cogitationes, quam morbos matrum, & quicquid gravidæ evidenter & ſingulari quodam deſiderio vel efficiunt vel ſentiunt,id fœtui imprimitur, utpote Venus, ira, pudor; ſic ſingularis in cibis delectus, exercitium item memoriæ, gaudium, triſtitia, terror ab inſolitis & repentinis objectis eis adhæret.

Sic & extra uterum ſæpè illi comperiuntur affectus oculorum, matribus antea communes,tuſſim item, dolorem colicum, ſtranguriam, alvi obſtructiones, vel ejusdem fluxum, eryſipelata & ſimilia. Nonnulli incurabilem & phthiſeos & Hectices inclinationem retinent &c.

Infantes quando sitiunt, ubera matris præter voluntatem lac fundunt, licet ejus copia non adsit, vel infans & mater longius ab invicem distent.

At hoc non omnibus, nec ex hac semper & sola causa matri accidit, quemadmodum cruentatio interfectorum non semper fit præsentibus homicidis, vel cum ea accidit homicida etiam non præsente.

Item *cum infans moritur, plerumque ante mortem lac evanescit:* vel cum mures lintea rodunt quæ lacte perfusa fuere, idem effectus præsto est.

Atque hujus rei diversa & varia dantur experimenta circa res naturales, *quæ si quis non credit nec intelligit, discat quod spiritus natura sit prior corpore, & ex spiritu omne generetur corpus quod generatur, quodque omnis generatio, & omne contagium sit in spiritu & ex spiritu, quod spiritus sint & moveantur etiam absque tempore. ἐν τῷ νῦν* &c.

XI.

A frigore etiam arceantur parvuli, si enim ex hoc vel in facie, vel manibus & pedibus læduntur in delicata sua juventute, nunquam cutem obtinebunt lacteam, sed squalidam aut subfusco-rubicundam, generi fœminino exosam eam per vitam servant, quod curiose observent matres.

Natu-

XII.

Naturalis quædam & singularis facultas adscititia est, *quod infantes nonnulli admodum sint quieti* nec multum plorent, *alii è contra vagientes, clamosi & sordidi.*

Interea tamen multæ dantur causæ quæ infantes inquietant, quas quidem *docti* tanquam superstitiosas rejiciunt, *cum corporalia corporaliter tractent.*

At diligentes matres plurimum harum rerum observant, quæ nec *Plato*, nec *Aristoteles* vel *Galenus* notarunt, v. g. *Si fasciæ à meridie Soli exponuntur, vel vesperi post occasum Solis in aere diu relinquuntur, infantes qui his involvuntur dulci privantur quiete*, & hoc mirum quomodo Sol à meridie, & post occasum eundem præstet effectum nec alio tempore talem.

Sic *si parvuli eum in locum portantur per quem vesperi lassatæ diurno labore bestiæ stabulum repetunt*, *similiter eis quies adimitur.* Sie kommen auß der Ruhe. Interim hi plus alii minus offenduntur, juniores namque magis quam adulti afficiuntur.

Item cum infantes citius quam debent exsuscitantur, vel ultra consuetum tempus à quiete arcentur, & in somno turbantur, prava quies sequitur. Hinc certæ eis horæ destinentur quibus cibantur, quibus elevantur, quibus excitantur, & quibus somno destinantur &c.

Motiones fortiores vitentur tam animi quam corporis ex his enim somnia enascuntur terrefacientia & inquietantia. Observamus hoc cum saltando parvulos præter modum, vel risu nimio exercemus, aut terrefacientia eis objicimus, quod noctu hæc admodū persentiant, & juniores plus quam adulti, quorum phantasia variis aliis objectis jam firmata magis degit: Et cum diutius ita incommodentur, tandem in consuetudinem inquietudo degeneret vel morbum.

Non item benè dormiunt, qui reliquo corpore calidè nimis tecto pedes denudatos habent, ac ita sibi varia mala adciscunt, melius ideò tegumentum temperatum esto, ne vel pedes vel pectus denudandi ansa detur.

Nec etiam benè dormiunt illi parvuli, quibus caput altius locatur, proptereaque situs æqualis sit. Fortiter quidem illi dormiunt, quorum caput reliquo corpore humilius locatur, at hoc sensus obnubilat: in omnibus ergò his temperies notetur.

Dantur porro aliæ inquietationis causæ, v. g. *cum stramen cunearum haud sæpius mutatur*, nec fasciæ mundæ & siccæ adhibentur, *vermiculi eis innascuntur præprimis hyeme, quod mirum, cum æstate rarior eorum sit generatio:* hi verò vermiculi infantes neque mordent neque

que ſugunt, & tamen eos ita incommodant, ut atrophiam ſæpè inde incurrant parvuli.

Stramen item cuneatum vel faſciæ ſi comburuntur, ſimilem inducunt effectum, ſed quæ cauſa? quod extra corpus, & contactum, adeoque extra omnem infantis ſenſum, etiam multis parietibus ſeclusum afficiat infantem dicta ſtraminis vel faſciarum combuſtio, an elementares qualitates abſenter, & in abſentia agere poſſe putas? equidem non credibile, ſed aliæ ἐν τῷ τῶν ἄστρων στοιχείῳ *cauſæ dantur,* quarum ope qualitas ablato & exuſto ſtramini additur inquietandi parvulos, & contra, utpote *cum ſtramine, cujus faſciculo infantis caput in balneo impoſitum fuit, infans ſuffiatur, quietem recuperat.*

Res veriſſima & plurimis ruſticis absque ſuperſtitione nota & ſæpius experta.

Negent hoc qui velint Galeni aſſeclæ, & cum Ariſtotele ex qualitatibus elementaribus hanc ſententiam ſtolidam exclament, nil impedit.

Vix eis auditum eſt *ſecundinam in ſterquilinium defoſſam*, aut aliàs negligenter tractatam, *facere* ſi non *ægrotam puerperam*, attamen decoloratam per omnem ſæpe vitam: hinc propter haſce cauſas refoſſam aliterque defoſſam cum εὐφορίᾳ ſanitatem intra triduum vel quatriduum attuliſſe, aliquoties memini. *Secundinam nimis ſalitam* (tale namque condiri ſolet,)

let,) *puerperam reddere sitibundam*, mulierculis non tam persuasum quam crebra experientia comprobatum &c.

Jam Magiam naturalem & innoxiam discat qui potest, & talia credet & intelliget.

Porro *si parturiens eò locatur, ubi ante multos annos cadaver hominis demortui repositum fuit, vel in quo loco homo exspiravit, non pariet parturiens donec transferatur aliò*: hinc in nonnullis terris non inutilis mos servatur parturientem illuc locare, ubi mensa solitò locum obtinet, cum ibi raro mortuis locus detur.

Hanc rem nisi expertus fuissem aliquoties, superstitiosam credidissem.

Præterea optimè notum, quantum sit contra fœcunditatem fascinum in mortuis & contingentibus mortuos. Quarum *actionum modus ex spirituum doctrina sat cognitus.*

Sic *si primus congressus conjugalis fit in lecto cui quid de stramine vel linteis inest, quibus cadaver humanum ante impositum fuit, isti conjuges aut fiunt steriles, vel nullos infantes, aut raro servant.*

Et quis est quem lateat, quantum valeat ad tollendam virilitatem acus, quâ olim cadaver humanum compunctum fuit, defixa in loco ubi maritus urinam reddidit.

At

At haec multis impossibilia creduntur, cum nec ex elementis vel corporali contactu illis exortum videantur duxisse, nescientibus non corporum sed spirituum haec esse producta, ad quorum actiones percipiendas nostri sensus admodum sint inepti. At discerent illi quid Aristotelis ἐνέργειαι σωματικαὶ quid ἀσωματικαὶ, quid item degeneratio caloris naturalis in igneum, quidque ille sit, & quid differat ab elementali igneo: sane non omnes causas in elementalibus qualitatibus investigarent.

Cumque hoc modo parvuli quiete privantur, nutrices somnolentæ admodum laudant capita papaveris, & exinde parata medicamina v. g. recipiunt duo vel tria capita papaveris, incisa minutim coquunt cum lacte vel cerevisia, & de hoc decocto sæpius cochlearia propinant. Ast cum hæc prædictis non observatis irrita non solum sint, sed insuper hæc & similia ex papaverinis vel opiatis parata, ad stupiditatem, oblivionem & majorem sæpè somnolentiam quam par est disponant, hinc vel planè omittere vel externè saltem si opus, applicare consultius erit, ac tum *folia papaveris recentia fasciis supposita,* vel pedum, capitum papaveris decocto lotio, vel *radices hyoscyami* vino incoctæ, & cum petiis capiti & pedibus calidè applicatæ, sufficiunt.

Alias

Alias admodum laudatur *mandragoræ radicis drachma*, cum vino ad tertias decocta & cochleatim propinata.

Non enim ejusdem cum opio, solano, hyoscyamo &c. naturæ esse observatum fuit, propterea que etiam absque omni noxa in magna quantitate exhiberi posse expertum est: moderate namque absque omni detrimento refrigerat, animales spiritus purificat, hinc maniacos quietat, quod neque opium neque hyoscyamus efficiunt, licet somnum inducant.

Provocat mandragora menses & hæmorrhoides, attemperando & confortando, insipida est & inodora, ideoque omnis excessus expers. Fœcundas item reddere mulieres experientia docuit.

XIII.

Quoad possibile *parvuli cunarum motui non sunt assuefaciendi*, propter incommoditates quas noctu creat continuus motus.

Duplex datur cunarum motus, prima species caput elevat, pedes deprimit & vicissim, non admodum est conveniens.

Altera quæ ab uno latere in alium parvulum movet melior, imprimis illa motus species cunarum pendularum, quæ intra circuli fit circumferentiam & latera elevat, secus quam quæ in terrâ movetur ac latera deprimit.

Pro-

Providæ matres lectui item suo parvulos non imponant noctu quo ad ubera dormiant, & hoc propter periculum & suffocationis metum ut expertum fuit sæpius, sed lactatos cunis suis rursus immittant.

XIV.

Parvuli porro diligenter arcendi ab insolitis motibus terrefacientibus, clamoribus, sonitu, doloribus repentinis, vel ab igne vel ictu &c. *nec multum ridere eis conducit*, cum noctu hæc non rarò eis appareant ut terreantur, sæpius item exinde convulsiones patiantur, vel ad alia per vitam sæpius non corrigenda mala præcipitentur.

In somniis territi nomine suo compellandi, & nomine Jesu benedicendi.

Pro præservatione collo eorum appendantur *corallia*, *semen pæoniæ*, *lapis carneolus*, vel quod hæc antecellit *Electrum minerale immaturum* ab *Helmonte* tantopere laudatum & in immundo spiritu simul liberando commendatum.

Præterea *non titillentur multum*, nec saltibus nimiis exerceantur, cum illud loquelam difficilem, hoc verò sæpè artuum luxationes eis contrahat.

Si cum parvulis *matres vel nutrices* ludunt, *caveant ne fortioribus palpis eorum os percutiant*,

tiant, cum exinde difficulter dentiant & difficilius loqui discant, quod etiam fit si caput molliculum duris excipitur ictibus, unde non rarò planè muti & surdi evadunt.

Item si à tergo verberibus fortioribus tractantur, wann man sie viel im Rücken schlägt/ balbi facillime fiunt.

Si corrigendi vel pœnis afficiendi plus adulti, virga id fiat, quæ magnas vires obtinet non secundum Ethicam solùm, sed multo plus secundum Physicam & Medicinam. Et si Parentes quibus ut plurimum infantes moriuntur nec vix eos educunt, si dico isti virgam consulerent, cum inobedientes, contumaces, pertinaces sunt, pro Medicina eis conduceret.

Ast hoc paradoxum quam certum est secundum Physicam, tam multis incredibile videtur.

Dantur Parentes qui suos filios irrationabillius quam suos canes educunt, quippe illis omnia remittunt, in his minima non castigant, putantes filiis minima non opprobranda, cum tamen hæc non permittenda ne majora sequantur vitia: *Exemplum Æsopus habet.*

Bestia canis unius mensis ad virgam se accommodat, quid ni unius anni infans, & qui in sua juvente malè educuntur, crescentibus

bus annis nunquam meliorantur, hinc utplurimum *Heroum filii noxæ*, nulla alia ex causa, quam quod absque pœnarum metu educati sint, quippe qui acumen ingenii addit, quo illi utplurimum tunc destituuntur. *Et hac methodus Altissimi est qua humiles extollit superbosque repellit.*

Interim *infantes si castigandi* non hoc fustibus sed *virga* fiat, in hunc finem à Deo benedicta. *Patres verò huc respiciant & educationis præcipua curam habeant, cum vel matres lenius, aut si novercæ irrationabilibus liberos tractent.*

Cum ratione verò pueri castigandi & assuefaciendi, quo discant compescere iram & cedere superioribus. *Ad sanitatem namque tuendam maximè conducit infantibus adimere pertinaciam*, & ècontra injungere obedientiam: Et *quicunque homo suas cupidines compescere haud discit, is maximis sæpè ægritudinibus fit obnoxius, nec major in Maniacis causa quam pertinacitas, cum qua postmodum conjuncta ira vel tristitia spiritus animales inquietat & inflammat, quibus tunc junguntur corporis vitia videl. sanguinis impuritas, & hinc spirituum animalium denegatus liber motus & generatio balsamica.*

Sic

Sic pertinaces infantes gravius semper decumbunt quam mites & patientes.

Unicum autem hujus rei remedium virga suppeditat, post quam si quasi singultiunt infantes, pertinacitatis signum est, nec desistendum, sed continuanda virga donec singultus mentitus remittat, si verò quasi suffocari velle videantur, wann ihnen der Athem außbleibt / virga aliquoties in faciem cædantur, oculos tamen cavendo, ac citò redeunt ad se, non tam ex causis Ethicis quam Physicis: sunt enim velitti cordis convulsiones, quæ pertinent ad Medicinam non secus ac motus convulsivi à cerebro generati, ambo enim à spiritibus malis ortum trahunt. Atque hæc res etsi multis videatur ridicula, certissima tamen.

Ancillis verò prohibendum, ne cum infantibus rixas instituant, ac hi tunç iracundi & rixosi evadant, non secus ac juvenes canes, quibus sæpius aures vellicantur, mordaces fiunt.

Curiose item observandum si infantes præter consuetudinem & insolitè plorant & vagiunt, tunc causa indaganda, & si ea à contracto quodam per ancillas malo vel dolore ortum habeat, in tempore succurratur, ne cælato, in pejus fiat degeneratio per vitam non amplius corrigibilis.

XV. *Cra-*

XV.

Cranium diutius apertum quod attinet, de hoc notetur quod antequam coalescat, infantes vix loqui discant, quapropter cautè hic locus tractandus, cum insuper necari hic facile tenelli queant. Et quando hic locus nondum duriter coaluit, ac ictu forti huc percutitur infans, deprimitur cranium & incurvatur, unde tum Epilepticis insultibus fores facile recluduntur, nisi attollatur rursus vel Emplastris attractivis vel capillis attrahatur, aut si cranium jam duriter coaluerit (& urgente necessitate,) trepano restituatur.

Hoc verò vitium videl. *si cranium incurvum permaneat* nec curetur, etsi Epilepsiam haud inducat, *hominem* attamen *reddit stupidum, & male loquentem & audientem per vitam.*

XVI.

Ratione diæta omnia saccharata & ex melle confecta, infantibus summè plerumque nociva fuisse compertum est, eorum enim spiritus, quos dulces esse oportet, rudes adhuc, hæc à naturâ & Sole excocta ac perfectioni proxima dulcia ulterius perficere haud possunt, quin occasione alterandi data, relabantur & pristinum esse, aciditatem nimirum recuperent, ut hinc infinita postmodum infantilia

mala causam sumant, dolores colici videlicet, cardialgia, Epilepsia, asthma, variolæ copiosæ, dentitio difficilis, atrophia & similia.

Saccharata ergo vitentur quoad posse, omnia enim medicamina alias per se satis efficacia, hac miscella convenientem suam texturam perdunt ut tum inefficacius operationes perficiant, sicuti quilibet per experientiam si credere alias nolit, observare belle poterit.

Purgantibus vero ut & anthelminthicis addere non nocet, cum fermentationi tunc necessariæ ancillentur, & expellantur rursus.

In fluxu alvi dysenterico, diarrhæa & similibus quantum detrimenti afferant tam parvulis quam adultis, ac quantum tunc legitimis aliis medicaminibus juncta saccharata noceant, & quantum dolores intendant, mihi admodum constat, quod pauci notant, ac propterea de medicatione sæpius desperant, putantes morbi malitiam effectum edere, cum saccharata admista principale addiderint symbolum.

Vinum nulli conducit infanti pro ordinario potu, cum inde admodum extenuentur secus quam illi quibus lac propinatur.

Interim dantur qui lac tanquam insalubre rejiciunt & damnant, nescientes nec observantes, eos qui lac pro ordinario ferè & cibo & potu

potu assumunt, plus sanos degere, cujus exemplum Helveti suppeditant montani, reliquis & robustiores & pulchriores. Nec Julium Cæsarem hujus rei fuisse ignarum inde patet, quod statueret Germanos suo ævo fuisse robustiores, quod lacte utplurimum uterentur.

Sic in contrarium jam haud male judicaretur, si defendere conaremur hodiernos Germanos corrugatos ferè evadere cum plus vino quam lacte utantur.

Hoc observes, si intuearis diversarum terrarum incolas, illi namque qui plus vini bibunt, plus semper extenuati aliis qui vel lac aut cerevisiam assumunt, apparebunt.

Lac est cibus omnium salubris, si enim vel Deus aut ab eo producta natura melius quid voluissent, non parvulis, ac bestiis junioribus hoc dicatum fuisset.

Et quis est tam stolidus qui parvulis vinum pro lacte porrigeret. Et qui Hectici lacte non curantur, rarò sanescere compertum est.

Quod vero non omnibus infantibus lac conducat, matrum & dispositionis lactis inde culpa est, si infans alias sanè degat, res enim optimæ corruptio pessima, lac enim corruptũ acescens, saccharo degenerato similia mala, videl. tormina, asthma, epilepsiam, & varia alia

exsuscitat. Degeneratio verò lactis contingit in corpore perinde ut vinum à naturâ & Sole minus perfectum, in vase dein acescit & mucescit.

Hinc si Parentes perfecta sanitate haud præditi, & mater cacochymica, sanos velit conservare infantes, nutrici sanæ committere necesse habet, satius namque humores peccantes non generari, quam genitos evacuare, & licet tantum evacuentur, subinde tamen regenerantur, ac ob id, etsi semper evacuando, ægroti non sanantur: *neque enim purgantia attrahunt humores instar spongiæ, vel quemadmodum magnes attrahit ferrum, sed per modum fermentationis hæc operantur quia superant & superantur*: Sæpius item purgantia non solum pravos humores sibi proprios generari faciunt, sed & facilè corruptibiles humores penitus corrumpunt: Natura verò stimulata multitudine talium humorum ejicit & recenter genitos, ac prius in corpore latentes, ipsa tamen depravatio non tollitur, quin sæpius augetur.

Et *Hippocratis consuetudo non fuit toties & tam nulla de causa ægros purgare, quemadmodum hodiernum Medicorum cacoëthes est, qui fere præter purgationes nil norunt, & de causis generationis*

humo-

humorum & ejusdem speciebus ac antidotis nil vel sciunt vel cogitant.

Si abstemius vini (defectus hic est naturæ,) *vinum culpat*, & aliis tanquam Medicus præcipit, *derisui habetur, Sacra enim hunc commendant, sic & lac.*

Quod tamen non omnibus, nec etiam semper conducat, hoc ciborum combinatorum causa est qui non concordant: sic Lac & Vinum, acetum & Lac, Pisces cum lacte, uti & lactuca, nunquam simul absque damno aut quodam incommodo uno in pastu comeduntur.

Natura enim paucis contenta, & cibus simplicissimus optimus. Sic petaso crudus, lardum item & farcimina infumata cibum suppeditant admodum salubrem, & robustos efficiunt homines, at non in calidioribus terris, nec ubi vinum & otium comites sunt, sed ubi cerevisia & motus accedunt.

Perversa ideoque nutriendorum ingestio cane & angue pejus vitetur, & tam qualibus quam quanto peccans, hæc enim cum adultos perdat, quid non detrimenti afferret tenello infanti spiritibus rudioribus prædito. *Ex hac causa Propheta Daniel Regiam mensam recusat*, ne lauta ac pingui diæta, vinoque forti tam corpus quam animus obrueretur.

Matres verò huc respiciant, quo infantes in

cibo & potu, somno item & vigiliis, munditie & similibus justè observentur, ne in juventute perdantur, ac tum per vitam pravam inclinationem servent.

Sic matres cum prægnantes sunt, & nutrices, sui curam habeant, si enim tunc vini adust: multum bibant, infantes isti nunquam staturam acquirunt legitimam, sed per tempus vitæ debiles & parvi manent.

Non concedendum pueris ut assuescant cibos absque pane commedere, hoc enim modo augmentum haud capiunt, sed pallescunt ac debiles evadunt vermibusque replentur, hinc evenit quod divitum filii plerumque tenerioris sint constitutionis, pauperum verò sæpius plus sani & fortes, qui pane vix saturantur, quemadmodum etiam non rarò rei hujus aliæ dantur causæ. Interea tamen pueri delicate minimè educandi, sed robustioribus sensim assuefaciendi.

CAPUT II.

Infantilium Morborum curationes præscribit.

Paragraphus I.

AD præservationem morborum infantilium spectantibus præmissis *nunc ad ipsos devol-*

devolvimur morbos, *qui* ut ſupra demonſtratum, ſufficienter *ex prava lactis materni alteratione & diſpoſitione, tam in quam extra uterum originem utplurimum ducunt.*

Comperimur hoc citò citius ſi ſcilicet matres vel nutrices iraſcuntur, vel terrore afficiuntur, aut eryſipelate tentantur, hoc vero tunc alteratum lac parvuli ſugant, quod præſto ſubito ſit infantilium malorum Lerna: Torminibus enim hinc afficiuntur, quiete privantur, poſtmodum vero excrementa ſecedunt mucoſa ex flavo virideſcentia; quarto ſudor eorum acidum redolet, ac tum *Phlegmon* adeſt *vel Eryſipelas puerile*, ſæpè ſub purpuræ miliaris ſpecie ab aliis der Freſel/ dictum, communiſſimus puerorum morbus, multus Medicis incognitus vel non ſatis exploratus.

Frequenter verò hoc affligit, quando matres ſunt bilioſæ, texturæ rarioris, vel calido Epate, corpulentæ aut craſſo ſanguine degunt.

Memini relationis certiſſimæ, ubi ab exorto incendio cujusdam civitatis periculoſo, lactentes plus centum poſt diem ab incendio ſeptimum hoc morbo correpti, horum item plurimi die quarto epilepſia interierint: Ac ob hanc cauſam mulieres hunc morbum cum epilepſia ſæpe confundunt, eundem morbum arbitrantes.

Hic verò morbus si unum, vel hoc aut illud infantis membrum obsidet & male tractatur, contingens est ut illud non nutriatur sed claudum fiat.

Affectus hujus Cura sudore perficitur, in calore enim detinendi non secus ac si morbilii aut variolæ sint exprimendæ.

Vitentur vero refrigerantia omnia, qualia aqua rosarum, plantaginis, cichorei, acetosæ &c, sed horum loco Bezoardica expellentia consulantur, per quæ hic heterogeneæ factæ particulæ, & suo nexu solutæ ac præcipitatæ, ad peripheriam corporis, & glandulas intercutaneas, sub specie purpuræ miliaris cum rubedine & pruritu propellantur, subsequente pedetentim cuticulæ desquamatione.

Talia sunt *Aq. card. bened. flor. sambuci*, C. C. *ustum & sine igne præp. unicornu, Tinct. bezoardica, Essentia salutis ex Myrrha, Tinctura castorei, liquor C. C. succinatus, spir. salis armon. sal volatile, oleosum, anisatum, aromatisatum* & similia ex salibus volatilibus constantia.

Erysipelas adultos si adoritur, semper præcedit paroxysmus tertianæ febris; hic vero paroxysmus ad phlegmonem (ubi tumor cum rubedine non conjungitur nec fortis effervescentia,) levior est quam ad Erysipelas. In his vero sudor acidum plerumque redolet.

Mor-

Morbus vero hic si introrsum migrat, nec expellitur, phrenesin non raro inducit, cum circa caput materia hospitetur, lipothymias vero malignas si circa cor.

Si vero Hepar vel Lienem aut mesenterium occupet, scyrrhos, asthma, quartanam, hydropem & similia inducit, sæpè etiam peripneumoniam & dysurias fecisse observatum fuit.

Si externum aliquod afficiatur membrum, ac hoc male tractetur, scyrrhi generantur & ulcera antiqua.

Illis quibus semel fixas in corpore egit radices hic affectus, nec expulsus fuit, sæpissimè recurrere solet, imprimis si purgationibus materia peccans irritata & stimulata fuerit, non enim his per alvum materia maligna duci potest. Modum Cardanus habet.

Et illi tunc infantes, quorum matres purgantibus naturæ motum inhibuerunt, continuo quam diu ubera sugunt purpura miliari afficiuntur, & quando adolescunt hæreditario tum affliguntur.

Solis ergo sudoriferis (non purgantibus,) locus hic detur, quo crisis promoveatur tam in principio quam fine.

Non enim hic affectus est ipse primus morbus, sed productum quid per crisin ab interna causa in secunda vel tertia concoctione exi-

stente, secus quam Græcorum vel Arabum, crysipelas & phlegmon, quæ ut apud Galenum & Avicennam describuntur, sunt morbi calidis regionibus proprii, & per se primi, nec per crisin febris tertianæ vel alterius morbi exorti, sicuti commonstrat medendi methodus: phlegmon enim & erysipelas Græcorum antecedit febres, ubi è contra apud nos fiunt per crisin imperfectam, & transmutationem materiæ febrilis, contrariam hinc medendi methodum desiderantes.

Si maligna materia in primis viis stagnet, ac tormina inducat, præter bezoardica volatilia supra laudata convenit *Balsamus sulf. succinatus*, vel etiam hic pulvis absorbens & præcipitans pro puerorum affectibus quamplurimis ab *Exell. Ettmüllero* admodum laudatus. v. g.

℞. *Ocul. 69. prap.* ℥. ß.
C. C. sine igne ℈. j.
corall. r. prap. ℈. ß.
myrrha el. gr. viij.
ol. volat. C. C. gr. vj.
theriaca. gr. v.
olei anisi dest. vel bals. sulf. succin. gutt. vj.

misce f. p.

cui si lubet *castorei* parum addi poterit.

Jam si materia præcipitata ad vomitum incli-
net,

net, sulfur. antimonii detur legitimâ dosi cum pauco saccharo, quod malignum & degeneratum acidum in stomacho subsistens, salutari vomitu exturbat, aliquoties repetitum.

Si verò alvum movere plus observetur,

℞. *Syr. de spina Cervin.* ℥. ß.
spir. salis armon. vol. anisati. ʒ. ß.
ocul. 69. praeparat. ℈. ij.
aq. fœnic. parum, misce ac cochleatim propina.

Externè inunctiones ex *oleo carvi, absynth. nucis moschat, macis dest. &c.* non negligantur.

Si verò pertinacius malum Epilepsiam inducere velle videatur, præter salia volatilia supra toties laudata & repetita, *Excell. Ettmülleri* suasu *Auri fulminantis* gr. j. (vel ij. in paulo adultioribus & aliquot septimanarum,) *cum* gr. iij. *nitri* depurati exhibeatur, hoc enim præter alios effectus mirandos, tormina sistere horridasque alvi dejectiones promovendo insultus Epilepticos restinguere verè asserit.

Si externum aliquod membrum affectum sit, *pinguia vitentur*, præcipuè si in ulcus degenerat erysipelas, sed *camphora Saturninis combinata applicetur*, vel *Elixir Balsamicum adhibeatur.*

Cum

Cum vero principalem hujus affectus causam *nutrices* suppeditent, præcipiendum ut istæ omnia hæc caveant quæ morbo huic quovis modo symbolum addere possunt, propterea que *prater iram & terrorem* sedulò *caveant ne aquæ frigidæ diutius immorentur.*

Quod *si verò terrore inopinato, vel ira percellatur*, ac ideò lactis gravior alteratio metuatur, tùm postquam lac ex uberibus emulctum, *Excell. Ettmüller præcipit ut sperm. ceti* ℨ. ß. vel ℨ. *j, cum antim. diaphoret.* ℈. *j.* assumatur, & sudor inde expectetur.

Aut in majori inflammatione, vel lactis caseatione detur hoc vel simile v. g.

℞. *C. C. sine igne.* ℈. *j.*
antim. diaphor. ℈. ß.
salis. C. C. vol. gr. viij.
card. bened. gr. xv.
aq. flor. sambuci ℥. *ij.*

misce.

Mammis vero imponatur *Empl. de galbano croceatum Mynsichti* cum ana. gummi ammoniaci in aceto soluti, invicem liquefactis & linteo denso inductis confectum, quam calidè ferre poterit, desuper ponendo *sacculum* interpassatum *ex oryza confectum* & probè calefactum, quo per sudorifera dicta dissolutum lac, horum adjumento promoveatur in motum, & sta-

& stagnatio ejus ac caseatio inhibeatur quantum possibile.

Infantes qui hoc morbo intereunt, striis subfuscè rubris notantur, quod imperiti ab Epilepsia intra ventrem contenta, **nemlich von der Schwehren-Noth im Leib**, deducunt, & Epilepsiam à cerebro ortam cum depravato,& ab acido corrupto & alterato sanguine, cujus striæ istæ signum sunt, confundunt.

II.

Non rarò tam infantes quam adultos adoritur morbus, morbillis ferè haud multum absimilis, maculæ videl. rubicundæ & elatæ, non secus ac si urtica cæsæ essent, cum ardore & pruritu, aliis die Nesselsucht/ hunc frigus præcedit ac si febrilis instaret paroxysmus, cum angustia cordis, hinc à purpura miliari non longè differens.

Cura blando perficitur sudore cum sæpius una nocte cedat, nec raro ultra quatuor dies affligat, quippe ab acido volatili singulariter corrupto originem trahat.

III.

Hæc ipsa prægressa rectà *nos ducunt ad explicandam morbillorum & variolarum* abstrusam aliàs *naturam*, cum harum & fiendi modus & actus cum affectibus prædictis in quamplurimis conspiret.

An-

Angit inevitabilis ferè harum insultus omnes nationes Europæas, cum *causa omnibus communis* sit *lactis scil. nutritivi tam in quam extra uterum corruptela* hinc plerumque infantes & pueri, raro adulti affligi solent, in quibus tamen acor vitiosus per tempus occultari solet, donec singulari accedente dispositione fermentum simile extrinsecus haustum effervescentiam redintegret, acido scil. corrupto cum sale volatili massæ sanguineæ confligante, donec præcipitato & subjugato acido corrupto , spiritus vitalis ulteriorem separationem instituat, ac hinc inde per vasa capillaria, in forma pustularum corruptelam exprimat.

Morbus hic cum imminet, infantes noctu insomniis terrentur, inde excitantur „ raucescunt, oculi apparent obnubilati, & halitus eorum post biduum quid dulce spirat. Præterea non raro conqueruntur de capitis spinæque dorsi dolore, præcordiorum anxietate gravi, subsequente sæpius nausea, vomitu, siti immodica & continua potus querela , tandem die quarto vel quinto maculæ efflorescere incipiunt, insequentibus diebus in bullas exsurgentes , quæ si omnes egressæ sunt calor derelinquit, quam diu vero hic durat, tam

tam diu variolas nondum omnes egressas notabis, solent enim inæqualiter admodum plerumque egredi, hinc calor mensura sit quæ indicet an omnes egressæ vel an duplicato erumpere velint, ob sie nemlich zweywüchsig werden wollen.

Cum verò motus hic naturæ mediante calore perficiatur, hinc is adjuvandus tam internè adhibitis expellentibus, quam externo calore accedente, non excessivo tamen, cum lente non violenter fiat naturæ motus: Propterea que frigefacientia omnia tam interna quam externa vitentur, quantum enim calori, tantum crisi & spiritui vitali detrahitur, qui si natura fortis, nec materiæ morbosæ copia obrutus, per se morbum vincit, sed cum hujus fortitudo & vigor non semper nobis constet, hinc adjuvantibus in tempore ut succurratur securius est.

Proptereaque Excellentiss. Medici providè suadent, ut tempore grassantium variolarum præservationes compellemus, cum facilius non admittatur quam ejiciatur hospes, vel si planè præcaveri haud possint, attamen pabulum superfluum eis subtrahatur quo mitius tum affligant.

Huic

Huic verò intentioni ut satisfiat, *laudant Excell. Ettmüller & Bohn Mercurium dulcem* tanquam singulare hujus morbi alexipharmacum, tam præservans quam curans & viscosam pituitam acidam solvens, hac formâ propinatum. v. g.

℞. *Mercurii dulcis ritè parati* ℈. ß.
resin. jalapp. gr. vij.
myrrhae el. gr. v.
ocul. 69. gr. vj.
conserv. rosar. ʒ. ß.

misce & exhibe infanti 8. vel 10. annorum.

Potest verò dosis Mercurii dulcis, & reliquorum vel minui vel augeri pro ætatis ratione: at cum colocynthiatis & scammoniatis miscere caveto.

Si vero infans copiosa rudi bile repletum observetur, præstat exhibere *vomitorium ex sulfure antimonii* rite paratum, quod bilem corruptioni obnoxiam leni vomitu exturbat, ac ita occasionem præscindit futuris & erupturis variolis, vel citam variolarum adjuvat eruptionem, & tolerandum reddit morbi cursum.

Si vero hæc præsidia neglecta fuerint in principio, ac variolæ nunc erumpant, expulsio earum debita promoveatur, ad quam obtinendam admodum conducit ex seminibus expulsivis facta emulsio v. g.

℞. *Sem.*

℞. *Sem. card. bened.*
napi.
aquileg. ana. ℥. ij.
citri. ℥. j.
aq. fl. sambuci.
scabios. ana. ℔.

fiat s. a. emulsio sæpius propinanda, quæ si fortior expetatur, additis bezoardicis volatilibus aliisque fortificetur. v. g.

Tinct. bezoard.
salutis ex myrrha ana. ℈. j.
castorei ℈. ß.

misce.

Si diarrhœa sub eruptione concurrat, malum, hæc enim eruptionem restinguit, vel retrocedere facit: melius ideo ut sint quodammodo obstructi variolarum candidati, facile enim hoc suppositoriis corrigibile existit.

In hoc vero casu bezoardica moderatè adstringentibus maritentur. v. g.

℞. *Sem. aquileg.*
card. bened.
napi ana. ℥. j.
citri ℈. j.
nasturtii ℈. ij.
terræ sigillatæ.
C. C. usti ana. ℈. j. ß.
lap. bezoar. occid. ℈. ß.

misce fiat pulvis, qui dosi ℈. j. plus minus pro ætatis ratione *cum aq. card. bened.* præbeatur:

vel si liquida arrideant, *Tinct. bezoard. lapid. hæmatit. terræ catechu* &c. misceantur & cum idoneo vehiculo aut ordinario potu, convenienti dosi propinentur.

Aliàs si regressum faciunt & recedunt variolæ, tunc calor revertitur, ac diarrhæa insequitur lethalis, & rarò in hoc morbo moritur homo absque diarrhæa, nisi adsit malignitas, vel malè tractentur variolæ.

In hoc verò casu maxima adhibenda est diligentia ne homo moriatur: non verò præstantiora huc dantur remedia quam sæpius laudata *Essentia salutis*, *sive Tinct. mirrhæ castorei, croci, bezoardica, lapid. hæmatit. sal. volat. C.C. viperar. &c.*

Externè verò in auxilium vocentur vesicatoria quæ efficacissimam hic ferunt opem vulnusculis per aliquot dies apertis retentis, in quem finem *Empl. Norimbergense cum tantillo Empl. vesicatorii* misceatur, quantum scil. sufficere videtur ad irritationem, ac ita vulnuscula aperta serventur pro lubitu, & donec variolæ rursus egressæ, & retractæ è corpore observentur.

Hic morbus adultos plerumque quos prehendit, gravius affligit quam infantes, tam ob cutis densitatem & materiæ crassitiem, quam ob inquietem & motum:

motum: quo quis enim tranquillius jacet, eo securius evadit. *Ratio docetur in Medicina Statica.*

Hæc si quis non credat, vel contra sentiat, ille non solum ut moris est ægros invisat, sed apud illos dies noctesque persistat, & ut veterum Medicorum discipuli ægrotis ipse assistat, & omnia diligenter observet, atque in variis morbis varia deprehendet aliter se habere quam imaginantur sibi Alexandrini. At cum horum discipuli sint admodum delicati & præceptores ipsi utplurimum imperiti & timidiut discipulorum inquisitiones & judicia revereantur, hinc tandem accedunt Empyrici, vel Anus, aut Alchymista qui confundit nostros Medicos magno cum dedecore Medicinæ rationalis, cujus pars est Alchymia erudita sive Philosophia naturalis quam Arabes, Arnoldus, Bernhardus, Basilius, Helmontius & alii exercuerunt.

Morbilli die Masern oder Röteln / eadem habent signa, & eandem curam cum variolis.

Ante omnia vires conservandæ pauco sed optimo cibo & potu.

Nec ut supra monitum natura nimium impellenda, cum non vi sed successive fiat naturæ motus, nec nisi secundum dies criticos velut quarto, septimo, nono, undecimo &c.

secernatur materia separata, & sui juris facta, ac venis propterea hostili.

Variolæ tamen morbillis ob materiæ crassitiem periculosiores sunt. Ex variolis tamen securæ magis sunt albæ, rubicundæ vero & subfuscæ cicatrices relinquunt præter omnem adhibitam diligentiam, nec præterea sunt absque periculo, præprimis circulis lividis vel similibus notatæ.

Ratione potus convenit *Decoctum lentium cum ficubus & pauco fœniculi*, mediante aquæ & vini ana factum ac pro appetitu bibitum, vel item *stercus equinum* in ordinario expressum potu insignem præstabit opem.

Si tandem gravior acrimonia sub eruptione vel variolarum vel morbillorum *epilepticos* exsuscitet insultus, qui post eruptionem persistant, (in principio enim & ante eruptionem neminem terreant cum sint sine periculo,) ac tum malum omen portendant, tum *liquor C.C. succinatus sal. volat. cran. human.* &c. sibi paria vix habebunt, in robustioribus vero *specif. cephalicum ex cinnab. nativa cum sale volat. cran. hum.* &c. omnem paginam absolvent. Nutrix vero in potu ordinario *gelatinam C.C.* diligenter tunc assumat.

Vomitus si post excretionem variolarum recrudescat, (in principio enim tolerabilem vario-

riolarum curſum indicat,) ac ita variolarum regreſſum ad interiora monſtret, tum *bezoardica tinctura anodyna maritata inſignem opem præſtant*, mitigatis namque ſymptomatibus ita exſurgit natura, ac ſæpius tum in ſomno variolas cum leni ſudore propellit.

Sic & *in diarrhæis* quæ tam in augmento quam in ſtatu utplurimum funeſtæ ſunt, propter egreſſum quem plane remorantur, hæc eadem *tinct. anodyna bezoardicis remixta* malignitatem humorum temperat & mitigat, ac per cutim exigit potenter.

Hæmorrhagia nimia ſi ab initio jungatur, amuleta ex bufone excellunt, actu vero frigida in epithematibus curioſe vitentur.

Principalis omnium cura in legitima conſiſtit expulſione, ſi enim in hoc opere natura deſes, nec arte juvetur, varia tandem remanent mala per vitam ſæpè non corrigenda. v.g. ſi in Pulmonibus ſtagnatio fiat, oriuntur inde aſthma, & tuſſis, ac tum reiteranda expellentia de novo. Hoc verò tum non per variolarum expulſionem, ſed per inſenſibilem fit tranſpirationem, quæ ſi intra dies 20. non contingit, idem fit quod in pleuriſi & peripneumonia videl. phthiſis ſequitur & hectica. In hoc verò caſu generoſiora exhibeantur pectoralia, *balſamus ſulfuris ſuccinatus*, *anti-*

 monia-

moniatus, *spirit. salis armoniaci anisatus* & similia.

Si post variolas artuum dolores remaneant exhibeatur *Decoctum ligni sassafras cum passulis, essent. myrrha, liquore C. C. succinato &c.* nec externa antiarthritica negligantur.

pro defendendis oculis fiat tale collyrium. v. g.

℞. *Aq. rosar. fœnic. ana.* ℥. ß. *sacchari Saturni* ℈. j. *perlar. præpar.* ℈. ß. *croci, camphor. ana.* ℈. ij.
ml. pro collyrio, vel sola *aq. rosar. cum multo croco* illinatur.

In faucibus defendendis gargarismus repetitus instituatur factus ex *mucilag. sem. lini, cydon. syr. de liquirit. jujubis, papav. errat.* & similibus.

Tandem singularis matrum cura est, ne infantes cicatricibus iisque copiosis devenustentur, inque hunc finem varia tentant, sed singulari hic methodo opus est ne vel tardius hæc applicentur, vel tardius maturatæ aperiantur variolæ, vel nondum maturatæ à parvulis deglubantur.

Curiose ergò maturitatis tempus notetur, quod plerumque die septimo, die undecimo, vel die decimo tertio accidit, quando scil. variolæ in medietate deprimi incipiunt, ac tum acu, inprimis argentea si quis majores vires

inesse

inesse persuasum sibi habeat aperiantur, & pus exprimatur, ne carnem profundius exedat, crustæ verò subnascentes haud removeantur ne iisdem cicatricibus symbolum addant, sed *butyro caprillo cum camphora & croco* remixto diligenter inungantur, vel hoc *D. Fausii linimento* quod v. g.

℞. *Olei amygd.*
lilior. alb. ana. ℥. *j.*
ovor. ℥. ß.
pingued. human. ℥. *iij.*
sperm. ceti ℥. *ij.*
farin. oryzæ.
lupinor. ana. ℥. ß.
lythargyr.
sarcocoll.
sacchar. ana. ℈. *ij.*
rar. bryon. pulv.
ireos flor. ana. ℈. *j.*
myrrhæ el.
asa dulcis ana. ℈. *j.*

Pulverisata cribrentur & misceantur in mortario calido diligentissime, exprimantur fortiter & serventur.

Internè verò ad exsiccationem promovendam detur *pulvis oculor. cancri cum myrrha*, ac sine notabili fovearum vestigio variolarum crustæ decident.

Digbi ante variolarum eruptionem admodum commendat *folia auri toti faciei imposita & oleo amygd. d. humectata*, quod in ancilla sic probatum dicit, ut dimidia faciei pars, quæ his tecta fuerit salvata sit, reliqua vero foveis deturpata.

Interim tamen alii *oleum amygd. d.* ad maturationem potius , *oleum verò ovorum* post aperturam ad explanationem fovearum conducere asserunt.

Ast etsi jam dictis ad fovearum maculas præcavendas rarò absque notabili effectu utamur, præprimis ubi materia vitiosa non adeo copiosa, attamen si massa sanguinea enormiter corrupta sit, ac malignitas gravior, nil impediet quo minus foveæ deformes relinquantur ac facies deturpetur.

IV.

Si ex nutritione vitiata, vel ex neglecta balneatione, *scabies*, *achores*, *lactumina vel crusta lactea oriantur*, multum intest quo legitimè expellantur.

Balnea & sudores repetantur, nulla namque scabiei major nutricula quam sordities , nec hostis major quam mundities , & quicunque scabiosi balnea metuunt difficulter sanantur, etsi alii sint qui contra sentiant.

At expulsio procuranda quovis modo, tam per

per sudorifera interna, quam per externa balnea, prægressis tamen prius si opus legitimis purgantibus.

Præterea admodum *laudatur sperma ceti* sæpius vel singulo mane exhibitum, cum hoc aliquoties scabiem quasi leprosam curasse observatum fuerit.

Sic & diuretica non minimam præstabunt opem, & ex his *spiritus salis volatilis*, qui per urinas serum corruptum & muriaticum potenter evacuat. Ex corruptione enim concoctionis tertiæ, salva manente prima & secunda, plerumque ortum trahit, & *hinc contagiosa non solum in alios homines, sed & ex uno unius hominis membro in aliud*: Sicuti testatur *Helmont*, qui *causam & vitium in contagione virulenta pelli propria locat, quaque pellem saltem inficiat, sic ut cutis nequeat alimentum sibi deputatum in propriam vertere alimoniam, sed potissimam ejus partem in salsum contagiosumque ichor traducat, hinc topicis ferè solis pruritivum istud sal necari posse contendit*, quale *è sulfure*, additis *radicibus hellebori albi, & baccis lauri*, paratum, quod omnem propemodum pellis scabiem contagio inimicum tollere prædicat: cui non incommodè balneum substituere possumus quod v. g. fit ex

Fol. oxylapati m. ij.
boni Henrici. m. j.
sabinæ. m. ß.
radic. Helenii ℥. ij.
helleb. albi ℥. j.
sulfur. vivi ℥. j. ß.
bacc. lauri. ℥. ß.
rasur. ligni quajaci m. ij.
surfur. tritici m. iiij.

Concisa & sacculo inclusa coquantur cum aq. font. pro balneo, vel cum lixivio ex cineribus sarmentor. vitis si fortius expetatur, & scabies rebellis & maligna.

Si pustulæ cum calore & tensione excrucіant, superponantur *folia plantaginis viridia*, vel sicca, aquâ propriâ rursus humectata, vel *furfur tritici* cum aqua decoquatur, ac de decocto huic manus vel pedes ubicunque dictæ pustulæ excruciant, immittantur.

Si post tale balneum sanies effluit bonum, si vero dolor tensivus denuo molestet, illinantur pustulæ *butyro caprino cum octava parte camphoræ* mixto.

Lactumina der Anſprung / si recedunt, graviora exinde emergunt mala, velut ex variolis, retrogressis ferè, ubi è contra alii quibus diligenter expelluntur vel naturâ vel arte, admodum sani postmodum evadunt.

Si ve-

Si verò crusta sit admodum spissa & tenax, externa simul accedant , ac tum fiat ex *oleo amygd. dulc. cum oleo tartari subtilis litus* qui illinatur blandè, postea verò ubi crusta remota, & sanies linteo *aq. sperm. ranar.* humectato, absterſa fuerit, inspergatur talis pulvis, v. g.

℞. *lapid. calamin. pulv.* ℥. j.
flor. sulf. antim. ℈. ij.
cerussa. ℥. ß.
salis tartari gr. xv. misce

Vel ℞. *ung. de ceruss. camphorat.* ℥. ß.
sulfur. antim. ℥. ß.
salis tartari ℈. ß.

plus minus prout acrius expetatur, ac ipso illita scabies citius exarescere desideretur.

Si saturnina remisceantur, non absque majori efficacia dicta medicamina operabuntur. v. g.

℞. *sulfur. antimon.*
sacchar. Saturni.
ciner. tabaci ana. ℥. ij.
ung. alb. camphorat. ℥. j. ß.
Mercurii dulcis ℈. j.
olei camphor. ℥. j.

misce.

Exc. VVedelius admodum laudat pinguedinem viperarum, cum qua elephanticam faciei sca-

ſcabiem,cum oculis rubicundis, inflatis & purulentis,manus item furfuribus horridas, ſicca uvidaque uligine ſcorbutica infectas aliquoties curaſſe aſſerit.

Alias in leviori pellis virulenta & contagioſa ſcabie non datur præſentius remedium quam hoc ex Mercurio factum linimentum, v. g.

℞. *Mercurii vivi ℥. j.*
Olei lauri ℥. j.
ceruſſæ ℥. ij.
camphor. ℥. ß.

miſce.

Si grandiores tumores circa capitis confinia protuberant, pro eorum diſcuſſione applicetur: *Emplaſtrum de meliloto cum oleo philoſophor. malaxatum*, vel *Empl. de galbano croceato Mynſ. cum Empl. de meliloto miſceatur*, & per tempus applicetur.

Si verò impexa porrigine fœdatum caput exſtet, ſequentem methodum ſi ſerves non aberrabis, primo itaque recipe *butyri recentis inſulſi ℥. ij. vitrioli albi ℥. ij.* miſce : hoc unguento inungatur porriginoſum caput per tres dies, quarto die probè eluatur caput *lixivio bis transfuſo*, in quo infuſa fuerint *chamomilla, bethonica, leviſticum, hypericon, radix oxylapati, bardana, fœnugræcum &c.*

Poſt-

Postmodum capite abstersó, capillos extrahe, ac tunc unguentum præscriptum diligenter inunge rursus per tres dies, postea lixivio dicto itidem rursus per tres dies, postea lixivio dicto itidem rursus ablue, ac capillos, extrahe: si vero capilli isti fortius inhæreant, fiat tale Emplastrum. v. g.

℞. *Picis alb.* ℥. ij.
sutoria ℥. iiij.
colophon. ℥. ß.

liquata calide linteis inunge, ac maculis porriginosis impone, ac per diem, & noctem relinque, postea abstrahe ac capilli adhærent, hoc itaque bis vel ter repete donec capilli omnes porriginosi sint extracti.

Postea verò ad consolidandas maculas sequens linimentum inunge. v. g.

℞. *ung. rosac.* ℥. j.
olei succini.
juniperi.
therebint.
lumbric. terr.
philosophor. ana. ℥. ß.
strigmentor. equi ℥. ij.

misce, hoc mane & vesperi loca pilis denudata inunge, ac capilli feracissimè pullulabunt.

Si levis porrigo extractionem capillorum haud requirat, hoc solum sufficiet. v. g.

℞. *Picis alb.* ℥. ij.
axung. porci ℥. j. ß.

sul.

sulfuris antimon. tartarisati ʒ. ij.
arsenici cum nitro fixati ʒ. j.

misce, fiat unguentum.

V.

Est & alius infantilis morbus *Sirialis* dictus, ex quo ipsis caput calet, oculi rubedine suffunduntur, vigiliæ molestant, ac atrophia tandem accedit.

Curatur hic affectus si *folia plantaginis*, *lactucæ*, *vitis*, *cucumeris*, *cucurbitæ*, vel *cucurbita ipsa* concisa capiti apponatur vel fasciis submittatur.

VI.

Non rarò *cutis virulentum contagium*, alimentum corpori ita detrahit quo *atrophiam* incurrant infantes: in hoc casu sume *gallum Indicum* juniorem, hunc *deplumatum ac exenteratum* repleas *hordeo mundo*, cui *sarsaparillæ* ℥. j. addita sit, tum verò decoque ad casum carnium, ac ex contuso gallo expressum succum propina continuo absque omni alio & cibo & potu, accedente simul balneo ex herba cruciata, ac certo curabitur infans.

Si vero ab infimi ventris obstructionibus ortum videatur hoc malum, *Barbettus* jubet propinare *liquorem tartari* in ordinario potu, singulis vero tribus vel quatuor hebdomadi-

bus

bus illos purgare, externè vero bis vel ter de die ventrem inungere hoc linimento satis experto. v. g.

℞. *ung. dialth. compos.*
de arthanit. ana. ℥. ß.
martiati ℥. ij.
olei muccagin.
philosoph. ℥. ß.

misce.

Si vero lactearum venarum obstructio pertinax sit, & ventris durities ac intumescentia non remittat, porro commendat seqq. rotulas, v. g.

℞. *Chalyb. præp.*
Oculor. 69. præp. ana. ℈. j.
tartari vitriolat. ℥. ß.
lapid. prunell. gr. xv.
spec. aromat. rosat. ℈. j.
sacchari albi. ℥. ij.

fiant. l. a. Rotulæ.

Si hæ sæpius licet exhibitæ malum haud tollant, reserantia fortiora, præcipitantia vel absorbentia alternatim porrigantur, qualia de spleneticis sufficienter tradita invenies.

Quo vero dicta hæc in actum promoveantur, fiat simul balneum ex cruciata antea laudatum, vel hoc. v. g.

℞. *quis-*

℞. *quisquiliarum ab aqua reject.*
herb. petasit. ana. m. iij.
radic. rubi num. iij.
caput & pedes vervecis unius.

f. s. a. Balneum, caput videlicet & pedes decoquantur ad carnium casum, postea immittantur reliquæ species sacculo inclusæ & simul coquantur: Actum singulo mane balneo calido insideat æger per novem dies, posteaque balneum in flumen effundatur post occasum Solis. Aqua verò mane ante Solis ortum collecta & ex eodem flumine depromta sit.

VII.

Sæpius à *catarrhis visus & oculi afficiuntur*, & ulcerantur, nemlich sie schweren ihnen zu, ac tum *lacte materno vel aqua rosarum aperiendi*, si verò sæpissimè hoc recurrere soleat, *nucha* linteola *spir. vini*, *vel quod melius Essent. succini madida imponantur*, *& caput ac pedes diligenter illis laventur hac essentia*.

Vel item ex *albumine ovi cum camphora* fiat linimentum, addita *succi sempervivi majoris* debita quantitate, ac cum petiis applicetur. Aut plantis pedum imponatur *Empl. ex butyro & allio* contusis confectum.

Dantur verò etiam externæ causæ, ob quas oculi læduntur, v. g. cum quid incidit, vel cum Solem vel lucem nimium inspiciunt, tumque

visus

visus debilitatur & oculi facile ulcerantur. Sic si infantes nondum unius anni specula multum inspiciunt idem accidit, propterea hæc impedimenta removeantur.

Nutrices verò itidem curiose hic observent quid lactenti nocere queat, sic v. g. aliquæ à vino, aliæ ab aceto, à lacte, lactuca & similibus, sibi temperabunt, à frigore item, ab humido &c. quæ omnia diligens & curiosa mater observet, & si haud intelligat, Medicos vel obstetrices consulat, vel quod melius liberorum multorum matres. *Obstetricum namque communis perversus mos est, ut id cujus notitiam haud habent, parvi æstiment & vilipendant, nec ferant ut alii simul consulantur.*

Quo *dentitionis laboriosum & periculosum sæpè negotium* promoveatur, & dolor plerumque conjunctus mitigetur, nec inde nervorum universum genus simul vellicatum convulsiones excitet epilepticas, omnis diligentia adhibenda.

Hic bonum est, si salivæ fluxus jungatur, scil. wenn sie viel geuffern / nec hoc impediendum cum per se remittat, & si sistatur, facile epileptici insultus accedant.

Si febrilis æstus dentitionem com[it]ari solet, cum vigiliis & inquietudine, tum *folia lactucæ,*

tabaci viridia pedum plantis applicentur, capiti vero *folia vitis*, *salicis*, *plantaginis*, *cucurbitæ* &c. apponantur.

Alvus servetur aperta vel clysmatibus vel suppositoriis, *ex Hippocratis enim observatione minus illi convulsionibus tentantur quibus alvus crebro demittit.*

Si verò diarrhæa fortis accedat, ei resistatur acrimoniam temperantibus ac absorbentibus *è C. C.* paratis vel similibus.

Quo verò *gingivæ minus sensiles, simulque molliores reddantur*, crebrò *eis masticandum præbeatur frustum lardi* optimè fumati, vel *frustulum radicis althea, in aqua malva* maceratum.

Externæ verò maxillæ illinantur *axungia leporis, butyro caprillo &c.* quod si fortiora desiderentur, *cerebrum leporis coctum, cumq; melle permixtum* ceu unum ex potentissimis remediis gingivis illine, vel hunc *Cnöfelii Balsamum* commendatum sæpius inunge. v. g.

℞. *butyri majal. non saliti ℥. j. ß.*
pingued. gallin. ʒ. ij.
succi cancror. fluviatil. express.
sedi majoris ana. ℥. j.

Coque ad consumptionem humiditatis in diplomate, remanentiæ adde

sanguinis è crista galli incisa recentis. ʒ. j.

misce

misce, & post unam aut alteram reiteratam ebullitionem expressis adde *sacchari candi* q. s. pro dulcore: misce.

Si verò cuticulæ tenacitas egressum diutius & cum periculo remoretur, protuberantia verò gingivæ superior candida, dentis jam proximè absconditi signum exhibeat, Paræus jubet scalpello eam incidere, quod alii ceu expertum item commendant. *Videatur Ettmülleri valetudinarium infantile.*

IX.

Sub lingua non raro tubercula oriuntur, *ranula* dicta, quæ in ulcera degenerant, ac impedimento sunt; ut difficulter sugant parvuli.

His in principio occurrendum antequam ulcerentur, in hunc verò finem conducit *butyrum caprillum cum octava camphoræ* parte commixtum & diligenter inunctum, vel sub mento etiam applicatum.

Si tandem exulcerentur, scalpello aperienda, ad purificationem verò tum, & insequentem sanationem illinatur sæpius *syr. de Veronica cum pauco camphoræ*, quæ hic insignes usus præstat tam leniendo quam tumores absumendo & consolidando.

Si glandularum colli tumor anginæ metum incutiat, idem *butyrum caprillum cum camphora* externè illitum opem fert, ac est polychresta medicina in variis gingivarum, & maxillarum tam internis quam externis tumoribus.

Tumores reliqui *in nucha* & circa caput oriuntur, plerumque à scabie vel lactuminibus retrogressis, vel cum illa egressum moliuntur, post quem per se remittunt.

Si verò à retrogressis lactuminibus hi tumores oriantur, tum melius est ut ad exulcerationem perducantur. Si verò hæc propter dolores vel alias incommoditates metuatur, tum vide num setarum ope, ob mit fleißigem Bürsten/ transpiratio promoveri possit. Vel *nitrum cerevisia solutum* cum petiis calidè applica, quod calorem extrahendo, tumoremque consumendo effectum dabit non contemnendum.

Internè verò sudorifera sæpius laudata volatilia non omittantur.

Præter has exulcerationes etiam reliquæ oris partes, fauces videlicet, lingua, vel etiam Oesophagus ipse, pituita quadam alba subducitur, unde parva copiosa enascuntur ulcuscula *Aphtæ* appellata. Harum origo cum à lactis acescentis corruptela in stomacho, & inde exsur-

ſurgentibus halitibus accidat, conſultum eſt ut fomes è ventriculo maturè ejiciatur, & nutrix ſæpè cauſam ſuppeditans ſui curam habeat, & ſi eryſipelate afficiatur, ſudoriferis & Venæſect. correctionem inſtituat, quo cauſa mali ſubtrahatur, præprimis ſi cacochymia, & ſcorbutica diſpoſitione ſe affectam ſciat.

Quo vero hæ aphtarum moleſtiæ, quia lactationem infantum maximè impediunt, obque id periculoſæ removeantur, convenit optimè *Decoctum Veronicæ cum melle* in aqua ſimplici factum pro ore eluendo.

Vel Recipe *cremoris lactis dulcis caprilli* ſi haberi poteſt, cochlearia 6. *foliorum ſalviæ cruciatæ* num. 6. hæc inciſa cum cremore coquantur leniter, ad butyri decoctionem & brunitatem, tunc per linteolum exprime in aquam frigidam, & coagulabitur butyrum, de quo tum ſæpius piſi magnitudine ori infantis immitte, & ulcuſcula cum cute alba abſcedunt: Si efficacius hoc velis adde *parum camphoræ* & in vaſe lapideo ſerva: alias item *butyrum ſalitum cum camphora* in hujus defectu ſubſtitui commode poteſt.

Si hæc ſucceſſum optatum haud edant inſtar omnium erit *linimentum ex melle cum ſpir. ſalis tantillo* ſubinde illitum, addito pauxillo

succo vel rutæ vel salviæ, camphora, pulvere nucis moschatæ &c.

Nares quando obstruuntur butyrum recens immittatur, alias difficulter sugunt, ac potus asperam arteriam facile illabitur.

Si Uvula laxatur, vertici diligenter instilletur *Essentia succini* vel *spir. vini*, vel *ovum ad duritiem coctum & per medium scissum, ac pauco pipere aspersum calidè applicetur & apponatur*: facilè verò hoc accidit cum eis repentè & quidem vi papilia detrahitur, hinc cautè tractandi tenelli.

X.

Vermibus repleti infantes noctu multum bibunt, vexantur insomniis, inquieti linguam sugunt, tussiunt, nares scabie fœdatas, & similia multa experiuntur.

Van Helmont in genere hic laudat *Mercurii vivi decoctum* pro lubitu propinatum.

Ast cum diversa dentur vermium genera, opus quoque erit singulorum instituere considerationem.

Lumbrici die Spulwürm / ob signaturam ita dicti optime necantur myrrhinis, qualis v. g. est *Tinctura salutis*, & similia purgantibus quodammodo remixta. Sic

℞ *Radic. mechoac.*
jalappa.

carol.

corallinæ
C. C. usti ana. ℥. ß.
myrrhæ. ℈. j.
olei citri still. gutt. v. misce, fiat

Pulvis cujus dosis variat pro ratione.

Vel ℞. *sem. cannab.* ℥. ß.
citri. ℥. j.
aq. flor. persic. ℥. iiij.

fiat Emulsio, cui adde corallinæ,
C. C. usti ana. ℥. ß.
spir. citri.
tinct. myrrhæ ana. ℈. j.

misce pro 3. dosibus.

Vel ℞. *lapid. prunell.*
corallinæ.
C. C. sine igne ana. ℈. ß. misce.

Vel ℞. *spec. diaturb. cum rhabarb.*
corallinæ ana. ℥. j.
cinnab. antimon.
salis volat. C. C. ana. ℈. j.

misce, detur à ℈. ß. ad ℈. j. plus vel minus pro ætatis ratione.

Si infantes sint nauseabundi, externe umbilicus, venterque inungantur *oleo Maxvelli ex aloe, myrrha, & felle tauri destillato*, vel *Vnguentum Iessenii* umbilico superimpone, aut *pomum colocynthidos discissum & cum felle tauri frixum* calide quam ferre æger poterit, applica aliquoties repetendo.

Helmontii sententiam, videlicet quod quo fermentum fellis haud pertingat lumbricorum extet patria, à scopo haud alienam indicant omnia bilem confortantia amara scilicet, quæ utplurimum lumbricorum hostes existere experientia docuit: cum enim hoc principale fermentationis instrumentum in infantibus copioso sæpe accedente lacte acescente obruatur, non mirum fœcunda exinde propullulare putredinis producta, vermes scil. à quibus alimentum interceptum, vel variè alteratum, aut stagnans, glandulasque mesenterii infarciens cum abdominis sæpè protuberantia, ac ita denegato nutrimento atrophiam contrahat, accedente plerumque alvo laxiore.

Quemadmodum verò ab his in prima concoctione vel primis viis nutrimentum invertitur & corpori detrahitur, sic datur & aliud vermium genus quod id in ultima digestione demum corpori aufert, ac *comedones* propterea vocantur, cum nutrimentum comedendo largius absumant. *Crinones* etiam audiunt, quod sub crinium forma sæpius per cutis poros prominere soleant.

Horum *cura fit* tam præservative quam curativè *per balnei repetitum usum*, quod optimè fit *ex aquâ dulci cum modico melle*, quo hujus dulcedine allecti vermiculi per poros capiti-

bus

bus suis prominentes commode scalpello vel crusta panis acuminata, vel unguibus abradi possint, eo verò in loco ubi vermiculi abrasi fuere, oriuntur ulcuscula parvula à parte vermiculi relicti, quæ tamen per se intra diem septimum sanantur.

Alii optimo cum effectu *fuliginem camini cum melle & lacte mixtam dorso illinunt*, postea vero *aquâ decoctionis Mercurii* sæpe abluunt, ac his sæpius repetitis comedones auferunt.

Accidere verò non rarò solet, quod quo plus mediante balneo alliciamus & extrahamus dictos vermes, tanto plus de novo regenerari ansam demus, magna cum admiratione. In hoc verò casu detur *balsamus sulfuris imprimis succinatus* legitima & repetita dosi, ac felicissimè curantur, illi verò quibus hic balsamus exhibetur, toto corpore ejus odorem spirant.

Est & alius vermis qui hinc inde per tumores se prodit, & tandem exulceratur, ac tum mox hic sanatur rursus, mox vero alibi de novo exulceratur, **nicht anders / als wie die Pferd so dem Wurm haben :** curatur verò hic vermis *balsamo sulfuris*, tam internè quam externè adhibito, & *decocto Mercuriali propinato.*

Multi præterea in verminosa intestinorum constitutione admodum laudant *Mercurium*

dulcem, at hunc infantibus non tutò propinari *Glauberus p. 2. Furn. Phil* defendit, cum eorum ossa & nervi nondum firmati sat sint.

Interim tamen si expellentibus maritetur, laus ei denegari minimè nequit, principaliter in paulo robustioribus, nihil enim sub Sole vermibus plus adversari Mercurio quovis modo adhibito *van Helmont* toties inculcat, etiam *solo potu, quippe qui necet lumbricos & ascarides universas, existentes etiam quo potus ille nunquam perveniat*, ulcera verò verminosa curet sola ejus affusione.

Dulcia ad vermes necandos minimè prosunt, nisi ut eis decipiantur, ac sub iis fel & venenum contra vermes abscondatur.

Pediculi item huc referantur: necantur verò illi in capite *decocto nicotianæ sylvestris*, sive *hyoscyami lutei*, vel item *Decocto fol. tabaci cum lixivio facto.*

Vel sume *cocularum do Levante* num. octo, contusa frixentur *cum butyro*, ac expressum servetur, si hujus tantillum capiti illinas subito moriuntur pediculi quos modo linimentum hoc attingit, si vero locus aliquis in capite hoc linimento haud illitus restet, omnes reliqui pediculi se illuc congregabunt, hinc diligens sit inunctio quo totum caput, parce tamen inungendo, attingatur. Quo

Quo verò tum ulterius lendes à capillis separentur *cum lixivio & sapone veneto diligenter abluantur*. *Pro præservatione à pediculis amuletum* suppeditat *camphora*, hanc qui secum gestat pediculis raro corripi experientia docuit: quod idem præstat *Zibethum* indusio vel vestibus inunctum.

XI.

Epilepsia si infantes adoritur, probè observandum *num à variolis, vel dentitione, vel erysipelate, vermibus, flatibus, aut* simpliciter *à cerebro* ortum trahat, absque hac enim cautela omnia irrita deprehendes.

Si à variolis erumpentibus, expulsioni earum insistendum, sæpius accidit vomitus, & tum cessat epilepsia; præprimis si alvus libera.

Si à dentitione alvus fluida, bonum portendit.

Si ab erysipelate & vermibus, expulsiva exhibeantur.

Si à flatibus quos murmura, ructus & ventris crepitus indicant, tum clysteres, suppositoria &c. opem ferunt.

Si à

Si à cerebro ortum ducat epilepſia, malum eſt, ſæpè namque recurrere ſolet, & plerumque membrum aliquod vel incurvatur vel claudum redditur.

In genere minera morbi ſi in primis viis hærere ſuſpicetur, eliminetur mediante *ſulfure antimonii*, poſtea verò antiepileptica generoſiora in uſum veniant. Inter quæ hic excellunt *Eſſent. myrrh. Tinct. caſtor. ſpir. ſalis armon. ſal. volat. oleos. liquor C. C. ſuccin. Eſſent. ſuccini, hyperici*, externè *oleum ſuccini, roris marini* &c. v. g.

℞. *Aq. flor. thiliæ.*
beton.
fœnicul. ana. ℥. ij.
Tinct. ſuccini.
ſpir. ſalis armon. ana. ℈. j.
Eſſent. myrrhæ.
caſtor.
anodyn. ana. ℈. ß.
flor. hyperic. ʒ. j. ß.
ſyr. de betonica. ʒ. iij. miſce.

hoc cochleatim ſæpius propina.

Si pulvis arrideat,

℞. *Cinnab. nativ.*
antimon. ana ℈. j.
ocul. 69. præp.
ſmaragd. præp. ana. gr. xv.
ſalis C. C. vol. ℈. j.

laud.

laud. opiat. gr. ij.
camphor. gr. v. misce.
Dosis ℈. ß. ℈. j.
Vel ℞. *Salis. C. C. vol. gr. xv.*
C. C. sine igne ℈. j.
magister succini ℈. ß.
misce, Dosis ℈. ß. ℈. j.
Vel ℞. *Salis. vel. Cran. human.* ℈. j.
magister. succini.
glaura Augurelli.
Cran. human. philosoph. calcin. ana. ʒ. j.
olei. lavendul.
rorismarin.
succini ana. gutt. iij.
misce, fiat pulvis.

Externè spina dorsi illinatur diligenter hoc, v. g.

℞. *Olei lumbric. terrestr.* ℥. ß.
castorei.
succini.
lavendul. ana. ʒ. j.
spir. salis armon. ʒ. j.
misce.

Naribus admoveatur sæpius *spir. salis armoniaci*, vel *tinctura castorei cum menstruo volatili* extracta. Præterea optime conducunt fonticuli in nucha.

Ante omnia hic notetur, ne pueri mormolyciis, spectris vel similibus minitentur, præterquam enim quod hoc noctu sæpe eis terrorem incutiat,

cutiat, vel etiã convulsiones epilepticas causet, *id mali plerumque habere solet, qu dper omnem vitam timidos reddat, imprimis noctu ne unquam cordati evadunt. Potius ideò timor de spectris eis adimendus*, quo loco ignota noctu frequentare discant absque timore, è contra vero timor erga Deum, erga Parentes, Præceptores ac Præpositos eis injungatur sedulo.

XII.

Curiosum fascinationum opus hic trutinandum venit, quippe non raro tenelli his afficiuntur, cujus signum ejulatus nimius, inquietudo, atrophia, sudores continui in fronte præprimis, ac venæ frontis elatæ.

Modus actionis vel oparationis abstrusus nec cuivis credibilis. *Nam nec inprimis, n. c secundis, ne tertiis vel quartis qualitatibus hæret.*

Fit verò per oculos & aspectum. Hoc autem qui intelligere vult, cum oportet rudimentorum naturalis Magiæ non esse imperitum, sed Medicinæ insuper staticæ & doctrinæ de spiritibus esse gnarum: Principia verò qui petit, aut opponit ex hodierna Philosophia corporali, ille sanè stultescit.

Fit vero ut dictum fascinitio non ore, licet sæpius per halitũ, sed plerumque oculis, non raro etiam solâ præsentia, ubi halitus noxii vel inimici de toto corpore insensibiliter emissi lædunt. Men-

Menstruatarum autem omnium ferè natura fascinatrix, maxime tamen scortarum vetularum, quæ vel per morbum, vel per senium mensibus non amplius purgantur, & tam plerumque fascinatrices evadunt.

Dantur etiam quæ omni tempore sunt fascinatrices vel fluentibus aut subsistentibus mensibus; *Sic novi fuisse quandam vetulam, cujus filiam & neptem, ac totam quasi integram familiam non fluentibus solum mensibus sed omni tempore fuisse fascinatricem comper. um erat; his supercilia erant conjuncta, hæ cum accusarentur de se facta cujusdam fascinationis, libenter de suis vestibus quid concedebant, ut hoc suffirentur infantes fascinati ac ita restituerentur.* Atque hæc malitiosa naturæ indoles ipsis benè nota erat, notum etiam ipsis quod, si aliquid de suis vestibus pro suffimento darent, hoc medio curarentur infantes.

Hæc peculiaris natura fascinatrix est, & potest per rationem ab illis inhiberi, si nomine Dei infantibus benidicant v. g. **Daß dich Gott behüte.**

Fit item sæpius quod hæ fascinatrices teneras plantas inficiant, ut si in agro hoc fiat, exactè centrum observari possit quo fascinatrix pedem fixerit.

De menstruatis aliis quæ acetum, cerevisiam

ſiam vel vinum vappeſcere non raro, quando tractant, faciunt, non hic dicendi animus.

Sic & invidiæ faſcinum ab his vix differt, quod etſi multis paradoxum eſſe videatur, equidem tamen rem certam eſſe conſtat, licet in quatuor elementaribus non hæreat qualitatibus.

Certiſſima faſcinationis cura habetur ex ſuffimento à faſcinatricis veſtibus, volentibus nolentibus, ſcientibus vel ignorantibus deſumpta particula facto; modo nota ſit faſcinatrix. Si verò hæc nota haud ſit, ſuffiatur infans *myrrhâ*, *thure*, *ſuccino*, *origano*, *anthyrrhino*, *capillis Veneris* &c.

Quo verò ab hac malo tenelli præſerventur multi laudant *corallia* appenſa, ſed hæc longè antecellit *Electrum minerale immaturum ab Helmonte & Polemanno* adeò commendatum, vel *caput allii* aut *fruſtulum panis* geſtatũ, vel item *Carlina ſive chamæleo niger* tempore convenienti collecta: ſed tum aliorum infantium conſortium vitet, quia eos debilitat faſcini adinſtar ſubducendo illis ſpiritus, actionibus vitalibus deſtinatos: geſtantem verò confortat & pinguefacit, niſi quod puſillanimum & timidum eum reddat: (cum faſcinum etſi ſpriritualе quid ſit, tamen agat in facultates & actiones corporales non verò ſpirituales,

Res

Res mira creberrimis exemplis comprobata: ejusdem verò operationis est hæc radix in bestiis jumentis que laborantibus vel in agro sub aratro vel in via sub onere, vel in comitibus in itinere.

Non hic tacenda fascinationis species quæ sæpè accidit, cum infantes loqui discunt, v.g. *si duo infantes se invicem adhalant, quorum alter loqui incipit alter verò nondum, tum iste infans non amplius loquitur donec hic itidem loqui incipiat. Res certa per experientiã, & modus inficiendi idem qui in oculis, etsi causam nesciant Medici elementares.*

XIII.

Infantes ablactati si dolore colico corripiuntur (in lactentibus namque plerumque ab erysipelate fit) causa utplurimum à flatibus est, à cibis copiosè ingestis, vel à frigore.

In hoc casu detur *Balsamus sulf. succinatus anisatus vel antimoniatus*, aut *oleum carvi* cum *Ess. myrrhæ*, *sale volatili oleoso* & similibus. Externè venter & ventriculus inungantur diligenter *oleo chamomill. cæruleo*, vel *petroleo*, aut *absynth. still.* &c.

Si flatus sint sola & præcipua causa, *nitrum crudum* depuratum à gr. v. ad ℈.j. propinatum omnem paginam absolvit. Finitur verò morbus somno & sudore absque quibus alia irrita.

XIV.

Intertrigo si cuticulæ tegumento tenellam

cutim spoliarit, *Cl. Ettmüller laudat terram vitrioli dulcem* per nodulum inspersam: Nil verò magis hic conducit quam *diligens balneatio*, & ablutio, præprimis *si cepæ recentes aquæ balnei infusæ fuerint*, aotum simplex etiam *pulvis è lignis cariosis* collectus, vel *lycopodii semen* sufficit.

XV.

Non rarò *luxatio vertebrarum colli* accidit à multis umbilici luxatio credita, tum vomunt & calore vexantur febrili, tum inquiete, vigiliis, diarrhæa & similibus, tandem vero atrophiam incurrunt lethalem.

Cognoscitur dicta luxatio, si infans oculos ad genua flectere & eis imponere difficulter possit, & facies promineat.

Curatio hac fit methodo, infans videl. capite attollitur manibus infra aures appositis ac caput huc illuc vertitur aliquoties, ac tum reponitur infans inclinato capite antrorsum, & si luxatio restituta omnia subito cadunt symtomata vomitus scil. & reliqua: Postmodū vero ad nervos rursus confortandos externè balsamica nervina exhibeantur, ad diarrhæam vero sistendam *succus cydoniorum cum vino è canariis allato*, aut similia propinentur. Consule de hoc affectu *Roonhusium* in den Heil-Curen von der Uberfogenheit.

XVI.

Sæpius *infantes vomitus excruciat*, & si hic per

essentiam affligat, non sistendus antequam vitiosus mucus per se evacuatus fuerit, *Lactentibus enim admodum convenit ut singulis octo vel 14. diebus semel rejiciant lac superflue ingestum acescens,* hoc enim à Colica ac epilepsiis præservantur.

Externè tamen non inconsultum erit externa confortantia adhibere, quale v. g. est *oleum absynth. still. macis still.* vel *Empl. ex theriaca* pulvere *nucis moschatæ & cinamomi* conspersum, si vero vomitus non cesset, *sola melissa* manibus trita & naribus admota eundem sistit. Vel *liquor. C. C. succinatus, Tinct. anodyna, Tinct. lapid. hæmat. Elixir propriet. alcalisat. Essent. succini, syr. cinamomi* & similia omnem tandem paginam absolvent.

Et si diarrhæa infestet, è C.C. parata medicamina in usum veniant, *non enim est securius, facilius & magis πολύχρηστον pro pueris quam C.C. ustum & radices pæoniæ.*

XVII.

Si tussis molestet, ac is ex stomacho, tum vomitus præsens levamen affert.

Si vero à materia acida, pituitosa, nimis viscida, difficulter mobili, stertorem anhelando procreante, ubi pronis non raro ipsa pituita effluit, tussis oriatur, tum vomitorio præmittatur *syr. de erysimo cum aquâ hyssopi vel menthæ, vel liquor è raphano in taleolos sciffo & saccharo candi largiter asperso defluens.*

Si vero in pectore potius & larynge acris lympha tuſſim excitet noctu excruciantem, *ſperma ceti in juſculo calido propinatum* convenit, vel item *ſpir. ſalis armon. aniſatus, liquor. C. C. ſuccinatus à Cl. Ettmüllero* adeo decantatus &c.

Externè optimo cum ſucceſſu fit *unguentum ex capitibus allii cum axungia ſuilla in mortario lapideo contuſis*, in forma Emplaſtri pedibus applicandum per noctes repetitas.

Adultioribus præter pediluvia ex alliis, malva, lixivio facta caput humectetur, cum *Eſſentia ſuccini.*

Pectus vero inungatur cum *unguento Pectorali*, ac ita ferina etiam tuſſis cedere cogitur.

XVIII.

Oritur ſæpiſſimè *cordis coarctatio aut præluſio* das Hertzgeſperr / à materia viſcida pulmonibus infarcta, vel ibi genita, vel à capite ut alii dicunt jam transmiſſa: in hoc caſu cibos deglutire absque difficultate quidem poſſunt, ſed non ſemper bibere, tunc quando reſpirant, pectus & coſtæ ita coarctantur & contrahuntur, ut ſæpius frangi velle videantur.

In hoc affectu ſaccharata & dulcia omnia vitentur, ac præter balſamica interna ſæpius propinetur hic pulvis expertus, quantum cuſpis cultelli capit: v. g.

℞. *radic. ireos flor.* ʒ. ij.
ſacchar. cand. ʒ. iij.

corallor.

corallor. prap.
sem. violar. mart.
aquileg. ana. ℨ. *j.*
baccar. hedera arbor. ℨ. ß.
fol. auri num. j.

fiat Pulvis subtilissimus cum syr. violar, exhibendus.

Externe ℞. *Cepam sub cineribus assatam, exprime succum & ei commisce axungiam caponis* in formam linimenti, ac hoc diligenter inunge fortiterque præcordia & hypochondria.

Oritur plerumque hoc malum ex sanguine impuro acido, qui ex arteria venosa illuc ablegatur ineptus ad generationem sanguinis arteriosi, hic vero modus quo scorbutici fiunt phthisici & hectici non est insolens.

XIX.

Datur porro alia infantium ægritudo, ubi præter appetitum prostratum multum bibunt, præprimis noctu, contabescunt, præter ventrem qui intumescit ac indurescit, sunt inquieti, pallescunt, aliqui nares scabiosas habent, & aliqui tussi sicca vexantur.

Causa utplurimum est ab hepatis vel lienis scirrho, & quandoque simul vermes adesse apparet.

In hoc casu etsi purgantia malum haud tollant, quandoque tamen necessaria sunt.

Ex omnibus *Balnea* effectum præstant opta-

tum *ex herba cruciata* confecta & sæpius adhibita.

In ordinario potu eis detur *spir. salis aut vitrioli volatilis*, imprimis si noctu multũ bibant.

His vero nil efficientibus sudorifera volatilia sæpius laudata rem expedient.

XX.

Si post casum vel lapsum tubercula exoriantur, cultro vel alio instrumento ferreo fortiter comprimenda sæpius, quod si haud fit, in ganglia non raro degenerant. Si vero tuberculum diutius maneat, inungatur *oleo petræ in quo camphora soluta.*

Si narium hæmorrhagia vexat, *usnea cranii humani manibus contineatur* donec incalescat, & si continuo hac vexantur, usneam collo appensam habeant.

Verrucæ, clavi, calli, ganglia &c. oleo petræ cum camphora obediunt, hoc enim omnes membrorum, tendinum, & ligamentorum durities absumit.

Oleum Mercurii nigrum etiam unica unctione verrucas tollit.

XXI.

Si urinæ ardor infantes excruciat, tum urinam reddere metuunt, & quando eam reddunt ejulant, & prius non, secus quam si calculo laborant ubi dolor est continuus.

In tali urinæ ardore præsentissimum remedium

dium est *pulvis carbonum thiliæ vel salicis* à ℈. ß ad ʒ. ß. sæpius datus: non habetur facilius, securius, & efficacius medicamen, quo anicula quædam alieno nomine consilium apud Medicum quæritans, intra semihorulæ spatium magnificum illum pudefecit Doctorem cum diuturnis suis & operosis medicationibus.

Infantes quando noctu urinam non retinent, nil melius est quam noctu eos exsuscitare, & ad urinam reddendam instigare, sed successive tardius hoc fiat v. g. si per quatuor septimanas hora tertia matutina fuerint excitati & instigati, tum postea tardius scil. hora quarta id fiat, & ita successive donec assuescant urinam continere per noctem, & mane eam reddere. Hoc remedii genus in hoc casu certius est quam omnia alia medicamina. Potus tamen nimius eis haud concedatur, & sæpius ad sudores compellantur, quo sic natura per poros serum evacuare discat, nec omne per urinam ducat: *absque sudore enim rarò homo sanus degit, quippe quæ sanitatis regula in paradiso promulgebatur, scil. in sudore vultus tui comedes panem tuum; pœna sanè talis quâ nil homini ad sanitatem conservandam datum est melius: etenim quod Deus ordinat, semper bonum.*

XXII.

Morbus etiam non raro totis familiis hæreditarius infantes affligere solet, *Gibbus* scil. qui

quibusdam ex peculiari astrorum influxu ortum ducere creditur.

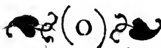
Fit vero *ex vertebrarum dorsi, ossium item & ligamentorum pectoris mollitie*, vel succo superfluo affluente & in excrescentias cartilagineas tandem indurescente.

Curatur utplurimum inunctionibus & balneis, sed quæstio an rectè? & quæritur, cur magnatum sæpè infantes delicate educati his afficiantur, raro rusticorum? exemplum transferatur ad usum, mollities namque plus obest quam prodest.

Sic arbores juniores baculis alligati nunquam ita crescunt & crassescunt, quam quæ liberiori aeris motui relinquuntur.

Sed vide quid *Mercurius coagulatus* externè applicatus & fortiter alligatus, ut & *petroleum cum camphora* diligenter illitum præstet.

Atque hæc sunt B. L. quibus hunc meum Medicum exornare hac vice volui, sed cum multa restent, hinc Practic. experientes ulteriorem & diligentiorem admoveant manum, quo tandem unisona medendi efficax methodus, ac optatus semper emergat.

INDEX

INDEX GENERALIA INDIGITANS.

Cinna-

Lac

Sal

INDEX.

FINIS.

